SANCTI
EPHRAEM SYRI,
PATRIS ET SCRIPTORIS ECCLESIÆ ANTIQVISSIMI ET DIGNISSIMI,

Quotquot in insignioribus Italiæ Bibliothecis, præcipuè Romanis Græcè inueniri potuerunt,

OPERVM OMNIVM

TOMVS SECVNDVS,

Nunc recèns Latinitate donatus, Scholijsque illustratus, Interprete & Scholiaste

Reuerendo D. Doct. GERARDO VOSSIO Borchlonio, Germ. Præposito Tungrensi.

CVM PRIVILEGIO SVMMI PONTIFICIS, ET PERMISSV SVPERIORVM.

Editio Secunda, priore auctior & accuratior.

COLONIÆ,
Ex Officina Typographica Arnoldi Quentelij,
Anno Domini M. DCIII.

Cum gratia & Priuilegio Sac. Cæsareæ Maiestat.

SANCTISS.MO D. N.

CLEMENTI VIII.

PONT. MAX.

Gerardus Vossius Salutem & Felicitatem.

SI amicitiæ & beneuolentiæ vis tanta mortalibus vel ab igniculis naturæ insita sit, Beatissime Pater, vt sæpe etiam eos, quos numquam viderunt, quodammodò diligant, & quos antea non nouerunt, amplectantur: meritò sanè illos colere & amplecti inter alios par est, quos ipsa nobis virtus (qua nihil amabilius est) commendat, pietas coniungit, vitaq́ integra ac scientia rara amabiles suspiciendosq́ reddit. Unde quoque factum est, quòd virum ego quendam peregrinum antiquæ pietatis ac fidei, & doctrinæ admirandæ ex longinquis Syriæ atque Palæstinæ partibus huc profectum, tam ex merito suo, quàm commendatione eorum quibus multum debebam, eodem mecum Romæ cõtubernio hucusque perbenignè fouerim, sustentauerim, atque ornauerim: in quo quidem tractando, & si non omnia, quæ volui, plenè præstiti; humanitatis tamen, ac hospitalitatis iura aliquo modo persolui: eumq́ è tenebris in lucem eduxi, & ex obscuro clarum, ex ignoto notissimum alijs reddidi: vtqúe non solùm sua lingua vteretur Syra ac nobis peregrina, sed etiam Latina, vt ab omnibus commodè intelligi posset, curaui atque effeci. Sed vt extra parabolam, apertè magis loquar: Peregrinus hic, de quo mihi tecum B. P. instituitur sermo, est Ephræm ille Syrus admirabilis, quem fœcunda Mesopotamia produxit, tota Syria ac Palæstina magno in honore habuit; doctaq́ olim Græcia magnopere suspexit, & tanti præclarissima illius Opera fecit, vt magna ex parte in suam illa linguam conuerterit, sibiqúe tamquam propria reddiderit, & vindicârit, ac passim etiam post Scripturam eadem in suis Ecclesijs legenda curârit. Quem Basilius Cæsareæ Cappadociæ Episcopus plurimi fecit, eumq́ à mundana tantum recessisse sapientia scribit, quanto verarum cælestiumq́ rerum scientiæ vicinior erat. Quem idem Basilius vehementer ante finem vitæ in corpore videre concupiuit; vidit inopinanter illum ad Ecclesiam suam Cæsariensem à spiritu deductum, & vterque magno gaudio perfusus est. Cuius vitã & res præclarè ac cum virtute gestas Gregorius Nyssenus Magni Basilij frater, amplissimo encomio insigniter persecutus est: & quæ in illo præclara ac rara magis effulserunt, accuratè complexus est, luculenterq́, si quis alius, exposuit. De quo alibi valde honori-

ficè S. Ioannes Chrysostomus sentiēs ac loquens, inter præcipuos Orientis Patres eum recenset; & afflictorum atque oppressorum consolatorem, & ducem pœnitentium rectè appellat. Cui Damascenus cum alijs, multa laudū præconia adscribit; & Theodoritus Cyri Episcopus, inter varia, quæ eidem laudis attribuit epitheta, etiam sonoram Spiritus sancti lyram in quadam sua Epistola eum denominat. Quem omnes penè alij Patres, præsertim Orientales, quotquot vel ei σύγχρονοι fuerunt, vel ætatem eius consecuti sunt, mirificè semper commendârunt ac celebrârunt: & inter clariora Ecclesiæ Dei lumina, præcipuasq; columnas libenter agnouerunt, & retulerunt: vt non sine caussa mirati ac conquesti sæpe sint multi, quòd adeò tardè præstantißima illius Opera in Occidente communicata fuissent; aut si communicata quidem, saltem communibus vsibus non publicata, & è Græco in linguam Latinā, vt ab omnibus vtiliter legi & intelligi possent, translata.

Centum & sexaginta propemodum iam interfluxerunt anni, quando res ea primùm ab Ambrosio Generali Camaldulensium Abbate (qui bonis omnibus disciplinis ornatus, in Florentino Concilio habebatur clarus) in gratiam potißimum Cosmi Medices, primarij ac potentißimi tunc in Florentinorum Republica ciuis, & eruditorum hominum Mecœnatis munificentißimi, tentata & inchoata fuit: cui, pro sacro Quadragesimali tempore, quod tunc agebatur, sicut etiam nunc, decem & nouem Sermones S. Patris nostri Ephræm Syri è Græco Latinitate à se donatos (vt haberet quo sanctis illis ieiunij diebus salubriter se occuparet) dicauit & obtulit: postquam antea inter cetera ingenij sui monumenta, etiam Diogenem Laertium de moribus & vita Philosophorum, è Græco Latinum ad eumdem suum Cosmum fecisset. Qui quidem Sermones tametsi pauci, eò tamen gratiores eidem erant, quòd tanti Patris, Ephræm nimirum Syri essent: quodq; tamquam primitiæ Operum illius, tum primùm in Europa apparerent, quorum tam multi thesauri per varias non solùm Græciæ, sed & Italiæ (quò inde allati erant) bibliothecas reperirentur dispersi, & adeò paßim ab omnibus è Græco Latinè desiderati. Sed quòd fortè Cosmus & Ambrosius non diu postea superuixerint, accidit rem ibi inchoatam, non fuisse postea continuatam, & ad vlteriora, sicut plurimi optabant, productam. De quo damno resarciendo, & vlterius in Operibus illis progrediendo, cùm à multis sæpe actum sit; & quidem ab externis Romam aliquoties perscriptum: res diutius opinione protracta est, & ad vltima tempora Gregorij Papæ XIII. optimi piorum institutorum patroni ac fautoris dilata; quando tandem seriò magis actum est de Interprete ac Scholiaste huic S. Patri adhibendo, monumentisqúe eius omnibus quotquot Græcè inueniri possent perquirendis, ac Latinè reddendis, & in Occidente ad multorum commodum publicandis. Munusqúe illud meis tunc humeris suasu

atque

atque impulsu Sirleti, ac Montalti, postea Sixti V. & Carafæ, præstantissimorum Cardinalium, ab optimo Pontifice impositum fuit; mandatumque vt publicæ vtilitatis caussa huic adeò venerando peregrino, ego in Vrbe etiam peregrinus atque externus, quippe ab extrema penè Germania oriundus, hospitium apud me præberem; eumq; pro dignitate ipsius, & viribus meis tractarem & ornarem. Ego verò illud nequiens excutere iugum, rem quantumuis arduam, ac viribus meis imparem fortiter sum aggressus, manuscriptaq; exemplaria Græca studiosè perquisiui, & quotquot inueniri & hinc inde obtineri poterant describenda curaui, eademq; inter se contuli, & varias lectiones obseruaui atque inter se conciliaui, magisq; probatas in textum inserui: & Opera omnia supra opinionem valde excrescentia, quia variorum erant Argumentorum, ad maiorem distinctionem ac ordinem, in tres sigillatim Tomos distribui: quorum Primum nuper cum mea interpretatione ac Scholijs vt petebatur, hic apud S. Sedem Apostolicam euulgaui & publicaui; ac post Gregorium XIII. nobis ademptum, Sixto V. eius successori, per quem mihi primum manuscriptum Græcum volumen antea curatum erat, iure dicaui, & obtuli. Cui quòd labores illi mei placerent, omniumq; passim tererentur manibus; ac in pluribus locis pijs, atque Collegijs Vrbis, tempore mensæ legerentur; sicut & coram S. T. aliquamdiu, tuisq; paullò prius antecessoribus idem Primum Volumen prælectum fuisse intelligo: maiori alacritate postea Secundum eiusdem S. Patris Tomum sum persecutus: quem postremo nunc elapso triennio (quo, Clericatus sacri Collegij Cardinalium officio pro natione mea Germanica vnà cum Siluio Antoniano Collega, iam sacri cubiculi S. T. Præfecto, in quatuor Pontificijs interregnis sum functus) inter varias alias occupationes absolui, & modò pro satisfactione ac cõsolatione multorum, hoc sacro Quadragesimali tempore Typis Vaticanis iussu S. T. in lucem edidi. Restat porrò, vt eadem S. T. in hoc Sancto ornando ac sustentando diutius peregrino, opportuna ac necessaria mihi pro eo laborãti ac sumptus haud exiguos facienti, media suppeditet: vt promptius & facilius etiam Tertium adhuc restantem Tomum deinceps aggrediar ac prosequar: opusq; vniuersum, quod olim Florentiæ inchoatum, sed non continuatum fuit, tandem Romæ apud S. Sedem Apostolicam (sicut Gregorius XIII. & Sixtus V. antecessores tui fel. rec. fieri, cum multis desiderabant) commodius absoluere liceat. Quod faxit Altissimus. Vale. Dat. Romæ, prima hebdomada Quadragesimæ ipso sancti Gregorij Papæ. 1593.

AD PIVM ET CANDIDVM LECTOREM.

CVM in duobus insignibus SS. Patribus, altero Orientali nimirũ Ephræm Syro, & altero Occidentali Leone Magno, multum temporis atque laboris insumpserim, Candide Lector; illo quidem è Græco Latinè reddendo, hoc autem recognoscendo ac varijs dignißimis accessionibus locupletãdo, & vtroque notis ac Scholijs quibusdam illustrando: anxius & dubius aliquandiu (antequam Secundum hunc S. Ephræm Tomum prælo committerem) hæsi, vtrum è duobus hisce præstantißimis Ecclesiæ luminibus, prius vel posterius euulgare deberem; eoquè magis quid agendum mihi esset ambigebam, quòd alij me in hanc, alij in illam partem suis sententijs impellebant: & quidam Leoninam editionem vrgebant; alij verò Ephræm potius præmittendum censebant, addentes Leonis opera extare, eorumquè recognitionem adhuc differri posse: Ephræm autem monumenta, vt in lucem aliquando prodeant, ab omnibus vehementer desiderari & expectari, & rem dilationem non pati: publicæque non parum interesse vtilitatis aiebant, ea quanto citius publicari, & in omnium paßim manibus versari. Quæ cuncta non parum sanè me permouerunt & prostimulârunt, ad hanc Secundi Tomi Operum omnium S. Ephræm editionem non maturandam solùm, sed & perficiendam, typisquè Vaticanis ex præscripto & iußione Summi Pontif. in lucem quamprimùm emittendam: sicut modò ad commune totius Christianitatis bonum, grataque posteritatis vsum, eundem Tomum recenter editum omnibus communicamus & publicamus. In quo quidem quid à S. hoc Patre sit traditum, & nostro studio atque labore in eo transferendo ac illustrando præstitum, malo te studiosè legendo decernere, quàm ex meo id præconio intelligere; ne & hæc persequendo, quæ proprij sunt facti atque laboris mei, qui non defuit, enarrare, ac collaudare videar. Vt tamen aliquid de Argumentis hoc Tomo contentis dicam: Multa in eo inuenias, quæ ad mores hominum rectè ac piè formandos, corruptosq; emendandos, & ad hæreticorum errores conuellendos, ac destruendos faciunt: tum etiam quæ ad collapsam religionem restaurandam, monasticamque disciplinam antiquo suo vigori atque nitori restituendam plurimum adiuuare poterunt. In quibus omnibus, S. Ephræm noster vtiliter admodum & efficaciter docet, mouet, & delectat; admonet, hortatur, suadet, consulit & disserit: Docet, inquam, pietatem & timorem Dei. mouet affectus nostros ad ea quæ salutaria sunt. delectat animos optimis documentis, sententiosè dictis & exemplis memorabilibus. admonet vnumquemque grauiter sui instituti atque officij. hortatur ad virtutes, bonaque opera: dehortatur à vitijs, commercijsque improbis. suadet bona, dissuadet mala. consulit ad salutem facientia, & à noxijs atque perniciosis nos reuocat & alienat. disserit de Deo, rebusque cælestibus, ac quomodo vestigijs Sanctorum & antiquorum Patrum rectè insistendum sit, ostendit: plurimaquè omnibus æquè salutaria proponit. Quare quicumque ista Auctoris nostri monumenta ac documenta, siue hoc, siue primo eius Tomo legeris, tibi ipsi attendas oportet: & si Monachus sis, ea non alijs Monachis atq; religiosis: sed tibi ipsi dicta existimes. Si non es Monachus; ne Monachis atque regularibus dumtaxat, ista conscripta ac dicta arbitreris: sed etiam secularibus, atque adeò omnibus. Sic enim legendo, & lecta tibimetipsi applicando, vberrimum lectionis tuæ fructum percipies. Vale, & his, dum alia laboriosè tibi concinnamus atque paramus, feliciter fruere.

VITA

A

VITA SANCTI PATRIS NOSTRI EPHRÆM SYRI,

Reperitur Græcè in mmss. Vaticanis, numer. 196. & 794.

Per Simeonem Metaphraſten.

B

EPHRÆM ille admirabilis, natus fuit in Syria, in Ciuitate Edeſſa, Chriſtianis parentibus. Cùm autem elegiſſet virtutem ab infantia, noxias ac damnoſas æqualium cõſuetudines ſemper ſtudebat cauere atque vitare. Verſabatur verò aſſiduè potius in ſacris libris Scripturarum, & id quod in eas conferebat ſtudium, otium, & meditatio erat Ephræm quauis voluptate ſuauior; adeoque vt ipſe quoque diceret conuenienter illud Prophetæ: Quàm dulcia ſunt gutturi meo, eloquia tua? Hinc autem factum eſt, vt ab ineunte ætate ei virtus omnis coaleſceret, ac diligens ſtudium tolerandorum laborum. Quid enim non ab eo rectè & perfectè geſtum eſt? Non ieiunium? Non vigiliæ? Non humicubatio? Non benignitas? Non lenitas? Non, nihil poſſidere? Non, in tantis bonorum opibus, etiam humilitas? At neque docendi fuit expers chariſmatis: ſed in hodiernum vſque diem nobiſcum loquitur per ſuas orationes, admonet, adhortatur, conſulit, & diſſerit. A quibus habemus, vt non ſolùm recta fidei ſemita ingrediamur, ſed etiam ad virtutem parandam excitemur.

Patria S. Patris Ephræm.

Studium ſacrarum Scripturarum.

Pſalm. 118.

C

Commendatur à ieiunio, vigiliis, humicubatione, paupertate voluntaria, humilitate, doctrina, &c.

Spes autem in Deum, & charitas in proximum, tantæ fuit curæ Ephræm, vt ille ipſe ſic diceret, è vita excedens (vtendum eſt enim ipſius verbis:) Numquam in tota vita mea maledixi Domino. Non verbum inſipiens per mea labra proceſſit. In tota vita mea, neminem ſum execratus; & cum nullo omnino contendi ex fidelibus. Lachrymæ verò ei quoque perpetuò fluebant ex oculis, adeò vt perennis fontis fluentum citius defeciſſet, quàm illum inſtar imbris cadentes lachrymæ. Vnà autem cum lachrymis, emittebantur etiam gemitus, oſtendentes intus ardentem ignem compunctionis. Quod quidem apertius certiuſque ſciet aliquis, qui illius ſcripta legerit. Inueniet enim eum ſemper philoſophantem de Iudicio, & de ſecundo Chriſti aduentu, & terribile illud Tribunal ſemper ſubijcientem oculis, illumque diem imprimentem noſtræ cogitationi, & ſeipſum inducentem tamquam condemnatum, & deflentem valde miſerabiliter.

Verba ſunt ipſius Teſtamenti.

D

Lachrymarum gratia.

S. Ephræm philoſophia, atque compunctio.

Cùm autem Ephræm ſemper verſaretur in talibus viſorum apprehenſionibus, elongabat, vt ait Propheta, fugiens; omnemque de ijs, quæ ad vitam hanc pertinent, tumultum, motumque ac fluctum declinans. Qui cùm habitaret in ſolitudine, ac locis loca ſubinde mutaret, propter ædificationem & vtilitatem animarum, ſicque à diuino admoneretur ſpiritu; reliquit aliquando ſolitudinem iuſſu diuiniore, & feruenti deſiderio in ſuam venit patriam Edeſſam, vt qui ſimul eò veniſſet ad ſacras adorandas Reliquias, & loca ſancta; ſimulque etiam, vt virum aliquem eruditum ibi reperiret ac conueniret, & cognitionis illinc fructum acciperet: quod etiam à Deo enixè petebat, ſic dicens: IESV CHRISTE omnium Domine, concede vt ego Ciuitatem Edeſſam ingrediens, in talem virum ſtatim incidam, qui ſit idoneus ad diſſerendum mecum de ijs, quæ ad animæ ædificationem pertineant, & vtilitatem. Cumque ſic oraſſet, poſtquam fuit in ingreſſu ciuitatis, & portam eſt ingreſſus; cogitabundus hærebat, attentoque ac ſollicito animo, vt qui ſecum conſideraret, quemadmodum ad illum quidem virum accederet, & quænam ex eo potiſſimùm quæro-

Pſalm. 54.

S. Ephræm vt loca mutârit.

E

Edeſſam adijt.

Precatio S. Ephræm, cùm Edeſſam adiret.

quæreret, quamque vtilitatem ex eo percipere posset. A

Ephræm obuia fit mulier peccatrix.

Cùm sic autem cogitabundus incederet, ei statim quædam occurrit mulier, eaque meretrix. Dei verò ea erat omninò permissio, qui mysticè & arcanè sæpe per contraria dispensat contraria. Sacrosanctus itaque Ephræm, cùm sic præter spem incidisset in meretricem, constitit in eam defixis intuens oculis, & quasi emotæ mentis, tristisque ac apud se perturbato animo, quòd non vt precatus fuerat, sed contrarium potius euenisset ei, ac petierat. Illa autem cùm sic eum vidisset adspicientem, in eum rursus oculos conijcit acerrimos. Postquā verò sic diutius seinuicem adspexissent, volens eam pudore afficere, & ad verecundiam (quæ mulieribus conuenit) deducere magnus Ephræm. Quid verò, inquit, non erubescis mulier, tam fixis oculis nos intuens? Illa autem, sed me, inquit, conuenit te sic adspicere: ex te enim sumpta sum, & tuo latere. Te verò non nos, sed terram potius oportet adspicere, ex qua ipse rursus sumptus es. Hæc cùm audisset Ephrēm præter omnem expectationem, & mulieri confessus est magnas se habere gratias propter eam, quam ab ipsa acceperat, vtilitatem; & Deo vehementi emisit studio gratiarum actiones, qui per ea, quæ præter spem accidunt, ea sæpè facit, quæ ipsam spem superant. B

Istud aliter est in Nysseno.

Responsum notatu dignum.

Impudicæ mulieris insidiæ, cōtra Ephræm.

Cùm ergo iam dies aliquot transijssent, & Sanctus Ephræm moraretur Edessæ, mulier quædam meretrix, quæ in propinqua habitabat vicinia, fit maligno instrumentum ad vitium; & per eam, sicut prius ipsam per Serpentem, iustum aggreditur Ephræm. Cùm itaque Sanctus Ephræm cibum quemdam pararet; illa, aperta fenestra, quæ erat in corte, impudenter despicit, & planè * meretriciè: & deinde cùm Sanctum adspexisset inuerecundè, Benedic, inquit, Abba. *Ille* verò cum eo, qui ipsum decebat, habitu, gestu, & sermone: Dominus, inquit, tibi benedicat. Ipsa autem rursus cum vehementi & indecoro risu, ad eum: sed quid, inquit, tuo * cibo deest? Ille verò, tres, inquit, lapides, & parum luti*, vt hæc obstruatur fenestra. Illa interim, nihil de sua remittens impudentia: quòd te, inquit, priores appellauimus, hoc ne te effecit insolentem? Ego, inquit, volo tecum dormire. Tu ne autem hoc mihi statim primò negasti? Ad hæc, quemadmodum illa verbis Sathanicis: ita multò magis ipse sermonibus abundauit spiritalibus, & quales ipsum dicere, & eam oportebat audire. Si vis enim, inquit, nos ambos simul dormire; vbi tibi dixero, illic pariter iacebimus. Postquam verò illa sermonem arripuit, & rogauit locum, vbi hoc fieri oporteret: Non in alio, inquit, loco tecum congrediar, nisi in medio ciuitatis. Sed non, inquit illa, pudore atque rubore apertè afficiemur, à videntibus hominibus, si sic nos ibi iaceamus in medio? Capta autem est mulier, quæ voluit capere impatibilem & inexpugnabilem animam, vt quæ ne hoc quidem potuerit cognoscere, quod dicit Salomon: Oculi Domini altissimi, sunt innumerabilibus partibus sole splendidiores, qui intuentur omnes vias hominum. C D

* lasciuè.

* al. tuo septo.
* al. argillæ.

Eccl. 23.

Captatio occasionis conuertendæ meretricis.

Cùm verò statim veluti ansam, verbum apprehendisset vir præclarus, contrà intulit: Si ergo hominum iudicasti oculos satis esse ad pudore afficiendam animam, & à mala actione abducendam: Dei oculos, qui omnia intuentur, tam quæ clam, quàm quæ apertè fiunt, nonne multò magis reuerebimur, & extimescemus, & à re mala abstinebimus: qui semper nobiscum habitantem in nobis excitat conscientiam, & ex ea nobis reseruat tormenta, quæ finem non accipiunt? Hæc suffecerunt non solùm ad meretrici persuadendum, vt abstineret ab improba in eum libidine: sed vt priorum etiam eam malorum pœniteret, & mutationem adferret totius vitæ & sententiæ. Statim itaque accedens, & humi procidens, & sacros illius pedes tangens, petijt veniam à ratione alienissimæ cupiditatis, impudicæque & intemperantis propensionis; & ne. cùm veram & germanam attulisset pœnitentiam, à via, quæ ducit ad salutem, aberraret, eum ducem & magistrum voluit accipere. Ille autem, (quomodo enim, cùm esset ille Ephræm, non erat talibus pariturus petitionibus, & ea quæ par erat admoniturus?) ne rursus ambularet, vt cùm diuino dicam Hieremia, post cogitationes cordis sui mali, neque contemneret, ita vt vias priores repeteret, præcipit egregiè, eamque in mulierum includit monasterio, quæ virtutis curam gerebant: & tandem cùm eam, quæ à via recta illum volebat abducere, ipse E

Meretrix resipiscit.

Hiere. 7. 16.

Peccatrix recluditur in mulierum monasterio.

à via

A à via mala potius conuertisset, iustitiæ fructum habuit illam conuersionem. Sic diuinus Ephræm, cùm in duas incidisset meretrices, huic quidem profuit, ipse autem ex altera accepit vtilitatem: aut, vt verius dicam, ex vtraque; & vtrumque præter spem omnem accidit, vtpote quòd diuinum auxilium in vtrisque concurrerit.

Hinc ad eam, quæ est in Cappadocia, Cæsaream deductus à gratia, quæ ex alto eum ducebat, magnum ibi vidit Basilium, os Ecclesiæ, fontem dogmatum. Quem cùm vidisset Ephræm, cœpit eum multis honorare laudibus. Perspicaci enim animi oculo cernebat quandam Columbam (erat autem illius forma radijs solis similis) præclarã, præclarè eius humero insidentem, & in aurẽ cum Basilio loquentẽ: & illũ rursus ea, quæ ab ipsa veluti dictabantur, referre populo. A qua veneranda Columba cùm didicisset de Ephræm, & quisnã esset cognouit, & quanã B de causa venisset. Quocirca & se inuicem sermone impertiunt, & fruuntur alter alterius bonis. Sed reuertendum est rursus ad diuinum Ephræm, & solæ illius res sunt purè narrandæ, quemadmodum nullam admittebat cogitationem, quæ non ei conferret ad virtutis operationem, & quemadmodum abundè ei erat à Deo datum talentum doctrinæ: quod quidem ille semper præcipuè augere ad mensas studebat animarum.

S. Ephræm venit ad Magnũ Basilium.

Columba humeris insidebat S. Basilij.

S. Ephrẹm à Basilio vt cognitus.

Ipse autem hoc significat, dicens: quòd cùm adhuc esset puer, & nondum ad ephebi peruenisset ætatem, viderit quandam vitem, permultis botris plenam, è lingua sua enatam, in magnam fuisse sublatam altitudinem, & vniuersæ terræ occupasse superficiem. Et omnes quidem ei insidebant volucres, & circumuolabant, & botros pascebant. Vitis verò, quò magis eius botri carpebantur, & quò liberaC lius & splendidius aues excipiebat, eò maiori fructu scatebat, fructumque multum producebat & copiosum. Et hoc quidem ipse dicit de seipso. Illud autem hoc quoque alij Ephræm suo tribuunt testimonio, ex ijs, qui digni sunt habiti, qui hæc viderent. Dicunt enim se aliquando vidisse Angelorum multitudinem, è superis descendentem, librumque iutrinsecus & extrinsecus scriptum habentem in manu. apud se verò considerabat illa, quæ apparuerat, visio, quisnam esset is, cui liber traderetur: & cùm alij quidem hunc, alij verò illum, alij alium proponerent, quotquot scilicet tunc vitam piam exercebant & honestam; tandem cùm omnes conuenissent in Ephræm, ei liber à sacra multitudine committitur. Experrectus ergo is, qui viderat visionem, timore affectus, venit in Ecclesiam: & cùm in ea inuenisset Ephræm, doctrinis quàm optimis & vel ipso melle suauioribus pascentem eos, qui aderant; somnium ea ratione cõijcit. Et ille quidem Deo egit gratias: ab illo autem tempore tam copiosè & tam vehementer Ephræm fluD xerunt fluenta orationis, & eum tanta & ita perpetua obruebat vis cogitatorum, vt nec satis quidem posset eius lingua seruire celeritati eorum, quæ cogitârat, tametsi eius erat tantus in dicendo fluxus, & tam promptè enuntiabat id, quod mente conceperat, vt non minus celeriter sermone explicaret, quàm alij cogitarent. Quamobrem dicitur is Deo aliquando dixisse: * Remitte, ô Domine, vndas tuæ gratiæ. Abyssus enim doctrinæ, quæ linguam inundabat, non sinebat eum amplius continere, cùm ad dicendum minimè seruirent instrumenta.

Visio S. Ephrẹm adhuc pueri, quæ eadem & à Gregorio Nysseno recensetur.

Alia visio, quã & à Nysseno ponitur in Vita.

Visionis per S. Ephræm declaratio.

Eius maxima dicendi copia.

* Sic S. Ephræm in Serm. Dolor me loqui compellit, &c. tomo 3 & alibi.

Illius autem orationem nihil aliud interrumpebat, nisi precatio: eam verò lachrymæ. Noctes verò, quæ ipsum excipiebant vigilantem, luci diei rursus reddebant sobrium: vt qui vereretur, ne princeps tenebrarum eum somno impeditum deprehenderet, & ideò vigilaret aduersus eius insultus. Ei enim sufficiebat somnus vel breuissimus, vt qui eum solùm leuiter gustaret, non vteretur E autem ad satietatem; sed tantum quantum satis esset, ad necessariò continendum corpus, quod multis intendebatur sudoribus & laboribus. Vt enim ab eius oculis fugeret somnus, faciebant quidem multa etiam alia: maximè autem humicubatio, vitæ austeritas, illaque varia & multiplex corporis consumptio, & afflictio.

Catalogus virtutum S. Ephræm.

Orationes, lachrymæ, & vigiliæ eius.

Humicubationes, & corporis afflictiones.

Nihil verò possidendi, tantæ sunt ab eo collectæ diuitiæ, vt ad id assumatur oris eius testimonium, & verba, quæ ab eo dicta sunt in extremo eius spiritu, quibus nihil est fide dignius, aut verius. Sic autem habent: Ephræm numquam fuit crumena, non virga, non pera, neque aurum, nec argentum. Sed nec in terra vllam habuit possessionem. Bonum enim Regem audiui, inquit, in suis Euange-

Paupertas voluntaria.

Matth. 10. Lucæ 9.

lijs, præcipientem discipulis: Nihil in terra possederitis. Quocirca nec affectione quidem, tale quid habuit. Ita magistro parebat in omnibus, & se verè præbuit imitatorem primorum illius discipulorum. A

Humilitas eius. In humilitate autem, & cordis contritione & moderatione, quis frequentius, aut acrius, aut perfectius est versatus? adeò vt cinerem quidem tamquam panem comederet, potum autem cum fletu misceret. Laudes verò valde vitabat; & eos, qui eum laudabant, non solùm non admittebat, sed eis etiam apertè succensebat, vt alius ijs, qui irrident & maledictis insequuntur: erubesceret autem, & terram adspiceret, & vultus colorem aliâs alium mutaret: tenui autem sudore difflueret, & omninò mutus maneret, pudore eius vocem veluti retinente. Porrò autē hoc quoque erat proprium magnæ eius moderationi atque modestiæ. Cùm enim iam esset abiturus, hæc cum magna mandabat increpatione: Ne canticum ceci neritis super Ephræm, neque eum laudaueritis. Ne me pretiosâ veste indueritis. ne seorsum meo corpori sepulchrum feceritis: Statui enim, Deo volente, habitare cum peregrinis. Peregrinus enim sum & aduena, sicut omnes patres mei. Benignitatis autem, & alendorum mendicorum, & misericordiæ in pauperes tantam habebat rationem, & tantam illorum curam gerebat; vt quoniam ex se non habebat, quod eis impertiret: (quomodo enim haberet, qui ipse quoque laborabat inopia rerum necessariarum?) quod solum habebat, eo vtebatur ad eorum salutem: & cùm linguæ sapientia & intelligentia, multis diuitum & manum & viscera & horrea aperuisset, copiosè per ea suppeditabat egentibus. Non solùm enim poterat eius sermo mollire & demulcere animos, & mouere ad misericordiam: sed vel ipse aspectus, & morum moderatio. Sæpè autem vel ipsum solùm respexisse, suffecit aliorum animis ad compunctionem. Et sunt hæc quidem huiusmodi, & quæ ad summum omnis virtutis sic venerunt. B

Psalm 101. *Laudes propri as planè auersabatur.* *Verba Testamenti illius.* *Psalm. 38.* *De benignitate eius in pauperes, vide etiam Sozome. & Palladium, &c.*

Zelus, & labores S. Ephræm pro fide. Eius verò ex Deo zeli, & eorum, quos pro recta fide suscepit, sudorum, sunt multa alia quoque indicia. Quod autem nunc suggerit dicendum oratio, & ad quod fert deinceps consequentia narrationis, est omnium maximum & iucundissimum. Ita autem habet: Apollinaris, qui in altum quidem locutus est, & meditatus magnam iniquitatem: omnia verò & facere & dicere didicit, ad recta peruertenda dogmata: cùm circa rectam fidem multa innouasset, & sicut engastrimythi, & qui è terra vocem edunt, vt rectè de ijs magno videtur Esaiæ, locutus esset, & ea duobus libris composuisset, credit cuidam mulieri, quæ illius animo dicebatur seruire & voluptatibus. Cùm hoc ergo didicisset Ephræm, & eam rem esse existimasset conuenientem sibi venationem, non leuem quidem illam, sed quæ opus haberet arte & sapientia, suscipit personam vnius ex ijs, qui eadem quæ ille sentiebat; & accedit ad custodem librorum, partim quidem ei eulogias afferens ex solitudine: partim autem se artificiosè in mulieris insinuans familiaritatem, vt quæ morum magistri cum eo haberet societatem. Cùm autem ei, scena rectè se haberet & actus simulationis, & omninò iam sibi persuasisset mulier, eum planè esse discipulum Apollinaris, & eius, qui circa illum erat, chori impietatis; rogat mulierem, vt sibi dentur scripta Magistri, vt possit, sicut aiebat, cum hæreticis (ita nos vocans, qui partem sequimur Orthodoxam) facilè congredi. Illa verò callida hac arte, & probabili inescata ratione; ei libros tradit, tantùm dicens, vt ij citò sibi redderentur. C D

Apollinaris hæreticus. *Esai. 29.* *Astutum consilium atque inuentum.*

Idem & à Nysseno refertur in eius Vita. Hic autem magnus Iacob, cùm hac ratione prophanum supplantasset Esau, & scelerata illius improbitatis primogenita fuissent ei credita, magno & forti animo virum execrandum aggreditur, &, vt dicitur, vulpem pulchrè decipit. Vide enim mihi viri Sapientis inuentum, & quemadmodum tam improbum & tam varium callidè fallit animum. Venire quidem ad disputandum & opponendum, & linguam eis immittere, quæ omnia facilè posset soluere & euertere, non erat ei admodum expeditum; sed id longo opus habebat tempore & labore. Cùm autem id facere non permitteret opportunitas: (vrgebat enim mulier, libros vehementer repetens) conuertitur ad quandam aliam machinationem, quæ cum celeritate magnam habebat vim & efficaciam. Nam cùm libros explicasset, & foliorum vnumquodq; diuisisset, & ichthyocolla satis vniuersum illiuisset, & deinde cum altero cōplicasset, & ea diu manu constrinxisset E

ἰχθυοκόλλα gluten ex pisce.

ac com-

A æ comprefliſſet, adeò vt mutua inter ſe coniunctione omnia vnum fierent, & neutrum poſſet ab altero diuelli aut quomodocumque abrumpi, eos reddit mulieri. Illa verò eos recipit, nihil quærens amplius, neque eos explicans; ſatis habens, quòd rectè ſe haberent extrinſecus. Aliquo ergo tempore ſic libros apud ſe retinuit.

Deinde vocatur quidem ab Orthodoxis Apollinaris: hoc autem ſuggeſſerat propter Chriſtum, acutiſſima & ingenioſiſſima Ephræm anima; ſciebat enim quid feciſſet in illos impios, & execrandos libros: vocatur ergo Apollinaris, tamquam cum egregio verbi defenſore diſputaturus. Ille autem iam, & ſenectute & ſenectutis malis defeſſus, recuſauit quidem ipſe diſſerere: ſtatim verò ad ſuos libros reſpexit, & eos ad ſe deferri præcepit. Ipſi enim mihi, inquit, ſubminiſtra- B bunt, quæcumque os orationi. Cùm ex libris itaque cepiſſet alterum, ille quidem eum explicare ſtatim in principio operis cum magna quadam grauitate conabatur: at cùm ille omnino non obediret, neque ex folijs aliqua diuellerentur, ſed ſibi potius cohærerent, vt qui tamquam vnum corpus euaſiſſent, tranſit ad eius medium. Cùm verò & illic eſſet ſpe falſus, eo libro relicto, tranſijt ad alterum. Vbi autem ille quoque ſe haberet ſimiliter, & ipſeà ſe non poſſet diuidi, nec fieri omnino poſſet, vt diuelleretur: ad magnam mentis redactus inopiam, præ pudore & animi ægritudine caligans, & vertigine laborans, & eo caſu veluti euerſus exilit è conſeſſu, vt qui ſe non poſſet amplius continere: & tandem malè perit, fructum ſuorum laborum & librorum mortem colligens. Talis pro Chriſto fuit zelus Ephræm, & ſic omnis virtus plãtata fuerat in illius anima, adeò vt quis eam meritò vocauerit fontem, vnde ſcatet omne genus fluentis: aut pra- C tum, quod ſibi placet propter varios flores, & roſas: aut etiam aliud cęlum in terra, quod aſtrorum multitudine vndique variatur: & ſi velis, audis etiam Paradiſum, veluti illius Eden, qui eſt ſemper florens, & lætus, & numquam marceſcit; ſed arboribus fertilibus, & quæ numquam intereunt, ſemper floret, & germinat: ſolus autem ſerpens eum non poteſt attingere, nec ei patet aditus, qui eſt malus & inuidus, & noſtræ ſaluti inſidiatur.

Cõgreſſus illius ad diſputandum contra Apollinarem hæreticum.

Eadem ſunt apud Nyſſenum.

Apollinaris hæreticus malè perijt.

Gneſ. 2. 3.

Sed iam mihi ad finem tendit de S. Ephræm narratio. Quocircà aliquid ex ijs, quæ circa mortem illius fuerunt, neceſsè eſt perſequi, & quod ſufficit ad oſtendendam illius gratiæ abundantiam. Nam cùm iam eſſet è vita deceſſurus: poſtremò præcepit ijs, qui aderant, ne in pretioſa veſte eum ſepelirent, ſicut prius declarauimus. Si quis verò, inquit, cùm patrem amet, talem nobis veſtem præparauit; ille eam, quæ conſtituta eſt ad ſepulturam, det egentibus. Et ille quidem D hæc mandabat ijs, qui circumfluebant. Vnus autem ex eis, qui erat illuſtrior, & vehementior, cùm pretioſam & ſumptuoſam veſtem paraſſet, qua poſt mortem corpus illius tegeret, & deinde audiſſet mandatum; ægrè tulit, vt qui à ſuo excidiſſet propoſito, & ideò differebat eam quoque dare pauperibus, melius eſſe iudicans tantum auri illis pendere, quanti veſtis æſtimaretur: ignorans ſe multò magis gratificaturum eſſe Ephræm, ſi dederit pauperi, quàm ſi propriam voluntatem ſequatur, & iudicium.

Verba Teſtamenti ipſius.

Cùm ſic itaque affectus conſtituiſſet, inobedientiæ protinus luit pœnas, à malo arreptus dæmone, & cogitationis ſolùm, non actionis, pendens ſupplicium. Quamobrem ad Sancti lectum ſe proripit in medio omnium videntium, torquens manus, inuertens oculos, ſpumam ex ore exſpuens, & planè faciens om- E nia quę faciunt ij, qui furore exagitantur: à diuina prouidentia ei traditus ad diſciplinam, cui parens, patrium contempſit mandatum. Quid ergo? qui occulta peruidebat, & diuino ſpiritu loquebatur, ille intellexit morbum eſſe fructum peccati: &, quid à te, inquit, ô homo, factum eſt quod non oporteat, quod te in tantum protruſit periculum? Ille autem cùm reſipuiſſet ab inſania, ſuam refert pronuntiatque iniquitatem, aperit inobedientiam, & cogitationum ſuarum arguit imbecillitatem. Cuius morbi diuinus Ephræm miſertus, cùm accepiſſet confeſſionem, ſola precatione, & manuum impoſitione liberat à dæmone, iubens vt impleret promiſſum, ſicut ei mãdauerat. Cùm ſic ergo Sanctus Ephręm, in fine vitæ ſuperiores actiones tanto obſignaſſet miraculo, eos autem qui aderãt admonuiſſet, eiſque conſuluiſſet, & præcepta dediſſet, & eos ad operationem virtu-

Inobedientiæ pœnas luit, qui contra verba Teſtamenti S. Patris fecerat.

Hominis obſeſſi à dæmone liberatio miraculoſa.

virtutis satis excitasset; transijt ad ea quæ sunt illic tabernacula, & splendorem, A qui eos qui tales sunt excipit in Christo Iesu Domino nostro: Cui honor, gloria, & potentia, cum Patre, & Sancto Spiritu: nunc, & semper, & in secula seculorum. Amen.

SCHOLIA IN VITAM SANCTI Ephræm.

Quandoquidem in primo Tomo antea, Vitam atque encomium S. Patris Ephram Syri per Gregorium Nyssæ Episcopum, præmisimus: visum quoque est hic in principio Tomi 2. Vitam eiusdem nostri Sancti, per Symeonem Metaphrasten ex varijs compilatam atque collectam consultò anteponere, ne quid alicuius Scriptoris, quod ad laudem tanti Patris pertinere aliquo modo possit, omittatur. quanquam tamen hæc ex ipso potius Nysseno videantur desumpta, vbi multa cum his communia continentur, copiosioriq́, ac pleniori omnia encomio ibi de hoc S. Patre nostro Ephram, quàm hic referantur ac describantur: sicut legenti & conferenti vtramque Vitam, melius ad oculum constare poterit. Reperitur autem hæc per Metaphrasten Vita Græcè, in duobus manusc. Vatican. sub num. 536. & 794. B

Vt ille ipse è vita excedens, diceret: Numquam in tota vita mea maledixi Domino. Non verbum insipiens, per mea labra processit. In tota vita mea neminem sum execratus, & cum nullo omninò contendi ex fidelibus.] *Hæc verba sunt Testamenti S. Patris Ephram, quod in fine tertij Tomi Lector à nobis repositum inueniet. Eademq́, à Nysseno citantur in Vita eiusdem, vbi dicit: Amorem verò in Deum & proximum, adeò studiosè Ephram seruauit, vt ex hoc decedens seculo, hæc inter postrema referret:* Nullo modo in tota vita mea aduersus Dominum contumeliosus fui. nec sermo stultus è labijs meis egressus est. Neminem in tota vita mea maledictis oneraui; nec cum vllo planè Christiano contendi, &c.] *Quæ quidem verba, ad tempus ac vitam post conuersionem eius referenda planè videntur; ad iuuenilem autem ipsius ætatem, quæ conuersionem præcessit, non item: sicut plenius nostris in Conuersionem eius Scholijs, hic non longè postea Lector explicatum demonstratumque inueniet, pag. 265. d. e.* C

Qui cùm in solitudine habitaret, ac loca locis subinde mutaret, propter ædificationem & vtilitatem animarum: sicque à diuino admoneretur spiritu, &c.] *Hæc verbis nonnihil mutatis, Metaphrastes omninò ex vita à Nysseno descripta mutuatus videtur, vbi sic reperitur:* Quando porrò Spiritus illum commonefaciens, ad multorum ædificationem sic disponebat, vt loca mutaret, non resistebat, sed humiliter obtemporabat: erat enim iussis mandatisque Dei obediens, *&c.*] *Vnde satis apertè datur intelligi, non temerè ac sine iusta caussa Monachis, alijsq́, loca mutanda, sicut ipse Ephram pluribus sparsim & ex instituto, hoc Tomo secundo, non vno in loco atque Parænesi demonstrat, sicut suis etiam locis constabit postea.* D

Perspicaci animi oculo cernebat præclaram quandam columbam humeris Basilij insidentem, & cum eo loquentem, &c.] *Idem de eo in illius Vita adducit etiam Nyssenus, in hæc verba:* Siquidem perspicaci mentis oculo conspexit refulgentem, albamque columbam ipsius humero dextero insidentem, verbaque sapientiæ subministrantem, atque ea populo depromentem, *&c.*] *Vbi inter alia notandum, à Nysseno hic dici Sanctum Ephram aspexisse albam columbam humero Sancti Basilij dextero insidentem, &c. quod perinde apud Metaphrasten non legitur. Non enim hanc ipse columbam denominat albam, nec scribit eam humero eius insedisse dextero, sed simpliciter humeris eius, &c. Consentit autem in eo Nysseni verbis, Vita illa antiqua anonyma è Græco per nos etiam tradu-cta, ac post Nysseni in Ephram encomium, immediatè in principio primi Tomi reposita, vbi idem de columba narratur, quodque dextero Basilij humero insederit, ac ei verba prædicationis suggesserit, firmatur.*

Laudes valde vitabat, eosque, à quibus laudabatur, non solùm non admittebat, sed apertè ijs succensebat, &c.] *Quòd Sanctus Ephram proprias auersaretur laudes, ex pluribus ipsius scriptis, verbisq́, Testamenti eius abundè constat: tum etiam ex Nysseno, qui de illo sic scribit:* Ephræm ab omni vana atque mundana abhorrens gloria, si à quoquam se laudari animaduerteret, ægro animo ferens, aliumque aliàs colorem capiens, atque oculos in terram demittens, tenui ac subtili madebat sudore, altoque silentio tamquam verecundia linguam præpediente, corripiebatur, &c. *Idemq́, de eo in Collationibus SS. Patrum Græc. adfertur: vbi variæ Sententiæ ex Ephram doctrina ac Vita producuntur, quas hic ex MS. Vatic. adiecimus.*

VARIÆ

A

VARIAE AC CELEBRES SENTENTIÆ, PIETATE ET DOCTRINA PLENÆ, EX S. PATRIS EPHRÆM SYRI Operibus, eiusque Vita selectæ, & in Collationibus SS. antiquorum Patrum Græcorum repertæ.

Sunt in antiq. Græco MS. Vati num. 180. &c.

B

Gerardo Voßio Interprete & Scholiaste.

Animarum cura non appetenda, & de Prælatorum conditionibus.

ANIMARVM curam ne appetieris; ne fortè, quod ad eam mensuram, ac metam nondum perueneris, vt cunctis animi tui pasſionibus imperes; & tibi ipſi, & illis qui te ſequerentur, noceres. Si verò inuitus in eo munere à Deo cõſtituaris; curam, diligentiamque bonam adhibe. non vt quæ tuæ ſunt voluntatis peragas, ſed ei potius morem in omnibus geras, qui rationalium tibi ouium curam commiſit. Magnum ſiquidem periculum imminet illis, qui contemptim atque ſuperbè, & negligenter ſuos curant ſubditos. Oportet autem illum qui alijs pręeſt, & peritiſsimum eſſe, & ad conſulendum ſaluti ſubditorum vigilantiſsimum; vtque ſingulorum conſideret, noſcatque inceſſum, motum, geſtum, ac habitum: adhibita etiam debita eorum, quæ minus conueniunt, correctione; & vt ad optimum ea ſtatum formamque reducantur. omniaque ad ſalutem pertinẽtia, fratribus proponat, etiam vſque ad minima: non prætermittendo quoque parata negligentibus ſupplicia.

C

Ex in Ephræm tract. de Vita ſpirituali c. 35. & 36. Tomo 1.

NOTA.

Prælatorum, & Paſtorum conditiones.

Operationis bonæ effectus, orationisque efficacia.

D

FRater, ſcientem atque intelligentem teipſum denominas; ex operibus tuis teipſum agnoſce. Nam ſicut corpus ſine ſpiritu mortuum eſt: ita & ſcientia atque intelligentia abſque operatione, eſt mortua. Et error quidem viro, ignorare Scripturas: dupliciter verò errat, qui nouit & contemnit. Ad ſermones myſteriorum diuinæ Scripturæ ne acceſſeris abſque precatione, ac poſtulatione auxilij à Deo: ſed deprecans, dicito: Concede mihi Domine, vt ſenſum percipere poſsim virtutis, quę in eis eſt. Orationemque reputa clauem eſſe notionum, atque intelligentiarum verarum, quę in diuinis firmatæ ſunt Scripturis.

Ex S. Ephræm.

NOTA.

Contra fallaciam inſomniorum.

CHariſsime, ne fidem fallacibus adhibeas inſomnijs: nam multos * deceperunt inſomnia, in ijsque ſpem ponentes exciderunt. Ad quas autem nos menſuras peruenimus, vt viſiones Angelorum adſpiciamus?

Ex S. Ephræm. * al. ſeduxerunt.

E

Bono ſemper & vbique regimine opus eſſe.

POrtus tranquillus ac ſerenus eſt, locus * bonis regulis directus: quibus autem deeſt gubernatio, vt folia decidunt.

* τόπος ἐν νόμῳ (?)

Sera vitæ emendatio non ſpernenda.

NE ſenem ſpreueris, ſi ad locum ſolitariæ vitæ ſe transferre voluerit. Nam eos, qui circa vndecimam venerant horam, non reiecit Dominus. Ignoras enim, an * fortè in vas electionis ille delectus fuerit.

* an fortè vas electionis ille ſit.

Magiſtris, atque Præfectis vt morigerandum.

Ex S. Ephræm.

FRatres, oportet diſcipulos haudquaquam immorigeros eſſe, aut refractarios atque contradictores ſuis in Domino magiſtris: quin potius omnem decet eos exhibere humilitatem coram Deo & hominibus. Si porrò acciderit, verbo quidem præceptorem virtutes prædicare, opere autem in iis excolendis negligétiorem eſſe: ne ex ea occaſione atque prætextu locum demus Satanæ, in * ſubuerſionem animarum noſtrarum. Sed meminerimus dicentis: Super Cathedram Moyſis ſederunt Scribæ, & Phariſæi: omnia ergo quæcumque dixerint vobis, ſeruate & facite: ſecundùm verò opera eorum nolite facere; dicunt enim & non faciunt. Quin & Apoſtolus Petrus admonet, dicens: Non ſolùm bonis & modeſtis ſubditi eſtote, ſed etiam diſcolis. Hæc eſt enim gratia apud Deum, ſi propter conſcientiam Dei, ſuſtinet quis triſtitias, patiens iniuſtè. Quæ enim eſt * gloria; ſi peccantes, & colaphizati ſuffertis? ſed ſi bene facientes, * patienter ſuſtinetis: hæc eſt gratia apud Deum. In hoc enim vocati eſtis: quia & Chriſtus paſſus eſt pro * nobis: * vobis relinquens exemplũ, vt ſequamini veſtigia eius. Chariſsimi, ſi veſtri Præfecti (quod abſit) diſcoli fuerint: nos tamen in * bona conſcientia ſeruiamus ipſis, tamquã Domino, & non hominibus ſeruientes; ſcientes quoniam à Domino mercedem accipiemus.

*al. in peruerſitate animæ, &c.
Matth. 23.
1. Pet. 2.
*al. gratia.
*al. patientes.
Ibidem.
*al. vobis, nobis relinquens, &c.
*al. cum bona voluntate.
Epheſ. 6.

Contra imperioſos, & contentioſos, & propriæ voluntatis ſtudioſos.

Illud apud Ephræm eſt cap 9. inter centum capita de Humilitate &c.

SI inter fratres commoreris, noli imperare ipſis: ſed potius exemplum te ijs præbe bonorum operum; obediens ipſis in his quæ tibi dicunt. Sin autem vrgente loquaris neceſsitate, dic tamquam conſiliarius cum modeſtia & humilitate. At ſi alius frater tua dicta refellerit: caue mente mouearis; ſed magis voluntatem tuam, charitatis paciſque gratia relinque, ac reprime. Et ſic * repugnantem tibi alloquere: Ego quidem, benedicte mi, tamquam rudis atque idiota aliquis locutus ſum, ſic conſiderans, ignoſce mihi, quoniam ignoranter locutus ſum. Sit autem ſicut ipſe dixiſti: & in hoc, re infecta, ac confuſus recedet à te turbarum excitator diabolus. Nam contendere, & propriam voluntatem oſtendere velle; turbas excitat, atque iracundiam incurabilem. Iracundia autem in ſinu impiorum requieſcit. Et idcirco dicebat Apoſtolus: Seruum Domini, non oportet contentioſum eſſe.

*al. aduerſariũ tuum.
Eccl. 7.
2. Tim. 2.

Contra veſtimentorum luxum, atque ornatum, &c.

Ex S. Ephræm.

QVi cultum atque ornatum ſectatur veſtium, ſuæ nocebit animæ: nam veſtimentorum luxus ac copia, animam perturbat Monachi. Cura ô Monache, internum potius opificium atque officium; & ne inutiles exornaueris parietes ac muros. Siquidem cellæ forma elegans, Monacho patientiam non præbet. Quæ ad neceſsitatem faciunt, quæramus: nam quæ ſuperflua ſunt, & diſtractiones nobis pariunt, damnoſa ſunt & pernicioſa.

Proprias laudes non affectandas, ſed repellendas.

Ex Vita S. Ephræm.

ADmirabili Ephræm, ad alias eius virtutes, & iſtud accedebat; quòd aliorum de ipſo laudes valde verecundè audiret: eoſque à quibus laudabatur, non ſolùm non admittebat; ſed manifeſtè ipſis indignabatur. quemadmodum ſuggillantibus & maledicentibus ſolent * ſocij atque amici.

*al. indignari ſolent alij.

Contra negligentiam.

Ex S. Ephræm.

OMnium bonorum proditio, atque amiſsio, eſt negligentia: cui grauis tandem ſuccedit captiuitas.

Contra ſocordes, atque negligentes.

Ex S. Ephræm.

MOnachus in precatione negligens, ſtudet audire, Amen. Qui autem vigilanter, & attentè precibus vacat; non afficitur tædio, neque conturbatur.

Tria

A

Tria bona seruanda proponuntur.

BEatus ille frater, qui seruat mandata Dei: & tria istorum satagit: vt nimirum vacet orationi, operi, & meditationi. Scriptum quippe est: Vacate, & videte, quoniam ego sum Deus. Et alibi: Pauper sum ego, & in laboribus à iuuentute mea. Ac rursus: Et in lege eius, meditabitur die ac nocte.

Est inter 100. capita de Humil hoc tom. 2. Cap. 21.

Cauendum esse à scandalis.

NEfas est Maiores scandalo esse inferioribus, & senioresq; iunioribus; ipsisque malo exemplo esse improbæ conuersationis. Nam scriptum est: Væ qui potat proximum suum subuersione turbida. quin potius ipsi forma & exemplum bonorum operum esse debent fidelibus.

Est inter 100. capita cap. 61. Habac. 2.

B

Contra multiloquium, & linguæ vitium.

QVI sermones multiplicat inter fratres, multiplicabit contentiones & odia sibi: sed qui linguam refrænat, ac temperat, diligetur. Magnum quippe lumen animæ est, timor Domini, ex ea tenebras depellens, ipsamque mundam, ac puram reddens.

Est inter 100. capita, de hum. cap. 74.

Attendendum orationi.

QVI intentus est orationi, adurit Dæmones: at qui mente euagatur atque distrahitur, illudetur ab ipsis.

Est alibi apud S. Ephræm.

Imbecillitatem infirmorum sufferendam.

C

FRater, libenter infirmum sustine: non enim qui valet, tua opera indiget. nam scriptum est: Non est opus valentibus medico, sed malè habentibus: & vos qui potentes estis, imbecillitatem infirmorum, atque impotentium sustinete.

Est apud S. Ephræm alibi. Matth. 9. Marc. 2. & Lucæ 5.

Præfecti baculus, vt sit necessarius.

IN fratribus incompositæ vitæ, ac negligentibus, non oportet cessare Præfecti baculum: nam qui Diuino timore suam nolunt refrænare mentem, humano terrore indigent; vt saltem per eum, ab inutilibus abstineant: quemadmodum seruus temperatè, modesteque se gerit, ob seueritatem sui Domini.

Est apud S. Ephræm Tomo 2. adhortat. 4. de Virtute.

D

Contra tentationes & insidias Diaboli, cogitationesque improbas, &c.

ASsiduè ac sine intermissione Dominum precari oportet, vt Dæmonũ præualere possimus insidijs. Non enim nos solùm in quiete ac solitaria vita constitutos diuexant: sed in domo etiã Domini, conuenientibus nobis vehementer insultant, masculorumq; * vultus impudenter atque incautè nos conspicari faciũt, suggeruntq; ad impuram vsq; ipsam actionẽ: * tale quid nostræ phantasiæ imprimentes, vt eiusmodi cogitationum sordes atque quisquilias mentibus infundãt; talique modo etiam ab immaculatis Christi impediant, retrahantque mysterijs. Verumtamen per oculorum custodiam, mentisque attentionem, ista superabit continens ac temperans, diuina adiuuante gratia. Decet ergo nos omni custodia custodire cor nostrum, ac sensus: quoniam magnum nobis bellum est, ingensque aduersarij in nos insania: at non propterea detrectandum nobis est certamen; sed repellendum quod ipse per cogitationes molitur. Sicq; sinamus illum disrumpi: nouit quippe Dominus vexatorem nostrum, quantaque cordibus nostris cauteria immittat atque inspiret. Cæterùm pugnantium est, bene attendere, & cæstum pugnamque non admittere: qui verò fœdus cum passionibus sancit, cuiusmodi cum illis bellum suscipiet? Vbi enim inimicitiæ, ibi bellum: & vbi bellum, ibi certamen: & vbi certamen, ibi & corona. ita vt si quis ab acerba liberari voluerit seruitute, bellum cum * inimico committat, oportet.

E

Eadem sunt in adhortat. 3. de Virtute, hoc tomo 2.
* al. corpora.
* al. Sic phantasiam atq; imaginationem nobis perstringentes.
Cor custodiendum, & sensus vt muniendi.
NOTA.
* contra Diabolum suscipiat.

Quomodo coram Deo consistendum, digneque vt communicandum, &c.

Consi-

Eidem sunt in Paræn. 20. hoc tom. 2. aliquibus mutatis.

Exod. 3.

1. Reg. 2.

NOTA.

* al. tecum.

CONsideremus, ac mente perpendamus charissimi, illos, qui coram terreno constituti sunt A Rege, thronoque mortali ministrant ac corruptibili; quomodo omni cum reuerentia atque timore, suo Regi adsistant. Si igitur sic illi: nonne multò magis nos debemus coram Rege cælesti cum timore, & tremore, omnique grauitate atque verecundia consistere? Attendamus ergo nobis ipsi fratres; & caueamus impudenti oculo contemplari proposita mysteria Dominici corporis & sanguinis. Nam si Moyses non audebat aspicere: quanto magis ipsi nos debemus reprimere, atque compescere? Nam scriptum est: Quicumque honorificauerint me, glorificabo eos; qui autem contemnunt me, ignominia afficientur. Tu enim vt homo consideras: ipse verò vt Deus, nouit profunda cordis tui, & cogitationes tuas prospicit. Non est enim creatura coram ipso abscondita. Quando ergo communicare volueris, dic ad eum: Ne mihi Domine sancta ista mysteria in iudicium sint, ac condemnationem: sed in animæ & corporis sanctificationem. Et sic tunc cum timore ac reuerentia accede: facietque * nobiscum De- B us misericordiam suam.

SCHOLIA.

SEntentias, atque instructiones hasce Paraneticas carptim ex Sancti Patris Ephræm Operibus, eiusque Vita antiquitus collectas atque desumptas, vel eo consilio ex Collationibus SS. Patrum Græcorum, vt in vetustissim. manuscrip. Vatic. num. 880. & alibi sparsim, ac cum alijs aliorum mixtim reperiuntur, inde producere & huc referre visum est: vt cuiuis hinc constet, quanti auctoritatem, & doctrinam, atque sententias grauissimas tanti Patris tota semper fecerit Antiquitas. Etsi autem sexcentæ aliæ inueniri possint Sententiæ in eius (quæ euulgamus) operibus, hisce pulchritudine haud dissimiles; hic tamen eas potissimum, quas ab antiquis citatas, ac celebratas comperimus, pone- C re atque referre statutum est, adijciendo etiam ad marginem loca vnde sumpta sunt. Ex cuius quoque varijs scriptis, propter auctoritatem ac dignitatem, plurima doctè ac sententiosè Dicta eius passim allegata inuenias ab Anastasio Synaita, Photio Patriarcha olim Constantinopolitano in sua ad Tharrasium Bibliotheca, necnon à Paulo Monacho in suis Collectaneis, & à Moyse Bar-Cepha, Syrorum quondam Episcopo; alijsque plurimis, quos hic breuitatis caussa prætereo: & pro alijs Ephræm Encomijs, Lectorem ad varios Auctores, in initio primi Tomi adductos remitto.

S. PATRIS

S. PATRIS NOSTRI EPHRAEM† SYRI, NARRATIO AD MONACHOS, DE SVA CONVERSIONE.

†al. Ephræm ad Monachos, de seipso.

Interprete & Scholiaste D. I. Gerardo Vossio.

SANCTVS Abbas Ephræm, accedentibus ad ipsum fratribus, de seipso vtilitatis caussa enarrauit, dicens: Quando adhuc puer essem, incompositis moribus extiti. Quodam igitur die, parentes mei in suburbana extra ciuitatem miserunt me: quò dum abirem, reperi per viam in medio Syluæ iuuencam vnam ferentem vterum, pascentem; erat autem pauperis cuiusdam iuuenca. Acceptis ergo lapidibus, persequi cœpi iuuencam, per syluam. Tantopere autem eam insecutus sum lapidibus, ad profundam vsque vesperam, erat enim vicina partui, quousque in terram caderet, in interiores partes syluæ, & postremum pedum crepitum ederet: relicta igitur illa mortua secessi, noctuque feræ deuorarunt eam. Obuium autem in eadem sylua habui pauperem, cuius erat iuuenca, quærentem illam; qui me interrogabat: Fili nonne sæpe occurristi iuuencæ prægnanti, in sylua ista? Ego verò non solùm non respondi ipsi, sed etiam contumelijs illum per summam iniuriam oneraui. Accidit autem post mensem dierum, vt me iterum parentes mei ad suburbana mitterent: Cùm igitur irem, aduesperascere mihi cœpit, dum adhuc essem in via. Inuenerũt autẽ me pastores ouium, in sylua, & dixerunt ad me: Frater quò pergis hora ista? Ad quos ego: parentes mei vsque ad suburbana me miserunt, & eò proficiscor. At illi: Inclinata iam est dies, & aduesperascit, quare huc ad nos diuerte, & apud nos requiesce, manè reliquum viæ perficies. Vt ergo secessi ac mansi apud eos, nocte illa in caulam feræ irruerunt, quæ gregem per syluam dispersserunt. apprehenderunt autem me Domini gregis, obijcientes quòd ego fures induxissem, qui gregem ouium inuasissent, dispersissentque. Mihi verò neganti, & iuranti nullam in me culpam residere; non crediderunt, sed perstiterunt dicere, quòd ego suffuratus essem, dispersissemque illorum oues. Demum ergo me cubito ligatum tradiderunt Prætori, qui me detrudendum mandauit in carceres; vbi duos viros vinctos reperi, quorum alter falsò insimulabatur homicidij, alter verò adulterij. Peregi autem in carcere dies quadraginta; post quos, mihi dormienti astitit adulescentulus quidam aspectu terribilis, ad me placida voce dicens: Ephræm, quid in isto agis carcere? Ad quem ego: Domine, aspectu tuo ita sum percussus, vt omnes me vires deficiant. Ad me autem adulescentulus: Noli timere, sed dic mihi caussam tuam Sumpta igitur maiori ex mansuetis illius verbis fiducia, cum multis lachrymis dixi ad illum: Domine Domine, missus sum à parentibus meis ad suburbana, & me vespera oppressit in via; inuenerunt autem me pastores ouium, qui me apud se detinuerunt: eademque nocte ouile inuaserunt feræ, quæ vniuersum gregem dispersserunt. Tenuerunt autem me Domini ouium, obijcientes quòd fures ego adduxissem, qui gregem ouium suarum inuasissent, dispersissentque. Quare vinctum me tradiderunt Prætori. Ego autem insons sum Domine, & illi iniustè me calumniati sunt. Atque ille vultu subridens: & ego, inquit, te culpa vacantem noui, quod ad hoc attinet, illamque merè calumniam esse. Scio tamen quid paucis antè diebus egeris, quomodo lapidibus insecutus sis iuuencam pauperis viri, eamque occideris. Intellige ergo, non esse iniustitiam apud Deum: sed iudicia Domini abyssus multa. Et vt cognoscas viros quoque istos, qui tecum detinentur in carcere, extra culpam esse in eo, super quo accusati sunt, & in vincula coniecti. Verùm interroga illos, & intelliges illos non intempestiuè vin-

Ephræm de se, ac de sua Conuersione.

Proprij facti, atque peccati cõfessio.

Ephræm Prætori traditur, & incarceratur.

Visio atque apparitio in somnijs, Ephrẽm facta.

Ephræm seipsum reprehendit, & confitetur peccata sua.

Psalm. 35.

AD PIVM ET CANDIDVM LECTOREM.

CVM in duobus insignibus SS. Patribus, altero Orientali nimirū Ephræm Syro, & altero Occidentali Leone Magno, multum temporis atque laboris insumpserim, Candide Lector; illo quidem è Græco Latinè reddendo, hoc autem recognoscendo ac varijs dignissimis accessionibus locupletādo, & vtroque notis ac Scholijs quibusdam illustrando: anxius & dubius aliquandiu (antequam Secundum hunc S. Ephræm Tomum prælo committerem) hæsi, vtrum è duobus hisce præstantissimis Ecclesiæ luminibus, prius vel posterius euulgare deberem; eoquè magis quid agendum mihi esset ambigebam, quòd alij me in hanc, alij in illam partem suis sententijs impellebant: & quidam Leoninam editionem vrgebant; alij verò Ephræm potius præmittendum censebant, addentes Leonis opera extare, eorumquè recognitionem adhuc differri posse: Ephræm autem monumenta, vt in lucem aliquando prodeant, ab omnibus vehementer desiderari & expectari, & rem dilationem non pati: publicæquè non parum interesse vtilitatis aiebant, ea quanto citius publicari, & in omnium passim manibus versari. Quæ cuncta non parum sanè me permouerunt & prostimulàrunt, ad hanc Secundi Tomi Operum omnium S. Ephræm editionem non maturandam solùm, sed & perficiendam, typisque Vaticanis ex præscripto & iussione Summi Pontif. in lucem quamprimùm emittendam: sicut modò ad commune totius Christianitatis bonum, gratæque posteritatis vsum, eundem Tomum recenter editum omnibus communicamus & publicamus. In quo quidem quid à S. hoc Patre sit traditum, & nostro studio atque labore in eo transferendo ac illustrando præstitum, malo te studiosè legendo decernere, quàm ex meo id præconio intelligere; ne & hæc persequendo, quæ proprij sunt facti atque laboris mei, qui non defuit, enarrare, ac collaudare videar. Vt tamen aliquid de Argumentis hoc Tomo contentis dicam: Multa in eo inuenias, quæ ad mores hominum rectè ac piè formandos, corruptosq; emendandos, & ad hæreticorum errores conuellendos, ac destruendos faciunt: tum etiam quæ ad collapsam religionem restaurandam, monasticamque disciplinam antiquo suo vigori atque nitori restituendam plurimum adiuuare poterunt. In quibus omnibus, S. Ephræm noster vtiliter admodum & efficaciter docet, mouet, & delectat; admonet, hortatur, suadet, consulit & disserit: Docet, inquam, pietatem & timorem Dei. mouet affectus nostros ad ea quæ salutaria sunt. delectat animos optimis documentis, sententiosè dictis & exemplis memorabilibus. admonet vnumquemque grauiter sui instituti atque officij. hortatur ad virtutes, bonaque opera: dehortatur à vitijs, commercijsque improbis. suadet bona, dissuadet mala. consulit ad salutem facientia, & à noxijs atque perniciosis nos reuocat & alienat. disserit de Deo, rebusque cælestibus, ac quomodo vestigijs Sanctorum & antiquorum Patrum rectè insistendum sit, ostendit: plurimaquè omnibus æquè salutaria proponit. Quare quicumque ista Auctoris nostri monumenta ac documenta, siue hoc, siue primo eius Tomo legeris, tibi ipsi attendas oportet: & si Monachus sis, ea non alijs Monachis atq; religiosis: sed tibi ipsi dicta existimes. Si non es Monachus; ne Monachis atque regularibus dumtaxat, ista conscripta ac dicta arbitreris: sed etiam secularibus, atque adeò omnibus. Sic enim legendo, & lecta tibimetipsi applicando, vberrimum lectionis tuæ fructum percipies. Vale, & his, dum alia laboriosè tibi concinnamus atque paramus, feliciter fruere.

VITA

VITA SANCTI PATRIS NOSTRI EPHRÆM SYRI,

Reperitur Græcè in mmss. Vaticanis, numer. 186. & 794.

Per Simeonem Metaphraften.

EPHRÆM ille admirabilis, natus fuit in Syria, in Ciuitate Edessa, Christianis parentibus. Cùm autem elegisset virtutem ab infantia, noxias ac damnosas æqualium cōsuetudines semper studebat cauere atque vitare. Versabatur verò assiduè potius in sacris libris Scripturarum, & id quod in eas conferebat studium, otium, & meditatio erat Ephræm quauis voluptate suauior; adeoque vt ipse quoque diceret conuenienter illud Prophetæ: Quàm dulcia sunt gutturi meo, eloquia tua? Hinc autem factum est, vt ab ineunte ætate ei virtus omnis coalesceret, ac diligens studium tolerandorum laborum. Quid enim non ab eo rectè & perfectè gestum est? Non ieiunium? Non vigiliæ? Non humicubatio? Non benignitas? Non lenitas? Non, nihil possidere? Non, in tantis bonorum opibus, etiam humilitas? At neque docendi fuit expers charismatis: sed in hodiernum vsque diem nobiscum loquitur per suas orationes, admonet, adhortatur, consulit, & disserit. A quibus habemus, vt non solùm recta fidei semita ingrediamur, sed etiam ad virtutem parandam excitemur.

Patria S. Patris Ephræm.

Studium sacrarum Scripturarum.

Psalm. 118.

Commendatur à ieiunio, vigiliis, humicubatione, paupertate voluntaria, humilitate, doctrina, &c.

Spes autem in Deum, & charitas in proximum, tantæ fuit curæ Ephræm, vt ille ipse sic diceret, è vita excedens (vtendum est enim ipsius verbis:) Numquam in tota vita mea maledixi Domino. Non verbum insipiens per mea labra processit. In tota vita mea, neminem sum execratus; & cum nullo omnino contendi ex fidelibus. Lachrymæ verò ei quoque perpetuò fluebant ex oculis, adeò vt perennis fontis fluentum citius defecisset, quàm illum instar imbris cadentes lachrymæ. Vnà autem cum lachrymis, emittebantur etiam gemitus, ostendentes intus ardentem ignem compunctionis. Quod quidem apertius certiusque sciet aliquis, qui illius scripta legerit. Inueniet enim eum semper philosophantem de Iudicio, & de secundo Christi aduentu, & terribile illud Tribunal semper subijcientem oculis, illumque diem imprimentem nostræ cogitationi, & seipsum inducentem tamquam condemnatum, & deflentem valde miserabiliter.

Verba sunt ipsius Testamenti.

Lachrymarum gratia.

S. Ephræm philosophia, atque compunctio.

Cùm autem Ephræm semper versaretur in talibus visorum apprehensionibus, elongabat, vt ait Propheta, fugiens; omnemque de ijs, quæ ad vitam hanc pertinent, tumultum, motumque ac fluctum declinans. Qui cùm habitaret in solitudine, ac locis loca subinde mutaret, propter ædificationem & vtilitatem animarum, sicque à diuino admoneretur spiritu; reliquit aliquando solitudinem iussu diuiniore, & feruenti desiderio in suam venit patriam Edessam, vt qui simul eò venisset ad sacras adorandas Reliquias, & loca sancta; simulque etiam, vt virum aliquem eruditum ibi reperiret ac conueniret, & cognitionis illinc fructum acciperet: quod etiam à Deo enixè petebat, sic dicens: IESV CHRISTE omnium Domine, concede vt ego Ciuitatem Edessam ingrediens, in talem virum statim incidam, qui sit idoneus ad disserendum mecum de ijs, quæ ad animæ ædificationem pertineant, & vtilitatem. Cumque sic orasset, postquam fuit in ingressu ciuitatis, & portam est ingressus; cogitabundus hærebat, attentoque ac sollicito animo, vt qui secum consideraret, quemadmodum ad illum quidem virum accederet, & quænam ex eo potissimùm quære-

Psalm. 54.

S. Ephræm vt loca mutârit.

Edessam adijt.

Precatio S. Ephræm, cùm Edessam adiret.

quæreret, quamque vtilitatem ex eo percipere posset. A

Ephræm obuia fit mulier peccatrix.

Cùm sic autem cogitabundus incederet, ei statim quædam occurrit mulier, eaque meretrix. Dei verò ea erat omninò permissio, qui mysticè & arcanè sæpe per contraria dispensat contraria. Sacrosanctus itaque Ephræm, cùm sic præter spem incidisset in meretricem, constitit in eam defixis intuens oculis, & quasi emotæ mentis, tristisque ac apud se perturbato animo, quòd non vt precatus fuerat, sed contrarium potius euenisset ei, ac petierat. Illa autem cùm sic eum vidisset adspicientem, in eum rursus oculos conijcit acerrimos. Postquã verò sic diutius seinuicem adspexissent, volens eam pudore afficere, & ad verecundiam (quæ mulieribus conuenit) deducere magnus Ephræm. Quid verò, inquit, non erubescis mulier, tam fixis oculis nos intuens? Illa autem, sed me, inquit, conuenit te B sic adspicere: ex te enim sumpta sum, & tuo latere. Te verò non nos, sed terram potius oportet adspicere, ex qua ipse rursus sumptus es. Hæc cùm audisset Ephrem præter omnem expectationem, & mulieri confessus est magnas se habere gratias propter eam, quam ab ipsa acceperat, vtilitatem; & Deo vehementi emisit studio gratiarum actiones, qui per ea, quæ præter spem accidunt, ea sæpè facit, quæ ipsam spem superant.

Istud aliter est in Nysseno.

Responsum notatu dignum.

Impudicæ mulieris insidiæ, cōtra Ephræm.

Cùm ergo iam dies aliquot transijssent, & Sanctus Ephræm moraretur Edessæ, mulier quædam meretrix, quæ in propinqua habitabat vicinia, fit maligno instrumentum ad vitium; & per eam, sicut prius ipsam per Serpentem, iustum aggreditur Ephræm. Cùm itaque Sanctus Ephræm cibum quemdam pararet; illa, aperta fenestra, quæ erat in corte, impudenter despicit, & planè * meretriciè: C & deinde cùm Sanctum adspexisset inuerecundè, Benedic, inquit, Abba. Ille verò cum eo, qui ipsum decebat, habitu, gestu, & sermone: Dominus, inquit, tibi benedicat. Ipsa autem rursus cum vehementi & indecoro risu, ad eum: sed quid, inquit, tuo * cibo deest? Ille verò, tres, inquit, lapides, & parum luti*, vt hæc obstruatur fenestra. Illa interim, nihil de sua remittens impudentia: quòd te, inquit, priores appellauimus, hoc ne te effecit insolentem? Ego, inquit, volo tecum dormire. Tu ne autem hoc mihi statim primò negasti? Ad hæc, quemadmodum illa verbis Sathanicis: ita multò magis ipse sermonibus abundauit spiritalibus, & quales ipsum dicere, & eam oportebat audire. Si vis enim, inquit, nos ambos simul dormire; vbi tibi dixero, illic pariter iacebimus. Postquam verò illa sermonem arripuit, & rogauit locum, vbi hoc fieri oporteret: Non in alio, inquit, loco tecum congrediar, nisi in medio ciuitatis. Sed non, D inquit illa, pudore atque rubore apertè afficiemur, à videntibus hominibus, si sic nos ibi iaceamus in medio? Capta autem est mulier, quæ voluit capere impatibilem & inexpugnabilem animam, vt quæ ne hoc quidem potuerit cognoscere, quod dicit Salomon: Oculi Domini altissimi, sunt innumerabilibus partibus sole splendidiores, qui intuentur omnes vias hominum.

* lasciuè.

* al. tuo septo.
* al. argillæ.

Eccl. 23.

Captatio occasionis conuertendæ meretricis.

Cùm verò statim veluti ansam, verbum apprehendisset vir præclarus, contra intulit: Si ergo hominum iudicasti oculos satis esse ad pudore afficiendam animam, & à mala actione abducendam: Dei oculos, qui omnia intuentur, tam quæ clam, quàm quæ apertè fiunt, nonne multò magis reuerebimur, & extimescemus, & à re mala abstinebimus: qui semper nobiscum habitantem in nobis excitat conscientiam, & ex ea nobis reseruat tormenta, quæ finem non accipiunt? Hæc suffecerunt non solùm ad meretrici persuadendum, vt abstineret ab E improba in eum libidine: sed vt priorum etiam eam malorum pœniteret, & mutationem adferret totius vitæ & sententiæ. Statim itaque accedens, & humi procidens, & sacros illius pedes tangens, petijt veniam à ratione alienissimæ cupiditatis, impudicæque & intemperantis propensionis; & ne, cùm veram & germanam attulisset pœnitentiam, à via, quæ ducit ad salutem, aberraret, eum ducem & magistrum voluit accipere. Ille autem, (quomodo enim, cùm esset ille Ephræm, non erat talibus pariturus petitionibus, & ea quæ par erat admoniturus?) ne rursus ambularet, vt cùm diuino dicam Hieremia, post cogitationes cordis sui mali, neque contemneret, ita vt vias priores reperceret, præcipit egregiè, eamque in mulierum includit monasterio, quæ virtutis curam gerebant: & tandem cùm eam, quæ à via recta illum volebat abducere, ipse à via

Meretrix resipiscit.

Hiere. 7. 16.

Peccatrix recluditur in mulierum monasterio.

A à via mala potius conuertisset, iustitiæ fructum habuit illam conuersionem. Sic diuinus Ephræm, cùm in duas incidisset meretrices, huic quidem profuit, ipse autem ex altera accepit vtilitatem: aut, vt verius dicam, ex vtraque; & vtrumque præter spem omnem accidit, vtpote quòd diuinum auxilium in vtrisque concurrerit.

Hinc ad eam, quæ est in Cappadocia, Cæsaream deductus à gratia, quæ ex alto eum ducebat, magnum ibi vidit Basilium, os Ecclesiæ, fontem dogmatum. Quem cùm vidisset Ephræm, cœpit eum multis honorare laudibus. Perspicaci enim animi oculo cernebat quandam Columbam (erat autem illius forma radijs solis similis) præclarã, præclarè eius humero insidentem, & in aurẽ cum Basilio loquentẽ: & illũ rursus ea, quæ ab ipsa veluti dictabantur, referre populo. A qua veneranda Columba cùm didicisset de Ephræm, & quisnã esset cognouit, & quanã B de causa venisset. Quocirca & se inuicem sermone impertiunt, & fruuntur alter alterius bonis. Sed reuertendum est rursus ad diuinum Ephræm, & solæ illius res sunt purè narrandæ, quemadmodum nullam admittebat cogitationem, quæ non ei conferret ad virtutis operationem, & quemadmodum abundè ei erat à Deo datum talentum doctrinæ: quod quidem ille semper præcipuè augere ad mensas studebat animarum.

S. Ephræm venit ad Magnũ Basilium.

Columba humeris insidebat S. Basilij.

S. Ephrẽm à Basilio vt cognitus.

Ipse autem hoc significat, dicens: quòd cùm adhuc esset puer, & nondum ad ephebi peruenisset ætatem, viderit quandam vitem, permultis botris plenam, è lingua sua enatam, in magnam fuisse sublatam altitudinem, & vniuersæ terræ occupasse superficiem. Et omnes quidem ei insidebant volucres, & circumuolabant, & botros pascebant. Vitis verò, quò magis eius botri carpebantur, & quò libera- C lius & splendidius aues excipiebat, eò maiori fructu scatebat, fructumque multum producebat & copiosum. Et hoc quidem ipse dicit de seipso. Illud autem hoc quoque alij Ephræm suo tribuunt testimonio, ex ijs, qui digni sunt habiti, qui hæc viderent. Dicunt enim se aliquando vidisse Angelorum multitudinem, è superis descendentem, librumque iutrinsecus & extrinsecus scriptum habentem in manu. apud se verò considerabat illa, quæ apparuerat, visio, quisnam esset is, cui liber traderetur: & cùm alij quidem hunc, alij verò illum, alij alium proponerent, quotquot scilicet tunc vitam piam exercebant & honestam; tandem cùm omnes conuenissent in Ephræm, ei liber à sacra multitudine committitur. Experrectus ergo is, qui viderat visionem, timore affectus, venit in Ecclesiam: & cùm in ea inuenisset Ephræm, doctrinis quàm optimis & vel ipso melle suauioribus pascentem eos, qui aderant; somnium ea ratione cõijcit. Et ille quidem Deo egit gratias: ab illo autem tempore tam copiosè & tam vehementer Ephræm flu- D xerunt fluenta orationis, & eum tanta & ita perpetua obruebat vis cogitatorum, vt nec satis quidem posset eius lingua seruire celeritati eorum, quæ cogitârat, tametsi eius erat tantus in dicendo fluxus, & tam promptè enuntiabat id, quod mente conceperat, vt non minus celeriter sermone explicaret, quàm alij cogitarent. Quamobrem dicitur is Deo aliquando dixisse: * Remitte, ô Domine, vndas tuæ gratiæ. Abyssus enim doctrinæ, quæ linguam inundabat, non sinebat eum amplius continere, cùm ad dicendum minimè seruirent instrumenta.

Visio S. Ephrẽm adhuc pueri, quæ eadem & à Gregorio Nysseno recensetur.

Alia visio, quæ & à Nysseno ponitur in Vita.

Visionis per S. Ephræm declaratio.

Eius maxima dicendi copia.

* Sic S. Ephræm in Serm. Dolor me loqui compellit, &c. tomo 3. & alibi.

Illius autem orationem nihil aliud interrumpebat, nisi precatio: eam verò lachrymæ. Noctes verò, quæ ipsum excipiebant vigilantem, luci diei rursus reddebant sobrium: vt qui vereretur, ne princeps tenebrarum eum somno impeditum deprehenderet, & ideò vigilaret aduersus eius insultus. Ei enim sufficiebat somnus vel breuissimus, vt qui eum solùm leuiter gustaret, non vteretur E autem ad satietatem; sed tantum quantum satis esset, ad necessariò continendum corpus, quod multis intendebatur sudoribus & laboribus. Vt enim ab eius oculis fugeret somnus, faciebant quidem multa etiam alia: maximè autem humicubatio, vitæ austeritas, illaque varia & multiplex corporis consumptio, & afflictio.

Catalogus virtutum S. Ephræm.

Orationes, lachrymæ, & vigiliæ eius.

Humicubationes, & corporis afflictiones.

Nihil verò possidendi, tantæ sunt ab eo collectæ diuitiæ, vt ad id assumatur oris eius testimonium, & verba, quæ ab eo dicta sunt in extremo eius spiritu, quibus nihil est fide dignius, aut verius. Sic autem habent: Ephræm numquam fuit crumena, non virga, non pera, neque aurum, nec argentum. Sed nec in terra vllam habuit possessionem. Bonum enim Regem audiui, inquit, in suis Euange-

Paupertas voluntaria.

Matth. 10. Lucæ 9.

lijs, præcipientem discipulis: Nihil in terra possederitis. Quocirca nec affectione quidem, tale quid habuit. Ita magistro parebat in omnibus, & se verè præbuit imitatorem primorum illius discipulorum. A

Humilitas eius. In humilitate autem, & cordis contritione & moderatione, quis frequentius, aut acrius, aut perfectius est versatus? adeò vt cinerem quidem tamquam panem comederet, potum autem cum fletu misceret. Laudes verò valde vitabat; & eos, qui eum laudabant, non solùm non admittebat, sed eis etiam apertè succensebat, vt alius ijs, qui irrident & maledictis insequuntur: erubesceret autem, & terram adspiceret, & vultus colorem aliâs alium mutaret: tenui autem sudore diffluere, & omninò mutus maneret, pudore eius vocem veluti retinente. Porrò autẽ hoc quoque erat proprium magnæ eius moderationi atque modestiæ. Cùm enim iam esset abiturus, hæc cum magna mandabat increpatione: Ne canticum cecineritis super Ephræm, neque eum laudaueritis. Ne me pretiosa veste indueritis, B ne seorsum meo corpori sepulchrum feceritis: Statui enim, Deo volente, habitare cum peregrinis. Peregrinus enim sum & aduena, sicut omnes patres mei. Benignitatis autem, & alendorum mendicorum, & misericordiæ in pauperes tantam habebat rationem, & tantam illorum curam gerebat; vt quoniam ex se non habebat, quod eis impertiret: (quomodo enim haberet, qui ipse quoque laborabat inopia rerum necessariarum?) quod solum habebat, eo vtebatur ad eorum salutem: & cùm linguæ sapientia & intelligentia, multis diuitum & manum & viscera & horrea aperuisset, copiosè per ea suppeditabat egentibus. Non solùm enim poterat eius sermo mollire & demulcere animos, & mouere ad misericordiam: sed vel ipse aspectus, & morum moderatio. Sæpè autem vel ipsum solum respexisse, suffecit aliorum animis ad compunctionem. Et sunt hæc quidem huiusmodi, & quæ ad summum omnis virtutis sic venerunt.

Psalm 101.
Laudes propriæ planè auersabatur.
Verba Testamenti illius.
Psalm. 38.
De benignitate eius in pauperes, vide etiam Sozome. & Palladium, &c.

Zelus, & labores S Ephræm pro fide. Eius verò ex Deo zeli, & eorum, quos pro recta fide suscepit, sudorum, sunt C multa alia quoque indicia. Quod autem nunc suggerit dicendum oratio, & ad quod fert deinceps consequentia narrationis, est omnium maximum & iucundissimum. Ita autem habet: Apollinaris, qui in altum quidem locutus est, & meditatus magnam iniquitatem: omnia verò & facere & dicere didicit, ad recta peruertenda dogmata: cùm circa rectam fidem multa innouasset, & sicut engastrimythi, & qui è terra vocem edunt, vt rectè de ijs magno videtur Esaiæ, locutus esset, & ea duobus libris composuisset, credit cuidam mulieri, quæ illius animo dicebatur seruire & voluptatibus. Cùm hoc ergo didicisset Ephræm, & eam rem esse existimasset conuenientem sibi venationem, non leuem quidem illam, sed quæ opus haberet arte & sapientia, suscipit personam vnius ex ijs, qui eadem quæ ille sentiebat; & accedit ad custodem librorum, partim quidem ei eulogias afferens ex solitudine: partim autem se artificiosè in mulieris insinuans familia D ritatem, vt quæ morum magistri cum eo haberet societatem. Cùm autem ei, scena rectè se haberet & actus simulationis, & omninò iam sibi persuasisset mulier, eum planè esse discipulum Apollinaris, & eius, qui circa illum erat, chori impietatis; rogat mulierem, vt sibi dentur scripta Magistri, vt possit, sicut aiebat, cum hæreticis (ita nos vocans, qui partem sequimur Orthodoxam) facilè congredi. Illa verò callida hac arte, & probabili inescata ratione; ei libros tradit, tantùm dicens, vt ij citò sibi redderentur.

Apollinaris hæreticus.
Esai. 29.
Astutum consilium atque inuentum.

Idem & à Nysseno refertur in eius Vita. Hic autem magnus Iacob, cùm hac ratione prophanum supplantasset Esau, & scelerata illius improbitatis primogenita fuissent ei credita, magno & forti animo virum execrandum aggreditur, &, vt dicitur, vulpem pulchrè decipit. E Vide enim mihi viri Sapientis inuentum, & quemadmodum tam improbum & tam varium callidè fallit animum. Venire quidem ad disputandum & opponendum, & linguam eis immittere, quæ omnia facilè posset soluere & euertere, non erat ei admodum expeditum; sed id longo opus habebat tempore & labore. Cùm autem id facere non permitteret opportunitas: (vrgebat enim mulier, libros vehementer repetens) conuertitur ad quandam aliam machinationem, quæ cum celeritate magnam habebat vim & efficaciam. Nam cùm libros explicasset, & foliorum vnumquodq; diuisisset, & ichthyocolla satis vniuersum illiuisset, & deinde cum altero cõplicasset, & ea diu manu constrinxisset

ἰχθυοκόλλα gluten ex pisce.

ac com-

A ac compressisset, adeò vt mutua inter se coniunctione omnia vnum fierent, & neutrum posset ab altero diuelli aut quomodocumque abrumpi, eos reddit mulieri. Illa verò eos recipit, nihil quærens amplius, neque eos explicans; satis habens, quòd rectè se haberent extrinsecus. Aliquo ergo tempore sic libros apud se retinuit.

Deinde vocatur quidem ab Orthodoxis Apollinaris: hoc autem suggesserat propter Christum, acutissima & ingeniosissima Ephræm anima; sciebat enim quid fecisset in illos impios, & execrandos libros: vocatur ergo Apollinaris, tamquam cum egregio verbi defensore disputaturus. Ille autem iam, & senectute & senectutis malis defessus, recusauit quidem ipse disserere: statim verò ad suos libros respexit, & eos ad se deferri præcepit. Ipsi enim mihi, inquit, subministrabunt, quæcumque os orationi. Cùm ex libris itaque cepisset alterum, ille quidem eum explicare statim in principio operis cum magna quadam grauitate conabatur: at cùm ille omnino non obediret, neque ex folijs aliqua diuellerentur, sed sibi potius cohærerent, vt qui tamquam vnum corpus euasissent, transit ad eius medium. Cùm verò & illic esset spe falsus, eo libro relicto, transijt ad alterum. Vbi autem ille quoque se haberet similiter, & ipseà se non posset diuidi, nec fieri omnino posset, vt diuelleretur: ad magnam mentis redactus inopiam, præ pudore & animi ægritudine caligans, & vertigine laborans, & eo casu veluti euersus exilit è consessu, vt qui se non posset amplius continere: & tandem malè perit, fructum suorum laborum & librorum mortem colligens. Talis pro Christo fuit zelus Ephræm, & sic omnis virtus plãtata fuerat in illius anima, adeò vt quis eam meritò vocauerit fontem, vnde scatet omne genus fluentis: aut pratum, quod sibi placet propter varios flores, & rosas: aut etiam aliud cęlum in terra, quod astrorum multitudine vndique variatur: & si velis, audis etiam Paradisum, veluti illius Eden, qui est semper florens, & lætus, & numquam marcescit; sed arboribus fertilibus, & quæ numquam intereunt, semper floret, & germinat: solus autem serpens eum non potest attingere, nec ei patet aditus, qui est malus & inuidus, & nostræ saluti insidiatur.

Cōgressus illius ad disputandum contra Apollinarem hæreticum.

Eadem sunt apud Nyssenum.

Apollinaris hæreticus malè perijt.

Genes. 2. 3.

Sed iam mihi ad finem tendit de S. Ephræm narratio. Quocircà aliquid ex ijs, quæ circa mortem illius fuerunt, necessè est persequi, & quod sufficit ad ostendendam illius gratiæ abundantiam. Nam cùm iam esset è vita decessurus: postremò præcepit ijs, qui aderant, ne in pretiosa veste eum sepelirent, sicut prius declarauimus. Si quis verò, inquit, cùm patrem amet, talem nobis vestem præparauit; ille eam, quæ constituta est ad sepulturam, det egentibus. Et ille quidem D hæc mandabat ijs, qui circumfluebant. Vnus autem ex eis, qui erat illustrior, & vehementior, cùm pretiosam & sumptuosam vestem parasset, qua post mortem corpus illius tegeret, & deinde audisset mandatum; ægrè tulit, vt qui à suo excidisset proposito, & ideò differebat eam quoque dare pauperibus, melius esse iudicans tantum auri illis pendere, quanti vestis æstimaretur: ignorans se multò magis gratificaturum esse Ephræm, si dederit pauperi, quàm si propriam voluntatem sequatur, & iudicium.

Verba Testamenti ipsius.

Cùm sic itaque affectus constituisset, inobedientiæ protinus luit pœnas, à malo arreptus dæmone, & cogitationis solùm, non actionis, pendens supplicium. Quamobrem ad Sancti lectum se proripit in medio omnium videntium, torquens manus, inuertens oculos, spumam ex ore exspuens, & planè faciens omnia quę faciunt ij, qui furore exagitantur: à diuina prouidentia ei traditus ad disciplinam, cui parens, patrium contempsit mandatum. Quid ergo? qui occulta peruidebat, & diuino spiritu loquebatur, ille intellexit morbum esse fructum peccati: &, quid à te, inquit, ô homo, factum est quod non oporteat, quod te in tantum protrusit periculum? Ille autem cùm resipuisset ab insania, suam refert pronuntiatque iniquitatem, aperit inobedientiam, & cogitationum suarum arguit imbecillitatem. Cuius morbi diuinus Ephræm misertus, cùm accepisset confessionem, sola precatione, & manuum impositione liberat à dæmone, iubens vt impleret promissum, sicut ei mãdauerat. Cùm sic ergo Sanctus Ephręm, in fine vitæ superiores actiones tanto obsignasset miraculo, eos autem qui aderãt admonuisset, eisque consuluisset, & præcepta dedisset, & eos ad operationem

Inobedientiæ pœnas luit, quā contra verba Testamenti S. Patris fecerat.

Hominis obsessi à dæmone liberatio miraculosa.

virtutis satis excitasset; transijt ad ea quæ sunt illic tabernacula, & splendorem, A qui eos qui tales sunt excipit in Christo Iesu Domino nostro: Cui honor, gloria, & potentia, cum Patre, & Sancto Spiritu: nunc, & semper, & in secula seculorum. Amen.

SCHOLIA IN VITAM SANCTI Ephræm.

Quandoquidem in primo Tomo antea, Vitam atque encomium S.Patris Ephram Syri per Gregorium Nyssæ Episcopum, præmisimus: visum quoque est hic in principio Tomi. 2. Vitam eiusdem B *nostri Sancti, per Symeonem Metaphrasten ex varijs compilatam atque collectam consultò anteponere, ne quid alicuius Scriptoris, quod ad laudem tanti Patris pertinere aliquo modo possit, omittatur. quanquam tamen hæc ex ipso potius Nysseno videantur desumpta, vbi multa cum his communia continentur, copiosioriq́, ac pleniori omnia encomio ibi de hoc S.Patre nostro Ephram, quàm hic referantur ac describantur: sicut legenti & conferenti vtramque Vitam, melius ad oculum constare poterit. Reperitur autem hæc per Metaphrasten Vita Græcè, in duobus manusf. Vatican. sub num. 536. & 794.*

Vt ille ipse è vita excedens, diceret: Numquam in tota vita mea maledixi Domino. Non verbum insipiens, per mea labra processit. In tota vita mea neminem sum execratus, & cum nullo omninò contendi ex fidelibus.] *Hæc verba sunt Testamenti S. Patris Ephram, quod in fine tertij Tomi Lector à nobis repositum inueniet. Eademq́, à Nysseno citantur in Vita eiusdem, vbi dicit: Amorem verò in Deum & proximum, adeò studiosè Ephram seruauit, vt ex hoc decedens seculo, hæc inter postrema referret:* Nullo modo in tota vita mea aduersus Dominum contumeliosus fui. C nec sermo stultus è labijs meis egressus est. Neminem in tota vita mea maledictis oneraui; nec cum vllo planè Christiano contendi, &c.] *Quæ quidem verba, ad tempus ac vitam post conuersionem eius referenda planè videntur; ad iuuenilem autem ipsius ætatem, quæ conuersionem præcessit, non item: sicut plenius nostris in Conuersionem eius Scholijs, hic non longè postea Lector explicatum demonstratumque inueniet, pag. 265. d. e.*

Qui cùm in solitudine habitaret, ac loca locis subinde mutaret, propter ædificationem & vtilitatem animarum: sicque à diuino admoneretur spiritu, &c.] *Hæc verbis nonnihil mutatis, Metaphrastes omninò ex vita à Nysseno descripta mutuatus videtur, vbi sic reperitur:* Quando porrò Spiritus illum commonefaciens, ad multorum ædificationem sic disponebat, vt loca mutaret, non resistebat, sed humiliter obtemporabat: erat enim iussis mandatisque Dei obediens, *&c.*] *Vnde satis apertè datur intelligi, non temerè ac sine iusta caussa Monachis, alijsq́, loca mutanda, sicut ipse Ephram pluribus sparsim & ex instituto, hoc Tomo secundo, non vno in loco atque Paranese demonstrat, sicut suis etiam locis constabit postea.* D

Perspicaci animi oculo cernebat præclaram quandam columbam humeris Basilij insidentem, & cum eo loquentem, &c.] *Idem de eo in illius Vita adducit etiam Nyssenus, in hæc verba:* Siquidem perspicaci mentis oculo conspexit refulgentem, albamque columbam ipsius humero dextero insidentem, verbaque sapientiæ subministrantem, atque ea populo depromentem, *&c.*] *Vbi inter alia notandum, à Nysseno hic dici Sanctum Ephram aspexisse albam columbam humero Sancti Basilij dextero insidentem, &c. quod perinde apud Metaphrasten non legitur. Non enim hanc ipse columbam denominat albam, nec scribit eam humero eius insedisse dextero, sed simpliciter humeris eius, &c. Consentit autem in eo Nysseni verbis, Vita illa antiqua anonyma è Græco per nos etiam tradu-cta, ac post Nysseni in Ephram encomium, immediatè in principio primi Tomi reposita, vbi idem de columba narratur, quodque dextero Basilij humero insederit, ac ei verba prædicationis suggesserit, firmatur.*

Laudes valde vitabat, eosque, à quibus laudabatur, non solùm non admittebat, sed apertè ijs succensebat, &c.] *Quod Sanctus Ephram proprias auersaretur laudes, ex pluribus ipsius scriptis, verbisq́, Testamenti eius abundè constat: tum etiam ex Nysseno, qui de illo sic scribit:* Ephræm ab omni vana atque mundana abhorrens gloria, si à quoquam se laudari animaduerteret, ægro animo ferens, aliumque aliàs colorem capiens, atque oculos in terram demittens, tenui ac subtili madebat sudore, altoque silentio tamquam verecundia linguam præpediente, corripiebatur, &c. *Idemq́, de eo in Collationibus SS.Patrum Græc. adfertur: vbi varia Sententia ex Ephram doctrina ac Vita producuntur, quas hic ex MS. Vatic. adiecimus.*

VARIÆ

A

VARIAE AC CELEBRES SENTENTIÆ, PIETATE ET DOCTRINA PLENÆ, EX S. PATRIS EPHRÆM SYRI Operibus, eiusque Vita selectæ, & in Collationibus SS. antiquorum Patrum Græcorum repertæ.

Sunt in antiq. Græco MS. Vati. num. 880. &c.

B

Gerardo Vossio Interprete & Scholiaste.

Animarum cura non appetenda, & de Prælatorum conditionibus.

C

ANIMARVM curam ne appetieris; ne fortè, quod ad eam mensuram, ac metam nondum perueneris, vt cunctis animi tui passionibus imperes; & tibi ipsi, & illis qui te sequerentur, noceres. Si verò inuitus in eo munere à Deo cōstituaris; curam, diligentiamque bonam adhibe. non vt quæ tuæ sunt voluntatis peragas, sed ei potius morem in omnibus geras, qui rationalium tibi ouium curam commisit. Magnum siquidem periculum imminet illis, qui contemptim atque superbè, & negligenter suos curant subditos. Oportet autem illum qui alijs preest, & peritissimum esse, & ad consulendum saluti subditorum vigilantissimum; vtque singulorum consideret, noscatque incessum, motum, gestum, ac habitum: adhibita etiam debita eorum, quæ minus conueniunt, correctione; & vt ad optimum ea statum formamque reducantur. omniaque ad salutem pertinētia, fratribus proponat, etiam vsque ad minima: non prætermittendo quoque parata negligentibus supplicia.

Est in Ephræm tract. de Vita spiritali c. 35. & 36. Tomo 1.

NOTA.

Prælatorum, & Pastorum conditiones.

Operationis bonæ effectus, orationisque efficacia.

D

FRater, scientem atque intelligentem teipsum denominas; ex operibus tuis teipsum agnosce. Nam sicut corpus sine spiritu mortuum est: ita & scientia atque intelligentia absque operatione, est mortua. Et error quidem viro, ignorare Scripturas: dupliciter verò errat, qui nouit & contemnit. Ad sermones mysteriorum diuinæ Scripturæ ne accesseris absque precatione, ac postulatione auxilij à Deo: sed deprecans, dicito: Concede mihi Domine, vt sensum percipere possim virtutis, quę in eis est. Orationemque reputa clauem esse notionum, atque intelligentiarum verarum, quę in diuinis firmatæ sunt Scripturis.

Ex S. Ephræm.

NOTA.

Contra fallaciam insomniorum.

CHarissime, ne fidem fallacibus adhibeas insomnijs: nam multos * deceperunt insomnia, in ijsque spem ponentes exciderunt. Ad quas autem nos mensuras peruenimus, vt visiones Angelorum adspiciamus?

Ex S. Ephræm.
* al. seduxerunt.

E

Bono semper & vbique regimine opus esse.

POrtus tranquillus ac serenus est, locus * bonis regulis directus: quibus autem deest gubernatio, vt folia decidunt.

* τόπος λιμενιος.

Sera vitæ emendatio non spernenda.

NE senem spreueris, si ad locum solitariæ vitæ se transferre voluerit. Nam eos, qui circa vndecimam venerant horam, non reiecit Dominus. Ignoras enim, an * fortè in vas electionis ille delectus fuerit.

* an fortè vas electionis ille sit.

A

Magistris, atque Præfectis vt morigerandum.

Ex S. Ephræm.

FRatres, oportet discipulos haudquaquam immorigeros esse, aut refractarios atque contradictores suis in Domino magistris: quin potius omnem decet eos exhibere humilitatem coram Deo & hominibus. Si porrò acciderit, verbo quidem præceptorem virtutes prædicare, opere autem in iis excolendis negligétiorem esse: ne ex ea occasione atque prætextu locum demus Satanæ, in * subuersionem animarum nostrarum. Sed meminerimus dicentis: Super Cathedram Moysis sederunt Scribæ, & Pharisæi: omnia ergo quæcumque dixerint vobis, seruate & facite: secundùm verò opera eorum nolite facere; dicunt enim & non faciunt. Quin & Apostolus Petrus admonet, dicens: Non solùm bonis & modestis subditi estote, sed etiam discolis. Hæc est enim gratia apud Deum, si propter conscientiam Dei, sustinet quis tristitias, patiens iniustè. Quæ enim est * gloria; si peccantes, & colaphizati suffertis? sed si bene facientes, * patienter sustinetis: hæc est gratia apud Deum. In hoc enim vocati estis: quia & Christus passus est pro * nobis: * vobis relinquens exemplũ, vt sequamini vestigia eius. Charissimi, si vestri Præfecti (quod absit) discoli fuerint: nos tamen in * bona conscientia seruiamus ipsis, tamquã Domino, & non hominibus seruientes; scientes quoniam à Domino mercedem accipiemus.

*al in peruersitate animæ, &c.
Matth. 23.
1. Pet. 2.
*al. gratia.
*al. patientes.
Ibidem.
*al. vobis, nobis relinquens, &c.
*al. cum bona voluntate.
Ephes. 6.

B

Contra imperiosos, & contentiosos, & propriæ voluntatis studiosos.

Illud apud Ephræm est cap 9. inter centum capita de Humilitate &c.

SI inter fratres commoreris, noli imperare ipsis: sed potius exemplum te iis præbe bonorum operum; obediens ipsis in his quæ tibi dicunt. Sin autem vrgente loquaris necessitate, dic tamquam consiliarius cum modestia & humilitate. At si alius frater tua dicta refellerit: caue mente mouearis; sed magis voluntatem tuam, charitatis pacisque gratia relinque, ac reprime. Et sic * repugnantem tibi alloquere: Ego quidem, benedicte mi, tamquam rudis atque idiota aliquis locutus sum, sic considerans, ignosce mihi, quoniam ignoranter locutus sum. Sit autem sicut ipse dixisti: & in hoc, re infecta, ac confusus recedet à te turbarum excitator diabolus. Nam contendere, & propriam voluntatem ostendere velle; turbas excitat, atque iracundiam incurabilem. Iracundia autem in sinu impiorum requiescit. Et idcirco dicebat Apostolus: Seruum Domini, non oportet contentiosum esse.

C

*al. aduersariũ tuum.
Eccl. 7.
2. Tim. 2.

Contra vestimentorum luxum, atque ornatum, &c.

Ex S. Ephræm.

QVi cultum atque ornatum sectatur vestium, suæ nocebit animæ: nam vestimentorum luxus ac copia, animam perturbat Monachi. Cura ô Monache, internum potius opificium atque officium; & ne inutiles exornaueris parietes ac muros. Siquidem cellæ forma elegans, Monacho patientiam non præbet. Quæ ad necessitatem faciunt, quæramus: nam quæ superflua sunt, & distractiones nobis pariunt, damnosa sunt & perniciosa.

D

Proprias laudes non affectandas, sed repellendas.

Ex Vita S. Ephræm.

ADmirabili Ephrem, ad alias eius virtutes, & istud accedebat; quòd aliorum de ipso laudes valde verecundè audiret: eosque à quibus laudabatur, non solùm non admittebat; sed manifestè ipsis indignabatur. quemadmodum suggillantibus & maledicentibus, solent * socij atque amici.

*al. indignari solent alij.

E

Contra negligentiam.

Ex S. Ephræm.

OMnium bonorum proditio, atque amissio, est negligentia: cui grauis tandem succedit captiuitas.

Contra socordes, atque negligentes.

Ex S. Ephræm.

MOnachus in precatione negligens, studet audire, Amen. Qui autem vigilanter, & attentè precibus vacat; non afficitur tædio, neque conturbatur.

Tria

A

Tria bona seruanda proponuntur.

BEatus ille frater, qui seruat mandata Dei: & tria istorum satagit: vt nimirum vacet orationi, operi, & meditationi. Scriptum quippe est: Vacate, & videte, quoniam ego sum Deus. Et alibi: Pauper sum ego, & in laboribus à iuuentute mea. Ac rursus: Et in lege eius, meditabitur die ac nocte.

Est inter 100. capita de Humil hoc tom. 2. Cap. 21.

Cauendum esse à scandalis.

NEfas est Maiores scandalo esse inferioribus, & seniores iunioribus; ipsisque malo exemplo esse improbæ conuersationis. Nam scriptum est: Væ qui potat proximum suum subuersione turbida: quin potius ipsi forma & exemplum bonorum operum esse debent fidelibus.

B

Est inter 100. capita cap. 64. Habac. 2.

Contra multiloquium, & linguæ vitium.

QVI sermones multiplicat inter fratres, multiplicabit contentiones & odia sibi: sed qui linguam refrænat, ac temperat, diligetur. Magnum quippe lumen animæ est, timor Domini, ex ea tenebras depellens, ipsamque mundam, ac puram reddens.

Est inter 100. capita, de hum. cap. 74.

Attendendum orationi.

QVI intentus est orationi, adurit Dæmones: at qui mente euagatur atque distrahitur, illudetur ab ipsis.

Est alibi apud S. Ephræm.

Imbecillitatem infirmorum sufferendam.

C

FRater, libenter infirmum sustine: non enim qui valet, tua opera indiget. nam scriptum est: Non est opus valentibus medico, sed malè habentibus: & vos qui potentes estis, imbecillitatem infirmorum, atque impotentium sustinete.

Est apud S. Ephræm alibi. Matth. 9. Marc. 2. & Lucæ 5.

Præfecti baculus, vt sit necessarius.

IN fratribus incompositæ vitæ, ac negligentibus, non oportet cessare Præfecti baculum: nam qui Diuino timore suam nolunt refrenare mentem, humano terrore indigent; vt saltem per eum, ab inutilibus abstineant: quemadmodum seruus temperatè, modesteque se gerit, ob seueritatem sui Domini.

Est apud S. Ephræm Tomo 2. adhortat. 4. de Virtute.

D

Contra tentationes & insidias Diaboli, cogitationesque improbas, &c.

ASsiduè ac sine intermissione Dominum precari oportet, vt Dæmonũ præualere possimus insidijs. Non enim nos solùm in quiete ac solitaria vita constitutos diuexant: sed in domo etiã Domini, conuenientibus nobis vehementer insultant, masculorumq; * vultus impudenter atque incautè nos conspicari faciunt, suggeruntq; ad impuram vsq; ipsam actionẽ: * tale quid nostræ phantasiæ imprimentes, vt eiusmodi cogitationum sordes atque quisquilias mentibus infundãt; taliqúe modo etiam ab immaculatis Christi impediant, retrahantque mysterijs. Verumtamen per oculorum custodiam, mentisque attentionem, ista superabit continens ac temperans, diuina adiuuante gratia. Decet ergo nos omni custodia custodire cor nostrum, ac sensus: quoniam magnum nobis bellum est, ingensque aduersarij in nos insania: at non propterea detrectandum nobis est certamen; sed repellendum quod ipse per cogitationes molitur. Sicq; sinamus illum disrumpi: nouit quippe Dominus vexatorem nostrum, quantaque cordibus nostris cauteria immittat atque inspiret. Cæterùm pugnantium est, bene attendere, & cæstum pugnamque non admittere: qui verò fœdus cum passionibus sancit, cuiusmodi cum illis bellum suscipiet? Vbi enim inimicitiæ, ibi bellum: & vbi bellum, ibi certamen: & vbi certamen, ibi & corona. ita vt si quis ab acerba liberari voluerit seruitute, bellum cum * inimico committat, oportet.

E

Eadem sunt in adhortat. 3. de Virtute, hoc tomo 2.

* al. corpora.

* al. Sic phantasiam atq; imaginationem nobis perstringentes.

Cor custodiendum, & sensus vt muniendi.

NOTA.

* contra Diabolum suscipiat.

Quomodo coram Deo consistendum, digneque vt communicandum, &c.

Consi-

A

S. PATRIS NOSTRI EPHRAEM† SYRI, NARRATIO AD MONACHOS, DE SVA CONVERSIONE.

†al. Ephræmi ad Monachos, de seipso.

Interprete & Scholiaste Do. I. Gerardo Vossio.

B SANCTVS Abbas Ephræm, accedentibus ad ipsum fratribus, de seipso vtilitatis caussa enarrauit, dicens: Quando adhuc puer essem, incompositis moribus extiti. Quodam igitur die, parentes mei in suburbana extra ciuitatem miserunt me: quò dum abirem, reperi per viam in medio Syluæ iuuencam vnam ferentem vterum, pascentem; erat autem pauperis cuiusdam iuuenca. Acceptis ergo lapidibus, persequi cœpi iuuencam, per syluam. Tantopere autem eam insecutus sum lapidibus, ad profundam vsque vesperam, erat enim vicina partui, quousque in terram caderet, in interiores partes syluæ, & postremum pedum crepitum ederet: relicta igitur illa mortua secessi, noctuque feræ deuorarunt eam. Obuium autem in eadem sylua habui C pauperem, cuius erat iuuenca, quærentem illam; qui me interrogabat: Fili nonne sæpe occurristi iuuencæ prægnanti, in sylua ista? Ego verò non solùm non respondi ipsi, sed etiam contumelijs illum per summam iniuriam oneraui. Accidit autem post mensem dierum, vt me iterum parentes mei ad suburbana mitterent: Cùm igitur irem, aduesperascere mihi cœpit, dum adhuc essem in via. Inuenerũt autẽ me pastores ouium, in sylua, & dixerunt ad me: Frater quò pergis hora ista? Ad quos ego: parentes mei vsque ad suburbana me miserunt, & eò proficiscor. At illi: Inclinata iam est dies, & aduesperascit, quare huc ad nos diuerte, & apud nos requiesce, manè reliquum viæ perficies. Vt ergo secessi ac mansi apud eos, nocte illa in caulam feræ irruerunt, quæ gregem per syluam disperserunt. apprehenderunt autem me Domini gregis, obijcientes quòd ego fures induxissem, qui gregem ouium inuasissent, dispersissentque. Mihi verò neganti, & iuranti nullam in me D culpam residere; non crediderunt, sed perstiterunt dicere, quòd ego suffuratus essem, dispersissemque illorum oues. Demum ergo me cubito ligatum tradiderunt Prætori, qui me detrudendum mandauit in carceres; vbi duos viros vinctos reperi, quorum alter falsò insimulabatur homicidij, alter verò adulterij. Peregi autem in carcere dies quadraginta; post quos, mihi dormienti astitit adulescentulus quidam aspectu terribilis, ad me placida voce dicens: Ephræm, quid in isto agis carcere? Ad quem ego: Domine, aspectu tuo ita sum perculsus, vt omnes me vires deficiant. Ad me autem adulescentulus: Noli timere, sed dic mihi caussam tuam Sumpta igitur maiori ex mansuetis illius verbis fiducia, cum multis lachrymis dixi ad illum: Domine Domine, missus sum à parentibus meis ad suburbana, & me vespera oppressit in via; inuenerunt autem me pastores ouium, qui E me apud se detinuerunt: eademque nocte ouile inuaserunt feræ, quæ vniuersum gregem disperserunt. Tenuerunt autem me Domini ouium, obijcientes quòd fures ego adduxissem, qui gregem ouium suarum inuasissent, dispersissentque. Quare vinctum me tradiderunt Prætori. Ego autem insons sum Domine, & illi iniustè me calumniati sunt. Atque ille vultu subridens: & ego, inquit, te culpa vacantem noui, quod ad hoc attinet, illamque merè calumniam esse. Scio tamen quid paucis antè diebus egeris, quomodo lapidibus insecutus sis iuuencam pauperis viri, eamque occideris. Intellige ergo, non esse iniustitiam apud Deum: sed iudicia Domini abyssus multa. Et vt cognoscas viros quoque istos, qui tecum detinentur in carcere, extra culpam esse in eo, super quo accusati sunt, & in vincula coniecti. Verùm interroga illos, & intelliges illos non intempestiuè vin-

Ephræm de se, ac de sua Conuersione.

Proprij facti, atque peccati cõfessio.

Ephræm Prætori traditur, & incarceratur.

Visio atque apparitio in somnijs, Ephræm facta.

Ephræm seipsum reprehendit, & confitetur peccata sua.

Psalm. 35.

Psal.10.

culis istis detineri: vt scias quòd iustus sit Dominus,& iustitias dilexit. Et hoc referens,qui mihi apparuit adulescens, euanuit. Manè autem facto, vocatis ad me viris,qui mecum in carcere erant, dixi ad illos: Fratres, ob quam caussam inclusi estis carceribus istis? Respondit autem vnus ex illis: Ego homicidij crimine implicor, verùm huius culpa vaco. Et alter: Detineor, inquit, caussa adulterij, & huius quidem sum criminis expers. At ego ad ipsos planè: Verùm quænam sunt à vobis grauia commissa peccata, ob quæ permissi estis à prouidentia hisce criminibus & accusationibus implicari? Cui alter ille, qui ob homicidium detinebatur: Verè ego vobis peccatum meum enuntiabo: Ante paucos hos dies, pertransibam pontem fluuij extra ciuitatem; alij autem duo viri post me veniebant, inter quos suborta est contentio, atque adeò ad manus ventum est cumque alter in alterum †inualuisset,deiecit illum ex ponte desuper in fluuium, & abiit. Cumque ego pertransirem, potuissem illi manum præbere, & extrahere eum ex fluuio,ne moreretur: At illo vociferante,& opem meam cum multis lachrymis implorante, vt illi manus porrigerem: ego nolui, sed illo relicto,abij. Vt autem multum diuque luctatus esset, nec aqua exire posset, sustulit illum vnda fluuij,& perijt,me adstante & inspectante. Istud meum est peccatum,& certò scio, quòd illius caussa permisit me Deus calumnijs premi, & in carcerem istum detrudi: Non enim est iniustitia apud Deum. Dixit verò & alter,qui accusabatur adulterij: Commemorabo & ego peccatum meum: Ante duos hos annos,res contigit eiusmodi: Erant duo fratres milites,quibus magna obuenerat à parentibus hæreditas, quam cùm nondum inter se diuisissent,illorum soror vidua eam partem requirebat,quæ ad se pertineret: Fratres autem cùm nollent ei quidquam dare, caussam quærebant,qua illam possent de patrimonij possessione deijcere; ac proinde calumnijs ambo sororem propriam obruere studebant, quòd in fornicatione vixisset,asserentes se istius rei testes habere. At puella iureiurando affirmabat, se illius consciam non esse,quod obijciebatur. Istis verò adseuerantibus se rem eam probaturos; conuenit inter illos in præsentia testium, vt si eam de fornicatione conuicerint,protinus eam hæreditate ac patrimonio paternorum bonorum excludendam. Venerunt ergo ad me fratres ambo,rogantes vt me ante faciem sororis sisterem,eamque testimonio meo simul cum ipsis premerem, atque conuincerem de fornicatione, reuera per ipsam commissa,& quod illius conscius essem: vt possent exhæredem illam paternorum suorum bonorum, & patrimonij facere; & dabimus,inquiebant, tibi quinquaginta numismata. Ego autem accepta conditione,me ante faciem puellę constitui, mihique verè de facto illius constare,quòd scortata esset,asseueraui,licet verum non esset; & sic eam bonis paternis eiecimus,& exhæredem patrimonij sui declarauimus. Atque hoc meum est peccatum,quod commisi. De adulterio autem,cuius nuper accusatus sum,& cur hoc in carcere detineor, non habeo culpam. Dixerunt autem ambo ad me: At tu frater,quam ob caussam, in istos coniectus es carceres? Atque ego ad illos: Ante duos hos menses,miserunt me parentes mei ad suburbana extra ciuitatem, & quia ad vesperum inclinabat iam dies cùm adhuc essem in via, detinebant me pastores ouium,vrgentes,vt manerem apud eos. Nocte verò illa, lupi oues adorti, vniuersum gregem dissiparunt. Domini autem,allegantes quòd ego fures subornassem,qui raperent atque dispergerent oues gregis; me apprehensum, ac vinculis constrictum, tradiderunt Iudici. atque hæc est caussa, cur isto carcere detinear. At viri ad me: Numquid aliquando delictum aliquod ipse commisisti, propter quod diuina prouidentia te permiserit in eiusmodi deuenire periculum,& in istum detrudi carcerem? Ad quos ego: Ipsam rei veritatem vobis aperiam, dicamque quid egerim: Multum cùm essem instabilis, ac dissolutus per peccata mea,missus sum quodam die in suburbana nostra à parentibus meis; quò pergens,offendi quandam iuuencam prægnantem in pascuis syluæ, arreptisque lapidibus insequi eam cœpi per syluam,& tam diu quidem eam lapidibus sum insectatus vsque ad vesperam,quoad illam in interiores recessus syluæ conieci: erat autem partui proxima,quare cecidit ex cursu, & animam supplodendo pedibus efflauit. Erat autem iuuenca pauperis cuiusdam viri,quam vt iam vidi mortuam, reuersus occurri in via pauperi illi,cuius erat iuuenca,flenti,eamque quærenti. Atque

Marginalia: Caussa incarcerationis captiuorum. — Accusatio, & reprehensio sui ipsius. — †al. præualuisset. — 2. Par.19. — Iniusta calumnia. — Falsa ex subornatione accusatio,& exhæreditatio puellæ innocentis. — Ephræm de seipso,& caussa incarcerationis. — Confessio,& reprehensio sui ipsius. — Peccatum Ephræm.

A que ego interrogatus ab illo, numquid iuuencam suam vterum gerentem alicubi vidissem? non solùm non respondi, verùm etiam contumelijs illum quàm plurimis oneraui: & istud peccatum est, quod commisi. Postridie autem iudice pro tribunali sedente, constituerunt coram illo tripassalum, & quæcunque alia tormentorum genera: iussitque nos subijci quæstionibus. Ingressi sunt igitur carcerem apparitores, & nos ferreis eculeis constrictos, & toto corpore alligatos obtulerunt iudici. Prætore autem mandante vinctos adduci; primum illum, qui homicidij accusatus fuerat, vestibus nudatum adduxerunt in medium conspectus omnium, catena ferrea ligatum. at Prætore interrogante illum, vt veritatem confiteretur, antequam tormentis subijceretur, ac quomodo homicidium illud commisisset? Constanter dixit se culpa vacare, & planè innocentem in eo, cuius accusatus erat. vnde iussit illum tormentis subijci. B Cùm autem diutius in tortura fuisset, apparuissetque eius innocentia, mandauit Prætor ipsum liberari. Deinde imperauit adduci secundum, qui delatus erat ob crimen adulterij; quem etiam vestibus exutum, mutato habitu produxerunt in medium. Quo facto, ingens timor ac tremor inuasit me, præsertim cùm certum tenerem, quòd & ego prorsus in medium producendus forem, sicut & cæteri. Vnde demum plorabam atque tremebam, ac præ nimio timore animum deijciebam. Astantes verò populi atque apparitores, me tremebundum simul ac lachrymabundum conspicientes, irridebant, cùm dicerent: Quid ploras puer? quando scelus admittebas, non metuebas; iam flere vis, quando nihil proficis? Noli timere. Iam iam & tu in medium proditurus es. Ego verò verba ista audiens, amplius liquefacta est in me anima mea. Altero autem iam quæstionibus torto, ac innoxio reperto, prætor censuit eum absoluendum; C me interim vinculis ferreis constricto, eiusque iussu in carceres detruso, vbi solus alios quadraginta peregi dies. & adducunt apparitores in eumdem carcerem tres alios viros vinctos, quos compedibus cùm obstrinxissent, recesserunt. Egi autem cum viris illis in carcere, dies alios triginta. Contigitque rursus assistere eum mihi secundùm quietem, qui antea adhuc apparuerat, & dicebat ad me; Quid est Ephræm? interrogasti viros illos, quos reperisti in carcere? Atque ego ad illum: Immò verò Domine, retulique ei cuncta quæ à viris illis mihi dicta erant. Et ipse ad me: Cernis iustum iudicium Dei. Vt autem cognoscas qui tres illi sint, qui tecum hodie inclusi sunt carceribus: Duo ex illis sunt, qui falsò sororem propriam fornicationis accusauerant, eamque sic paterna sua hæreditate spoliauerant, sicut & tibi recensuerunt. Alius vero est, qui hominem præcipitauit in flumen, vbi etiam interijt, vti ab eodem tibi D relatum est: & hæc dicens, à me recessit. Manè autem iam facto, vocatis ad me tribus illis viris, qui eodem mecum detinebantur carcere, rogaui eos, vt reuera mihi caussam edicerent, ob quam in carcerem istum coniecti essent. Et duo fratres ad me: Crede domine frater, nos ob nostra detineri peccata; & alter quasi cædem fecerit, alter quasi adulterium commiserit, verùm innocentes ambo sumus. Tertius autem; & ego, inquit, caussa peccatorum meorum ob cædem patratam hîc detineor. Atque ego ad illos: Verene homicidiorum rei estis, aut falsò accusamini? Et illi ad me: Omnino domine frater, ob nostra peccata: sed in eo reperimur innocentes, cuius accusati sumus. Ego verò cupiens certior fieri, num vera essent, quæ dixerat ille, qui in somnijs apparuerat, dixi: Fratres, num alia quæpiam à vobis prius commissa erant crimina, vt iusto iudicio ad extremum in E graues hasce accusationes incideritis? Duo autem fratres dixerunt: Crede frater: Soror nobis vnica est vidua, pia admodum ac Deum timens, quam cùm paterna cuperemus hæreditate spoliare, falsò adulterij criminis eam accusauimus: subornaueramus autem & falsum testem aduersus sororem nostram, & sic ipsam hæreditate priuauimus. Alius verò, & ego, inquit, cum alio quodam flumen præteribam; & dum pontem transiremus, contentione inter nos oborta, è sublimi pontis eum præcipitaui in flumen, & perijt. Ego autem cuncta ipsis quæ mihi acciderant, enarrabam; & quæ de duobus viris in carcere repertis cognoueram, quorum alter quidem aduersus sororem, falsò deposuerat: alter autem manum illi non præbuerat, quem in flumen præcipitauerat, ne moreretur, cùm saluare eum potuisset ex aqua. Quæ viri illi audiëtes, magno timore correpti sunt, iustum-

Tripassalum.

Reus in obiecto crimine reperitur innocens.

Ephræm magno timore corripitur.

Ephræm inter metum ac lachrymas, adhuc irridetur.

Alia apparitio Ephræm facta, & cum eo collocutio.

Iudicia Dei iusta.

Inquisitio caussæ incarcerationis cæterorum.

Homines licet innocentes videantur mundo, Deo tamen semper non itē.

Manifestatio occulti criminis, ob quod sequitur punitio.

Punitio alterius criminis occulti.

Iustum Dei iudicium agnoscitur.

Psalm. 71. & 76.

iustumque Dei iudicium suspexerunt, & collaudarunt, dicentes: Vnus est Deus, qui facit mirabilia solus. Cæterùm flere cœpimus, magna cum anxietate finem expectantes. Postridie ergo iudice pro tribunali publicè coram populo sedente, omnibusque iterum tormentis ante eum constitutis, iussit nos in quæstionem adduci. Intrantibus autem tortoribus in carcerem, catenisque ferreis collo nostro impositis, traxerunt nos per medium ciuitatis, vt nos iudici sisterent. Tota autem ciuitas eò confluxit ad spectaculi necessitatem. Vnde iudex mandauit duos illos fratres nudatos adduci in medium. at lictores cùm eos exuissent, & composuissent, in quæstionem adduxerunt; vtrumque nostrum coram illis, qui iam torturæ subijciebantur, statuentes. Ego verò eiusmodi cernens horrorem, flebam. Et ministri ad me: Crede puer, dicebant, quamuis istud alia vice euaseris illæsus; modò non sic euadere poteris, sed tormenta ista quæ vides, hodie experiri cogeris. Atque ego hæc audiens cernensque, animo vehementer consternatus sum, & expaui: Iussu autem iudicis, ad gyrum rotæ appensi fuerunt duo fratres: quibus per complures horas excruciatis, tandem etiam fraudem atque iniuriam, quam propriæ sorori intulerant, confessi sunt, seq; ambos adulterij ac homicidij reos esse. Iudex autem sententiam aduersum eos tulit, vt amputata manu eorum dextera, adhuc in furcam adigerentur. Atque ab his accepta sententia, mandauit iudex & alium quæstionibus subijci; quo nudo adducto, eum ad rotam appendi & torqueri iussit, eoque aliquandiu sic appenso, acriterque extorto, etiam homicidium est confessus, quod recens patrarat; ac quomodo alium hominem in flumen præcipitasset, vbi perijt. At iudex aduersus eum sententiam pronuntiauit, vt ambabus amputatis illi manibus, poneretur in furca. qui dum sententiam accepisset, dixit iudex: Exuentes iuuenem, producite & eum in medium. Ministri autem detractis mihi vestibus, laceris me pannis induerunt. & sic me nudum ad iudicem adduxerunt. Ego autem amarè flebam, & Deum inuocabam, dicens: Domine omnipotens, salua me ex ista necessitate, vt dignè fieri queam monachus, & tibi inseruiam. Prætor autem mandauit ministris, vt me quattuor ex partibus distentum loris, boum neruis cœderent. Vnde assessor prætoris, ad ipsum: Domine, reseruetur iste si placet, in aliud iudicium; quoniam & iam tempus est prandij. Prætor autem me ferreis constrictum vinculis reducendum curauit ad carceres, vbi solus egi alios viginti quinque dies. Exhibuit autem se rursus tertiò, qui mihi in somnis visus erat adulescens, & dixit mihi: Quid est ô Ephræm? certusne iam es, quòd iusto iudicio Deus mundum gubernet, & iniustitia apud ipsum non est? At ego ad ipsum: Immò Domine, certior sum factus, quòd mirabilia sunt opera Domini, & imperuestigabiles viæ eius. Cœpi autem multis cum lachrymis obsecrare eum, dicens: Fecisti Domine magnam hanc iustitiam cum seruo tuo, & in visione tua consolatus es infirmitatem meam: Miserere mei famuli tui, & educ me de carcere isto, vt merear fieri monachus, & inseruire Domino Christo. Ipse autem vultu subridens, dixit mihi: Adhuc semel examini subijcieris, & dimitteris. At ego rursus ad ipsum: Domine pertimesco minas iudicis, ac plagas reformido. Ipseq; iterum subridens vultu, ad me: Oportebat, inquit, te quidem modestum esse, neque detrudi in istum carcerem: sed quando ob immodestiam tuam huc intrasti, quid possum tibi præstare? Verumtamen ne timeas, non multis subijcieris. Veniet alius † iudex, qui te liberabit. Et hoc dicēs, recessit. Ego interim multum anxius hærebam, expectans quemnam tādem sorituræ finem essent res meæ. Post quinque itaque dies, aduenit alius iudex, qui erat familiariter versatus in domo meorum parentum: alter verò cùm successorem accepisset, me solum vinctum reliquit in carcere Peregit autem, qui aduenerat Iudex, in ciuitate dies septem. & interrogauit custodiæ publicæ præfectum, num vincti detinerentur in carcere? Illoque respondente, quendam adulescentem certa de caussa vinctum detineri: octauo die iussit comparari processum. Eoq; pro tribunali sedente mandauit in quæstionem me produci. Apparitores autem in carcerem venientes, imposuerunt collo meo catenas ferreas, & publicè me in iudicium abripuerunt. Iudice verò mandante, me denudârunt, & laceris pannis contexerunt. Sicque me in medium statuerunt, ac iudici præsentarunt. Videns autem me Iudex, agnouit: verumtamen ex legum rigore, vlterius inquisiuit. Et iam cognoscens, quòd falso accusa-

Ad iudicium accersuntur rei captiui.

Ephræm viso tortu:æ in alijs spectaculo, commoueri, ac flere incipit.

Confessio propriij criminis.

Sententia in reos lata.

Rota tormentū.

Ephræm laceris indutus pannis, iudici sistitur.

Ephræm in suis angustijs, Deum implorat.

Ephræm in carceres reducitur.

Tertia in somnijs apparitio Ephræm facta.

Eccli. 11.

Rom. 11.

Ephræm monasticam vitam proponit.

Ephræm timorem prodit.

† al Prætor.

Ephræm anxius finem expectat.

Aduentus alterius iudicis.

Inquisitio de captiuis.

Ephræm in iudicium accersitur.

Ephræm iterū iudici sistitur.

A cusatus detinerer, iussit me dimitti. Tunc ministri solutis vinculis, quibus ligabar, redditisque vestimentis meis, atque ijs indutum dimiserunt me. Ego autem præter exspectationem saluatus, è vestigio, ac sine vlla mora in montem ascendi, ad magnum venerandumque Senem: ad cuius ego pedes procidens, enarratisque ei cunctis quæ acciderant, assumpsit me in Monachum. Porrò ista vobis vtilitatis ergô recensui Fratres: vt & vos eiusmodi audientes, vnanimiter mecum glorificetis Deum, qui omnes homines vult saluos fieri, & ad agnitionem veritatis peruenire. Ipsi honor & gloria, in secula seculorum. Amen.

Ephræm, cognita innocentia, liberatur.

Ephræm Eremū petit, & fit monachus.

1. Tim. 2.

SCHOLIA IN PRÆCEDENTEM

B S. PATRIS EPHRAEM CONVERSIONEM NVNC PRIMVM LATINE REDDITAM.

SAncti Patris Ephræm narratio ad Monachos, de sua Conuersione.] *Reperitur ista eius conuersio Græcè, in antiquissimo manuscripto Cod. Bibliotheca monasterij Cryptaferrat. iuxta Tusculum non procul ab Vrbe, vnde eam accuratè describendam curaui, & ex Græc. Latinam (vt hic est) reddidi. Quantum autem ad Inscriptionem, seu titulum huius attinet, optimè instituto quadrat, respondetq; toti narrationi, quam Ephræm de se suaq; conuersione hic instituit, cunctaq; sub sua (vt apparet) persona recenset. Solùm vnus hic oritur scrupulus, ex verbis in narrationis principio antepositis, nimirum:* [Sanctus Abbas Ephræm accedentibus ad ipsum fratribus, de se ipso vtilitatis caussa enarrauit, &c.] *vbi in tertia persona tamquam per alios de eo fit sermo, & dicitur:* Sanctus Abbas Ephræm, &c.] *quomodo de se ipse loqui numquam solet, seipsum sanctum appellando. Aut ergo dicendum, hanc à Monachis eius* C *sequacibus atque discipulis factam esse, de ipsius conuersione narrationem, talemq; titulum sic præmittendum:* [Narratio siue relatio monachorum, de Ephræm, eiusque conuersione, sicut ex ipsomet didicerunt.] *quæ etiam satis quadrare hic videtur inscriptio, & rei veritati consona; modusq; ille scribendi atque loquendi in Vitis Sanctorum haud infrequens est, sicut in illis exercitati probè norunt. Aut sanè statuendum, verba illa,* [Sanctus Abbas Ephræm, accedentibus ad ipsum fratribus, &c.] *post obitum illius Sancti viri, ab alijs religiosis, doctisq; eius sequacibus, amatoribus, vel discipulis, narrationi huic illius de sua conuersione, ex industria fuisse præposita, atque attexta. tum etiam vt sic maiori cum dignitate ac gratia ab omnibus legi circumferriq; posset, tamquam illi Sancto propria, & ab eo profecta. In cuius confirmationem accedit, quòd & alibi his simillima de se ipse enarret, in Oratione satis prolixa, qua seipsum reprehendit, & peccata confitetur; quam in tertio post Tomo reperies, incipitq;:* [In multis fratres, dum prodesse vobis videor, etiam meæ prodesse animæ debeo, &c.] *vbi inter alia multa, non pauca quoque cum his eadem enarrat, persequiturq;: vt dubitan-* D *dum nequaquam sit de veritate huius narrationis, sub persona Ephræm; & quin rectè atque appositè verba illa,* [Sanctus Abbas Ephræm, &c.] *ab alijs pijs hic adnexa præpositaq; fuerint, sicut etiam, in longè antiquissimo Græco manuscript. exemplari Cryptafer. reperimus, vnde ista desumpsimus, Latineq; transtulimus.*

Acceptis lapidibus persequi cœpi iuuencam pauperis cuiusdam per syluam: Cui occurrenti, & de illa me interroganti, non solùm non respondi; sed etiam contumelijs ipsum onerauí, &c.] *Dubitatio non exigua oritur, quo pacto S. Pater Ephræm alibi in suo affirmet Testamento, neminem se in sua vita læsisse, aut maledictis ac contumelijs onerasse: hic verò in sua Conuersione narret se dum iunior esset, pauperis cuiusdam iuuencam lapidibus per syluam insecutum esse; atque eidem pauperi per syluam occurrenti, & de sua iuuenca inquirenti, non solùm non vbi eam vidisset, respondisse, sed & verbis ipsum contumeliosis excepisse, &c. Vbi ad tollendam dubitationem, eximendumq; omnem contradictionis scrupulum; breuiter dicimus, hîc loca concordanda esse ac tempora, & rem omnem facile conciliari posse. Nam quæ hîc in se accusat & reprehendit, ante conuersionem, dum adhuc puer esset,* E *moribus vtcumque incompositis, sicut ibi dicit, acciderunt, antequam de vitæ perfectione cogitaret: Quæ autem in suo de se commemorat Testamento, post conuersionem, quæ fuit ab adolescentia, vt meritò dici possit in vita (sicut ibi loquitur) intelligenda sunt, quando perfectionis statum amplexus erat, in quo etiam ad finem vsque vitæ constanter feliciterq; perseuerauit, vt verè hæc de se ipse verbis testamenti sui exprimere referreq; potuerit. Plura ex vtriusque loci lectione, diligentiq; collatione, in hanc sententiam Lector studiosus colligere poterit.*

Quousque in terram caderet, ac postremum pedum crepitum ederet, &c.] *Id de iuuenca concidente ac moriente Auctor enarrat. Dicit autem,* Et postremum crepitum pedum ederet.] *Nam est in animantibus, crepitus eiusmodi pedum extensione, postremus quidam motus, atque indicium egressionis animæ: quia calor naturalis, qui alit spiritus, retrahens se ad partem præcipuam, scilicet cor, primùm deserit partes extremas, crura, pedes, &c. vnde tremunt, atque mouentur, succutiunturq; tibiæ. & licet in belluis præsertim, quacunque morte obueniente, motus eiusmodi apertè contingat: tamen in morte*

earum violenta fieri cum maiore impetu & celeritate cernimus. In hominibus porrò non ita hæc apparent, quia in morte naturali sensim ac lentè debilitantur membra, vt nequeat ille motus vehemens exciteri: atque neque in violenta ita magnus est motus tibiarum in homine, fortè, quia tibias extensas habet, & ideò cùm possint quiescere extensæ, non ita coguntur moueri, vt bestiarum quæ illas habent contractas; quare deficiente calore, nerui & musculi debilitati tremorem strepitumq́; pariunt, sicut hic in exemplo Auctoris, de iuuenca postremum pedum crepitum edente, clarum est. Verumtamen tam in homine, quam in belluis paullo ante mortem tibiæ extenduntur, contremiscunt, atque frigescunt, &c. sicut à naturalibus traditur, & res ipsa testatur atque confirmat. De quibus, inter veteres, Aristotelem vide in libro de animalibus. ac sect. 2 problem. 31. & c. inter Neotericos autem, Cælium Rhodig. lib. 6. antiq. lect. cap. 5. aliosq́; alibi eadem tractantes. A

Intellige non esse iniustitiam apud Deum, sed iudicia Dei abyssus multa, &c.] *Ostendere vult Auctor, sæpe homines ob peccata quædam occulta in discrimen adduci atque puniri: licet etiam culpa interdum vacent in his quæ obijciuntur illis, & ob quæ in carceres protruduntur, quæstionibusq́; addicuntur, &c. Sicut hic de se, alijsq́; concaptiuis suis enarrat Ephræm, quorum singuli non tam ob crimina falsò illis opposita, quàm potius propter præterita quædam delicta, hominibus quidem occulta, at Deo cognita, iusto Dei iudicio affligebantur ac puniebantur. quemadmodum hic consequenter pluribus demonstrat Auctor. similiaq́; alibi longo satis Sermone adducit, vbi seipsum reprehendit, & peccata sua confitetur, quæ tertio Tomo reperies, digna sanè quæ legantur, & incarcerationis custodia detentis, vel quocunque modo relegatis, ac in discrimen forte etiam innocenter adductis, sæpe proponantur, vt agnoscant iudicia Dei recta & iusta esse, abyssumq́; multam, &c. seq́; propter alias atque alias caussas soli Deo notas, in summum vitæ periculum, aut perditionis boni nominis vel famæ, relegationisve ignominiosæ adductos, licet alioquin sibi in obiectis valde videantur innocentes.* B

Constituerunt coram illo tripassalum, & quæcumque alia tormentorum genera, &c.] *Per Græcam vocem (τριπάσσαλον) hic intelligere videtur Auctor, trifurcatam perticam, vel palum tricipitem aut tridentem, vel quid aliud simile. Erat enim, sicut hinc colligere licet, genus tormenti illius regionis ac temporis; cuius vsus quia non perinde extra Syriam, ac Mesopotamiam, in alijs partibus Orientis, vel Occidentis inualuerat, factum fortè est, illud nomen τριπάσσαλον, minus ab Auctoribus Græcis atque Latinis fuisse vsurpatum: ideoq́; quid ipsum sit, coniectura probabili assequi hic oportuit, ex Græcanica nominis etymologia, verbisq́; alijs adiunctis.* C

Tota autem ciuitas eò confluxit, ad spectaculi necessitatem, &c.] *Dicit, εἰς τὴν ἀνάγκην τῆς θεωρίας, id est, ad spectaculi necessitatem,] fortè quòd pro more regionis, cogerentur Ciues ad eiusmodi iudicia spectanda confluere; vel alia de caussa. Aut sanè ob necessitatem exempli alijs exhibendi, &c. vt illo permouerentur, & à malè viuendo, perperamq́; agendo deterrerentur; contra autem, ad rectam vitæ rationem amplectendam, peragendamq́;, si non virtutis amore, saltem formidine pœnæ, vitandæq́; perpetuæ hic nominis ignominiæ atque infamiæ, incitarentur, & impellerentur.*

Domine, salua me ex ista necessitate, vt dignè fieri queam Monachus, & tibi inseruiam, &c.] *Vbi nota, quo pacto Ephræm in suis angustijs Deum imploret, melioraq́; seriò proponat: & quàm felix sæpe sit necessitas, quæ ad meliora compellit. Sicut etiam docet S. Augustinus in epistola 54. ad Armentar. S. Bernardus in tractat. de præcepto & dispensatione, paullo post initium. ipseq́; Ephræm non vno tantùm in loco alibi. Et ne res exemplis carere putetur: Manasses, post captiuitatem Babyloniæ, egisse reperitur pœnitentiam, vt est 2. Paralipom. 33. Et vt posteriora commemorem: Isaacius Comnenus Imp. dum venationi indulget circa Nouam vrbem, aper apparuit aspectu terribilis, quem laxato equi fræno insecutus est Imperator; aper verò in mare concidit atque disparuit: mox coruscatione quadam turbatus Imperator ex equo decidit, & humi exanimis procubuit; illatusq́; in regiam, cùm aliquantisper ægrotasset, totondit capillos, & pro purpura asperum indumentum induit, factusq́; est monachus, sicut de illo enarrat Cuspinianus. Clodoardus quoque Clodomiri filius, cùm elapsus è manibus Theodorici, qui Metensibus, & Clotharij, qui Suessionibus imperabat, ad aram confugisset, ibi quoad vixit sanctissimè egit, postea inter Diuos relatus est, vt refert Michael Ritius Neapolitanus, lib. 1. de Regibus Francorum. Quin & Otho Imperator à Pandulpho principe Arnulphum puerum obsidem acceptum, trans Alpes in monasterium miserat educandum; qui post aliquot annos monastica veste assumpta inde aufugit, atque in itinere morbo graui oppressus, cucullam, quam fugæ occasione simulanter induerat, vltrò se in posterum vouit gestaturum, &c. quemadmodum de eo conscripsit Sigonius libro sexto de Regno Italiæ. Quibus accedit, quòd Soligerus Baro à VVolhusen, liberis in quodam lacu submersis, in Cœnobium quoddam Eremitarum secesserit; vxor autem eius Heduigis in monasterium Tugurinum à dominabus denominatum. ita Bruschius de monasterijs Germaniæ, &c. Omitto plurima hic exempla vulgatiora eorum qui in necessitate aliqua magna, aut morbo, naufragioue constituti, voto sese obstrinxerunt, vt mores mutarent, &c. De quibus etiam recenset Theatrum vitæ humanæ, tit. mores in melius mutati. & tit. qui religionem coacti susceperunt, &c. aliq́; alibi. Sed ista hic suffecerint.* D E

CANTI-

A

CANTICVM SPIRITALE

S. PATRIS EPHRAEM SYRI,

IN LAVDEM ET AMOREM DOCTRINAE AC SAPIENTIAE:

Ad Iuuentutem Christianam,

B Ex Chaldæo ac Syriaco recens traductum: & in hanc formam modulationemque Rhythmicam Latinè redactum Per Doctorem Gerardum Vossium.

LArgire ô Deus doctrinam amanti doctrinam:
*Et præceptorem bene docentem, in regno tuo * exalta.* (*al. magnifica)
Amanti doctrinam, multa concedetur doctrina:
*Et qui amat otium, nunquam * prosperabitur.* (* al. nihil acquirere sibi poterit.)
Diligentiam tibi ô homo vindica, magnum sapientiæ thesaurum:
Et relinque negligentiam, perditionis ærarium.
C *Libros diligenter perlegas, vt ex illis * sapientiam addiscas:* (* al. scientias.)
Et ne ventri tuo indulgeas; vt non quæ acquisijsti deperdas.
Amicum te semper præbe hominibus amicis Dei:
*Et neque in via, ebrietatis * amatoribus te adiunxeris.* (*al. homines ebriosos sequaris.)
Timorem Dei, initium omnis sapientiæ tibi eligito:
*Et tuos honora parentes, vt * illorum precatione conserueris.* (*al. quia illorũ deprecatio custodit te.)
Posside aurum cum mensura, & doctrinam absque mensura:
*Vt quando in magnis fueris angustijs, sit tibi requies ac * delectatio.* (* al. consolatio)
Si aurum possideas & argentum, ne extollaris aut superbias:
*Verùm in omnibus vijs tuis, * sapienter conuersari studeas.* (*al. humiliter)
D *In tua pueritia esto humilis, vt senectutis tempore exalteris:*
*Et te moribus adsuesce bonis, vt * lætam vitam ducere possis.* (*al. vt gaudiosum vitam viuas.)
Disce ista, ô discipule, & re ac opere perficere eadem satage:
*Vt tu, & parentes ac præceptores tui, læti * contentique reddamini.* (*al. lætitia, & exultatione repleamini.)
*Et si quando * eris inter senes, non sis ad loquendum velox ac loquax:* (*al. consederis.)
At tace, donec interrogeris; & tunc tranquillè responde ac placidè.
Et verba tua sapienter profer, vt qui auscultant, te collaudent:
Et bene tuis precentur parentibus, orentq́ pro magistris tuis.
Tempus quacumque in re, ita tibi partire, vt verseris ordinatè:
E *In cibo & potu, in sermone & oratione, atque lectione.*
Da animæ tuæ bonorum operum viaticum, quamdiu locus datur viatico;
Vt dum hinc proficiscaris, ne indigens ibi reperiaris.
Coerce linguam à iuramentis, blasphemijs, atque conuitijs:
Et tua lingua psallat, dulces voces laudis.
*Compatere * & miserere ô puer pueritiæ tuæ, ne sis esca igni:* (*al. Parce puer)
*Et temporis infirmitatis ac senectutis * post te currentis recordare.* (*al. postea obuenturæ tibi.)
Præstantior est sapientia armis, & doctrina diuitijs:
Et melior est puer sapiens, Rege sene insipiente. (Eccls. 4.)

Poßide ô puer doctrinam, & ordinatus sis in vijs tuis:
*Vt in hoc seculo magnificeris, & in * illo regni hæres efficiaris.*
*Seniores te honora, & * conuersationem senum ama:*
Et quotidie ad eorum pedes sede; & colloquia ipsorum audi atque addisce.
Secunda quædam lux est doctrina, oculosque pellucidos continet:
Dilige eam puer vt illumineris, & à tuis auditoribus celebreris.
Coronam doctrina nectit, eamque amicorum capiti imponit:
Et ex humili in altum eleuat, & in throno regali sedere facit.
Libri, sint mensa tua atque delitiæ, quibus dulciter reficiaris ac satieris
*Illique tuum sint stratum, vt * somnum tranquillum dormias.*
Socium malis ne te præbeas, & mendacibus ne adhæreas;
*Et cum aduersarijs ne contendas, & cum * præcipitantibus ne ambules.*
Ne nimium conturberis, vt in manus inimicorum non incidas:
Et nimis audacem ne te præbeas; ne te spernant qui nouerunt te.
Amplectere consilia sapientum, & tuorum præcepta custodi parentum:
Nec iures vnquam, neque vlli à quo læsus sis mendacia dicas.
Cùm alicui socius fueris, ne te pecuniæ cupidum præbueris:
*Et sicut ipse tecum, ita cum proximis * bene age, vt tibi benedicant.*
Ipsa tibi veritas in omni actione, atque regimine lux sit:
Et tua sint verba, Est, est; Non, non: vt quilibet te verum dicere credat.
Veridici sermones tui sint, vt ab omnibus diligaris:
*Et pro te pariter * orent, absentes, atque præsentes.*
Bene fac quantum potes, domesticis, atque extraneis:
Et bona verba profer, cum bonis atque malis.
Spera in Domino, & custodi vias eius, & in omnibus præceptis ipsius ambula:
Et in vana spe hominis non confidas, quia statim arescet, ac si non fuisset.
In Deo solo, verè confidito:
Quia qui confidunt in eo, beati in vtroque erunt mundo.
Mundus transit, sicut scriptum est:
Et iudicium stat firmum, sicut signatum est.
Memineris ô puer non peccare;
Et si peccaueris, mox pœnitentiam agas.
Deum laudatione, atque confeßione celebra; vigila, ieiuna, & ora:
Et tua cantet lingua dulcia laudis cantica.
Ore tuo adsuesce laudare Deum;
Et lingua tua clarè glorificare eum.
Et ne iures, neque mentiaris vnquam:
Quia in hoc gaudet improbus semper Satan.
Ieiunium quadraginta dierum ieiuna, & panem tuum esurienti suppedita:
Et septies in die ora, sicut à filio didicisti Isai.
Stude potius bonam habere voluntatem, quàm multas opes, atque posseßiones:
Quia maius illa in rerum natura nihil est, quod sit præstantius.
Hæc lege, & intellige, ô discipule; & in bonis te operibus exerce:
Vt satietur anima tua suauibus oblectamentis.
*Considera * diligenter verba, quæ tuis labijs depromis:*
Et conuersare tamquam sapiens, in cunctis mundi actionibus.

Marginal notes: * al. & in altero. — * al. colloquiū. — Nota. — * al. & somnū quietis dormias. — * al. properantibus al. cum temerarijs. — * al. benignum te præbe. — Matth. 5. & Iacob. 5. — * al. bene tibi precentur. — Matth. 24. Lucæ 21. — Nota. — Psalm. 118. — * al. sollicitè.

Cogita

A *Cogita in tuo hunc in mundum ingreſſu, & ex illo quoque egreſſu,*
Cur ſis factus homo; & quia ex nihilo factus es, & iterum reuerteris in nihilum. Geneſ.3.
Reuolue animo multos, qui ante te vixerunt,
*Reges ſublimes, nobiles, atque *potentes.* *al. fortes.
Et cerne quòd ex mundo emigrarunt:
Et tu ſicut illi, emigrabis.
Verba diuinæ prædicationis, ſi peccator es lubens audi:
Et ſi iuſtus ſis, ab omni iniquitate te cuſtodi.* *al. Vel ſi
Auditio iudicij fratres, horribilis eſt, quilibet ab iniquitate recedat:
B *Et ne implicetur *creaturis; vt non hæreditet tormentum ignis.* *al. mundi loqueis
Maieſtatem Domini tui quotidie admirare:
Et confitere ac collauda ſine intermiſſione.
Qiua totum licet mundum poſſideas,
*Non te liberabit à *morte.* *al. à malo.
Trinitas ſanctiſſima nos corroboret, vt ipſius ſemper faciamus voluntatem:
*Et nos à *iudicio liberet, *reſeruato operantibus iniquitatem.* *al. ab igne *al. præparato

Laus Deo, Honor, & Gloria:
In ſempiterna ſecula. Amen.

C

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES.

Scriptum hoc S. Patris Ephrem Syri verè aureum, typis Chaldaicis iuſſu, & auctoritate Gregorij Papæ XIII. fel. rec. aliâs in vſum præſertim Palæſtinorum, ac præcipuè Maronitarum, & aliorum, qui ſunt in Meſopotamia, & circa montem Libani habitant, Romæ excuſum fuit, ac etiam per Apocriſiarios, ſiue internuntios eiuſdem Optimi Pontificis, ad nationes illorum populorum pro Chriſtiana inſtructione vtiliter transmiſſum, atque perlatum. Illud autem quia ad Iuuentutem Chriſtianam in recta vita, morumq́; diſciplinis formandam, valde vtile, ac pernecеſſarium videtur; ac propterea ſummoperè deſideratum, vt etiam Latinè reddatur, ac Latinorum vſibus communicetur, & cum alijs (quæ euulgamus) Ephrem operibus edatur: factum eſt, quòd ſeriò in hanc rem ſtudium mentemq́; conuerterim, & hoc genus ſcripti, aut ſimilis Canticum ſpiritale, (quod Græcè reperiri non potuit, nec ante hac Latinè D *vmquam prodijt) primùm è verbo ad verbum per alumnos Collegij Maronitarum Romæ, atque etiam per Epiſcopum Sidoniæ eiuſce linguæ peritum, (vt de certitudine rei, ac veritate ſententiæ ſecurior eſſem) curarim Latinè & Italicè ex Chaldæo reddi: ex qua eorum verbali translatione, poſtea totum illud in hanc formam modulationemq́; Rhytmicam, ſeruata vbique ſententia, ac proprietate verborum apud S. Ephrem vſitatorum, pro communi Eccleſiæ bono conuerti, atque redegi.*

Melior eſt puer ſapiens, Rege ſene inſipiente.] *Verba ad quæ apertè hic reſpicit, ſunt Eccl. 4. vbi ad verbum in edit. 70. eſt:* Bonus eſt puer pauper & ſapiens, ſuper Regem ſenioré, & ſtultum.] *At in vulg.* Melior eſt puer pauper & ſapiens, Rege ſene & ſtulto.] *Iuxta autem Chald. ad verbum hic eſſet:* [Melior puer, qui puer eſt & ſapiens, Rege ſene inſipiente.] *Et iuxta aliam ex Chaldæo trãſlationem:* Melior eſt puer prouidus, & ſapiens, Rege ſene & ſtulto, &c.] *Vbi omnes lectiones ſunt ponderandæ, licet inter ſe, in alio non differant, niſi quòd aliæ ad verbum ſic ſonent, aliæ ipſam potius ſententiam exprimant. & in ſacro Cod. addatur* (pauper) *apud Ephram autem hic non item.*

E *Poſtea vbi in laudem Doctrinæ loquens, ait:* [Et ex humili in altum eleuat, & in throno Regali ſedere facit] *Alia ad verbum translatio ſic:* [Et ex ſterquilinio, in thronum Regni aſcendere facit, & conſidere.] *al. Et de ſterquilinio erigit, & ſedere facit in ſolio regni.*

Ne nimium conturberis; vt in manus inimicorum tuorum non incidas, &c.] *al. ſic:* Non ſis nimium pauidus; ne in manus eorum, qui oderunt te, incidas, &c.] *Alia ad verbum magis translatio ſic:* [Ad timorem & mutationem ne ſis nimius: vt in manus odio te perſequentium non incidas: Neque audax nimis & mutabilis: ne qui nouerunt te deſpiciant.]

Cùm alicui ſocius fueris, ne te pecuniæ cupidum præbueris, &c.] *Alia ad verbum translatio ſic:* Si in hominis ſocietate fueris, bona eius ne concupiſcas: Tuoſque proximos vt teipſum dilige, & tibi magis expediet, vt benedicaris.] *al.* & proximis tuis, ſicut tibi ipſi eſto benignus.] *al.* benefac, vt benedicant tibi.

Ipſa tibi veritas in omni actione, atq; regimine lux ſit: & tua ſint verba, Eſt,eſt; Non,nõ,&c.] *Vbi alia ad verbum translat. ſic:* [Lux omnium gubernationum tuarum, verbum tuum verum ſit: & eſt, & non, ſit verbum tuum; vt quilibet affirmet te verum dicere.] *Alia ex Chaldæo trãſlat. ſic:* Omnia negotia tua illuſtra, veritatiſque verba loquere; & ſermo tuus ſit ſic, vel non, vt apud omnes ſis veridicus.] *Et ſic ad verbum. Alludit porrò hic apertè, ad locum Matth. 5.* Sit autẽ ſermo veſter eſt,eſt: Non,non: quod autem his abundantius eſt, à malo eſt.] *& Iacob. 5. vbi eadem ſic repetuntur:* Sit autem ſermo veſter,eſt,eſt: non, non: vt non ſub iudicio decidatis, &c.] *Ad quæ nos hic loca, in translatione hac Rhytmica potiſſimum reſpeximus, quemadmodum & in alijs ſcripturæ allusionibus alibi.*

Spera in Domino, & cuſtodi vias eius: & in vana ſpe hominis ne confidas, &c.] *Vbi alia ad verbum translatio ſic:* In Domino confide, eiuſque vias cuſtodi; & in ſemita mandatorum ipſius ambula: In ſpe verò hominis ne confidas; quia ſtatim peribit, tanquam ille, qui non fuit.] *Locus autem hic inſignis eſt, multiſq; ſcripturæ locis (ad quæ hic ſit alluſio) conformis, quo breuiter, piè, & efficaciter admonemur, in Deo ſolo verè ſperandum, & confidendum ſemper eſſe: in vana autem ſpe & fiducia humana, ſpem noſtram ponendam nequaquam. ſecundùm illud Hierem. 17.* Maledictus homo, qui confidit in homine, & ponit carnem brachium ſuum, & à Domino recedit cor eius, &c.] *Verùm de his ſuis locis alibi latius apud Auctorem.*

Mundus tranſit, ſicut ſcriptum eſt, & iudicium ſtat firmum, &c.] *E verbo ad verbum, ex Chald. ſic:* Mundus præterit, ſicut ſcriptum, (*ſiue*, vt aliqua ſcriptura) & iudicium permanet, velut ſigillum, &c.] *& ſecundùm aliam ad verbum translat.* [Mundus peribit, ſicut ſcribitur: & iudicium certum eſt, quemadmodum mandatur: Reminiſcere puer, & ne pecces; & ſi peccaueris, citò pœnitentiam age.] *In quibus & ſimilibus, ipſam potius Auctoris referre viſum eſt ſententiam, & ſcripturæ verbis ad quæ reſpicit, magis rem accommodare. ſicut hoc loco ad verba Matth. 24. & Lucæ 21. (quò præcipuè ſit alluſio) quæ hic de mundo tranſeunte, & iudicio futuro dicuntur, retulimus, mentemq; Auctoris clarius, pleniuſquè expreſſimus.*

Deum laudatione celebra; vigila, ieiuna & ora.] *Alia Chald. translat. ad verbum magis ſic:* Redde Deo laudationem, vigiliam, ieiunium, & orationem.] *al.* [Da gloriam Deo, cum vigilia, ieiunio, & oratione, &c.] *Sed nos ad ſententiam potius hic reſpeximus.*

Ieiunium quadraginta dierum ieiuna, &c.] *Locus de ieiunio Quadrageſimali (contra hæreticos noſtri temporis adeò illud impugnantes) memorabilis, notatuq; propter antiquitatem teſtimonij Sancti patris Ephræm Syri (qui ante mille trecentos penè annos vixit ac ſcripſit) digniſſimus. Pro cuius confirmatione, maioriquè faciunt robore, quæ eodem velut tempore à Baſilio Magno, ſerm. poſteriore, de Ieiunio adducta ſunt, in hæc verba: Non inſula, non terra, non ciuitas, non gens, non denique locus vllus tam deſertus eſt, vbi prædicatio de Quadrageſima non fuerit audita: ſed & exercitus, & iter facientes terra, mariquè, mercatores quoque omnes ſimiliter audiunt, libenterq; ſuſcipiunt, &c. Quibus quid antiquius clariuſq; in hanc rem quis deſideret? Et ſi pluribus SS. Patrum teſtimonijs fortè adhuc opus ſit, etiam alia adducam, & primo quidem S. Ignatij diſcipuli S. Ioannis, qui in Epiſtola ad Philippenſes, inter alia ſic habet: Quadrageſimam nolite pro nihilo habere, imitationem enim continet Dei conuerſationis. Hebdomadam etiam Paſſionis nolite deſpicere, &c.] Et Orig. homil. 10. ſuper Leuit. Habemus, inquit, Quadrageſimæ dies ieiunijs conſecratos, &c.] ac S. Cyprian. in ſermone de ieiunio & tentationibus Chriſti: Forma ieiuniorum propoſita, fixoq; exemplo quadraginta dierum abſtinentiam Dominus conſummauit, &c. S. Ambroſ. ſerm. 25. de Quadrageſima, vbi ſic habet: Non enim fratres leue peccatum eſt fidelibus indictam Quadrageſimam à Domino, non ieiunare; & ieiunia conſecrata ventris voracitate diſſoluere. Et ſerm 34. Sicut reliquo anno ieiunare præmium eſt, ita in Quadrageſima non ieiunare, peccatum eſt, &c.] Et S. Hieronym. in epiſt. ad Marcellam contra Montanum: Nos vnã, inquit, Quadrageſimam ſecundùm traditionem Apoſtolorum, toto anno, tempore nobis congruo ieiunamus, &c.] Plura in hanc rem, vide apud S. Auguſtinum ſerm primo, in ſabbato poſt Dominicam Quinquageſimæ. & in Serm. primo feriæ quartæ; poſt Dominicam ſecundam Quadrageſimæ. Et ad Ianuarium, epiſt. 114. S. Maximum Epiſcop. in ſermone de Quadrageſima. Et denique S. Leonem Magnum, qui duodecim Sermones de Quadrageſima, in Sacro quadrageſimali tempore habuit, quibus nihil præſtantius, reperiuntur in eius Operibus, quæ ſtudio & induſtria noſtra ſpero poſt Ephræmiticos iſtos noſtros labores, breui emendatiora, ac locupletiora, non ſine acceſſionibus, atque obſeruationibus, Deo adiuuante, prodibunt.*

EIVSDEM

S. PATRIS EPHRAEM SYRI, EPISTOLA AD IOANNEM MONACHVM:

DE PATIENTIA, ATQVE TOLERANTIA. ET DE cauendo,ne decipiamur noſtris cogitationibus, atque conſilijs prætextu virtutis. & ne quis dicat: Tamquam paſtor incedo. & de humilitate, atque modeſtia animi.

BENEDIC PATER.

Eodem Gerardo Voßio Interprete, & Scholiaſte.

VARIIS licet adhortationibus cum religioſiſſimo Theodoro egerimus, ne à ſuo recedat loco; perſuadere tamen non valuimus. Dixit autē ad nos ille: Si voluntas iuuandi me, animamq́; meam ſaluandi adfuerit, in monaſterium tuum ablega me. Cui reſpondi: Ex quo Monaſterij curam Fratri Ioanni commiſi, illo inconſulto, coniungi alicui nequeo. Et nunc quidem bene egiſti, prædictum fratrem ſuſcipiendo. nam vt redijt, nobis qua cum ſympathia ſiue compaſſione exceperis, renuntiauit. Cùm & tales oporteat in veneratione habere, qui ſupra patrem, & matrem, fratres, & ſorores, vxores, & proles, cognatos, atque amicos, diligunt Dominum. Rectè verò agis, exemplum bonorum operum teipſum præbens, & potiſſimum fratribus, qui tecum habitāt. ſecundùm eum, qui dicit: A me videbitis, & ſic facietis. Et B. Paulus Apoſtolus adhortatur, dicens: Imitatores mei eſtote, ſicut & ego Chriſti. vt quibus ſermo plenam fidem non facit, opus ipſum perſuadeat. Spiritalia verò miniſteria nō contempſeritis, neque corporalium neceſſitatum prætextu, ſynaxim veſtram neglexeritis. Eloquia enim Dei meditata, & ſuauiter decantata animam nutriunt, atq; tuentur: corpus autem cuſtodiunt, inſtituuntq́;. dæmones repellunt, & ſummam animæ tranquillitatem generant. Porrò de tentantibus ea, quæ menſurā ac modum excedunt, incurrentibusque in pericula grauiſſima, cōmonefacere vos volo: non plus ſapiendum eſſe, quàm oportet ſapere, ſed ſapiendum ad ſobrietatē. Rurſusque alibi dicit Scriptura; Noli eſſe iuſtus multum, neque plus ſapias, quàm neceſſe eſt, ne obſtupeſcas. Accidit enim diebus hiſce noſtris, quoſdam fratres relictis ſuis cellis, in terram deſertā, infructuoſam, atque inaquoſam ſe contuliſſe: ſæpe autem licet à patribus, ac fratribus admoniti, non paruerunt, dicentes: Nos vt paſtores diſcedimus. Et vt ſeſe in aridiſſimam ſolitudinem impuliſſent, videntes iam ſe intra deſertam terram concluſos, cœperunt vehementer diſcruciari: incipientesq́; ad loca quæ incoluntur redire, nequiuerunt ſe ex difficillima eremo ſubducere & expedire: neque enim illud facilè erat, intra interiora deſerti verſantibus. Valde igitur per inediam, ſitim, æſtumque afflicti iacebant, animū deijcientes. Diuina verò prouidentia diſponente, frigore pereuntes, ab aliquibus ibi reperti ſunt, qui eos proprijs iumentis impoſitos ad loca habitationum reportārunt: alij etiam ibi mortui ſunt, & à volucribus, ac feris corpora eorum deuorata ſunt. Qui autē euaſerunt ſalui, longo tempore infirmi remanſerunt; deincepsq́; ipſa experientia cognouerunt, nihil abſque conſilio faciendum. Nam multi, vt dictum eſt, contumacia, atque temeritate cogitationum ducti, in terram infructuoſam & inaquoſam progreſſi, ſibijpſis violentam mortem intulerunt. Alij verò ſub obedientia viuere nolentes, vnanimitatemq́; in ſubſeruiendo detrectantes, eidem ſeſe periculo tradiderunt. Alij manibus proprijs laborare recuſantes, in idem ſe periculum coniecerunt. Alij ſui conſilij complacentia decepti, laudē ab auſcul-

Iudic. 7. & 9.
1. Cor. 4.
Philip. 3.
Rom. 12.
Eccl. 7.
Abſque conſilio nihil agendum.

ab auscultantibus captātes, pastores, vt aiunt, effecti sunt; intentos autem labores non cogitantes, iisdē se periculis implicuerūt. Non igitur oportet charissime, sine prudentia proprijs abduci consilijs: quin potius decet vnumquemq; proprio se metiri modulo, & in charitate Dei, proximo humiliari. Si quis autem existimet se perfectam adeptum esse virtutem, passionibus superiorem esse, & in cupiditates dominari; nec sic quidem sibi ipsi fidat, ne fortè in ipsum dicatur, quod scriptum est: Rex temerarius incidet in mala: Angelus autem lucis liberabit eum. Sed fortè præteriens quis dixerit: Et quomodo inuenimus aliquos sanctorum Patrum hanc excoluisse virtutem? Conuenerit itaque nos etiam ex sanctorum Patrum vitis afferre testimonia: vt apertè ostendamus, nihil temerè, vel casu, inconsideratève sanctos Patres egisse. De Abbate Macario narratur, quòd sic diceret: Considente me, inquit, in cella mea, exercebar vt monachus, dum interim mihi molestiā cogitationes exhibebant, dicentes: Abi in interiorem eremum, & vide quid ibidem cernes: perstitique in pugna cum cogitatione annos quinque, cùm dicerem, ne fortè id à dæmonibus mihi suggeratur. Perspicis prudentiam Sancti viri? numquid abduci se passus est, aut præceps accurrit? numquid cogitationem admisit? minime verò: sed perseuerauit examinans, ieiunans, vigilijs, precibusque vacans, vtq; ne fortè ex Dæmonibus esset, cognosceret. Cæterùm nobis dum cogitatio aliqua se ingerit, contineri non possumus, & efferamur. & non modò nō discutimus sedulò orantes, sed neque ab alijs admoniti obedimus; vnde & facile ab aduersario capimur. Deinde cùm persuaderet, inquit, cogitatio: egressus in eremum, inuenit ibi lacum, insulamque exiguam in medio eius, & accedebant iumenta vt biberent ex illo; aspexitque duos homines nudos in medio ipsius. Sub hæc, vt locuti sunt inter se, dixit Abbas Macarius ad eos: Quomodo fieri potero Monachus? Et illi ad eundem: Nisi quis renuntiauerit omnibus quæ in mundo sunt, non poterit fieri monachus. Ad quos ipse: Ego, inquit, infirmus sum, & non ita valeo vt vos. Cui illi: Si nequeas, vt nos, sede in cella tua, & peccata tua defleas. O humilitas Diuini viri. O prudentia, virtute insignis animæ. qui tot, ac tātis præclarè factis excellebat, non iudicat seipsum eiusmodi re dignum. Sed ait ad eos: Ego infirmus sum, & non ita valeo, vt vos. Nos autem, neque persecutione vlla inuadente, neq; à quoquam impulsi: temeritate, & propria quadam complacentia ducimur, aggredientes ea quæ mensuram, ac modum superant, tanquam Dominum Deum tentantes, quod est horribile. Væ autem homini, qui proprijs cōfidit ac nititur viribus, vel exercitatione, siue industria; neque in Deo spem omnem reponit suam: ab illo enim solo potestas, & robur. Et cur non oculos demittimus in vitam Abbatis Antonij? & ipsum cuncta, ex diuina egisse reuelatione comperiemus. verumtamen ipse quoque nonne in monasterio viuebat? nonne indumentis vtebatur? nonne pane vescebatur? nonne proprijs manibus laborabat? nonne discipulos habebat, qui quidem etiam mortuum ipsum mœrebant, ac sepeliebant? Neque verò solùm ipse beatus Antonius hoc vitæ instituto vsus est, sed & reliqui Patres, qui religiosam vitam duxerunt. qui hortabantur, & consolabantur ad se venientes, per quos signa, & curationes exhibebat Deus. Tamquam enim lucernæ quædam claræ, virtutibus coruscabant. Horum vitam ac mores, etiam nos regia via incedentes, æmulemur, non declinantes neque in dexteram, neque sinistram. Demus ergo operam quieti, ieiunio, vigilijs, orationibus, lachrymis, * conuentibus ad res diuinas celebrandas, labori manuum, conuersationi cum sanctis Patribus, obedientiæ veritatis, & auscultationi diuinarum scripturarum: ne mens nostra syluescat, & inculta, squalidaque reddatur. Potissimum autem participatione nos Sanctorum, & immaculatorum mysteriorum dignos exhibeamus: vt mente nostra enascentibus infidelitatibus, sordidisque cogitationibus purgata, inhabitans in nobis Dominus liberet nos à maligno. In cunctis autem, veram atque synceram charitatem ad inuicem, & in omnes, sectantes: nam ex proximo comparat sibi quis malum, vel bonum. Non enim mendax est, qui dixit: Quod vni ex his fratribus meis minimis fecistis, mihi fecistis. Ad eos autem, qui pietatis viscera clauserant, dicit: Quàm diu non fecistis vni de minoribus his, nec mihi fecistis. & ibūt hi in supplicium æternum, iusti autem in vitam æternam. Antiqui vitulos, agnos, & arietes, cuncta immaculata, in sacrificiū Domino offerebant: at nos proprium corpus

Marginalia: Propriæ prudentiæ non innitendum. — Prouerb. 13. — De Abbate Macario pulchra narratio. — De S. Antonio. — * Græc. ταῖς συνάξεσι. — De dignè communicando. — Matth. 25. — Ibidem. — Leuit. 1. 3. 9.

A corpus Domino offeramus in Spiritu sancto, non polluentes hoc rebus vetitis, aut aliqua cogitatione contaminantes; ne reprobetur sacrificiũ nostrum. Quo pacto autem comparare oporteat sanctitatem; suffecerit mentem sobriam ac vigilantem habentibus, recordatio Dei, cuius radij cor omne illuminant. Qui verò mente adhuc infirmi sunt, aliquibus indigent exemplis, quibus ad imitandam excolendamque eandem virtutem excitentur. Sit ergo nobis exempli loco tale: Qui secundùm mundum strenuos se præbent in bellis, imagines sumunt, in parietibus & tabulis belli historiam describentes: vt quomodo hi quidem sagittis feriant, alij vulnera infligant, quidam fugiant, alij incursiones faciant; alij adhibitis gladijs, spicarum instar aduersarios decutiunt. atque hæc agunt ad æmulationem posterorum, & commemorationem eorum, qui rem fortiter in bello gesserunt B aduersus hostes repugnantes: alij verò sanctorum quoque certamina in domesticis oratorijs, ad imitationem videlicet ignauorum cordium, & oblectationem spectatorum depingunt. Sic ergo satagite, quasi & nostra vita describenda sit, & in sublimi collocanda, vt omnibus sit conspicua: quin etiam excolendæ virtuti operam demus, ne quid vituperio dignum, atque absurdum inseratur imagini. Turpissimum enim reuera est, spectare virum in imagine cum fœmina inhonestè versantem, & præsertim ex ijs, qui * videntur habitum pietatis assumpsisse. Si verò, & cum masculo, secundùm eum, qui dixit: Masculi in masculos turpitudinem operantes: quis tandem oculos in imaginem defigere auderet? fugiendum vel ipsum quoque spectaculũ. Si autem cum tali ignominia, præ pudore stupidi, spectari ab alijs nolumus; prorsus Diuina cooperante gratia turpes passiones effugiamus, veræque virtutis studiũ curemus: vt compositio & structura historiæ quæ C de nobis est futura, præclara & honesta fiat, quæ ad bonã æmulationẽ excitet sua pulchritudine obuios quosque: nihilq; in ea deforme, minusve virtuti conueniens imprimamus. Etenim Sodomitarum historia indelebilis est, in medium producens, quomodo iusti domum circumdederint homines intemperantes ac flagitiosi, donec cæcitate percussi, ignisque imbre combusti, & in cinerem redacti essent ipsi, cùm terra sua in qua nefandas commistiones exercuerãt. Horum historiam tanquam imaginem quandam horrore plenam, proposuit vniuscuiusq; nostrum conscientiæ, Creator noster Deus: vt ad exemplum huiusmodi respiciẽtes, improborum commercia declinemus. Qui autem cæcutientes, propositam nobis historiam prætereunt, facile in voluptatum barathrum præcipites ruunt. Tu autem defixam tene in huiusmodi cogitatione mentis aciem; vt * metu turpissimas passiones elidas, vrentesque voluptates expectatio iræ emarcescere faciat. Quis D enim Diuinam iram cernens, non trepidet, consterneturque animo; nisi fortè oscitabundus, atque aliud agens ista consideret? Ego verò ignauus, particulas huius historiæ singulas attentius contemplatus, ingemui, vultuque in genua deposito, fleui. Quo enim pacto verè formidabile non erit mundo cordis oculo intuentibus vehementissimum ignis illius fluxum, terramque dum torreretur, & incolas instar ceræ, fumique liquescentes? An non poterunt monimenta *, atque exempla eorum, qui antea supplicio sunt affecti, vel lapideam animam emollire? Frequentius itaque, immò potius assiduè, ad eiusmodi historias intentè respiciamus; vt potiorum studio, experientiam prædictorum fugiamus. Nam auget audaciam negligentia: Ex vtraque verò cõsuetudo conflatur. Qui autem habitum sibi mali acquisiuerunt, exitum ægrè inuenire possunt; cùm habitus is, ad abolendum spiritalem fructum semper irrepat. Ex aduerso, velut in imagine recordemur illius E Aegyptiacæ, quomodo ad se attrahere conata sit pium Ioseph: ipseque quo pacto etiam vestem suam reliquerit, vt scelus effugeret. Rursusque mente contemplemur tamquam in imagine, Senes illos Babylonicos; quomodo ad infamiam, beatam Susannam compellere studebant: ipsa autẽ pia, & virili cogitatione adhibita, istos deturbauerit. Sic ergo & nos syncerè certemus, maximeque persuasi, quia nihil occultum, quod non reuelabitur; vt si quæ virtus, ac si qua laus, hæc de nobis circumferantur: vt simus inter eos, qui laudantur, & non inter illos, qui vituperantur. De ijs porrò, quæ quæruntur, & quo pacto conuersari oporteat cum fratribus, & complacere Deo viuenti, ac vero; vobis prõ nobis orãtibus significabimus, Diuina nos adiuuante gratia. Sit autem inter vos, & nos Dominus fons vitæ: qui

Exod.12. 29.
Ab Exemplis.
Sanctorum certamina.
* al. qui pietatis, ac religionis præ se ferunt speciem.
Rom.1.
Genes. 18.19 & 2.Pet.2.
* al. vt in timore, vel, per timorem.
Magnũ humilitatis, & timoris exemplum.
* Græc. ὑπομνήματα. al. ὑποδείγματα.
Historiarum recordatio.
Genes.39.
Dan.13.
Lucæ 8.

tæ: qui gaudium, pacem, sanctificationem, & spem bonam pluit super quærentes eum in veritate. Saluta fratres, qui tecum sunt. Salutant te, qui hîc sunt fratres.

SCHOLIA ET VARIÆ LECTIONES,

IN PRAECEDENTEM EPISTOLAM.

L*Ocus in primis Scripturæ ab Auctore hic nostro citatus* [A me videbitis, & sic facietis.] *etsi prima facie videatur esse Iudic.9. saltem allusiuè, vbi est:* [Quod me videtis facere, citò facite.] *& iuxta LXX.* [Quod vidistis me facientem, citò facite sicut ego.] *tamen diligenter ex collatione sacri Codicis iuxta LXX. & lectionis Ephram Græc. consideratus, reuera deprehenditur esse Iudic 7. vbi tam hîc quàm ibi, eadem Græcè omnino est lectio, ista. s.* [ἀπ' ἐμοῦ ὄψεσθε, καὶ οὕτως ποιήσατε, *id est*, A me videbitis, & sic facietis.] *vt nos hoc loco iuxta lectionem Auctoris, & LXX. transtulimus. In vulg. autem sic:* [Quod me facere videbitis, hoc facite.]

Neque corporalium necessitatum prætextu, Synaxim vestram neglexeritis, &c. *Vocabulum Synaxis, quamuis multa significet, hoc tamen in loco potissimum, vt ex consequentibus patet verbis, denotat conuentum, seu congregationem Monachorum ad orandum, Diuinasq; laudes decantandas ac celebrandas. Addit enim hic consequenter:* [nam eloquia Dei meditata, suauiterque decantata, animam nutriunt, atque tuentur, &c.] *De qua acceptione, alijsq; eius significationibus postea apud Auctorem nostrum, & in nostris Scholijs plenius, præsertim de Virtut. cap. 5.*

Noli esse iustus multum; neque plus sapias quàm necesse est, ne obstupescas, &c. *Vbi eodem prorsus modo est in Græca editione LXX. vt hic Græcè est apud S. Ephram: nec discordat lectio vulg. Latin. Eccl. 7. quare nec ab ea in traduct. hic recessimus. at Symmachus ibi, pro* (πολὺ *multum*) *legit* πλέον, *amplius nimis. Et pro illo* [μήποτε ἐκπλαγῇς, *ne quando obstupescas.*] *habet* ἵνα μὴ ἀδημονῇς περισσῶς, *id est*, vt non angaris nimium.] *Vbi S. Hieronymus in textu:* Et ne quæras amplius, ne obstupescas.] *Et in comm.* Noli quærere amplius, ne turberis, siue ne obstupescas, &c.]

Rex temerarius incidet in mala: Angelus autem lucis liberabit eum.] *Locus iste est Prouerb. 13. concordatq; editio LXX. Græc. nisi quòd ibi sit* ἄγγελος δὲ σοφὸς, *i.* Angelus autem sapiens, &c.] *Pro quo, hic apud Ephram:* ἄγγελος δὲ φωτὸς ῥύσεται αὐτὸν, *i.* Angelus autem lucis liberabit eum.] *Sed discrepat ab his vtrisque lectio vulg. quæ sic habet:* [Nuntius impij cadet in malum: legatus autem fidelis, sanitas.] *Vbi etiam A.S.T. pro* (βασιλεὺς θρασὺς. *i.* Rex audax, siue temerarius. *vt est hic apud Ephram, & LXX.*) *legunt* ἄγγελος ἀσεβὴς, *Nuntius impius, & non impij. vt in vulg. ac deinde pro* (legatus fidelis, sanitas) *vt est in vulg. A. & Symm.* ὅμηρος πίστεως ἴασις. obses fidei sanitas.] *habent, &c.*

De Abbate Macario narratur, quòd diceret, &c.] *Exemplis Sanctorum Macarij, & Antonij suum confirmat hic institutum: non licere scilicet imprudenter proprijs abduci cogitationibus atque consilijs; neque proprijs fidendum, nitendumque esse viribus, sed vestigijs, præceptisque SS. Patrum sedulo insistendum, nec ab illis deflectendum, &c. Vt verò constet, de quo hic Macario loquatur Ephram: cognoscendum est, inter varios eiusdem nominis Macarios, duos extitisse sanctitate, ac doctrina celebres, Ægyptios ambos, illosque duos inter Scriptores adnumerari Ecclesiasticos, de quibus etiam solùm agitur in Martyrolog. de quibus & Græci agunt vno, eodemque die, decimo quarto Calend. Februar. quorum alter Alexandrinus est dictus, eo quòd (vti scribit Palladius) in Ecclesia Alexandrina functus esset Presbyterio, de quo, 4. Nonas, seu secundo die Ianuarij in Roman. Martyrologio. Alter verò Senior, simpliciter Ægyptius est appellatus. De quo habetur in eodem Romano Martyrolog. decimooctauo Calend. Februarij siue 15. Ianuarij, in hæc verba:* In Aegypto S. Macarij Abbatis, discipuli beati Antonij, vita, & miraculis celeberrimi.] *Et de hoc Ægyptio loquitur hic noster Auctor, cuius, vt & magistri ipsius S. Antonij, hoc loco exempla, testimoniaque adducit, sicut etiam quandoque alibi. De vtroque porrò Macario, qui plures legere Scriptores volet, videat Socrat. libro quarto histor. cap. 18. Sozomenum libro 6. cap. 29. Rufinum libro 2. cap. 4. Hieronymum epistol. 27. ac alibi. Cassianum lib. 5. de spiritu Gastrimarg. cap. 41. vbi sententia Abbatis Macarij, de obseruantia & abstinentia Monachi, adfertur. Item collat. 5. cap. 12. & collat. 24. cap. 13. apud eundem. nec non Gennad. de viris Illust. cap. 10. & 11. ac 28.*

Potissimum autem participatione nos Sanctorum, & immaculatorum mysteriorum dignos exhibeamus, &c.] *Ephram, vt alibi sæpè, ita & hic de digna præparatione ad sacram Communionem, & participationem Diuinorum ac tremendorum altaris mysteriorum agit: Ex professo tamen magis Tomo primo, vbi de dignitate Diuinorum mysteriorum, festisq; diebus tractat, incipitq;: Saltem ne prorsus instructi nosi inueniamur, &c.] Huc quoque spectant, quæ adducit Chrysostomus Tomo 5. Homil. 60. & 61. contra indignè sumentes Diuina mysteria ad populum Antioch. Nec non homil. 83. in Matthæum, vbi inter multa sic habet:* Non sunt humanæ virtutis opera proposita: qui tunc ipsa fecit in illa cœna, idem ea nunc quoque facit. Nos ministrorum tenemus locum: qui verò sanctificat, & immutat ea, ipse est. Nullus itaque Iudas assistat, nullus auarus, &c. Hæc ad communicantes dico, & ad vos ministrantes. Nam & ad vos sermonem conuertere necessarium est, vt multo cum studio hæc bona distribuatis.] *Et paullo post:* Verùm & tu laice *(quæ etiam habet homil. 51. in Matth.)*

cùm

A cùm sacerdotem videris offerentem, ne vt sacerdotem putes hoc facientē: sed Christi manum inuisibiliter extensam, &c.] *Quibus quid efficacius, ac clarius?*

EIVSDEM

S. PATRIS EPHRAEM SYRI, HYPOMNISTICVM *,

SIVE ADMONITORIA ORATIO, in formam velut Epistolæ.

B

Eodem Gerardo Vossio Interprete, & Scholiaste.

* al. Eiusdem ad Fratrem quendam, Hypomnisticum: in forma Epistolæ.

OMNI hora, mente reuoluo visionem, quam mihi recensuisti Frater: ideo dignam vocatione tua vitam agere contende; vt ei, cuius ascriptus es militiæ, placeas. Tuam enim noui promptitudinem, & in Deum zelum, atque amorem: iccirco tibi suadeo iam propositum habenti, ac saluari studenti; nondum tamen experientiam vitæ religiosæ possidenti: vt Sanctorum perfectorumque Fratrum, ac Patrum vestigia persequaris; & ab ijs discas, quemadmodum Dei seruum versari oporteat. Quod tibi etiam C semper dicebam, vt singulorum perspecta conuersatione, bonum vitæ imiteris institutum, attēdensque quomodo quilibet pietate instructus, ad supernæ vocationis brauium contendat; considerans quoque diligenter aliorum perfectam, exactamque fidem: alterius spem in Deum; huius verò duplicem charitatem, in Deum, & in proximum. ac quo pacto alius in timore Dei suam custodiat animā, ab omni re mala cauens sibi, vitamque inculpatam, atque irreprehensibilem degens; atque adeò, qui ab omnibus ob puram, & inculpatam vitam laudatur: multi enim reperiuntur eiusmodi, de quibus tibi asserebam, attendendum ijs esse, & non mihi pigro, atq; inerti. Eos ergo imitare, qui quidem in medio vestrum sunt velut luminaria quædam; & quomodo nonnulli dum varijs passionibus impugnantur ab hoste, per orationes ad Deum confugiunt, adhærētes ei præsidio compunctionis, ac desiderij; gratiæque auxilio suffragante, absurdas, immundasque D cogitationes vincunt, factorum pœnitentia ducti, multoque fletu, ac lachrymis, suspirijsque, mœsti sua lugent peccata: confitentes Deo per orationes, atque vigilias, afflictiones, & labores in ieiunio, temperantia, vigilia, humicubatione, tribulatione, atque anxietate; ijsque armorum generibus saluari enitentes. Strenuè igitur & tu decerta vsque ad mortem, tamquam verus miles. non enim res est ludicra religiosæ vitæ exercitatio, mi fili: verùm multa cautela ac diligentia rectè salus curatur animæ. iccirco ne vnam quidem præteriui virtutum, scripto tibi per Epistolam, hæc ipsa mittens; vt ne dicas, non noueram quid esset agendū. Sic igitur enitere, omni grauitate, atque prudentia tempus vitæ tuæ transigere, vt Deo placeas & hominibus. Si enim ita te gesseris, perfectam singulorum considerans renuntiationem, religiosumque vitæ institutum; facilè teipsum ad virtutum E celsitudinem euehere poteris. conspiciensque quorundam voluntariam paupertatem, quomodo relictis omnibus, conantur vbique mentem suam tranquillam reddere, vt sine vlla distractione, in orationes incumbere queant; & non sit illis cogitatio, aut cura, quæ ipsos retrahat ab oratione, vel lachrymis, aut feruore, perfectaque in Deum dilectione. Nosti enim tu quoque, si quis cum desiderio, & lachrymis, puro corde precatur; eum mente sua tamquam in speculo contemplari Deum. Iccirco per inopiam ac paupertatem, magnamque angustiam quilibet ad promissa iustis bona * properat: Angusta enim est porta, & arcta est via, quæ ducit ad vitam. Quapropter hanc tibi viam demonstro, quam ego nondum sum ingressus: vt illi insistens, Sanctorum imiteris conuersationem, alio-

Sanctorum virorum vestigijs vt insistendum.

Virtutes Sanctorum, vt in nobis exprimenda.

* al. solicitè contendat.

Matth. 7.

* Græcè hic est ἀκολουθία, de quo in Schol.

rum quidem pietatem, aliorum * rectum in precibus, rebusque omnibus ordinem; aliorum scientiam; aliorum tranquillitatem; aliorum humilitatem; aliorum honorem: aliosque accusatores sui ipsius; alios seipsos pro nihilo habentes, atque abijcientes: aliorum grauitatem, & seueritatem morum; aliorum studium, atque diligentiam; aliorum quietem, ac silentium; aliorum mansuetudinem: aliorum patientiam, & longanimitatem; aliorum clementiam; aliorũ mores pacificos; aliorum vitam amabilem; aliorum charitatem, & cõcordiam; aliorum intellectum, atque iudicium; aliorum prudentiam; aliorum sobrietatem, ac vigilantiam; aliorum sapientiam; aliorum discretam differendi vim ac rationem; aliorum in consilio dando benignitatem; aliorum discretionis virtutem; aliorũ secreta * tegendi modum; aliorum hilaritatem; aliorum mores gratiosos; aliorum affabilitatem; aliorum in reconciliando facilitatem; aliorum in condonãdo, ac venia danda clementiam; aliorum fortitudinem; aliorum audaciam, atq; fiduciam; aliorum certamina; aliorum obedientiam; aliorum in opificio industriam, ac diligentiam; aliorum in alijs laudandis benignitatem; aliorum promptitudinem, atque alacritatem; aliorum in fratres obsequium; aliorum zelum, & amorem; aliorum feruorem; aliorum submissionem; aliorum perfectam vitæ abdicationem, & crucifixi instar quotidie morientium; aliorum patientiam, & tolerantiam, aliorum veritatem; aliorum loquendi, & arguendi libertatem; aliorum lucidam, & conspicuam cunctis vitam; aliorum sedulitatem, & in agendo sollertiam; aliorum disciplinam; aliorum temperantiam; aliorum sanctimoniam; aliorum castitatem; aliorum virginitatem; aliorum puritatem; aliorum spiritalem viuendi rationem. Et huius quidem considera eleemosynam; illius in ope ferenda, suscipiendaque virtutem: huius benignitatem, ac bonitatem: illius insignem clementiam, & commiserandi studium. huius fraternum amorem; istius pro beneficijs acceptis benignitatem, atque gratitudinem: aliorum restituendi, compensandique virtutem; aliorum æquabilitatem, & amicitiam; aliorum rectum iudicium; aliorum ad ignoscendum facilitatem, aliorum æquitatem, ac probitatem; aliorum compatiendi virtutem; aliorum beneficentiam; aliorum hospitalitatem; aliorum integritatem; aliorum innocentiam; aliorum imperturbabilem animum; aliorum synceritatem; aliorum virtutem, qua sunt paucis contenti; aliorum moderationem; aliorum gratitudinem; aliorum simplicitatem: huius in adhortando vim, alterius in consolando gratiam; illius in ægrotis inuisendis charitatem, huius rectitudinem; illius in admonendo donum: aliorumque continuas orationes, & psalmorum decantationes, ac lachrymarum riuos: &, vt vno verbo dicam, cunctorum diuinam vitæ rationem, atque institutum. Cùm igitur in medio tanti thesauri habites, ditari stude, cum virginibus prudentibus vitam agẽs, ne inter fatuas referaris. Et cùm tanta habeas luminaria, quæ tuos singulis diebus ac noctibus illustrant oculos, in illorum lumine ambula, vestigijsque eorum insiste, vt cum ipsis in æterna ingrediaris tabernacula. propera gressibus istis, vt aliquos eorum assequi possis; posse autem te scio, modò velis. Succinge igitur lumbos tuos, lampademque iustitiæ accende; ac Dominum tuum expecta: vt ad eius occursum inueniaris paratus. De quibus ad te non cessabo perscribere: Scio enim te quæ iusta sunt ac rationi consentanea libenter audire. Quare attende tibi ipsi, & certa vsque ad mortem, vt custodiaris, & conserueris; vtque cum fiducia ac gaudio obuiam immortali eas sponso. In honore ac pretio virginitatem habe, & * te in cælestem thalamum introducet. Iccirco dixit Apostolus: Despondi vos vni viro, virginem castam exhibere Christo. Nunc ergo charissime, Sanctorum virorum virtutes descripsi tibi: scribo etiam insidias aduersarij, vt ex ipsius liberatus laqueis, animam tuam saluare queas. Nolim autem mihi iam respondeas: Monasterium ingressus sum, & habitum Angelicum gesto: non modò enim homines, verùm etiam Deus ipse non externo delectatur habitu; sed bonorum operum fructus exquirunt. Consiste igitur instar arboris floridæ, fructusque tuarum custodi virtutum: ne superbiæ vermis subrepens, fructum tibi labefactet humilitatis; ne mendacio tibi adimatur veritas; ne inanis gloria tibi pietatem, atque religionem obscuret; ne mansuetudinem tuam iracundia abripiat; ne longanimitatem tuam excandescentia euacuet; ne pacem tuam pugna deua-

*al. aliorum mystica quædam, atque arcana.

Adlusio ad 1. Cor 5.

Matth. 25.

Lucæ 12.

*al. quoniam te in, &c.

2. Cor. 11.

Bonorum operum fructus.

Arbori floridæ quomodo similis esse debeat Religiosus.

A deuastet; ne amicitiam tuam simultas impediat; ne iniuriarum memoria penitus charitatis reconciliationem extirpet; ne contumelia honorem deperdat; ne contentio concordiam dirimat; ne quietem atque silentium perturbatio commoueat; ne ieiunio gula obsit; ne temperantiam inexplebilis edendi auiditas prorsus abroget; ne diligentiam ignauia subuertat; ne somnus vigiliam * comprimat; ne acedia promptitudini atque alacritati molesta sit; ne pigritia ministerium prohibeat; ne subiectionem murmuratio depellat; ne obedientiam inobedientia excludat; ne psalmodiam verba otiosa superent; ne scurrilitas Dei laudes vincat; ne luctum risus opprimat; ne indulgentiam nimia seueritas inutilem reddat; ne pudicitiam fornicatio corrumpat; ne fidem incredulitas euacuet; ne auaritia voluntariæ præferatur paupertati; ne parentes plus quàm Christum diligas; ne ex mundo maiorem, quàm Regno Dei, voluptatem captes; ne tibi diuitiæ paupertatem improperent; ne linguam tuam obtrectatio irritet; ne te calumnia fratricidam efficiat; ne susurratio tuam animam inquinet; ne te in aliquem inuidentia configat; ne dolus tuus puritatem cordis polluat; ne bonis te priuet simulatio; ne proditorem te reddat calumnia; ne punitionem tibi falsum conciliet testimonium; ne te à cælesti moueat Regno furtum; ne paradisum tibi occludat * iniustitia; ne tuum hominibus complacendi studium, ossa dissipet; ne acceptio personarum tibi libertatem præcidat; ne te voluptatis amor à Diuino amore abstrahat; ne compunctionem tua obscuret concupiscentia; ne tua voluptas amorem ac desiderium in Deum hebetet; ne te edendi delectatio, delicijs paradisi spoliet. Ne hominem asperneris; ne eius exacerbes creatorem; ne importunè conqueraris, neue accuses: ne in condemnationem ipse incidas. ne vli exprobres; quid enim tibi accidet, ignoras. Caue extollaris corde, ne cadens tibi ipsi ignominiam inferas. caue, ne confidentia mansuetudinem, ac moderationem abscindat; neque timiditas audaciam opprimat; nec contemptio tuum timorem disperdat; ne te mentis occupatio à cæterorum conuentu, comitatuq; seiungat; neque animum mentis elatio, atque distractio vulneret. Non ex auditu animam commacules. non coniungaris improbis, neque cum ijs consilium ineris: ne fortè malitia tuæ innocentiæ, atque simplicitati tenebras offundat; neve nequitia tuam vincat bonitatem; ne inuidia animum tuum perturbationibus vacuum superet. ne sis procax, atque petulans, ne odiosus reddaris omnibus. ne tibi flagella conciliet pertinacia; ne des relaxationem aliquando carni tuæ: vt tuam non aggrauet animam: ne te calumniandi studium à laudandis proximis abripiat. Caue, ne desperatio te secludat à pœnitentia; neque à cælis, te diuellat vita D *flagitiosa. non tibi thesaurum propria effringat gloriatio; neque tua secreta diuulget iactantia. ne obtrectatio, tua caussa, quempiam obnubilet; nec tenebras tuo offundat intellectui insipientia; nec tuam stultitia prudentiam tenebris inuoluat, non tuæ dominetur menti dementia; non tuam discretionem alteret indiscretio; aut quid aliud vetitorum te non sentiente, in corde subeat, ac te cælorum Regno sequestret. Cæterùm sobrietatem ac vigilantiam cole, & sicut scriptũ est: In lege Domini meditans die ac nocte: (quoniam non cessat impugnare nos die noctuque inimicus) nè fortè mentem tuam à meditatione præceptorum Dei inueniat otiosam, suaque superseminet zizania, reddatque nouissima peiora primis; ne hîc terrenis priueris, & ibi cælestium iacturam facias. Nemo enim manum suam ad aratrum mittens, & retrò respiciens, aptus est Regno Dei, nullusque militans Deo, implicat se rebus secularibus, vt militiæ præfecto placeat. Mundũ ergo deserens, ac Christum sequens, sic curre, vt apprehendas: neque declines in dexteram atque sinistram, id est, in vnam aliquam ex antea descriptis perturbationibus; ne in peccati præcipitium corruens, moriaris anima: sed per Regiam Diuinorum præceptorum viam currens, accelera, simulque pro me peccatore ora: vt & ego, licet indignus, Sanctorum particeps factus, vobiscum merear æternis bonis perfrui, in Christo Domino nostro. Hæc tibi charissime perscripsi, nõ quòd ego ista vitauerim: sed vt ipse vitans, Deo sis acceptus & charus. Ait enim Dominus: Qui credit in me, opera quæ ego facio, & ille faciet. Ac de te mihi persuasum charissime habeo, quòd antecessoribus tuis maiora ages, si, * vt accepisti, seruaueris. Ne ergo alienarum reactionum censorem præbeas; sed tuam ipsius vitã quo-

[Margin notes: Antitheses vitiæ atque pulcherrimæ. — * al. sopiat. — *al. acedia atque ignauia. — *al. desidiosa. — Psal. 1. & 118. — Matth. 13. Lucæ 11. Lucæ 9. 2. Tim. 2. — Prouerb. 4. Esa. 30. — Psalm. 118. — Ioan. 14. — *al. si quæ accepisti obseruaueris.]

2. Cor. 5.

tidie instituere contende. Singuli enim de proprijs actionibus rationem reddituri sumus Deo. Ipse igitur quotidie tuas cogitationes discerne, & tecum sic loquere: Pietatem ne ac religionem colo? temperantiam, ac continentiam seruo? compunctionem habeo? humilitatem possideo? aliaque iam antè à me descripta. Rursumque decerne, & intra te dicito: Nonne parum laboro, bene ne an malè viuam? Nunquid otiosa loquor? numquid irascor? numquid terrenarum rerum aliquid concupisco? sicque sigillatim suprascripta discernens, malumque detestans, bono adhæreo. nemo enim bonus, nisi solus Deus, qui cunctos saluat charitate sua, in Christo Iesu Domino nostro. Adhortor ergo te in Christo Iesu, fili, vt hanc obserues Epistolam, eamque assiduè perlegas, rursumque reponas; neq; contentus sis, donec perdidiceris ipsam. Nam magna tibi diligentia de omnibus virtutibus, ac vitijs conscripsi, vt ea assiduè mediteris, seduloque cõserues. In quo enim vitam suam adulescens instituet; nisi in obseruatione sermonum Domini? Interea, perspicua ista perscripsi tibi, vt facilè seruare possis: Quæ cùm perfeceris, tunc mentem tuam pleniori diligentia firmabo: vt sic quoque merearis ad perfectionẽ peruenire. In Christo Iesu Domino nostro: cum quo, Patri, vnà cum sancto Spiritu, gloria & honor, in secula seculorum. Amen.

Salubris cum seipso collocutio.

Marc. 10. Lucæ 18.

Commendatio Epistolæ.

Psalm. 118.

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES.

EIusdem Hypomnisticum, &c.] *Græcum vocabulum est ὑπομνιστικὸν, descendens à nomine Græco ὑπόμνημα, cuius varia in Auctoribus tam prophanis, quàm sacris, & apud ipsum S. Ephrem reperiuntur significationes. Nunc enim eo nomine vtuntur pro memoriali, nunc pro interpretatione & commentario. nunc pro documento, vel exemplo eorum, qui ante vixerunt. nunc pro commonitione, & ipsa commonitoria oratione. nunc pro sermone exhortatorio, & persuasiuo, &c. in quibus omnibus significationibus, alijs atque alijs locis adhibetur à S. Ephrem. Ac pro interpretatione quidem & commentarijs, illud etiam vsurpatur à Cicerone ad Tironem, vbi habetur: Multum mihi eripitur operæ in exscribẽdis Hypomnematis, &c.] Apertiusq; vim eius exprimit Plin. lib. 7. nat. hist. ca. 5. sic inter alia referens: Cum commenta, quæ appellantur Græcè ὑπομνήματα, sub nomine Democriti falsò producuntur, &c. Quin & apud Iurisconsultos, C. de Decur. l. si quis spontaneus, Commentariorum scriptores, dicuntur Hypomnematographi. Hinc quoque Simeon Metaphrast. pleniores quasdam suas in vit. Sanctorum descriptiones, atque enarrationes ὑπομνήματα. i. commentarios appellat. Sic exempli gratia apud eum: ὑπόμνημα διαλαμβάνων μερικῶς, τοὺς ἀγῶνας καὶ ἄθλα, καὶ ἀποδημίας, καὶ τελειώσεις τῶν ἁγίων, καὶ κορυφαίων ἀποστόλων Πέτρου, καὶ Παύλου. id est, Commentarius sigillatim complectens, ac tractans certamina, labores, ac peregrinationes, & consummationem Sanctorum, & Principum Apostolorum Petri, & Pauli.] Sicq; sæpissimè varia alia sua inscribit in Sanctos encomia, præsertim longiora, ac pleniora, sicut diligens lector apud ipsum Metaphrasten, re ipsa sæpius comperiet. Vnde etiam inter alios (quos hîc longum foret recensere) Sixtus Senens. lib. 3. Bibl. dicit, ὑπομνηματικὴν, seu Commentationem, esse breuem Diuinæ scripturæ expositionem, scholastica methodo aliquanto copiosiorem, &c. Secundùm quam explicationẽ, hypomnisticæ etiam illæ dicentur Epistolæ, quibus commentamur scripturas. Epistolis autem inter alios explicauit scripturas, Isidorus Pelusiota, referente Nicephoro libro 14. cap. 53. & interdum Basil. Chrysost. Hieronym. Ambros. August. Leo Magn. &c. Quibus sic positis atque deductis, superest, vt exponamus, quomodo hoc loco ὑπόμνημα, & ὑπομνιστικὸν, ab Auctore nostro accipiatur: ad quod quidem quantum attinet, dicimus ὑπόμνημα, partim idem hîc significare quod ὑπόδειγμα, pro exemplo, quo pacto etiam supra sumitur in Epistola ad Ioannem Monachum, non longè à fine, vbi pro (τὰ ὑπομνήματα) lectio alterius Codicis Græc. habet ὑποδείγματα, exempla. Ac pro ijsdem sumi, satis etiam inde colligitur, vti & hîc, vbi exemplis bonorum seriò insistendum suadet, improborum autem vitanda. Vnde hypomnistica Oratio, seu Epistola eo modo dicitur, qua eorum proponuntur exempla, qui antè vixerũt, & rem bene, vel malè gesserũt, ad imitandum bona, vitandumq; mala, &c. partim etiam ac quidem præcipuè ὑπομνιστικὸν, pro hypomnistica siue admonitoria accipitur oratione seu epistola, vel etiam pro commonitorio atque exhortatoria, & persuasiuo sermone, & in hoc genere hîc nostrum versari occupariq; Auctorem, legenti atque examinanti facilè constabit.*

Aliorum rectum in precibus, rebusque omnibus imiteris ordinem, &c.] *Vocabulum (ἀκολουθία) etsi alia, atque alia significet, tamen sæpe inuenimus illud apud veteres Patres Græcos vsurpari pro horis Canonicis: vt & hoc accipi videtur loco. quare hîc vertendum [in horis Canonicis persoluendis obseruantiam imiteris ac studium.] aut sanè non incommodatè sic: [Rectum in precibus rebusq; omnibus ordinem, &c.] vt hîc conuertimus, ac reposuimus.*

In lege Domini meditans die ac nocte, &c.] *In alio Cod. S. Ephrem Græc. pro ἐν νόμῳ κυρίου, In lege Domini, &c. reperitur, ἐν ναῷ κυρίου, in templo Domini, quæ lectio saltem hoc loco stare nequit:*

partim

A *partim quia Auctor allegat hic saltem allusiuè locum scripturæ. nam dicit :* Sicut scriptum est: In lege Domini medit. &c. *Psal. 1. & 118. Partim etiam, quia hæc ipsa lectio corroboratur ex postea sequentibus. ait enim :* [Ne fortè inimicus mentem tuam à meditatione præceptorum Dei inueniat otiosam, &c.] *at sub finem :* [In quo enim viam suam adolescens instituet, nisi in obseruatione sermonum Domini, &c.] *respiciendo & ibi, ad illud Psal. 118.*] In quo corrigit adolescentior viam suam: in custodiendo sermones tuos.]

Nam magna tibi diligentia de cunctis virtutibus, ac vitijs conscripsi, &c.] *In vno Cod. Græc. est : περὶ πάντων ἀγαθῶν, de cunctis bonis seu virtutibus. In alio est : περὶ πάντων παθῶν, de omnibus perturbationibus, seu vitijs, &c.*] *quod cùm hic stare non possit, quia consequenter adiungit μελετᾷς, mediteris, &c.*] *ideo potius vtrumque in versione coniungendum censuimus, legendumque.* [De omnibus virtutibus ac vitijs conscripsi, &c.] *aut aliâs solum (ἀγαθῶν) ponendo, quæ lectio placet.*

B

EIVSDEM †

S. PATRIS EPHRAEM SYRI, DE VIRTVTE, AD NOVITIVM MONACHVM, Adhortationes quatuor.

†al. Eiusdem Exhortatio ad iuniorem Monachum, de Virtute. Prologus.

C

PROLOGVS.

DOMINVS ad salutem hominum profectus in mundum, mandatum de inuicem diligendo dedit nobis. Charitatis autem opus est, etiam adhortari ac consolari inuicem, in timore Dei. Quoniam igitur à paruitate mea sermonem audire expetiuit tua pietas: meipsum propter obedientiam, Christi charitate cooperante, obtuli ac tradidi. Et nunc de ijsdem argumentis hæc in hunc retuli commentarium. Si quid D ergo vtile inueneris, menti tuæ inserito: vt te proficiente apud Dominum, ego quoque consilij mercedem referam. A nobis autem, qui inter fratres versamur, non requires verborum artificium quod non didicimus, neque ornatum dictionum quas non nouimus: verùm in simplicitate syncerè, atque impolitè, quæ in charitate tibi sunt conscripta, cum charitate accipito; eaque apud teipsum augeto, quippe qui sis nobis magis idoneus. & quasi semina quędam, atque occasiones à nobis capiens, in tuæ mentis latitudine plurimum fructificare facias. Et quæ modicè ac tenuiter à nobis denuntiata sunt, efficaciter exhibe his, qui tecum sunt, ô studiosissime dicendi; il- E losque ad obseruandas nostrę profundę stultitię, inscitięque admonitiones hortare: qui neque sumus adsueti in scribendo, ad eloquentię ostentationem; neque in orationis arte exercitati. Cęterùm charitate nos commonente, vt tibi & omnibus, qui tecum sunt significemus; & sicut iam pridem nos ipsos magno studio atque conatu, dùm de Virtute addiscere expeteres, tradidimus Diuinę gratię prędisio, verorum sermonum exercitijs: ita & tu cęteris studiosè secundùm gratiam tibi à Domino concessam, inseruies; vt ne amplius fratres in fraudem impellantur, & seducantur.

Iohan. 13. 15. & 1. Ioan. 4. 1. Thess. 5.

Sermonis artificium non spectandum.

Magnæ charitatis, & humilitatis exemplum, & documentū.

Commonitio vtilis ac salutaris.

A

EIVSDEM

S. PATRIS EPHRAEM SYRI INITIVM PRIMÆ Adhortationis.

Eodem Gerardo Voßio Interprete, & Scholiaste.

B

Vita Eremitica.

Vita Cœnobitica.

SI vitam solitariam in Eremo colueris, sanctorum Anachoretarum spiritales exercitationes, atque progressus inuestiga, & ob oculos tibi constitue. Sin autem in cœnobio fratrum degeris, Regulas conuentuales ne despexeris: Vtrumque enim, si in singulis seruetur ordinibus, in pura conscientia, gratum & acceptum erit Deo. Si ergo solitariam vitam vixeris: caue optimas formas Anachoretarum, qui rectam tibi semitam strauerunt, depraueris. quin potius te formam atque exemplum vtile omnibus exhibe; semper dictum illud Apostoli discutiens: Omnia mihi licent, sed non omnia expediunt. Omnia mihi licent, sed non omnia ædificant. Ne rectè factis, te deturbet ex loco tuo inimicus. In cœnobio agens: à legitima, & Apostolica regula ne declinaueris. Quæ enim parua esse videntur delicta, non afferunt exiguum aut qualecumque detrimentum. Præclarum est igitur, ac valde præclarum, non magnificè de seipso sentire, neque aliquid agere, quod ex cæco sui amore nascatur, eoque damnationis sententiam subire. Decet igitur in synaxe atque conuentu cum alijs fratribus conuenire, vigilijs, laboribus, & exercitationibus manuum; quod maximum humilitatis est signum. Necnon communem cum alijs mensam, extra tamen corporalem infirmitatem, frequentare; & propria voluntate non detineri, ac tumore vano. Oportet ergo vnumquemque, perfectum opus quod incepit exstruere, cum omni humilitate, & patientia persequi. Ingenio autem instabilem esse, & mente vagari de loco in locum, & ex opere in opus, immaturum fructum reddit: Si tamen vllum iste fructum feret omnino. Neque verò in quolibet loco, eodem modo fratrem oppugnabit hostis: Dum hîc quidem suadet, vt anteponatur dura, & austera vita, quæ sanctis iustisque operibus commendatur: ibi loca vtilia fugienda suadet. † quòd nemini quicquam ibi soleat indulgeri, ne imbecillioribus quidem, ita adulterat mentem, fratrique molitur interitum. Et quidem in cœnobio degentem, eremum imaginari facit, cùm tamen satis multa in cœnobio sit solitudo. In Eremo autem versantibus, tamquam nimis squalida omnisque consolationis expertia illa loca fugienda suadet. Et hæc sæpius mouet, vt instabilem vbique fratrem reddat, deridendumque proponat, nullamque virtutem ad perfectionem perducere possit. Quemadmodum enim si quis turrem ædificare incipiat, & torpore ac tœdio ædificij affectus, dicat se porticum exstruere malle. & vbi iam fundamenta fodere cœperit; rursus dicere incipiat, satius esse cellam ædificare, illamque imperfectam etiam relinquens, planè in vanum laborauit: Sic & Monachus, nisi in vno loco, spiritali intellectu perseuerauerit, fructum perfectum reddere non poterit. In Monasterio igitur residens, Canonem seu Regulam, cum omni reuerentia, & timore Dei sequere. licetque bis in die ad comedendum tradatur, semper cibum cum gratiarum actione sumito. Et si quid fratres religione ac pietate inter alios magis conspicui faciunt; fac & ipse in conscientia pura, & rectè in Domino proficies. Quòd si in disceptationem mens venerit, quasi multa sint in mensa apposita fercula: est quod cogitemus, non nostra cibos ordinatione præparatos esse. Quòd si vicissim, quæ sunt opportunè parata, vilia, & perpauca videantur, atque id incipiat animus ferre molestius: cogitemus & Dominum ipsum gloriæ, qui pro nobis carnem assumpsit, panes hordeaceos non respuisse. Oportet ergo spiritali intellectu, bello oc-

A sanctorũ Anachoretarum vestigijs nõ deflectendum.

1.Cor.6.10.

C

Non magnificè de se ipso sentiendum.

In conuentu cũ alijs fratribus conueniẽdum.

Communis omnibus mensa.

D

† al. ad verbum magis sic: quòd nulla sit ibi erga vllos indulgentia, ne erga imbecilliores quidem.

E

Ioan.6.

A lo occurrere, in omnibus eius insidiosis congressionibus; ad incantationes, atque imposturas ipsius retundendas, per virtutem crucifixi. Vltra autem mensuram, temperantem esse velle, vt puto commendabile non est. sicut neque vtile est, debitam temperantiam spernere. Quemadmodum enim per diuturnam quis abstinentiam à cibis constitutis, sibi corporis eneruationem, atque languorem, remissionemque ad sua obeunda munia parit: ita & nimia ciborum repletio atque ingluuies, homines damnabiles reddit. Væ enim, inquit Saluator in Euangelio, qui nunc saturati estis: quoniam esurietis. Quin & per intemperantiam, voluptatibus quæ infra ventrem sunt, subijcietur incontinens Quare piè atque decenter corpus nostrum gubernetur oportet. In eremo autem versans, dignas semper tecum virtutes habe, rectam de fide sententiam, animi submissionem,

B vigilantiam, & fortitudinem: distractiones autem animi, & auaritiam fuge. Synceram sanctitatem cole, & patiens laborum esto. Omnium te consolatorem præbe. Ad indulgentiam erga alios, promptus sis & accuratus. In contemplatione congruenti, mentis euagationem fuge; quod & passiones animi sedat, & dæmonas † fugat. Neque corporalem imbecillitatem, aut mortis præsentiam pertimueris. Verùm sic cum lætitia exitum expectabis, quasi ex metallis, aut ab exilio in Regnum cælorum sis reuocandus; secundùm eum, qui ait: Cupio dissolui, & esse cum Christo. In cœnobio degentem, hæc amplecti oportet: obedientem in Domino se præbere absque vlla prorsus contradictione, compatientem quoque in proximum, & ab inani gloria alienum; auaritiæ, ac dominandi non cupidum; & reuerentiam atque obseruantiam exhibere erga alios: vigilijs autem, & orationibus intentum, & in pijs religionis exercitijs, operaque

C manuum tolerantem. Fugere denique oportet, & tacere, atque abstinere: fugere quidem hæreticos, & homines perniciosos: Tacere autem vetita, Deoque non placentia: Abstinere verò, atque desistere à turbis, rebusque mundanis. Non oberrare è cella in cellam; non offendiculum †, aut scandalum proponere proximo; non sine iudicio ac ratione verba proloqui. neque iracundiæ aut furori obsequi. non delectari ornatu vestium, non carnem ad pulchritudinem exterere. non oculum effrænatum habere. Nec callidus, atque astutus videri quis optet; ne in vanam decidat gloriam, quæ voluptatis, iræ, & mœroris procreatrix est. Magis autem seipsum curet exhibére simplicem & facilem, vt plurimum. Corpus ab omni cogitatione peccati custodiat, nec Creatori suo mentiatur. Donum enim nos ipsos obtulimus Domino: neque amplius corporis nostri potestatem habemus. Siue enim angustiamur,

D siue oppugnamur; ad arbitrium nostrum † auferre munus non licet. Quemadmodum enim si quis votum vouens Deo, munus Domino obtulerit, quod sacerdos acceptum in templo seponit; sique postea pœnituerit eum qui munus obtulit, non amplius in sua potestate iam est auferre donum, postquam Domino illud obtulit; adeò vt si occultè hoc suffurari molitus fuerit, non iam quasi suum auferre velit, à culpa absoluetur, sed velut sacrilegus punietur. Sic quoque, qui Deo suas animas consecrarunt, corporis sui potestatem amplius non habent. Beati, qui † hæc seruant, & iustitiam æstimant: Gaudentes enim, & collaudantes Deum, in regnum cælorum introibunt. Quod vtinam nos consequamur, gratia, & benignitate Domini nostri Iesu Christi. Cui gloria in secula seculorum. Amen.

E

Margin notes: Lucæ 6. — † al. & mortem fugat. — Phil. 1. — Cœnobitarum vita ac mores, quales esse debeant. — Quæ sint fugienda, tacenda, atque cauenda. — † al. non offensionem, in scandalum proponere. — † al. pro ἀφελκύσαι, aut. ..., est ἐφέλκυσαι attrahere, elicere, &c. sed ἀφελκύσαι magis hic consonat. — † al. qui hanc viam seruant.

SCHOLIA, ET VARIÆ LEctiones.

CVM his valde quadrat Callisti, & Ignatij Xanthopulorum methodus degendi vitam monasticam quietè, ac sanctè, multum sanè elegans, & erudita, quæ Græcè reperitur Romæ in Bibliotheca Sfortiana, sub numero 110. nondum quod constet impressa. Consonantiáq; in pluribus per Magnum Basilium adducta, in Admonitione breui, & salutari ad iuniores monachos, quæ incipit: [Quis-

pit: [Quisquis solitariam vitam semel est complexus, &c.] necnon in salutari, & erudito Opere suo, De laudibus solitaria vita. cuius initium est: Libet de singularis vita meritis, &c. A

Si vitam solitariam in Eremo colueris, &c.] *De vita rectè in solitudine agenda, vide qua idem habet Basilius Magnus in Epistola ad Chilionem discipulum, in solitudine agentem. Et ad Gregorium Nazianzenum de vita solitaria, ac perfecta, qua incipit: [Tua illicò mihi nota Epistola, &c.] vbi quales esse debeant syncerioris Eremitica vita cultores, feliciter exponitur.*

Sanctorum Anachoretarum spiritales exercitationes inuestiga, &c.] *Anachoreta dicti, qui ab hominum consortio recedunt, & se in solitudines abdunt, vt cælestium rerum contemplationi liberius vacent, à verbali nomine Anachoresis. Est autem ἀναχώρησις Gracè secessio. Hos etiam ἡσυχαστὰς, ἀπὸ τοῦ ἡσυχάζειν, quasi in quiete & silentio degentes, non vno in loco noster appellat Ephræm. Et Iustinianus in nouella constitutione 5. pro iisdem. Alij Eremitas. Ioannes autem Cassianus istos frequenter Solitarios nuncupat, &c.*

Si in cœnobio fratrum degeris, regulas conuentuales ne despexeris, &c.] *Institutionem vita Cœnobitarum, hoc est, in communi viuentium, ac primum de eorum laudibus, habes apud Basilium Magnum, qui & Præcepta generalia vitæ religiosorum vtilissima ibi consequenter proponit. Vnde autem dicantur Cœnobia & Cœnobitæ; tum quibus Auctoribus Cœnobitarum sit instituta professio, & quomodo ea à tempore Apostolica prædicationis exordium sumpserit, inuenies apud Ioannem Cassianum collat. 18. cap. 5. & apud alios alibi.* B

Ne rectè factis, te ex loco tuo deturbet inimicus, &c.] *Rectè facta in inimicum cacodæmonem non quadrant; ideò legitimum hunc sensum Auctoris accipe: Ne rectè factis, hoc est, sub prætextu rectè factorum, aut melius viuendi, suum non temerè locum deserat Religiosus. Vnde institutionem, perfectionemq́; vitæ monasticæ describens S. Basilius, docet inter alia, viro spiritali loca minimè mutanda esse, nisi graui de caussa. Et inter præcepta generalia vitæ Religiosorum, quæ tradit, inter alia ostendit, quòd occasione sanctius agendi, à congregatione sancta non sit discedendum. Item, quòd peregrinatio, mutatioq́; locorum frequens, sponte suscepta, multos de statu pacis deiiciat, inquietosq́; reddat, taxando Religiosos vagabundos, &c. De quo plura apud S. Ephræm in suis Adhortationibus, hoc eodem Tomo 2 passim, passimq́; inuenies.* C

Quæ enim parua videntur delicta, non afferunt exiguum aut qualecumque detrimentum, &c.] *De hoc etiam habes apud Basilium Magnum, in opusculo, De institutione vita perfectæ:* [Quomodo vir spiritalis, si quid paruum admiserit, acrius à vulgo censeatur, &c.] *Et apud eumdem, in libro de Institutione Monachorum, qui incipit:* [Humanum genus diligens Deus; & docens hominem scientiam, &c.] *Inter plurima eiusce Libri capita, habetur capite 18. De delictis etiam minimis non contemnendis, sed corrigendis, &c.] Inter Didactica quoque ac Parænetica, Tomo quinto Operum S. Ioannis Chrysostomi pulcher Sermo reperitur, De leuium peccatorum periculis.] est 729. in ordine, secundùm digestionem postremæ editionis, quæ Parisiis 1581. apud Niuellium prodiit. Vide de his plura apud eumdem Chrysostomum Homil. 87. in Matth. & Homil. 12. ad Roman. & 14. ad Ephes. & Galat. 1. ibi: Volunt subuertere, &c. & in Oratione de Anima Tomo 5. post medium.*

Præclarum est, non magnificè de seipso sentire, &c.] *Huc facit, quòd S. Abbas Dorotheus frequens affirmare solebat, fieri omnino non posse, vt is, qui propriæ mentis, propriiq́; iudicii, ac sui sensus est & voluntatis, obedire suis vmquam maioribus possit, aut vtilitati & commodo sui proximi adhærere, atque assentiri. Rursus asserebat, cùm vitiosis affectibus, variisq́; passionibus dediti simus & obnoxii, non debemus omnino mentis nostræ iudicio fidem præstare, neque consilio cordis nostri in omnibus credere. Curua enim, & obliqua (inquit) regula, etiam quæ recta sunt, inflectit, atque intorquet. Idem præterea dicebat, nihil æquè esse efficax ad vnionem, concordiam, mutuamq́; amoris copulam conciliandam, atque iisdem congaudere, & eadem sapere. Itidem aiebat:* [Ego cùm mihi res aliqua euenit, libenter cum proximo consultare soleo, maloque eam secundùm proximi sententiam, quàm meam propriam fieri, atque ita eius sententiæ, & opinioni concordo; etiamsi contraria fuerit: nam iuxta propriam sententiam viuere, & sibi soli concordare, idem est quod omnibus discordare, &c.] *Et hæc in breuibus, & copiosis suis sententiis Dorotheus, Sermone 19. adeò vt rectè monuerit hic S. Ephræm, non esse magnificè de seipso sentiendum, neque ex cæco sui amore quid agendum, &c.* D E

In Cœnobio degentem, eremum imaginari facit, & in eremo versantibus, rursus mutare loca suadet, &c.] *De hoc, sic collat. 24. capite 19. Cassianus: Nosse, inquit, debetis hanc esse subtilissimam diaboli calliditatem, hanc occultissimam foueam, in quam miserabiles, & incautos quosque præcipitat; vt dum eis maiora promittit, necessaria quotidiani fructus emolumentum subripiat, abstrusiores scilicet & vastiores solitudines expeti debere persuadens, easq́; velut miris amœnitatibus consitas, in eorum corde depingens, ignota etiam quædam, & quæ penitus nusquam sunt loca, velut cognita ac præparata, nostraq́; potestati iam dedita, & absque vlla difficultate possidenda confingit. Homines quoque regionis illius tractabiles, & ad viam salutis sequaces esse mentitur, vt dum illic vberiores fructus animæ pollicetur, præsentia lucra fraudulenter auertat. Et quæ ibi sequuntur. De quibus vide plura apud eumdem Cassianum, collat. 1. cap. 20. Vnde varia, ac*

A *rie, ac subtilissima inimici calliditates patent, atque insidia, quibus molitur religiosos ac spiritales viros suis quibus Deo seruiunt locis deturbare, instabilesq́, ne ad virtutis perfectionem perueniant, reddere. Quare alibi, ad vitam spiritalem seriò fratrem, qui recenter se vitæ monasticæ addixerat, excitans S. Pater noster Ephræm, sic eum compellat:* [Operam *(inquit)* da, vt quem tibi locum vel ipse elegeris, vel Deus dederit, in eo maneas æquo animo. Non enim in loci mutatione, aut longinquitate, sed in moderatione mentis, animiq́ue studio situm est, vt infirmitates nostras curemus.] *Et paullo post ibid.* [Animum à rerum terrenarum cupiditatibus abducito, & in Diuinarum meditatione contineto. Quòd si feceris, non erit necesse, vt corpus de loco in locum transferas, ac temerè & sine præfectorum licentia, peregrinationibus defatiges. Regnum enim cælorum intra vos est.] *Hæc in Consilio de Vita spiritali ad Amocum, cap. 52. & al. 55. Ephræm adducit Tomo primo.*

Cibum cum gratiarum semper actione sumito, &c.] *Rationem, atque originem gratias* B *agendi Deo, tempore sumendi ac sumpti cibi (ne quis beneficijs Creatoris ingratus, nouum id putet esse inuentum) ab ipso fluxisse auctore Christo, palàm ex verbis ipsius constat Euangelij, vbi Matthæi 26. Christus legitur gratias egisse, & hymnum dixisse, &c. In quem quidem locum disserens Chrysostomus in Hom. l. 83.* [Audiant *(inquit)* quicunque velut porci simpliciter manducantes cum ebrietate surgunt; cùm deceret gratias agere, & in hymnum mensam desinere, &c.] *Quin & super verba illa Marci 14.* [Et manducantibus illis, accepit Iesus panem, & benedicens fregit, &c. Et accepto calice, gratias agens, dedit eis, & biberunt, &c. *pulchrè commentatus Hilarius:* [Sicut *(inquit)* gratias egerunt, antequam biberent, ita etiam gratias agunt postquam biberunt, vnde dicitur: Et Hymno dicto exierunt in montem Oliueti, vt scilicet addiscas, & ante cibum, & post cibum gratiarum actiones reddere Deo.] *Vnde quoque S. Hieronymus hic Hymnum interpretatur, Laudem Domini, vt est in Psalmo 21.* [Edent pauperes & saturabuntur; & laudabunt Dominum, qui requirunt eum, &c.] *Verùm de gratijs Deo post mensam reddendis, plura apud Chrysostomum inuenies, in Homilia 57. ad populum Antiochenum, quæ incipit:* [Rursus ad deserta proficiscar, &c.] *vbi inter alia recensentur verba obseruatione dignissima, quibus olim vtebantur* C *Monachi gratias agentes Deo, cùm ait:* [Benedictus Deus, qui pascis me à iuuentute mea, &c.]

Vltra autem mensuram, temperantem esse velle, commendabile non est, sicut neque expedit temperantiam debitam spernere, &c.] *De Abstinentia, siue Temperantia, eiusq́, mensura, ac de ratione ieiunij; tum etiam quæ vera, atque perfecta abstinentia, habes apud S. Basilium Magnum, libro de Institutione Monachorum, capite 10. ac 50. Et apud Ioannem Cassianum collat. 1. de Monachi destinatione, vel fine, cap. 20. nec non collat. 2. de Discretione, capite 17. vbi de immoderatis ieiunijs, & vigilijs edisserit. De continentia verò, vel refectionis mensura ac tempore, eadem collat. 2. cap. 18. 19. 21. 22. 24. 25. ac 26. Item collat. 21. cap. 17. 18. 22. vbi de seruando continentiæ temperamento agitur, & capite 23. in quo de refectionis tempore atque mensura, per totum disseritur. De abstinentia autem debita, non spernenda, eiusq́ue modo non excedendo, vide apud eumdem Cassianum libro 5. de spiritu Gastrimargiæ, cap. 5. 6. 7. 8. 9. 13. 14. ac potissimum capite* D *20. vbi quod non debeat Monachus sumendi cibi tempus excedere, si vult ad pugnas interiorum certaminum peruenire, plenè tractatur.*

Donum nosipsos obtulimus Domino, neque amplius corporis nostri potestatem habemus, &c.] *De hoc in primis vide apud S. Basilium in opusculo de institutione vitæ perfectæ, cap.* [Quomodo amittimus, & quomodo recuperamus imaginem Dei, & de vera Virginitate. Et quo pacto, semel dicatum Deo, profanare non liceat, &c.] *Et in Oratione de Virginitate, prolixè super hoc, apud eumdem Basilium. De eodem etiam Chrysostomus ad Theodorum Lapsum, Epistola 6. Sic & Ambrosius ad virginem Lapsam, capite vltimo. Sic Augustinus epistola 45. cuius verba quia pulcherrima sunt, visum est hic adscribere:* [Priusquam *(inquit ibi Augustinus)* esses voti reus, liberum fuit, quo esses inferior, quamuis non sit gratulanda libertas, qua fit, vt non debeatur quod cum lucro redditur. Nunc verò, quia tenetur apud Deum sponsio tua, non te ad magnam iustitiam inuito, sed à magna iniquitate deterreo. Non enim talis eris, si non feceris quod vouisti, qualis mansisses, si nihil tale vouisses. Minor enim tunc esses, non peior: mo- E dò autem tanto (quod absit) miserior, si fidem Deo fregeris, quanto beatior si persolueris. Nec ideo te vouisse pœniteat, immò gaude, iam tibi sic non licere, quod cum tuo detrimento licuisset. Aggredere itaque intrepidus, & dicta imple factis; ipse adiuuabit, qui vota tua explet: Felix necessitas, quæ ad meliora compellit.] *Hactenus ibi Augustinus.*

A

EIVSDEM
ADHORTATIO SECVNDA.

Ttendendum chariſſime, à conſilio peruerſo. Nam quemadmodum duo aliqui ſplendidè induti, ſimul per forum euntes; alteruterque non ſibi præcauens, impingendo in lutum incidit, veſtemque præclaram omnino deſtruit: poſtea motus inuidia, etiam proximum in cœnum deijcit, ne ipſe ſolus turpis videatur. Sic etiam hîc, qui virtute exciderunt, nituntur ſupplantare cæteros, ne ſoli in dedecore verſentur. Loquuntur humilia, dulciterque reſpondent: vt à modeſtia auellentes ſibi obſequentes in peccata deturbent. & non confunduntur improba factitantes; ſed proximum exhortantur, dicuntque: Cur nos abominaris? Quia peccatores ſumus condemnas nos? Ille, & ille, de quibus accepimus, eadem agunt? An ignoras, rem iſtam eſſe † labi atque reſurgere? Neque illos pudet, cùm hæc dicunt. Quid ita? quia ipſi lapſi † nequeunt aſſurgere: quin etiam & ſcandalũ multis, & lapſum, & interitum afferunt; & quaſi eſca in hamo, ijs vtitur Diabolus. Interdum etiam ſanctos quoque Prophetas criminari incipiunt, ad ineſcandas animas infirmas. O cor peruerſum, atque obſcuratum talium hominum. O os amaritudine ac dolo plenum. O guttur ſepulchrum apertum, incunctanter perimens incidentes in ipſum. iuſteque traduntur paſſionibus ignominiæ, eò quòd cognitionem Dei repulerint; vnde & à Domino propter multitudinem impietatum ipſorum eijcientur, quòd neque Deum timuerint, neque Chriſtianorum pietatem cæteris rebus antepoſuerint, animas iuniorum decipientes. Quapropter ab ijs tibi caue chariſſime, ne mollibus ſuis verbis comburant te. Fuge ipſorum conſuetudinem; ne exacerberis denique in bicipitem gladium, ſecundùm documentum Salomonis decidens. Et omnis quidem homo ſalutem proximi curans, prolapſum cernens, rurſus excitare atque erigere conatur: ſtantem verò, ne cadat, retinet. Atque hi, tamquam corruptores, alios quidem ſtantes magno ſtudio deijcere nituntur: alios autem lapſos, humique iacentes, per deſperationem interficiunt. Et cùm dicendum fuerit: Chariſſime, attende tibi, nihil Dei timore ſublimius, nihilque vita religioſa pretioſius. peccaſti, non adijcias vltra; ſed de prioribus veniam peccatorum tuorum deprecare: nunc adhuc ſimul ſumus, & paullò poſt ab inuicem ſeparabimur. Et ſi læſerimus proximum, ingemiſcendo in nos culpam conijciet, dicens: Quia ex conuerſatione illius hominis damnum percepi, vtinam eius notitia caruiſſem: ſcandalizauit animam meam; quantorum mihi malorum cauſſa exſtitit coniunctio ſocietatis eius? Si verò in bonis profuerimus proximo, noſtri memor dicet: Auxiliare Domine fratri huic, ſicut auxiliatus eſt mihi, propter nomen tuum; confirmauitque animam meam in timore tuo, cumque periturus eſſem, tua charitate ſeruauit me. At hi, qui contraria ſapiunt, animarum deceptores ſunt: non enim tantùm ea faciunt, ſed etiam facientibus conſentiunt. Quando verò rurſus aliquem ab opere execrando abſtinere conſpexerint, mox abſurdis cauſſis illum onerant, cùm dicunt: Ille frigidi eſt temperamenti. conuincuntur verò, etiam in hoc, quòd hæc non bona mente proferunt. Nam ſi hoc eſſet ſecundùm illius intentionem, non opus eſſet Apoſtolum dicere: Omnia mihi licent, ſed non omnia ædificant. Omnis qui in agone contendit, ab omnibus ſe abſtinet. Sed dicere oportebat: Omnis qui certat in agone, calido temperamento præditus, ab omnibus ſe abſtinet. Si igitur hi quidem continentiæ dono indigent, illi verò non; quis obſecro diligentium Dominum, vanam iſtam ſuſpitionem non reprehendat? Quem enim inimicus non impugnat, ac tribulat; ſiue maſculos ſiue fœminas? Neceſſaria † ergo continentia, verumtamen pio ac religioſo conſilio. Attendamus igitur nobis, ne magnam ipſi nobis damnationem aſciſcamus, & in hoc ſeculo conſtituti, & poſt vitæ huius exitum. Nam qui hodie pulcher, cras deformis: varijs enim infirmitatibus hoc corpus reperitur circumdatum, atque circumfuſum. Vnde qui religioſam, & cum virtute coniunctam ſectantur vitam, non ſolùm florida eorum ætate commendabuntur, qua temperantiam ſibi elegerunt: ſed etiam in ſenectute, ſummæ admira-

Ab Exemplo, & ſimili.

†Græcè eſt, [illegible], de quo in ſchol. †al. nolunt.

Prou. 5.

Detrimentum ex conſilio, & conuerſatione improba.

Contra animarum deceptores.

1. Cor. 9.

†q.d. Continẽtia eſt omnibus neceſſaria, coniuncta tamen cum pietate atque prudentia.

Vitæ bonæ, atque religioſæ commendatio.

A mirationi erunt. Præclara enim sementis, non solùm dum in campis virescit, spectatores delectat; sed & quando agri ad messem albescunt, spicasque incuruatas, ac in terram † vergentes habent: valde enim oblectat intuentes. Maxima ergo possessio est, vita religiosa, & virtute ornata. Caue igitur ne ab hominibus voluptatum amatoribus abripiaris, qui quidem diuersimodè lasciuientes, propria coinquinant corpora, iuxta eum, qui dicit: Quæ enim in occulto fiunt ab ipsis, turpe est, & dicere. Quin & Paroemiastes, illicitos actus redarguens, ait: Talis est & via mulieris adulteræ, quæ comedit, & tergens os suum, dicit: Non sum operata malum. ita & qui peccatorum consuetudine ducti, turpissima agentes, paruipendunt, quasi nihil egissent mali, omne suum studium in diabolicis concupiscentijs reponentes. Quando verò maximè, etiam in sanctas scripturas, quasi essent in ridicularum numero ponendæ, dicteria iaciunt, quorum iudicium iustum est: hi & in tabernis conuersationes fouent, ad ebrietatem vinum bibentes. Vnde quoque pietas, & continentia apud eos abominationi est. quin & plebeis in extrema malitia versantibus, impudentiores isti existunt; & hoc verè luctu planctuque dignum: quoniam illustrem, celebremque virtutem in tantam vilitatem † deduximus. Cæterùm Deus magnus, atque benignus, diues in misericordia, & bonus in commiserationibus, ac potens operibus subleuet infirmitatem nostram, conteratque Sathanam sub pedibus nostris; nobisque largiatur fortitudinem, atque intellectum spiritalem: vt in veritate, reliquum vitæ tempus transigentes, gratiam ab † eo inueniamus in illa die magna, atque horrenda iudicij. Quoniam ipsum decet confessio atque potentia, imperiumque in cunctas generationum generationes, & in secula seculorum. Amen. † Esto igitur prudens, sicut serpens, ac simplex sicut columba; quia in medio luporum versaris. Intellige quæ dico, charissime: ne mori verearis pro Christo, siue strangulatio te inuaserit, siue gladius, siue in lacum te coniecerint, siue in fluminis † vndam, siue in profundum maris. caue propter humanum timorem perdas continentiam, qui paullò post in puluerem resolueris. caue Diuina mandata spreueris; & quamuis non adsint, qui reprehendant, nihil tamen latet Dominum etiam Abelis vindicem. Siue ergo in cœnobio degis, siue in eremo, puritatem atque humilitatem nō despexeris: Sancti enim eritis, quia ego sanctus sum, ait Dominus. Et qui se humiliauerit, exaltabitur. Humilis autem ille, qui opere virtutem prædicat. Qui igitur ista amplexus fuerit, reuera humilis secundùm voluntatem Domini erit. Paucis ergo tibi hanc virtutem commendare cupio; vt vel inde, ex parte vim eius cognoscas, Diuinæ gratiæ auxilio. Humilis, inani non ducitur gloria, non elatum se gerit circa † Domini ministerium, ob timorem eius. Humilis, propriam voluntatem non ponderat, veritati contradicens; sed veritati paret. Humilis, ob proximi profectum non inuidet, non † gaudet super alterius ruina: gaudet verò potiùs cum gaudentibus, & flet cum flentibus. Humilis, egestate ac paupertate pressus non abijcit animum, & in prosperitate ac gloria non insolescit; sed in eadem perpetuò virtute persistit. Humilis, alium fratrem apud alium non traducit, quod est Sathanicum: sed pacificatorem agit, malum pro malo non reddens. Humilis, non maiores sese tantùm diligit, atque honorat: sed & inferiores. Humilis, totis viribus pietatem atque religionem sectatur. Humilis, non corripitur ira, non agit contumeliosè, neque vociferatur: sed omnia pietatis ergò contemnit. Humilis, non malitiosè ac callidè rem gerit; neque pigrum se præbet, etiam si media nocte ad opus vocetur; obedientem enim se mandatis † Dei exhibet. Humilis, acerbitatem, dolumve non nouit: sed in simplicitate atque innocentia seruet Domino, in sanctitate ac pace, gaudioque spiritali. Humilis, non inebriatur vino, neque ventri indulget, præcepta Domini timens. Humilis, si verba increpatoria audierit, non obmurmurat; neque accepta etiam alapa, impatienter fert: nam discipulus eius est, qui crucem pro nobis sustinuit. Humilis, amorem sui ipsius detestatur, vnde neque primas tenere quærit; sed se in hac vita, velut nauis conscensorem reputat. Humilis, delectatur audire sermones spiritales, suamque mentem à præceptis Altissimi non remouet: abnegauit enim seipsum, † propter spem in Dominum nostrum Iesum Christum. Verè felices, atque beati tales; quoniam ad ipsos dicit Dominus: Non amplius vos vo-

Marginalia: † al. depressas. Ephes. 5. Prou. 30. iuxta vulg. at in edit. LXX est c. 24. A Simili. Rom. 2 3. † deduxerunt. Ephes. 2. Ephes. 2. Rom. 16. † apud eum. † al. Parænesis Tertia. Matth. 10. & Lucæ 10. † al. fluminum vndas. Gen. 4. Leuit. 11. & 1. Pet. 1. Lucæ 14. 18. Humilitatis encomium. † al. circa obsequium proximi, ob timorem Domini. † al. neque lætatur. † al. Domini. † al. propter Dominum nostrū Iesum Christū in veritate. Beati tales, &c.

vos vocabo seruos; sed amicos, & fratres. Ipsi gloria, in seculorum secula. Amen.

A

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES.

ATtendendum, atque cauendum docet à consilio, & conuersatione hominum deprauatorum ac mente corruptorum: cuiusmodi esse solent, qui virtute exciderunt, & laxiori ac dissolutiori se vitæ dediderunt. quorum hic improbos mores, dolos, laqueos, consuetudinesq; periculosas describit, vt quiuis ab illo hominum genere sibi cauere discat: contra autem, semitis vitæ rectis, vestigijsq; sanctorum virorum insistat, & vitam cum virtute iunctam ducat, Deiq; timorem semper ante oculos constitutum retineat, seriò hortatur & monet.

B

An ignoras rem istam, esse labi atque resurgere, &c.] *In Græco Codice est:* πιπτιγέρου ἐστίν, *pro quo, al.* πιπτιγέρ ἐστίν. *in alio autem MS. Vatic. est,* πίπτεις ἔγειρε. *q. d. cadis, vel cecidisti? resurge. eratq; fortè vox ista ad consolationem peccantium vsitata, & sic ex Syro etiam Græcè ob maiorem breuitatem, & acrimoniam reddita. Hanc autem illius esse sententiam, quam hic reddidimus, ex antecedentibus & post sequentibus haud obscurè quiuis colligere poterit.*

Quin & Parœmiastes, illicitos actus redarguens, ait: [Talis est & via mulieris adulteræ, quæ cùm peregerit opus, lota, ait se nihil fecisse absurdum.] *Ita hoc loco apud S. Ephræm, & in editione LXX. Græc. pro qua, Aq. Symm. & Theod. & cæteri,* ὡς φαγοῦσα, καὶ ἀπονιψαμένη, *id est,* quasi comedens, & abluens, &c.] *Sicq; ferè in vulg. Lat. vbi sic est:* [Talis est & via mulieris adulteræ, quæ comedit, & tergens os suum, dicit: Non sum operata malum.] *Vbi locus est Prouerbiorum 30. at in Græc. Rom. editione iuxta LXX. ista sunt cap. 24. vbi continentur, quæ in vulg. Lat. cap. 30. ponuntur. cuius ideo lectorem hic opportunè admonendum censuimus, ne illud 30. caput ab edit. Græc. LXX. abesse existimet.*

C

Sic & qui peccatorum consuetudine ducti, turpissima agentes, parui pendunt, quasi nihil egissent mali, &c. *De istis, vide quæ latè & fusè in primo Tomo huius nostri Auctoris reperiuntur adducta, præsertim in tract.* [De ijs qui animas ad impudicitiam pelliciunt, cùm dicant nihil mali esse.] *per tot. necnon in sequent.* [De abstinendo à cupiditatibus carnalibus, &c.] *ac postea:* [De abstinendo ab omni consuetudine perniciosa, &c.] *per tot. & in nostris ibidem Scholijs, vbi plures in eandem rem auctoritates tam Scripturæ, quàm aliorum SS. Patrum à nobis allegatæ & productæ sunt, quibus non parum tota hæc Parænesis, eiusque omnia contenta explanantur & illustrantur.*

Esto igitur prudens sicut serpens, & simplex sicut columba, &c.] *Hinc Tertia in vno Græco MS. Vat. inchoatur Parænesis. sed in alijs manuscriptis, rectius ista pars cum præcedenti continuatur, vt sit vna, & eadem Parænesis. aliàs enim quinque forent hic Paræneses distinctæ, quas nulli alij Codices Græc. ponunt. sed omnes conformiter quatuor duntaxat enumerant, etiam ille, vbi hic Tertia inchoatur: vt non immeritò eandem distinctionem atque ordinem etiam nos secuti hic simus.*

D

EIVSDEM ADHORTATIO † TERTIA.

† al. Parænesis quarta.

Contra turpes cogitationes.

DE quibus autem animi cogitationibus mihi locutus es, non me latet: nam & ego ipse ab ijsdem passionibus molestor, neque occulto meam infirmitatem. Quocirca oportet nos assiduè orare, vt nos liberet Dominus à dæmonum insidijs. Neque enim nos in quiete, ac solitudine tantùm exagitant: sed & in domo Domini, conuenientibus nobis vehementer insultant; masculorumque corpora turpiter, atque impudicè nos conspicari efficiunt, & ad ipsam impuram vsque actionem, nos falsa imaginatione illudit Draco: & quasdam cogitationum sordes, atque quisquilias occultè subseminat, ad conturbandum fratrem, ne pura mente immaculatis Saluatoris nostri Dei attendat mysterijs. Attamen per oculorum custodiam, mentisque attentionem, ista superabit continens, Diuina cooperante gratia. Decet ergo nos omni custodia custodire cor nostrum, ac sensus: quoniam magno bello expositi sumus in hac vita, inimicusque furit: sed non propterea detrectandum est certamen. Verùm corporaliter vincamus eius phantasmata;

E

Eucharistia significatur, & sacrificium Missæ.

Paræmialis formula.

A tasmata; & illum disrumpi † sinas. Nouit enim Dominus, quanta vexator noster cauteria nostris cordibus per cogitationes admoueat. Non enim vt homo videt Dominus: nam homo videt in † faciem, Deus autem intuetur cor. Cæterùm pugnantium est, cæstum pugnamque non admittere: qui autem passionibus acquiescit, quomodo aduersus illas decertabit? præsertim cùm iam se seruum † vendiderit voluptatibus, omnique cum beneuolentia tyranno vectigalia pendat. Vbi enim inimicitiæ, ibi bella; & vbi bella, ibi certamen; & vbi certamen, ibi coronæ. Porrò si quis ab acerba liberari velit seruitute; bellū cum Diabolo committat oportet. In quo quidem bello victores effecti sancti, cælestibus digni sunt habiti bonis. Sed nos interpellans, fortè quis dixerit: Si igitur vbi aduersus passiones sunt inimicitiæ, ibi & pugnæ fieri sint solitæ; quomodo libidinosos vehementer B ab inutilibus passionibus impugnati cernimus, cùm tamen non permittatur ijs resipiscere? Non arbitror ego, charissime, bellum hoc secundùm virtutem fieri, & ad resistendum tyranno; sed ad passionem seruitutis voluptatum, atque libidinis: vnde neque voluntate ab inimico separantur: nam qui bellum gerunt, nulla sunt inter se concordia vel fœdere coniuncti, sicut ad Saul dicit alienigena: Date mihi virum, & descendamus in singulare certamen; & si quiuerit pugnare mecum, & percusserit me, erimus vobis serui: si autē ego præualuero, & percussero eum, vos serui eritis, & seruietis nobis. Cùm igitur hi, se ipsi manciparint voluntati, ac voluptati inimici; quomodo belligerare inter se dici poterunt? Quòd si impugnantur, non tamquam de virtute † soliciti; sed inopia & merito eius qui commercium conciliauit iniquitatis: vnde & seipsos præcipitant, qui in eiusmodi studium omne collocant, talibusque acquiescentes, etiam dona conferunt, ac stipendia persoluunt, vt voluntatem decipientis ipsos, perficiant. Quamobrem nulla etiam in ijs, vbi malum, & scelus perpetrarunt, est vis discernendi, aut continentia, aut à malo abstinentia. At Sanctorum bella atque certamina, non sic se habent: nam dum oppugnantur resistunt, incontinentiæque flamma dum incenduntur, continentiæ remedium adhibent; ac dum vexantur sustinent, ipsamque materiam præsentem auersantur, propter timorem Domini. Illi verò oppugnantur, non quasi contraria tyranno sapiant; sed vt consueta vectigalia reddant, prauarumque voluptatum ac concupiscentiarum vilissimas functiones ne recusent. A quo enim quis superatus est huius & seruus est. At ex certatoribus, si quis etiam supplantatus fuerit, citiùs resurgit; nam qui à Barbaris detinentur, & tyrannicæ subiecti sunt potestati, non omnes eorum gaudent seruitute, à quibus sunt capti: sed ij, qui direptionibus & cædibus delectantur, hi soli læti ac hilares permanent, absque vinculis atque carceribus, cùm passione teneantur, quare & pro Barbaris pugnant, ac exploratores aduersus contribules constituuntur: morum enim improbitate cum Barbaris copulantur. Qui verò super populatione ac desolatione consanguineorum anguntur, perditionemque animæ suæ lugent, hi fugere conantur, ægreferentes impium illud viuendi genus, occasionemque obseruant recuperandi libertatem illam, qua olim fruebantur, & nulla cum aduersarijs beneuolentia conspirant. quare ex illorum manibus erepti, aduersarij impiorum in resistendo erunt, pietatis socij facti. Tempus igitur pœnitentiæ instat; quare qui ab illa iniuria, acerbaque seruitute volunt liberari, resistere eos oportet † voluntatibus tyranni, & oppugnare ipsum, propter charitatem Creatoris. Tunc enim periculum præclari capient certaminis, virtutis sudores distillantes, quando non labijs dumtaxat, sed & cordis affectu ad eum dicent: Notum sit tibi Diabole, nos voci tuæ aurem non præbituros, nec voluptatibus tuis amplius seruituros. Oportet autem in certamine, supplices ad Deum voces destinare, cum ijs qui dicunt: quoniam non † est confusio confidentibus in te. Et nunc sequimur te in toto corde, & timemus te, & quærimus faciem tuam. Ne confundas nos: sed fac nobiscum iuxta mansuetudinem tuam, & secundùm multitudinem misericordiæ tuæ. Et erue nos secundùm † mirabilia tua, & da gloriam nomini tuo Domine: & confundantur omnes, qui ostendunt seruis tuis mala; confundantur † ab omnipotentia: & robur eorum conteratur. & sciant, quia tu es Dominus Deus solus, & gloriosus super vniuersum orbem terrarum. Et licet vehementer insaniens Tyrannus, septuplo fornacem voluptatum succende-

Marginalia: † al. sinamus. — 1. Reg. 16. — † al. quæ parent, vt in vulg. — † al. reddiderit. — Gradatio perelegans. — Bellum contra diabolum suscipiendum. — Occupatio. — Bellum libidinosorum cuiusmodi. — Belli conditio. — 1. Reg. 17. — † al. curarent, atque certarent. — Sanctorum bella longè diuersa. — 2. Pet. 2. — Captiuorum à Barbaris, nō eadem ratio. — † al. conatibus. — Diabolo vt resistendū toto cordis affectu. — † al. non erit. — Dan. 3. — † al. in mirabilibus tuis, & sic vulg. — † al. in omnipotentia.

rit; tamen confidant, qui spem posuerunt in Domino, quòd paullò post fornax in ventum roris flantem mutabitur: & quem antea timuerunt tyrannum, ipse deinceps eorum vmbram contremiscet, propter auxilium quod ijs superuenit ab alto. Beati igitur, qui sanctificationem custodiunt in humilitate, atque misericordia: quoniam profunda perfruentur pace membra ipsorum, dum eorum animus in Spiritu sancto lætabitur. Nemo autem se quietem consecuturum confidat, si obsequentem se hostis voluntati præbuerit: quia ipse tyrannus ijs tamquam mancipijs abutitur, ad quodcunque opus impium eos pertrahens: aliorum quidem corpora Sodomiticis actionibus corrumpens, atque commaculans; vt cùm fœminæ congressu abstineant, persuadeat sibi de virginitate blandiri; cùm tamen toto sint corpore commaculati. atque in his, tamquam peccato liberi, efficit vt glorientur, inimicus; dum amara eos vua, & racemis acerbissimis explet, atque infercit. Acerbum enim est bellum, atque difficile: & quot modis efficit pessimus vexator, vt nos homines ad iracundiam Dominum prouocemus? Beati qui non inciderint in retia eius, vel certè si inciderunt, disruperunt eius laqueos, & exiluerunt ab illo profugientes, vt piscis è sagena saluatus: Nam piscis in aquis constitutus, si captus perruperit rete, seque in fundum impulerit, saluatur: at cùm extractus in terram fuerit, sibi amplius opem ferre non potest. Sic & nos donec in hoc seculo versamur, potestatem à Deo habemus, disrumpendi à nobis vincula earum rerum, quas cupit inimicus; abijciendique graue onus peccatorum per pœnitentiam, ac saluandi nos in regnum cælorum. At si tremendum illud præoccupauerit edictum, & anima è corpore egressa fuerit, corpusque in sepulchrum illatum; non amplius nos ipsos iuuare poterimus, quemadmodum neque piscis ab aquis extractus, & † in vasculo conclusus sibi amplius opem ferre potest. Demus ergo operam charissimi, vt laqueos inimici, bonis euitemus operibus, antequam veniat & illucescat dies illa magna, in qua reuelabuntur quæcumque in occulto, ac tenebris egimus. Ne igitur expectemus, donec mors aduenerit: vt non confundamur in resurrectione mortuorum, quando amicti conspicientur Sancti stolis candidis, quas sibi per bona pararunt opera. Si nos ipsos tunc conspexerimus, non solùm resplendente nudatos gloria: verùm etiam denigratos, ac fœtore plenos: qualis putas nos occupabit confusio? Despiciendum nobis prauæ concupiscentiæ opus, & pro re nihili ducendum. Vincamus exiguum istud pietatis amore; & ne in minimo cernamur reprobi. Magnum naufragium, peccati opus: & quisquam erit, qui tantam iacturam pro nihilo putet? Enitamur igitur, ne tali tantoque periculo succumbamus: nos enim propria negligentia à passionibus opprimimur, sine labore, atque molestia vlla viuere volentes, & importunas caussas in nobis ipsis effingentes. dum hic quidem ait: Ab infantia, in monasterio commoratus sum, & ideo acrius mihi passiones inhærent. sed audiat talis, quòd multi Sanctorum à iuuenili ætate bonum certamen decertantes, voluptates proculcârunt. Alius autem rursus: In mundo, inquit, educatus sum, multorumque malorum periculum feci, vnde & consuetudo compellit me ad appetitus. Audiat quoque iste, multos Sanctorum, qui antea improbis improbiorem vitam duxerant; demum viuendi mutantes modum, optimos exstitisse, ac Deo caros, & acceptos. Paruerunt enim ex animo dicenti: Noli æmulari in malignantibus, neque zelaueris facientes iniquitatem: quoniam tamquam fœnum velociter arescent, & quemadmodum olera herbarum citò decident. Malignus ille nos suis præstigijs ad noxia quæque impellens, fascinat, ad Diuini nos timoris adducere studens contemptum: Cæterùm nos acrioribus cogitationibus atque consilijs venenum ipsius repellamus; gratia Domini nostri Iesu Christi nobis cooperante: Cui gloria in secula seculorum. Amen.

Dan. 3. | Castitatis cum humilitate, laudatio. | Hostis voluntati non parendũ. | Hostis variæ præstigiæ atque imposturæ. | Comparatio accommoda, & bene notanda. | † al. & hamo captus. | Dum tempus habemus, operandum est bene. | Resistendũ prauæ cõcupiscentiæ. | Magnum naufragium peccatum. | Obiectiones, & vani ignauorũ prætextus refelluntur. | Psalm. 36. | Ibidem.

A B C D E

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES.

DE quibus animi cogitationibus mihi locutus es, &c.] *Fratrem quemdam varijs animi perturbationibus, immundisq; cogitationibus exagitatum consolatur, ac seipsum etiam similibus*

A *libus obnoxium confitetur, propriamq́; infirmitatem agnoscit, vt alienam facilius curet. & tantum quidem prauarum atque impudicarum cogitationum sæpe accidere dicit insultum: vt non in quiete solùm ac solitudine, sed etiam in domo Domini, fratres ad Diuina conuenientes insistent, atque exagitent. Quibus vt opportunè resistendum sit, hic docet, remediaq́; aduersus eas efficacia proponit, ac salutaria in eam rem multa adducit. De quibus plura apud eumdem videre licebit Tomo 1. in tract.* [De vera, atque perfecta renuntiatione, & quomodo anima Deum inueniet, &c.] *Item tract.* [De morbo linguæ, alijsque vitijs.] *non longè à fine, ibi:* [Cogitationes malas fugiamus: Cogitata enim non aliter ac facta censentur, &c.] *Ac in nostris ibidem Scholijs, vbi plures in eamdem rem auctoritates produximus. alibiq́; apud eumdem hunc nostrum Auctorem, etiam hoc Tomo 2. locis plurimis. Et huc faciunt, quæ apud S. Bernardum Clareuall. tractata inueniuntur, non vno in loco, ac præsertim in Sermone,* [De triplici genere cogitationum nostrarum.] *cuius initium est:* [Admonet nos beatus Benedictus, solicitos esse circa cogitationes no-

B stras, &c.] *vbi quo pacto cogitationes malas viriliter repellere oporteat, ostendit, & sequent. Necnon in tract.* De interiori domo. *cap. 36.* De delectatione carnis 37. *vbi Patris spiritalis ad confitentem ponitur responsio, principio haud dissimilis huic, & sic ibi incipit:* [Confessio tua fili, ad lachrymas me commouit, tum propter me, tum propter te. Propter me fleo; quoniam quæcumque de te dixisti, eadem ferè, aut similia reperio in me, &c.] *Ac postea salutaria proponuntur remedia, ad improbas illas cogitationes vitandas, faciliusq́; repellendas, cap. 38. quod incipit:* [Quotiens te sentis turpibus cogitationibus pulsari, & ad illicitam delectationem affici, &c.] *ac cap. 39. cuius est initium:* [Si vis omnes malas cogitationes à corde tuo expellere, hæc sæpè cogita, &c.] *Item cap. 57. quod incipit:* [Qui carnis suæ desiderijs non resistit, &c.] *Vbi qua ratione cogitationibus & affectionibus malis sit resistendum, efficaciter ostendit, vt alibi etiam sæpè.*

Sequitur apud Ephram: [Et quasdam cogitationum sordes, atque quisquilias occultè subseminat Draco, ad conturbandum fratrem, ne pura mente immaculatis Saluatoris no-

C stri Dei attendat mysterijs, &c.] *Aduersus horum temporum hæreticos facit hic locus, quo ita apertè contra illos significatur Sacramentum Eucharistiæ, & Sacrificium Missæ, vt nihil apertius. Pro cuius veritate, etiam non parum faciunt, suprà hoc eodem Tomo 2. ab eodem in Epistola ad Ioannem Monachum adducta, ibi:* [Potissimùm autem participatione nos Sanctorum, & immaculatorum mysteriorum dignos exhibeamus, &c.] *nostrisq́; in illum ibi locum Scholijs. ac postea Parænesi 19. quæ est:* [De cauenda impudentia, in Diuina participatione atque communione.] *cuius initium est:* [Complectamur mente, ac consideremus charissimi, &c.] *ac Tomo primo in tractatu,* De festis diebus, & de dignitate Diuinorum mysteriorum. *nostrisq́; ibi Scholijs, vbi plura sanctorum Patrum testimonia, pro eadem veritate citauimus, nec non in Sermone,* De Iudicio extremo, & de compunctione. *apud eumdem Ephram. circa medium, ibi:* [Calix tremendi tui Sanguinis, lumine ac vita plenus, nobis ecce præsto est, &c.] *ac postea:* [Qui enim anima indignè ad Diuina participanda mysteria accesserit, seipsum condemnat, non purificans se, &c.] *Nec non Tomo 3. in Tractatu seu Sermone,* De na-

D tura Dei minimè scrutanda. *vbi inter multa sic habet:* [Esto fidelis atque innocens, participa immaculato corpori Domini tui, fide plenissima. Ignis immortalis sunt mysteria Christi; noli temerè ea perscrutari, ne in ipsorum perscrutatione comburaris, &c.] *Ac infra sic:* [Ignem, & spiritum manducandum atque bibendum præstitit nobis, corpus scilicet & sanguinem suum, &c.] *Quibus quid pro veritate corporis Domini in Eucharistia, contra hæreticos afferri possit clarius? Respondeant ad ista antiquissimi huius Patris nostri Ephræm (qui ante mille, & trecentos penè annos in Ecclesia vixit ac scripsit) testimonia, si possunt aduersarij; sed non poterunt. quare confundantur, vel ad Ecclesiam reuertantur, ac sanam fidem, relicta errorum suorum caligine, amplectantur, atque sequantur.*

Sicut ad Saul dicit alienigena: Date mihi virum, & descendamus in singulare certamen, &c.] *Locus est 1. Reg. 17. vbi per ἀλλόφυλον, id est, alienigenam, intelligitur Philistæus. Nam apud LXX. semper ita appellantur Philistæi. Dicti porrò sunt Philistæi ἀλλόφυλοι, à Diui-*

E *natione, secundùm sententiam Basilij Magni, sic de hisce in Comment. super caput 2. Esaiæ scribentis, vbi habet:* [Adnotandum venit, Scripturam tradere vaticinandi siue diuinandi artem esse Philistæis, hoc est, Palæstinis peculiare exercitium. Mos enim *(inquit)* Scripturæ est, hosce, & solos nominare ἀλλοφύλους, id est, exoticos externæ gentis, siue nationis, alienigenas, *& quæ sequuntur ibidem. Sicq́; idem Basilius in Comment. super 14. Esaiæ ibi:* [Peculiari autem nomine, omnes alienigenæ, & externæ gentes dicuntur Philistæi, quos nominant Græci Palæstinos.] *Hæc Basilius ibi.*

Beati, qui sanctificationem custodiunt in humilitate &c.] *Hic Sanctificationem, pro continentia ac castitate, & puritate mentis ac corporis sumi, ex sequentibus clarissimum est, vbi de vitijs carnalibus ex opposito agit, in qua incauti à maligno sæpe spiritu impelluntur ac pertrahuntur, quomodo etiam alibi apud eumdem frequentissimè vsurpatur. Sicut & in primo ostensum est Tomo, præsertim in Antirrhetico de Virginitate & Continentia, nostrisq́; ibi Scholijs, ac alibi. Pro cuius confirmatione, plura vide-*

re licebit apud SS. Ambrosium, & Augustinum, in 1. ad Thessal. cap. 4. & S. Basilium de Institutione Monach. cap. 78. ac alibi. Chrysost. in eamdem Pauli Epist. 1. Thess. 4. cap. 3. Homil. 4. alibiq́; apud eumdem sæpissimè. Nec non Cassian. lib. 6. cap. 15 ac 16. A

Paruerunt enim dicenti: Noli æmulari in malignantibus, neque zelaueris, &c.] *Locus est Psalm. 36. vbi Græcus textus S. Ephræm, & LXX. ac vulg. Lat. concordant. licet alij quidam hîc aliter, atque aliter legant, interpretenturq́; : Aquila, μὴ διαμάχου ἐν πονηρευομένοις, id est,* Noli concertare in malignantibus.] *Symmachus μὴ φιλονικῆς κακούργοις. (al. ἐν κακούργοις)* Noli contendere cum malignis (*vel,* in, *fine,* inter malignos) *quomodo etiam habet S. Hieronymus, & Ambrosius, apud quem initio explanationis legitur:* [Noli malignari inter malignantes, neque æmulatus fueris, &c.] *De quibus plura in Schol. edit. LXX. in istum Psalmi locum. Vbi præterea, quando habetur: ὡσεὶ λάχανα χλόης.* sicut olera herbarum,] *vt hic est apud Ephræm, & LXX. ac in vulg. alij aliam lectionem habent: S. Augustinus:* [sicut olera prati cadent.] *At Symmachus χλωρά. & S. Hieronymus,* Olus viride, &c.] *Sed de istis hic satis.* B

EIVSDEM
ADHORTATIO QVARTA.

Mens, quibus occupanda.

DIXIT quidam Sanctorum: Meditare bona, vt ne mediteris mala: siquidem mens non patitur otium. Demus igitur mentem nostram meditationi Diuinorum eloquiorum, orationibus, cogitationibusque bonis. Nam meditatio vana, opera vanitatis suscitat; at bona meditatio, fructum bonum reddit. Reuoluamus & hoc mente, quòd multi tyranni regiones, atque munitiones varias occupauerint, quorum fama exstincta iam iacet, & perierunt, quasi non fuissent. Quàm multi Reges, imperium multarum habentes gentium, imagines sibi erexerunt, atque columnas; arbitrantes per similia se nomen post exitum ex hoc seculo comparaturos: & superuenerunt alij, qui illorum euersis simul æris, proprias imagines † substituerunt: verùm & illorum quoque opera ab alijs euertentur. Alij porrò præclara sibi exstruxerunt sepulchra, opinantes se his sibi nomen æternum firmaturos, sua in epitaphio insignia, formamque describentes. Successit alia ætas, datus est alteri potestati dominatus, & ager. Hi porrò tumulum expiare cùm vellent, ossa eorum instar lapidum transtulerunt. Et quid ijs, adeò præclaræ, ac sumptuosæ sepulturæ, pyramidesque profuerunt? Cuncta igitur vanitatis opera, in nihilum desinunt. Qui verò in Deo ditari, & in ipso celebrari malunt; non sic: nam vitam sibi æternam, gloriamque indissolubilem parant. Quemadmodum enim lumen Solis, ac Lunæ, chorique astrorum, ad hoc vsque tempus, non est obscuratum, neque inueteratum, à creatione eorum hucusque. & omnis quidem carnis generatio ac sanguinis, instar frumenti maturi, quod suo tempore metitur, contrahitur: lumen autem Solis, ac Lunæ, atque stellarum eodem modo nouum ac recens permanet, viget, & enitescit, iuxta determinationem Creatoris, qua ijs definiuit, præesse diei ac nocti: Sic & diligentibus ipsum, constituit Regnum cælorum; gaudiumque sine fine duraturum. Et sicut in hoc verus, ita & in illo veracissimus. atque ista quidem præteribunt, quando voluerit Creator: gloriæ autem ipsius non erit finis. Studeamus ergo fructus facere pœnitentiæ; ne à gaudio illo exclusi, emittamur in terram tenebrosam ac caliginosam, in terram tenebrarum æternarum. Ingredere, si videtur, in cubiculum tuum, & occlude ostium cum fenestris; oppila autem, & quæcumque pellucentia, & sede intus, aspiciesque quantum habeant dolorem tenebræ; vbi sine labore, & tormento versaris, atqui arbitratu tuo potes cùm volueris aperire, atque exire. Qualem igitur habere tibi dolorem videntur tenebræ illæ exteriores; vbi clamor ac fletus, & stridor dentiũ? Considera intus caminos tui ipsius foci; & attolle oculos versus ortũ Solis, ac cerne differentiam; tenebrarumq́; opera fuge. Vitium tenebræ sunt, virtus verò lumen. Vitium dum inuestigatur, suos denigrat operarios: at virtus dum exercetur, suos cultores illustrat. Ne autem existimes charissime, te solùm præ cunctis hominibus affligi; Nam omne caput in labore, & omne cor in mœro-

Eccl. 44.

Contra fastum huius sæculi.

† al. impresserunt.

Vicissitudo rerum.

Comparatio aptissima, longeque pulcherrima.

Gen. 1. & Psal. 135.

Matth. 24. Lucæ 21.

Consideratio bona ac salutaris.

A minore.

Matth. 8. 13. 22. 25. & Lucæ 13.

Vitiũ tenebræ, at virtus lumẽ.

Allusio ad Esaiæ 1.

C D E

A mœrore. Et quemadmodum fieri nequit, vt aliquis super terram effugiat hunc aërem: ita impossibile est homini, quamdiu in hoc seculo est, tribulationibus, atq; molestijs non tentari. Et qui terrenis rebus distrahuntur, per huiusmodi quoque affligentur: qui verò spiritalia consectantes, in spiritalibus laborant; hi beati erunt: fructus enim ipsorum multus in Domino. Patientia perfecta tibi sit charissime. in quo vocatus es opere, firma anchoras, ac funes, ne in pelagus paullatim nauis tua impellatur: & tunc docebit te experientia, quali pace in portu constitutus frueeris. Mundus assimilatur pelago: portus verò est vita religiosa. Noli esse amator euagationis, sed potius patientiæ. Ex aliorum scandalis, dum peregrinantur, lucrum cape. Atque vt hoc quoque dicam; quando vniuersum obierimus mundum, nonne tandem nos cella manebit, si salutem adsequi voluerimus? Si porrò in cœnobio constituti, non toleramus; & dum soli sumus, non

Vita humana tribulationibus obnoxia.

Prouerbia accommoda.

Mundus pelago, Portus religioni similis.

Græcismus obscurior.

B quiescimus: vbi igitur nostrum diuersorium erit? Simileque hoc est illi, qui dicit se neque solis sufferre posse calorem, neque etiam vmbram; & vbi tandem consistemus? Vereor equidē, ne caminus ille nos excipiat. Quare caueamus esse negligentes, laboris tædium consectantes. Si vincti Saluatoris nostri Dei simus; ne vincula tribulationum erubescamus: sed cum gaudio illa sustineamus, aduentum eius è cælo expectantes, vt nos choro adscribat Sanctorum: qui enim passionum ipsius socij extiterint, etiam consolationis erunt. Si quis porrò opus laboris molestius ferat: quot sunt secundùm mundum, manibus ac pedibus laborantes, homines diuites, multisque stipati, qui nec noctu, neque interdiu quiescunt, necessitate laborum oppressi, & velut catena quadam, ac vinculo constricti. Possideamus igitur laborem voluntarium, & patientiam veram, atque spon-

Similia.

Matth. 13.

2. Cor. 1. Contra desidiosos, ac pigros.

Notanda.

Virtutibus studendum.

C taneam, propter timorem Dei: & non negligamus tolerantiam, humilitatem, continentiam, obsequiū, atque indulgentiā; indulgentiam autem dico, non vt in malitia proximo consentias, verùm in rebus spiritalibus fratri coopereris, ad compunctionem excitandam ac lachrymas. Et si non appareat lachryma, contritus tamen corde perseueret: nam & in lachrymis differentia reperitur. Beatus autem, qui Dominum proprio cordis speculo contemplatur, explicans linguam suam cum clamore, ac gemitu, coram bonitate ipsius: quoniam exaudietur deprecatio eius. In medium tibi affero aliud depositum in Domino, tāquam homini Dei, & saluati cupienti: A refectione surgens, noli vagari per cellas, sed in tua cella quiesce: multos enim diabolus per vinum decepit. Quare post refectionem in alia cella versari, signum est audaciæ, & peruersitatis. Nam ex confessionibus eiusmodi, animarum ruinæ proueniunt, & potissimum cessante Præfe-

Proximo vt indulgendum.

Per cellas non oberrandum.

Præfecti baculus, vt necessarius.

D cti baculo: nam qui Diuino nolunt timore suam refrænare mentem, humano terrore indigent; vt saltem per hunc ab inutilibus abstineant, quemadmodum seruus temperatè modesteque se gerit, ob seueritatem Domini. Attende igitur tibi ipsi, & negligere noli: nam si in vino *temperantiam ac sapientiam quæris; nec tibi, nec alijs proderis. Si enim vniuersam sacram edidicisti Scripturam; vide ne fortè animo efferaris. Omnis quippe scriptura, cùm diuinitus sit inspirata, animi humilitatem modestiamque edocet: qui autem contraria ijs quæ didicit, sentit aut agit, præuaricatorem sese eo ipso constituit. Si spiritus superbiæ, aut ambitionis, diuitiarumve te conturbet, ne abripiaris; quin potius strenuè maligni, ac fraudulenti spiritus impugnationi, ex aduerso resiste. Considera vetera ædificia, inueteratasque imagines, ac ærugine consumptas columnas: tecumque cogita atque aspice, vbi iam sint prædictorum possessores, atque artifices; & stude place-

** al. sapiens & prudens tibi videatis.*

2. Tim. 3.

Contra Superbiæ & ambitionis spiritum.

Consideratio salubertima.

E te Domino, vt Regno cælorum reddaris dignus: Quia omnis caro vt fœnum: & omnis gloria hominis, tamquam flos fœni. Quid maius, honorificentiusve regno? cuius appetitores, & propter varios in eo gloriæ casus atque infortunia, illud spreuerunt, & sibijpsis insidias pararunt, mortem vitæ præferentes: quoniam Deum non exquisierunt, neque sperauerunt in salutare ipsius. Qui autem cælesti regno reperiuntur digni, nullo istorum tentabuntur; in pace, atque exultatione in cælis cum Angelis choros agentes, & citra dolorem, luctumque ac gemitum ibi degentes, cum gaudio, atque lætitia collaudantes, ac superexaltantes, magnificantesque Regem cælorum, & Dominum vniuersæ terræ. Cui conuenit laus, gloria, & magnificentia, in sæcula sæculorum. Amen.

Esa 40. & 1. Pet. 1.

Iustorum exultatio, & consolatio.

A

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES.

Docet hic Auctor mentem nostram meditationibus Diuinorum eloquiorum, orationibus, cogitationibusquе bonis assiduè occupandam esse; fastum huius seculi spernendum, & dominandi desiderium amputandum: cumque in hoc mundo nihil sit firmum ac stabile, sed omnia fluxa ac transitoria, mutationibusquе continuis obnoxia, in Deo potius diuitias semper permansuras quærendas, vitamq; æternam, & gloriam indissolubilem parandam suadet. Postea considerationes pulcherrimas ponit, & quid tenebræ ac tribulationes hic modico tempore durantes, ab æternis illis differant: & cur Vitia dicantur tenebræ, virtus autem lumen, ostendit. Deinde quàm valde vita humana tribulationibus sit obnoxia; & mundus cur pelago, portus autem religioni sit similis, exponit. Prouerbia cum similitudinibus, ac comparationibus adhibet, & instituto suo accommodat. Contra negligentes, atque desidiosos agit. Virtutum studium commendat. Proximo vt indulgendum: & per cellas religioso, ac monacho non oberrandum: Præfectiq; baculus, vt pro bono necessarius sit regimine, commonstrat. Et ne quis superbiæ, aut ambitionis, auaritiæquе spiritu se abripi sinat, hortatur. Considerationesquе plures pulcherrimas ponit, ad quas Lectorem remitto. B

Quàm multi Reges, atque potentes sibi imagines erexerunt, atque columnas, &c.] *Similia pluribus in locis alibi ab Auctore adducuntur, ad amputandum fastum, & ambitionem humanā, ostendendumquе in hoc mundo nihil firmum esse, ac stabile; sed caduca omnia, continuisq; vicissitudinibus obnoxia. Vide Orationem eius de Morte, Tomo primo: ac alteram Sancti Basilij Magni Orationem etiam de Morte, ibidem immediatè adiunctam, vbi vita humana fugacitas, & instabilitas, atque incertitudo abundè depingitur. De qua, idem Basilius in Hexam. diuini Opific. homil. 11. de Paradiso. Et Homil. in Psalm. 33. Item homil. in principium Prouerbiorum, &c. Et huc spectant quæ sparsim in Beatitudinibus 2. adducit Ephram, quarum initium est:* [Beatus qui hâc vitam odit, ac deserit, & in solo Deo omnis meditatio vitæ suæ est, &c.] *Tomo primo. necnon suprà in Cantico eiusdem spirituali, ad Iuuentutem Christianam, ex Chaldæo Latinè reddito, & in formam aliquam Rhythmicam vtcumq; per nos redacto, ibi:* [Reuolue animo multos, qui ante te vixerunt, Reges sublimes, nobiles, atque potentes, &c.] *Varijsquе in locis sparsim, & incidenter alibi.* C

Vitium tenebræ sunt, Virtus verò lumen, &c.] *Peccata dici tenebras, testantur Sanctus Hieronymus, in Iob 3. in illud:* [Obscurent eum tenebrę, &c.] *Item in Iob 22. super illud:* [Et putabat se tenebras visurum.] *Sanctus Augustinus in Psalm. 18. in id:* [Ab occultis meis munda me.] *Et in Psalm. 87. in illud:* [Posuerunt me in lacu, &c.] *Sanctus Gregorius libro 15. Moralium, cap. 12. libro 29. cap. 8. & 9. & ante hos Origenes in Epist. ad Roman. 13. Suffragaturquе Sanctus Chrysostomus, qui in caput Ioannis primum, homilia 4. post medium sic habet:* [Peccatum, tenebræ, & vorago quędam profunda: quod vel inde planissimè constat, quòd clam, & sine arbitris peccata committantur. Quicumque enim in facinora, sceleraque prolabitur, odio habet lucem, neque luci se credit: & quę occultè, & in abscondito fiunt, etiam dictu sunt turpia. Sicut enim in tenebris neque amicus, neque inimicus agnoscitur, sed omnia penitus ignorantur: itidem in peccato vsu venit, &c.] *Exemplis quе hæc ipse ibidem illustrat, atque confirmat. Quibus addo,* Tenebras mundi *(secūdum eundem Chrysostomum in cap. Matthæi sextum, homilia 14.)* etiam dici homines iniquos, sicut & Sancti lux mundi appellantur, &c.] *De quibus ait Apostolus:* [Fuistis aliquando tenebræ, nunc autem lux in Domino.] *Quia sicut per Sanctos, Deus in hoc mundo ostenditur: ita per iniquos homines obscuratur, & c. Ita ibi Chrysostomus, apud quem plura alibi sparsim in eandem sententiam reperire licebit, sicut etiam apud Auctorem nostrum Ephram sæpius.* D

Firma anchoras, ac funes; ne in pelagus tua nauis impellatur: Mundus adsimilatur pelago, portus verò est vita religiosa.] *Allegoricа, ac prouerbiali ista locutione comparat mundum pelago; & monasticam, ac religiosam vitam portui maris. Docetquе non conuenire Religiosis in pelago mundi huius versari, forisquе licenter euagari, atque discurrere: sed in portu religionis oportere vitæ, atque professionis anchoram firmare, ibique cum patientia, & pace persistere. ac propterea hic subdit:* [Noli esse amator euagationis, sed potius patientiæ, &c.] *paucisquе interiectis postea:* [Si porrò in cœnobio non toleramus, & dum soli sumus, non quiescimus; vbi nostrum tandem diuersorium erit, &c.] *illudquе multis capitibus, varijsq; adhortationibus hoc eodem secundo Tomo contentis tradit, inculcat, repetitq; Auctor, sicut suis postea locis plenius videre licebit.* E

Beatus qui Dominum proprio cordis speculo contemplatur, explicans linguam suam cum clamore, ac gemitu, &c.] *Vbi pro* (τὴν γλῶσσαν αὐτοῦ, *id est, linguam suam) in alio Græco MS. est,* καὶ ἐκχέων τὴν δόξαν αὐτοῦ, μετὰ κλαυθμοῦ, *id est,* [& gloriam ipsius effundit, seu explicat cum clamore, ac gemitu, &c.] *Quæ lectio etsi stare, & explicari aliquo modo posset: altera tamen securior,*

apti-

aptiorq́, proposito hic esse videtur, vt non [τὴν δόξαν, *id est, gloriam, sed* τὴν γλῶσσαν αὐτοῦ ἐκχέων, *id est,* linguam suam explicat, siue effundit, &c.] *legendum sit: alioquin enim perabsurda, aut nulla saltem hoc loco videretur esse sententia.*

A refectione surgens, noli vagari per cellas, sed in tua conquiesce cella, &c.] *Aliud hic profert depositum Auctor, quod est de non vagando ac discurrendo per fratrum cellas, quod audaciæ, & peruersitatis signum existit. De quo, in sequentibus aliquot postea Paranesibus, fusius ac plenius, eodem hoc Tomo 2. Et S. Basilius Magnus de eodem, in præceptis ac regulis generalibus vitæ religiosorum, varijsq́, alijs in locis suorum operum sparsim sæpius. necnon Chrysostomus in tractatu de Monachis, ac vita monastica. ac Cassianus, collat. 6. cap. 15. vbi Cellæ, ac solitudinis ponit commoda, eorumq́, qui ab ijs recedunt detrimenta. S. Bernardus, in Epistola, siue tractatu,* De Vita solitaria, *ad Fratres de monte Dei, alijsq́, in locis plurimis.*

Nam ex concesſionibus eiusmodi, animarum ruinæ proueniunt, & potisſimum cessante Præfecti baculo, &c.] *Notat licentiosam vitam quorundam monachorum, impunè satis peccantium, legesq́, suas monasticas transgredientium. taxatque laxitatem ac conniuentiam nonnullorum Præfectorum, quiduis in sibi subditis permittentium, ac vitia minimè corrigentium: ac proinde hic dicit ex eiusmodi indulgentijs atque permissionibus, prouenire ruinas animarum, cessante præsertim Præfecti baculo, id est, disciplina, atque correctione Superioris, cuius officio incumbit, inferiores sibiq́, commissos in officio continere, & vitia eorum reprimere. De quo, inter alios vide Basilium in regulis fus. disp. in responsione ad Interrogat. 25.* [Quàm terribile Antistiti iudicium immineat, si fratres delinquentes non arguat.] *Responsio lectu digna est, & ideo Lectorem ad eam remitto.*

Nam si in vino temperantiam, ac sapientiam quęris, nec tibi, nec alijs proderis, &c.] *Alia lectio quæ explicatiua videtur huius, sic habet:* [Nam si in vino sapiens ac prudēs tibi videaris, &c.] *Agit autem contra temulentos, sibiq́, in potu, ac crapula placentes, ac de vano sapientiæ nomine interim gloriantes, atque superbientes, quos hic notat, coarguitque. Aut certè prior lectio allegoricè ac prouerbialiter intelligenda, &* ἀντιφραστικῶς, *de his qui temperantiam, ac sapientiam in vino sectantur, cùm tamen in eo minimè temperantes sint, ac sapientes, secundùm etiam illud:* [Pinguis venter non gignit sensum tenuem, &c.]

Si vniuersam sacram edidicisti scripturam, vide ne fortè animo efferaris, &c.] *Locus hic ad reprimendum elationis ac superbiæ spiritum pertinet, atque conducit. Nam cùm ea, quæ ad animi humilitatem modestiamq́, pertinent, à Scriptura, inquit, edoceamur: constat sanè eos, qui contraria his quæ didicerunt, sentiunt, vel agunt, præuaricatores sese eo ipso demonstrare. quare aduersus spiritum Superbiæ & ambitionis nos munit, & vt strenuè maligni ac fraudulenti spiritus impugnationi ex aduerso resistamus, nec vllis ipsius fallacibus suggestionibus abripi nos vmquam sinamus, seriò hic hortatur, & monet. Plura in eamdem sententiam, in alijs sequentibus Paranesibus, hoc Tomo secundo sparsim, sicut & Tomo primo, non vno in loco, adducta inuenias.*

EIVSDEM

S. PATRIS EPHRAEM SYRI, DE VIRTVTE, CAPITA DECEM.

Eodem Interprete, & Scholiaste Gerardo Voßio.

PROLOGVS.

NECESSARIVM duxi charissime, & alia quædam cum his congruentia, in hoc * commentario addere; vt legens, deprecceris pro me peccatore, atque operibus confuso, Dominum: vt mihi peccata remittat, faciamque fructum ei gratum, antequam edictum veniat tremendum de anima mea è corpore tollenda; quando omnis humanus apparatus, & ornatus euanescet. Væ tunc ei, qui Deum offenderit, neque resipuerit: Requiret enim tempus in negligentia deperditum, & non inueniet. Ploremus igitur coram Domino Deo nostro, vt miserationes ab ipso obtine-

* Græc. ἐν τῷ ἐν τῷ ὑπομνηστικῷ. de quo supra in Hypomnist. ac Schol. pag. 275. 278.

obtineamus. Donec tempus habemus, temperemus nobis,& placare studeamus Deum. Non est nobis certamen de pecunijs,quarum iacturam licet quis fecerit, alias pro illis rursus comparare sibi poterit. De anima nobis periculum; quam si perdiderimus, nō amplius recuperare poterimus, iuxta quod scriptum est: Quid proderit homini, si mundū vniuersum lucretur; animæ verò suæ detrimentum patiatur? aut quā dabit homo commutationem pro anima sua? Filius enim hominis venturus est in gloria & maiestate sua: & tunc reddet vnicuique secundùm opera eius. Si ergo detur retributio,nullaque opera nostra latere possunt Deum: quare non operamur bonum, vt bonum nobis retribuatur; abstinemusque à malo, ne mala nos * inuadant? sicut scriptum est: Recede ab iniquo; & non timebis, & tremor non appropinquabit tibi. Erubesco dicere, & tacere nequeo, ob meam, meique similium ignauorum negligentiam; quòd milites huius seculi, missa à Rege dona accipientes, promptè alacriterque ad mortem vsque pro ipso periculis se subijciunt: quanto magis nos, quibus tales factę sunt promissiones, debemus non * cessare ab operibus iustitię,vt à ventura saluemur ira; ne tamquam inimica nostra vtamur anima,quam sibi vindicat Deus. Cogitemus quomodo ardorem solis,vehementiamve febris tolerare nequeamus; & quo pacto inextinguibilem illum ignem pro nihilo ducimus? Dominus autem suo nos consilio dirigat, manuque sua forti nos protegat, in secula. Amen.

Nota. | Matth 16. | Ibidem & Matth. 24. | * al. obruant. | Esai 54. secūdùm LXX. | A Minori ad maius. | * al. non deserere opera iustitiæ. | A Minore.

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES.

DE Virtute, Capita decem. Prologus.] *Auctor noster Ephram, antequam sequentia decem aggrediatur Capita, suum hic Prologum præmittit, idemq; in quattuor Adhortationibus antea positis præstitit. ac postea in illud:* Attende tibi ipsi.] *& ante duodecim ibi capita sequentia, alibique non sine caussa facit & obseruat. Ut autem vis & ratio Prologi ab omnibus rectius ac plenius cognoscatur, sciendum est Prologum, & Præfationem, atque Proœmium, pro iisdem ferè apud Patres sumi. quādo scilicet summa rei breuiter præfando præmittitur: vel auditorum, lectorumve animi, ad audiendum legendumve attentius & patientius, suaui & accommodo aliquo præloquio, siue præfatione, præsertim in rebus arduis, ac longioribus, pluribusve distinctis capitibus, vt hic apud Auctorem, præparantur, & denunciuntur. Deduciturq; Prologus à Græc.* πρὸ *&* λόγος. *siue* ἀπὸ τοῦ προλογίζειν, *quasi Prologo uti: Præfatio autem à præfando, significans id quod præloquimur, antequam ad rem veniamus, &c. Et vt Prologi ac præfationis acceptionem apud Patres confundi, & pro iisdem planè vsurpari noueris; illud ex vnius S. Hieronymi (ne multos hîc allegare sit necesse) scriptis abundè edoceris: quippe in quibus, inter alia, indifferenter sic passim habetur, ac legitur:* [Incipit Prologus S. Hieronymi, in librum Quæstionum Hebraicarum.] *ac postea ibid.* [Finit Prologus.] *Item:* [Incipit Præfatio S. Hieronymi Presbyteri in Amos Prophetam.] *ac post eamdem Præfationem:* [Explicit Præfatio. Incipit Textus.] *Item:* Sequitur Præfatio in explanationem B. Hieronymi in Abdiam Prophetam, ad Pamach. Finit Præfatio, &c. *Vtrumque porrò vicissim in sequentibus:* [Incipit Præfatio eiusdem Beati Hieronymi in librum tertium, super Oseę ad Pamachium Episcop.] *ac post fin. ibid.* [Finit Prologus.] *Vbi hic Prologus, ibi Præfatio indifferenter dicitur. Sicut & in sequentibus:* [Incipit Pręfatio in lib. 2. Amos Prophetæ.] *Subijciturq; post ibid.* [Explicit Prologus. Incipit Textus.] *Item:* [Incipit Pręfatio S. Hieronymi in explanat. super Sophoniam Proph.] *Ac post ibid.* [Finit Prologus.] *Item:* [Præfatio ponitur in explanationes Esaiæ Prophetæ.] *qua finita, post subijcitur:* [Finit Prologus.] *Quæ inde adducere hic visum est, vt certò constet, vnum pro altero nomen indifferenter accipi, sicut & alibi apud alios. Proœmiorum porrò vsum, & necessitatem luculenter ostendit S. Chrysost. Tom. 3. in Homil. de ferendis reprehensionib. & Conuersione S. Pauli. cuius initium est:* Reprehenderunt nos amicorum quidam, quòd productiora sermonum initia faciamus, &c. *longè ab initio, ibi:* [*Seruiunt in hoc nobis proœmia, vt auditores de dicendis per compendium instruantur, & manifestior tradatur*

A *datur doctrina. Fateor enim non opus prooemijs, neque instructionibus his, qui semper scripturis vacãt, neque alijs occupationibus distrahuntur: statim enim audito lectore, dictorum mentem accipiunt. Qui autem bonam temporis partem secularibus negotijs impendunt, & rarius hic comparent, nisi prooemia audiant, & instructi intelligant, quæ sermonem illum præcedant, absque lucro hinc abeunt, &c.] Ac paulo post ea ibid. [Est & alius vsus Prooemiorum: Incidimus enim sæpe in longiora argumenta, quæ vno die ad finem perduci nequeunt; & interdum duobus vel tribus diebus, vt rectè explicentur, opus habent. Vnde tunc opus est, die secundo finem doctrinæ prioris repetere: vt dum principio finis congruit, sermo cohæreat, auditoribusque minus sit obscurus. Et vt discas sermonem absque prooemijs valde obscurari; ecce exempli gratia, afferam aliqua: Vt autem vidit eum Iesus: Tu es Simon, inquit, filius Iona: tu vocaberis Cephas, quod interpretatum est Petrus. Vides num intelligatis dictum? num intelligatis consequentiam, & quare dicta sint? quandoquidem absque proemijs introducta sunt. Comparatur igitur, qui hoc facit, ei qui hominem omni ex parte obtectum, in spectaculum adducit, &c.] Atque ista de* B *Prooemiorum vsu, hactenus ex Chrysostomo.*

CAPVT PRIMVM.

Beata Ciuitas, quæ à pijs regitur; & nauis, quæ à peritis gubernatur: Monasteriumque, quod à temperantibus administratur. Væ autẽ ciuitati, quæ ab impijs dirigitur; & naui, quæ ab imperitis gubernatur; ac Monasterio, quod ab intemperantibus administratur: nam & ciuitas replebitur Barbaris, ob impietatem eorum qui eam tenent; & nauis confringetur propter imperitiam gubernatorum: Monasterium autem desolabitur, ob ignauiam administrantium.

Similia sunt Prouer. 29. & Sap. 6. Eccl. 10. & Eccli. 10.

C

SCHOLIA.

H*Abentur in Scripturis pleraque similia, ad quæ non obscurè hic ab Auctore fieri videtur adlusio. cuiusmodi sunt Prouerb. 29.* [Rex iustus erigit terram.] *Item:* [In multiplicatione iustorũ lætabitur vulgus: cùm impij sumpserint principatum, gemet populus.] *Et postea ibid.* [Homines pestilentes dissipant ciuitatem: sapientes verò auertunt furorem, &c. *Sic Sapient. 6.* [Rex sapiens stabilimentum est populi.] *Et Eccl. 10.* [Beata terra, cuius Rex nobilis est, &c.] *Item ibid.* [Væ tibi terra, cuius Rex puer est, &c.] *Sic quoque Eccli. 10.* [Rex insipiens perdet populum suũ, & ciuitates inhabitabuntur per sensum prudentium, &c.]

D

CAP. II.

SI sub obedientia spiritalium Patrum consederis; non cùm demulceris, & audis verba assentationis, apparet fidei tuæ stabilitas ac firmitas: sed quando contemptus, atque percussus sustinueris; nam etiam fera meritò cùm demulcetur, mansuescit, atque mitescit. Ne itaque erga corripientem, & instituentem te, amarulentior fias; si nimirum cupis vas electionis euadere: sciensque obedientiæ in Domino, ac humilitatis profe-ctum, eò progressus es; nempe si eius gloriam cognoscens, eam tibi delegisti. In ea frater, Sanctorum vita illustris est, & magnifica. Moyses enim seruus Domini, etsi doctrina Iethro non erat imbutus; verumtamen illi se subiecit, atque seruiuit; quamuis in Aegypto satis esset eruditus. Iesus quoque Naue filius, perfecta E sua obedientia, tantum donum promeruit, vt Moysis successor fieret. Et Samuel, per obedientiam, quam Heli sacerdoti præstitit, dignus habitus est, qui vocem Dei audiret. Elisæus verò, huius adminiculo pallium, & gratiam sui accepit Magistri. Quid porrò homines similes vobis, passionibus subiectos cõmemoro? Ipse quoque Deus Verbum incarnatum, vitam in humilitate, & obedientia traduxit, sicut nos docet Euangelista, dicens: Et erat subditus parẽtibus suis. Rursus autẽ, & Apostolus ait: Humiliauit semetipsum, factus obediẽs vsq; ad mortẽ: mortẽ autẽ crucis. Quin etiã, quotquot viuẽdo, nolũt bonã parentũ tolerare disciplinã, nõ leui se periculo exponũt: plærig; enim, qui in ciuitatibus à magistratu puniuntur, ferè propter inobedientiã, atque contumaciã, duramque ceruicẽ, * plectũtur. Quin & puellæ, nolentes bonis morem gerere admonitionibus, verecũdia, ac pudicitia abiecta

Obedientiæ, & humilitatis, cõmendatio ab exemplis, & scripturis.

Exod. 3. 18.

Deut. 34 & Iosue 1.

1. Reg. 3.

4 Reg. 2.

A Maiore.

Lucæ 2.

Philip 2.

* Græc. ἐκτραχηλίζονται.

iecta, in plateis vicisque turpem vitam cum dedecore traducunt: quæ autem intentæ sunt operi, & mentis tranquillitati atque pudicitiæ vacant; ab hominibus quidem honorabuntur, à Deo autẽ glorificabuntur. Bonum incepisti opus, in eo persiste: vt magnificeris à Domino, cum mansuetis, & humilibus, in Regno cælorum. Amen. A

Contra inobedientes. Matth. 5. 23.

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES.

SI sub obedientia spiritalium Patrum consederis, &c.] *Obedientiam vehementer commendat, eamq; pulcherrimis Scripturæ exemplis: à Moyse, Iesu filio Naue, Samuele, & Elisæo, aliisq; confirmat, atque illustrat. A Moyse quidem, qui, quamuis Ægyptiorum scientia satis esset institutus, licetq; à Madianitis alienus; tamen etiam Iethro sacerdoti Madian seruire, illiq; se subiicere voluit: vt est Exod. 3. & eidem consilium danti lubens obtemperauit, omniaq; fecit diligenter, quæ ille suggesserat, sicut habetur Exod. 18. Iesus quoque Naue filius, adeò sua commendatur obedientia, vt per eam diuinitus Moyses mereretur fieri successor, & in populum Israeliticum obtinere imperium, eumq; in terram promissionis ducere, &c. vt est Deuteron. 34. & Iosue 1. 3. 4. &c. De Samuele etiam legimus 1. Reg. 3. quomodo per obedientiam suam, quam Heli sacerdoti præstabat, promeritus sit vocem Dei audire, & quidem tertiò, iuxta illud:* [Et adiecit Dominus vocare Samuelem tertiò. Qui consurgens, abiit ad Heli, & ait: Ecce ego, quia vocasti me. Intellexitque Heli, quòd Dominus vocaret puerũ. & ait: Non vocaui te, reuertere, & dormi fili, & si deinceps vocauerit te, dices: Loquere Domine, quia audit seruus tuus. Abiit ergo Samuel, & dormiuit in loco suo. Et venit Dominus, & stetit: & vocauit ipsum sicut semel, & bis vocauerat ipsum: Samuel, Samuel. & ait Samuel: Loquere Domine, quia audit seruus tuus. & Dominus ad Samuelem: Ecce ego, &c.] *De quo plura 1. Reg. 3. & ad longum, apud Ephræm Tomo 1. in Apolog. ad Fratrem quendam, de Heli sacerdote. cuius initium est:* [Cùm Scriptura de Heli Sacerdote attestetur, &c. *Quin & Elisæus denique, adminiculo obedientiæ, pallium, ac gratiam accipere Eliæ sui magistri meruit, sicut & clara de eo est historia, 4. Reg. 2. quò etiam Gregorius Nyssæ Episcopus, frater Magni Basilij alludẽs, sic de eo inter alia, in vita Gregorij miraculorum opificis, enarrando adducit:* [Quid ex Propheticis miraculis, his rebus ex aduerso comparando adduci vis? Dicam Iordanis sectionem, quam percussione pellis ouillæ, ante ascensionem fecit Helias: & post eum Elisæus, hæres & pellis, & spiritus illius, &c.] *Idemq; in tractatu de sancto Baptismo, cuius initium est:* [Nunc agnosco meum gregem, &c.] *sic inter multa ibi percenset:* [Similiter vnius Prophetæ indumentum, quod ex pelle erat caprina, Elisæum, per totum terrarum orbem, fama celebratum effecit, &c.] *Atque ista hactenus in commendationem Obedientiæ. de qua operæpretium fuerit etiam videre caput sextum postea hic sequens, cuius initium est:* [Frater quidam sub obedientia spiritalium Patrum, &c.] B C

Iesus quoque Naue filius, &c.] *In vulg. Latin. legitur:* [Iosue filius Num.] *At LXX. quos ferè Patres sequebantur, vt etiam Ephræm, legunt, appellantq;,* Ἰησοῦν υἱὸν Ναυῆ, *id est,* Iesum filium Naue.] *De quo, vide Deut. cap. 34. Et Iosue cap. 1. 2. &c.* D

Sicut nos docet Euangelista dicẽs: Et erat subditus parẽtibus suis.] *Alia hic lectio apud Ephræm habet:* [Et erat subditus ipsis.] *Sic quoque in sacro Cod. Lucæ 2.* [Et erat subditus illis, & mater eius conseruabat omnia verba hæc in corde suo.] *Quem etiam locum piè doctèq; illustrans S. Bernardus Abbas Claræuall. sic in Homilia 1. super* Missus est, *inter alia recenset ibi:* [Nam subdit Euangelista: Et erat (inquiens) subditus illis. Quis? Quibus? Deus hominibus. Deus, inquam, cui Angeli subditi sunt: cui Principatus, & Potestates obediunt, subditus erat Mariæ, nec tantùm Mariæ, sed etiam Ioseph propter Mariam, &c.] *Ac paullò post ibidem:* [Quibus ergo laudibus iudicas dignã, quæ etiam præit? Disce homo obedire, disce terra subdi: disce puluis obtemperare. De auctore tuo loquens Euangelista: Et erat (inquit) subditus illis: haud dubium quin Mariæ & Ioseph. Erubesce superbe cinis. Deus se humiliat, & tu te exaltas? Deus se hominibus subdit: & tu dominari gestiens hominibus, tuo te præponis Auctori? &c. [*Hactenus ibi Bernardus.* E

CAPVT III.

SI ad dimidium perduxerit opus aliquod, frater tuus; contigeritque ipsum in morbum incidere, tuaque opera indigere in opere: curam eius suscipe, omni cum humilitate, patienti compatiẽs. Postquam verò sanitatem is recuperarit, ne fratris tui appetieris opus: ne fortè tibi ipse à Domino, & hominibus damnationem adsciscas. At fortasse suggerit cogitatio, nõ sine Diuina id permissione accidisse, vt ille malè habeat, & ego interim hoc consequar: at cur non bonum illud cogitasti; quòd scilicet Diuino id fa-

Cogitationis suggestio.

A id factum sit permissu; vt cuiusmodi voluntate sis demonstres, tui ne ipsius, an fratris amator? Quòd si à morbo liberatus, ipse recusauerit; rem bona conscientia cum permissu tamen Præfecti, accipe: vt bonum habeas testimonium ab his, qui foris sunt. Necessaria enim est iustitia, pietas, atque obseruantia. De sanctissimo quippe Simeone, qui Saluatorem accepit in vlnas suas, scriptum habemus, quòd esset iustus, & timoratus. *Lucæ 2.*

CAP. IIII.

FIrmo, ac stabili corde simus, Charissime: nam virtuti aduersatur segnities. Ne igitur exigua nobis ingruente acedia, euadamus pusillanimes: B verùm vim nobis ipsi inferamus, magnanimi Viatoris instar; quippe cui dum defectio atque debilitas per viam accidit, non cadit animo, neque à scopo desistit propter longitudinem viæ; sed seipsum consolatur, dicens: Adhuc modicum restat viæ, & ad diuersorium peruenies, atque quiesces. Et Dominus vim eius cernens, robur illi viresque præbet, viæque mollit ac mitigat asperitatem: segnities enim, atque pigritia paupertatis conciliatrices existunt, non modò donorum spiritalium, sed etiam necessitatum corporalium.

Virtuti inimica segnities.

Viatoris magnanimi exemplum.

Segnities paupertatis conciliatrix.

CAP. V.

C SI ante cunctos in Synaxim, ac congregationem prodeas, & persistas donec absoluatur, ne in hoc te efferat cogitatio: quoniam & artifices multum studij, ac vigilantiæ in suo opere adhibent. Neque corpore dumtaxat te præsentes Domino: sed & cogitationes in corde humili à cæteris rebus, vt illi des operam, abducito. Superbia enim latibulo similis est, in quo Draco libenter moratur; & eum, qui ad illud accesserit, interficit. Porrò de non inebriando se vino, aut de mulierum consuetudine vitanda, superfluum mihi videtur tuæ significare pietati; tum quia manifestum est omnibus, hoc à virtute esse alienum. Necessarium est ergo non solùm in hac parte impetum Dæmonum obseruare, atque cauere; sed neque cum maribus, & adolescentibus conferre licet sermones lasciuos, atque effœminatos, qui in perniciem animam trahunt. Non tamen quòd malum sit fœmina, eius conuersationem auersamur: sed quia facilè D est inimico, per colloquia & conuersationes mulierũ, nos subuertere, & ad transgressionem Diuini præcepti inducere. Quocirca nos oportet vndequaque obseruare malignorum spirituum iacula; confidẽtes armaturæ, ac virtuti Spiritus sancti: nam qui vnam portam inimico præcludit, duas autem ei aperit, existimans se securum esse, fallitur hic, quisquis est. Necessarium est ergo, vt nos ipsi vndique communiamus: nullamque occasionem præbeamus ijs, qui occasionem quærũt. Deus enim non irridetur; & horrendum est incidere in manus Dei viuentis. Cui gloria, in secula seculorum. Amen.

Synaxis.

Superbia latibulo similis.

Contra lasciua commercia atq; colloquia.

Mulierum consuetudines, vt vitandæ.

Eleganter dictũ, & prouerbialiter.

Galat. 6.
Heb. 10.

SCHOLIA.

E SI ante cunctos in Synaxim prodeas, &c.] *In Latinis Sanctorum Patrum ex Græco translationibus, nota nomen Synaxis & Synaxes, sæpe haud inuenustè, & inaccõmodatè etiã in alia atque alia significatione vsurpari: quemadmodum & ab Athanasij, Basilij, & Chrysostomi, aliorumque Græcorum Patrum Interpretibus, & à nobis in plurimis Ephræm locis (seruato vocabulo Græco tãquam Latino, quòd significantius sit, latiusq; pateat) vsurpatũ retentumq; inuenies. Cæterùm quia multa illius sunt significata, & acceptiones variæ, de ijs pro maiore declaratione, aliquid (ne quis in illis hæreat) dicendum erit. Significat autem nomen Synaxis primò conuentum, seu congregationem, cùm Monachi ad orandũ, Diuinasq; laudes decantandas, ac celebrandas, & ad Diuina peragenda mysteria simul conueniebant, à Græco verbo συνάγω, hoc est, congrego, seu colligo, &c. qua etiam significatione hîc ab Auctore accipitur, & suprà in Epistola ad Ioãnem Monachum, cuius initium est:* [Varijs licet adhortationibus cum religiosissimo Theodoro egerimus, &c.] *ibi:* [Neque corporalium necessitatũ prætextu, Synaxim

vestram neglexeritis, &c.] *ac postea hoc eodem Tomo, in Paranes. 18. 19. 23. 26. & alijs in locis apud eundem sæpissimè. Accipitur præterea pro congregatione, & conuentu simpliciter. item pro collecta, conuenticulo, celebritate, solennitate, Missæ sacrificio, & sacra Communione, &c. in quibus omnibus significationibus, alijs atque alijs locis, vtitur Auctor noster Ephrem: sed in prima acceptione, pro conuentu ac congregatione Monachorum ad orandum, & laudandum Deum, &c. sæpissimè, præsertim hoc Tomo 2. ac vbicunque de Monasticis agit. Neque etiam infrequenter apud eum, Synaxis pro sacra altaris Communione vsurpatur, sicut suis constabit locis. quod quidem in eo significato verbum, ex 1. Cor. 10. desumptum videtur, vbi Apostolus sic loquitur:* Calix benedictionis, cui benedicimus, nónne communicatio sanguinis Christi est: & panis quem frangimus, nónne participatio corporis Domini est? &c.] *Nam vt rectè libro 4. cap. 14. ait Damascenus:* [Hoc Sacramentum Christo nos copulat, atque eius carnis, Deitatisque participes efficit: nosque inter nos in eodem Christo conciliat, atque coniungit, & veluti vnum corpus coagmentat, &c.] *iuxta illud Pauli 1. Cor. 10.* [Vnum corpus, vnus panis multi sumus, qui de vno pane participamus, &c.] *Vnde quàm conuenienter etiam pro sacra Communione sumatur, clarissimum euadit. Sed ista de vocabulo, & acceptione Synaxis, abundè hic sufficerint.*

Superbia latibulo similis, in quo Draco moratur, &c.] *Auctor ostendere (vt videtur) volens, quàm periculosum sit Superbiæ vitium, illud cum antro siue latibulo, in quo Draco latitat, haud incommode hic comparat. Nam sicut accedenti ad latibulum, in quo Draco serpens commoratur, maximum ab eo mortis imminet periculum: ita & saluti animarum à superbiæ latibulo, in quo Diabolus versatur (nisi illud sedulò vitauerint) exitium proximum est. Nullum enim est vitium (vt rectè tradit August. lib. 4. de Trinit. cap. 15. Tomo 3.) in quod magis accipiat ius dominandi ille superbissimus spiritus, ad ima mediator, ad summa interclusor, &c. Clariusq; de eo alibi Ephram, in tract. de euersione Superbiæ, Tomo 1. vbi inter alia, sub fin. sic habet:* [In superbia enim habitat, qui dixit: In fortitudine manus meæ faciam, & in sapientia intellectus auferam terminos gentium, &c.] *Ac rursus:* [Dixisti in corde tuo: In cælum conscendam, super astra cæli exaltabo solium meum. ascendam super altitudinem nubium, & similis ero Altissimo. Veruntamen ad infernum detraheris, in profundũ terræ, &c.] *Ex quibus, quomodo in latibulo superbiæ Draco diabolus habitet, & quæ inde mala atque pericula, omnibus liquet. Sed de his latius apud alios Patres, ipsumque Ephram sparsim multis in locis, alibi.*

CAPVT VI.

Parabola, aut potius exemplum rei verè gestæ.

FRater quidam sub obedientia spiritalium Patrum residens, alium fratrem adijt, dixitque: Cupio relinquere Patres meos spiritales, & per me tranquillè degere. Ad quem ille: Homo, inquit, quidam habebat filium, quem accipiens, in manus tradidit artifici, qui eum artem suam doceret, eratque puer distractior circa opus. Cumque post dies aliquot, adolescens ad patrem suum accederet, dixit: Pater tolle me ab hoc magistro meo; per me enim magis artem apprehendere potero. At pater ad ipsum: Si cùm ab alijs, inquit, docearis, & manuducaris, nihil didicisti; quid per te solus præstare poteris, ô fili, non addiscens, neque obediens, quemadmodum oportet? Video te malè erga artem, quam addiscis, affectum; metuoque ne fortè frustra in te laborauerim: arripe igitur opificium tuum, sicut oportet fili, vt in arte exercitatus ipse tibi requietem inuenias: nam inertes assequitur mors. Quapropter, & nos charissime, caueamus à nobis abijcere iugum obedientiæ in Domino; ne fortè nõ placeat Deo: cumque in tentationẽ inciderimus, non sit qui auxilietur nobis. Quando enim Agar ancilla Sarræ aufugit à cõspectu Dominæ suæ, inueniẽs eam Angelus Dei, dixit ad ipsam: Reuertere ad Dominam tuam, & humiliare sub manu illius: fecitque illa sicut dictum erat ad eam. Cùm verò adesset tẽpus eius, assumpto commeatu, dimissa est cum fiducia, vnà cum filio suo: oberranteque ipsa per solitudinem, adeò vt siti peritura videretur simul cum filio suo Ismael, non despexit eam Deus. Oportet ergo, & nos patienter perferre tribulationes, tamquam Domino seruientes, & non hominibus. Ideoque dum sub obedientia versamur, ne opera inobedientiæ agamus; ne & nos patiamur, quemadmodum passus est Giezi, minister Prophetæ Elisæi: quin potius per piam religiosamque obedientiam, fructum reddamus perfectum Domino nostro Iesu Christo: Cui gloria in seculorum secula. Amen.

Genes. 16. *Gene. 16. 21.* *4. Reg. 5.*

SCHO-

SCHOLIA.

FRater quidam sub obedientia spiritalium residens Patrum, alium adijt Fratrem, dicens: Cupio relinquere patres meos spiritales, &c.] *Ista vt ad seculum rediret, ac obedientiæ iugum excuteret, in tentationem dilapsus Frater dixit: Cui pater ille apto hic respondit exemplo, quod tamen an parabolicum, an potius rem verè gestam dixero, subdubito: id certum teneo valde illud efficax esse ad fratrem illum, aliosq́; similes tentationis spiritu exagitatos, in bonis institutis confirmandos, & in officio continendos. Et ne quis obedientiæ iugum susceptum, à se temerè abijciat, inter alia opportunè exemplum Agar ancillæ Sarræ, ad Dominam suam (à cuius facie profugerat) monitu Angeli obedienter humiliterque reuersæ, proponit, verbisque Scripturæ eleganter confirmat. De quo historia habetur, Genes. 16. ad longum, ac postea Gene. 21. quam latius, pleniusq́; examinando etiam explicat S. Chrysostomus, Homil. 38. in caput alleg. Gene. 16. & homil. 46. in cap. Genes. 21.*

Oberranteque ipsa per solitudinem, adeò, vt siti videretur peritura cum filio suo Ismael, non despexit eam Deus.] *Quæ de Agar, & de filio eius Ismael, prius adducta sunt, ad vtrumque quidem citatum Genes. locum referenda videntur: sed tamen quæ posterioribus hisce verbis ab Auctore allusiuè dicuntur, potius ad verba Gene. 21. referuntur, vbi de Agar, eiusq́; filio sic habetur:* [Quæ cùm abijsset, errabat in solitudine Bersabee. Cumque consumpta esset aqua in vtre, abiecit puerum subter vnam arborem, quæ ibi erat. & abijt, seditque è regione procul quantum potest arcus iacere. dixit enim: Non videbo morientem puerum, & sedens contra, leuauit vocem suam, & fleuit. Exaudiuit autem Deus vocem pueri: vocauitque Angelus Dei Agar de cælo, dicens: Quid agis Agar? noli timere: exaudiuit enim Deus vocem pueri de loco, in quo est, aperuitque oculos eius Deus: quę videns puteum aquę, abijt, & impleuit vtrem, deditque puero bibere, &c.] *Ex quibus sanè Scripturæ verbis, adlusio, sententiaque Auctoris apertissima est. Cæterùm plenius de his Chrysostomus vbi supra. & Augustinus quæst. 53. & Hieronymus in Quæstionibus seu tradit. Hebr. in Genes. cap. 16. & 21. alijque alibi.*

Dum sub obedientia versamur, ne opera inobedientię agamus: ne & nos patiamur sicut passus est Giezi, &c.] *Historia, de improbo facto Giezi ministri Elisæi Prophetæ, habetur 4. Reg. 5. & est in substantia eiusmodi: Giezi, quòd munera, quæ eius recusauerat Dominus, à Naaman Syro lepra curato occultè, perfideque contra voluntatem Prophetæ Elisæi accepisset, factumque suum mendacio occultare studuisset: sua inobedientiæ ac mendacij iustas pœnas luit, & lepra, quæ Naaman Syro adhæserat, mox ipsi applicata est, & semini eius, vsque in sempiternum. Statimque discessit ab eo leprosus (vt habet scriptura) quasi nix. Atque illud est, quod hic noster insinuat Auctor dicens:* [Ne & nos patiamur, quemadmodum passus est Giezi minister Prophetę Elisæi, &c.] *quippe qui dum sub ministerio, & obedientia optimi versaretur Domini, opera inobedientiæ exercuit, perfidè egit, & sua inobedientia atque perfidia meritò pœnas luit, lepraque qua Naaman Syrus liberatus fuerat, ipse totus ea (vt dictum est) infectus commaculatusque repertus est, vt non immeritò de re adeò obstupescenda exclamet alibi in hæc verba Chrysostomus:* [O admiranda potentia Dei. O sublime meritum Elisæi. Vno in tempore duplex virtus ostenditur, & gemina potestas Prophetam sanctissimum demonstrat. Curatur Naaman Syrus; & lepra Giezi perfunditur seruus. Syro fides attulit gloriam: & seruo perfidia intulit pœnam. Ille de Syria veniens, quod desiderauit, accepit: hic de Prophetæ domo exiens, plagam sibi de perfidia acquisiuit. Naaman curatur, & gaudet: Giezi vulneratur, & deflet. Alius suis redditur sanus: alius cunctis ostenditur maculatus. Alius exemplum virtutis ostendit: alius meritum fallacię demonstrauit. Curatur fide, qui fuerat maculatus: & maculatur perfidia, qui fuerat sanus. Naaman inuitat ad Deum: Giezi profertur singulis in perfidiæ exemplum. Per Naaman, Deus collaudatur: per Giezi, iudicium cæleste metuitur. Inde salus nascitur: hinc metus. Inde gloria petitur: hic fraudis molestia formidatur. vt his exemplis, & fidei pretium, & perfidiæ supplicium cunctis gentibus monstraretur.] *Ita Chrysostomus in sermone de Naaman Syro, ab Elisæo Propheta curato. Tomo 1. cuius verba aurea, ad rem de qua agitur magis illustrandam, hic planè referre visum est.*

CAP. VII.

SI quis ad te accesserit secretò dicens: Conueniamus inter nos, ac simul fœdus, & amicitiam ineamus; vt si quid dixero tibi, me sine contradictione audias. Deinde etiam post iusiurandum, si te in peccatum inclinare, atque subuertere voluerit: ne morē geras illi; quamuis magnifica protulerit, seque ipsum humi prostrauerit, vt violes Dei præceptū, supplicans. Noli acceptor esse personæ aduersus animam tuam: nouit quippe diabolus, non tantùm ista subornare, sed etiam è Scriptura afferre, carnisque

Eccli. 4.

infirmitatem allegare, ac multa alia comminisci, vt hominem præuaricatorem A mandatorum Dei efficiat; habeatque quod contra eum glorietur. At nos, tali illius studio, inanique labore edocti, ad pietatem fortes in proposito, susceptoq; consilio erimus. Nam si illi, dum propriam cupiunt voluntatem perficere, aut potius cooperantis in eis diaboli, tantum studium, artemque exercent, ne suo frustrentur instituto, ac fine: quanto magis eos, qui spiritulem exercent vitam, decet peritiores, ac vigilantiores esse; vt ne aduersus eos exultet diabolus. Atqui oportebat non iurare omnino, ob præceptum Saluatoris nostri Dei. at nunc abreptus es verbis, ne paruifacias: in manus enim malorum venisti, propter amicum tuum. Ne dederis somnum oculis tuis; nec dormitent palpebræ tuæ, vt salueris; tamquam damula è laqueis, & quasi auis è * reti. Veruntamen ne cadas animo, neque confundere: est enim emendatio mandato, si de cætero præ oculis B habeas Dominum. Attende igitur tibi ipsi; non enim obnoxius es iureiurando, si teipsum à malo elongaueris. nam ipse, qui Euangelium in mundo prædicauit, propter nimium suum in humanum genus amorem: ipse inquam Dominus mandauit hominibus, vt pœnitentiam agant; abstineantque ab omni peccato. Videndum igitur, ne dum voluptates nostras explere desideramus, iurisiurandi prætextum adducamus, quasi amplius nos ex inimici retibus subducere nequeamus. Deus non irridetur, cupientibusque saluari manum porrigit. Declina ergo à malo, & fac bonum: sicque sermonem seruaueris, secundùm eum qui dixit: Ab omni via mala prohibui pedes meos; vt * custodiam verba tua. Vis autem, vt plenam perfectamque tibi fidem faciam, quòd verbis non sis obnoxius; si mala vitaueris, bona autem egeris, subtraxerisque te ab omni homine ambulante inordinatè. Audi Parabolam, aut potius exemplum: Homo quidam habebat C filium, qui patrem suum in cunctis vehementer honorabat: alius autem quidam inuidia ductus super profectu iunioris, occultè accedens, dixit ei: Iura mihi aduersus patrem tuum, quòd quæ tibi sum dicturus, facies, seruabisque absque omni contradictione. atque ille non rectè agens, iurauit ipsi. Deinde post hoc, dixit ad eum: Vade, ac dedecore patrem tuum affice, ipsumque plagis cæde; & noli amplius revereri conspectum eius; & quæcunque tibi mandauerit non facienda, facito: quoniam iurasti mihi, & non poteris non obedire ijs, quæ tibi à me dicta sunt. Sed numquid tantam sustinebit dementiam, aut potius impietatem filius; & non despiciet iniquissimum consilium illius, propter cultum ac reuerentiam erga patrem? ad eumque respondebit: Video te hominem non verum, nec iustum esse; sed inimicum patris mei, animæque meæ insidiatorem: at me non decipies, sicut serpens sua calliditate Euam; neque me ad impietatem D versuta tua improbitate compelles. Nolo vt me accusare, vel reprehendere pater possit, quòd impietati paruerim: despicio itaque consilium tuum nefarium ob patris mei reuerentiam, animæque meæ salutem; auresque meas pretiosæ Crucis signaculo obsigno, ne amplius intret in aures meas verborum tuorum virus; ipsamque tuam consuetudinem vitabo, propter dolum in te latentem. Admonet quoque nos Apostolus, vt subtrahamus nos ab omni fratre ambulante inordinatè. Nam Deus malis actionibus non colitur. Ne igitur abduci te à scelestis hominibus patiaris charissime: vt non exacerbes patrem tuum, qui in cælis est, contraria præceptis eius agendo; & non habeas excusationem in die iudicij. Propter transgressionem enim mandatorum sancti Euangelij, Deum prouocas. Quocirca attende tibijpsi, summam sermonis per Prophetam edoctus. Ait enim Propheta Dauid: Iuraui, & statui; non transgredi præcepta tua, & cuncta iudicia tua: sed E iuraui, & statui, inquit, custodire mandata tua, & omnia iudicia iustitiæ tuæ. Rursusque ait: Iniquitatem odio habui, & abominatus sum: legem autem tuam dilexi. & * hac Diuina misericordia, magnas euitabis tentationes, atque pericula. In illo autem eueniet, quod scriptum est: Conuertetur * dolor eius in caput eius, & in verticem ipsius iniquitas eius descendet. Charitatem igitur, ac vnionem posside, non quidem per iuramenta, & blanditias, aliave prohibita, coactam: sed quæ secundùm Deum sit, & ex animi affectu directa, ac consummata: quippe in qua nihil iniquum, aut coactum obrepit. eritque gratia Domini nostri Iesu Christi tecum. Cui gloria, in secula seculorum. Amen.

A Minore, ad Maius.

Matth 5.

Prouerb. 6.
* vulg. de manu aucup. s.

Matth 3. & Lucæ 3 5 24.

Galat. 6
Psalm 33.
Psalm 118.
* al. & custodiā.

2 Thess 3.

Parabola, aut potius exemplum.

Genes. 3.
2. Cor 11.

2. Thess. 3.

Psalm 118.

Ibidem.

* al. & in hoc.
Psalm 7.
* al. labor eius.

SCHO-

A

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES.

Nihil contra Dei voluntatem atque preceptum in gratiam cuiuscumque hominis tentandum, agendumve docet: Damonisq; suggestionibus, & improborum consilijs non adsentiendum; ac temere nullo modo iurandum: & si quis se malè acturum iurauerit, potius tunc mentem in melius mutandam, Deique preceptum de bene agendo, & malo non committendo attendendum, quàm temerarium, & planè illicitum, atque impium eiusmodi iuramentum opere complendum: Cuius etiam rei Parabolam, aut potius exemplum hic accommodum subijcit.

Ne dederis somnum oculis tuis, nec dormitent palpebræ tuæ, vt salueris, &c.] *Locus est Prouerb.6. Vbi al.* [Neque indormites palpebris tuis; vt salueris tamquam damula è laqueis, & tamquam auis è reti &c.] *& sic edit. 70. At in vulg.* [Eruere quasi damula de manu, & quasi auis de manu aucupis.] *Sed hoc à lectione 70. & S. Ephræm, diuersum hic est, vbi Auctor quasi per omnia, cum 70. concordat.*

B

Videndum igitur, ne dum voluptates nostras explere desideramus, iurisiurãdi prætextum adducamus, &c.] *Illos Auctor reprehendit, qui sese iuramentis temere obstringunt ad malè agendum, vt alijs complaceant, vitijsq; indulgeant: qui etsi perperam egerint, tale quid iurando; eorum tamen iuramentum non tenere, neque tales iuramentis eiusmodi manere obstrictos, si mala vitauerint, bona autem egerint, subtraxerintque sese ab omni homine (secundùm Apostolum 2.Thess.3.) ambulante inordinatè, demonstrat, probatque hic efficacissimè: tum Parabola, aut potius exemplo de duobus filijs, quorum alter nequior alterum melioris frugis ad iusiurandum impiè adegit, vt Patri suo in omnibus rebellaret, &c: tum auctoritate Sacræ scripturæ. ait enim Propheta David: (Psalm.118.)* Iuraui, & statui non transgredi præcepta tua, & cuncta iudicia tua: sed iuraui, *(inquit)* & statui custodire mandata tua, & omnia iudicia iustitiæ tuæ, &c. *Ostendere scilicet volens, non esse temerè iurandum, ad effectum præsertim rerum malarum, vel vt hominibus improbis consentiamus, Deumq; ac homines offendamus, &c. Sed de his latius apud Auctorem, cuius, aduersus mala promissa impijs iuramentis obstricta, notabile hic documentum adducitur, declaraturque. De quo & Chrysostomum vide, homilia 8.9.10. 11.12.14.15.16. ad populum Antioch. Tomo 5. vbi sparsim, & incidenter multa de vitandis iuramentis vtilia adducuntur, & alibi apud eundem sæpius. Quod porrò seruandum non sit iuramentum, quod est contra æquitatem, quodque scelere adimpletur, etiam docet Sanctus Ambrosius, libro 3. de Virginitate, part.3. diffuseq; deducitur apud Sanctum Augustinum, in Sermone 4. de decollatione S. Ioannis Baptistæ, & in tertio Sermone eiusdem diei, & in Epistola 104. vbi respondet Seuerino Miletinano Episcopo, ac alibi.*

C

Homo quidam habebat filium, qui patrem suum in cunctis honorabat: alius autem quidam inuidia ductus, &c.] *Enarratio est Parabolæ, aut fortè potius exẽpli, reiq; verè gestæ. Vbi in alio M.S. Cod. paullo aliter, & cum adiunctione, sic reperitur:* [Homo quidam habebat filium: Filius autem valde patrem honorabat, studebatque omnia eius præcepta seruare: & seruiebat, atque obsequebatur patri suo in omnibus. Alius autem quidam &c.] *Vbi Lectori liberum sit sequi, quam maluerit lectionem: Ego autem quam in pluribus exemplaribus Græcis reperi, eam hic in translatione secutus sum, atque reposui.*

D

CAP. VIII.

DEuita, Frater charissime, consuetudinem hominum hæreticorum, ac libidinosorum, nihil fidele loquentium; nam instar sagittarum, sermones ipsorum corda vulnerant. Noui quosdam, sermonibus animas peruertentes; cuiusmodi quidem homines, fortasse per symbola quædam, feminis fluxu laborantes Scripturæ sermo, & leprosos appellat. Quemadmodum enim menstruatus immundum reddit, secundùm legem, vbicumque consederit, vel quodcumque consputauerit; sic & horum impurorum fluxus animæ malè affectæ; sermonumque consputatio, execrabiles reddit suscipientes; & fortasse illorum deprauata animi affectio, cum eo, qui lepra laborat, comparanda est, sicut iam dictum est. Et omnis quidem Sanctorum cœtus zonam habebat lumbos constringentem, asperitatem, inquam, vitæ demonstrantem; nam armaturam Spiritus sancti possidebant, & vndequaque virtute Spiritus sancti confirmati erant. Istos autem ex propria negligẽtia, hoc dono Spiritus sancti cernimus nudatos; nec lumbi ipsorum cogitationibus castis coercentur; verùm cuncti eorum mores dissoluti, atque corrupti sermones, actionesque. Atque is quidem, qui circa fidem

Leuit.15.15. Matth.8.10.

E

Contra naufragos in fide.

fidem laborat: quid noceat, inquit, cum quouis homine versari, siue rectè credat, siue malè sentiat; modò sanam nos fidem teneamus? At qui voluptatibus ventris indulgent; his, quæ infra ventrem sunt, dicent: & quid obesse poterit edere, ac bibere, & genio indulgere, * corporalisque concupiscentia? Malum est concupiscere rem alienam, seu furari: & si quando de his quoque coarguantur; iterum dicent: necessitate coactus hoc feci: furatus sum, vt esurientem explerem animam. Quid isto fluxu impurius; aut eiusmodi lepra turpius; ac indecentius? Ideo non permittit sermo, execrandas hasce cogitationes in sanctarum animarum versari castris: sicut neque lepræ contactu notatos, sinit lex tentoria figere, in medio castrorum filiorum Israel. Etenim turpissimum reuera, in medio illustrium, atque sanctarum cogitationum morari: & immundis interim cogitationibus aditum præbere. Dissolutionem autem, ac turpitudinem, corruptionemque operum ipsorum, necnon impudentiam voluntatis eorum, procacitatemque linguæ, atque inexcusabilia eorum opera innuens, dicit: Quicunque tactus fuerit lepra, vestimenta eius dissuta sint, & caput ipsius reuelatum, & circa os eius contegatur: & immundus vocabitur omnibus diebus, quibus fuerit super eum tactus: & immundus cùm sit, immundus erit, separatus sedebit; extra castra erit conuersatio eius. Ex his sunt, qui dicunt: Comedamus, & bibamus; cras enim moriemur. Sunt autem isti, hominum, qui à veritate aberrant, sermones, atque etiã hæreticorũ sensus: Nam hæretici suum volentes confirmare errorem, ex diuinis scripturis loca, atque testimonia depromere conantur, ad corda obedientium ipsis peruertenda: ad quos pulchrè, & magnificè quidã Sanctorum enuntiauit, dum sic docens ait: Cùm sit igitur tale illorum argumentum, quod neq; Prophetæ prædicauerunt, neque Dominus docuit, neq; Apostoli tradiderunt, quod abundantius gloriantur plus quàm cæteri, cognouisse, de ijs, quæ non sunt scripta, legẽtes; & quod solet dici, de harena resticulas nectere adfectantes, fide digna aptare conantur ijs, quæ dicta sunt, vel parabolas dominicas, vel dictiones propheticas, aut sermonès apostolicos, vt figmentũ illorum testimonio non carere videatur. Ordinem quidem, & textum Scripturarum supergredientes, atque transilientes; & quantum in ipsis est, soluentes membra veritatis. Transferunt autem, & transfingunt, & alterum ex altero facientes, seducunt multos ex ijs, quæ aptant ex dominicis eloquijs, malè composito commento. Quomodo si quis Regis imaginẽ bonam, fabricatam diligenter ex gemmis pretiosis à sapiente artifice, soluens subiacentem hominis figuram, transferat gemmas illas, & reformans faciat ex ijs formam canis, vel vulpeculæ: & hanc malè dispositam, dehinc cõfirmet, & dicat hãc esse Regis illam imaginem bonam, quam sapiens artifex fabricauit, ostẽdens gemmas, quæ bene quidem à primo artifice in Regis imagine compositæ erant; malè verò à posteriore in canis figuram translatæ sunt: & per gemmarum phantasiam decipiat idiotas, qui comprehensionem regalis formæ non habeant; & suadeat hanc turpem vulpeculæ figuram, illam esse præclaram Regis imaginem. Eodem modo, & hi anicularum fabulas assumentes, post deinde sermones, & dictiones, & parabolas hincinde auellentes; vt aptare volunt fabulis suis eloquia Dei. Vnde sufficienter exemplis edocti, fugiamus peruersos hæreticorum sermones, imitationemque eorum, qui in luxu, ac lasciuia viuunt, & ex scripturis testimonia proferre videntur; vt fide, & operibus sani, fructum referamus perfectum Domino nostro Iesu Christo; Cui gloria, in secula seculorum. Amen.

Margin notes:
- * al. & carnalis concupiscentia.
- Leuit. 13. & Num. 12.
- Leuit. 13. Iuxta LXX. Sed in vulg. paullò aliter.
- Esai. 22. & 1. Cor. 15.
- Irenæum intelligit.
- Prouerbium elegans.
- Hæretici scripturas ad impia figmenta detorquent.
- A Dissimili, & absurdo.
- Hactenus ex Irenæo, contra hæreses.

SCHOLIA.

AD quos pulchrè, ac magnificè quidam Sanctorum Patrum, &c.] *Irenæum hoc loco intelligit, apud quem Libro primo aduersus hæreses, cap. 1. ista eadem ad verbum adducuntur. Ex quo etiam vnum scitu, ac notatu hic dignum collige, Irenæum scilicet sua Græco scripsisse sermone, cùm & Græcè hic ad longum citata, atque producta reperiantur eius verba apud Sanctum Patrem Ephræm, lingua Latinæ penitus ignarum, at Græcè (vt hinc clarum est) edoctum quamuis natione, & idiomate proprio Syrus fuerit. Quin & Sanctum Athanasium Græcè legit, & intellexit, atque citauit, sicut ex Cap. decimo, in illud:* [Attende tibi,] *nostrisq; ibi Scholijs, certò constabit postea.*

Et quod dici solet, de harena resticulas nectere, &c.] *Prouerbialis locutio est Græcis,* ἐξ ἄμμου σχοινία

A *σχοινία πλέκειν. quo quidem loquendi modo, ab Irenæo (vnde ista ad verbum desumpta sunt) & ab ipso Sancto Ephræm, notatur Hæreticorum, & præsertim Valentinianorum ineptia, atque stoliditas; quippe qui Scripturarum vndiquè collecta ramenta, nullo modo inter se cohærentia, in sua hæresis, atque erroris confirmationem, velut de harena resticulas nectere sunt soliti. Quomodo & Sinesius pereleganter in Epistola 57. aduersus Andronicum scribit, illum scilicet κλώθειν τὰ ἀσύγκλωστα, id est, nere illa, quæ neri nequeunt; quòd nimirùm ciuilem ipse virtutem, cum Sacerdotio coniungere niteretur, &c.*

Quomodo si quis Regis imaginem, &c.] *Similitudine ista, omnium Hæreticorum ars veteratoria lepide, & accommodè explicatur; qua putres, & ineptas suas fabulas diuinis eloquijs operiunt, adumbrantque: quomodo si quis Simiam turpe animal purpura, & bysso ornaret, vel Asinum exuuijs leonis vestiret, plumbeosque enses vaginis argenteis conderet, atque occultaret. vt est apud Gregorium Nazianzenum ad Nicobulum. vel lupos rapaces vestimentis ouium tegeret, vt est in Euangelio Matth. 7. Satanasque in Angelos lucis transformaret, vt est apud Apostolum 2. Cor. 11. &c.*

B

CAP. IX.

CONSIDERA habitum, quo indutus es, ô Monache, & cerne, quantum sit inter hunc, secularemque, discrimen: diligenterque animaduerte, quidnam ille designet. Constat quippe, quòd secularium institutorum, siue etiam rerum significet abiectionem; spiritaliumque operationum recordationem afferat. Noli igitur virtutem negligere, sed totis viribus sanctificationem procura: quoniam ideo egressus es mundo. acquire ergo tibi castitatem, vt inhabitet in te Spiritus Sanctus. Audi bonam in Domino admonitionem, charissime; & hanc C nequaquam spernes, vt quietem tibi inuenias. Noli animum conuertere ad detestabiles concupiscentias, assentationesque vanas. ne quis te fallat verbis inanibus: & ne zelaueris in malis; neque erratis attendas alienis. Te castum custodi: & si iam cœpit in te peccati flamma incendium excitare, eam lachrymis restingue: saluat enim cunctos Dominus, qui ad illum conuertuntur. Hæc igitur tibi à Domino deposce: nam eos Dominus diligit, qui in sanctitate ipsi seruiunt. Possessio pretiosa est puritas in cogitatione recta: hanc si amaueris, à Domino glorificaberis, & in omnibus prosperaberis. Ista audiens; vide, ne Diabolus oculos mentis tuæ vanis cogitationibus claudat: non enim ille te adiuuabit, quando ab Angelis traheris improbis; vbi certè ne sibi quidem ipse opem ferre potest. Illi enim parata est gehenna, & angelis eius: at tibi gaudium paradisi præparatum, si ab operibus ipsius recesseris. Tunc lætatur Diabolus, quando vitam turpiter degis: dolet D autem, quando in bonis te viderit proficientem actionibus. Ne ergo iam dictam virtutem despexeris, quippe † ex cuius exercitio parùm laboris, atque molestiæ capies. Verùm confide; quoniam citò fructus eius comedes. Si autem vtiles commonitiones malè acceperis; in nouissimis te pœnitebit, quando consumpseris carnes tuas, & corpus tuum, & dicas: Cur detestatus sum disciplinam; & increpationibus non acquieuit cor meum: nec audiui vocem docentium me, & magistris non inclinaui aurem meam? penè fui in omni malo, in medio Ecclesiæ & synagogæ. Ne ergo salutem nostram negligamus charissime; neque imitatores simus eorum, qui in lasciuia, & superbia, ac sine timore viuunt: nam confusio, & improperium operient eos, qui odio habuerunt Dominum. Dies nostri currunt, & finis appropinquat. Ploremus coram Domino Deo nostro, antequam tenebris concludamur exterioribus. Quomodo dies istos poterimus quærere; si in malis eos transegerimus, nihilque omninò profuerimus? Ecce, nunc tempus acceptabile: E Ecce, nunc dies salutis. Beati sobrij, atque vigilantes: quoniam ipsi in exultatione coronabuntur. Beati qui lugent nunc: quoniam ipsi cum electis Dei consolabuntur. Beati, qui laboribus se fatigant in Domino: quoniam delitiæ eos paradisi manent: quibus concedatur nobis perfrui, intercessione omnium, qui complacuerunt Domino nostro Iesu Christo; Cui gloria, in secula seculorum. Amen.

Sanctificatio vt comparanda.

Castitas vt custodienda.

Matth. 25.

† al. in cuius.

Prou. 5. Sed apud 70. paullò aliter.

Rom. 13. 2. Cor. 6.

Matth. 5. & Lucæ 6.

SCHOLIA.

CONSIDERA habitum, quo indutus es ô Monache, & cerne quantum sit inter hunc, secularemque discrimen, &c.] *Differentiam atque diuersitatem inter Habitum monasticum, & secu-*

& secularem, plurimi ex priscis Ecclesiæ Patribus, tam Græcis, quàm Latinis posuerunt, & explicuerunt, Dionysius Areopagita cap. 6. Ecclesiast. Hierarch. vbi inter alia loquens de perfectione Monachi: [Sacerdos (*inquit*) omni veste detracta, eum alia induit, &c.] *S. Athanasius libro de Virginitate docet Sanctimonialem, vt fuscam & vilem gerat vestem, &c. S. Basilius, epistola 1. ad Gregorium Theologum, & Quæst. 22. fusiùs explicat, vbi inter plures alias eiusce rationes, duas adducit præcipuas. Quin & Chrysostomus Homilia 69. in Matthaeum, Monachos dicit habitu imitari Heliam & Ioannem Baptistam. Et in libro siue Sermone de comparat. Regis & Monachi, affirmat Monachum vno duntaxat amictu instituto suo conformi vti solere, &c. Palladius in Historia Lausiaca, cap. 41. Tertullianus libro 1. de velandis Virginibus. S. Ambrosius libro 6. epistol. 36. & alibi. S. Hieronymus epist. 4. ad Rustic. Epist. 13. ad Paulinum. epist. 15. ad Marcellam. epistola 22. & 27. ad Eustoch. S. Augustinus epist. 199. ad Ediciam. lib. 6. contra Faustum, cap. 9. &c. S. Gregorius 2. Dialogor. cap. primo, ac lib. 3. Dialog. cap. 14. &c. Cassianus toto libro 1. de habitu Monach. ipseq; Ephræm, hic, & sparsim alibi, varijs in locis.*

CAPVT X.

VITAM spiritalem consectemur Charissime, vt opere fidei cooperante, ex vtrisque homo reperiatur perfectus. Ad Theologiam verò tum demum vix erimus idonei, quando superando passiones à nobis ipsi omnem affectionem carnalem exterminauerimus, nullamque occupationem mente retinuerimus. Tunc enim Spiritus sancti gratia requiem in nobis inueniens, intelligendique vim præbens, illuminabit corda nostra. sicut lychnium instructum, oleo & stupa implent; in quo quidem, ignis subiectam materiam apprehendens, lampadem accendet abundè exhilarantem, ac eos, qui adsunt illuminantem. Si verò passionibus adhuc angimur, in ijsq; volutantes, dignitates petimus; non vulgariter periclitamur, lychnio assimilati oleo, & combustibili materia destituto, qui ne ad breue quidem tempus, ignis calorem ferre poterit, & efficacitatem. Oportet ergo primùm curare præparationem, ad intelligibilis luminis susceptionem; vt spiritalibus gratiarum donis reddamur digni. Vitam spiritalem sectemur; vt mente in potestatem Spiritus sancti redacta, sanctificetur corpus participatione spiritus. Singulis diebus à Domino compunctionis lachrymas efflagitemus, vt † de peccatis nostris flentes, anima nostra à peccatorum corruptione reuirescat. Non negligamus propriam animam: sed consideremus, & visitemus ipsam, stercora circa eam proijcientes; vt emollita atque exusta, fructum vtilem referat Domino. Pro ligone, vetus ac nouum testamentum habeamus: & stercorationis loco, ardorem sancti Spiritus. Istis curam geramus animæ, rigantes eam lachrymis: vt sic exculta, lachrymisque irrigata, referat fructum in iustitia. ne ex negligentia dicamus, & nos in separationis hora cum timore, atque tremore, sicut Rex Amalecitarum: siccine amara mors est? Ezechias, quia cùm valeret, non neglexerat iustitiæ munus; tempore angustiæ ac mortis consolationem à Domino † inuenit: nam cùm mortis sententiam per Prophetam accepisset, conuertit faciem suam ad parietem, & orauit Dominum, dicens: Obsecro Domine, memento quæso, quomodo ambulauerim coram te in veritate, & in corde † perfecto, & quod placitum est coram te fecerim. Fleuit itaque Ezechias fletu magno. Et quid ad eum misericors Dominus? Mox & è vestigio per eumdem Prophetam, ad ipsum misit, dicens: Audiui orationem tuam, & vidi lachrymas tuas: & ecce, addam diebus † tuis quindecim annos; sed & de manu Regis Assyriorum † liberabo te, & reliqua. Vides quale bonum sit, non negligenter viuere; sed semper ante oculos timorem Domini habere? magnus nobis timor, & tremor imminet. Demus & nos operam bonis operibus: vt tempore necessitatis, ac tribulationis, † protectorem inueniamus Dominum. Prædictorum ergo non immemor Charissime, attende tibiipsi, & vehementer custodi animam tuam, ne quæsita frustreris margarita. Pietatem & temperantiam ama, vt valde proficias. Si verò negligenter viuere inceperis, crapulæ & ebrietati te dando; exterminaberis simul cum ijs, qui delicatis, & conquisitis vescuntur cibis: & primò quidem diuinam in istis gratiam auertes, perdesque. Deinde verò ab ijs, qui te in illis † impudentem, atque profusum cernent, damnaberis.

Tertiò

Marginalia: Quid hìc Theologiæ nomine intelligendum, vide in Scholijs. — † al. ob nostra peccata. — Allegoria accommoda. — 4. Reg. 20. — † al. accepit. — 4. Reg. 20. — † al. vero. al. pleno. — Ibidem. — † al. temporibus vitæ tuæ. — † al. saluabo te. — al. protectionē apud Dominū. — † al. dissolutum.

A Tertiò, neque ipsa manuum cuiusque nostrum industria, ad tantos sumptus suffecerit. Inde porrò enascuntur distractiones, curiositates, mendacia, iniuriæ, diuagationes; & erga eminentes ac sublimes personas assentationes, ac quæcumque his similia. Vnde maximum bonum est pietas, & temperantia. siquidem † victus excessus, atque immoderatio dissoluit, temperantia verò ædificat: atque ista sibi mutuò aduersantur, nec se vnà admittunt. Si ergo pietatem, & temperantiam, recta cogitatione dilexeris; omnibus ex partibus † exaltaberis. Pietas enim seorsim habitare docet, & non diu extra cellam versari; neque inanibus † commisceri suadet. Verùm neque sis de splendido vestitu solicitus, eoque distraharis; neque multa vestimenta conteras, quieti vacans: temperanter autem viuens, de multis expensis non eris sollicitus, præsentibus contentus. Tribus enim, aut B quattuor, siue quinq; paxamacijs, paucisq; lentibus, cæterisve leguminibus, siue oleribus exigentem necessitatem exples: Dominumque in cunctis istis adiutorem habes, atque cooperatorem, vires animæ tuæ bona spe impinguantem. Qui verò lasciuis effusi sunt concupiscentijs; curis, atque sollicitudinibus plena est omnis vita eorum: quin & recordationis ipsius Dei obliuionem capiunt, quo peius, grauiusque est nihil: Nam continua Dei recordatione, turpes animæ passiones recedunt; instar maleficorum, prætore accedente, vnde & mundum sancti Spiritus habitaculum efficitur. Vbi verò memoria Dei abest, ibi tenebræ cum fœtore dominantur, omnisque res improba exercetur. Existimo autem quasi gradus quosdam esse in ijs, quæ tum ad carnem, tum ad spiritum referuntur. Et Diabolus quidem malitiæ inuentor, qui nostrum omnium interitu gaudet, efficit, vt anima deorsum ad carnalia se inclinet; atque ita paullatim C pertrahit, atque deuoluit; agitque præcipites eos, qui non multum attendunt; quo ad ipsum inferorum profundum miseros deducat, peregrinos & alienos à regno cælorum eos reddens. Vnde Apostolus, tamquam gradus quosdam ad infernum ducentes enumerans, ait: Manifesta sunt autem opera carnis, quæ sunt: fornicatio, immunditia, impudicitia, luxuria, idolorum seruitus, veneficia, inimicitiæ, contentiones, æmulationes, iræ, rixæ, dissensiones, sectæ, inuidiæ, homicidia, ebrietates, comessationes, & his similia. Quis autem istorum finis, magna cum vehementia declarat, dicens: Quæ prædico vobis, sicut prædixi: quoniam qui talia agunt, regnum Dei non consequentur. Propterea necessarium fuerit, totam nostram mentem, ac cogitationem ad superna extendere, neque illam sinere deorsum ad vetita spectare. Si verò nos in aliquo supplantauerit inimicus, citò resurgamus; ne etiam ad reliqua nos mala pertrahat, paulatim con- D voluens, rapiensque nos ex vno lapsu in alium; & denique ad fundum ipsum perditionis, atque desperationis subuertat. Si porrò etiam nos in quæcumque prohibita inimicus seduxerit; ne in illis permaneamus, neque de nobis ipsi desperemus: cùm liceat ista omnia per pœnitentiam transilire, & in ipsis pietatis septis consistere. Cæterùm tunc vitæ mutationem, synceramque nostram pœnitentiam cernens Dominus, quodque ipsum solum toto corde desideremus, & quæ grata atque accepta ei sunt, faciamus; non ampliùs, vt seruis loquetur nobis: sed tamquam amicos veros, ad perfectiores, sublimioresque virtutes nos inuitabit, dicens: Amice, ascende superius, id est, ad bonum pulchrumque ascensum, in cælos sustollentem: cuius gradus sunt, fides, spes, charitas, cæterique fructus spiritus; factique ciues supernæ Hierusalem, gaudeat cor nostrum, gaudiumque no- E strum nemo tollat à nobis. Dominus autem Deus omnipotens, suo nos deducat consilio, fortique manu sua nos protegat. Væ enim, & interitus homini non habenti Deum adiutorem sibi: quoniam non est alius præter Deum viuum. quia ipse est Dominus cæli, & terræ; & omnia quæcumque voluit, fecit, in cælo sursum, ac in terra deorsum; & in mari, & in abysso. Neque est vllus, qui resistere possit consilio, ac voluntati ipsius. Ipsi gloria, atque maiestas, & magnificentia, in secula seculorum.

Amen.

† al. negligentia atque dissolutio.

† al. perficieris.

† al. neque vana suadentibus commisceri.

Paxamacia, vide Schol.

Dei recordatio quid prosit.

Dei non meminisse, quid obsit.

Animas incautas, vt diabolus illaqueet atque præcipitet.

Galat. 5.

Finis, opera carnalia subsequens.

Ibidem.

Mens ad superna atque cælestia erigenda.

Ex lapsu, citò resurgendum.

Resipiscendum; & minimè desperandum.

Lucæ 14.

Gradus in cælum.

Psalm. 134.

SCHO-

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES.

AD Theologiam verò tum vix idonei erimus, quando superando passiones, &c.] *Cum Theologiæ nomine, tum speculatiua, & practica; tum praxis ipsa, & contemplatio rerum diuinarum significetur, dicimus hîc ab Auctore nostro, pro ipsa potius praxe & contemplatione Diuinarum rerum, nomen Theologiæ accipi. Nec desunt alij sancti Patres, qui idem dicant, expiandum scilicet animum, & præparandum ad huiusmodi contemplationem, vt Sanctus Dionysius Areopagita libro 1. de mystica Theologia. Eusebius quoque Cæsariensis 1. de demonstrat. Euangelica cap. 8. docet ab Apostolis, quamuis omnes etiam humanis affectibus subiectos, edoctos tamen esse res necessarias ad salutem: paucos tamen accepisse altiora mysteria, vt Timotheum, & Hierotheum à S. Paulo, &c. atque hoc significant illa verba eiusdem Apostoli,* [Sapientiam loquimur inter perfectos, &c.] *1. Corinth. 2. Quòd porrò ad istam Theologiam (de qua hîc Ephram) animus requiratur probè affectus, colligitur ex Ioanne 7.* [Si quis voluerit voluntatem eius facere, qui misit me: intelliget de doctrina mea.] *Et Ioannis 5.* [Quomodo vos potestis credere, qui gloriam ab inuicem accipitis.] *Et Lucæ 16.* [Audiebant hæc omnia Pharisæi, qui erant auari, & deridebant eum, &c.] *Sæpiusq́; in Scriptura habetur, & repetitur illud,* [Initium sapientiæ timor Domini, &c.] *Quòd si Patrum testimonijs opus sit, legatur Augustinus 2. de doctrina Christiana capite 7. vbi septem gradus ponit, quibus ad sapientiam veram peruenitur: primus est, timor Dei. secundus, pietas. tertius, amor Dei, &c. Item contra Adimantum capite 3. Sancta Scriptura, inquit, non temerarios, & superbos accusatores, sed diligentes, & pios desiderat lectores.*] *Cyrillus quoque Alexandrinus, in præfatione Thesauri: Pulchritudo, inquit, Diuinæ veritatis sic latet, vt solis integro animo, & syncero, ac iniquitatibus vacuo, quasi cælestis thesaurus pateat, &c.*] *Cassianus libro 5. institut. capite 34. affirmat, oratione & puritate cordis magis, quàm studiorum assiduitate scientiam Scripturarum comparari. Hugo libro 3. didasc. vnum inter illa tria, quæ dicit esse necessaria ad sacræ Theologiæ studium, est laudabiliter viuere. Quin & Aristoteles primo Ethicorum capite 4. asserit non posse esse auditorem moralis Philosophiæ, nisi eum, qui animo sit minimè passionibus perturbato, &c. adeò vt bene hîc ab Ephrem sit dictum:* [Ad Theologiam tum demum vix idonei erimus, quando superatis passionibus, omnem à nobis ipsi affectionem carnalem exterminauerimus, nullamq́ue mente occupationem retinuerimus.] *q. d. nullamq́; mentis occupationem, id est, mentis phantasmata vana & inutilia retinuerimus, quibus mens occupata atque distracta, non est capax diuinarum illustrationum, &c.*

Ezechias conuertit faciem suam ad parietem, & orauit Dominum dicens: Obsecro Domine, memento quæso quomodo ambulauerim coram te in veritate, &c.] *Ista verba deprecatoria Ezechiæ Regis, referuntur 4. Reg. 20. vbi tamen paullò aliter in editione LXX. sic ad verbum legitur:* [Et conuertit Ezechias ad murum, & precatus est Dominum, dicens: Domine memento nunc, quæcunque ambulaui coram te in veritate, & corde pleno: & bonum in oculis tuis feci. Et plorauit Ezechias ploratu magno, &c.] *Vbi inter alia, dum dicitur:* [Et conuertit Ezechias ad murum, &c.] *apud Ephram apertius additur, τὸ πρόσωπον αὐτοῦ,* faciem suam conuertit.] *vt in vulg. Postea, vbi in editione LXX. habetur:* [Quæcumque ambulaui.] *apud Ephram & alios, est, ὡς ἐπορεύθην,* Quomodo ambulaui, &c.] *vt etiam in vulg. Lat. & sic de nonnullis alijs. quare cùm in his verba Auctoris magis cum lectione consonent vulgat. eam quoque hîc in translat. potius sequi visum fuit.*

Τριῶν γὰρ ἢ τεσσάρων, ἢ πέντε παξαμητῶν, &c. *id est,* Tribus enim aut quattuor, vel quinque Paxamacijs, siue bis coctis panibus, &c.] *Vbi nota Paxamacium, esse paruum panem sex ferè vnciarum; statutumq́; modum refectionis diurnæ monachis Ægypti fuisse duo Paxamacia, secundùm Ioannem Cassianum, libro 4. capite 14. & alibi, quæ integram libram non æquabant, vt apertè idem affirmat Cassianus, collat. 2. cap. 19. necnon collat. 12. cap. 15. De quo & Palladius in vita Pauli Simplicis, sic:* [*Fert, inquit, panes Antonius, & imponit mensæ quattuor paxamidia sex vnciarum, & sibi quidem vnum madefecit; erant enim sicci.*] *Suidas tamen hanc vocem potius Latinam, quàm Græcam esse, & panem bis coctū significare contendit. sic de illa conscribens: παξαμὰς ὁ δίπυρος ἄρτος, ἔστι δ᾽ ἡ λέξις ῥωμαικὴ, &c. id est, Paxamas siue paxamacium, vel paxamadium, panis est bis coctus, & vox Romana, siue Latina, &c.*

EIVS-

A

EIVSDEM

PROLOGVS IN ILLVD: ATTENDE TIBI IPSI.

B

Eodem Gerardo Voßio Interprete, & Scholiaste.

DEBITORES sumus, Charissimi, vt nos inter nos admoneamus, & consolemur, secundùm vocem Apostoli. Dicit autem & alius alibi: Scienti bonum facere, & non facienti, peccatum est illi. Sed & Prophetam audi dicentem: Ecce labia mea non prohibebo. Suscipite ergo consilium etiam vilitatis meæ obsecro; & siquidem offendimus verbo, ignoscite mihi tamquam homini rudi, ac peccatori. Si autem rectè sermones dicti sint, hoc gratię opus est. Gratia igitur sermonem nobis suppeditante, non oportet cohibere labia: Malitiæ quippe pigritiam coniunxit Dominus, dicens: Serue male, & piger, oportuit te committere pecuniam meam numularijs; & veniens ego recepissem vtique quod meum est, cum vsura. Donet porrò nobis Dominus, qui sermonem accipimus, fructus acceptos referre Domino: Cui gloria in seculorum secula. Amen.

Allusio ad 1. Thess. 5.

Iacob. 4.

Psalm. 39.

Matth. 25.

C

D

EIVSDEM

S. PATRIS EPHRAEM SYRI, SERMO ASCETICVS, IN ILLVD: ATTENDE TIBI IPSI.

CAPITA DVODECIM.

CAPVT PRIMVM.

AVSCVLTA Chariſſime, qui ad Monachatum veniſti, & ſeculo renuntiare elegiſti. Si legitimè quod inſtituiſti, perfeceris: non modò ſuper te gaudebunt homines; ſed etiam Angeli Dei, ſicut ſcriptum eſt: Quoniam ita gaudium erit in cælo ſuper vno peccatore pœnitentiam agente; quàm ſuper nonaginta nouem iuſtis, qui non indigent pœnitentia. Quare † legitimè cœpiſti, legitimè perfice; & antequàm te ſpolies, intellige te in certamen venire. Quibuſcum autem colluctandum ſit, audi eum qui dicit: Non eſt nobis colluctatio aduerſus carnem, & ſanguinem: ſed aduerſus principes & poteſtates, aduerſus mundi rectores tenebrarum † harum, contra ſpiritalia nequitiæ, in cæleſtibus. Propterea accipite armaturam Dei, vt poſſitis reſiſtere in die malo. Ne ergo curſu defatigeris, donec brauium aſſequaris. Mundum odiſti; ſuperbiam quoque oderis. Parentibus tuis carnalibus valefeciſti; diuitiaſque momentaneas abiecisti: abijce etiam diuitiarum faſtum, ac in renuntiationis propoſito perſeuera, generosè virtutum labores perferens. Non enim ad vnum dumtaxat diem Renuntiatio nuncupatur: ſed extendit ſe vſque ad mortem. Si verè victor euadere velis; diſce fortiter tolerare virtutum moleſtias, in manſuetudine ſapientiæ. Exempli gratia: ſi à vilioribus iniuriam atque contumeliam paſſus, non iraſcaris; deſpectus, ſuſtineas; colaphis exceptus, patienter feras; calumnijs circumuentus, longanimem te geras; depreſſus ac longè relictus, gratias Deo agas. Vide enim ciuem tuum, Lazarum inquam, mendicum, in quanta inopia atque labore expectarit Dominum. Reſpiciebat quippe in retributionem mercedis, ſicut ſcriptum eſt: Non enim ſunt condignæ paſſiones huius temporis, ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis. Quocirca & tu chariſſime, qui Domini beatitudinem conſequi deſideras, per humilitatis viam incede: & donabit tibi Dominus coronam vitæ, quam cunctis repromiſit diligentibus ipſum. Quoniam ipſius eſt gloria, in ſecula. Amen.

Lucæ 15.
† f. ſi legitimè.
Epheſ. 6.
† al. tenebrarum ſeculi huius.
1. Cor. 9.
Renuntiatio ad mortem vſque durat.
A Contrario.
Lucæ 16.
Rom. 8.
2. Tim. 4. Iacob. 1.

B C D E

SCHOLIA.

EIVSDEM Sermo Aſceticus, &c.] *Quia frequens hoc nomẽ* Ἀσκητὴς, *&* ἀσκητικὸς, *à noſtro vſurpatur Auctore, opportunum hic fuerit, vim, & ſignificationem vtriuſque explicare. Significat autem* Ἀσκητὴς, *pugilem, ſiue exercitatorem, Monachum, &c. quo nomine paſſim vtitur Sanctus Baſilius, ſicut etiam Ephræm, Chryſoſtomus, Nilus Archimandrita Conſtantinopolitanus, & alij, qui etiam Paræneſes, ac ſermones ſuos de rebus monaſticis ferè vocant aſceticos, quaſi ad pietatem, & religionem, virtutumq́, palæſtram exercitatorios. Sic alibi apud Auctorem noſtrum Tomo primo, ponitur* Sermo, *qui à re, & effectu ibi inſcribitur,* ad pietatem, bonaque opera Chriſti athletam exercens.] *& vt alia ibidem habet Inſcriptio:* Sermo ad pietatis, religioniſque cultum, decertantem exercens.] *& al.* Sermo aſc.ti-

A ascéticus, siue exercitatorius, &c.] *vt etiam hoc loco, vbi ad monachismũ, pietatisq́, cultum exercet. Dicuntur porrò Monachi pugiles, siue exercitatores; quia totum illorum studium, atque officium deberet esse virtutum palæstra; cùm alij ex secularibus se in bello exerceant, alij in mercatura, & alij in alijs, atque alijs vitæ functionibus, sicut sæpe alibi sparsim tradit, inculcatq́, Ephræm. Hinc quoque Ascetæria, non solùm à Patribus, sed etiam in Codice Iustiniani, vocantur monasteria, à Græco verbo ἀσκῶ, quasi mentem in meditatione, ac contemplatione rerum diuinarum exerceo. De quo plura apud Nilum Archimandritam, in libro Ascetico.*

Non enim ad vnum dumtaxat diem Renunciatio nuncupatur: sed extendit se vsque ad mortem.] *Dictum memorabile, & notatu dignum, cui simillimum ab eodem nostro adducitur Auctor e, Tomo primo, in Adhortatione ad pietatem, cuius initium est:* Charissime, Diuina gratiâ Christianus es, &c.] *ibi:* Bellum militum breue: sed monachi pugna, quoadusque emigret B ad Dominum, durat, &c.] *De quo & ibi in nostris Scholijs plura, ac apud Chrysostomum, Tomo quinto in Homilia 57. ad populum Antiochenum, vbi de Monachorum vita agit, & quomodo in continuò perpetuoq́, ijs versandum sit aduersus hostem certamine, &c. ac apud eumdem Chrysostomum, Tomo primo, Homilia tertia in cap. Gen. 1. præsertim vbi habet:* Iccirco & nobis magna vigilantia opus est, quoniam & continuum est nobis bellum, & induciæ nullæ, &c.] *Quia verò ad mortem vsque (vt hic habet) Renuntiatio sese extendit, non sine graui caussa alibi piè Auctor docet, in Virtutis ac religionis stadio claudicandum non esse, retrone respiciendum: sicut eleganter tradit Tomo primo, in Adhortatione de non scandalizando proximo, & de recta vitæ ratione; cuius initium est:* Non decet eos, qui ad pietatis studium accedunt, & manum ad aratrum ponunt, retrò conuerti, &c.] *ibi:* Nam si quis post renuntiationem, abdicationemq́ue vitæ, in virtutis stadio claudicare inceperit, & sensim à recta via resilire, oculosque circumuertere retrorsum: hic & in vita præsenti erit exemplo; & post suum è viuis excessum, regno cælorum priuatus, indignum seipsum Sanctorum choro reddet, &c.] *De quo, plura ibidem in antecedentibus, & consequentibus, ac aeraposteà ibi Adhortatione de vera, atque perfecta Renuntiatione, cuius principium est:* Qui vitam C quietam excolit, & vita solitaria gaudet, optimum principium amplectitur, &c. *ac in nostris ibi Scholijs.*

PARABOLA.

CAPVT II.

DVO viri proficiscebantur ad quamdam Ciuitatem, quæ stadijs aberat triginta: cùm autem duo, aut tria iam confecissent stadia, obtulit se in via locus, in quo syluæ, & arbores erant vmbrosæ, fluentaque aquarum, multaque ibidem delectatio. Qui dum contem- D plarentur ista; alter quidem ad Vrbẽ spectandã contendens, instar cursoris locũ præteribat: alter verò cũ cõstitisset vt contẽplaretur, remansit retrò. Deinde cùm prodire iam vellet extra arborũ vmbram, calores timuit; atque ita diutiùs ibidem loci dum remaneret, locique simul amœnitate sese oblectaret, atque occuparet; bestia ex ijs, quæ in sylua commorantur, prodijt, apprehensumq́ue ipsum pertraxit in suum antrum. Alter verò, qui neque neglexisset, neque forma arborum se detineri passus esset, rectà ad Vrbem perrexit. Ad quæ, Frater: interpretationem, inquit, istius addiscere cupio; quoniam quid sibi velint ista, non adsequor. Cui ille: Audi, inquit, gratiam nobis cooperantem: Duo homines sunt, qui ad pietatis iter, scopúmque ambula- E re, atque contendere cœperunt: Inimicus autem eos à cursu impedire cupiens, desideria ipsis ingerit dæmoniaca, videlicet, inanem gloriam, ambitionem, superbiam, ac quæcunque alia his similia. quorum ille, qui ad supernæ vocationis brauium comprehendendum, in Domino sollicitè properabat, ab istis non est detentus: qui verò arborum, locique amœnitate capi se, atque occupari passus est, hic est, qui suam † auertit mentem ab inuisibilibus ad visibilia: porrò æstus, est labor, atque molestia virtutum. Quòd autem ipse in loco tardaret, & à bestijs caperetur; hoc mentem, ac cogitationem desiderio terrenarum rerum inhærentem denotat. vnde instar sæuientis feræ, peccatum egrediens apprehendit eum, sicut scriptum est: nam concupiscentia cùm conceperit, parit peccatum: peccatũ verò, cùm consummatum fuerit, generat mortem.

Parabola vtilis, ac memoratu, lectuq́ue dignissima.

Parabolæ propositæ explicatio accõmoda.

† al. declinauit voluntatem.

Iacob. 1.

tem. Quare, chariſſimi, fugiamus deſideria ſecularia; ne fortè rurſus in ſeruitu- A tem redigamur peccati. ait enim Saluator: Omnis qui facit peccatum, ſeruus eſt peccati. Seruiamus ergo libenter, atque hilariter Deo, qui nos libertate donauit: & ne corruptionis paſſionibus deliniamur. neque attendamus venuſtati veſtitus, aut cucullæ, cincturæue; aut donec ab obedientia commenderis: quin potius humilia conſectemur, & ab inani gloria remota; ſicut decet ſanctos. nam turpe eſt eos, qui maxima ſibi ſubiecerunt, à vilioribus vinci. Sed in eo ſemper noſtrum ſit ſtudium: vt qui intra nos eſt homo, placeat cordium, ac renum ſcrutatori Deo; & inutilia deſpiciamus. Nemo enim duobus ſeruire poteſt Dominis, ſecundùm vocem Domini. Quis enim faber addiſcens, vmquam pro ſecure haſtam ſibi comparat? aut quis humilitatem excolere volens, de vana gloria dimicat? aut quis cœleſtia expetens, non ſpernit terrena? Concedat autem nobis Dominus: vt quæ B grata, & accepta ipſi ſunt, faciamus, ac cogitemus. Quoniam ipſum decet gloria, atque potentia, in ſecula ſeculorum. Amen.

Ioan. 8.

Cultum & ornatum veſtiū Monachis vitādum docet.

Saluberrima admonitio.

Matth. 6. & Lucæ 16.

A Diſſimili.

SCHOLIA.

PARABOLA. CAP. II.

QVANDOQVIDEM Syrus noſter Ephram, more Syrorum, ac præſertim Palaſtinorum, crebrò parabolas ſuis adhibet ſermonibus: viſum eſt hic opportunè, quid ipſa Parabola ſit, & vnde ſic dicta, quæque eius acceptiones; & vt parabolicæ ſimilitudines accipiendæ ſint, ex Sanctis Patribus declararè, eoſque qui de illis ſcripſerint, percenſere. Et vt primùm ab Athanaſio Alexandrinæ Vrbis Epiſcopo incipiam: is in Synopſe ſiue obſeruatione diuinæ Scripturæ, libro 14. in Prouerb. C *Salomon. de illis inter alia, poſt medium ſic ſcribit:* Dicuntur autem Parabolæ, ſermones, qui velut imagines ſunt eorum, quæ dicuntur. Ex ipſis namque propter ſimilitudinem, quod dicitur, intelligitur. Sic enim Dominus dixit, vt in Marco eſt: Cui aſſimilabo Regnum Dei, aut cui parabolæ comparabo illud? Itaque Parabolæ ſunt, quæ ſecundùm ſimilitudinem dicuntur. Cùm enim dixiſſet: Simile eſt Regnum Dei. tandem intulit: propterea per parabolas illis loquor. Sunt ergo huiuſmodi dicta parabolæ, vtpote: Sicut defluxus niuis in calore æſtiuo, tempore meſſis iucundus eſt; ita nuntius fidelis ijs, qui miſerunt eum.] *Et iterum:* Sicut venti, & nebulæ, & pluuiæ; ita qui gloriantur in dono mendaci. *Et ſi qua iſtis ſunt ſimilia: de quibus etiam ibidem habes in principio, vbi de Prouerbijs agit, & cur ſic dicantur; & Parœmia quid ſit, & vnde dicta, &c. De illis porrò Sanctus Baſilius Magnus alibi loquens, & Parabolicæ ſimilitudines vt accipiendæ ſint, exponens, ſic habet:* Sanè quæ afferuntur ſimilitudines, nequaquam ex omninò ſingulis earum rerum, ad quas allatæ ſunt, partibus reſpondent: ſed illud agunt, vt mentem ad id, de quo agitur, D argumentum dirigant, &c.] *Ita Baſilius in Reſponſion. ad interrog. 254. in Regulis breu. De quibus idem Baſilius in Homil. in principium Prouerbiorum, cuius initium eſt:* Præclara eſt obedientiæ merces, &c.] *Vbi Parœmia vnde dicta, & quid ea ſit, quiſque illius vſus, doctè oſtendit. Sed ad Chryſoſtomum venio, qui de Parabolis non vno in loco prolixius agit; ac primùm quidem, Tomo primo, in Homil. in Pſalmum 48.* Audite hæc omnes gentes, &c.] *in illum ibi locum:* Inclinabo in parabolam aurem meam.] *Vbi Chryſoſtomus:* Quid eſt *(inquit)* in parabolam? *Reſpondetque eſſe nomen, quod multa habet ſignificata.* Eſt enim *(inquit)* parabola loquela, exemplum, & exprobratio, aut opprobrium, vt quando dicit Pſalm. 43. Poſuiſti nos in parabolam in gentibus, commotionem capitis in populis. Eſt etiam Parabola, oratio ænigmatica, quam multi dicunt quæſtionem; quæ aliquid quidem ſignificat; ſed id non eſt apertum ſtatim ex ipſis verbis, ſed habet ſenſum intus latentem. cuiuſmodi erant, quæ Iudic. decimo quarto dicebat Sampſon: Egreſſus eſt à comedente cibus, & à forti dulcedo, &c. Dicitur etiam Parabola ſimilitudo. Aliam parabolam, inquit, propoſuit eis, dicens: Simile eſt Regnum E cælorum homini ſeminanti bonum ſemen. *Ita Matthæi decimotertio, & Lucæ octauo:* Eſt etiam Parabola tropologia, ſeu figurata oratio, vt *Ezechielis decimoſeptimo*: Fili hominis narra parabolam hanc, & dices: Aquila magna, magnas habens pennas; Aquilam dicens regem. Dicitur etiam Parabola figura, & imago, ſicut oſtendit Paulus Heb. xj. dicens: Fide obtulit Abraham, Iſaac, cùm tentaretur; & vnigenitum offerebat, in quo ſuſceperat repromiſſiones. Vnde etiam in parabola eum retulit, hoc eſt, in figura, & imagine. Quid ergo ſibi hic vult Parabola? mihi videtur, inquit, dicere narrationem. Si autem orationem facit obſcuram, & ænigmaticam, quæque multum habet difficultatis; ne ſic quidem conturberis: hoc enim facit, vt excitet auditorem, &c. nam ipſe quoque Chriſtus multa in parabolis loquebatur; ſeparatim autem eas diſcipulis ſoluebat: Iudæi autem ne difficultate quidem excitati, impellebantur ad interrogandum, ita non attendebant omnino quæ

A no quæ dicebantur. Quocirca in parabolis cum ipsis loquebatur, eos stimulans, & incitans, vt audire cuperent; qui supini dormiebant; sed ne sic quidem attendebant: Discipuli verò animum adhibebant, & cùm essent ignorantes, vel eo nomine maximè permanebant, quoniam ignorabant; quare etiam seorsim ipsis parabolas soluebat. atque ideò hic quoque dicit: Inclinabo in parabolam aurem meam, &c.] *Hactenus ibi Chrysostomus. Quò etiam spectant, quæ Tomo secundo, ab eodem adferuntur, in Homilia 45. in caput Matthæi duodecimū, vbi post alias caussas, cur Christus parabolas prædicabat, etiam hanc adducit:* vt scilicet tenacius memoriæ, quæ dicuntur, commendari possint; & expressior propter similitudines sermo, res ipsas ante oculos apponat: qui dicendi modus propheticus etiam tritus est, &c.] *Parabolas porrò ad verbum non esse exponendas, idem docet Chrysostomus, Tomo secundo, in Homilia quadragesima octaua ex capite Matthæi decimo tertio.* Hæc omnia Iesus in parabolis locutus est ad turbas, &c.] *Et vsqueadeò curiosè non esse inquirendas, tradit Homilia 65. in cap. Matthæi 19. ibi:* Parabolam dixit, & in parabolis non oportet nimia in singulis verbis cura perangi, &c.] *Et* B *vt ad Latinos veniam, inter quos primus se offert Sanctus Ambrosius Episcopus Mediolanensis, qui diffusè pertractat, quid sit Parabola, quaque eius vis, & acceptio varia, in tractat. super Psalmum quadragesimum tertium, & sexagesimum octauum, Tomo quarto. Item libro de Incarnatione Domini, capite septimo, Tomo secundo, & super Epistol. ad Romanos cap. 8. Post quem; etiam de Parabola vide Sanctum Augustinum, in Psalmum 68. super illud:* Et factus sum illis in parabolam, &c.] *Item in Præfatione Psalm. 77. in id:* Aperiam in parabolis os meum, &c.] *Vbi multa, doctrinæ Chrysostomi, & Ambrosij in hanc rem, inueniuntur conformia. sicut etiam apud Sanctum Hieronymum, qui Parabola quid sit, & vnde dicatur, luculenter tertio Tomo Epistolarum, in Epistola 151. quæstione sexta exponit; eiusq; vim, ac naturam plenè explicat in princip. Prouerb. necnon libro tertio in Matth. & in caput 4. Marci, alibique sæpius. Sed ista de Parabolis satis hactenus.*

Duo viri proficiscebantur ad quamdam Ciuitatem, &c.] *Notat inter alios, Sanctus* C *Hieronymus, libro tertio in Matthæum, familiare esse Syris, & præsertim Palæstinis, ad omnem sermonem suum Parabolas iungere; vt quod per simplex præceptum teneri ab auditoribus non potest, per similitudinem, exemplaque teneatur: sicut Ephram noster Syrus hoc loco, & alibi sæpe; vbi dum serium quid insinuare, mentibusque aliorum rectè cupit inculcare: vt tenacius illud memoriæ inhæreat, Parabolis, ac similitudinibus pulchris, aptisq; vtitur, quas & ferè explicat; & quid sibi velint, accommodè, venusteque declarat: vt hic, de Duobus viris ad quamdam Ciuitatem proficiscentibus, &c.*

Neque attendamus venustati vestitus, aut cucullæ, cincturæue, &c.] *Quòd Monachus non debeat attendere venustati vestitus, seu habitus, aut cucullæ, vel cinctura, &c. Auctor hic docet, & alibi sæpe hoc eodem Tomo secundo sparsim, & incidenter inculcat: vt in Consilio, de Vita Spirituali, ad Monachum nouitium, Tomo primo, capite 90. ibi:* Noli splendido vestium ornatu gloriari, memor quomodo ouinis pellibus indutus fuerit Helias, & sacco Esaias Propheta, &c.] *Et in tractatu De correctione eorum, qui vitiosè viuunt, & honores appetunt Tomo pri-* D *mo pagina 99. ibi:* [Habitu Monachi sumus, sed moribus crudeles, & inhumani. habitu religiosi, & moribus exitiosi, &c.] *multoq; post ea ibidem.* [Non puteris in cingulo, vesteque longa consistere perfectionem Monachi, &c.] *paulloque post ibidem.* [Hæc autem non vt deprimam habitum, eique detraham dico, quod absit: sed vt habitui mores & opera congruere debere demonstrem. nam habitus absque operibus nihil est, &c.] *Eodemq; Tomo 1. in tractatu De abstinendo a cupiditatibus carnalibus, & de certamine, ad Fratrem qui excidit. ibi:* [Ne vestis mollis. ne odoramenta in vestibus, fœminarum more, &c.] *De quo plura in nostris ibi Scholijs. Et apud alios Patres orthodoxos, Epiphan. hæres. 80. vbi ille:* [Alienum est (*inquit*) à Catholica Ecclesia, saccus conspicuus, & coma extensa, &c.] *Sanctus Hieronymus, in regulis Monach. capit. de vestibus:* [Fusca (*inquit*) tunica vestiaris. vilis tunica contemptum mundi probet.] *& infrà:* [Sit cingulum laneum cum tota simplicitate purissimum, & quod possit vestimenta adstringere magis, quàm scindere. Idem semper habitus, neglecta munditties, inculta vestis, & cultus ipse sine cultu, E &c.] *Quibus quid clarius, & ad rem hanc nostram accommodatius? Plura apud eumdem vide Hieronymum, in Epistola ad* Nepotian. *& in Epistola ad Rusticum Monachum, & ad Furiam, & ad Eustochium. Et apud Cassianum, lib. 1. de institut. & habitu Monach. & Innocentium de vilitate condit. humanæ. alios Auctores supra citatos inuenies, in Schol. de differentia habitus monast. & secularis pagina 52.*

Turpe est eos, qui maxima sibi subiecerunt, à vilioribus vinci, &c.] *Significare vult eos, qui magnas reliquerunt opes, honorés, ac dignitates, &c. non debere rebus exiguis subijci, ijsq; vinci, cuiusmodi sunt: munditia nimia exterior, ornatus cucullæ, & id genus alia, quæ in Monachis, ac religiosis, qui secularibus renuntiarunt, reprehenduntur.*

A

DE PVGNA CARNIS.

CAPVT III.

†al. non cedas.

Simillima hisce sunt, in Antirrhetico eiusdem. Tomo 1. pag. 1. 3.

SI PORRO carnis pugna in te insurrexerit: ne verearis, neque † succumbas turpibus cogitationibus; ne tuum aduersus te inimicum insolentiorem reddas, inspiretque tibi aliquid de suis versutis consilijs, ac dicat: Impossibile est inflammationem in te cessare, nisi concupiscentiam expleueris; vt vulnere tibi inflicto, ex aduerso consistens, tuam irrideat molliriem, atque ignauiam. Verùm tu exspecta Dominum, precesque tuas cum lachrymis coram bonitate ipsius effunde: & ipse te exaudiet, eleuabitque ex lacu miseriæ sordidarum cogitationum, & à volutabro luti turpissimorum phantasmatum: & constituet supra petram sanctitatis pedes tuos; & videbis auxilium ab ipsó tibi emissum. Exspecta modò, & ne relaxeris cogitationibus, neque defatigeris, sentinam exhauriendo; in propinquo quippe est portus vitæ: nam te adhuc loquente, dicet: Ecce adsum. Cæterùm aspicere tuum certamen exspectat; an reuerà ad mortem vsque, aduersus peccatum sis decertaturus. Ne ergo deieceris animum; non enim te reliquit. Etenim tuum certamen cernit: & sanctorum Angelorum chorus, & Dæmonum turba assistentes videbuntur. Angeli coronas vincenti præbent: Dæmones victo dedecus afferunt, infamiam præferunt. Magnum certamen Angelorum de † te, charissime: magna cura, ac solicitudo Dæmonum de te Christo dilecte. Attende igitur tibi ipsi, ne familiares, atque amicos contristes, alienosque lætitia afficias: familiares dico, sanctos Angelos: alienos autem, impuros Dæmones. Non est locus absconditus ab oculis Dei, Charissime; non est caligo in oculis Domini, frater. Ne igitur te decipiat aduersarius: iuxta enim pedes Dei consistis, ne paruifacias. scriptum enim est: Cælum mihi sedes, terra autem scabellum pedum meorum. Caue igitur relaxeris cogitationibus: verùm viriliter age; prope enim est auxiliator. Audi Prophetam dicentem: Omnes gentes circumdederunt me, & in nomine Domini † propulsaui eos. Circumdantes circumdederunt me; & in nomine Domini † propulsaui eos. Circumdederunt me, sicut apes fauum: exarserunt sicut ignis in spinis, & in nomine Domini † propulsaui eos. Impulsus euersus sum vt caderem: & Dominus suscepit me. Fortitudo mea, & laus mea Dominus: & factus est mihi in salutem. Sustine igitur in certamine, vt cùm probatus fueris, coronam vitæ accipias, quam repromisit Dominus diligentibus ipsum. Nam impugnari à passionibus, & repugnare ijsdem, probatos nos reddit ad belli casum. Nisi enim impugnaremur, eos qui oppugnantur fortasse condemnaremus, certaminis experientia destituti, ac in superbiam incideremus. Non enim graue est oppugnari, & repugnare passionibus: sed graue est per ignauiam cadere coram aduersarijs, ipsisque succumbere. Resiste ergo vrenti concupiscentiæ: vt flammam, quæ numquam exstinguetur, effugere queas. Nam si nos perturbationes superarint, non recedent à nobis; quin & magis aduersum nos insolescent. Audi eum qui ait: Mel distillat à labijs mulieris fornicariæ, quę ad tempus impinguat fauces tuas: postea verò felle amariorem inuenies, & acutam magis gladio ancipiti. Attende igitur tibi ipsi, ne gloria diuini aspectus priueris. nam scriptum est: Pacem sequimini cum omnibus, & sanctificationem; sine qua nemo videbit Deum. Cui conuenit gloria, in secula seculorum. Amen.

Paroemia accommoda.

†al. pro te.

Attendendum in quibus.

Esa. 66. & Actor. 7.

Psalm. 117.

†al. victus sum eos.

†al. victus sum.

†al. quia victus sum in eos.

2. Tim. 4. Iacob. 1.

Resistendū desiderijs carnalibus.

Prouerb. 5. iuxta LXX.

Hebr. 12.

B C D E

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES.

De pugna carnis, *varia in primo Tomo tractata ab Auctore inuenies, valde huc facientia: veluti, in Antirrhetico ipsius; De Virginitate & continentia, cuius ibi initium est:* [Fratrem

A [Fratrem siue sororem aggrediens dæmon improbus, sic eos affatur: Ecce quotidie fornicationis stimulis concitaris; quousque molestiam eam sufferes, &c.] *Sunt autem, quæ ibi consequenter adferuntur, hisce simillima. Quò etiam pertinent, quæ sunt ibi in Sermone. Quomodo animacum lachrymis orare debeat Dominum, quando tentatur a Diabolo.*] *& in pulcherrimo Sermone illius, de Virginitate qui incipit:* [De virginitate, & animæ sanctificatione à Paulo Apostolo omnes docemur, &c.] *item in Tractatu de abstinendo à cupiditatibus carnalibus, & de certamine, &c.*] *ac postea tractat. de abstinendo ab omni consuetudine perniciosa, & de continentia, nostrisq; ibi in Scholijs,*] *ac alibi eodem Tomo primo sparsim ac passim sæpissimè. De quo etiam argumento lectu digna inuenies apud Basilium Magnum, in lib. siue tract. de vera atque incorrupta virginitate.*] *cuius principium est:* [Cùm plurimi ex his, qui immortalem sponsum nostrum Christum familiarius ambiunt, &c.] *Ac apud Gregorium Nazianzenum in suis ad Virgines præceptis, quæ Tomo secundo sic inchoantur:* [Palma tua est, ô virgo, tua est victoria certè, &c.] *Et in oratione 31. Tomo primo apud eundem, vbi inter alia tradit, in carne præter carnem viuere Angelicum esse, &c. Item*

B *Chrysostomus in elegantissima, beneq; longa oratione de Virginitate, Tomo quinto, cuius ibi initium est:* [Iudæi virginitatis laudem aspernantur, &c.] *Item ad populum Antiochenum Homilia vigesima secunda, quæ est, de pœnitentia, continentia, & Virginitate, vbi inter alia dicit, In carne præter carnem viuere Angelicum esse, &c. alibiq; apud eundem plurimis in locis. Quò etiam pertinent, quæ S. Ambrosius adducit, libro primo de Viduis, parte 1. & libro 2. offic. capite 6. Tomo 1. & in 1. ad Thessalonicens. cap. 4. in illud:* [Hæc est voluntas Dei, sanctificatio vestra, &c.] *S. Augustinus libro octauo Confess. item in Soliloq. & de singularitate Clericorum, &c. ac S. Hieronymus duabus præsertim Epistolis, altera ad Demetriadem, de Virginitate seruanda: altera ad Eustochium, de custodia virginitatis, cuius initium est:* [Audi filia, & vide, &c.] *ac postea etiam in Epist. ad Rusticum Monachum, & apud alios alibi.*

Audi Prophetam dicentem: Omnes gentes circumdederunt me: & in nomine Domini propulsaui eos, &c.] *Locus est, Psalm. 117. vbi in editione LXX. ad verbum sic:* [Omnes

C gentes circumdederunt me: & nomine Domini vltus sum eos. Circumdantes circumdederunt me: & nomine Domini vltus sum eos. Circumdederunt me, sicut apes fauum: & exarserunt sicut ignis in spinis: & nomine Domini vltus sum eos, &c.] *At in vulg. ibi legitur:* [Omnes gentes circuierunt me, & in nomine Domini; quia vltus sum eos. Circumdantes circumdederunt me: & in nomine Domini, quia vltus sum in eos. Circumdederunt me sicut apes; & exarserunt sicut ignis in spinis: & in nomine Domini, quia vltus sum in eos, &c.] *Ex quibus facile est, varietatem lectionis decernere, atque conciliare. Concordat autem hic quasi per omnia, lectio Auctoris cum editione LXX. etiam vbi dicitur in Græco, καὶ τῷ ὀνόματι κυρίου, id est,* Et nomine Domini.] *per subauditionem præpositionis (ἐν, in) more Hebraico, quæ exprimitur in vulg. & ab Augustino, ac alijs: & propterea etiam in translatione hic à nobis, licet in Græco desit. Deinde, vbi est:* [Circumdantes circumdederunt me.] *Theodoritus & Symmachus habent:* ἐκύκλωσάν με, καὶ πάλιν περιεκύκλωσάν με, id est, Circumdederunt me, & rursus vndique circumdederunt me.] *id est, sibi inuicem perpetuò succedentibus in-*

D *cursionibus vsi sunt, atque omni genere oppugnationum, &c. sed in eo, eadem est lectio apud Ephram, LXX. & in vulgari. Postea vbi habetur:* [Circumdederunt me, sicut apes fauum.] *eadem apud Auctorem est lectio, quæ & LXX. sed illud (fauum, Græc. κηρίον) a vulg. sicut etiam ab Hebræo ibi abest. Sequitur deinde hic, & in sacro Codice:* [Et exarserunt sicut ignis in spinis.] *Græcè est,* καὶ ἐξεκαύθησαν. *vbi Aquila, & Symmachus sic:* καὶ ἀπεσβέσθησαν ὡς πῦρ ἀκανθῶν, *id est,* [& exstinctæ sunt quasi ignis spinarum, &c.] *Sic quoque S. Hieronymus, at sine (&) copula, &c. Verùm de his, hic satis.*

Audi eum qui ait: Mel distillat à labijs mulieris fornicariæ, &c.] *Locus est Prouerbiorum quinto, vbi eadem prorsus est lectio apud Ephram, & LXX. at in vulg. paullò aliter ibi, sic:* [Fauus enim stillans labia meretricis, & nitidius oleo guttur eius: nouissima autem illius amara, quasi absynthium, & acuta quasi gladius biceps, &c.] *Vbi inter alia, pro* [Mulieris fornicariæ,] *al.* τῆς ἀλλοτρίας, *id est,* alienæ. *at in vulg.* meretricis, *legitur. Cæterùm S. Hieronymus, & Ambrosius ma-*

E *gis hic ad lectionem Ephram, & LXX accedunt, dum habent:* [Mella enim distillabunt à labijs mulieris fornicariæ, &c.] *ita S. Hieronymus in Ezechielem cap. 3. & cap. 6. & S. Ambrosius de Caim, cap. 5. &c. ac sic de reliquis. De quo etiam loco, vide apud eundem Auctorem nostrum, Tomo primo pag. 115. 116. & 117. in Schol. &c.*

A

CAPVT IIII.

Contra Hæreticos immortalitatem animarū negantes.

NE ADMISERIS consilium prauè sentientium, qui dicunt: A quo die mortuus fuero, quid expecto? eaque ad exacerbandum Dominum Deum, qui venturus est iudicare viuos, & mortuos. Væ animæ obsequenti suspicioni huic. Væ homini sic sentienti. Consilium istud in mortis promptuaria obedientes sibi deducet. Hoc consilium à Deo separat, & ad Diabolum declinare facit. Tu autem tamquam fidelis, pessimum consilium fuge; & noli esse incredulus, sed fidelis: nam credimus post mortem esse iudicium, & retributionem. Fidelis quippe est, qui repromisit. non enim iniustus Deus, qui obliuiscatur mercedem reddere his, qui in veritate seruierint ipsi. sicut scriptum est: Oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascenderunt, quæ præparauit Deus ijs, qui diligunt illum. Cupis autem Charissime, vim nosse sermonis? Considera qualem gloriam etiam super terram acquisierint Sancti; sicut scriptum habetur: Memoria iusti cum laudibus, nomen autem impiorum † exstinguitur. Tu verò Charissime, fidem habe cunctis, quæ in diuinis reperiuntur Scripturis. Fuge autem sermones incredulorum: Deprauata enim est illorum mens, & conscientia. Confitentur se nosse Deum; factis autem negant. Cerne enim Herodem regali veste amictum, ac ad populum concionantem: sed quia non dedit gloriam Deo, Angelus Domini percussit eum, & consumptus à vermibus expirauit, atque interijt. Si vbi virtutem fueris adeptus, aliquos aduersum te suscitauerit honestatis inimicus, vt te exterant; ne pertimescas, neque ob timorem humanum, pietatem deseras. nam horrendum est incidere in manus Dei viuentis. Audi Saluatorem dicentem: Si me persecuti fuerint, & vos persequentur. Quare fugere oportet corruptos deprauatè sentientium hominum sermones; & non solùm ad habitum attendere, vel canitiem, sed ad sensum viri. Hi enim sunt, de quibus ait Apostolus: Habentes speciem quidem pietatis, virtutem autem eius abnegantes. ne fortè fallacibus eorum verbis assentiens, & ab angusta atque arcta via recedens, vocem illam acerbam omnisque consolationis expertem, planctu, amarisque lachrymis plenam audias; flammæ atque incendio inexstinguibilis ignis traditus: Fili recordare, quia recepisti bona in vita tua, & Lazarus similiter mala: nunc autem hic consolatur, tu verò cruciaris. Sed ad Deum intentionem tantummodò dirige; vt de bona religiosaque tua vita anteacta gaudeat in futuro iudicio anima tua cum iustis: & gaudium tuum nemo abs te auferat. Quoniam Deo gloria conuenit, in secula. Amen.

Margin notes: Esa.64. & 1.Cor.2. (B) — Prouer.10. — † al. putrescet, vt in vulg. — Tit.1. — Ibidem. — Act.12. — Heb.10. — Ioan.15. (C) — 2.Tim.3. — Matth.7. & Lucæ 13. — Lucæ 16. — (D)

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES.

NE admiseris consilium prauè sentientium, qui dicunt: A qua die mortuus fuero, quid expecto? &c.] *Contra hæreticos immortalitatem animarum, & iudicium extremum negantes, manifestè hic agere videtur Auctor. aduersus quos etiam Tomo primo, & quidem copiosius, ac ex professo magis, in tractatu siue Sermone, cui titulus est:* [Aduersus illos, qui dicunt resurrectionem mortuorum non esse.] *per totum, cuius principium est:* [Cum Ethnicis sentis, & dicis mortuorum resurrectionem non esse? O os abominandum, &c. *Contra quos (si pluribus testimonijs opus sit) etiam tractant, aguntque, Irenæus libro quinto contra hæreses. Tertullianus in libro de Resurrectione carnis, Tomo tertio. Athenagoras Athenensis, de Resurrectione mortuorum. S. Athanasius Alexandrinus in Symbolo. S. Chrysostomus super illud Matthei 22.* [Accesserunt ad eum Sadducæi, qui dicunt resurrectionem mortuorum non esse, &c.] *ac alibi sæpius. Damascenus libro quarto. Et inter Latinos, S. Ambrosius in libro de fide resurrectionis. S. Augustinus libro 2. de consolatione mortuorum, cap. 2. Tom. 9. & lib. 20. de Ciuit. Dei, cap. 20. Tom. 5. ac lib. 22. de Ciuit. cap. 12. & seq. Idem super Psal. 62. Tom. 8. ibi:* [Promittitur nobis carnis resurrectio, &c.] *ac lib. de Symb. tract. 3. circa finē cap. 10. Tom. 9. & denique libro de catechizandis rudibus, cap. 27. Tomo 4. vbi acerrimè reprehendit illos, qui mortuorum resurrectionem negare audent, alibiq; sæpissimè. S. Hieronymus in Epistola 61. ad Pammachium, contra errores Ioannis Hierosolymitani. & Epistola 152. ad Minerium & Alexandrum. alijsq; in locis plurimis.* (E)

Memo-

Memoria iusti cum laudibus: nomen autem impij exstinguitur.] *In locum istum Prouerb. 10. legit Ephræm. pro quo, in edit. 70. ad verbum sic: Memoria iustorum cum encomijs: nomen autem impij exstinguitur.] Sed in alio, istæ duæ lectiones non differunt, nisi quòd hîc legatur* [Memoria iusti,] *in singulari; in edit. autem LXX.* [Iustorum,] *in numero plurali, quomodo etiam in vno MS. Græco Cod. S. Ephræm, & quidem vtrobique hîc reperi,* τῶν δικαίων, *iustorum, & postea* ἀσεβῶν, *impiorum; pro* δικαίου, *iusti, &* ἀσεβοῦς, *impij, &c. At in Lat. vulg. talis hîc est lectio:* [Memoria iusti cum laudibus: & nomen impiorum putrescet.] *Vbi etiam Aquila, & Symmach. pro* σβέννυται, *exstinguitur, (vt hic est apud Auctorem, & LXX.) legunt* σαπήσεται, *putrescet, sicut hoc loco est in lect. vulg. Prouerb. 10.*

Deprauata enim & subuersa est illorum mens, & conscientia, &c.] *Vbi in Græco Codice Auctoris est:* [ἐξέστραπται γὰρ αὐτῶν ὁ νοῦς καὶ συνείδησις.] *Locus est Tit. 1. at ibi habetur,* ἀλλὰ μεμίανται αὐτῶν καὶ ὁ νοῦς, καὶ ἡ συνείδησις, *id est,* [Sed inquinatæ sunt eorum mens, & conscientia.] *verisimile autem est S. Patrem Ephræm aliter legisse; aut sanè ad id quod in sacro ibi Cod. posterius cap. 3. ponitur, (nimirum,* εἰδὼς ὅτι ἐξέστραπται τοιοῦτος, Sciens quòd subuersus est, qui eiusmodi est.) *respexisse. vbi idem Græcum verbum* ἐξέστραπται, *ponitur, quod & hîc apud Auct. in significatione, vt posuimus, atque transtulimus.*

Herodes, quia non dedit gloriam Deo, Angelus Domini percussit eum: & consumptus à vermibus, expirauit atque interijt, &c.] *Ista de Herode, ex Act. Apost. cap. 12. adducit Auctor, vbi in Græco est:* καὶ γενόμενος σκωληκόβρωτος ἐξέψυξεν. *quod ad verbum sonaret:* [Factusque vermium cibus, seu esca, expirauit, ac perijt.] *Verùm prior lectio magis vulgatæ Latinæ est conformis, sicut in Actis sub finem cap. 12. legitur, vbi idem de Herode refertur, quod hîc ab Auctore, eum scilicet quia gloriam quam debebat, non dedit Deo, percussum esse ab Angelo, & à vermibus consumptum, &c. qui horrendus illius interitus, Diuina vltione plenus, etiam confirmatur à Chrysostomo, Tomo 3. in dictum Actorum locum, Homil. 27. vbi habet:* [Statuto autem die Herodes vestitu indutus regio, & sedens in tribunali, concionabatur ad illos &c.] *Sequiturq́; ibi post:* [Statim autem illum percussit Angelus Domini, eò quòd non dedit gloriam Deo, & erosus est à vermibus, & expirauit, &c.] *ita ibi Chrysostomus. Fuit autem iste Herodes, filius crudelissimi illius Herodis, sub quo natus est Saluator noster Christus, quem & ipse quærebat ad perdendum, vt est Matth. 2. quiá; (vt ibidem narratur) vides quòd illusus esset à Magis, iratus erat valde: & mittens, occidit omnes pueros, qui erant in Bethleem, & in omnibus finibus eius à bimatu, & infra, secundùm tempus quod exquisierat à Magis, &c.] vbi Chrysostomus in idem caput Matth. 2. Homil. 9. referens quàm dignas ille tantis facinoribus pœnas luerit, sic habet:* [Satis *(inquit)* Herodes ille tunc celerem ob tale facinus pœnam recepit, tantoque congruentia sceleri supplicia persoluit. Siquidem vitam istam morte teterrima, & multo ea quam insontibus intulerat miserabiliore, finiuit: malaque alia mille sustinuit, quę facile nostis, quotquot Iosephi super his legistis historiam, &c.] *Vide Ioseph. Antiquitatum lib. 17. cap. 8. 9. & 10.*

Quare fugere oportet corruptos deprauatè sentientium mores; & non solùm ad habitum attendere vel canitiem, sed ad sensum viri, &c.] *Contra improborum & hæreticorum hominum mores, atque imposturas, ista sua dicta retorquet Auctor, respicitq́; ad duo (vt apparet) potissimum Scripturæ loca, ad vnum quidem implicitè; ad alterum autem explicitè, & apertè: implicitè quidem, ad illud Matth. 7.* [Attendite à falsis prophetis, qui veniunt ad vos in vestimentis ouium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces, &c.] *At explicitè, & apertè magis, ad 2. Tim. 3. vbi sunt, quæ hîc immediatè subijcit:* [Habentes speciem quidem pietatis, virtutem autem eius abnegantes, &c.] *Perstringit autem hîc Hæreticos, qui sub vestimentis ouium, intrinsecus sunt lupi rapaces, vt est apud Matthæũ, quiáq; speciem quidem præ se ferunt pietatis: virtutem autem eius abnegantes, vt est apud Apost. & contra hos etiam agit, ac quidem ex professo magis noster Auctor, supra de Virtute, cap. 8. per tot. cuius principium ibi est:* [Deuita Frater charissime, consuetudinem hominum hæreticorum, ac libidinosorum nihil fidele loquentium, &c.] *pag. 301.*

CAPVT V.

Nunc duæ sunt tribulationes, quibus omnis sub Sole homo implicatur: vna secundùm Deum, altera secundùm mundum; & absque alterutra præsentem vitam transigere, impossibile est. ac illa quidem, quæ mundi est, difficilis, & sine mercede existit: quæ autem ex parte Dei, spem vitæ æternæ repositam habet. Tu autem vt sapiens, quam delegisti, in eam incumbe; neque tua consilia sequaris: sed primùm quidem Dominum inuoca, quando ab ijs turbaris. deinde consilium à quocunque homine timẽte Dominum accipe: nisi enim admonitiones timentium Dominum sustinueris; anima tua erit instar ciuitatis muro non cinctæ, quam cùm voluerit Barbarus ingredietur, ac capiet. Cùm & scriptum sit: Interroga patrem tuum, & annuntiabit

De duplici tribulatione.

Anima, vt ciuitati absque muris, comparatur.

Deut. 12. * al. maiores tuos. Prouer. 12. Prouerb. 7. 2 Cor. 10. Psalm 93. * al. ex lege. Cura nostra in Deo vt ponenda. Psalm. 26. Elegans dictũ & prouerb. Philip 4. Rom. 14. Matth. 25.

bit tibi; * seniores tuos, & dicent tibi. Qui autem sapiens est, audiet consilia. Fugiamus porrò ebrietatem. fugiamus commercia mulierum, quantum in nobis erit: nam sermo mulieris, tamquam laqueus in corde; protrahitque amplectentem, ad turpem commistionem. Si corporalis te inuaserit infirmitas, noli deijcere animum; sed cum gratiarũ actione tolera. ait enim Apostolus: Quando infirmor, tunc potens sum. Et alibi Propheta: Beatus homo quem tu erudieris Domine, & * de lege tua docueris eum. Proijciamus ergo omnem solicitudinem nostram, charissime, in Dominum: quoniam ipsi cura est de nobis. Pro victu autem nostro, operemur dum valemus. Si verò superueniente aliqua infirmitate, Præfecti (quod absit) curam nostri abiecerint: Deus præter expectationem, subsidium nobis emittet. nam scriptum habemus: Pater meus & mater mea dereliquerunt me: Dominus autem assumpsit me. Si pura ipsi conscientia seruiamus, etiam corda præpositorum nostrorum ipse in nos diriget, ac sua nos beatitudine dignos reddet. Ne ergo molestus tibi sit labor: nam multi etiam nihil operantes, à negligentia, atque torpore turbati sunt. Disce igitur operans, vt ne discas mendicans. Noli ergo in opere tuo negligentem te præbere. quoniã scriptum est: Dominus prope est; & laborantibus secundùm Deum, multiplicem mercedem retribuet. Cæterùm perfer, vt iustorum promerearis requiem; quippe in qua non regnat labor, non negligentia atque pigritia, non cura & solicitudo, non tristitia, non infirmitas, non concupiscentia praua, neque aliud huiuscemodi: sed gaudium, pax, & exultatio in Spiritu sancto. Nam aduersario nostro diabolo in gehennam ignis proiecto, cum omnibus Angelis eius; cunctæ actiones, atque machinamenta ipsius cessabunt. Dominus autẽ dignos nos reddat gaudio illo ineffabili. Cui gloria, in secula. Amen.

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES.

NVnc duæ sunt tribulationes, quibus omnis sub Sole homo implicatur. &c.] *Cùm alibi passim, sparsimq́; de varijs, quibus homo obnoxius reperitur tribulationibus, Auctor agat, eas hic ad duo dumtaxat tribulationum reducit genera: quorum vnum esse dicit secũdùm Deum, alterum secundùm mundum; & absque alterutro eiusmodi tribulationum genere, in hoc mundo viuere, difficile censet, & impossibile. Cæterùm quia quæ seculi istius est tribulatio, difficilis est, & sine mercede: quæ verò ex parte Dei, spem vitæ æternæ repositam habeat, ideò eam amanter, patienterq́; à Deo suscipiendam, perferendamq́; admonet, modumq́; ac rationem sustinendi, ac ad Dominum tribulationis tempore recurrendi docet, &c. De his plura qui desiderat, videat Basilium, præsertim in Homil. in Diuites auaros, super illud Scripturæ:* [In fame, & squalore, &c.] *S. Chrysost. Tom. 5. ad populum Antiochenum, Homil. 4. 5. 15. 63. 66. 67. 78. & in Psal. 83. & 93. ac Homil. 10. in Matt. S. Ambros. copiosè in libro, super* [Beati immaculati, &c.] *Tomo 4. & super epist. ad Rom. cap. 5. & super illud 2. Cor. 4. & super epist. ad Coloss. cap. 1. Tom. 5. &c. & S. August in Sermone de pressuris mundi, ac libro 1. de verbis Domin. serm. 18. Tomo 10. & serm. 2. de Machabæis: & super Psalm. 21. serm. 2. Tomo 10. & super Psalm. 30. serm. 2. super Psalm. 36 serm. 2. super Psalm. 40. Tomo 8. & lib. de vera innocentia, cap. 204. Tomo 3. ac alibi sæpissime. S. Hieronym. in epist. ad Cyprian. & alibi frequenter. S. Gregor. in homil. super illud:* [Homo quidam fecit cœnam magnam, &c.] *Item in Moral. libro 28. pluribusq́; in locis alijs. & denique S. Bernardus de hisce legatur super Cant. & in Sermone 16. & 17. super Psalm. 90.* [Qui habitat in adiutorio Altissimi, in protectione Dei, &c.]

Disce igitur operans, vt ne discas mendicans, &c.] *Alia lectio ad verbum magis sic:* [Disce laborare, vt non discas mendicare.] *Est autem elegans dictum, & prouerbium accommodum, in pigris ac desides quadrans, quibus tædiosum est laborare, & verecundum mendicare, iuxta illud Lucæ 16.* [Fodere non valeo, mendicare erubesco.] *Quare ne quis otio se dedat, vel in opere sibi incumbente negligentem nimis se præbeat, atque sic in egestatem redigatur, ac mendicitatem, concinnè & arguè in talem adhiberi dictum istud Auctoris poterit:* [Disce operans, vt ne discas mendicans.] *Insinuatur autem hic non obscurè τὸ ἐργοχείρον id est,* Opus manuum, *olim apud Monachos antiquos valde vsitatum. Sed de hoc, suis postea locis opportunius ac plenius.*

Scriptum est: Dominus prope est; & laborantibus secundùm Deum, multiplicem mercedem retribuet, &c.] *Pro hoc, in alio MS. Ephræm Græc. est:* ὁ κύριος ἐγγὺς, μηδὲν μεριμνᾶτε: ἀλλ' ὑπομένετε τὸν κύριον, ὅπως ἀξιωθῇς, &c.] *id est:* [Dominus prope est, nihil solliciti sitis: sed sustine & exspecta Dominum, vt iustorum promerearis requiem, &c.] *Est autem in his allusio ad verba Philip. 4.* [Dominus prope est, nihil solliciti sitis, &c.]

CAP.

CAP. VI.

AVdi Chariſſime: incurabiles morbi, niſi * cauteriatis, & acerbis medicamentis adhibitis, non eradicantur. Et tu Chariſſime, veritatem audiens, caue iraſcaris. Si verò aduerſus eum, qui medicinam tibi affert, indignaris: iam te declaras ſanari nolle, neque à morbo liberari; ſed adhuc in ſordibus hærere malle. Nam ſi veritatem abſcondamus, & voluptatis illecebras alijs conſulamus, nihil à falſis prophetis differimus, qui populum ſeducebant; ad gratiam vnicuique loquentes. At Dei Prophetæ, quòd veritatem prædicarent, odio habebantur, & occidebantur. Non quòd inter Prophetas ego me referam, cùm ſimilis ſim cani oues ſequenti, qui ſimulatque aſpexerit lupum venientem, non quieſcit; ſed mox ſurgens irruit in ipſum: paſtores autem audito latratu canis ſurgunt, & inſequuntur * corruptorem, ac ſaluant ſuas oues. Quid ergo noſtram negligimus ſalutem, ô dilecti? Cur circumferimur concupiſcentijs veteris hominis: & externum quidem hominem habitu ornamus, internum autem operibus corrumpimus? Non duro ſimus corde, inſtar Pharaonis: ne & partem cum ipſo ſortiamur. neque duræ ceruicis, ſicut quidam filiorum Iſrael: ne promiſſionis terra priuemur. Conuerſationem imperitorum atque imprudentum hominum oderimus: quoniam via ipſorum non eſt abſque periculo. ſicut ſcriptum eſt: Gens abſque conſilio eſt, & non eſt in eis ſciẽtia. Vnde & Propheta dicebat: Domine omnipotens, non ſedi cum * conſilio vanitatis ludentium, ſed metuebam à facie manus tuæ: ſolus ſedebam, quoniam amaritudine repletus ſum. Audi porrò, quomodo alibi quoque genus noſtrum lugeat Propheta alius: Væ mihi, inquit, quia perijt * pius de terra, & rectus in hominibus non eſt. omnes in ſanguinem iudicantur, vnuſquiſque proximum ſuum * tribulatione tribulat: ad malum * manus ſuas præparantes. Diligamus igitur & nos pietatem; & ſi contumelijs afficiamur, ſiue contemnamur, aut flagris excipiamur, propterea non relinquamus eam: nam theſaurus eſt bonis abundans, & virtutibus plenus. Deum flectit ad reſpicienda bona eorum, * qui poſſident eam. quemadmodum ſcriptum habemus: Super quem reſpiciam, niſi ſuper * manſuetum, & tranquillum, & trementem ſermones meos? At beatus, qui cuncta amore pietatis reſpuit. Attende igitur tibi ipſi chariſſime; & ne propriam ſalutem negligas. Noli attendere ignauis ac pigritantibus, ſed vigilantibus: neque naufragantibus, ſed ijs, qui ſaluantur. Quouſque tandem ijs, qui ad turpia, atque indecentia te compellunt, ſubſeruies? Noli effici libidinum ſeruus, ſed ab ijs potius te liberum redde. Multa tibi vigilantia opus eſt. In ſcammate conſiſtis, ne te inertem præbeas: nam ex aduerſo hoſtis ſubſiſtit, quemadmodum ſcriptum habetur: Aduerſarius noſter diabolus, tanquam leo rugiens circuit, quærens quem deuoret. Cernis quàm inſatiabilis ſit aduerſarius; quantaque eius violentia? Non enim ferire tantùm vult aliquem, & ſemiuiuum relinquere: ſed mox totum deuorat non vigilantem. Donec ergo tempus ſuppetit, decerta: nam ſi tempus noſtrum per ignauiam deperdiderimus, aliud tempus non reperiemus. Quot, quantique homines ab Adam, ad noſtra vſque tempora fuerunt; & vbi iam ſunt? Quis nouit numerum? Qui creauit nos, Dominus Deus. Qui educit in numero orbem ſuum. quique numerat multitudinem ſtellarum, & omnibus eis nomina vocat; ipſe ſingulos, & vniuſcuiuſque nouit opus: qui ſolus ſapiens eſt, & bonus, & potens. qui tremendus eſt, & iniuriarum immemor. miſericors & miſerator in eos, qui conuertuntur, & pœnitentiam agunt. Te Domine, Creatorem noſtrum ac Deum adoramus. Tibi gloriam, & honorem offerimus: quoniam & à meo pateris te collaudari abominando fœtore. In hoc enim Domine, magna tua miſericordia, atque benignitas; quòd etiam indignos vocas, nec peccatores pœnitentes auerſeris, tribulatos non deſpicias, & puſillanimes non derelinquas. Beata, ac ter beata anima, quæ * te ſolum concupiſcit: nam quæ te deſiderat, etiam mandata tua cuſtodit. Cur igitur nos propriam deſpicimus ſalutem, Chariſſimi? ex momentaneis æterna reuoluamus animo. Quanta enim quis cura accedit recitaturus, quod

* καυστικὰ καὶ στυπτικὰ φάρμακα quæ ſint, vide Schol.
Adluſio ad Matth.7. & Luc.6.
Matth.23. Hebr.11.
Adluſio ad Ioã.10 & Iſai.40. ac Ezec.34.
* al. interemptorem, ac perditorem.
Exod.9.10.14. Ierem.7.16.17.
Deut.32.
Ierem.15.
* al. in conſilio, al. in conſeſſu.
Mich.7.
* al. reuerens.
* vulg. ad mortem venatur.
* vulg. Malum manuum ſuarũ dicũt bonũ, &c.
* al. bona illius, qui poſſidet eã.
Eſai 66.
* al. humilem.
Salubris admonitio.
Quid Scamma, vide Tomo 1. pag 149.
1. Pet. 5.
Notanda & mẽte verſanda.
Pſalm.146.
Apoſtrophe cũ Precatione ad Deum.
* f. quæ te ſolũ deſiderat, & mãdata tua obſeruat.

A Minori, ad Maius.

* al. tempestate ... noctu. al. intempesta nocte, &c.

quod didicit præceptori? aut etiam operis manuum redditurus pensum Præfecto? & nos de hora illa quare non sumus soliciti, quando totius nobis vitæ reddenda erit ratio? Rursus dum quis tardat * hyeme ad horam vespertinam in cella aliena, compulsus adire propriam: quanta putas anxietate corripietur propter tenebras, & confusionem aëris? Et quo pacto nos ineuitabilem illam ita paruipendimus viam? Quid nobis occurret, post animæ separationem à corpore? Attendamus ergo nobis ipsis, Charissimi: vt in iustorum lætitia collætemur. Qui enim deceptionibus atque imposturis seipsum tradiderit; multis confringetur, & affligetur dum in hac versatur vita. Hodie comedit, bibit, & voluntatem suam quantum potest, sed non quantum vult explet, exultans in damno animæ suæ; postero autem die, si non habeat quibus saturetur, plurimum tristabitur. Qui verò sibi ipsi attendit, optimum habitum assumit: cumq; lætitia non deficiet, neque marcescet, quæ est spes futurorum bonorum. sicut scriptum est: Memor fui Dei, & delectatus sum. Precemini etiam pro me miserabili, apud Dominum obsecro. Quoniam ipsi conuenit gloria, in secula Amen.

Psal.76.

SCHOLIA.

INcurabiles morbi, non nisi cauteriatis, & acerbis medicamentis curantur, &c.] *Vbi στυπτικὰ καὶ καυστικὰ φάρμακα, appellat acerba, & quæ igne admoto adhibentur, vt sunt cauteria, & huiusmodi. nam etsi στυπτικὸν, propriè sit, quod adstringendi vim habet (vnde styptica medicamenta, astrictiua appellat Plinius libro 14. cap.13. & lib.21.cap.23.) tamen eo vocabulo etiam quoduis significatur acerbum, vt hoc loco apud Ephram, & alibi. ac apud Basil. in respons. ad interoga.55. in Regul. fus. disp. ibi:* Quocirca neque sectiones, neque vstiones, neque cruciatus, quæ acerba, asperaque medicamenta afferre secum solita sunt, repudianda esse nobis recta ratio demonstrat, &c.] *Caustica porrò medicamenta, propriè sunt adustiua, à Græco verbo, καίω, id est, accendo, aduro. vel καίομαι, ardeo; vnde Cauterium instrumentum, quo insanabilia curantur vitia in corpore. Hinc caustica pharmaca dicuntur adustiua, de quibus inuenies apud Plinium lib.2. cap.9. Cassianum lib.10. cap.7. & collat.6. cap.11. & S. Ambros. in exposit. Psal.38. vbi dicit grauiora vulnera caustico medicamento vel admoto igne curari. & in nostris Scholijs in Serm.1. S. Ephram de Pœnitent. Tomo 1. pag.156.*

Gens absque consilio est, & non est in eis scientia.] *Locus est Deuter.32. vbi in Græco, eadem est lectio apud LXX. & apud nostrum Auctorem, quæ ad verbum relata, talis esset:* [Gens perdita consilium est: & nō est in ipsis scientia, &c.] *At in vulg. legitur:* [Gens absque cōsilio est & sine prudentia, &c.] *vbi quoque Aquila pro (ἐπιστήμη, scientia) sicut est hîc apud Ephram, & LXX. legit,* καὶ οὐκ ἔστι ἐν αὐτοῖς φρόνησις, & non est in eis prudentia, &c.] *vt etiam est in vulg. At nos partim hîc LXX. & partim lectionem vulgatam, in translatione secuti sumus, vt alibi sæpe.*

Postea, ex Ieremia, citantur ista verba: [Domine omnipotens, non sedi cum consilio vanitatis ludentium, &c.] *Vbi paullò aliter in edition. LXX. sic reperitur:* [Non sedi in consessu ipsorū ludentium &c.] *Sed illud (αὐτῶν, ipsorum) hîc à Græco textu nostri Auctoris abest, vt etiā à vulg. vbi apud Ephram legitur:* [Cum consilio vanitatis ludentium.] *abestq; illud (τῆς ματαιότητος, i. vanitatis) tam ab edit. LXX. quàm à vulg. vbi est:* Non sedi in concilio ludentium, &c.] *Postea verò conformiter legitur apud Ephram, & LXX. ibi:* [Sed metuebam à facie manus tuæ. solus sedebā: quoniam amaritudine repletus sum.] *At in vulg. aliter sic habetur:* [Et gloriatus sum à facie manus tuæ. solus sedebam: quoniam comminatione replesti me, &c.] *in quibus, quæ conformitas, & quæ lectionis diuersitas, Lector consideret. Locus est Ierem.15.*

Deinde Michæam Prophetam introducit, talibus genus nostrum lugentem verbis: [Væ mihi, inquit, quoniam perijt pius de terra, & rectus in hominibus non est, &c. *Ista habentur Michæ cap.7. leguntúrq; in edit. LXX. ad verbum hoc modo:* [Vę mihi anima, quia perijt pius de terra: & qui corrigat, in hominibus non est. Omnes in sanguines iudicantur: vnusquisque proximum suum tribulat tribulatione: in malum manus suas præparant, &c.] *At in lect. vulg. sic:* [Perijt sanctus de terra: & rectus in hominibus non est. omnes in sanguine insidiantur, vir fratrem suum ad mortem venatur. malum manuum suarum dicunt bonum, &c.] *Vbi quid, & in quo Auctoris lectio ab edit. LXX. & à vulg. differat; & in quo cum illis conueniat, Lector diligens conferendo decernat, atque conciliet.*

Super quem respiciam, nisi super mansuetum, & tranquillum, & trementem sermones meos, &c.] *Verba sunt Esa.66. quæ in edit. LXX. sic referuntur:* [Et super quem respiciam, nisi super humilem, & quietum, & trementem sermones meos?] *At in vulg. paullò aliter sic:* [Ad quem autem respiciam, nisi ad pauperculum, & contritum spiritu, & trementem sermones meos?

A meos?] *In alio Græco MS. Auctoris, hic loco (πρᾳ̃ον manſuetum) legitur ταπεινὸν humilem, vt in edit. LXX. Quæ tamen duo, alibi apud Ephram etiam ſimul leguntur, vt in tract. de Sacerdotio Tom. 1. ſub finē, ibi:* [Huius tu ſemper memineris Frater, horribilis verbi Dei excelſi, ore Iſaiæ Prophetæ pronuntiati: Super quem requieſcam ego; niſi ſuper manſuetum, humilem, trāquillum, & trementem ſermones meos? &c.] *Quem eundem Eſaiæ locum S. Chryſoſtomus Tomo 1. in cap. Gene. 29. ſub finem Homil. 55. ſic legit:* [Super quem alium reſpiciam, quàm ſuper manſuetum, & quietum, & trementem ſermones meos?] *Et Ioannes Caſſianus lib. 12. cap. 21. contra Spiritum ſuperbiæ agens, hunc ipſum Eſaiæ adducit locum, legitq́; hoc modo:* [Super quem requieſcet ſpiritus meus, niſi ſuper humilem, & quietum, & trementem verba mea?] *additq́ue ibid.* Siue ſecundùm exemplaria, quę Hebraicam exprimunt veritatem: Ad quem reſpiciam, niſi ad pauperculum, & contritum Spiritu, & trementem verba mea?] *Sed de eo ſatis hactenus.*

Quis nouit numerum? Qui creauit nos Dominus Deus. Qui educit in numero orbem ſuum, B &c.] ὑποφορὰ, *ſiue Subiectio figura, eleganter, & accommodè hic adhibita, qua Auctor ſibi ipſe reſpondet, indicans neminem omnino, quot quantiq́ue homines ab Adam, ad hæc vſque tempora noſtra vixerint; aut vbi omnes illi iam ſint, noſſe: præter ſolum Deum, &c. vbi alia lectio per coniunctionem diſiunctiuam, & interrogationem, & ſubauditionem (εἰ μὴ niſi) ſic:* [Aut quis eorum nouit numerum: niſi Deus creator noſter? &c.] *Sed prior lectio per Subiectionem figuram rhetoricam, multò venuſtior eſt, & inſtituto Auctoris conformior. cùm neque videatur neceſſe, vt hic ſubintelligatur (εἰ μὴ, niſi.) ſequitur enim hic poſtea αὐτὸς ἐπίςαται,* ipſe nouit, &c.

CAP. VII.

NOli prauæ eſſe conuerſationis, & famæ non bonæ: neque morem geras peccato, ne te abominabilem reddat. Magis autem obtemperes æqui- C tati atque iuſtitiæ: vt te ex probatorum numero vnū efficiat. Noli animarum ſcandalum eſſe: ſed attende tibi ipſi, vt & alijs proſis. Ita ſanè, Dei electe, tibi ipſe attende; vt cæteros quoque ædifices. Noli malus eſſe, ne in nouiſſimis tuis mœrore afficiaris. An non audis, quod dicit Scriptura: Quia plagæ, atque liuores, & contritiones occurrent improbis. Et neque mercedem referunt dolorum. At tu fortiter virtutum labores perfer propter Dominum, vt coronam reportes. Ad nuptias inuitauit te Dominus: ne ingratum te præbeas; ſed veſte nuptiali induere; vt in ipſius collæteris thalamo. & non tamquam contemptor, audias: Amice, quomodo huc intraſti, non habens veſtem nuptialem? Et tunc ligatis manibus & pedibus, immittat te in tenebras exteriores, vbi clamor erit, & dentium ſtridor. Dum veſtem audis nuptialem, dilecte; ne de veſtimentis, quibus induimur, id exiſtimes: ſed de bonis operibus Et tu ergo chariſſime, qui in D Monachorum meruiſti referri ordinem; enitere, vt virtutem promiſſi demonſtres, ne repellaris. Noli ergo durus eſſe, non libidinoſus, non iracundus, non rixoſus, atque contentioſus, non intemperans, neque impudens: ſed potius manſuetus, pius, & religioſus, humilis, temperans, modeſtus, quietus, pacificus, prudens, corporiſque tui pudicitiam ſeruans, quemadmodum Chriſto pactus es. vt ſi in illa nobis hora dixerit: cur non viſitaſtis viduas, & pupillos in tribulationibus eorum? Reſpondere queamus ei, dicentes: Domine, vt in quiete ac ſilentio citra vllam diſtractionem ſeruiremus tibi. Sin verò dixerit nobis: Cur immaculatos non ſeruaſtis vos à ſeculo? quid reſpondebimus ei, ſiquidem in eo contaminati fuerimus? Neque enim ea virtus eſt, quando quis ab impuro abſtinet opere; & figuras interim effingit, ac ſimulachra, quæ alios ad paſſiones deſideriorum com- E mouent. quia ſcriptum eſt: Diliges Dominum Deum tuum, & proximum tuum ſicut teipſum. Fuge autem ſermones inutiles: ne in turpes cogitationes incidas. Nam quemadmodum ſermones boni conducunt animæ: ita non boni eam peruertunt. ſecundùm Apoſtolum: Corrumpunt mores bonos colloquia praua. Omnis ſermo turpis, ex ore veſtro non procedat: ſed ſi quis bonus eſt ad ædificationem * vtilitatis, atque opportunitatis; vt det gratiam audientibus. Et nolite contriſtare Spiritum ſanctum Dei, in quo ſignati eſtis in die redemptionis. Caue dicaris inobediens, durus, temerarius, ſuſurro, bilinguis, murmurator, obtrectator, immitis, proximi inimicus, oſor virtutis: Sed potius voceris obediens, verax, modeſtus, taciturnus, impiger, atque alacris, miſericors, ſobrius & vigilans, proximi amator, hoſpitalis, cultor virtutis, interceſſor & conſolator,

Prouer. 20. in fine.

Matth. 22.

Matth. 22.

Veſtis nuptialis, quid.

Iacob. 1.

Ibidem.

Matth. 22.

1. Cor. 15.

Epheſ. 4.

* vulg. in ædificationem fidei.

ſolator, pius atque religioſus. hæc bona, & vtilia ſunt hominibus. Ne igitur ef- A
feramur; ſed magis humiliemus noſipſos. Quæ enim eſt potentia noſtra, vt effe-
ramur? Nonne ecce exiguus labor nos vel humi inflẹctit, atque proſternit? Di-
ligamus ergo humilitatem, vt nos exaltet Dominus. Quocirca attende tibi; ne in
te dominetur iracundia, atque excandeſcentia, & iniuriarum memoria: vt non in
perturbationibus, & inſtabilitate vitam degas. Cæterùm longanimitatem tibi ipſe
compara ac manſuetudinem, innocentiam, & quæcunque decent Chriſtianos: vt
quietam atque tranquillam vitam tranſigas. Excelſi ſunt mōtes Ararat. lati cam-
pi ſolitudinis. validum, ac vehemens eſt Aquilonis frigus in terra: at Solis æſtus
in Auſtrum effunditur. Inter volucres cæli, maxima eſt Aquila; at inter beſtias
terræ, leo: Inter filios verò hominum, qui timet Dominum. Magnus Deus no-
ſter, & laudabilis * valde: qui creauit omnia, & exaltat timentes eum. Ipſi gloria, B
in ſecula. Amen.

Similia ſignificantia, & efficacia valde.

Pſalm. 47. 95. 144.
* al. nimis.

SCHOLIA.

NE ingratum te præbeas, ſed veſte nuptiali induere, &c.] *Ac non multo poſt:* [Dum veſtem nuptialem audis, id de bonis operibus dictum exiſtimes, &c.] *Adluſio manifeſta eſt ad Matth. 22.* [Amice, quomodo huc intraſti, non habens veſtem nuptialem? &c.] *Quòd verò per Veſtem nuptialem, non veſtimenta, quibus induimur, ſed bona opera intelligere oporteat: ex hoc loco Auctoris noſtri clariſſimum eſt; ſicut etiam ex Tertulliano, lib. de Reſurrectione carnis, cap. 27. & S. Hieronymo libro 4. in Matth. 22. vbi dicit, Veſtem nuptialem, eſſe præcepta Domini, &c.] citatq; illud Coloſſ. 3.* [Induite viſcera miſericordię, &c.] *Veſtes porrò ſignificare opera, teſtantur Origenes Homil. 10. in Ioſue. & ad Rom. 13. S. Ambroſ. in Lucam 5. & in epiſt. ad Roman. 13. item Hilar. can. 9. in Matth. Gregor. 1. Reg. 4. & lib. 2. Moral. cap. 38. & lib. 16. cap. 13. & lib. 19. cap. 16. in Cant. 4. Beda in Exod. 19. & in cap. 31. Prouerb. aliiſque alibi.* C

CAP. VIII.

SI dum tu opus Domini in humilitate ac pietate operaris; aduerſarius aliquos ex negligentioribus in te armet, cupiens à vita te recta remouere: ne verearis ac metuas; neque à via recta declinaueris; cùm dicat Apoſt. In omnibus tribulationem patimur, ſed nō anguſtiamur: aporiamur, ſed nō deſtituimur; perſecutionē patimur, ſed non derelinquimur; * deiicimur, & nō perimus: ſemper mortificationē Domini Ieſu in corpore circūferētes, D vt & vita Ieſu in * corpore noſtro manifeſtetur. Sēper enim nos qui viuimus, in mortem tradimur propter Ieſum, vt & vita Ieſu manifeſtetur in carne noſtra mortali. Suſtine igitur Dominum electe Dei: vt qui modò te affligunt, obſtupeſcant in admirabili ſalutis tuæ refrigerio. Sicut ſcriptum eſt: Iuſtus ſi morte præoccupatus fuerit, in refrigerio erit. Senectus enim venerabilis eſt, non diuturna, neque annorum numero computata. Cani autem ſunt ſenſus hominis: & ætas ſenectutis vita immaculata. Placens Deo, factus dilectus; & viuens inter peccatores, tranſlatus eſt. Raptus eſt, ne malitia mutaret intellectum eius, aut ne fictio deciperet animam illius. Faſcinatio enim nugacitatis obſcurat bona, & inconſtantia concupiſcentiæ tranſuertit ſenſum ſine malitia. Cōſummatus in breui, expleuit tempora multa. Placita enim erat Deo * anima illius: propter hoc properauit educere illum ex medio malitiæ. Populi autem videntes, & non intelligentes, nec po- E nentes in præcordijs talia. Quoniam gratia Dei, & miſericordia in electos eius, & reſpectus in ſanctos illius. Condemnat autem iuſtus mortuus viuos impios; & iuuentus celerius conſummata, longam * vitam iniuſti. Videbunt enim finem ſapientis, & non intelligēt quid cogitauerit de illo Deus, & quare munierit illum Dominus. Videbunt & contemnent eum: illos autem Dominus irridebit. Et erunt poſt hæc decidentes ſine honore, & in contumelia inter mortuos in perpetuum: quoniam diſrumpet illos * præcipites ſine voce, & commouebit eos à fundamentis: & vſque ad nouiſſimum deſolabuntur; & erunt in dolore ac gemitu, & memoria illorum peribit. Venient in * computationem peccatorum ſuorum timidi,

2. Cor. 4.

* al. humiliamur, ſed non confundimur.
* al. in corporibus noſtris.

Sap. 4.

Heb. 11.

* al. Domino

* al. longæuam ſenectutem iniuſti.
Sapien. 4.

* vulg. inflatos ſine voce.

* al. cogitationem.

A timidi, & traducent illos ex aduerso * iniquitates ipsorum. Tunc stabit iustus in magna constantia aduersus eos, qui se angustiauerunt, & qui * spreuerunt labores eius. Videntesque ipsum, turbabuntur timore horribili, & mirabuntur in subitatione insperatæ * requietis. dicentque intra se, pœnitentiam agentes, & præ angustia spiritus gementes: Hic est, quem habuimus aliquando in * derisum, & in similitudinem improperij. Nos insensati, vitam illius æstimabamus insaniam, & finem ipsius absque honore. * Quomodo computatus est inter filios Dei; & inter sanctos sors illius est? Ergo errauimus à via veritatis, & iustitiæ lumen non illuxit nobis, & sol * intelligentiæ non est ortus nobis. Lassati sumus in via iniquitatis, & perditionis; & pertransiuimus vias * desertas: viam autem Domini ignorauimus. Quid profuit nobis superbia? aut diuitiarum iactantia quid cōtulit nobis? Transierunt omnia illa tamquam vmbra, & tamquam nuntius * præcurrens: &

B tamquam nauis, quæ pertransit fluctuantem aquam; cuius, cùm præterijt, non est vestigium inuenire, neque semitam carinæ illius in fluctibus: aut tamquam auis, quæ transuolat in aëre, & cuius nullum inuenitur argumentum itineris illius: sed * percussione alarum verberans leuem ventum, & scindens per vim stridoris aërem, commotis alis transuolauit; & post hoc, nullum signum inuenitur itineris * illius; aut tamquam sagitta emissa in locum destinatum, diuisus aër continuò in se reclusus est, vt ignoretur transitus illius. Sic & nos nati, continuò desinimus esse; & virtutis quidem signum nullum valemus ostendere: sed in malitia nostra consumpti sumus: quoniam spes impij tamquam puluis est, qui à vento tollitur; & tamquam * pruina tenuis, quæ à procella dispergitur: & tamquam fumus, qui à vento diffusus est: & tamquam memoria hospitis vnius diei prætereuntis. Iusti

C autem in perpetuum viuent, & apud Dominum est merces eorum, & cogitatio illorum apud Altissimum. Ideo accipient Regnum decoris, & diadema speciei, de manu Domini: quoniam dextera sua teget eos, & in brachio sancto suo defendet illos. Ne ergo quemquam oderis in corde tuo. neque malum reddideris pro malo: sed charitatem tibi ipsi compara, quam supra omnem aliam virtutem Diuina extollit Scriptura: Ipsi enim rerum omnium * procreatori comparauit eam, cùm ait: Deus charitas est, & qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in ipso. Frater quidam è cœnobio senem accessit, atque consuluit. At ille ad eum: Similia, inquit, sunt cœnobia ludis litterarijs: Nam alij in * prætorio incedunt, alij sub caminis. Quo quidem sermone adiutus frater, sibi pœnitentiam imposuit. Vnde ipsa vtamur re, tamquam lucro: ne reprobi facti, ex cælesti eijciamur regno, & in caminum ignis proijciamur. Quando prouectos in habitu conspexeris negligentes:

D tunc magno præsidio indiges, ne istos fortè imitans, eandem inambules viam; neve per continentiam tuam, contra * eos extollaris: quod quidem est superbiæ peccatum. Sed audi eum, qui dicit: Attende tibi ipsi, & custodi animā tuam valde. Neque enim ex operibus alienis, nos iustificabimur: nec alij ex nostris operibus condemnabuntur. Nam quando nudi & aperti, atque retecti adducemur coram * Deo, reddituri de cunctis factis rationem, non alius condemnabitur pro alio: nam vnusquisque proprium onus portabit. Si quis tibi suas reuelet cogitationes, ne curiosius rem inuestiges; præsertim si oculus mentis tuæ debilis sit, ne fortè dum ille enarrat, iisdem perturberis passionibus; similisque reddaris gubernatori inter fluctus & vndas. Oportet igitur, vt nos audientes quæ dicuntur, ea quæ consequuntur intelligamus; atque ita consolemur afflictū, aut ijs rebus quas à sanctis viris accepimus, aut quibus ipsi * tentati sumus. Non enim est voluntas Dei, vt alius per alium corruat; cùm cunctos cupiat saluos fieri. Tu verò charissi-

E me, ne cuiuis homini cogitationes tuas aperias: sed ijs dumtaxat, quos spiritales esse probaueris; nam multæ sunt insidiæ atque fallaciæ * diaboli.

Dixit quippe Saluator: Attendite à falsis prophetis, qui veniunt ad vos in vestimentis ouium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces: ab operibus ipsorum cognoscetis eos. A viris porrò spiritalibus ne te occultaueris: ne fortè inimicus angulum comperiens, in te latitet. Cum carnalibus verò noli conferre consilia. Nam voluptatibus ac libidinibus dediti, indies peccata sibi accumulant, illudque dictitant: istud & solum mihi * computetur peccatum; Propheta interim deplorante, atque dicente: Væ ijs, qui trahunt peccata sua quasi funiculo longo, & quasi

Marginalia: * al. nomina ipsorum. * al. qui abstulerunt. Sap. 5. * al. salutis. * al. in risum. * al. in risu. * vel. Ecce quomodo. al. Quomodo ergo. * al. iustitiæ. * al. difficiles. * al. desolatas. * al. percutiens. * vulg. sed tantum sonitus alarum. * al. in eo. * al. spuma gracilis. * al. possessori, vel Domino. Narratio de quodam fratre. * f. in foro. * al. apud teipsum efferaris. * al. coram Iudice. Alienæ cogitationes curiosius non peruestigandæ. * al. probati. * al. fraudulenti hostis. Matth. 7. * al. imputetur. Esaiæ 5. secundum LXX.

iugi corrigia vitulæ, iniquitates.

Sermones inutiles vitandi, & improborum commercia fugienda.

Vnde vitare oportet sermones inutiles, & eorum conuersationem, qui timorem Domini despiciunt: quoniam nihil quod sit vtile loquuntur, nihil propter Dominum faciunt, nihil de virtute ac religione, nihil de honestate ac grauitate morum tractant. Sermones quippe eorum laquei sunt mortis. consilium ipsorum, fouea inferni, impunitas & risus, temulentia, & perditio animæ. consuetudo eorum terribilis, ac dirus anguis qui loquitur per ipsos. At tu, ô homo Dei, ista fuge: sectare autem iustitiam, pietatem, charitatem, patientiam, mansuetudinem. Bonum fidei certamen decerta; vitam æternam apprehende, ad quam vocatus es. præclaram confessionem professus es. Vide dilecte serue Domini, & Saluatoris nostri Iesu Christi, ne momentanea inescari te pariaris delectatione, aut, vt potius dicam, deceptione: vt non vita priueris æterna. Rectè vigila, ad negotiandum vocatus es, ne deperdas margaritam; ne thesaurum tuum deprædetur inimicus; ne nauis demergatur vnà cum onere; & vacuus reuertaris ad propria. Inimicus sciens quantam apud Deum referat gloriam, qui immaculatum sese ab inquinamentis seruat carnis; vehementer per cogitationes impugnat, cupiens hominem innectere ijs, vt non consequatur gloriam futuram. Et si animam inuenerit abiecisse cogitationes inutiles, non frequentat eam, sed neque prorsus recedit: accedit autem magis, vbi ipso pulsante mox aperient; & corpus simul cum anima per sordidissimas cogitationes, non resistenti ei coinquinat. demumque tamquã bonus consiliarius, ipsi suggerit: Præstat tibi, inquiens, in mundum redire, & vxorem vitæque consortem ac sociam capere, quàm sic carunculam corrumpere: à sobrio porrò & vigilante cuncta ista recedent. Attende igitur tibi, & nihil eorum te offendet. Quapropter necessarium fuerit, nimiam fugere licentiam. iterumque dico: Fuge licentiam; ne impudentia te inuadat, ligatumque velut malum aliquẽ captiuum seruum tradat peccato. ac tunc dicere incipias: Veni in altitudinem maris, & tempestas demersit me. Et rursus: Infixus sum in limo profundi, & non est substantia. Vnde fugere oportet peruersorum hominum cõsuetudinem: non tamquam homines odio persequens, sed damnum ac vitium respuens. Quòd si cum segnioribus versari cogeris: attende tibi ipsi, vt & illos lucrifacias recta vitæ ratione, & te ipsum non perdas. Ne credas illis, qui inutilia loquuntur animæ suæ, ac temperantiam profitentur. Ait enim Saluator: Ex abundantia cordis os loquitur. Subtrahe ergo te à iuueniliter agentibus, & qui ridiculis circumferuntur; vt ne sis inobediens ei, qui dicit: Iuuenilia desideria fuge. Et ne accipias personam aduersus animam tuam; non paruam, non magnam; non in imperio ac potestate constitutam: nemo enim te ex igne inexstinguibili liberare poterit. Audi dicentem: Quid proderit homini, si mundum vniuersum lucretur; animæ verò suæ detrimentum patiatur? Caue igitur, libertatem erga Deũ deperdas, propter honorem aut gloriam aliquam humanam; vel propter cibum, seu potum, siue indumentum. cùm ista cuncta corruptioni sint obnoxia: actiones autem vniuscuiusque, siue bonæ siue malæ, descriptæ contineantur. Quæ sursum sunt, sapito, non quæ super terram: vt promissionibus perfruaris Patris, qui in cælis est; & cõnumereris inter electos Filij: & cum omnibus Sanctis benedicas Spiritui sancto. Quoniam ipsi gloria, in secula. Amen.

Margin: 1. Tim. 6. — Parœmiæ accõmodæ, & sententiosæ. — Vehemens per cogitationes impugnatio. — Subdolæ inimici suggestiones. — Libertas nimia fugienda. — Psalm. 68. — Ibid. — Cum segnioribus quomodo versandum. — Matth. 12. & Lucæ 6. — 2. Tim. 2. — Matth. 17. Marc 8. Lucæ 9. — Dan 7 12. Apoc. 20 21. Coloss. 3.

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES.

Tentationibus atque suggestionibus improbi hostis docet non esse succumbendum. consilijs, & conuersationibus prauis non acquiescendum: Spiritalibus autem viris adhærendum; & à carnalibus ac sensualibus, atque lasciuis fugiendum. A sermonibus inutilibus abstinendum, & improborum commercium relinquendum, nimiamque viuendi libertatem vitandam: in vocatione verò Dei ambulandum; & virtutibus, rectaque viuendi institutis ad finem vsque insistendum. Et hæc omnia Scripturis, rationibus, exemplisque optimis luculenter hic ostendit, probat, atque amplificat.

Cùm dicat Apostolus: In omnibus tribulationem patimur, sed non angustiamur; aporiamur, sed non destituimur, &c.] *Vbi Græcè in sacro Cod. 2. Cor. 4. vt & hic apud Ephram, est:* ἀπορούμενοι, ἀλλ' οὐκ

A οὐκ ἐξαπορούμενοι. *quod Latinus interpres vertit:* [aporiamur, sed non destituimur.] *quam interpretationem & nos hic retinuimus. Illud autem Pauli dictum, quomodo accipiendum sit, atque intelligendum, S. Basil. in Respons. ad Interrog. 270. in regulis conciseè disputatis optimè declarat, ubi sic habet:* [Vt *(inquit)* animi sui expletionem in fiducia in Deum, ex collatione fortitudinis animi humanæ, ostendat Apostolus; singula, quę hoc loco habentur, ponit hoc modo: Quod enim ad humanam prudentiam attinet, in omnibus tribulationem patimur, inquit: Quod verò ad fiduciam in Deum, sed non angustiamur. Item quod spectat ad fortitudinem animi humanam: aporiamur, inquit, id est, summis circumuenimur difficultatibus. Quod verò ad fiduciam in Deum, non destituimur penitus: id enim, ἐξαπορούμενοι. *& reliqua simili modo. Cuiusmodi sunt etiam illa, quæ alio in loco dicta sunt ab eodem:* [Quasi morientes, & ecce viuimus. Vt castigati, & non mortificati. quasi tristes, & semper gaudentes, tanquam nihil habentes, & omnia possidentes, &c.] *Verùm de his plura apud Chrysost. homil. 9. in 2. Cor. 4. & alibi.*

B Cani autem sunt sensus hominis: & ætas senectutis, vita immaculata, &c.] *Locus est Sap. 4. vbi tamen ad verbum magis, & secundùm LXX. sic:* [Canities autem est prudentia hominibus: & ætas senectutis, vita immaculata.] *Verùm quia vulgata lectio non immutat sensum, ab ea hic non recessimus, quod idem & in plerisque sequentibus seruauimus.*

Postea ex eodem cap. 4. Sap. adducuntur sequentia: [Venient in computationem peccatorum suorum timidi, & traducent illos ex aduerso iniquitates ipsorum, &c.] *pro quo alia lectio habet:* [In cogitationem peccatorum suorum.] *al.* in cogitatione. *vt in vulg. Lat. al.* in cognitionem peccatorum.] *At dictio Græca, συλλογισμὸς, computationem siue supputationem potius hoc loco significare videtur. Deinde* [Et traducent illos, &c.] *al.* Et coarguent, atque conuincent eos.] *vt in Græco Cod. S. Ephram, & apud LXX. vbi est,* καὶ ἐλέγξει αὐτοὺς. *Sed quia exigua videtur differentia, retinuimus vt in vulg. Lat. Postea quod additur,* [iniquitates ipsorum,] *in vno atq. altero MS. Cod. S. Ephram inueni* [ὀνόματα αὐτῶν, i. nomina ipsorum.] *Verùm quia in alijs omnibus mss. legitur:* ἀνομήματα αὐτῶν, iniquitates ipsorum,] *vt etiam in edit. LXX. & in vulg. visum est planè hanc potius, quàm illam lectionem hic sequi.*

C *Postea ex 5. cap. Sap.* [Tūc stabit iustus in magna constantia, &c.] *Vbi, quod in Græc. Cod. S. Ephr. & apud LXX. in singulari habetur, de iusto, nos etiam per numerum singularem legimus atque conuertimus: quamuis etiam si in numero multitudinis redderetur, sententia non officeret, sic:* [Tunc stabunt iusti in magna constantia, &c.] *vt in vulg.*

Sequitur postea apud Auctorem. [Quomodo computatus est inter filios Dei, &c.] *sic in Græc. Cod. apud Ephram, & LXX. Pro quo al.* Quomodo ergo computatus est, &c. *At in vulga. Latin.* [Ecce quomodo computati sunt, &c.]

Postea ex eodem loco Sap. 5. additur: [Sed in malitia nostra consumpti sumus: quoniā spes impij tamquam puluis est, &c.] *ita in Græco Cod. S. Ephram, & LXX. Sed in vulg. aliter sic habetur:* In malignitate autem nostra consumpti sumus. Talia dixerunt in inferno, hi qui peccauerunt: quoniam spes impij tamquam lanugo est, quæ à vento tollitur, &c.]

Vbi illud: [Talia dixerunt in inferno hi, &c.] *in edit. LXX. & hic apud Ephram, non additur.*

D *Præterea pro* (puluis, *Græc.* χοῦς) *vt hic habet Ephrem cum LXX. in alijs est* χνοῦς, *lanugo, vt in vulg. quamquam & hoc, pro illo sumatur.*

Postea, pro eo quod sequitur in sacro Cod. & hic apud Auctorem: [Et tamquam spuma gracilis. *Græc.* καὶ ὡς ἄχνη, *&c.*] *in alijs est:* [καὶ ὡς πάχνη, & quasi pruina, &c.] *vbi quoque non magna vis facienda videtur, cùm vtroque legatur modo; ac in noua Græca edit. LXX. inuenitur* πάχνη, *quod etiam* (spuma) *ibi Latin. vertit Interpres.*

Ipsi enim omnium rerum procreatori comparauit eam, &c.] *In Græco hic est,* κτίσαντι. *pro quo, al. reperitur:* αὐτῷ γὰρ τῷ κτήσαντι τὰ πάντα, omnium rerum possessori ac Domino, &c.] *at prior lectio magis hoc loco probatur, & instituto Auctoris accommodatior videtur.*

Alij in prætorio incedunt, alij sub caminis versantur.] *Sententia perobscura nobis, quæque Scholio ac coniectura iuuanda videatur: non enim quid sibi hoc dicto velit Auctor, ex eo satis hic clarum est. quare & in versione Latina, easdem voces ac nomina consultò retinuimus. Fortasse enim loca quædam fuerunt illis in regionibus sic appellata. Aut sanè (quod magis probatur) Apophthegma hic aliquod de-*
E *notatur, id est, breuis, & arguta sententia. aut prouerbialis locutio à simili ducta, qua significatur, qui sublimiori sunt loco, & qui humiliori atque inferiori, & abiectiori, &c. Quid enim hic aliud per Prætorium, & per caminum, insinuare Auctor velit, non video.*

Propheta deplorante, atque dicente: Væ ijs, qui trahunt peccata sua quasi funiculo longo, & quasi iugi corrigia vitulæ, iniquitates.] *Ita ad verbum in Græco textu Ephram, & iuxta LXX. Esai. 5. Pro quo, in vulg. Lat. sic:* Væ qui trahitis iniquitatem in funiculis vanitatis, & quasi vinculum plaustri, peccatum.] *Quod autem pro* vinculo plaustri, corrigiam iugi vitulæ, siue vaccæ, *transtulerint LXX. etiam in illum Prophetæ locum adnotat S. Hieronymus, explicatque cur vincula dicantur peccata, secundùm illud Prouerbior. quinto:* Funibus peccatorum suorum vnusquisque constringitur, &c.

A

CAP. * IX.

* al. Initium Sermonis noui.

Attende tibi ipsi Charissime: ne fortè Serpens te eos imitari doceat, qui suam contemnunt salutem, ac dicere: Non es melior ijs, qui passionibus succumbunt. Tu verò considera, quod scriptum est: In magna domo, non solùm sunt vasa aurea, & argentea; sed & lignea, & fictilia: & quædam quidem in honorem, quædam autem in contumeliam. Si ergo Dominum non audieris, peccatorum opera peragendo; eris vas contumeliæ: sin verò Domini opera feceris, eris vas electum, pretiosum, sanctificatum, vtile Domino, ad omne opus bonum præparatum. Attende tibi ipsi, obsecro; vt & in præsenti seculo, & in futuro misericordiam à Domino inuenias. Quòd si tibi ipse non attenderis; & hîc contereris, & ibi non * requiesces. Nam quæ extra rectum fiunt tramitem, nihil præter damnationem continent, & pœnitentiam. Ne ergo contemptores suæ salutis imiteris, & qui solum sibi habitũ arrogãt: vt nõ similis reddaris militi ab aduersarijs capto, qui Regis quidẽ gerit insignia; ipse verò inimicis sui Regis inseruit. Verax quippe est, qui ait: Amẽ dico vobis, quia omnis qui facit peccatũ, seruus est peccati. Folijs enim similis est habitus: fructus verò est ipsum opus. Qui terreni Regis milites sunt, sanguinẽ effundunt, vt Regi suo placeant: at tibi non opus est, vt sanguinem fundas; sed solùm ne à peccato vincaris, vt non fructifices morti. Sobrius esto, & vigila charissime: vigila inquam, & labores sustine. Non enim iniustus est Deus, qui tui obliuiscatur laboris: sed & pro obscuritate, quam in cella residens toleras, illucescet tibi lumen veritatis. sicut scriptum habetur: Exortum est in tenebris lumen * rectis corde. Decerta bonum certamen fidei; vt victoriam aduersus hostem referens, absque rubore & verecundia adores Regem gloriæ. Non enim eos duntaxat, qui gladio perempti sunt, & martyrio à Tyrannis affecti, coronat Dominus: sed eos etiam, qui religiosa exercitatione, & charitate probati sunt. Nam quemadmodum illi propter Dominum flagra ac verbera pertulerunt: sic & isti vexationes, & exercitationes, amore Domini subierunt. Attende tibi, ne fiat verbum malum in corde tuo. Ne fœdus ineas cum improba cogitatione. Sic enim quidam passus est antiquorum, aliquid ex anathemate in tabernaculo suo abscondens: Similiter & Giezi minister Helisæi; & non latuerunt Deum, sed ne homines quidem. cùm enim clam scelus commisissent, palam retributionem acceperunt: cùm hic quidem cum tota familia ab omni populo lapidatus sit: ille verò cum vniuerso semine suo lepra infectus vsque in secula. Verax est enim, qui dixit: Deus non irridetur. Quod enim seminauerit quis, hoc & metet. Disce cum patientia; vt damna effugias, quæ obueniunt non quiescentibus. Ausculta eum, qui dicit: Fili, si sapiens tibi fueris, sapiens eris & proximo; sin autem malus euaseris, solus mala exantlabis. Vnde nos vincit aduersarius, nostræque redundant passiones: nonne per nostram inobedientiam? Edocti enim non attendimus, reprehensi super delictorum correctione, recusamus. Homines cælamus, & Deum despicimus; non morigerantes ei, qui dicit: Amen dico vobis: quia & si hi tacuerint, etiam lapides clamabunt. * Astutiam nobis suggerit callidus serpens, verbis vincẽdi eos, qui nos corrigere volunt: sicque peccatum in nobis multiplicatur, cùm non habeat resistentem sibi. Deprædatur te inimicus; & non iam intelligis ô anima mea. Suas in te operatur concupiscentias; & toleras. Fuge consilia eius improba, ô homo. Recordare tuorum cum Deo pactorum, & sanctificationem custodi: vt gratiam inuenias coram Domino. Audi dicentem: Fugite fornicationem. Et nosse cupis, quàm grauis atque periculosa sit fornicatio? Quos enim occidere nequiuerunt in eremo morsus serpentum, hos Madianitarum fornicatio prostrauit: & per fornicationem etiam idolorum victimam comedere non recusàrunt. vnde ex populo ceciderunt vno die * viginti tria millia. Quòd si præuentus es; ne lapsui inhæreas: neque longanimitatem ac patientiam Dei contempseris. Memor esto, quòd mors non * tardabit. Recordare, fieri non posse, vt manus Dei effugias. Quare noli negligere: sed pœnitentiam age, lachrymas effunde, ingemisce, illusus es. Et si nos obliuioni peccatum tradiderimus; qui tamen nos creauit Deus, vniuf-

Marginalia: 2. Tim. 2. — Vas contumeliæ, & vas electum. — * al. reficieris. — B — Ioan. 8. & Rom. 6. — Habitus, folijs est similis. Collatio à Minori. — Psal. m. 111. — * al. lumen gentibus. — 1. Tim. 6. — C — A Simili. — Iosu. 7. 22. — 4. Reg. 5. — Achar. — Giezi. — D — Galat. 6. — Prouer. 9. — Lucæ 19. — * al. Consilium — E — 1 Cor. 6. — In fornicationis detestationem. — Num. 25. 31. — Exod. 32. — * al. viginti tria millia hominum. — Rom. 2 — Eccli. 14. — * vulg. non tardat.

A Vniuscuiusque nouit opus. Ne igitur ignauum te præbeas; sed viriliter aduersario tuo resistas. Et aditum, per quem ingredi consueuit inimicus, ad prædandum atq; lædendum te, præclude: vt non amplius inueniens ingressum, re infecta recedat. hoc autem occludere ipsi aditum est, munire sensus, (per quos in animam ingreditur, siue malum, siue bonum;) visum, auditum, odoratum, tactum, gustum, & cogitationes, ne extra id quod decet, euagentur. In mentem tibi reuoca Gigantes, charissime, qui sua potentia terram corruperant: vt eos vnico momento Dominus per aquas diluuij à facie terræ deleuerit, & potentia eorum non ijs profuerit. Reuolue animo terram Sodomorum, & Gomorrhæorum: quo pacto propter peccatum habitantium in ea fuerit euersa; & non profuerint ipsis delitiæ, atque superbia. Curemus ergo salutem nostram, charissimi: ne fortè repentinus nos anticipet finis, & in * multa damnatione hinc abeamus. Quid porrò vobis videtur de eo, qui ex hac vita excessit: an quòd post diem vnum ad domum suam reuersurus sit? an post annum? an post centum & mille annos? Cur igitur transeuntia affectamus? & quæ numquam præteribunt, pro nihilo ducimus? Dic suggerenti tibi concupiscentias sordidas, & immundas: O veritatis inimice; vt tu desiderio tuo satisfacias, ego dedecore & ignominia afficiar? vt tu voluntatem tuam expleas, egone confundar? Vade ad tui similes, impudicos atque lascinos. Porcorum gregem depoposcisti tibi? demergere in mare cum ipsis. non me amplius tibi seruum habebis, aut voluntati obedientem tuæ. Sufficit mihi præteritum tempus. deinceps nunc veritatis satagam; & Deum meum obtestabor, vt me perfectè à tuis liberet operibus: Spiritum enim sanctum dedit mihi, & ego eum exacerbaui. Animam & corpus mihi mundum donauit, ego autem ista contaminaui. Sic charissime, suggerenti tibi perniciosas affectiones, responde. Dixit sanctorum quidam, Cani similem esse fornicationem: Si blandiaris, manet apud te; si pellas, fugit. Audi eum, qui dicit: Singulariter * sum ego donec transeam. hoc est, sibi ipsi vnumquemque attendere, donec ex præsenti excedamus vita. Attende ergo tibi, obsecro; & ne rectam vitæ tuæ rationem despexeris. Ne amore voluptatis modicæ, fructus deperdas laborum tuorum; neque ob immunditiam, operis tui mercedem prodas: & mercedem silentij atque quietis, vigiliarū, continentiæ, atque temperantiæ, & reliquarum virtutum, propter impudicitiam amittas. similisque reddaris proijcienti mercedem suam in marsupium pertusum: modicum enim fermentum, totam massam corrumpit. Quare te ipsum confirma, in timore Domini. Audi quod dico charissime: In vita seculari, disertus ac loquax, magnus dici solet: at in solitaria vita, qui quietem ac silentium sectatur, magnus est apud Dominum. Rursus, in vita seculari, qui suum ornat corpus, & subinde vestimenta mutat, humanam obtinet gloriam: at in professione hac, qui ista contemnit, & solùm necessario corporis vsui attendit, gloriam sibi in cælis acquirit. secundùm eum qui dicit: Habentes alimenta, & quibus tegamur, his contenti simus. Rursus, in seculari vita, qui in corporis robore, & diuitijs gloriatur, magnus apud homines dici * solet: in ista verò professione, qui humilitatem colit, verè à Domino exaltatur. sicut scriptum est: Quæ stulta sunt mundi elegit Deus, vt confundat sapientes: & infirma mūdi elegit Deus, vt confundat fortia: & ignobilia mundi, & contemptibilia elegit Deus; & ea quæ non sunt, vt ea quæ sunt, destrueret: vt non glorietur omnis caro in conspectu * Dei. Diligamus ergo, quæ placita ac grata sunt Domino, tamquam serui frugi, & grati; etiamsi scelestorum ac facinorosorum insidias sustineamus; licetque à Barbaris capti, qui nos in seruitutem tradant. Scriptum est enim: in tribulatione inuocaui Dominum, & exaudiuit me in latitudine. reputantes nobiscum, Prophetas quoque in captiuitatem abductos, & in aliena regione seruitutem, ærumnasque subijsse, quorum tamen mens numquam est à Deo abalienata. Siquidem externum nostrum venundari, aut non venundari hominem; non ex ijs est, quæ in nostra sunt potestate: cæterùm communicare, aut non communicare internum nostrum hominem impietati, in nobis situm est. Vnde sancti Dei homines, tyrannos redarguerunt, mortisque minas spreuerunt, virtutem sibi vindicantes. Quocirca & nos, filij cùm simus Prophetarum, eorumque vestigijs insistamus; perfectam ipsorum fidem adipiscamur. quia scriptum est: Quorum

Marginalia: Aditus, vt inimico præcludendus. — Sensus muniendi. — Genes. 6. — Genes. 18. 19. — B — *al. in magnâ ac graui dānatione. — Notanda. — Aduersus cogitationes prauæ concupiscētiæ. — Matth. 9. & Lucæ 8. — C — Nota. — Psal. 140. — *al. singularis sum ego. — Prouerbium. — Galat. 5. — Comparatio vitæ secularis, & monasticæ. — D — 1. Timot. 6. — *al. videtur. — 1. Cor. 1. — *al. in conspectu eius, & sic vulg. — E — Psal. 17. 117. — A simili, & à maiori. — In nostra potestate quid situm sit. — Heb. 11. — Heb. 13.

rum intuentes exitum conuersationis, imitamini fidem: vt cum ijs simul in cælestibus coniungamur, vbi exulat luctus ac dolor, & gemitus in splendore Sanctorum. Vigilate ergo, & orate, vt non intretis in tentationem. Meditemur eloquia Spiritus sancti, vt in scripturas incumbamus; & quando etiam librum manibus non tenemus, in mente eloquia Dei habeamus. Si quis suas tibi enarrauerit cogitationes, suaque detexerit errata; ne mente eum contempseris, tanquam qui talia peregerit: sed potius de fratris mutatione admirare. Nam quòd quis sponte sua peccata spiritalibus viris * prodit, correctionis vitæ signum est: occultare verò, animi malè affecti indicium existit. Nullus enim cum furibus currens, & partem * suam cum adulteris ponens, hos prodit vnquam: quia nimis passioni, & affectioni indulget. Quare oportet cum omni humilitate eum, qui familiariter sua exponit arcana, consolari. sicut scriptum est: Considerans teipsum, ne & tu tenteris. Dicit enim Dominus per Prophetam Ezechielem: Et tu fili hominis, dic ad filios populi tui: Iustitia iusti non liberabit eum, in quacumque die * errauerit: & iniquitas impij non nocebit ei, in quacumque die conuersus fuerit ab * iniquitate sua. Largiatur autem nobis Dominus: vt viam erroris expertem possideamus in finem vsque, angustam scilicet & arctam; vt aduersarij nostri diaboli os obstruatur; ne habeat, quod de nobis malum dicere queat. Quia Deum decet gloria, in secula. Amen.

Marc. 14. & Lucæ 22.

Pro Patribus spiritalibus atq; confessariis pulchra instructio.

* al. reuelat.

* al. ipsorum.

Galat. 6.

Ezech. 33.

* vulg. peccauerit.

* al. impietate.

A

B

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES.

C

SIc enim quidam passus est antiquorum, aliquid ex anathemate in tabernaculo suo abscondens. Similiter & Giezi, &c.] *Alludit hoc loco Auctor ad verba Iosue, de Achar, vel vt in vulg. Achan, (Iosue 7. & 22.) qui quòd aliquid de anathemate tulisset, & in tabernaculo suo abscondisset, cum tota familia à populo lapidatus est, vt habetur Iosue 7. Giezi verò minister Elisæi, cum vniuerso semine suo (sicut est 4. Reg. 5.) lepra infectus est, vsque in secula, &c. de quo latius supra pag. 46. & 47. in Schol.*

Ausculta eum, qui dicit: Fili, si sapiens tibi fueris; sapiens eris & proximo: sin autem, &c.] *Locus est Prouerb. 9. pro quo in noua Græca edit. LXX. ad verbum sic:* Fili, si sapiens fueris tibi; eris & proximis: sin autem malus euaseris; solus vtique mala hauries.] *nec ab hac Ephræm dissidet lectio, in sensu. At in vulg. paulò aliter sic:* [Si sapiens fueris, tibimetipsi eris: si autem illusor, solus portabis malum.] *Conueniuntque Symmachus, & Th. μόνος βαστάξεις, id est, solus portabis, hîc etiam legentes.*

D

Recordare tuorum cum Deo pactorum, & sanctificationem custodi, &c.] *Huc faciunt supra in primo Tomo adducta, super illa verba Apost. 1. Cor. 7.* [Melius est nubere quàm vri, &c.] *Vbi inter multa, de duplici hominum ordine, secularium nimirum, & eorum, qui se seculo abdicârunt, differens Auctor, sic habet:* [Cæterùm ijs, qui seculo renuntiarunt, præcepit Apostolus continentiam, dicens: Omnis qui in agone contendit, ab omnibus se abstinet. Quare tu Monache, nosce, atque considera, in vtro sis ordine constitutus: tum quo signo, quave nota sis insignitus; quę pacta, quæque vota cum Deo feceris, constitueris que &c.] *Quia verò Monachus continentiam vouit, admonet hîc S. Ephræm, vt suorum cum Deo meminerit pactorum, & sanctificationem custodiat, hoc est, continentiam, ac castitatem, quæ nomine Sanctificationis intelligitur, vt apud Apost. 1. Thess. 4. & sæpe apud Ephræm alibi, sicut etiam supra in Schol. Adhort. tertia, cuius initium est:* [De quibus autem animi cogitationibus, &c.] *hoc Tomo 2. à nobis ostensum est. & in Antirrhetico de Virgine. & continentia, Tomo 1. nostrisque ibi Schol.*

E

Vnde ex populo ceciderunt vno die viginti tria millia, &c.] *Ita hoc loco apud Ephræm. pro quo, in noua Rom. edit. LXX. Exod. 32.* [Et ceciderunt de populo in die illa, ad ter mille viros. *At in vulg. Lat. ibi:* [Cecideruntque in die illa, quasi triginta tria millia hominum, &c.] *Sed apud S. Hieronymum.* [Quasi viginti tria millia hominum, &c.] *Nisi tamen malimus Auctorem hîc ad locum Num. 25. respexisse, vbi est:* [Cessauitque plaga à filijs Israel, & occisi sunt, viginti quatuor millia hominum, &c.] *Mihi, ad vtrumque respexisse videtur locum: nam quòd hîc dicit,* [Vno die, *vel,* in die illa, de populo cecidisse viginti tria millia.] *illud est Exod. 32. at de Madianitis, quæ adducit, potius ad locum Num. 25. ac 31. referenda videntur. Ex quibus locis sententia Auctoris hîc concilianda, intelligendaque videtur.*

Dixit Sanctorum quidam, Cani similem esse fornicationem, &c.] *Cani similis perhibetur esse fornicatio: nam Canis lascinus est, & impudens, blandientisque naturæ; cui si adblandiaris, manet apud te: at*

A *te: at si depellas, fugit: ita quoque fornicatio, &c. sicut pulchrè illud hic Ephram ostendit, monens vt procul à fornicatione fugiamus, & cogitationes improbæ concupiscentiæ ingruentes mox repellamus. Hinc & S. Ioannes dicit in Apocal. capite 22.* [Foris canes, & venefici, & impudici, &c.] *ac S. Chrysostomus in Epistola ad Romanos cap. 1. Homilia 4. in illum locum:* [Similiter & masculi, relicto naturali vsu, &c.] *Sodomitas canibus comparat, & plus quàm canes appellat. vbi inter multa alia, quæ ibi de hisce adducit, sic habet:* [O vos & brutis insipientiores, & canibus impudentiores, &c.]

Eum qui familiariter sua exponit arcana, consolari oportet, &c.] *In Græco hic est,* τὸν ἀνατιθέντα. *Et quidem in hac ipsa significatione, verbum (* ἀνατίθεσθαι *) alibi vsurpat S. Hieronymus, quasi in sinum amici ponere, & in medium adferre, communi consilio vel probanda vel improbanda, &c.*

Iustitia iusti non liberabit eum, in quacumque die errauerit: & iniquitas impij, &c.] *Locus est Ezech. 33. vbi lectio Ephram planè concordat cum editione LXX. At in vulg.* Iustitia iusti non liberabit eum, in quacumque die peccauerit: & impietas impij non nocebit ei, in quacumque die B conuersus fuerit ab iniquitate sua, &c.]

CAPVT † X.

† al. Initium Sermonis X.

ATTENDAMVS nobis ipsis, Charissimi; quoniam acerbi nobis sunt inimici, & immites, super hominum ruina gaudentes, eamque solam lætitiam habentes. Hinc sancti Patres, scientes eorum aduersum nos conatum peruersum, non segnes fuerunt, non vaga, & distracta mente: sed sibi ipsi attenderunt, sibique attendentes, & Deo complacuerunt, & homines in bonum ædificârunt. cuiusmodi S. Antonius exstitit, quemadmodum & S. Athanasius Archiepiscopus meminit, in † vita, quam de eo conscripsit. Nam & multa exercitatione, eaque incitatiore ac vehementiore est vsus: Ieiunabat enim semper, indumentumque gerebat, interius quidem cilicinum, exterius autem pelliceum, idque ad mortem vsque seruauit, ita vt neque corpus sordium caussa aquis ablueret; neque penitus suos pedes lauaret, neque illos vmquam omnino vel aqua tingeret, nisi necessitate cogente. Sed neque quis eum denudatum vmquam conspexit; nec prorsus Antonij corpusculum nudum, præterquam cùm post mortem sepeliretur, cuiquam patuit. Rursusque ait: Et si ista, ad illius virtutem parua; ex ijs tamen, qualis Dei seruus fuerit Antonius, considerare, & æstimare licet; quippe qui à iuuentute ad tantam vsque ætatem, æqualem semper seruabat in exercitatione alacritatem: & neque senectute fractus, delicatioribus vtebatur cibis; neque propter debilitatem corporis, immutabat sui indumenti habitum. Aut si fortè pedes aqua tingeret, & tamen in omnibus illæsus permanebat: nam etiam oculos illæsos, integrosque seruabat, rectéque cernentes. Et ne singula consectemur; cunctis, qui cibis varijs, & lauacris, diuersisque vestimentis vtuntur, ipse multo illustrior apparebat, ac clarior, & ad fortitudinem alacrior. At nos, quæ corpus molliter foueant nobiscum excogitantes, distrahimur atque efferimur; non considerantes, quàm acres aduersarios habeamus: vnde & ipsi hostes tantam nostram cernentes segnitiem, promptius, animosiusque aduersum nos insurgunt, impudicitiæ nos iaculis transfigentes. Attendamus igitur nobis ipsis: vt Dominus illorum in nos destruat insidias. Hæc autem dico fratres, non quasi vitæ puritate ego conspicuus sim; nam si Dominus mea reuelet peccata, antequam in supplicium mittar, pudor atque confusio operum meorum, non minima mihi pars tormenti erit: Sed ista à me sint dicta, per gratiam Domini; vt dum vos boni consilij commoda capitis, ego quoque vilis & abiectus, saluberrimi consilij mei mercedem referam. Quemadmodum enim qui ad animarum euersionem cohortationibus vtitur, perditionis earum atque exitij particeps erit: sic & qui ad vitæ morumque emendationem, suis consilijs est auctor; optimam mercedem à Domino consequetur, si & ipse præsertim ab inutilibus deinceps recesserit. Quòd si cum fratre amicitiam habeas: teque conscientia tua arguat, quasi ex eiusmodi coniunctione detrimentum animæ sustineas; te ipsum ab eo separa. Dixit enim quidam Sanctorum: Cum omnibus charitatem habe; ab omnibus abstine. Hæc autem dico charissime, non vt ho-

De S. Antonio ex S. Athanasio. † al. in eo, quem de vita ipsius conscripsit, libro.

Virtutes S. Antonij eximiæ.

Hostium in nos tela, & insidiæ.

A simili.

A fratre inordinatè ambulante recedendum.

1. Ioan. 3. mines oderis; sed peccatum auerseris. Scriptum est enim: Si cor nostrum non reprehenderit nos, fiduciam habemus ad Deum; & quidquid petierimus, accipiemus ab eo: quoniam mandata eius custodimus, & ea quæ sunt placita coram eo, facimus. Si verò reprehenderit nos cor nostrum: maior est Deus corde nostro, & nouit omnia. (Ibidem paullò antè.) A

(Narratio de fratre quodam fratrem alium adhortante.) Frater fratri hortator erat in ijs, quæ ad Deum pertinent: Prætereunte autem altero, dixit qui hortabatur, ad eum: Ecce fratrem hunc admoneo, & me audire renuit. Cui ille respondit: Auditurus est: Te enim audire, honestum illi est, & agere audita iucundum. At ille: Nequaquam: nisi enim compererit vera esse, & ad Deum referri, quæ dico, ne me audiat; neque me solùm, sed ne Prophetam quidem, si præter Dei voluntatem, consilium dederit. Ait enim Apostolus: Et si nos, aut Angelus de cælo euangelizauerit vobis, præter id, quod † accepistis, anathema sit. Quinam enim in Babylone contra Susannam insurrexerunt? nonne seniores? Et non solùm Sacerdotes, sed & Iudices, ac Præsides populi: qui quòd sibi ipsis non attenderunt, quàm miserabili fine vitam clauserunt? neque illis sanè ipsorum profuit dignitas. Veritatis ergo curam habeamus fratres, vt veritas nos circumdet, ac protegat. Et in hoc quidem seculo, si quis de re malè gesta, apud Principem insimuletur; si ad alia loca confugiat, fortasse saluatur: at nos à conspectu Dei quonam profugere poterimus? secundùm eum qui dicit: Quò ibo à Spiritu tuo? & quò à facie tua fugiam? Si ascendero in cælum, tu illic es: si descendero in infernum, ades. Si sumpsero pennas meas † diluculo, & habitauero in extremis maris. Etenim illuc manus tua deducet me, & tenebit me dextera tua. Diligamus quietem, ac silentium fratres: vt à † tentationibus liberemur. Diligamus continentiam, in charitate Dei. Diligamus castitatem, & humilitatem. Simus humiles, & affabiles paruis ac magnis: vt vanam effugiamus gloriam, cunctosque Diaboli laqueos. Ebrietatem, & risum, inutiliaque malignantium hominum verba execremur ac detestemur: omnia enim agunt, omnia excogitant, vt suis † oblectationibus potiri possint. Tu autem dilectissime, ista fuge; & vt qui Deo placere professus es, omnia secundùm Deum operare. Deus enim non irridetur, secundùm dictum Apostoli: Nam quod seminauerit homo, hoc & metet. Quoniam qui seminat in carne sua, de carne & metet corruptionem. Qui autem seminat in spiritu, de spiritu metet vitam æternam. Noli sordidis immorari cogitationibus; ne quando te in actum deducant turpitudinis: sed eas detestare, & abs te repelle; vt mens tua serena sit, atque tranquilla. Precare Dominum, vt † cordis tui oculos illuminet. Quæ enim impossibilia sunt apud homines, possibilia sunt apud Deum. Cùm ad orandum, te composueris: noli vaga ac distracta mente esse; ne quasi contemnens inueniaris. Attende tibi ipsi, charissime: ne fortè dum cernis huius seculi diuites delitijs affluentes, † carnemque suam nutrientes, tamquam in die occisionis; eos propter eiusmodi fluxam ac momentaneam rerum abundantiam beatifices. Neque enim opulentos, neque delitijs deditos, neque potentes beatos prædicauit Spiritus sanctus: sed eos qui timent Dominum, sicut scriptum est: Beatus vir qui timet Dominũ. &, Beati omnes qui timent Dominũ. Ducem te constituerunt? Esto Dux † pacificus: vt portæ Regni cælestis pandantur tibi, simulque cum facientibus pacem ingrediaris. Dicit enim Spiritus sanctus: Aperite portas, ingrediatur populus. Et quis, ac qualis populus? seruans iustitiam, & custodiens veritatem, suscipiens veritatem, & custodiens pacem. Vnde quidam Sanctorum dicebat: Fiat pax, & iustitia in diebus meis. Audi & sanctum Iacobum dicentem: Si quis sapiens, & eruditus est inter vos: ostendat ex bona conuersatione, operationes suas in mansuetudine sapientiæ. Quòd si zelum † amarum habetis, & contentiones in cordibus vestris; nolite gloriari, & mendaces esse aduersus veritatem: non est enim ista sapientia † desursum descendens: sed terrena, animalis, diabolica. Vbi enim zelus, & contentio: ibi inconstantia †, & omne opus prauum. Quæ autem desursum est sapientia, primùm quidem pudica est: deinde pacifica, modesta, suadibilis, atque obediens, plena misericordiæ, & fructibus bonis. † discreta, absque simulatione. Fructus autem iustitiæ in pace seminatur, facientibus pacem. Largiatur

Marginalia: Gal. 1. — † al. quod adnũtiauimus vobis. — Dan. 13. — Ibidem. — Veritati semper studendum. — B — Psal. 138. — Amos 9. — † al. ad Orientē. al. ante lucem. — † al. à periculis. — C — † al. voluptatibus perfrui possint. — Galat. 6. — Aduersus cogitationes sordidas. — † al. mentis tuæ. — Lucæ 18. — D — † al. ventremq; pascentes. — Psal. 111. 127. — † al. Dux pacis. — Esa. 26. — E — 4. Reg. 20. — Iacob 3. — † al. æmulationem amaram. — † al. de cælo. — † al. inconstãtia disciplinæ. — † vulg. ἀδιάκριτος, non iudicans.

A giatur porrò † nobis Dominus charitatem, atque vnionem, secundùm voluntatem suam. Precemini autem & pro me misero, obsecro: vt obscuratum in me oculum Dominus illuminet. Quoniam ipsius † est virtus, & potentia: Ipsumque decet omnis gloria, honor, & adoratio: nunc, & in secula seculorum. Amen.

† al. vobis.

† al. Quoniam ipsius est gloria, in secula. Amen.

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES.

B CVIVSMODI S. Antonius exstitit, quemadmodum & S. Athanasius Archiepiscopus meminit in vita, quam de ipso conscripsit, &c.] *al.* [in eo, quem de ipsius vita conscripsit, libro.] *Sed quia vtraque lectio bona est, & quasi eadem, parum refert quomodo legatur. Multas porrò insignes hic de S. Antonio, vitæ ac morum sanctissimorum, Auctor noster adducit laudes, quas partim ex S. Athanasio, & partim aliunde deprompsit, atque expressit, ac huc retulit; quæque in eo rariora erant exposuit, patefecit, cunctorumque seculis prodita reliquit. Duo verò notabilia magis hinc tamquam certa colliguntur, nimirum, & quòd illud sit verè scriptum S. Athanasij de S. Antonio, hic ab Auctore citatum: & quòd ipse Ephrem S. Athanasium insignem scriptorem Græcum Græcè legerit, & per consequens indubitanter Græcam linguã callueri, sicut & de Irenæo supra ostensum est, in tract. de Virtute, cap. 8. & in Schol. ibid. pag. 50. & 51.*

Quòd porrò S. Athanasius verè vitam S. Antonij descripserit, etiam luculenter attestatur S. Gregorius Nazianzenus in Oratione 21. in laudem Magni Athanasij Archiepiscopi Alexandrini, vbi inter alia multa, S. Athanasij doctrinam, & elucubrationes commendat, & quomodo ipse S. Antonij vitam luculenter conscripserit, recenset, &c. Idemque confirmat S. Hieronymus, in catalogo Scriptorum Ec- C *clesiasticor. vbi de eo sic enarrat:* [Antonius Monachus, cuius vitam Athanasius Alexandrinæ vrbis Episcopus insigni volumine prosecutus est, &c.]

Ecce fratrem admoneo, & me audire renuit. Cui ille: Auditurus est: Te enim audire, honestum illi est, & agere audita iucundum.] *Al. ad verbum magis sic:* [Audire planè te debet, ignosce: abs te enim etiam malum audire, & agere, gaudium ipsi est.] *Sed melius fortè absque (κακόν, malum) sic:* Abs te enim & audire, & facere, quæ admones, ipsi volupe est, ac gaudium.] *Aut sanè pro (κακόν, malum) hic legendum est, καλόν, bonum, honestum, &c. sicut in nostra translatione reposuimus, quod & sententia Auctoris magis hoc loco postulare videtur.*

Si sumpsero pennas meas diluculo, &c.] *Verba sunt Psalmi 138. in Græco textu apud Ephrem hic est:* κατ' ὄρθρον. *quod Theodoritus in illum Psalm. locum, interpretatur,* Ad Orientem. *vulg.* diluculo, *vt hic reddidimus. S. Hilarius, & S. Ambrosius, in Psalm. 118. Sermone 19.* ante lucem. D *Ceterùm in noua Græca editione iuxta Septuaginta legitur:* κατ' ὀρθὸν, in directum. *ita etiam S. Augustinus & Psalterium vetus. At in reliquis Græcis, ferè est,* κατ' ὄρθρον. *vt etiam hic apud Auctorem nostrum.*

Vnde quidam Sanctorum dicebat: Fiat pax, & iustitia in diebus meis.] *Ista, & 4. Reg. 20. & Isa. 39. adducuntur, sub persona Ezechiæ Regis, ad Prophetam Esaiam &c. Concordat autem hic in lectione Auctor cum Septuaginta. At in vulg. vtrobique legitur:* [Fiat tantùm pax, & veritas in diebus meis, &c.

Audi & S. Iacobum dicentem: Si quis sapiens & eruditus est inter vos; ostendat ex bona conuersatione operationes suas, &c.] *Locus est Iacob. 3. vbi in vulg. paullò aliter sic:* Quis sapiens & disciplinatus inter vos? ostendat ex bona conuersatione operationem suam, &c.] *Vbi antiquitatem testimonij S. Patris nostri Ephrem (qui ante mille & penè trecentos annos in Ecclesia floruit) nota, cum tanto honore Epistolam S. Iacobi hic, & alibi sæpissimè citantis, non sine confusione illorum,* E *qui eam ab antiquioribus non allegari temerè dictitant. Cùm & S. Hieronymus non vno in loco eamdem Iacobo adscribat, videlicet, de Scriptor. Ecclesiasticis in Iacobo. in Epistola 103. ad Paulinum. Item libro 1. & 2. aduersus Pelag. &c. Item Tertull. aduersus Iud. cap. 2. nec non Origen. Homilia 7. in Iosue, ac Epiphan. ad Ioannem Episcopum Hierosolym. aliique alibi frequentissimè, quos omnes hic citare foret longum.*

Discreta absque simulatione, &c.] *In Græco Codice apud Ephrem hic est,* εὐδιάκριτος, ἀνυπόκριτος, *illud sonans, quod hic Latinè reddidimus. pro quo in vulg. Iacobi 3. est:* ἀδιάκριτος, καὶ ἀνυπόκριτος, *Lat.* Non iudicans, & sine simulatione.] *vel, vt est alibi apud Ephrem:* [Nihil discernens absque simulatione, &c.] *absque (καὶ, &) de quo etiam apud eumdem alibi.*

CAP.

CAP. † XI.

† al. Initium Sermonis XL.

A Minori ad Maius.

NON torpeamus fratres, seruientes inuicem propter Dominum: multi enim, ancillæ cuiuspiam amore capti, seruire propter amatam non recusârunt. Quid ergo nos magnum præstamus, si nobis mutuo propter Dominum seruimus? Ne negligentes simus, confidentes in cella dilectissimi: memores, quòd sancti Dei Martyres ferreis vinculis conclusi fuerint, etiam cum multis tormentis. Ne ergo cellæ angustiam effugiamus. Non deficiamus operantes: memores quoniam multi ex Sanctis in metalla missi sunt, propter Dominum. Numquid igitur si nos temporibus illis fuissemus, nostram vitam ob torturas prodidissemus? Numquid nostram fidem in ijs necessitatibus abnegassemus? Meminerimus fratres à Domino dilecti, beneficiorum Domini Dei nostri: qui nos creauit, & crescere fecit, nutrit, & protegit in omnibus. Qui educit ventos de thesauris suis, ad obsequium nostrum. Qui eleuat nebulas ab extremitatibus terræ, in ministerium nostrum. Qui multiplicat volucres cæli, & bestias in aqua, ad obsequium generis nostri. Qui fecit Solem, in lumen diei: & Lunam, ac stellas in lumen noctis, propter nostrum genus. Qui saluauit nos per mysterium pretiosæ Crucis suæ. Seruiamus ei, in timore ac tremore multo, & spe bona: quia aduenæ & peregrini sumus in hac vita. secundùm eum, qui dicit: Aduena, & peregrinus sum in terra, sicut omnes patres mei. Obsecro vos, ego minimus, ego vilis & abiectus: ego qui decem milium talentorum sum debitor, qui quemuis peccatorem peccatis excedo: sustinete optimum hoc consilium. Seruate in omnibus vos ipsos irreprehensibiles, vt sitis absque confusione. Si quis autem seipsum in re aliqua condemnet; deinceps sese irreprehensibilem seruet: ne quid habeat aduersarius, quod de nobis malum dicat, hominum inquam inimicus, corruptor, & alienus, hostis iustitiæ, qui in malis nostris gaudet. qui debilis in eos est, qui Domino in veritate seruiunt. Qui conculcatur ab ijs, qui pessundant, & auersantur ipsius consilia atque conatus. Qui spernitur ab ijs, qui Dominum in veritate diligunt, & faciunt sanctam voluntatem eius, puro corde. Etiam fratres mei dilectissimi, studeamus in vana, & breui hac vita, quamdiu in ea versamur, perficere mandata optimi, & benignissimi Dei, & Saluatoris nostri Iesu Christi: vt stationem mereamur à dextris ipsius, in secundo eius, & horribili aduentu: quando reddet vnicuique secundùm opera eius. Quoniam ipsi gloria, in secula seculorum. Amen.

Ierem. 10. 51.
Gen. 1. & Psalm. 8. Ierem. 31.
Psalm. 38.
Matth. 18.
Matth. 16. 25. Rom. 2.

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES.

MVLTI ex Sanctis ad metalla missi sunt, &c.] *De calamitatibus Christianorum, qui ad metalla damnati erant, cùm multi multa conscripserint, Cyprianus inter alios, insignem scripsit Epistolam 77. ad Nemesianum, Felicem, & collegas Episcopos. Item ad Compresbyteros, & diaconos, reliquosq; fratres in metallo constitutos, vbi plenè Christianorum ærumnæ, qui ea damnati erant pæna, describuntur. De quibus & in Epistola 80. apud eumdem.*

Qui educit ventos de thesauris suis, &c.] *In noua editione LXX. pro (* ἀνέμους, ventos *) est* φῶς, *lumen,* [Qui educit lumen de thesauris suis, &c.] *Sed in plerimis, vt hic apud Ephræm, legitur (* ἀνέμους, *ventos.) In Complut. & apud Theodoritum, est tantùm (ventos) quod etiam referri videtur à Sancto Hieronymo ex Septuaginta. locus est Hieremiæ decimo, & 51.*

Aduena, & peregrinus sum in terra, sicut omnes patres mei, &c.] *Ita apud Ephræm est hoc loco. Sed in vulg. Psalm. 38. absque (terra) sic:* [Aduena ego sum apud te, & peregrinus, sicut, &c.] *Noua autem editio Septuaginta, magis concordat cum Ephræm, nisi quod ibi paullo aliter transposita sint verba, sic:* [Aduena ego sum in terra, & peregrinus, sicut, &c.] *In Psalterio Romano, & apud Sanctum Ambrosium, coniunctim legitur vtrumque:* [apud te in terra, &c.]

Qui con-

A Qui conculcatur ab ijs, qui pessundant ipsius consilia, &c.] *In alio Græco MS. sic reperitur:* [Qui pessundatur ab ijs, qui faciunt voluntatem Domini in corde puro. Quoniam Deo nostro gloria, in secula seculorum. Amen. *Sed lectio textus quia plenior est, magis etiam hoc loco probatur.*

CAPUT † XII.

† al. Parænesis XII.

PERSISTE igitur Charissime in vocatione, qua vocatus es. Da gloriam Deo, quòd dignatus sit te in gregem ouium suarum referre; vt in pascuis ouium eius enutriaris. Ergo ad finem vsque tolera: vt saluetur anima tua. Nam scriptum est: In patientia vestra possidete † animas vestras. Esto instructus in omni conuersatione tua. Dicentem ausculta: Fili, si sapiens fueris, lætificabis & cor meum. Noli esse asper in lingua tua. neque durius respondeas fratri tuo: sed cum omni humilitate, & timore Dei, sit loquela tua. Numquid enim argento bonum sermonem comparamus? Nullo sanè eum pretio emimus, nisi sola nostra voluntate: quoniam vtramque nobis viam dedit Dominus, vt vniuscuiusque cognoscatur affectio, & animus. Sic ergo nostræ sint responsiones ad inuicem, ô electi Dei, quemadmodum fidelis quispiam seruus cum suo colloquitur Domino. Verax quippe est, qui ait: Qui se ipsum humiliat, exaltabitur. Sint porrò sermones nostri mutui, non de rebus peregrinis atque externis: verùm de vtilitate animæ, de mutua inter nos ædificatione, de rectè factis, de omni opere bono. Sicut scriptum est: Vt det gratiam audientibus. Et, nolite contristare Spiritum sanctum Dei, in quo signati estis, in die † redemptionis. Quoniam ipsum decet gloria, in secula. Amen.

1. Cor. 7. & Ephes. 4. — Lucæ 21. — † al. possidebitis. — Responsa qualia esse oporteat. — Lucæ 14. — Ephes. 4. — † al. in diem redemptionis.

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES.

BREVIS quidem, sed pulchra, & vtilis hæc est Parænesis, qua docet vnumquemque in vocatione, qua vocatus est, ambulare debere; ac ad finem vsque perseuerare. Ostendit quo pacto cum alijs conuersandum sit, atque loquendum: & quales nostras ad inuicem responsiones esse oporteat; ac de quibus rebus sermones instituendi, atque habendi sint. Asperitatem præterea linguæ atque colloquij reprehendit, & à durioribus responsis dehortatur.

Dicentem ausculta: Fili, si sapiens fueris, lætificabis & cor meum.] *Locus est Prouerb. 23. vbi in edit. LXX. ad verbum sic est:* [Fili, si sapiens fuerit cor tuum; lætificabis & cor meum.] *Et sic ibi in Græc. pro quo, in vulg. est:* Fili mi, si sapiens fuerit animus tuus, gaudebit tecum cor meum, &c.] *At hic paullo aliter apud Ephrem.*

Numquid enim argento bonum sermonem comparamus? &c.] *Prouerbialis hæc locutio lepida est, contra eos feruens, qui asperiores in loquendo sunt, & durioribus verbis in respondendo vti solent, quos Auctor hîc taxat, dicens:* [Nullo nobis pretio verba, responsaque bona constare: sed ex sola nostra voluntate ea pendere, &c.] *Quare ad mitiores nos hortatur sermones, responsionesq; ad inuicem magis compositas atque modestas; quales esse solent fidelium seruorum, quando cum suis colloquuntur Dominis. Et vt constet, de quibus rebus miscendi sint sermones; eos faciendos admonet, non de rebus peregrinis, ac ad rem non pertinentibus: sed de salute, & vtilitate animæ, de mutua inter nos ædificatione, de rectè factis, ac de omni opere bono, &c.*

Capitis Duodecimi & vltimi, in illud,
ATTENDE TIBI IPSI,
FINIS.

EIVSDEM

A

EIVSDEM

S. PATRIS EPHRAEM SYRI, SERMO PARÆNETICVS†

In Illud, ATTENDE TIBI IPSI.

B

†al. Eiusd. de exercitatione.

ATTENDE tibi ipsi, ô iuuentus exercitationis ac pietatis studiosa: ne fortè dies tui in distractionibus prætereant. Ne vmquam prauas cogitationes admiseris: ne in bello † inimici tui virtus tua languescat, atque deficiat. Habeas assiduè dulcem Dominum tuum in mente tua: vt exercitationis tuæ cursus coronam victoriæ referat. In pietatis certamine propera, ô iuuentus: aduentat enim dies, & appropinquat tempus, quando laborantes coronabuntur, & negligentes dolebunt. Para virtutes, donec tempus tibi suppetit. Pietatem † atque religionem posside in oculis tuis, veritatem in auribus, verba vitæ in lingua tua, visitationem infirmorum in gressibus tuis, imaginem Domini tui in corde tuo. In membris tuis officia temperantiæ ac continentiæ: vt coram Angelis & hominibus, præ alijs honoreris. Lignum inanime, quod mortalis Regis imaginem continet, honoratur: quantò magis anima honorem meretur, quæ Deum in se continet, & in præsenti hoc seculo, & in futuro? Attende tibi ipse charissime. Concupiscentia mortua est, at corpus tuum viuit: proinde diligenter attende, ne corpus tuum rei mortuæ vitam præbeat. quòd si ipsi vitam dederis, te occidet. O planctum acerbum: quoniam mortuus ad vitam reuocatus, vitæ suæ datorem occidit. Disce accuratè, quid sit Concupiscentia: ea per se, sine corpore mortua est; quando autem concupiscentiæ impetus ad corpus accesserit, subitò concupiscentia vitam accipit, & in concupiscentiæ dulcedine mens occupatur, reperiturque corpus quod erat viuum, concupiscentiæ mortificatione emortuum. Quapropter sedulò tibi ipsi attende ab hac morte corporis; dum flamma concupiscentiæ illius vreris. Reuoca tibi in mentem, ignem inexstinguibilem, ac vermem numquam cessaturum; & è vestigio membrorum exstinguetur incendium. Vide, ne propter relaxationem atque ignauiam vincaris, & doleas; præoccupetque te ignis, pœnitentiæ tædio; & adsuescas † peccare, etiam dum es pœnitens. Austeritatem amplectere ab initio. Aduersus omnem † concupiscentiam ne vincaris; & ne ex bello inferior discedere consuescas. Consuetudo enim altera est natura. & relaxationis consuetudo, numquam austeritatem admittit: semper enim ædificat & destruit; semper peccat, & resipiscit. Charissime, si relaxari sis solitus, dum oppugnaris: inscriptio libelli tui erit, ignauia in seculum seculi. Qui in aliquibus concupiscentiæ rebus vinci consueuit, semper cum propria coarguit conscientia, nulloque non tempore angitur, & licet coram spectantibus hominibus religiosum ac hilarem exhibeat vultum; intrinsecus tamen ob remorsum conscientiæ suæ contristatur. nam id secum afferre solet concupiscentia, dolorem amarum suis infligens operatoribus. Tota ergo mente attende & anima, Christum apud te semper retinens, qui immortalis animæ sponsus est. Caue igitur verum sponsum tuum deserueris; ne & tu relinquaris ab ipso, derelictusq; adhæreas alieno, id est, fraudulento iustitiæ inimico. dolosè † quippe ad breue tempus diligit, & mox deserit; meretricique immundæ similis, quæ cùm substantiam & vires alicuius absumpserit, auersari atque odisse incipit. Quis igitur non deploret? Nam & inimicus noster, vbi vires nostras ac tempus in suis immun-

†al. in bello, quod cum inimico tuo geris.

†al. pudor sit in oculis tuis, veritas in auribus, &c.

A minori.

Cōcupiscentia quid sit, & quæ vis illius.

Concupiscētiæ flamma vt reprimenda.

†al. adsuescasq; tum peccare, tum resipiscere.

†al. omnē concupiscentiæ titillationem.

Consuetudo altera natura.

†al. Ad breue enim tempus se fingit diligere, & mox, &c.

C D E

A immunditijs, fœdiſque concupiſcentijs prodegerit atque conſumpſerit, tunc à † nobis recedit, propter odium quod in nos habet. Numquam enim impuriſſimus ille, ac fraudulentiſſimus nos dilexit. Deo autem, & Patri gloria, in ſecula ſeculorum. Amen.

† Tal. tunt odij ſui virus effundens, nos deſerit. hec mirum? nunquam enim

SCHOLIA, ET VARIÆ LEctiones.

B EIVSDEM Sermo in illud: Attende tibi.] *Idem iſtud Argumentum pluribus in locis ab Auctore poſitum tractatumq́, inuenies ſparſim & ex inſtituto, velut ſupra, eodem hoc Tomo 2. in Prologo, in illud:* Attende tibi ipſi. *cuius ibi eſt initium:* [Debitores ſumus chariſsimi, &c.] *ac immediatè ibidem poſtea, in Sermone aſcetico, in illud idem:* [Attende tibi ipſi, &c.] *in 12. cap. Ac poſtea in cap. 9. quod incipit:* [Attende tibi ipſi chariſsime, ne fortè &c.] *& poſtea cap. 10. cuius initium eſt:* [Attendamus nobis ipſis chariſsimi; quoniam, &c.] *Et infra, longè poſtea in Paran. De Timore Dei. cuius principium eſt:* Attende tibi ipſi chariſsime, ne fortè in negligentia tuum deperdas tempus. Attende ijs quæ dicta ſunt à Domino, &c.] *alibiq́, ſparſim & incidenter ſæpiſſimè idem ab eo tractatur, etiam Tomo 1. & 3. Quòd ſi alios Auctores (in illud Moſeos:* Attende tibi ipſi) *adhuc requiris; tibi citabo inſignem Baſilij Magni Sermonem, ſuper hoc dictum,* [Attende tibi ipſi.] *cuius eſt initium:* [Qui nos condidit Deus, in hoc impertiuit ſermonis vſum, vt alius alij ſui cordis arcana reuelet, &c.] *vbi doctè atque egregiè, & copioſè Baſilius dictum illud Moſeos explanat atque amplificat, varijsq́, accommodat. Sermo ſanè lectu digniſſimus eſt. Extat & Eſaia Abbatis in idem illud Dictum Oratio, quæ in ordine reliquarum apud eum eſt 27. incipitq́ue:* [Attende tibi
C diligenter, &c.

In membris tuis officia temperantiæ ac continentiæ poſsideas: vt coram Angelis & hominibus honoreris. Lignum inanime quod, &c.] *Hic in alio exemplari MS. iſta ſic leguntur, & interpunguntur:* [In membris tuis omnibus verſetur continentia, vt ab Angelis & hominibus collauderis. Nam ſi lignum inanime, ideo quòd Regis aut principis exprimat imaginem, honoretur; quanto magis honorabitur anima, quæ in ſeipſa Deum continet, &c.] *Vtraque lectio bona eſt & ſententioſa, pulchram comparationem, & argumentum à minore ad maius, in ſe continens.*

Concupiſcentia mortua eſt: at corpus tuum viuit, &c.] *Alia lectio, quæ huius videtur eſſe explicatiua, ſic habet:* [Concupiſcentia per ſe mortua quædam res eſt: at corpus veluti vita. Caue igitur, ne id quod vita eſt, rei mortuæ vitam præbeat. nam ſi vitam ei dederis, interficiet te, &c.] *Quomodo porrò Concupiſcentia dicatur mortua, & quonam pacto reuiuiſcat, doctè & plenè hic conſequenter oſtendit Auctor.*

Inſcriptio libelli tui erit, ignauia in ſeculum ſeculi, &c.] *Vbi pro* (ἀμέλεια ἐςὶν) *in alio Cod.*
D *Græc.* μετ' ἀμελείας, *cum negligentia atque ignauia erit, legitur. pro quo, al. ſic:* mollities ac relaxatio tua tibi futura eſt ignominiæ ſempiternæ, &c.] *at prior lectio in pluribus manuſcrip. reperitur, iſta ſcilicet:* Si relaxari ſis ſolitus, dùm oppugnaris; inſcriptio libelli tui eſt, Ignauia in ſeculum ſeculi:] *vbi Græcè eſt* ἡ ἐπιγραφὴ τοῦ γραμματείου σου, ἀμέλεια ἐςὶν εἰς αἰῶνα αἰῶνος. *quam & nos interpretando, lectionem ſecuti hic ſumus, repoſuimusq́ue.*

Tota ergo mente attende & anima, Chriſtum apud te ſemper retinens, qui immortalis animæ ſponſus eſt.] *In alio Cod ſic legitur:* [Attende igitur tibi ipſi ô anima, Chriſtum in te ſemper continens: immortalis enim ſponſus tuus Chriſtus eſt, ô anima mea. Verum ergo ſponſum tuum caue deſeras; ne & ab ipſo deſeraris, &c.]

E

†al. Eiusdem Sermones Parænetici siue Adhortatorij, ad Monachos.

EIVSDEM†

S. PATRIS EPHRAEM SYRI, PROLOGVS,

IN PARÆNESES SEV ADHORTATIONES, AD MONACHOS.

Eodem Gerardo Voßio Interprete, & Scholiaste.

GLoria tibi Deus. Gloria tibi. iterumque dicam: Gloria tibi Deus, qui superlaudatus, & superexaltatus es in secula. Omni tempore Charissimi, gratias debemus Deo; qui dignatus est nos suauissimo iugo suo, & liberare à caducis & corruptibilibus mundi rebus. Statutum igitur est mihi, vobis subministrare sermones, quales lumine gratiæ occurrunt menti meæ. Loqui autem volo, non in doctis sapientiæ verbis: Nam & † ego homo sum idiota, ac vilissimus. Verumtamen quia argutè dicta non omnibus sunt perspicua, & ijs potissimùm, qui non degustârunt sapientiam mundanam: iccirco claram oportebit proferre orationem, quam assequi possint qui legunt, secundùm beatum† Apostolum: Si enim, ait, nesciero virtutem vocis, ero ei cui loquor barbarus, & qui loquitur mecum, mihi barbarus. Potens est autem sermo spiritalis persuadere † obtemperantibus fidei, etiam absque grammatica, & rhetorica. Benedictus autem Deus, qui cunctis cuncta præbet; & vnumquemque, quantum expedit, illuminat. Id verò captum meum excedere non sum nescius. sed scriptum est: Tempus tacendi, & tempus loquendi. Quam ergo excusationem in die iudicij habituri sumus, non succurrentes pro viribus, imperitia atque ignorantia † laborantibus, & maximè tempore isto. similiterque fluctibus peruersæ doctrinæ, consilijque illiciti agitatis? Leo enim cruentus, & veritatis inimicus, non cessat eos, qui non valdè attendunt, decipere: non quidem humanas carnes deuorare volens, verùm animas secum in gehennam trahere gestiens. Quot putatis charissimi, post abdicationem rerum terrenarum, iterum perturbationibus, ac passionibus ignominiosis per eum subigi? Quot post prima religionis elementa tradita, effecit apostatas, & habitu ipso spoliauit? Quare à via non est † aberrandum charissimi. Cæterùm frater adiutus à fratre, laqueis Diaboli capi nequit. Nos autem cum Apostolo dicimus: Non quòd sufficientes simus, cogitare aliquid à nobis, quasi ex nobis; sed sufficientia omnis nostra ex Deo est, qui & idoneos nos fecit sibi ministros, licet indignos. Vobis autem concedat Dominus suscipere verbum, instar terræ bonæ atque perfectæ: vt sitis multiplicem fructum referen-

1. Cor. 2.
†al. nam & ego homo sum idiota & peccator, terra & cinere vilior.
†al. Paulum.
1. Cor. 14.
†al. οἰκείοις τῆς πίστεως, domesticis fidei, & sic vulg.
Eccles. 3.
†al. ignoranter peccantibus.
†al. digrediendum.
2. Cor. 3.
Matth. 13. Lucæ 8.

A ferentes, in iustitia & veritate, Christo Saluatori nostro. Cui sit gloria, in secula seculorum. Amen.

SCHOLIA, ET VARIÆ LEctiones.

PROLOGVS in Parænesés, seu Adhortationes ad Monachos, &c.] *Variat hic Titulus, siue Inscriptio: nam in aliquibus exemplaribus manuscript. Græc. hic est:* Eiusdem Adhortatio ad Monachos varios.] *In alijs:* [Beati Ephræm Parænesis prima ad Monachos.] *al.* [Sancti Ephræm sermo Paræneticus.] *In tribus alijs, conformiter habetur:* [Eiusdem Sermones Parænetici, siue Ad-B hortatorij, ad Monachos, Parænesis prima.] *& sic est in vno MS. Vatic. Sirlet. ac etiam Veneto S. Marc. quæ inscriptio, quia magis est generica, & sequentes etiam Parænesés respicit, sicut & illa primo loco à nobis Prologi vice posita, magis quoque post illam instituto Auctoris videtur accommoda.*

Loqui autem volo, non in doctis sapientiæ verbis: nam & ego homo sum idiota, & vilissimus, &c.] *Alia lectio sic habet:* Loquar autem non in doctis humanæ sapientiæ verbis: nam & ego homo sum imperitus, atque peccator, terra & cinere vilior, &c.] *vbi partim summa animi modestia in hoc Sancto Patre, tam humiliter de se hic & alibi loquente ac sentiente, consideranda occurrit; partim etiam eiusce verborum adlusio notanda, quæ manifestè fieri hic videtur, ad ea quæ Paulus adducit 1. Corinth. 2.* [Et ego cùm venissem ad vos (*inquiens*) veni non in sublimitate sermonis, aut sapientiæ, &c.] *ac paullo post:* [Et sermo meus, & prædicatio mea non in persuasibilibus humanæ sapientiæ verbis: sed in ostensione spiritus & virtutis, &c.] *paucisque interiectis postea, ibidem.* [Loquimur non in doctis humanæ sapientiæ verbis: sed in doctrina spiritus, spiritualibus spiritualia comparantes, &c.] *Ex quibus Apostoli verbis, allusio Auctoris claC rissima est.*

Si autem nesciero virtutem vocis, ero ei cui loquor Barbarus, &c.] *Locus est apud Apostolum 1. Corinth. 14. vbi in vulg. sic est:* [Si ergo nesciero virtutem vocis, ero ei, cui loquar Barbarus, & qui loquitur mihi, Barbarus, &c.] *Vel sicut est in alio Auctoris nostri Codice,* σὺν ἐμοὶ βάρβαρος, *id est*, mecum Barbarus. *al.* ἐν ἐμοὶ, in me Barbarus, &c.] *Vbi etiam Chrysostomus in 1. ad Corinth. 14. Hom. 35. ad verbum sic:* Itaque si nesciero vim vocis, ero ei qui loquitur, Barbarus, &c.] Barbarus (*inquit*) ille mihi, & ego illi: non quidem ob naturam vocis, sed ob imperitiam, &c.

Potens est autem sermo spiritalis persuadere obtemperantibus fidei, etiam absque grammatica & rhetorica.] *Vbi in alio Auctoris MS. Græc. pro (*τοὺς ὑπηκόους τῆς πίστεως, *id est*, obtemperantibus fidei.) *legitur hic:* οἰκείους τῆς πίστεως, *id est*, domesticis fidei. *vt etiam est in vulg. apud Apostolum Galat. 6. ibi:* [Operemur bonum ad omnes: maximè autem ad domesticos fidei.] *In altera autem lectione, verisimiliter respexit ad illa Apostoli verba, Rom. 1.* [Ad obediendum fidei in omnibus, &c.] *ac Rom. 16.* [Ad obeditionem fidei, in cunctis, &c.] *& Philip. 2.* [Obsequium fidei veD stræ, &c.] *Quòd porrò hic dicit Auctor, sermonem spiritalem etiam persuadere posse absque Grammatica & Rhetorica, adludit non obscurè ad illa verba Pauli 1. Corinth. 2.* [Et sermo meus & prædicatio mea non in persuasibilibus humanæ sapientiæ verbis: sed in ostensione spiritus, &c.] *ac non multo post ibidem:* [Loquimur non in doctis humanæ sapientiæ verbis, sed in doctrina spiritus, spiritalibus spiritalia comparantes, &c.] *Ad quæ Apostoli verba etiam paullo antea Auctor respexit, vt notauimus. De quibus & Chrysostomum vide, in eamdem Epistolã ad Corinth. 1. cap. 2. Homil. 7. vbi inter alia sic adducit:* Siquidem tanto nos gentilibus sapientiores sumus, quanto inter Platonem interest, & Spiritum sanctum: Gentiles enim magistros Rhetores habent: nos autem Spiritum sanctum, &c.] *Plura in hanc rem, pro instituto Auctoris inuenias alibi apud eumdem. & apud S. Athanasium in Homilia de semente. S. Basil. in Hexamer. Homil. 4. S. Hieron. in Procem. Epistola ad Gal. & in Epist. ad Heliodor. & Epist. ad Nepotian. & in Epist. ad Paulinum. & apud Prosperum lib. 3. de vita contemplatiua.*

E Sed scriptum est: Tempus tacendi, & tempus loquendi.] *Vt omnia opportuno aptoq; fieri debere tempore ostendat, tam in loquendo, quàm in tacendo, atque etiam in agendo, hoc dictum Ecclef. 3. vsurpat, suoque hic instituto conuenienter accommodat. Quorum etiam valde quadrant, ac consonant, quæ alibi S. Gregorius libro 7. Moral. in hæc adducit verba:* Tempus tacendi, & tempus loquendi. Discreta enim (inquit) vicissitudine pensanda sunt tempora: ne aut cùm restringi lingua debet, per verba se inutiliter soluat: aut cum loqui vtiliter potest, semetipsam pigrè restringat, &c.] *Loquendum porrò, & non tacendum, cùm vtiliter & necessariò id fit, non obscurè hic demonstrat Auctor, dum subdit, dicens:* [Quam ergo excusationem in die iudicij habituri sumus, non succurrentes pro viribus imperitia laborantibus, &c.] *Quo loquendi modo etiam alibi haud infrequenter vti solet.*

Leo enim cruentus, & veritatis inimicus non cessat eos, qui non valde attendunt, decipere, &c.] *Quare, & quo pacto Diabolus appelletur* λέων αἱμοβόρος, *hoc est*, Leo cruentus, *siue* sangui-

uorus, *vel* ſanguinem bibens, *Auctor hic explicat, ſubdens ac dicens:* [Non quidem humanas A carnes deuorare volens; verùm animas ſecum in gehennam trahere geſtiens.] *vbi etiam ad lectionis varietatem quod attinet, pro* γλιχόμενος, geſtiens, *ſeu* valde cupiens.) *in alio Græco Manuſcript. legitur* (προθυμούμενος, *id eſt*, mente cogitans, volens, contendens, &c.) *ſed prior lectio venuſtior hic videtur, atque accommodatior: quamquam etiam parua in his videatur differentia.*

In fine huius Prologi, vbi eſt: [Multiplicem fructum referentes in iuſtitia & veritate, Chriſto Saluatori noſtro. Cui ſit gloria, &c.] *In alio MS. Græc. ſic habetur:* [Multiplicem fructum iuſtitiæ referentes Chriſto Domino noſtro. Quoniam ipſi conuenit omnis gloria, honor, & adoratio: nunc & ſemper, & in ſecula ſeculorum. Amen.] *Vtrumque optimè legitur atque concluditur ſicut etiam in alio MS. vbi eſt:* [Quoniam ipſi conuenit gloria, in ſecula ſeculorum. Amen.]

B

EIVSDEM

S. PATRIS EPHRAEM SYRI PARÆNESIS,

SEV ADHORTATIO PRIMA,

Ad eos, qui in Religionis ſe rudimentis exercent.

C

INITIVM renuntiationis Monachi, eſt timere Dominum. Qui verò diuini timoris expers eſt, extra portas Regni Dei demorabitur. Initium bonæ vitæ Monachi, eſt cognitio Dei: ignorantia autem de Deo, Monachi mentem occæcat. Optima Monachi hæreditas, eſt temperantia & ſanctimonia vitæ: exhæreditabitur autem à parentibus, qui his ſine Monachus fuerit. Exercitatio Monachi, ſit meditatio Scripturarum, & Diuinorum mandatorum obſeruatio: Iners autem eſt Monachus, qui in his verſatus non fuerit. Cibus Monachi eſt, vt faciat voluntatem Dei, & non ſenſus: Nam qui ſecundùm D appetitum ſenſitiuum eſt cibus, Monachum Deo non ſiſtit; ſed in ventrem vadit & in ſeceſſum exit. Graui inceſſu, Monachus atterat gradus Eccleſiæ: Indecoro autem inceſſu, è domo in domum non diuagetur. Vita Monachi pura ſit, & non ludibrio mulierculis peccatorum cumulo grauatis: ſiquidem tentationis ſagitta eſt in corde Monachi, mulier in domo diſſolutè viuens. Conſilium Monachi, cum cordato habeatur: Stulti verò conſilium in corde Monachi non demoretur. Monachus, Pſalmis, & Hymnis, ac Canticis ſpiritalibus inuigilans, nocturnas phantaſias depellit: at de bene geſtis ſe venditans, & interim dormitans, telam araneæ texit. Monachus ſtrenuus, Cruce Chriſti, laqueos fugat diabolicos. Monachus terrena ſapiens ac ſpectans, omnibus eſt ſathanicus. Mens Monachi ſemper in bonis operibus ſit occupata. Exercitium Monachi, cogi- E tationes bonæ continuatæ, ac ſibi mutuò ſuccedentes. Vigilantia fidelis Monachi, turpes cogitationes reprimit. Agricultura Monachi, anima bona euangelicè fructificans, quam dum excolit Monachus, illius fructu veſcitur. Dulcis fructus oris, propriorum merces. Immortalis virtus Monachi, eſt paupertas crucem Domini ſufferens: mala ſiquidem res, eſt Monachis auaritia, eos Regno Dei priuans. Impone cor tuum Monache in humeros tuos, vt cogitatione & opere aduerſarium à te propellas. Donum optimum Monachi, eſt virginitas; curru ipſum ad cælos cum Elia, euehens. Quamobrem Monache hanc excolens, igneo adſcende curru, duobus canalibus irrigatus. Lachrymæ ex oculis diſtillantes, arbor ſunt vitæ in altitudinem humilitatis exci-

Pſal. 118.

Matth 15. & Marc 7.

Prouerbium ac commodum.

4. Reg 2 & Eccli. 48.

A excitata: cuius dum possessionem capere potuerit Monachus, optimos sibi fructus vindemiabit. Vis virginitatis, in ciborum consistit abstinentia: Monachus autem crapulæ deditus, contaminabit carnem suam. Monachus publicam faciens domum suam, abominationi erit, audietque à Christo: Recepisti mercedem tuam. Qui autem erubescit rectè facta sua publicare, mercedem ab occultorum scrutatore Christo accipiet. Monachus dans Deo quæ sunt Dei, non extollatur. Deum autem orans, dicat: Ex tuis ego Domine, tua tibi offero. A te solo, animæ redemptionem requiro. Monachum puro corde preces de nocte fundentem, exaudiet Dominus: de die autem hunc illustrabit Deus; & vt diem, quotidie demonstrabit ipsum. Monachus misericors, fratrum amator erit; & terræ bonæ hæreditatem capiet. In Monacho superbo, non requiescet Domi-B nus: at in humili, requiescit Spiritus sanctus. Cogitatio Monachi, semper circa Regnum cæleste versetur; & celeriter illud hæreditate possidebit. Omni tempore Monachus vestem immaculatam teneat; non quidem textam illam, sed spiritalem: Media enim nocte, talis cum sponso ingredietur. Oleum secum ferat Monachus in occursum sponsi: siquidem extrà manebit cum quinque virginibus fatuis, qui lampadem suam oleo resplendentem non habuerit. Vita Monachi, ad imitationem Angelorum fiat, comburens peccata: nam vita, est pœnitentiam agentium, perfecta sui oblatio. Vita Monachi, notam inurat membris suis mortificatis quoad concupiscentiam, quæ prius ad eam incitabant: Siquidem vita & mores S. Ioannis, forma atque descriptio quædam sunt Monachorum. Tempestas dæmonum, procul sit à Monachis: tranquillitas verò Angelorum, apud Monachos, choros agat. Turbatione di-C abolica ingruente, Monachus iram coerceat: nam vita Monachi, in lenitate & patientia dinoscitur. Monachus feruens spiritu, fugat diabolum: iniquo autem odio persequens proximum, iniquè adsciscit diabolum. Fermentum malitiæ, non nominetur inter Monachos: syncera verò charitas, inter Monachos dominetur. Sol non occidat, super iracundiam Monachi. Monachus quietus, non conturbat fratres: at vociferabundus, peruertit conuentum. Sonum Psalmodiæ, Monache non renuito: nam Angelorum in hoc, cantica sita sunt, ac laudes. Diabolicorum spectaculorum strepitum, Monache fugito: quoniam in eo, dæmonum est deceptio. In fronte tua, perpetuò impressam habeto Crucem Christi, Monache: & in corde tuo, timor Dei semper sit, Christi pugil. Silentium Monachi cum puritate cordis coniunctum, Spiritum sanctum flectit. Placidi mores Monachi, fraternum amorem conciliant, & rixas depel-D lunt. Monachus se Domino accommodans, non se tradat Diabolo: ne confundatur coram sponso. Scutum Monachi inexpugnabile, est hymnus Angelicus in ore eius. Somnus verò, si plusquam hymnus diligatur, Monachi mors est. Thesaurus Monachi, paupertas voluntaria. Diuinissimus est Monachus, in hac exercitatus. Thesauriza tibi in cælis Monache: sempiterna enim sunt fruitionis secula. Monachi contemplatio, in diuinis sit Scripturis. Ostium Monachi, non vectibus occludatur ferreis: verùm angulari lapide firmetur. Monachi in Deum pietas, in hospitalitate cognoscatur, & in exultatione dirigatur. Admirabilis facies Monachi, per orationem redditur, & per eleemosynam agnoscitur. Monachus aspectu amœno, exercitatoribus oblectamento erit, & improbas cogitationes dissipabit. Ioannes ipse Baptista, tibi exemplo sit Mona-E che, capillis cameli amictus: vt Elias te sua pelle caprina cooperiens, in cælos introducat. Iacobus etiam lætandum admonet in calamitatibus obuenientibus, patientiam nobis commendans. Ioannes te ad Verbum, quod fuit à principio, deducit. Sudor in hilari & exporrecta spiritali fronte Monachi excitatus, Monachorum multitudinem recreat. Monachus temerarius, fratrum conuentum dissipat. Aequalitas inter Monachos, extirpat superbiam; & humilitatem ipsis familiarem reddit. Angelis ille similis est Monachus, qui quæ ventris sunt spernit, & crapluam atque ebrietatem fugit. Pulchritudo immensa, in anima Monachi, est relucens virginitas. Turpissima autem illius est facies Monachi, cuius violata est virginitas. Pessima res est Monacho, malitia in animum introducta, instar ignis suppositi stipulis. Monachus conculcans mundum,

Lucæ 21. Rom. 13. Ephes. 5. Matth. 6. Matth. 22. Matth. 5. Esa. 11. 66. Matth. 22. Matth. 25. Ibidem. Galat. 5. 2. Pet. 1. 2. 3. Vita, & mores S. Ioan. Baptistæ, Monachorũ forma atque exemplum. 1. Cor. 5. Ephes. 4. Apoc. 7. 9. 17. 2. Cor. 7. Ephes. 5. Matth. 5. Matt. 22. 25. Prou. 6. Matth. 5. Matth. 6. Lucæ 12. Ephes. 2. & 1. Pet. 2. 1. Pet. 4. Matth. 5. 6. Matth. 3. Marc. 1. Lucæ 3. 4. Reg. 2. & Heb. 11. Iacob. 1. Ioan. 1. Virginitas in Monachis commendatissima.

dum, cum Christo familiariter agit: at rebus mundanis implicitus, placere non poterit militiæ Præfecto Christo. Fidelissimus Regni cælorum præco, est Monachus ab omni auaritia alienus: Malè autem peribit, qui auaritiæ morbo laborat. Munditics iunioris Monachi, est temperantia haudquaquam obscuram virginitatem possidens. Thesaurus Monachi est obedientia, quam qui possederit, exaudietur à Domino. Malitia non habitet in corde Monachi: Bonitas verò in operibus eius redundet. Sermonem bonum † scrutetur Monachus, & in ore suo verba loquatur Dei altissimi. Famem spontaneam sibi Monachus adsumat, ad subiugandum hoc corpus terrenum, & exaltandam cælestem animam. Sermonem verum Monachus loquatur; & mendacium non audiatur in ore illius. Si duriora verba audierit Monachus, non insolescat; sed submittat sese: quoniam fidelissimam pacis mercedem accipiet, & Altissimi filius vocabitur, pacis mediator factus. Suauiter verba sua cum humilitate depromens monachus, etiam ex lapideo corde lachrymas excitabit. Sicut Leo formidabilis est onagris: ita Monachus contrarius esse debet desiderijs malis. Monachus importuno tempore ieiunium soluens, velut qui turrim è fundamentis euertit. Sicut turbo, puluerem in campis excitat: ita Monachus superbus rixas, & contentiones in monasterio. Vt portus sine tempestate, nauigijs: ita in monasterio suo sit Monachus. Imitator Angelorum est Monachus in terra bona, qui voluptatis sagitta non exstitit vulneratus. Caue cum superbia quid enitaris Monache, ne præceps ex alto corruas. Imitator esto, Monache humilitatis Diui Pauli: vt Sanctorum quoque consors euadas. Imitare Publicanum, ne cum Pharisæo condemneris. Elige tibi mansuetudinem Moysis; vt cor tuum lapideum, in stagnum aquarum transmutet Deus. postea verò tamquam capta experientia, dices: Quàm bona est mansuetudo; super aquam refectionis educauit me. Caue durum te præstes Monache, memor quòd nemo durus sit patiens. Caue Monache, relicto Abel, te superbo adsocies Caino: ne & ipsius te supplicij consortem facias. Disce ergo, quàm pulchra res sit humilitas, & hanc tibi delige: nam in cælum sustollit. optimam ecce tibi mercedem humilitatis propositam Monache, ipsum cæleste Regnum, quod caue negligas. Monachus iuuenis in abstinentia firmetur, vanamque gloriam spernat. Nouella planta à Deo sanctificata, est Monachus abstinentiæ rore irrigatus. Ieiunium, frœnum est Monachi, quod qui reijcit, equus insanus comperietur. Iuuenis Monachus effrænatus, impune peccat. Monachus lauans pedes sanctorum, cor suum illustrat, & thesaurum in cælis habebit: lauans autem indifferenter pedes peccatorum, benedictionem eorum qui pereunt, super seipsum colligit. Nocte, diuque operatur Monachus, vigil orationibus incumbens. Monachus tundens sibi pectus suum, effundit lachrymas, cælitusque misericordiam implorat. Fluentum diuinum in ore Monachi, est psalmus confessionis, cuius possessor perfectus est. Lignum vitæ super terram, Monachus passionum expers. Lignum vitæ æternæ in cælis, Monachus stabilis, & non errans. Admirandum spectaculum in cælis, est Monachus super terram, angelicam vitam agens. Ensis acutissimus aduersus Diabolum, est psalmus in ore Monachi. Lignum aridum ex mandato Elisæi, ferrum securis de profundo aquæ traxit: corpus autem Monachi, quod ieiunio exaruit, animam de profundo sursum attollit. Exsiccat voluptatum cloacas ieiunium Monachi, gladius aduersus cupiditates, vigilantia Monachi in orationibus attenditur. Conuiuium Monachi, ex solis oleribus cum charitate constans, melius est victimarum adipe. Xenia ac munera excæcant oculos sapientum: qui recipit ea cum iniustitia aliorum, cultor pietatis non erit. Terminus ieiunij Monachi, mors est: ante obitum ergo, ab illo nō abstineat. Terminus orationis Monachi indefinitus: cùm omni tempore benedicere Domino, bonum sit. Pietatis athleta conuitijs agens cum Monachis, reprobus, & apud homines abominabilis habebitur. Monachus non refrænans linguam suam, in die iræ, non facile etiam passionibus temperare poterit huiusmodi. Monachus iracundus occidit animam suam, acutissimisque sagittis vulnerat proximum suum. Væ Monacho, qui seipsum iustificat coram hominibus: abominabilis enim talis est coram Deo. Piger Monachus excogitabit verba vana, & colloquium eius erit fucatum. Monachus

Marginal notes: 1. Cor. 6. Ephes. 5. 1. Reg. 15. Ephes. 4. Psal. 44 ac 118. Matth. 5. Eccl. 11. Matth. 5. 11. Iacob. 4. 1. Pet. 5. Lucæ 18. Num. 12. Psalm. 113. Psal. 22. Gen. 4. Heb. 11. Matth. 5. Humilitas commendatur. Ieiunium frœnum Monachi. Matth. 6. Marc. 10. Lucæ 18. Psalm. 80. Psal. 94. 97. 4. Reg. 6. Prouer. 15. Prouer. 16. 21. Deut. 16. Esa. 33. Psalm. 33. 102. 103. 104. 105. 1. Thess. 5. Iacob. 1. & 3. Prou. 15. 26. Eccli. 8. 28. Eccli. 7. Matth. 7. Lucæ 16.

A chus præceps, in tentationem incidet: clemens autem sedabit iram. Monachus confidens in virtute sua, concidet; at qui in pietate confidit, stabit. Qui proximũ suum tamquam peccatorem spernit, miser est: at cui in primis cura est de proximo suo, exaltabitur. Monachus cum alijs colluctans, abominationi erit, & coram honoratis viris dedecorabitur. Ante tentationem, arma te ipsum Monache: vt in tentatione probatus inueniaris. Diuitias ac corpulentiam ne confectéris Monache: angusta enim & stricta via, quæ non conferunt, reijcit. Tamquã Pauli factus discipulus, dic cum eo: Omnia arbitratus sum sicut stercora, vt Christum lucrifaciam. Ignis intra Monachum ardens, est voluptas, ex ebrietate incensa. Fons perennis Christus est: ex hoc hauriens Monache: grauem incendij odorẽ restingues. Diuitias manibus contrectans, & corpulentiam ex crapula & ebrietate comparans, non intromittetur in portas regni cælorum. Cõfide igitur Monache, non in diuitijs, neq; corpulentia: verùm in paupertate potius, ac continentia; ne extra portas constituaris. Monachus confidens in præstãtia generis, ac nobilitate corporis, humiliabitur: qui autem humiliauerit se propter Christum, exaltabitur. Sermonem improbum non proferat Monachus: ne vitis absq; floribus fiat. Verbis dulcissimis Monachus compellabit proximum suũ: cùm mel nullam in se amaritudinem habeat. Ne sis segnis operum iustitiæ defensor; cùm apes semper versetur in opere. Iordani fluentum, purificatorium poculum est peccatorũ, à Christo sanctificatum. Fluentum lachrymarum Monachi, remissio delictorum; Christo dicente: Beati qui nunc flent, quoniã ridebũt. Squalescet leuis Monachus à cogitationũ procella: dictis autem Euangelicis, se ipsum confirmat temperans. Proximum à peccatis, sine improperio Monache libera, quantum potes: nam Deus reuertentes ad se, non repellit. Verbũ malitiæ atq; nequitiæ, ne foueas in corde tuo, aduersus fratrem tuum monache, vt dicere queas: Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. A cogitationibus suis, suffocabitur Monachus ignauiæ deditus, sicut à vepribus ac spinis frumentum. Corona gloriæ, & exultationis Monachi, est pax & sanctitas: quæ qui possederit, Deum videbit. Temperantia Monachi, eriget caput eius, & in medio multorum glorificabit illud. Sapiens Monachus, non qui solùm recta docet: sed & cõstantem, benignúmque se exhibet. Verè enim sapiens is est, qui quod verbo docet, etiam opere præstat. Monachus prudens aduersus dæmonum decertans phalangas, non vulnerabitur eorum sagittis. Monachus Cruce Christi munitus, conteret caput draconis. Os Monachi, aperiatur sermoni Diuino: at cor eius meditetur eloquia Domini, absque distractione. Pretiosa possessio Monachi, est virginitas lumine eleemosynæ collustrata; quam custodiens Monachus, securè ad sponsum ingredietur. Serua mandata Altissimi ô Monache, & Patrũ constitutiones excole, pietatis pugil: hæc enim faciens, regni cælestis hæres designaberis. Monachus * audax in tentationem incidet, & in laqueum diaboli: mãsuetus autem pace fruetur, & corona sanctitatis donabitur. Monachus delitijs indulgẽs, in erroribus erit, & phantasijs nocturnis: Ieiunijs autem dediti, cubile immaculatũ erit, & somnus eius sine phantasmate. Monachus Deum timens, in rem improbam non incurret: talem namque custodit Deus; & in die obitus sui, talis propitiationem inueniet. Renuntiatio Monachi, non in maiori dignoscitur: sed in tentationibus probatur. Patientia Monachi, per tribulationes à fideli perfecta, spem sibi vindicat minimè confundentem. patientia Monachi ad vltimũ vsque eius spiritum duret. Qui enim perseuerauerit vsque ad finem, hic saluabitur. Diuinas laudes assiduè personet Monachus: Seraphim enim incessabili voce Deum glorificant. Canticum spiritale, in ore tuo versetur Monache; quo, superuenientium tentationum onere subleueris. Patiens esto Monache; nam tempus patientiæ breue est: secula autem fruitionis sempiterna. Monachus morigerus audacter cruci se sistet: quandoquidem in cruce Dominus, mortem autem crucis. Vox Monachi, non extollatur aduersus fratrem suum, in amaritudine animæ suæ. Vox Monachi, in mansuetudine orationis, syncerè dirigatur in Deum, immotis labijs. Verum in terris luminare, est Monachus, qui lingua sua non est lapsus: Amicus talis est Christi, & qui corpus suum non contaminauit peccatis. Timor Dei continet Monachum, velut turris inexpugnabilis. Monachus diuini timoris ex-

Deut 33. Eccli. 2. 4. 25. Matth. 7. Lucæ 11. Philipp. 3. Psal. 35. 41. Apoc. 21. 1 Cor. 5. Rom. 13. Lucæ 21. Matth. 23. Lucæ 14. 18. Matth. 3. Marc. 1. & Ioan. 1. 3. Matth. 5. Ierem. 15. 35. Esa. 6. 45. Matth. 6. Matth. 5. Matth. 5. Actor. 1. Psalm. 73. 90. Esa. 51. Matth. 22. 25. Prouer. 7. & Eccl. 12. * al. confidens Eccl. 5. 12. Eccli. 2. 4. 6. 27. 33. 34. Rom. 5. Matth. 10. Esa. 6. & Apoc. 4. 1. Cor. 7. Philip. 2. Eccli. 5. 14. Ia. . 5.

pers, ab aduersarijs facilè capietur. Lumen in terris purum, est Monachus, in quo non est reperta cupiditas: [1.Timot.6.] cùm ea radix sit omnium malorum, & non producat fructus bonos. Carnem edere, & vinum bibere, melius est Monacho, quàm in detractione carnes proximi sui deuorare. [Mellis & lactis significatio mystica.] Panem tuum Monache cum melle comede, ab amaritudine abstinens; & vinum tuum cum lacte bibe, sicut infans spiritu: mel enim absque amaritudine est, lac autem malitiæ expers. [Eccli.2. & 1.Pet 1.] In camino ignis probatur aurum, & Monachus in conuentu monachorum agnoscetur [Iudith 4. Exod.17] Monachi manus, reuerenter ad Deum extensæ sint: manibus enim suis præfigurans Crucem Moyses, deuicit Amalech. [Galat. 5.& 6.] Magnum præmium crucifixus consequetur Monachus, qui & quotidie moriatur. De eo enim gaudebunt Angeli, in regnum cælorum intromittentes ipsum. Frænum cupiditatibus Monachi, est ieiuniũ; destructio verò earundem, oratio cum eleemosyna. [Tob.12.] Perniciosa grando est vineæ, quæ modò clauiculos protulerit: sic manus Monachi quæ perperam moueantur, in monasterio nuper constituto. Monachus niue candidior, qui carnis desideria superat: nam Christum præ auro concupiscens, adspiciet ipsum in die benignitatis coronantem se. [2.Timot.4. Iacob.1.] Monachus susurro, conuentum Monachorum dispergit, & amicos dissipat. Monachus autem cum intellectu canens, amicitiam paternam comparabit Susurrans serpens, Euam è paradiso eiecit; [Genes.3. & 2.Cor 11. Iacob.5.] cui & Monachus susurro existit similis, quippe qui animam proximi perdit, & suam non saluat: Spiritaliter autem in corde suo psallens, à Deo exaudietur. Anima Monachi semper Deum respiciat: Nam anima Monachi quæ semel renuntiauit mundo, & desponsata est Christo, res terrenas despiciet. Monachus, bonis operibus circumamictus, caput draconis armilla perforabit: Anima enim Monachi spiritaliter beneredolens, piè odoratum draconis obstruit, ne in eo voluptatis inquinamentum odoretur. [Galat.5. Tit 2. & 1.Pet 2.] Quàm bonum est fratres, voluptatem domare, & desideria carnis superare: Cui enim in corde præsto est timor Dei, à voluptatis inquinamento non inficitur. [Psalm.140.] Speciosa laus ex ore Monachi, in cordis puritate ad Deũ directa, sicut suffitum spiritalem suauissimi odoris, orationem huius suscipiet Dominus. O quantus in Angelis dolor, Monacho per negligentiam è regno cælorum eiecto. O quanta tristitia Sanctis erit, exercitatore non comparente coram Sponso, ad sanctum thalamum nuptialem. [Matth.22.25.] O quantum contrà gaudium inter Sanctos erit; [Lucæ 15.] peccatore præuia pœnitentia, regnum cælorum ingrediente. O quanta lætitia Sanctis, peccatore conuerso ab errore viæ suæ. Quorum imitantes fidem, cum gaudio implete lætitiam, ô beati Dei filij, Monachi, qui à carnis concupiscentia non estis deuicti. vos terra non teget: sed cum Angelis, cælũ suscipiet. Ipsi Deo gloria, in secula Amen.

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES.

Paranesis hæc prima, optimè suo in multis correspondet Titulo atque inscriptioni: nam eam Auctor ad illos potissimũ dirigit, qui in religionis se rudimentis exercent, & fundamenta iaciunt: Monachũ ac religiosum hic optimis præceptis, regulis atq; constitutionibus instruit, & quo pacto piè ac sanctè optimũ vitæ institutũ amplecti, sequiq; perseueranter oporteat, docet. Multa salutaria proponit, mediaq; ad salutẽ opportuna suggerit. virtutes quibus monachũ & quemuis Christianũ pietatis amatorem, conspicuum esse deceat, describit, virtutumq; ornamẽta ostendit, & ad eas excolendas hortatur, & prostimulat. Omniaq; pulcherrimis exemplis. similitudinibus, metaphoris, Scripturæq; locis atque adlusionibus, nec non prouerbijs, sententijs, scitiq; dictis plurimis illustrat, probat, & amplificat. Digna sanè Parænesis, quæ non solùm à Monachis atq; religiosis sæpe legatur; sed quæ etiã omniũ piorum Christianorũ teratur manibus, ad mores rectè Christianeq; formandos, ac vitam piè secundùm Deũ, instituendã. nam multa quæ hic ad Monachos referuntur, omnibus æquè, magna saltem ex parte applicari ac conuenire posse videntur.

Monachus publicam faciens domum suam, abominationi erit, &c.] *Hic etsi per* (domum) *locus habitationis, seu cella monachi videatur intelligenda, quam publicã frequentationi quorumuis fieri vetat, &c. tamen etiam hoc loco, & quidem melius atq; accommodatius* (Domus *nomine) videntur rectè facta, & virtutes internæ intelligi: vt istud quidem referatur ad ostentationẽ atque iactantiam; alterum autẽ sequens, ad modestiã & verecundiã. nam immediatè superaddit:* [Qui autẽ erubescit rectè facta sua publicare, mercedem ab occultorũ scrutatore Christo accipiet, &c.] *Sicut contra, vt ante dictũ est,* [qui publicam facit domum suam,] *id est, qui bona sua opera coram alijs publicat, ostentat, & iactat; abominationi erit, & à Christo Domino audiet: Recepisti mercedem tuam, &c.] vt sit adlusio ad illud*

A *ad illud Matth. 6.* [Attendite ne iustitiam vestram faciatis corā hominibus, vt videamini ab eis, &c.] *talesq; ibi hypocritas dicit, qui honorari propter opera sua volunt ab hominibus, &c. de quibus ideo ibidem dicitur:* [Amen dico vobis, receperunt mercedem suam &c.] *Quin & in eandem sententiam, hac eadem Paranese, posterius Auctor dicit:* [Væ monacho, qui seipsum iustificat coram hominibus: abominabilis enim talis est coram Deo, &c.]

Vita & mores S. Ioannis, forma atque descriptio quædam sunt monachorum.] *Illud de S. Ioanne Baptista intelligendum esse, ipsemet Auctor in hac eadem paranese clarum certumque reddit postea, vbi dicit:* [Ioannes ipse Baptista tibi exemplo sit monache, capillis cameli amictus &c.] *Similiaque de eodem, etiam alijs in locis apud nostrum Auctorem reperire licebit. Immò Principem monachorum & eremitarum fuisse S. Ioannem Baptistam, passim scribunt ferè omnes Patres: & inter alios S. Basilius in epist. ad Chilonem, & S. Gregorius Nazianzenus in Apologia postquam ex fuga redijsset, item Orat. in Basilium Magn. S. Basilium, quia monachus fuerat, cum S. Ioanne Baptista comparat. & S. Chrysostomus homil. 69. in Matth. ac homil. prima in Marc. post. med. ibi:* [Sicut *(inquit)* Sacerdotum B principes sunt, Sacerdotes Apostoli: sic monachorum princeps Ioannes Baptista est, &c.] *ita in allegata homil. Tomo 2. Idemq; alibi, Tomo 3. in Homil. de S. Ioanne Baptista, eumdem monachorum appellat Ducem, vbi de eo sic loquitur:* [Considerate monachi, dignitatem vestram: Ioānes Princeps & Dux vestri est dogmatis, ipse monachus, &c.] *ita in illa homilia Chrysost. cuius initium est:* [De Ioanne dicitur: Fuit missus à Deo, &c.] *S. Hieronymus quoque de monachis atque eremitis disserens, ad Eustochium, inter alia sic scribit:* [Huius vitæ *(inquit)* Auctor Paulus, illustrator Antonius: & vt ad superiora conscendam, princeps Ioannes Baptista, &c.] *In eamdem ferè conscribit sententiam, Ioan. Cassian. collat. 18. cap. 6. vbi de Anachoretis agit, qui (vt ipse inter alia ibi refert)* vastos eremi recessus penetrare non timent, ad imitationem scilicet Ioannis Baptistæ, qui in eremo tota permansit ætate, &c.] *ita ibi inter alia Cassian. Idem de S. Ioanne Baptista tradunt, confirmantque, Sozomenus libro 1. histor. cap. 12. Theophylactus in primum cap. Luca, & Isidorus lib. 2. de diuinis officijs,* C *cap. 15. nec non S. Bernard. Abbas Claraual. in Sermone de excellentia siue de priuilegijs Ioannis Baptista, cuius principium est:* [Hodie dilectissimi, dies nobis illuxit insignis, &c.] *vbi de illo, inter alia, sic loquitur:* [Ioannes ætatis supergressus infantiam, & nobilioris generis generositatem oblitus, soli vacat diuinitati, factus forma vitæ, monachorum propositum, Anachoretarum principiū, & totius religionis assertio, &c.] *Ex quibus igitur clarè cernis, quàm rectè, quamq; accōmodatè, & cum alijs conformiter dicat hoc loco Ephrem, vitam & mores S. Ioannis Baptista, formam atque descriptionem quandam Monachorum esse, &c.*]

Somnus si plus quàm hymnus diligatur; Monachi mors est.] *Alia lectio habet: Mors autem monachi, est indormiscere somnijs, vel somnolentia nimia: sed prior lectio venustior est, sententiamque hic accommodatiorem ac pulchriorem reddit, vt etiam in Græco:* ὕπνος ὑπὲρ ὕμνον ἀγαπώμενος, Somnus si plus quàm hymnus diligatur, &c.] *respondetque quod immediatè ibi præcedit, illud: Scutum monachi inexpugnabile, est hymnus angelicus in ore eius. Quodque longius subijcitur postea, ibi:* [Ensis D acutissimus aduersus diabolum, est psalmus in ore monachi, &c.] *Quare cùm semper aduersario resistendum sit, & cum eo confligendum, omni quoque tempore, inexpugnabile illud scutum, ensemque adhibendum admonet. Sicut etiam hic paullò postea in eamdem pulchrè loquitur sententiam, vbi habet:* [Terminus orationis Monachi indefinitus; cùm omni tempore laudandus sit Dominus, &c.] *ac posterius ibi: Diuinas laudes assiduè personet Monachus: Seraphim enim incessabili voce Deum glorificant, &c.] illudque alibi frequenter inculcat, ac repetit sparsim varijs in locis.*

Verbum bonum scrutetur Monachus, &c.] *vbi Græcè est,* ἐξερευνάσθω, *ab* ἐρευνάω, *siue* ἐρευνάομαι, *scrutor, discutio, &c. pro quo, fortè haud incommodè atque inuenustè hic legi posset,* ἐξερευγέσθω, *id est, eructet, ab* ἐξερεύγω, *eructo. quod etiam magis saltem hoc loco placeret, vt sit adlusio ad Psal. 44.* [Eructauit cor meum verbum bonum, &c.] *ac ad illud Psalm. 118.* [Eructabunt labia mea hymnū, &c.

Sicut leo formidabilis est onagris: ita monachus contrarius esse debet desiderijs malis.] *Al. ad verbum magis, absque (ὡς, sicut) hoc modo:* Leo formidabilis est onagris: & talem se Monachus ostendat, aduersus desideria concupiscentiæ improbæ.] *Sed melius, cum additione (ὡς, sicut) vt in priore lectione. Sensus verò Auctoris apertus videtur iste:* [Vt onagri à Leone; sic à Monacho fugari debent desideria mala.] *adlusio autem certa videtur fieri, ad illud Eccli. 13.* [Venatio leonum, E onagri in eremo, &c.] *Sicut est in vulg.* [Venatio leonis, onager in eremo: sic & pascua diuitum sunt pauperes, &c.] *Similitudo autem pulchra, & accommoda notatur, cuiusmodi sunt, & alia plurima hic adducta.*

Xenia ac munera excæcant oculos sapientum: qui recipit ea cum iniustitia aliorum, cultor pietatis non erit.] *alia lectio sic:* [Munera decipiunt sapientes: qui cum iniuria aliorum ea accipiunt, impios se ostendunt, &c.] *atque hinc sæpe talibus cum Propheta Esaia, alibi comminatur Ephram, dicens:* [Væ ijs, qui scribunt iniustitiam. Væ ijs, qui iniustè iudicant. Væ inquam illis, qui pro muneribus iustificant impium; siue vt hominibus placeant, & ius iusti tollunt, &c.] *ita Tomo 1. in tractatione de varijs tormentis inferni, non longè à principio, pag. 202. ita & varijs in locis alibi.*

Sapiens Monachus, non qui solùm recta docet: sed & constantē, benignūq; se exhibet, &c.] *Al.*

ad

ad verbum magis sic: [Sapientia Monachi, non sit tantùm in cura verbi; sed etiam in constantia, & mansuetudine celebretur, &c.] *Pro quo al. sic legitur:* [Sapiens Monachus, non qui laborat in verbo tantùm: sed qui à constantia, & mansuetudine commendatur, &c.] *Illud autem significari, per istud (μὴ ἐν κενολογία, id est, non qui laborat tantùm in verbo, hoc est, qui solùm rectè docet) euidenter ex eo quod mox subijcitur, constat, videlicet:* σοφὸς γὰρ ἀληθῶς ἐστιν, οὐχ ὁ τῷ λόγῳ διδάσκων, ἀλλ' ὁ τῷ ἔργῳ παιδεύων, *id est,* Sapiens enim verè est, non qui verbo, sed qui opere docet, &c. *qui reliquis certior, atque solidior hinc sensus colligitur.*

Monachus obediens, audacter Cruci se sistet: nam in cruce Dominus, mortem autem Crucis.]

Diximus alibi frequentius in nostris Scholijs, Auctorem non semper ad verbum citare atque proferre Scripturæ loca: sed interdum dumtaxat alludere; interdum solum referre sensum, interdum quædam de suo explicationis gratia addere; & interdum aliqua dumtaxat carptim ex ijs verba in medium afferre, vt hoc loco: Quandoquidem in Cruce Dominus: mortem autem Crucis.] *respiciendo haud dubiè ad illud Philipp. 2.* [Humiliauit semetipsum, factus obediens vsque ad mortem: mortem autem Crucis.] *Vnde sine dubio, ista hic maioris breuitatis caussa, ita carptim desumpta sunt.*

EIVSDEM

PARAENESIS, SEV ADHORTATIO SECVNDA.

AVdite ista, & custodite, vos qui filij lucis estis: Regnum enim cælorum vobis hæc ipsa adhortatio conciliabit. inuigilate verbis istis, & inuenietis requiem animabus vestris. Conualescite ab infirmitate vestra, timore diuino confirmati. Oratio vestra ad Deum pura sit, sed pro me etiam obsecro. Vitæ æternæ hæredes euadetis, si admonitiones hasce non neglexeritis. Sit verbum vestrum est, est; & non, non, ex præscriptione Euangelica. Mors vobis nō dominetur, translati enim estis de morte ad vitam. Iesus sit vita vestra. cui adhærentes non moriemini, Nam Dominus est vitæ, & mortis: & cunctos accedentes ad ipsum saluos facit. peccata soluit, delet scelera eorum qui inuocant ipsum, pœnitentiā agentes curat, conuertentes sanctificat. Intelligite ergo virtutem pœnitentiæ, & ad eam qui peccastis, adducimini: peregrinatur enim à vobis omnis peccati species, ô Dei amici. Non ergo regnet peccatum in vestro spiritali corpore, qui incorruptionem suscepistis. A tentatione liberi estis fratres, siquidem amaritudinem abiecistis, diuinis verbis fidem habentes. Res terrenas despicite. Crucem fronti * impressam tenentes, spectaculum diabolo tremendum habebitis. honorantes iustitiam, castimoniamque seruantes, iam incolæ paradisi euasistis.

Ephes. 5. Matth. 11. Matth. 5. Iacob. 5. Rom. 6. 1 Ioan. 3. Ioan. 14. Philip. 3. Sap. 16. Matth. 9. Lucæ 5. Actor. 2. 3. 2. Pet. 3. Rom. 6. * al. Crucem in fronte adsumentes.

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES.

ADhortatio quidem breuis, sed in sententijs atque præceptis multiplex & efficax, salutaria plurima continens, lectu obseruatuque sanè dignissima.

Peregrinatur enim à vobis omnis peccati species, &c.] *Elegans & accommoda metaphora, à peregrinis seu peregrinantibus deducta, qui per aliena loca peragrantes proficiscuntur, & à suis absunt. Et sic μεταφορικῶς peregrinari dicitur animus, cùm extra se quodammodo est, & exspatiatur ac diuagatur, &c. Et aures peregrinantur, quæ rem non audiunt, neque attendunt. Sicq; hoc loco, ab illis peregrinari dicitur peccatum, à quibus peccatum alienū est, & remotum. vel potius, qui ipsi ab omni peccati specie alieni sunt. & hoc confirmant, quæ immediatè subduntur: Non ergo regnet peccatum in vestro spiritali corpore, &c.] Sic quoque Apostolus 1. Corinth. 5. Quia dum sumus in corpore, peregrinamur à Domino: & idcirco audemus, & bonam voluntatem habemus magis peregrinari à corpore, & præsentes esse ad Dominum, &c.] commorationem scilicet animæ, quæ in hac carne est, peregrinationem à Domino atque absentiam à Christo esse pronuntians, eiusq; ab hac carne separationem atque discessum, præsentiam esse ad Christum tota credulitate confidens, &c. ita Cassianus collat. 1. de monachi Destinat. cap. 14. Quæ vel ideo copiosius hic adduxi, vt vis locutionis (peregrinari ab aliquo) magis omnibus innotescat.*

Crucem

A Crucem fronti impreſſam tenentes, ſpectaculum diabolo tremẽdum habebitis,&c.]*al.*[Frontem Cruce Chriſti munitam habentes, &c.]*& al.* [Crucem in fronte adſumentes, horrendum diabolo ſpectaculum eritis, &c.] *Illudq; in prima proximè hic antecedente etiam admonet Paræneſe, ibi:* [In fronte tua perpetuò impreſſam habeto Crucem Chriſti, ô Monache, &c.] *Longiusq; ibid. poſtea:* [Monachus Crucẽ Chriſti munitus, conteret caput draconis, &c.] *ad illud autem nos alibi ſæpiſſimè hortatur Ephram.*

EIVSDEM

PARAENESIS, SIVE ADHORTATIO TERTIA.

B

De quibuſdam interrogationibus, ac de humilitatẽ.

QVAE diſcendi cupidi interrogaſtis, breuiter ac compendioſè dicturus ſum: quoniam abſque timore Dei, perfectaque patientia præclarè aliquid geri, & ad optatum finem deduci, impoſſibile eſt. Apoſtolo dicente: Patientia vobis neceſſaria eſt, vt voluntatem Dei facientes, reportetis promiſſionem. Ipſeque Dominus diſcipulos ſuos inſtruens, ſic ait: In patientia veſtra poſſidebitis animas veſtras. Et rurſus: Qui autem perſeuerauerit vſque in finem, hic ſaluus erit. Non enim definiuit, ad hoc vel ad illud vſque tempus: ſed qui in finem perſeuerauerit, hic ſaluabitur. Neque enim in principio cognoſcitur finis, ſed in ipſo fine fructus inuenitur. Quamobrem fini principium coniungite: vt in fine inuenientes victoriã, reportetis promiſſiones. Sanctificatio etiã nobis ſit curæ: ſiquidẽ hoc potiſſimũ requiretur à vitę monaſticæ ſectatoribus. Non efficiamur inanis gloriæ cupidi; ne & nobis dicatur à Domino: Omnia ſua opera faciunt, vt videãtur ab hominibus: dilatant enim phylacteria ſua, & magnificãt * ſuas fimbrias. Amãt autem primos recubitus in cœnis, & primas cathedras in ſynagogis, & ſalutationes in foro, & vocari ab hominibus Rabbi. Simus itaque humiles, in verbo, in opere, in conuerſatione: vt gratiam inueniamus apud Dominum; quandoquidem humilitas grata eſt Deo. Noui fratrem in Domino, qui quodam in loco quietam ducebat vitam, ſub magna obedientia. accidítque illo in loco fratrẽ diuexari ab impuriſſimo dæmone: atque *hic quietum illum, atque optimum Monachum appellans, exclamare cœpit, ac dicere. erat autem in conuentu, ſub cuſtodia iuniorum. Ille verò aduerſus quem vociferabatur dæmonium, in ſua cella deſidebat. Vt autem Præfectus multam cacodæmonis agitationem conſpexit, accerſendum curat fratrem illum, vt patienti deſeruiat: qui aduentans, offendit ægrotum nonnihil relaxatum. Et dum cum eo colloquitur, repente ab impuro obſeſſus dæmone, incepit exclamare ac dicere: Tu iterum huc malè per malã venis viã: mali ſunt tui occurſus; mala ſi dixeris, mala etiam audies. Primumquẽ tu me eieciſti, atq; ligaſti per humilitatẽ tuam. Rurſusq; ad eum dæmon: Ne extollaris bone vir, ne quæſo extollaris: viſitandus enim mihi & tu eris, niſi humilitate tua protegaris: nam ea & nunc ego crucior, impugnorque. Quòd ſi igitur ipſi quoq; dæmones quantumuis inuiti, confitentur ſe nihil cum humilitate poſſe, ſed eam timere atque horrere: quare nos tantam illius dignitatem adeò parui facimus? Etenim ſignum ex ea reſplendet ſpiritale, quod ſuperbi dæmones tolerare nequeunt. Domino dicente: Diſcite à me, quoniam mitis ſum & humilis corde: & inuenietis requiem animabus veſtris. Nos verò ad ipſum dicamus: Tibi gratiarum actio Domine, vniuerſorum Regi & Deo, quia factus es nobis via ſalutis. Tu Domine, etiam dæmones refrænas: & eruis ex omni malo in te ſperantes. Pro me portò non deſiſtatis precari, vt apud Dominũ inuenire merear miſericordiam, quando anguſtiæ illæ me obſederint, & mortis ſuffocatio: & non confundar, quando reuelauerit Dominus abſcondita tenebrarum, manifeſtaueritque conſilia cordiũ. Væ confuſis in hora illa Dominus autem Deus omnipotens, qui ſcrutatur omne verbum, veſtri pariter ac noſtri miſereatur, ſecundùm multitudinẽ miſerationũ ſuarũ; ſingulorumq; noſtrorũ nomina inſcribenda curet in regno ſuo cæleſti. Quoniam ipſi gloria, in ſecula ſeculorũ. Amen.

C D E

[Margin notes: De timore Dei, & perfecta patientia. — Heb. 10. — Lucæ 21. Matth. 10. 24. — De reſpiciendo fine. — Galat. 5. Matth. 23. — * al. fimbrias veſtimentorum ſuorum. — Humilitatis commendatio ab exemplo. — * al. atque ſic — Præfecti ſolertia. — Humilitatis effectus. — Humilitas etiam dæmonibus formidabilis. — Matth. 11. — Pſalm. 106. — Lucæ 1. Ioan. 14. — 1 Cor. 4. Matth. 12. Rom 8. Pſalm. 50.]

SCHO-

SCHOLIA.

TRia potissimum hac Parænesi, ac capite tractat Auctor. Primò, de perfectæ patientiæ in nobis necessitate. Secundò, contra inanem gloriam. Tertiò, de humilitate eiusq; præstantia ac dignitate: cuius vis atque effectus, vt elucescat melius, exemplum ponit memorabile de quodam Religioso à dæmone obsesso, qui humilitate alterius fratris religiosi relaxabatur, liberabaturq;, quòd erga singularem hanc illius virtutem, nihil se posse confiteretur cacodæmon vel inuitus; hacq; ipsi vel sola in illo timorem incuteret atque horrorem, cur exire ab ipso cogeretur. Exemplum memorabile est, ac notatu dignũ, quo ostendere conatur S. noster Ephræm, vera cordis humilitate, cuncta aduersarij tela, omnesq; eius molitiones, impulsus, atque conatus reprimi atque exstingui. Simile autem de S. Antonio, in Serm. de cordis humilitate atque modestia, narrat S. Abbas Dorotheus, quippe qui dum cerneret tot dæmonis laqueos vndequaque tensos, & gemebundus interrogaret Dominum, quis esset, qui tot posset euadere laqueos? Responsum accepit à Domino: sola humilitate hos omnes laqueos, diaboliq; insidias euitari posse. quin & aliud quoddam admirabile adiecit, nempe hoc, neque eam omnino contingere poterunt. Reuera enim nihil est cordis humilitate firmius, nihil robustius, nihil denique solidius. vide plura ibidem.

PARAENESIS *QVARTA,

*al. Eiusdem ad Monachos nouitios, Parænes. tertia.

Ad Monachos nouitios.

CHarissime, si seculo renuntians, ad fratres ingressus sis, incideris que in cœnobium complurium fratrum, cum ijs viuere, & Domino nostro Iesu Christo seruire cupiens; conspexerisque ibi fratres quosdam immodestè atque incompositè incedentes, aut quæ non placent Deo loquentes: tu *caue, ipsis, aut eorum sermonibus attendas; sine eos loqui sibi ipsis. Qui enim loquuntur displicentia Deo, ipsi in negligentia vitã transigũnt, eorumque os loquitur superba: nam cor peruersum suscitat mala, omni tempore. Tu autem Deum præ oculis habe. Scriptum quippe est in Psalmo: Prouidebam Dominum in conspectu meo semper: quoniam à dextris est mihi, ne commouear. Et ne te diabolus callidus dicere doceat: Quòd si senes isti improbæ sint conuersationis, ego qui sum iunior, quid agam? Sed Dominum audi dicentem: Multi vocati, pauci electi. Saluari igitur exopta, vt sis vnus inter electos. Qui enim malum committunt, siue in cœnobio, siue in qualicumque loco, ipsi filij sunt hostis nequam, adsimilati zizanijs in medio tritici. Esto igitur tu triticum, vt congregeris in horrea Domini; & non instar zizaniorum comburaris igne inexstinguibili. Verùm neque iudicemus quemquam, non enim eius nouimus pœnitentiam; neque si ridentem, aut quid loquentem adspexerimus: cùm nobis exploratum non sit, quomodo in sua cella vitam degat; aut cuiusmodi erga Deum laborem subeat. Ideo vnumquemque nostrum oportet sibi ipsi attendere: quia singuli nostrum Deo rationem reddituri sunt. Toto ergo corde tuo, attende psalmodijs, & lectioni diuinarum Scripturarum; & vtilitatem ex ijs manantem in anima tua combibe, sicut infans matris sugit vbera. Ex ijs quippe virtutum disces præmia: eritque gaudium & exultatio cordi tuo. Mansuetum te præbe, & morigerum, atque prudentem: mansuetum quidem, vt si te vel puer compulerit, sequaris ipsum; & opere tuo confecto, tacens reuertere in cellam tuam; ac labris silens, corde ora: obedientem verò, vt castitatem tui corporis, tamquam pretiosam margaritam conserues in Domino. Vestium ornatu non delecteris, & parentum diuitijs non efferaris: Qui enim gloriatur in Domino glorietur. Omnis quippe gloria hominis, tamquam flos fœni. Exaruit fœnum, & flos eius decidit: verbum autem Domini manet in æternum. Oculos in terram defixos habe, animam verò in cælos. Cum adulescentulo, nimiam consuetudinem atque amicitiam caueto: cum fœmina verò etiam loqui superfluum ducito. Cum puero verba ne multiplicaueris. Cum ebrijs porrò, & pugnacibus atque pertinacibus, & inobedientibus, risuique deditis, non commiscearis: at in timore Dei omni tempore persiste. Ait enim Apostolus: Cautè & sapienter ambulate, redimentes tempus, quoniam dies mali sunt. Propterea nolite fieri imprudentes,

*al. at tu ne ipsorum attendas sermonibus

Psalm. 16. Prouerb. 6. Psalm. 15. Actor. 2.

Matth. 13.

A iudicio temerario abstinendum.

Esa. 40. Iacob. 1. Matth. 24. Marc. 13. Lucæ 12.

Ephes. 5.

A dentes, sed intelligentes, quæ sit voluntas Dei. Et nolite inebriari vino, in quo est luxuria. Et rursus: vt is qui ex aduerso est vereatur, nihil habens malum dicere de * nobis. Quoniam Deo conuenit gloria, in secula seculorum. Amen. Tit 2. * al. de vobis.

SCHOLIA, ET VARIÆ LEctiones.

IN *quibusdam Exemplaribus, hac tertio loco ponitur Parænesis, cum eiusmodi inscriptione:* [Eiusdem ad Monachos nouitios, Parænesis tertia.] *At in pluribus MMSS. est quarta in ordine, in*B*scribiturque.* [Eiusdem ad Monachos nouitios, Parænesis quarta.] *vt hoc loco. Sicque in omnibus penè Codic. Græcis legitur,* Παραίνεσις δ. *id est, Parænesis quarta. quare sicut in pluribus reperimus, etiam hic secuti sumus, & reposuimus. Hortatur verò hic potissimum, Monachos nouitios; vt si in cœnobijs, quæ sibi delegerunt, fortè quosdam deprehenderint vitæ minus rectæ atque probatæ, eorum vestigijs minimè insistant, neque incompositis talium moribus attendant: sed Deum semper præ oculis habeant, salutique seriò studeant, vt inter electos referantur: ac ad hoc, vt se gerere debeant, rationem formamq; optimam proponit: & quæ cum primis agenda sint, quæque vitanda, breui efficacitate describit, sicut ex ipsa melius patebit Parænesi.*

Charissime, si seculo renuntians, ad fratres ingressus sis, &c.] *Pro quo in alio MS. sic:* [Si abdicato seculo, egressus sis ad fratres, &c.] *sequiturque nonnullis interiectis postea:* [conspexerisque quosdam immodestè atque incompositè incedentes: tu caue ipsis attendas, &c.] *pro quo, al.* At tu, ne ipsorum attendas sermonibus; sine eos loqui inter seipsos, &c.] *quamquam parua hic videatur lectionis varietas.*

C Esto igitur tu triticum, vt congregeris in horrea Domini: & non velut zizania comburaris igne inextinguibili, &c.] *Quandoquidem iuxta Euangelium Matth. 13. homines mali adsimilantur zizanijs in medio tritici: at boni ac pij tritico, &c. ideo hic monet, vt qui suæ satagunt salutis, fiant sicut triticum, vt in horrea congregari queant Domini, hoc est, in regno cælesti cum electis; & non sint mali instar zizaniorum, ne sicut zizania comburantur igne inextinguibili. Nam qui in hac vita malè agunt, siue in monasterio, siue alio quocunque fuerint loco, ipsi (inquit) filij sunt hostis improbi, zizanijs in medio tritici, adsimilati. Quòd porrò boni ac iusti tritico, & mali zizanijs rectè comparentur, ex allegato Matth. 13. clarissimè patet loco, comprobaturque alibi apud Ephram, Tomo 1. in tract. de varijs tormentorum locis. ibi:* [Alij sicut zizania colligentur, comburendi in camino ignis, &c.] *ac Tom. 3. in longo Serm. cuius initium est:* [Dolor me in verba compellit, &c. *ibi:* [Videte itaque, ne quis vestrum zizania inueniatur, & colligatus in manipulos, æternæ flammæ concremetur ardoribus, &c.] *ita quoque alibi sæpe apud eumdem.*

D Neque iudicemus quemquam, &c.] *Iudicium temerarium damnat ac prohibet: & vt quisque potius sibi, quàm rebus alienis (quarum sæpe est nescius) diiudicandis attendat, seriò admonet. Locus autem hic, contra homines tam temerè iudicantes facta aliena, commodus est ac vtilis. de quo, ex professo magis postea in Parænesi 9. cuius initium est:* De scandalis porrò occurrentibus, nouimus eum qui ait: Nolite iudicare, & non iudicabimini, &c.]

Omnis quippe gloria hominis, tamquam flos fœni: exaruit fœnum, & flos eius decidit, &c.] *Locus ad quem respicit, est Esaiæ quadragesimo, & Iacob. primo. vbi tamen aliter atque aliter ista leguntur, licet sensu coincidant: Ephræm autem hac carptim inde desumpsit selegitque, quem quidem locum pro reprimendo fastu mundano, etiam sanctus Basilius Magnus alibi adhibet, illustrat, & explanat, in Oratione de Morte, vbi dicit:* Recordare eius similitudinis, quam Esaias Propheta ille magnus proponit, *dicens:* [Omnis caro vt fœnum: & omnis gloria hominis vt flos fœni. (*Subiungitque ibidem:*) qua sanè similitudine, commodissimè Propheta complexus est E humanæ vitæ breuitatem, & fluxam commodorum eius lætitiam atque voluptates, &c.] *sicut latius ibidem consequenter deducitur, & exemplis res declaratur, in oratione ead. quam Tomo 1. apud Ephram, à nobis post alteram nostri Auct. etiam de Morte, adiunctam inuenies. inter Opera autem Basilij hactenus edita non est.*

Cautè & sapienter ambulate, redimentes tempus, quoniam dies mali sunt, &c.] *Locus qui citatur, est Ephes. 5. sed carptim etiam inde desumptus, & instituto hic Auctoris rectè accommodatus. Quod autem postea hic additur:* [Sed intelligentes quę sit voluntas Dei.] *vt etiam in eodem est loco ad Ephes. in alio Auctoris MS. habetur:* [Quæ sit voluntas Domini bona, & bene placens, & perfecta.] *sicut ad verbum reperitur in Epist. ad Rom. cap. 12.*

PARAENESIS QVINTA,

Quæ est ad diuinam doctrinam Adhortatio.

*al. testamentum nouum in Domino.

*al. sanctum solitariæ vitæ habitum.

Iacob 1.

*al. Deus

Psalm 2.

Ibidem

*al. disciplinã.

Similitudo aptissima.

2.Cor.6.

*al. in nobis, & sic in vulg.

*al. Cùm verò iam monachismum inchoaueris, &c.

CHarissime, Ecce aliud tibi seruandum commendo * depositum in Domino: quod si custodieris, in fine lætitiam atque iucunditatem tibi retribuet. Si vana huius seculi vita abdicata, ingressus fueris cœnobium plurium fratrum, cupiens fieri Monachus: vide ne te decipiat inimicus, ad exeundum cœnobium tentans, antequam sanctum * Monachi indumentum assumas; vt ne ad extremum, te vehementer pœniteat: sed perfer, bona iaciens fundamenta, cum omni humilitate. Superuenientes verò atque immissas ab inimico tentationes ne pertimueris: verùm suffer ac tolera, vt beatitudinem consequaris. Scriptum quippe habetur: Beatus vir qui suffert tentationem: quoniam cùm probatus fuerit, accipiet coronam vitę, quam repromisit * Dominus diligentibus se. Cupis autem non succumbere tentationibus? omnem tuam voluntatem abscinde, & requiem obtinebis. Sin verò & bona tibi res videatur, quæ à tuo Præfecto in Domino non bona iudicetur; crede illi, in Domino. Nam contentiosum esse ac pertinacem, proprioque consilio duci, subuersionis signum existit. Nouitius enim cùm quis sit & inobediens, contumeliosum probrisque obnoxium sibi nomen conciliat. Dicit enim in Psalmo: Seruite Domino in timore, & exultate ei cum tremore. Apprehendite disciplinam, ne quando irascatur Dominus, & pereatis de via iusta. Qui igitur * iustitiam diligit, non peribit: at qui disciplinam auersatur, sibi ipsi damnum infert. Quemadmodum autem in dolium immitti vinum, simul & acetum nequeunt: sic neque in solitaria vita, virtus simul degere cum dissolutione poterit. Fidemq; huius tibi faciat Apostolus: Quæ enim conuentio Christi ad Belial? aut quæ societas luci ad tenebras? Ama igitur modestiam, & temperantiam summopere: vt diuini Spiritus tabernaculum efficiaris. Et quandoquidem vitæ monasticæ habitum ferre meruisti, ne sic quæso cogitationibus consentias; siquidem te à fraternitate separare voluerint: ne fortè à iuuentute tu a, discas esse vagabundus & instabilis. Vide autem, ne reuerentiam ac pietatem, quam dum ingredereris habebas, deperdas: sed eam ad finem vsque, retinere contende. Maledicentia autem, vel iusiurandum, nec nominetur in * labris tuis, sicut decet sanctos. Cæterùm humilis esto; & in omni tua respõsione, hoc verbum (ignosce) adhibeto: vt inutiles seculi mores abs te euellas ac destruas; vitamque Deo gratam ducens, ab eo laudem obtineas. Veniens * porrò ad monasterium, ne aurum, argentum, vestesque desideres: verùm cuncta in cælum præmittens, secundùm Saluatoris nostri Iesu Christi præceptum, hæc tibi acquire, & vindica: fidem, temperantiam, patientiam, atque humilitatem, & reliqua. Et Deus ex sua benignitate præbebit tibi. Cui gloria, in seculorum secula. Amen.

SCHOLIA ET VARIÆ LEctiones.

I*Nscriptio huius quintæ Parænesis variat. nam al. ponitur:* [Parænesis 4.] *al.* [Ad Monachos nouitios, Paręnesis 2.] *In alio autem MS. pro titulo hic est:* [Diuinę doctrinæ instructio, seu exhortatio.] *Pro quibus, nos hic & debita ordinis, ac rei tractatæ ratione habita, hanc antepoſuimus:* [Paręnesis quinta, quæ est ad diuinam doctrinam adhortatio.] *quæ & ipsi magis quadrat ordini, & argumento.*

Ecce aliud tibi seruandum commendo depositum in Domino, &c. *Græcè est,* παρακαταθήκην ἑτέραν, *pro quo, in alio MS. est,* διαθήκην καινὴν ἐν κυρίῳ, testamentum nouum in Domino, &c.] *vbi prior lectio accommodatior videtur, & in pluribus Codicibus reperitur. Dicitur autem* παρακαταθήκη, *depositum, hoc loco: id est, quod deponitur, & quod alicui sub fide traditur, siue committitur. à verbo* παρακατατίθεμαι, *depono, id est, commendo, siue custodiendum committo. item credo, quasi fidei alicuius committo, concredoq;. Sic præceptum, siue documentum, vel monitorium hoc suum, Auctor hic aliud appellat depositum; aliud quidem à superioribus & antecedentibus, prius factis: Depositum autem,* quod

A *quod velut in sinum illius repositum velit, seruandumq́; fideliter ipsi tradiderit, commiseritq́;, &c. Quòd porrò altera lectione dicitur:* [testamentum nouum in Domino.] *etiam commodè ad mentem sensumq́; Auctoris explicari potest; vt testamentum hic dictū sit, quod sit voluntatis suæ quasi efficax testimonium: nouum verò, eo quod post alia sit recens, & recenter ac nouiter confectum. quasi nouum mentis suæ testimonium post alia ipsis relictum, vel etiam mandatum nouum illis datum, secundùm illud Ioannis 13.* [Mandatum nouum do vobis, &c.] *Pro vltima autem voluntate, non videtur hic posse accipi, quæ Testamentum iuxta Vlpian. (L.1. qui testa. facere poss.) est voluntatis nostræ iusta sententia, de eo quod post mortem fieri voluerimus, &c. quia multa similia posterius præcepta dedisse Auctor reperitur, vt patebit ex sequentibus Parænesibus. quamquam tamen & ista aliquo modo ad vltimas eius voluntates referri posse videantur: quia etiam post suam mortem, hæc ipsa remanere infixa, atque insculpta mentibus aliorum cupiebat, &c.*

B

PARAENESIS SEXTA,

Ad Monachos nouitios.

SI quis à magna vani seculi existimatione, ad Monachatum accesserit; seipsum à fastus & arrogantiæ dæmone custodiat oportet: ne in spiritum superbiæ, & inobedientiæ incidat, sibique ipse detrimentum adferat. Non tibi hîc Charissime sit pudor, quòd sub obedientia viuas in Domino; neque quòd proprijs opereris manibus bonum. Nam exigua ista angustia & tribulatio, quam Domini caussa toleras; vitam tibi æternam conciliabit. Et quid amplius dicam? Sicut enim, qui drachmam vnam cum decem millibus talentorum auri commutat: Ita & quæ nunc est tribulatio, parua est ad futuram vitam æternam comparata. ac contra etiam, ad futuram tribulationem, quæ improbè ac perditè viuentibus contingit. Exigua igitur præbes, & magna * tibi bona redduntur. Aduigila ergo dilectissime, tamquam bonus miles; & gratiam, quæ in te est, nō neglexeris: ne fortè vtrumque in te eueniat; vt & homines contristes, hoc est, tuos secundùm carnem parentes; & Deo non placeas. Verùm decerta, vt & videntes te, glorificent Deum super bona conuersatione tua. Scriptum quippe est: Qui timent te, videbunt me, & lætabuntur: quia in verba tua super speraui. Et rursus: Pax multa diligentibus legem tuam, & non est illis scandalum. Propterea custodi te à superbia, & Dominus pars tibi erit atque munitio. Cui * gloria & fortitudo, in secula seculorum. Amen.

C

A Minori ad Maius.

Rom. 8.

al. & magna recipies.

Psalm. 118.

Ibidem.

* al. ipsi gloria.

D

SCHOLIA ET VARIÆ LECTIONES.

AD Monachos nouitios, Parænesis Sexta.] *Al.* [Eiusdem Parænesis ad Monachos nouitios, quinta, & al. sexta.] *al. Alia ad nouitios Parænesis. al. Ista Parænesis quasi eadem cum præcedenti ponitur, eiq́; coniungitur, vt in MS. Cod. Sirleti. sed quia in pluribus Vaticanis separata inuenitur; & nos eam separatam, sextamq́; in ordine cæterarum reposuimus.*

Si quis à magna vani seculi existimatione, ad monachatum accesserit; seipsum à fastus & arrogantiæ dæmone custodiat, &c.] *Contra Spiritum superbiæ faciunt ista; & si in alijs, maximè in Monachis nouitijs fastum omnem & arrogantiam, superbiamque cum inobedientia, arguit, damnat, & reprimit: quod idem & postea facit, ac quidem plenius & efficacius in Parænesi 13. quæ est contra illos, qui inflati sunt ex genere. admonitionemque continet de humilitate, & incipit:* [Frater, si post E abdicationem vanæ vitæ, ingressus sis cœnobium plurium Fratrum, &c.] *vbi non pauca cum his quadrantia, in medium afferuntur; sicut & in sequenti postea Paræn. 14.* [quæ est, de non sublimè alteque sapiendo.] *& Parænesi 18.* de ijs, qui de seipsis magnificè sentiunt.] *cuius initium est:* [Frater, cur deciperis correptus à diabolo, vt gradus transilias, &c.] *multisq́; alijs in locis apud eundem. de quibus & Cassianum vide, libro 12. per tot. de Spiritu superbiæ.*

Sicut enim qui drachmam vnam, &c.] *Variat hic lectio, dum al. in Græco Codic. sic legitur: Omnis enim angustia solitariæ vitæ, tamquam drachma vna ad decem millia talentorum auri comparata, &c. al. sic: Quemadmodum enim drachma vna, cum decem talentorum auri millibus collata: sic & quæ nunc est tribulatio, ad futuram vitam comparata æternam. contra verò etiam ad futuram tribulationem, quæ improbè ac perditè viuentes manet, &c. quæ lectio præferenda videtur.*

PARAENESIS SEPTIMA,

Quæ Doctrinam continet, cum adhortatione.

CHarissime, si bona ac pulchra ieceris principia, sic & senectutem tuam Deo gratam & acceptam traducas; erisq; instar luminaris, quod multos in via illuminat Domini. Sin autem ab vtero malus, & non rectus exieris; * cum ignominia erit & senium tuum. Forte igitur ac validum fundamentum colloca; vt opus in altum ascendat. Ante omnia autem frater Deum time, ipsumque toto corde tuo glorifica; vt & ipse cum omnibus Sanctis suis, te gloria coronet. A iuuentute tua, mansuetissimam * sapientiã acquirito, eamque ad extremum vsque spiritum non relinquito: hæc enim in semitam iustitiæ rectam deducet te, erisque vas electionis à iuuentute tua, & honorabilis senectus tua. obtinebisque laudem apud Deum: & homines in te magnificabunt Dominum. Si igitur à Præfecto, in manus fratris sis traditus; non tibi tacita mentis cogitatione dicere videaris: Ego quidem magnorum & illustrium parentum sum filius: hic autem nullius existimationis, & mendicorum filius; aut sæpe etiam ex seruorum turba originem ducit; & quomodo ego huic subesse atq; obedire potero? ignominia enim mihi erit, si istud fecero. Ne talia tecum cogitaueris dilecte Frater: non enim prudens hanc cogitationem suscepisti. Nam qui eiusmodi cogitat, nondum veterem hominem exuit, qui corrumpitur secundùm desideria erroris. Nos autem dilectissime, tamquam à Deo commendati in obsequium concordibus fratribus, sufferamus: vt digni efficiamur libertate iustorum; mente recolentes omnium Dominum, qui propter nos cùm esset diues, pauper est factus: vt nos illius inopia diuites essemus. * Charissime, collum iugo ipsius submitte; vt requiem animæ tuæ inuenias. Quia scriptum est: Immundus coram Domino, omnis qui elato est corde. Quoniam ipsi est gloria, in secula seculorum. Amen.

* al. ipsam quoque vitam miserè transiges.

* al. mansuetudinem & sapientiam.

Aduersus inanem elationẽ.

Similia planè his, sunt in Parænese 13. postea.

Ephes. 4.

2. Cor. 8.

* In alio Cod. hic ita finitur: Cui gloria in secula. Amen.

B

C

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES.

PAränesis Septima, quæ Doctrinam continet cum adhortatione.] *Pro hac inscriptione, al. sic:* [Parænesis alia ad Monachos.] *al.* [Parænesis ad nouitios Monachos, quarta.] *al.* [Doctrina cum admonitione.] *& sic in vno MS. Card. Sirleti, & altero Candiæ.*

Si bona ieceris principia, sic & senectutem tuam Deo gratam & acceptam traducas, &c.] *In alio MS. sic:* [Si bona principia ieceris vt oportet, decerta vt & senectutem tuam bene beateque transigas, &c.] *ac postea vbi est:* [Sin autem ab vtero malus, & non rectus exieris; cum ignominia erit & senium tuum, &c.] *pro eo, al. sic:* [At si obliquus & peruersus ex vtero pro[d]ieris; ipsam quoque vitam malè ac miserè transiges, &c.] *vbi Græcè est,* διαβιώσεις τὰ κατά σε κακῶς. *at ibi:* ἐν ἀτιμίᾳ ἔσται τὸ γῆρας σου. *id est,* cum infamia atque ignominia erit & senium tuum.] *atque ideo hic solidum ac validum monet virtutis rectæq; vitæ collocandum fundamentum, vt opus in altum consurgat, & finis principio bono respondeat. hoc est, sicut bona ac pulchra pietatis & religionis iecit initia, ita & totam vitam ac senectutem suam Deo gratam acceptamque, ad finem vsque traducat, &c.*

D

Si à Præfecto, in manus Fratris sis traditus; non tecum dicas: Ego magnorum & illustrium parentum sum filius: hic autem, &c.] *Ista rursus ad superbiæ & arrogantiæ spiritum in Monachis præsertim nouitiis reprimendum, spectant. quadrantque optimè his quæ in superiore adducuntur Paranese sexta in ordine:* [Si quis à magna vani seculi existimatione, ad Monachatum [a]ccesserit; seipsum à fastus & arrogantię dæmone custodiat, &c.] *quæque in aliis Paranesibus, à nobis ibi in Scholiis citatis tractantur; ac præcipuè in Paranesi decimatertia, contra illos qui inflati sunt ex genere, cuius initium est:* [Frater, si post abdicationem vanæ vitæ, &c.] *ac postea Paranesi decimaquarta, & alibi.*

E

PARAE-

PARAENESIS OCTAVA,

Ad Monachos nouitios, De opere manuum.

OPus quoque manuum * non negligas: Nam ſæpe tibi cogitatio ſuggerit, dicens: numquam manuale iſtud opus addiſcere poteris; debilis enim es, ac negligens, & operis huius labores ſufferre in finem vſq; nequibis. Nam ecce tua membra præ * labore defatigari ac frangi cœperunt: non enim laboribus es aſſuetus. cæterùm tranſiens, abi vnde veniſti: nam & ibi, inquit, ſi timere Dominum Deum volueris, ſaluari poteris. At tu tamquam fidelis, non frangaris eiuſmodi cogitationibus: ſed Dominum exſpecta, qui te ad ſuum inuitat regnum, & gaudium. Ipſe quippe dixit: Amen amen dico vobis, ſi habueritis fidem ſicut granum ſinapis, dicetis monti huic, tranſi hinc illuc: & tranſibit, & nihil impoſſibile erit vobis. Et nos ergo chariſſimi ſuſtineamus: non enim in hominem qui ſaluare nequeat ſperamus; ſed in Deum, qui ſaluat ſperantes in ipſum. Sicut ſcriptum habetur: Qui confidũt in Domino; ſicut mons Sion, non commouebitur in æternum, qui habitat in Hieruſalem. Et rurſus, beatos eos prædicat Spiritus ſanctus, qui ſperant in Domino, * dicens: Domine Deus virtutum: beatus homo qui ſperat in te. Suſtine ergo ô dilecte à Domino. Nonne ſi literas diſceres, vexationem ſuſtineres? Quòd ſi opificium aliquod ſeculi; nonne laborem ſubires? Sed nonne multo magis, cuncta propter Dominum ſufferre debemus? Scriptum quippe eſt: Labores * palmarum tuarum manducabis: beatus es, & bene tibi erit. Et Apoſtolus admonet dicens: operantes proprijs manibus, quod bonum eſt: vt ſcilicet non ſolùm vobis quod edatis laborando curetis, ſed etiam ex proprijs laboribus habeatis, vnde neceſſitatem patienti tribuatis. Studium ergo omne noſtrum in eo ſit, vt à peccatis noſtris liberemur. Nam ſi ipſi voluerimus, liberabimur. Ipſe quippe Dominus dixit: Petite, & dabitur vobis: Omnis enim qui petit, accipit: & qui quærit, inuenit: & pulſanti aperietur. Ipſe enim eſt, qui theſaurum pœnitentiæ non deficientem mundo dilargitur. Ipſi gloria, in ſecula. Amen.

* al. non paruipendas.
* al. dolore.
Matth. 17.
Pſal. 124.
* al. dicentes.
Pſalm. 83.
A minore ad maius.
Pſalm. 127.
* Vul manuũ
* al fructuum tuorum.
Epheſ. 4.
Matth. 7. & Lucæ 11.
Lucæ 12.

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES.

V*Ariat & huius Octauæ Paræneſ. titulus ſiue inſcriptio: nam in aliquibus MMSS. Græc. eſt vt hic repoſuimus. In alijs, pro Titulo hic ponitur:* [De Canone monaſtico: & quòd operari oportet, & non negligentem eſſe.] *vt in MS. Cod. Syrleti. Al.* [Quòd in opere manuum pigritandum non ſit.] *& ſic in vno MS. Syrleti Card. & altero Candiæ. Al.* [Ad Monachos nouitios, & de opere manuum.] *& ſic in Græco MS. Bibliothecæ Cryptafer. al. Ad nouitios Monachos, Paræneſi Septima.*

Opus quoque manuum non negligas, &c.] *Cùm alibi ſæpe, ſparſim & incidenter Auctor* περὶ τοῦ ἐργοχείρου τῶν μοναζόντων, *id eſt, de manuali Monachorum opere agat; hic autem de eo, paullo magis ex inſtituto: viſum eſt de vſu & ratione, atque antiquitate illius, nonnulla hoc loco in medium afferre. Et primò quidem, conſtat ex conſuetudine antiquorum Monaſteriorum, Monachos ex proprijs regulis obligatos fuiſſe ſuis operari manibus. Cauſſa verò cur eiuſmodi regulam conſtituerint, duæ præcipuæ allegari ſolent:* Vna, *quia non poterant aliter ſuſtentari: nam nec prædia habebant atque poſſeſſiones ſibi relictas, vt hodie multi Monachi habent. neque eleemoſynas à populo petebant, cùm nec populo inſeruirent, & vt petiiſſent, nullo modo ijs ſuffeciſſent, ob Monachorum multitudinem: nam vno in loco, ſub vno Abbate commorabantur terna vt minimum hominum milia, teſte S. Auguſtino libro 1. de moribus Eccleſiæ, cap. 31.* Altera cauſſa ac ratio eſt, *quia illis Monachis ad vitandum otium, neceſſarium erat laborare. vnde S. Hieronymus, in epiſtola 4. ad Ruſtic. ſcribit Aegyptiorum Monaſteria hunc morem tenere, vt nullum abſque operis labore ſuſcipiant, non tam ob victus neceſſitatem, quàm ob animæ ſalutem, ne mens vagetur pernicioſis cogitationibus diſtracta, &c.* S. Ephræm *etiam tertiam hic cauſam adiungit ex Apoſt. Epheſ. 4. vt ſcilicet non ſolùm ſibi quod edant laborando curent: ſed etiam ex proprijs laboribus habeant, vnde neceſſitatem patienti tribuant, ſubueniantque, &c. De quo etiam plurima apud Caſſianum inuenies, libro 2. de noctur. orat. modo, cap. 3. poſt med. & lib. 10. de Spiritu acediæ, varijs capitibus, 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 17. 18. 19. & denique cap. 22. vbi de Monachis per Ægyptũ recenſet, quòd ita ſuis operari manibus ſint ſoliti, vt non ſolùm proprijs ſatisfacerent neceſſitatibus: ſed etiam ſuperuenien-*

tes ac peregrinos reficerent, & illis qui longa carcerum custodia detinebantur, in necessarijs ad victum subuenirent, &c. A

Scriptum quippe est: Labores palmarum tuarum manducabis, &c.] *Locus est Psalm. 127. vbi in Græco hic est, vt in edit. 70.* τοὺς πόνους τῶν καρπῶν σου, *id est*, labores fructuum tuorum.] *si ad verbum reddatur. At LXX. hic* καρποὺς, *non vocasse fructuum perceptionem, sed particulam manus, testantur Scholia noua Romanæ edit. 70. Quod etiam notatum est à S. Hieronymo ad Marcellam; cùm libri Latini haberent*, fructuum tuorum.] *Quin & 1. Reg. 5. cap.* καρποὶ, *eadem notione accipiuntur pro particula manus, &c. Cæterùm in vulg. hic est:* [Labores manuum tuarum comedes, &c.]

PARAENESIS NONA.

Matth 7. Marc 4. & Lucæ 6.

DE scandalis porrò occurrentibus, nouimus eum qui ait: Nolite iudicare, & non iudicabimini. In quo enim iudicio iudicaueritis, iudicabimini: & in qua mensura mensi fueritis, remetietur vobis. & quæ sequuntur. Vt verò cogitationum adminiculum habeas: animo reuolue, quomodo iustus Lot in Sodomis commoratus sit; sed nequaquam illorũ abductus est lasciuiâ atque superbia. quare & saluatus est, sicut scriptum reperitur: Visu enim atque auditu dum iustus inter eos habitaret, quotidie animam iustam operibus illicitis torquebant. Sed quid infert, dicens: Nouit Dominus pios de tentatione eripere, impios autem in diem iudicij cruciandos seruare, & reliqua. Ne ergo hodie continentia, atque clementia: & cras incontinentia atque superbia. Ne hodie vigiliæ, quies atque silentium, & humilitas: cras autem somnus insatiabilis, distractiones, inobedientia, & his similia. Ne hodie renuntiatio seculi, & abdicatio rerum terrenarum, ac valedictio patriæ & amicorum, parentumq; carnalium, propter spem in Dominum Christum: cras autem nostram regionem, & patriam, atque hæreditatem inquiramus, demergentes nos ipsos in plurima mala. Vxor siquidem Lot retrorsum conuersa, in * columnam salis mutata est. Quare & Dominus instruit nos dicens: Nemo mittens manum suam ad aratrum, & respiciens retro, aptus est regno cælorum. Quare semper in mente diem illum habeto, quando exutus omnibus, propter Dominum reliquisti seculum; & quando diuino incensus eras timore, feruensque Spiritu in Dominum: ac idem institutum retine, vsque ad finem. Qui enim perseuerauerit vsque ad finem, hic saluabitur: vt mercedem laboris referas atque operationis, vnà cũ vita æterna. Quoniam ad Deum verum accessisti, omniaque contempsisti, vt Christum Deum lucrifacias. Cui gloria, in seculorum secula. Amen.

Genes. 19. & 2. Pet. 2.

Ibid. 2. Pet. 2. Ibidem.

Antitheses graues, & accõmodæ.

Genes. 19. Lucæ 17. * al. statuam. Lucæ 9.

B C D

SCHOLIA ET VARIÆ LEctiones.

ISTA Paranesis nona, velut eadem cum præcedenti reperitur connexa, & immediatè citra vllam distinctionem atque diuisionem superiori octauæ apposita, in MS. Græc. Cryptafer. & Syrleti. Sed quia in alijs Vatican. & Sfortian. separata est, eam & nos pro maiore Lectoris commoditate separatim, & nono loco in ordine ponendam hic censuimus.

Nolite iudicare, & non iudicabimini: in quo enim iudicio iudicaueritis, iudicabimini, &c.] *Locus est Matth. 7. vbi in vulg. sic:* [Nolite iudicare, vt non iudicemini, &c.] *al.* [Nolite condemnare, vt non condemnemini, &c.] *Chrysostomus autem, eodem modo quo Ephræm, hunc locum legit, in homil. 24. in cap. Matt. 7. vbi & eundem eleganter explanat & applicat. affertur q; idem Marc. 4. & Lucæ 6.* E

Vt verò cogitationum adminiculum habeas; animo reuolue quomodo iustus Loth, &c.] *Alia lectio videtur explicatiua esse istius, & sic habet:* [Vt autem mentem, cogitationemque tuam adiuuare possis; perpende animo, quomodo iustus Loth, &c.] *quasi dicat: Vt autem confirmatam in bono mentem retineas; cogita quomodo, id est, qua innocentia, vitaq; integritate iustus & probus Loth, inter impios, & flagitiosos Sodomitas habitarit: ipse verò nequaquam passus est se illorum impietate, lascivia, atque superbia abduci. quare & saluatus est, sicut scriptum habetur Genes. 19. & 2. Pet. 2. ad quæ potissimum Scripturæ loca hic Auctor respicit. Sed de istis plura in Sermone nostri Auctoris in Loth, nuper à nobis cum alijs nonnullis seorsim edito, cuius principium est:* Cùm homines voluptatibus dediti, &c.] *ibidemque in nostris Scholijs.*

Visu

A Visu enim atque auditu dum iustus inter eos habitaret, quotidie animam iustam operibus illicitis torquebant.] *Hæc verba, sicut & sequentia:* [Nouit Dominus pios de tentatione eripere, &c.] *Auctor ex 2. Pet. 2. adducit. Est autem ibi in vulg. sic:* [Aspectu enim & auditu iustus erat, habitans apud eos, qui de die in diem, animam iustam iniquis operibus cruciabant.] *Infráq́, ibi Apostolus, dicens:* [Nouit Dominus pios de tentatione eripere, iniquos verò in diem iudicij reseruare cruciandos, &c.] *Et vt alibi Ephram:* [Ait autem & Beatus Petrus Apostolus: Nouit Dominus pios de tentatione eripere; peccatores verò in diem iudicij reseruare cruciandos, &c.] *ita in tractat. contra eos qui animas ad impudicitiam pelliciunt, &c. Tomo 1. pag. 119. vbi hic locus Petri, ad longum, & ad finem vsque capitis secundi, ex secunda eius Epistola deducitur, rectéq́, accommodatur, & illustratur.*

Quare in mente semper diem illum habeto, quando exutus omnibus, reliquisti sæculum, idéque institutum ad finem vsque retine, &c.] *Vult Religiosum ac Monachum suæ renuntiationis, ac suorum cum Deo pactorum ac promissorum semper esse memorem, & in bonis institutis ad finem vsque per-* B *seuerantem: cuius hic seriò quoscumque religionis voto obstrictos admonet. sicut etiam facit Tomo primo, in Adhortatione de non scandalizando proximo. cuius ibi initiũ est:* [Non decet eos, qui ad pietatis studium accedunt, & manum ad aratrum ponunt, retrò conuerti, &c.] *vbi multa huius instituti, lectu digna in medium afferuntur. quò ideo Lectorem remittimus.*

PARÆNESIS DECIMA.

Quòd propter tempus non sit indulgendum torpori atque desidiæ.

NE etiam in tempus negligentiæ caussam reieceris: nam quibusdam inimicus concupiscentiam suggerit, sub prætextu temporis; vt frater C vim cupiditatis atque libidinis non ferens, stadium fugiat. At tu charissime, quippe qui† Deo placere studeas, patientẽ te præbe, atq; longanimum. Cùm dicat Apostolus: Sed & si potes fieri liber, magis vtere. Generationes porrò antiquas respice, & vide quo pacto Sancti cuncti per longanimitatem, & patientiam adepti sint repromissionem, & patiens esto. Consolemur ergo, & cohortemur nos ipsos quotidie: vt eorum cohæredes inueniamur in Regno cælorum. Primùm quidem Patriarcha Iacob, nonne quattuordecim inseruiuit annos propter Rachel, Laban Syro in Mesopotamia, in calore diei, & gelu noctis? Similiter autem & Ioseph dilectus, numquid multis annis deseruiuit in terra aliena? Sicut scriptum est: Et erat Ioseph †septemdecim annorum, dum oues pasceret cum fratribus suis. Rursusque ait: Triginta annorum erat Ioseph, quando stetit in conspectu Regis Pharaonis. Similiter verò & Moyses, seruus Domini, D quadraginta annis incola fuit, ac peregrinus in terra Madian. Et filij Israel, per annos quadraginta in terram ingressi sunt promissionis. Item & Daniel vir præclarus, cum tribus quoque pueris, qui fornacis ignem, rorem per fidem effecerunt; seruitutem, & tribulationes, atque opprobria, in terra aliena pertulerunt, quare & † saluati sunt. Nos autem ne minimam quidem molestiam sufferre volumus: nam quia non credimus, patientia longè recedit à nobis. Sic enim dolori teipsum tradidisti, ac si ob alienum deperditum depositum, in captiuitatem abijsses. Alacritatem tibi ipsi adhibe in Domino, & viriliter age tamquam fidelis, ne quando præ multa tristitia firmitatem ac robur animi deperdas, & in fine te pœniteat. Perpende igitur animo, charissime, eos qui in exilio, & in metallis, atque acerbissima seruitute torquentur: & subditus esto Præfecto tuo, in Domino. Quòd si humano E more, potius seruitutem reputas, quam propter Deum sustines: quis obsecro vmquam pro Rege, ignominia affectus; non potiùs iniuriam arbitratur in gloria? Verùm† sæpe fortè dicturus es, quòd res laborem in se atque molestiam contineat. Hei mihi peccatori, & seruo inutili. si laborem propter Dominum sufferre nolumus, quorsum è sæculo exiuimus? Quis dilectissime, dignus est, ac sic felix, vt pati mereatur pro eo, qui pro ipso est passus? Exigua charissime præstas, & magna reportas. Patientia porrò nobis est necessaria, vt Dei voluntatem facientes, promissiones eius consequamur. Qui enim in finem vsque perseuerauerit, hic saluabitur.

Quoniam ipsi conuenit gloria, atque potentia, Patri, & Filio, & Spiritui sancto: nunc & semper, & in secula seculorum. Amen.

† al. subdictio tem. † al. Domino. 1. Cor. 7. Gen. 29. Gen 37. † vulg. sedecim annorum. Gen. 41. Exod. 2. Exod. 14. 15. Num. 14. Dan. 3. † al. iustificati sunt. A Maiore ad Minus. † al. sed frequenter vis dicere Matth 10. 24.

SCHOLIA, ET VARIÆ Lectiones.

VARIAS *in varijs mmss. huius Parænesis decimæ, inueni Inscriptiones. In aliquibus enim inscribitur vt hic posuimus. in alys aliter sic:* [Quòd in tempus non sit reijcienda negligentia.] *al.* [Quòd in temporibus, non sit desidiæ atque ignauiæ prætextus ponendus.] vbi per (διὰ τὸν χρόνον, καὶ ἐν τοῖς χρόνοις, *id est*, propter tempus, & in temporibus, *vt variè hic legitur) videtur diuturnum significari tempus, vel diuturnitas siue longitudo temporis, quam non ferens quispiam se dedat negligentiæ atque ignauiæ, &c. Al. hic simpliciter legitur:* [Eiusdem Parænesis, ad Monachos nouitios.] *al.* [Eiusdem, de obedientia.] *al.* [De longanimitate, & patientia.] *& sic quoque rectè, cùm hic plura longanimitatis, & patientiæ exempla proponat, monachosq́; in hac se virtute cum obedientia exercere velit.*

Vt frater vim cupiditatis atque libidinis non ferens, stadium fugiat.] *Vbi pro* (πλῆζον τῆς ἐπιθυμίας, *&c.) in alio MS. reperitur:* λεῖον τῆς ἡδονῆς μὴ φέρων, *f.* lubricitatem siue mollitiem voluptatis, atque libidinis non ferens, stadium fugiat.] *Sed prior hic magis probatur, quadratq́; lectio, cùm & de mendo non desit suspicio, vt pro* (τὸ λεῖον) *fortè legendum omnino hic sit,* πλῆζον. *quomodo legimus atque transtulimus. Quòd porrò hic dicit* (Stadium fugiat) *curriculum, institutumq́; religionis intelligit, quod ad finem vsque vitæ continuandum vult, & minimè deserendum. ducta metaphora à stadio siue loco, in quo equi, hominesve currunt, & certant athletæ, &c. Vnde stadium fugere dicitur, qui currere stadium, siue in stadio, vel per stadium non vult; siue postquam incepit, non persistit, &c. quod vitium sonat & peccatum, maximè in stadio, id est, cursu rectæ vitæ, pietatis, ac religionis, obedientiæ ac continentiæ, &c. vt hoc loco.*

Sicut scriptum est: Et erat Ioseph septemdecim annorum, dum oues pasceret cum fratribus suis.] *Concordat cum nostro Auctore in numero annorum hic positorum, editio noua LXX. vbi Gen. 37. legitur:* [Ioseph autem decem & septem annorum erat, pascens oues patris sui cum fratribus suis, cùm esset iuuenis, &c.] *At discrepat ab his lectio vulg. quæ habet:* [Ioseph cùm sedecim esset annorum, pascebat gregem cum fratribus suis, adhuc puer, &c.] *Ecce hic* sedecim, *& ibi* septédecim *dicitur fuisse annorum: quomodo & Chrysost. in cap. Genes. 37. Homil. 61. cum S. Ephræm hic (septemdecim) legit, ac plerią; alij Patres Græci.*

Et Daniel cum tribus pueris, qui fornacis ignem, rorem per fidem effecerunt, seruitutem, & tribulationes in terra aliena pertulerunt, &c.] *Historiam istorum habes Dan. 3. quam idem Auctor noster illustrat, & amplificat in Sermone suo eleganti nuper seorsim cum alys quibusdam per nos edito, in S. Danielem Prophetam, & in SS. Tres pueros. cuius initium est:* [Agite iam contemplemur Danielis Prophetæ, & Sanctorum trium puerorum gesta, &c.] *vbi ad longum percensentur atque amplificantur, quæ hic obiter dumtaxat attinguntur. de quibus & ibi in Schol.*

Quis dignus est, ac sic felix, vt pati mereatur pro eo, qui pro ipso est passus?] *Alia lectio hic habet:* [Vt mori mereatur pro eo, qui propter nos est mortuus.] *Quod idem affertur, illustraturq́; eodem hoc Tomo postea in Parænesi, de Patientia, & compunctione. cuius initium est:* [Charissimi, præbeamus nos tamquam strenuos milites, &c.

PARÆNESIS VNDECIMA.

Quòd frangi atque deficere non oporteat.

NON frangaris, ac dissoluaris Frater, à † cogitationibus inuadentibus: principium enim est certaminis. Perdisce autem ex pluuiali lacu: quando enim pluerit, & benedictio aquæ in lacu collecta fuerit, in initio quidem turbata est aqua, quanto autem diutius perstiterit, purior redditur ac clarior. Ne abijcias animum, ô dilecte. Scriptum quippe est: Torrentes iniquitatis conturbauerunt me. Rursusq; in alio dicit Psalmo: Repleta est malis anima mea, & vita mea inferno appropinquauit. Ideoque dicit: Dominus mihi adiutor: & non timebo, quid faciat mihi homo. Quando ergo obrepserit menti tuæ praua cogitatio, cum lachrymis ad Dominum exclama, dicens: Domine propitius esto mihi peccatori, & da mihi veniam benignissime: malumque à nobis Domine funditus † depelle. Cordium enim scrutator est Deus, & nouit cogitationes quæ ex maleuolo animo procedunt, nouitq; suggestiones quæ nobis à dæmonum amaritudine inferuntur. Hoc autem scito, quòd quanto certaueris, & sustinueris in seruiendo Domino: tanto purior tibi mens redditur, & cogitationes.

† al. Ne frangaris à conspectu ingruentium cogitationum.

Psal. 17.

Psal. 87.

Psal. 117.

† al. euelle ac dele.

Ait

A Ait enim Dominus noster Iesus Christus: Omnem palmitem in me non ferentem fructum, purgabo eum, vt fructum plus afferat. Velis modò saluari: quoniam Dominus amat, & adiuuat eos, qui vt saluentur, sunt sollicíti. Audi porrò & Parabolam aduersus turpes & sordidas cogitationes: Vua dum ex vite fuerit vindemiata, & in torcular proiecta, atque calcata, vinumque suum dederit, & in vasa immissa; tantum in initio vinum ebullit, quantum ab ardentissimo labro succensum est, ita vt & vasa quantumuis præclara non ferentia violentiam, præ contentione atque vigore rumpantur & diffluant: Sic quoque hominum cogitationes, quando ex vanissimo hoc seculo, eiusque solicitudinibus transferuntur ad † cœlestia: Siquidem dæmones zelum non ferentes, multifariam hominis mentem perturbant, turbidam ei euersionem admiscere volentes; vt si vas obnoxium ac fragile B inuenerint, mox perfodiant illud, hoc est, animam infidelem, & vacillantem, ac duplicem. Sunt enim dæmones lupis † rapacibus similes, qui obeunt monachorum cellas, ianuam sibi apertam inquirentes; vt intro insilientes, animam ipsis obedientem corrumpant atque occidant: Sin autem ostium repererint occlusum, in faciem suam mœsti concidentes, recedunt; dico autem de anima, in fide fundata. Ne ergo timeas, neque verearis à versutia & calliditate eorum: non enim tibi nocere poterunt, Christum adiutorem habenti. Ait quippe Apostolus: Non enim dedit nobis Deus spiritum timoris: sed virtutis, & dilectionis, & sobrietatis. Quin & ipse Dominus ad suos dixit discipulos: Videbam Sathanam sicut fulgur de cælo cadentem. & ecce dedi vobis potestatem calcandi supra serpentes, & scorpiones, & super omnem virtutem inimici, & nihil vobis nocebit. Iccirco charissime, viriliter age, & confortare in Domino: quia in æternum misericordia eius. Si porC rò etiam nobis parentum secundùm carnem, memoriam adducunt: dicamus ad eos, melius esse parentes contristare, quàm Dominum. Quòd si diuitias quoque nobis in medium attulerint; ad eos dicamus: Scriptum est: Thesaurizas, & nescis cui congregabis ea. Ac rursus: Simul insipiens & stultus peribunt, & relinquent alienis diuitias suas: vt mihi quidem peccata ac culpas, alijs verò † pecunias. non expedit mihi hoc: est enim malitia multa. Ideo, neque thesaurizare in terra edocti sumus, vbi ærugo & tinea demolitur, & fures perfodiunt atque furantur. vbi enim est thesaurus tuus, ibi & cor tuum erit. Benedictus autem Deus, qui fortitudinem nobis aduersus hostes inuisibiles elargitur. Cui gloria, in secula seculorum. Amen.

Ioan. 15.
Parabola accommoda, & efficax.
† al. ad cognitionem voluntatemque cælestem.
† al. quasi quidam lupi rapaces.
2. Tim. 1.
Lucæ 10.
Matth. 6. & Lucæ 12.
Psalm. 48.
† dona ac munera.
Matth. 6.

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

D VARIAT & huius Parænesis Inscriptio; nam pro ea, quam hic præmisimus ac reposuimus, in alio reperitur MS. [Quod deficere ac frangi laboribus non debeamus: sed potius eos perferre.] *al.* [Quòd inter labores dissolui atque deficere non oporteat: sed potius ferre ac sustinere.] *al.* [De cogitationibus, ab initio ingruentibus, ac subintrantibus.] *al.* [Ne frangamur à conspectu ingruentium cogitationum, &c.] *In alio MS. hæc Parænesis, prædictæ superiori reperitur coniuncta, quasi eadem cum illa.*

Ait enim Dominus noster Iesus Christus: Omnem palmitem in me non ferentem fructum, &c.] *Vbi alia Auctoris lectio sic:* [Cùm Dominus & Saluator noster Christus Iesus dicit: Omnem palmitem non ferentem fructum, purgabo, &c.] *Locus est Ioannis 15. vbi in vulg. paullò aliter legitur:* [tollet] *& al.* [tollit eum: & omnem qui fert fructum, purgabit eum, vt fructum, plus afE ferat, &c.] *Cæterùm S. Ephram aliam hic videtur secutus lectionem, aut potius nonnulla verba illius loci (vt alibi sæpe) citasse, ac quædam mutasse.*

Sunt enim dæmones lupis rapacibus similes, ianuā sibi apertā inquirentes, vt intro insilientes, animam, &c.] *Alia lectio sic habet:* [Nam dæmones sunt quasi quidam lupi rapaces, qui monachorum circumeunt cellas; & si ianuam apertam inuenerint, insiliant, ipsamque destruant, ac perimant, hoc est, animam ipsis morigeram, &c.] *Sed prior lectio clarior & accommodatior videtur, magisq; placet.*

Denique, vbi est: [Si parentum nobis secundùm carnem memoriam adducunt, dicamus ad eos, melius esse parentes contristare quàm Deum] *In alio MS.* [Dicamus ad eos: nos Deum & Patrem habemus nobiscum.] *ac postea dum additur:* [Quod si diuitias quoque nobis in medium attulerint, &c.] *in alio Cod. Græc. est.* [Sin verò & terrenarum nobis rerum memoriam induxerint, respondeamus ijs, quod scriptum est: Thezaurizas, & nescis cui congregas ea.] *vt est Luc. 12.*

PARAE-

A

PARÆNESIS DVODECIMA,

De animi promptitudine, ad omne opus bonum.

DECERTA frater, tamquam bonus miles Christi, donec adhuc tempus suppetit; quia non super corruptibili corona tibi certamen propositum est: verùm de peccatorum expiatione, & vita æterna. Vindica ergo tibi in cunctis operibus tuis humilitatem, matrem obedientiæ: proijce autem abs te animi duplicitatem, & in omnibus fidem induere, vt Dominus cernens animi tui promptitudinem, confirmet te in † omni opere bono. Vehementer porrò ignauiam, & contentionem detestare, cum omni † astuto consilio, & inuidentia: quippe qui propter Dominum reliquisti parentes tuos secundùm carnem, amicos, & facultates. Nam si ab initio, in cogitationibus improbis relaxatus fueris; molestiam consequeris & damnum. Si ergo aliquando acciderit nobis, vel modicum amore Christi laborare, vel etiam supra vires: ne obmurmurauerimus. Nam qui murmurat, seipsum declarat, non ex proprio laborare instituto ac voluntate. Tu igitur tamquam prudens, ne contenderis cum † negligentioribus fratribus, neque zelaueris eos qui absque timore Dei vitam traducunt: illud certò sciens, quòd qui cadit, sibi ipsi decidit: & qui vincit coronatur. Noli ergo litigare cum fratre: non enim nosti, an morbus aliquis eum diuexet, quem tu ignores, & huius caussa imbecillior sit: cùm eidem nos potius oporteat compati, solatiumque præbere, atque adhortari, & nequaquam exagitare, quasi perturbationum expertes. Tu ergo bonum certa certamen, conscius ad quænam exieris: nunc enim tempus tibi commodum, aptumque est propositum congregandi diuitias indeficientes, per ministerium & fructum quem facis erga fratres. Quapropter charissime, si à stercoribus intimas † ædes vindicas ac reprimis: intrinsecus etiam mundanas concupiscentias comprime. Et si cineres coquinæ purgas atque aufers; multa cum humilitate opus perficito, memor Prophetæ dicentis: quia cinerem tamquam panem comedebam, & potum meum cum fletu miscebam. Considera etiam simul dilectissime, corruptibilem ignem, & perpende animo flammam illam æternam, quæ peccatores deuoratura est: ac deplange peccata quæ commisisti; pariter autem & pro me peccatore: vt remissionem nobis peccatorum largiatur Dominus. Quem decet omnis gloria, & fortitudo, in secula seculorum. Amen.

† al. in cunctis.

† al. peruersa voluntate.

Non obmurmurandum.

† al. infirmioribus.

Non contendédum atque rixandum cum alijs.

† τὰ μέσαυλα

Psalm. 101.

B C D

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES.

PARAENESIS Duodecima, &c.] *Al. Vndecima hæc ponitur Parænesis. al. inscribitur:* [Eiusdem Parænesis, de eo qui non promptè alacriterque opus suum exercet.] al. [Parænesis siue adhortatio ad sedulitatem atque vigilantiam.] *al.* [Parænesis, ad monachos nouitios, de sobrietate & vigilantia, &c.] *Nos autem ex tot Inscriptionibus, quã magis instituto Auctoris putauimus accommodam, hic secuti sumus, ac reposuimus.*

Decerta frater, tamquam bonus miles Christi, donec adhuc tempus suppetit, &c.] *Adviriliter & legitimè in stadio atque palæstra virtutis, ac religionis & pietatis decertandum cohortatur, sicut decet bonos Christi milites; eoque magis quòd non corona corruptibilis & incerta, sed immarcessibilis atque æterna in cælis corona, legitimè hic pro Christo decertantibus proposita sit, &c. In cunctis præterea operibus, humilitatem obedientiæ matrem possidendam monet; animi autem duplicitatem reyciendam, & fidem in omnibus assumendam. Ignauiam quoque & contentionem, cum omni versipelli consilio atque peruersa voluntate, & æmulatione, abominationi habendam. & quia murmuratio (vt etiam alibi dicit) magna in omni familia, fratrumq; conuentu plaga est, & murmurator ad omne opus bonum ineptus est atque inutilis; à religiosis obedientiæ iugo subiectis, vult illud vitium esse quàm alienissimum. Cum infirmioribus ac negligentioribus non contendendum: sed consolatione & admonitione potius salubri agendum, vt in officio contineantur. mundanas concupiscentias reprimendas docet; & vt ex corruptibilis ignis inspectione, flamma illa æterna, quæ peccatores deuorabit sæpe cogitanda sit, ostendit; & ex illius recordatione, quilibet peccata commissa deplangere, & vitam hic seriò, dum tempus adhuc suppetit, emendare studeat, &c. sicut multis in locis etiam alibi admonet Ephræm.*

E

Quapro-

A Quapropter charissime, si à stercoribus intimas ædes reprimis, &c.] *In Græco est:* ἐὰν κατασέλλῃς τὰ μέταυλα ἀπὸ τῶν κοπρίων. *Vbi nomen illud* (τὰ μέταυλα) *quia difficile est vnicum accommodatum inuenire vocem Latinam qua exprimatur, ideo hic* (intimas ædes) *transtuli, suffragaturq; Suidas, secundùm quem,* μέταυλον, *idem est quod,* ὁ μέσος τόπος τῆς αὐλῆς, *id est, medius locus aulæ. illudq; etiam hic noster innuere videtur Auctor, dum addit:* καὶ ἔνδοθεν κατασέλλω τὰς κοσμικὰς ἐπιθυμίας. *id est,* intrinsecus etiam mundanas concupiscentias comprimo.] *Ecce ibi dicit, intimas siue interiores ædes: hic autem internas concupiscentias in homine comprimendas.*

PARÆNESIS DECIMATERTIA,

Quæ commonitoria est ad Humilitatem.

B FRATER, si post abdicationem vanæ vitæ, ingressus sis cœnobium plurium fratrum; & à Præfecto traditus fueris alteri † fratri, qui te virtutum præmia doceat: ne tibi contraria videatur dicere † dignitati tuæ, aut agere; dum tu tecum, quæ non conueniunt cogitas, dicisque: Ego quidem diuitias, domos, agros, seruos, & ancillas reliqui, omniaque vt stercora arbitratus sum, vt Christum lucrifacerem; hic verò cùm nullius rei dominus esset, sæpeque etiam ex necessitate ad hoc venerit, huic nec ego subijciar; vt & in eiusmodi vilitatem redigat? numquid huc me compulit fames? Noli charissime, talia tecum mente voluere; cùm isti superbia pleni sermones sint: sed perpende, quo pacto omnium nostrum Dominus Christus, propter nos humiliauerit seipsum, factus obediens vsque ad mortem, mortem autem crucis. Intellige quæ dico: dabit enim tibi Dominus, in omnibus intelle-C ctum. Duo athletæ simul ad certamen venerunt, quorum alter splendida indutus erat veste; alter autem vili ac sordida. Sed numquid splendidum sibi vestimentum adhibet certaminis tempore, athleta in subsidium contra aduersarium? aut non potius fortitudinem, artemque cum animi vigore, contrà secum adfert Antagonista aduersus colluctatorem? Aut quomodo ausi simus remissionem nobis priorum peccatorum à Deo efflagitare: si ipsi non obliuiscamur conuersationis pristinæ? Aut quo pacto nouum hominem, qui secundùm Deum nobis creatus est, induemus: si veterem hominem, qui corrumpitur secundùm desideria, non prius exuerimus? Non enim vetus nouo coalescit, cùm dicat Saluator noster: Nemo immittit commissuram panni rudis in vestimentum vetus: tollit enim plenitudinem eius à vestimento, & peior scissura D fit. Ac rursus: Neque mittunt vinum nouum in vtres veteres: sed vinum nouum in vtres nouos mittendum, & ambo conseruantur. Neque sapias secundùm veterem hominem. quia scriptum est: Qui vult inter vos sapiens esse in hoc seculo, stultus fiat, vt sit sapiens. Sapientia enim huius mundi, stultitia est apud Deum. Quocirca humilitatem amplectere, quoniam scriptum habetur: Quæ apud homines alta sunt, abominabilia sunt coram Deo. vt omnia rectè probeque ex virtute agens, laudem apud Deum obtineas; coronamque vitæ accipias, quam repromisit diligentibus se, in Christo Iesu Domino nostro: Cui gloria, in secula seculorum. Amen.

[Marginal notes: † al. monacho. — † Græc. τῷ ἀξιώματι. — Philip. 3. — Similia istis habes supra in Paræn. 6. & 7. — Philip. 2. — 2. Tim. 2. — Parabola pulchris similibus illustrata. — Ephes. 4. & Colos. 3. — Matth. 9. Lucæ 5. — Ibidem. — 1. Cor. 3. — Iacob. 4.]

E SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES.

PARAENESIS decima tertia, quæ commonitoria est ad humilitatem.] *Variat & huius Inscriptionis lectio. nam in alio MS. reperitur:* [Admonitio de humilitate.] *Græc.* Νουθεσία περὶ ταπεινοφροσύνης. *Cui altera conformis est:* [Eiusdem Parænesis, de humilitate.] *In alio antiquo MS. legitur:* [De his, qui inflati sunt ex genere.] *Hoc est, qui propter generis siue familiæ nobilitatem, aut diuitias inflati sunt, & elato animo: quos ad humilitatem hic ideo cohortatur Auctor. Eiusdem autem quasi Argumenti sunt, quæ supra adducuntur hoc eodem Tomo 2. in Parænes. 6. & 7. nostrisq; ibi Scholijs, ac proximè hic sequenti Parænes. 14. & in Scholijs subiectis, vbi & alios plures in idem argumentum produximus Auctores.*

Au-

Aut quomodo ausi simus remissionem nobis priorum peccatorum efflagitare,&c.] *Hæc & quæ consequuntur, sic in alio Codice leguntur:* [Aut quomodo indulgentiam ac remissionem peccatorum, à Deo super prioribus atque præteritis nostris delictis, audebimus exposcere?] *Et postea:* Aut quo pacto veterem exuemus hominem, qui corrumpitur secundùm desideria erroris; si non induerimus hominem nouum, qui secundùm Deum est: non enim fieri potest, vt vetera nobis cohæreant,&c.] *Argumentum fit à contrario, & est adlusio ad Ephes. 4. & Coloss. 3. at. prior his magis placet, quadratq; lectio.* A

Cùm dicat Saluator: Nemo immittit commissuram panni rudis in vestimentum vetus, &c.] *Ista referuntur Matth. 9. & Lucæ 5. sed verbis nonnihil commutatis. Siquidem apud Matth. sic:* Nemo autem immittit commissuram panni rudis in vestimentum vetus: tollit enim plenitudinem eius à vestimento, & peior scissura fit. Neque mittunt vinum nouum in vtres veteres; alioquin rumpuntur vtres, & vinum effunditur, & vtres pereunt: sed vinum nouum in vtres nouos mittunt, & ambo conseruantur.] *Et apud Lucam, paullo aliter similitudinis illius verba recensentur, hoc nimirum modo:* [Quia nemo commissuram à nouo vestimento immittit in vestimentum vetus: alioquin & nouum rumpit, & veteri non conuenit commissura à nouo. Et nemo mittit vinum nouum in vtres veteres: alioquin rumpit vinum nouum vtres, & ipsum effundetur, & vtres peribunt. sed vinum nouum in vtres nouos mittendum est, & vtraque conseruantur,&c.] *Ex quibus Auctor noster quædam breuitatis gratia præteriit, & aliqua commutatis verbis paullo aliter legit, sensum tamen eumdem retinens, exprimensque.* B

Scriptum habetur: Quæ apud homines alta sunt, abominabilia sunt coram Deo.] *Locus Scripturæ est Lucæ 16. vbi legitur:* [Quia quod hominibus altum est, abominatio est ante Deum.] *Quin & in alio Græco Auctoris MS. hic pro* (βδέλυκτά ἐστιν, abominabilia sunt) *legitur,* βδέλυγμα παρὰ τῷ θεῷ ἐστιν, *id est,* abominatio ante Deum est.] *Vt in vulgata, Lucæ 16.*

PARÆNESIS DECIMAQVARTA. C

Quòd† non oporteat altè sapere.

† al. de Humilitate.

OPORTET porrò & eos qui ex misera atque ærumnosa vita ad solitariam vitam accedunt, non sublime sapere, neque gloria aliqua extolli: quin potius omnem mansuetudinem, modestiamque animi exhibere, memoria recolentes, ac simul perpendentes beneficia Domini; quippe ex cuiusmodi ipsos exemerit turbatione seculi istius, Dominus: ne fortè mente elati, tamquam ingrati audiant à benefactore, quod in Psalmo dictum: Et homo cùm in honore esset, non intellexit: comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis. Seruiamus ergo Domino charissimi, magna cum humilitate, omnibus diebus vitæ nostræ. Qui suscitat à terra inopem, & de stercore erigit pauperem: vt & post finem vitæ huius, nos gloria dignetur mansuetorum atque humilium. Quia scriptum est: Dominus retribuet abundanter facientibus superbiam. Et rursus: Dominus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam. Cui gloria, in secula seculorum. Amen. D

Psalm. 48. Psalm. 112. Psal. 30. Iacob. 4. 1. Pet. 5.

SCHOLIA, ET VARIÆ LEctiones.

NON *altè sapiendum esse, docet inprimis Apostolus ad Romanos cap. 11. vbi dicit:* [Noli altum sapere, sed time, &c.] *ac Rom. 12.* [Non alta sapientes, sed humilibus consentientes.] *In quæ etiam loca Pauli, non pauca apud Chrysostomum inuenies Tomo 4. Et huc ferè spectant, quæ idem adducit Chrysostomus Homilia 4. de verbis Esaiæ:* [Vidi Dominum,&c. *ac Homilia 8. in Psalm. 122. Tomo primo. nec non Homilia 15. in cap. Matth. 5. & Homil. 59. in cap. 16. Matth. item Homilia 66. in cap. Matth. 20. & 21. ac Homilia 6. ex varijs in Matth. locis, in illud Matth. 5.* [Cùm vidisset Iesus turbas,&c.] *Tomo 2. & in Sermone contra superbiam, Tomo 5. inter didact. & parænet. cuius initium est:* [Si quis natura in mentis valetudinem inciderit,&c.] *De quo etiam S. Basilius in Regulis breuior. in Respons. ad interrog. 56.* [Quis sit altum sapiens, & quis superbus, & quis in superbiam elatus, &c.] *Vbi ex professo de his agit, & alibi. Referunturq; huc non pauca à Gregorio Nazianzeno adducta, in Carmine de virtute humana, quod in ordine reliquorum octauum ibi ponitur, Tomo 2. & Cassianus lib. 12. de Spiritu superbiæ.* E

Ne for-

A Ne fortè mente elati, tamquam ingrati audiant à benefactore, &c.] *In alio Græcò MS.* [Ne fortè mente cordis dispersi, &c.] *al. sic:* [Ne fortè mente dissipentur, audiantque velut ingrati à benefactore, &c.] *Pro quibus al.* [Ne fortè mente distracti, audiant à benefactore, quod in Psalmo dictum est, &c.] *alludendo ad Psalm. 48. vbi hæc ex illo Psalm. adducta reperiuntur.*

Quia scriptum est: Dominus retribuet abundanter facientibus superbiam.] *Locus est Psalm. 30. vbi Augustinus legit:* [Retribuet iis, qui abundanter facient superbiam.] *Quam lectionem etiam in traductione Lat. sequutus est Interpres editionis LXX. nobis tamen magis visum hic est sequi vulgatam, quia Græcæ lectioni Ephram (quæ cum Græca edit. LXX. est eadem) conformis est, & respondet.*

Cui gloria, in secula seculorum.] *In alio MS. sic:* [Ipsi gloria, & fortitudo: nunc, & in omnia secula seculorum. Amen.] *Vbi vtraque lectio bona est, & Auctori communis & vsitata, sicut etiam crebrò apud eum reperies alibi.*
B

PARÆNESIS DECIMAQVINTA.

De statu Præpositorum, ac de cura Pastorali.

FRATER, creditæ † tibi sunt animæ; cingere contende, sicut vir lumbos suos: certamen quippe imminet non exiguum. siquidem perfectorum est virorum, animas suscipere. Quare sobrium te præbe vehementer ac vigilantem: quoniam multam res exigit attentionem; & non despexeris. verùm in omni sanctitate, ac puritate sit vestra conuersatio ad inuicem; ne fortè ex segnitie aliquid de proprio occultè subseminet inimicus, per ipsius qui morem gerit, obedientiam. Nam qui terminos castitatis, ac pudicitiæ transgreditur, & obedientiam ad voluptatem atque libidinem requirit, non impunis euadet: nam vinea eius ex Sodomis, & palmes ipsius ex Gomorrha. Cùm dicat Apostolus: qui hæc spernit, non hominem spernit, sed Deum, qui etiam dedit Spiritum sanctum in nobis. Sed neque qui eiusmodi † morem gerit mandato, laudem apud Deum obtinet: quoniam neque Ioseph, neque beatæ Susannæ imitatorem se præbet. Siquidem Ioseph, etiam in seruitutem venundatus Ægyptiæ, non est abductus blanditijs eius; nec mortis minæ Dei amicum deterruerunt. Nam cùm aliquando blanditijs iuuenem demulceret, promittebat se daturam ei dona plurima: cùm autem eum in sententiam pertrahere nequiret, etiam mortem ac tormenta sæpe est comminata. At iste nihil prius habebat pudicitia, morigerus alioquin in omnibus: sed istud solùm recusabat, symbolum ac notam nostræ vitæ proponens. Similiter autem & beata Susanna mortem potius † elegit, quàm peccare coram Deo. Magnum porrò supplicium sibi conciliat, qui iustum calumniatur. Vnde † & Apostolus dicit: Cum metu & tremore vestram salutem operamini. Valde enim inimicus aduersatur iis, qui virtutum studio sunt dediti; verumtamen conculcatur à fidelibus. Oportet verò maiores minoribus formam præbere atque exemplum, ad omnem virtutem: vt non demus occasionem, † quærentibus occasionem. Nam si nos inobedientes simus: quomodo cæteris obedientiam demonstrabimus? Si gulosi, aut ebriosi, aut auari: quomodo inferiores nobis, temperantiam, ac patientiam docere poterimus? Si nos temerarij, aut multiloqui, instabilesve fuerimus: quo pacto iuniores nobis, grauitatem motum, ac tolerantiam, constantiamque docebimus? Cùm dicat Dominus, & Saluator noster Iesus Christus: Qui fecerit & docuerit, hic magnus vocabitur in regno cælorum. Rursusque per Apostolum ait: Exemplum esto fidelium. Sed dices mihi: tametsi ego non faciam, dico tamen quod expedit fratri meo. Et quid prodest nobis charissime, alios admonere; si ipsi contraria agamus? Domino per Prophetam Ezechielem dicente: Vnumquemque vestrum secundùm viam † suam iudicabo, dicit Dominus Adonai. Non fecimus? at nunc faciamus. Victi sumus? at nunc ne vincamur. Negligentes fuimus? at verò iam ne negligamus. Deinceps ad Dominum conuertamur. De docendo porrò & admonendo nos inter nos mutuò, præceptum à Spiritu sancto habemus: Nam qui conuerterit, inquit, pec-

[Margin: C; D; E]

[Margin notes: † al. credita tuæ curæ est anima. — Deut. 32. — 1. Thess. 4. — † al. eiusmodi rem audit. — Ab exemplis. — Gen. 39. — † al. expetiuit. — † al. Ideo & Apostolus, &c. — Philip. 2. — † al. volentibus siue cupientibus occasionem. — Matth. 5. — 1. Tim. 4. — Ezech. 18. 33. — † al. viam vestram. — Iacobi 5.]

peccatorem ab errore viæ suæ, saluabit animam eius à morte, & † operiet multitudinem peccatorum. Itaque Charissimi, neque nobis conuenit superiores nostros iudicare. Nam scriptum est: Nolite iudicare, vt non iudicemini. Exemplum autem humilitatis, fratres mei, in Samuele Propheta habetis: Non enim exaltatum est cor eius, aduersus Heli Sacerdotem, quamuis etiam à Deo audisset de viro isto. Admonet quoque Apostolus Petrus dicens: Non solùm bonis & modestis obedite; verùm etiam discolis. Hæc est enim gratia apud Deum, si propter Dei conscientiam sustinet quis tristitias, patiens iniustè. Quæ est enim gloria; si peccantes, & colaphis excepti suffertis? Sed si benè facientes, & † patientes sustinetis: hæc est gratia apud Deum. In hoc enim vocati estis: quia & Christus passus est pro † nobis, nobis relinquens exemplum, vt † sequamur vestigia eius, qui peccatum non fecit, nec inuentus est dolus in ore eius. qui cùm malediceretur, non maledicebat. cùm pateretur, non comminabatur: tradebat autem iudicanti se iniustè. Salutem ergo nostram curemus charissimi, prompti atque parati ad pœnitentiam; in omni verbo quodcunque audierimus: potissimum verò, à præfecto in Domino; semper ei respondentes, Ignosce. Nam quemadmodum aqua exstinguit ignem: ita pœnitentia pura restinguit iram, & auertit furorem. Fidemque tibi faciat † Quinquagenarius Eliæ temporibus, qui cùm Prophetam humilitate ac summissione placasset, ab ira liberatus est. In cunctis igitur, obedientiam cole dilectissime, in Domino: vt cor tuum ab omni superbia alienum, ac humile cernens Dominus, te exaltet. Sermones porrò eius ad finem vsque custodi; & ne despexeris locutionem oris ipsius. Eritque nobiscum, qui ait: Vbicunque duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum ego in medio ipsorum. Ipsi gloria, in secula seculorum. Amen.

† al. operiet. — Matth. 7. — 1. Reg. 2. 3. — 1. Pet. 2. — Ibidem. — † al. patienter. — Ibidem. — † al. vobis. — † al. sequamini. — † al. Centuria — 4. Reg. 1. — Matth. 18.

A B C

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES.

DE Præpositis *hic agit, quibus animarum cura incumbit, & quo studio & affectu, quaque vigilantia sibi commissos curare ac regere debeant. ostenditq; non esse cuiusuis, sed perfectorum virorum suscipere animarum onus: quare sobrietatem & vigilantiam, sanctitatem ac puritatem vitæ, reliquasq; virtutes necessarias in similibus requirit. talesque vt sint qui verbo & exemplo optima vita alijs præsint. & quæ facienda subditis præscribunt, ea ipsi primùm factis perspicua omnibus faciant: caueant autem vlla in re, sibi commissis offendiculo esse ac scandalo; cùm oporteat (vt benè hic dicit Ephræm) maiores minoribus formam præbere atque exemplum, ad omnem virtutem, &c. sicut hoc ipsum consequenter hic pluribus exemplis, scripturæq; locis efficaciter ostendit, amplificatque.*

De statu Præpositorum, ac de cura pastorali.] *Hanc visum est præmittere atque reponere hic inscriptionem, tamquam magis etiam Argumento, de quo agitur, congruentem. Loco cuius, in alio MS. sic est:* [Parænesis eiusdem, de ijs qui alios viam docent, ac ducatum præstant.] *& Græc.* περὶ ἀφηγουμένων. *Al.* [Parænesis ad maiores Monachos, qui nouitijs præsunt.] *Sed prima inscriptio, alijs hic præferenda.*

D

Nam qui terminos castitatis ac pudicitiæ transgreditur, & obedientiam ad voluptatem atque libidinem requirit, non impunis euadet, &c.] *Improbos quosdam non obscurè hic perstringit Præfectos ac superiores, qui suis obedientiæ præceptis nequiter erga nouitios atque iuniores, interdum ad turpia atque illicita abutuntur; & sub specie recti pessimè agunt, obedientiam ad prauas suas explendas concupiscentias, exigentes, &c. Quòd autem contra tale genus hominum hic agat, ipse clarum facit, dum dicit:* [Nam vinea eorum ex Sodomis, & palmes ipsorum ex Gomorrha, &c.] *Et sicut qui talia tentant, aguntq; non impunè (vt hic dicit) euadent: ita neque qui illicitis eiusmodi obedientiæ mandatis morem gerit, laudem apud Deum obtinet, vel (vt alia hic habet lectio) salutem à Domino consequetur. illudq; pulcherrimis castissimi Ioseph, & Susannæ exemplis confirmat: quorum ille (vt est Gen. 39. & hic apud Ephræm) licet in seruitutem venundatus esset Ægyptiæ. nequaquam tamen se passus est abduci blanditijs illius, vt illicitæ concupiscentiæ eius consentiret, &c. Susanna autem, mori potius elegit, quàm se suamq; pudicitiam prostituere, & peccare in conspectu Domini, &c. vt est Daniel. 13. quibus sanè exemplis monemur, pudicitiam tueri, & imitatores in eo Ioseph, & beatæ Susannæ nos præbere: atque illis, qui quoquo modo ad illicita eiusmodi requirunt, aut sollicitant, fortiter resistere.*

E

Plura

A *Plura in eandem rem, inuenies quoque apud Basilium Magnum in Sermone eius ascetico, de abdicatione siue renuntiatione seculi istius, & spiritali perfectione. cuius initium est:* [Venite ad me omnes, &c.] *nec non in eiusdem Basilij comment. in cap. 16. Esai. ibi:* [Scriptum est, quia de vinea Sodomorum, vinea eorum; & palmes ipsorum de Gomorrha.] *& quæ ibidem consequuntur postea.*

Quid prodest nobis charissime, alios admonere; si ipsi contraria agamus?] *Cùm dicat Saluator noster, Matth. 5.* Qui fecerit & docuerit, hic magnus vocabitur in regno cælorum:] *requirit hîc à Maioribus & superioribus Auctor, vt minoribus suæq; fidei commissis formam in se ipsi præbeant, atque exemplum, ad omnem virtutem; ne secus, fortè mali occasionem dent his qui quærunt & cupiunt occasionem, &c.* Cùm nihil etiam æquè (*vt alibi de Vita spiritali tractans cap. 36. idem dicit Ephræm*) animum hominis ducit ad salutem, junioresque ad laborandum incendit; atque si Doctorem reipsa & exemplo ad virtutem cohortatorem inuenerint, secundùm eum qui ait: A me

B videbitis, & sic facietis, &c.] *Hinc Chrysostomus in Epistol. ad Philip. cap. 3. Serm. 12. in morali Digress. de Apostolorum doctrina, vita, & exemplo agens, inter alia sic habet:* [Cogitate, *inquit*, quàm accurata esset illis vitæ ratio; vt ipsi propositi essent, quasi archetypus, & exemplar, & leges animatæ. Quæ enim litteræ dicebant, hæc ipsi factis perspicua omnibus faciebant. Hæc optima est docendi ratio: ita discipulum impellere Doctor poterit. Sin dicat quidem, ac verbis philosophetur, factis autem contraria repræsentet, nondum Doctor est. sed illa admonitio & persuasio accedat oportet, quæ per opera fit: nam hæc & Doctori reuerentiam conciliat, & discipulo propensionem ad parendum, &c.] *verba sanè lectu obseruatuq; dignissima sunt. Suffragaturq; Dorotheus Abbas, sic ad eos, qui in Monasterio alijs præsunt, loquens, in Sermone 17.* [Si fratrum, *inquit*, præfectus fueris & rector; verbo & opere quæ agenda sunt, illos instrue & doce, magis tamen opere & exemplo: Quoniam exempla multo sunt efficaciora, & opera longè magis mouent quàm verba.] *& alia quæ in eamdem rem ibi sequuntur, digna quæ legantur & cum hisce Ephræmi conferantur.*

C Exemplum humilitatis in Samuele habetis: non enim exaltatum est cor eius aduersus Heli, quamuis etiam à Deo audisset de viro isto.] *vbi alia lectio habet:* [licet etiam à Deo intellexisset peccatum siue delictum viri istius.] *& al.* [quæ de viro isto erant.] *De quo, 1. Reg. 2. 3. & alibi apud ipsum Ephræm, in Apolog. de Heli Sacerdote, Tomo 1. quasi in initio libri.*

Fidemque tibi faciat Quinquagenarius, Eliæ temporibus, &c.] *Hic in duobus alijs Græc. mss. pro πεντηκόνταρχος, id est, quinquagenarius, legitur ἑκατόνταρχος, id est, centurio. sed πεντηκόνταρχος, hîc omnino legendum, conuincunt alij Cod. mss. & ipsa historia, quæ est 4. Reg. 1. vbi tertius ille Quinquagenarius, Prophetam Eliam humilitate ac submissione placauit, &c.*

D

PARÆNESIS DECIMASEXTA,

De eo, † qualem oporteat esse Præfectum: & de Obedientia, admonitio.

† al. de non grauando subditos atque obedientes.

PAVLATIM ac per partes ædificatur ciuitas, & cum gubernatione geritur bellum. Nequit inexpertus, sicut exercitatus, arcum ac telum tenere. nequitque puerulus sicut vir currere. Si puero onus supra vires imposueris, nocebis ipsi: Et si instruere eum omiseris, nequam & inutilis euadet. Sic quoque nouitium Monachum cum iudicio & discretione gubernare oportet: & non per inanem gloriam imponere ei onus, neque rursus despicere animam ipsius. Ceterùm instar prudentis perpende tecum,

E quomodo Superiori tuo ipse subiectus fueris: atque ita paulatim ac per partes præbe ei exercitium. Sed neque affectione † alicuius auaritiæ, fratrem ad opus impelle: quoniam cordium scrutator est Dominus. Verùm tamquam apud Deum, retributionem te accepturum sperans, doce ipsum virtutum præmia, ac castæ religiosæque vitæ virtutem, & conuersationem. Si igitur post adimpletas vigilias, & consuetam regulam, vigilare ipse priuatim volueris; subditus autem, paululùm dormire cupierit, requiem ipsi concede: non enim (vt ante dictum est) potest puer currere, instar perfecti atque adulti viri. Et si infirmo sit corpore, ne spernas atque reijcias eum; sed compatere & auxiliare ipsi patienter atque longanimiter: super ipsum vt prudens agricola, plantam inserens bonam, in agro ipsius. Omne porrò studium adhibeas,

† al. aliquo contentionis vitio ac animo.

Dictum elegans.

hibeas, vt corpus† eius hostiam exhibeas viuentem, ac benè placentem Deo: vt A non cum ijs iudicemur, quos Apostolus accusat, dicens: Speciem quidem habentes pietatis, virtutem autem eius abnegantes. Omnem igitur bonam edoce actionem, eum qui sub obedientia viuit. quia scriptum est; Si pretiosum ex † indigno eduxeris, quasi os meum eris. Si enim præceptores huius seculi, non respuunt molestias infantium animarum; neque recusant cum pueris conuersari, propter mercedem quam ab hominibus exspectant: quanto magis oportet perfectos, propter Dominum tolerare imbecilles? Scriptum quippe est. Hæc verò dicit Dominus: Beatus qui habet semen in Sion, & domesticos ac familiares in Hierusalem. Ipse autem charissime, vide ne reijcias Patrum,† qui te genuerunt in Domino, adhortationes. Ait enim Apostolus: Obedite præpositis vestris, & subiacete eis. Ipsi enim peruigilant pro animabus nostris, quasi rationem reddituri: vt cum gaudio hoc faciant, & non gementes: hoc enim non expedit vobis. B Ideo in psalmo ait Propheta: Corripiet me iustus in misericordia, & increpabit me: oleum autem peccatoris non impinguet caput meum. Si enim qui secundùm carnem ægrotant, suæ vim inferunt naturæ, vt seruent quæcunque ipsis præscripserint medici: nonne multo nos magis decet morem ijs gerere, quibus cura animarum nostrarum est credita? Cupiamus porrò etiam Spiritus sancti ediscere mandata. Nam qui mundi istius præceptores atque interpretes agunt, studiosè in lectionem sapientiæ, quæ non est, incumbunt: cùm sapientia mundi huius stultitia sit coram Deo. Quanto magis meditari nos decet, atque perdiscere ad salutem animarum nostrarum, eloquia Dei. Quin & Spiritus sanctus beatificat eos, qui exquirunt testimonia ipsius. dicens: Beati qui exquirunt testimonia eius: quia † in toto corde exquirent ipsum. Et C rursus in alio ait Psalmo: Beatus populus, qui scit iubilationem. De quo & Apostolum audi dicentem: Omnis autem disciplina, in præsenti quidem videtur non esse gaudij; sed mœroris: postea autem fructum pacatissimum exercitatis per eam reddit iustitiæ. † Quoniam ipsi conuenit gloria in secula seculorum. Amen.

†Tott tuum.
2.Tim.3
Hier 15.
†al ex vili.
A minori. ad maius.
Esai.31. secundū LXX.
†al. Patris qui te genuit.
Heb 13.
Psalm.140.
A minore, & à Simili.
1.Cor.2.4
Psal.118.
†al. & in toto corde exquirūt eum.
Psalm 88.
Heb.12
†al Cui gloria, in secula. Amē

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES.

PARÆNESIS *ista 16. clarè ostendit quales conueniat esse eos, qui in Conuentibus ac Monasterijs præsunt; & quomodo fratribus ac præsertim iunioribus atque nouitijs præesse debeant: & quo pacto vicissim subditos suis obedire Superioribus deceat, bonasq; illorum adhortationes libenter audire ac sequi, secundùm salubrem illam Apostoli commonitionem:* [Obedite præpositis vestris, & subiacete illis: Ipsi enim peruigilant pro animabus vestris, quasi rationem reddituri, &c.] *Cum hisce verò nostri Auctoris de obedientia præceptis, valde in multis consonant, quæ S. Basilius in suis Constitutionibus monasticis capite 23. de Obedientia vberius tractat. quæque Dorotheus Abbas sermone 17. de his qui præsunt, & illis qui subsunt, eorumq; obedientia, in medium adducit. quò Lectorem remittimus.* D

Parænesis 16. De eo qualem oporteat esse Præfectum, & de obedientia.] *Hanc inter alias tamquam magis plenam hic præmittendam duximus Inscriptionem. Pro qua, in MS. Cryptafer. titulus præponitur eiusmodi:* [De non grauandis subditis, atque obedientiæ iugo sub ectis.] *al. absque alia additione simpliciter hic ponitur:* [Parænesis 15.] *& al.* [decima sexta] *vt hic. al.* [Ad maiores ac Superiores nouitiorum.] *& sic de alijs.*

Sic quoque nouitium Monachum, cum iudicio & discretione gubernare debes, & perpendere tecum, quomodo ipse superiori subditus fueris, &c.] *Optimam gubernandi ponit regulam, quam in locis allegatis etiam à Basilio, & Dorotheo non solùm insinuatam, sed & amplificatam inuenies; atque a Ioanne Cassiano, non vno in loco adhibitam, ac præsertim libro 2. de noctur. orat. modo, cap. 3. post medium ibi:* [Ideo nullus congregationi fratrum præfuturus eligitur, priusquam idem qui præficiendus est, quid obtemperaturis oporteat imperari, obediendo didicerit; & quid iunioribus tradere debeat, institutis seniorum fuerit assecutus, &c.] *Ac propterea alibi Ephræm, in tractatu de vita spiritali, Tomo 1. cap. 36. vult eum qui cæteris præest, & peritissimum esse, & ad consulendum saluti Subditorum vigilantissimum: & vt singulorum obseruet incessum, motum, gestum, ac habitum, &c. De quo ibidem pluribus, ac postea cap. 37. & 38. vbi etiam obedientia* E

erga

A *erga Superiores, ab eodem proponitur & commendatur. sicut & hic, ac superiore Paræn. & alibi sæpissime.*

Omne porrò studium adhibeas, vt corpus ipsius hostiam exhibeas viuentem, ac bene placentem Deo: vt non cum ijs iudicemur, quos Apostolus accusat, &c.] *In alio Græco MS. sic ista cum aliorum additione ponuntur: Omne porrò studium tibi sit, vt corpus eius hostiam exhibeas viuentem, ac bene placentem Deo. Serua autem teipsum etiam à consanguineis obedientiæ iugo subditis: ne fortè dum proprios nostros oderimus, ab alijs in lubricitatem trahamur. Quare exhibeamus corpora nostra hostiam viuentem, &c.] Sed ista quia obscuriora videntur, & intricatiora, ac sententia hiulca, præsertim ibi: Serua teipsum etiam à consanguineis obedientiæ iugo subditis; ne fortè cùm proprios oderimus, &c.] Ibi enim vel mendum subest, aut planè aliquid deest. ideoq; clariorem aliorum manuscript. lectionem hic sequi, atque in textu reponere potius visum est. sicut & in alijs similibus occurrentibus, consultò egimus alibi.*

B Beatus qui habet semen in Sion, & domesticos in Hierusalem.] *Locus iste est Esai. 31. secundum LXX. quibuscum hic Auctor in lectione concordat. At in vulg. aliter sic:* [cuius ignis est in Sion, & caminus eius in Hierusalem.] *Vbi etiam Symm.* Qui habet ignem in Sion, & clibanum in Hierusalem.] *Et Aqu. ac Th.* φῶς αὐτῷ ἐν Σιὼν. *id est*, lumen ei in Sion, & clibanus in Hierusalem.] *De qua etiam varietate, agit S. Hieronymus in Epist. 101. quæ est ad Pammachium, de optimo genere interpretandi, & alibi.*

Ait enim Apostolus: Obedite præpositis vestris, ac subiacete illis: Ipsi enim peruigilant pro animabus nostris, &c.] *Verba ista Apostoli, sunt Heb. 13. vbi in vulg. paullò aliter sic:* Ipsi enim peruigilant, quasi rationem pro animabus vestris reddituri, &c.] *At apud Chrysostomum sic:* Ipsi enim vigilant pro animabus vestris, tamquam rationem reddituri; vt hoc cum gaudio faciant, & non congemiscentes: non enim expedit vobis istud, &c.] *Ita in Homil. 34. ex capite vlt. ad Heb. vbi hunc locum explanat, illustratque.*

Nam qui mundi istius præceptores atque interpretes agunt, studiosè in lectionem sapientiæ C quæ non est, incumbunt, &c.] *Vbi in alio MS. sic:* studiosè in lectionem eius, quæ non est, sapientiæ, huius nimirum seculi, quæ quidem stultitia est coram Deo, incumbunt, &c.] *Respicitq; clarè ad locum Apost. 1. Cor. 2. & 3.*

PARÆNESIS DECIMASEPTIMA.

Didactica siue doctrinalis.

FRATER, dignus es habitus sancto indumento monastico: ne extollaris aduersus exspectantes, in futurum annum. Non enim videri aliquem primum esse, virtus est: sed ad finem vsque tolerare. Neque videaris tibi dicere apud te ipsum, assumpto habitu: iam à laboribus sum D liberatus: imò nunc multo ampliùs in virtutum labore occupari debes, ne tibi ipse damnum inferas. Adhuc enim sæpe etiam Superiore ac moderatore cogente, tuam salutem non neglexisti. Nam adhuc in exteriore versatus es tholo, † seu camera: nunc verò in interiorem tholum ac domum introisti. Ne igitur teipsum neglexeris, vt non perdas labores tuos; sed vt mercedem potius tuam recipias. Ex hoc enim tempore, apparet tuum quietis ac silentij studium. Ex hoc tempore, tua apparet patientia. Ex hoc, tua apparet humilitas, & mansuetudo, ac morum grauitas. Ex hoc, tua apparet monastica exercitatio, & tranquillus ac pacificus vitæ status. Ex nunc, tua apparet probatio; & num saluari expetas. Ex nunc, desiderium tuum appa-E ret, & occultarum cogitationum consilia. Ex nunc, tuus apparet labor, ac studium, & castitas, atque tranquillitas. Ex nunc apparet, qualem inire viam desideres: an latam, & amplam quæ ducit ad perditionem; an angustam & arctam, quæ ducit ad vitam æternam. Et quidem in lata via, hæc sunt: temeritas, distractiones, ingluuies, ebrietas, luxuria, lasciuia, contentio, excandescentia, inflatio atque superbia, & instabilitas, ac his similia; quæ consequuntur, infidelitas, diffidentia, inobedientia, omniumque malorum vltimum, quod est desperatio. & qui in istis versatur, à via veritatis aberrat, sibique ipse propriam perditionem conciliat. In angusta porrò & arcta via, sunt ista: quies atque silentium, continentia, temperantia, mansuetudo, charitas, gaudium, patientia, pax, humilitas, & hisce similia; quæ consequitur vita immortalis.

Sententiosè dicta.

† Per (θόλον) quid hic intellig. vide Schol.

Matth. 7. & Lucæ 13.

In angusta via quænam sint bona.

Cùm ergo iam cognoueris chariſſime, quæ in lata & ſpatioſa lateant via; recede ab ea, vt vitam æternam accipias. Si enim à iuuentute tua, per ſemitas iuſtitiæ inceſſeris, etiam exitus tuus in pace erit. Sin verò ex nunc, per † obliquum ambulare inceperis, poſtremum lugebis amarè. Quòd ſi conſpexeris eos, qui abſque timore Dei vitam agunt, craſſos & pingues, ac corpore ſanos: ne opera eorum timoris Dei expertiâ imitatus fueris. Quid enim melius fuerit, paucos dies in delitijs verſari, & carnis deſideria perficere, vitaque æterna priuari: an verò modicum anguſtijs premi, & effugere iudicium atque ſupplicium ſempiternum, ſtridoremque dentium; ac cum Chriſto, vita in perpetuum perfrui ſempiterna? Valde teipſum cuſtodi à licentia & vitæ libertate: ne fortè multiloquio, & impudentiæ inſeruias, teque dæmonibus ridiculum præbeas; ac denique à fraternitate te etiam detorqueas, atque abrumpas. Non tantum † aſini ſylueſtres deuaſtant frumentum: quantum nimia libertas corrumpit labores Monachorum. Præcinge igitur teipſum pietate ac reuerentia, & humilitate, ac patientia, in patientia † veritatis. Admone teipſum, & cohortare, dicens: Et ſi † monaſticum aſſumpſi habitum, monachi tamen mores nondum didici. In his igitur permanebit humilitas tua. Confidente porrò te in ſilentio ac tranquillitate cellæ tuæ, recollige cogitationes tuas, & dic tecum, corde: Nonne ô homo, mundum reliquiſti, & parentes carnales, atque amicos; & ciuitatem, & patriam, ac diuitias, Domino tibi cooperante? Quæ porrò erit vtilitas, ſiquidem etiam huc profectus, agas ea quæ aliena ſunt à ſalute? peccesque coram Domino, nudum & otioſum nomen circumferens, dum à familiaribus & amicis prædicaris beatus? Aiunt enim: Beatus ille eſt, quoniam mundum iſtum auerſatur, & gloriam ipſius, ac fallaciam eius. & non amplius quidquam rerum curat terrenarum: ſeceſſit enim † inquiunt, & factus eſt Monachus. Et ecce tu hic non monaſtico ritu ac more vitam degis. Cuiuſmodi ergo confuſio nos occupabit: ſi qui beatos nos iam prædicant; iidem nos præceſſerint in regno cælorum? Aut qualis quantuſque timor ac tremor nobis obueniet, dum fletu comprimemur amaro? ſi qui felices iam nos cenſent, genuque nobis flectunt, ac dicunt: orate pro nobis peccatoribus, ſerui Chriſti: ſi, inquam, ipſi reperti fuerint in quiete ac refrigerio; nos autem propter delicta noſtra in ærumnis & anguſtijs? Quapropter chariſſimi, ſobrij ſimus & vigilemus ad Dominum obſecro, donec tempus ſuppetit: & non efferamur, neque diſtrahamur fraudibus ſeculi huius. Nam mundus hic tranſit, & concupiſcentia eius, ac gloria. Qui autem facit voluntatem Domini, manet in æternum. Cunctas igitur res ſeculares ac temporales, mentem à Deo auellentes deſpiciamus: nam vires & pulchritudinem ſenectus excipit, atque infirmitas. Gloriam & diuitias mors diſſoluit, atque corruptio: iuſtitia autem manet in ſecula. Bene ergo decerta chariſſime: ecce enim ſtadium omnibus apertum eſt. Dicitque certaminis Præfectus, per Apoſtolum: Sic currite, vt comprehendatis. & omnis qui certat in agone, ab omnibus ſe abſtinet. Rurſuſque ait: Nemo militans Deo, implicat ſe negotijs ſecularibus; vt ei placeat cui ſe probauit. Nam & qui certat in agone, nõ coronatur, niſi legitimè certauerit. Deus autem & Pater Domini noſtri Ieſu Chriſti, donet nobis ſpiritum fortitudinis, & ſapientiæ, atque patientiæ, ad ſeruiendum ipſi omnibus diebus vitæ noſtræ. Cui † gloria, in ſecula ſeculorum. Amen.

[Margin notes: † al. per viam latam. — Comparatio grauis. — Vita licentioſa cauenda. — † al. onagri. — † al. in vera patientia. — † al. Monachi. — † al. inquit. — 1. Ioan. 2. a. — 1. Cor. 9. — 2. Tim. 2. — Ibidem. — † al. Ipſi gloria in ſecula Amẽ.]

[Section letters: A, B, C, D, E]

SCHOLIA, ET VARIÆ Lectiones.

PARAENESIS 17. didactica ſiue doctrinalis.] *Pro hac, quam hic præfiximus repoſuimusq; Inſcription. in alio Græc. MS. ſic legitur:* ἐπάλειψις ſiue inunctio, aut *potius* exercitatio ad certamina ſolitariæ vitæ: & exercitationis exemplum.] *metaphora ab athletis ſeu luctatoribus ducta, qui antea inungebantur. In codice autem antiq. Cryptaſer. legitur:* Paræneſis didactica, decima quinta. *Et in Vatic.* Paræneſis ad iuniores Monachos, & de humilitate.] *Al. De exercitatione, & certaminibus Et ſic in MS. Candiano.*

Nam

A Nam adhuc in exteriore verſatus es tholo, &c.] *Θόλος, tholus, inter alia ſignificata, etiam pro loco accipitur vbi ſeruabantur ſcriptura publica Athenis, & vbi qui ex prytanao eſſent cœnare ſolebant, ſecundùm Rhodig. vnde & Suidas tholum, vocat orbicularem ac rotundam domũ, in qua aliquando prytanas conuiuio excipiebantur atque oblectabantur. Hic verò, inde fortè ducta metaphora, per Tholum, intelligere videtur Auctor locum, ſiue partem ædium ac cameram, vbi ſeorſim adſeruabãtur Nouitij, antequam habitum aſſumerent monaſticum, atque profiterentur: vt per exteriorem hic tholum, domus nouitiatus ſiue primi exercitij monaſtici; at per tholum interiorem, domus profeſſa & exercitatorum intelligatur, quod & hic conſequenter non obſcurè ab Ephræm inſinuari videtur.*

Ex nunc apparet, qualem inire viam deſideres; an latam & amplam quæ ducit ad perditionem: an anguſtam & arctam quæ ducit ad vitam æternam, &c.] *Duas hic ex Euangelio proponit vias, vnam perditionis qua lata eſt & ampla: alteram ſalutis æterna, quæ anguſta eſt & arcta, ſecundùm ipſius Chriſti Saluatoris verba, Matth.7. & Luc.13. ad quæ hic potiſſimũ reſpicit. & in duplici illa via quæ ſita ſint, ac lateant: quique per illas ambulent, euidenter hoc loco demonſtrat: quod idem facit, ac*
B *quidem ſatis copiosè Tomo 1. in tract. de varijs Tormentis inferni. poſt med. vbi anguſta via ingreſſus atque inceſſus, ſimiliter & lata portæ ac ſpatioſæ viæ greſſus atque pericula plenè recenſentur ac declarantur, pag.193. de quibus & apud eundem ibi antea in tract. de Patientia & conſummatione ſeculi, etiam poſt med. ibi: Hæc eſt via, de qua Chriſtus ait:* Lata & ſpatioſa eſt via, quæ ducit ad perditionem, &c. *ac in noſtris ibidem Scholijs.] Et apud S. Baſilium Magn. in Reſpon. ad Interrogat. 240. in Regulis breuioribus. vbi cur lata & ſpatioſa dicatur via quæ ducit ad perditionem, clariſſimè oſtendit. ſicut ibi conſequenter poſtea in Reſponſ. ad Interrogat. 241. quomodo anguſta eſt porta, & arcta via, quæ ducit ad vitam? & quomodo per eam quis ingreditur? necnon in commentar. eiuſdem in caput 8. Eſaiæ ante medium ibi:* [Ob hoc multi præcipites corruunt in abyſſum perditionis, propter læuorem & latitudinem viæ: pauci autem, qui conſequendi regni gratia, ſuſtineant ſubire auſteram & operoſiorem vitam, quæ recta ad virtutem prouehit, &c.] *Hactenus ibi Baſilius.*

Præcinge igitur teipſum pietate, & humilitate, & patientia, in patientia veritatis, &c.] *Al.*
C Præcingere ergo pietate atque religione, &c.] *Et al.* Præcinge ergo tibi ipſi pietatem atque religionem, humilitatem, & patientiam, &c.] *id eſt, præpara tibi pietatem, humilitatem, & patientiam, &c. vt περιζώννυμι accipiatur ſic pro παρασκευάζω. id eſt, paro, præparo, adorno. vnde præcinctos (εὐζώνους) ſtrenuos & expeditos in re aliqua, vel ad rem aliquam dicimus. Quod porrò hic conduplicatiuè dicitur* [& patientia, in patientia veritatis.] *abſtractum pro concreto vſurpatur, id eſt; in vera patientia: vt ſit congeminatio proxima præcedentis vocis, (in patientia, & in patientia veritatis) id eſt, vera, &c.*

PARÆNESIS DECIMA OCTAVA,

*De ijs, * qui de ſeipſis magnificè ſentiunt.*

*al. qui ſeipſos commendant atq; glorificant.

D FRater, cur deciperis, correptus à diabolo; vt gradus tranſilias * in quibus nullam capies vtilitatem, tibi ipſe honorem acquirens. Apoſtolum dicentem audi: Non enim qui ſeipſum commendat, ille probatus eſt: ſed quem Dominus commendat. Ipſumque Dominum auſculta: Quomodo poteſtis credere, qui gloriam ab hominibus accipitis: & gloriam quæ à ſolo Deo eſt, non quæritis? In teipſum ergo deſcende chariſſime, & mente cauſſam reuolue, quare * vaniſſimæ huic vitæ, & diabolo, ac ſuperbiæ ipſius renuntiaueris: & deſine res mũdanas ſapere. An ignoras, quòd ſi proximum tuum depreſſeris; peccatum committas amoris proprij, & inaniſſimi erroris? Finge porrò te promotum eſſe, & primum ante fratrem conſtitutum, ac ad maiora per contentionem & ambitionem progreſſum: quodque fratri tuo ſub-
E mitti ac humiliari nolueris. Numquid vana iſta gloria præſentabit te Deo? Vide frater, ne fortè dum vis primus ſupra fratrem tuum eſſe: ibi minimus inueniaris, in futuro ſeculo. Tuncque audias, quod audiuit prædiues ille * ambitioſus, qui vritur igne illo inextinguibili: Fili recordare, quòd receperis bona tua, in vita tua. Scriptum quippe eſt: Quæ alta ſunt hominibus, abominabilia ſunt coram Deo. Nunquid oblitus es dicentis: Qui cupit inter vos magnus fieri, ſit veſter miniſter: Et ſi quis vult inter vos primus eſſe, ſit * omnium ſeruus. Cogita ergo quòd mortuus ſis mundo, & vita tua eſt abſcondita cum Chriſto in Deo. Quando igitur apparuerit Chriſtus vita * noſtra: tunc & vos apparebitis cum ipſo in gloria. Ne ergo gloriam humanam dilexeris: non enim permanebit tecum in ſeculum. Secundùm eum qui ait: Omnis caro fœnum, & omnis gloria homi-

*al. ex quibus.
2.Cor.10.
Ioan 5.
*al. mũdo huic.
Contra φιλαυτίαν & amorem proprium.
*al. in[illegible]lis.
Lucæ 16.
Matth.20.
*al. ſit veſter ſeruus.
Coloſſ 3.
*al. veſtra.
1.Pet.1.

nis vt flos fœni. Beatior porrò, qui inter * homines perfectos cõnumeratur. Quæ enim videntur, momentanea sunt: quæ verò non videntur, æterna. Nam si adhuc humano sensui & elationis, seruis: vanitati res tua obnoxia redditur. Nemo enim potest duobus Dominis seruire. Proijce igitur abs te iugum inimici, charissime, omnemque fastum ipsius: & subde ceruices tuas iugo suauissimi Domini, & Saluatoris nostri Iesu Christi. Ipse enim dixit: Qui seipsum humiliauerit, exaltabitur: qui verò seipsum exaltauerit, humiliabitur. Et rursus: Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam. Timeamus ergò charissimi, ne fortè dicat de nobis: Dilexerunt gloriam hominum magis, quàm glorã Dei. Gloria * & magnificentia, omnis principij experti, Patri, & Filio, & Spiritui sancto. Amen.

*al. in cælis inter perfectos.
2 Cor. 4.
Matth. 6. & Lucæ 16.
Lucæ 14.
Iacob. 4. & 1. Pet. 5.
*al. Gloria ipsi in secula seculorum. Amen.

A

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES.

B

PAræneſis Decima octaua, de ijs qui de seipsis magnificè sentiunt.] *Alia hic inscriptio habet:* [De illis, qui seipsos commendant atque glorificant, Paræneſis decimaseptima.] *Et al.* [Paræneſis ad amatores gloriæ, *siue* ad ambitiosos, & qui primum locum atque honorem rapere, & primas tenere volunt.] *atq; sic in MS. Vaticano. In Codice autem Cand. est:* περὶ φιλαυτίας, καὶ κενῆς ἀπάτης. i. de amore proprio, siue sui ipsius; & de vana deceptione atque errore. *Suntq; omnes istæ Inscriptiones bonæ, & Auctoris instituto hic accommodæ, ad Argumentum tractatum seruientes, & nihil quod otiosum sit, continentes.*

An ignoras, quòd si proximum tuum depresseris; peccatum committas amoris proprij, &c.] *Hic apertè φιλαυτία, id est, amor proprius, siue sui ipsius notatur atque perstringitur, vitariq; docetur, sicut & alibi apud nostrum Auct. Tom. 1. in Tract. de vita spiritali, cap. 39. ibi:* [Quare proprium nostrum amorem vitemus oportet. Quoniam ex sui ipsius amore, vitia velut germina quædã pullulant: cæterùm amorem proprium expellit charitas, omnes ad concordiam & vnionem pertrahens, complectensque. Magna siquidem res est charitas, à qua ne excidas, diligenter caueto, &c.] *Similiaque apud eundem de vitanda philautia, pluribus alijs inuenies locis etiam hoc Tomo 2. Quid porrò sit φιλαυτία, id est, amor sui ipsius; & quomodo seipsum quis talem cognoscat: habes apud Magnum Basilium in Regulis breuioribus, in Responsione ad Interrogationem 54. Quid est amor sui ipsius; & quo pacto seipsum talem cognoscit, qui sui ipsius amans est?] Vbi in illa Respons. sic inter alia habetur:* [Amans igitur sui ipsius est, qui seipsum amat, priuato & immodico amore. Talem verò se esse quis cognoscit, si, quæ facit, ea commodi sui caussa facit, licet etiam quod fiat ex mandato sit. Nam & quietis suę caussa aliquid eorum omittere, quæ ad fratris vtilitatem pertineant, siue animi illa quies sit, siue corporis; iam hoc quibusuis etiam alijs perspicuum est, vitium esse amoris sui ipsius, cuius finis perditio.] *Hactenus ibi Basilius, qui & alibi sparsim sæpissimè contra idem vitium agit.*

C

D

Tuncque audias, quod audiuit Diues ille ambitiosus, &c.] *Vbi alia lectio habet:* [Diues ille inhospitalis & immisericors.] *Nam Græcè ibi est,* μισόξενος, *pro quo, al.* [Diues ille, mũdanæ amator gloriæ, &c.] *Additurq; de eodem ibi immediatè,* ὁ τηγανιζόμενος ἐν τῷ πυρὶ τῷ ἀσβέστῳ, *id est, qui vritur igne inexstinguibili. metaphora à (τήγανον, quod significat sartaginem) deducta, quasi qui assatur velut in sartagine. vnde* τηγανίζω *frigo, coquo, asso, & propriè in sartagine. Respicit autem hic manifestè ad locum Luc. 16. vbi de diuite illo Epulone agitur, & Lazaro. diciturq; ad Epulonem:* [Fili recordare, quòd receperis bona tua in vita tua, &c.] *Quem eundem locum alibi hoc eodem Tomo 2. egregiè copioseq; dilatatum, illustratumq; ab Auctore nostro inuenies postea in Paræneſe quadragesima. cuius initium est:* [Charisſime, si frater aliquis aduentans, cohortetur te, &c.] *Vbi post medium, pulchra longaque de Diuite epulone, & Lazaro ponitur consideratio, ibi:* [Ille enim diues inducebatur bysso & purpura, & quotidie epulabatur splendidè, ipsumque felicem prædicabant filij istius seculi: at non Angeli Dei.] *Et quæ sequuntur ibidem, lectu longè dignissima, plurimumque huc facientia.*

E

Qui cupit inter vos magnus esse, sit vester minister: & si quis velit inter vos primus esse, sit omnium seruus.] *& al.* sit vester seruus.] *Locus est Matth. 20. vbi in vulg. sic:* [Quicumque voluerit inter vos maior fieri, sit vester minister: & qui voluerit inter vos primus esse, erit vester seruus.] *Et Chrysostomus hic legit:* [Qui vult maior fieri inter vos, hic sit omnium minister: & qui vult esse primus, sit vltimus omnium.] *Ita ille in caput Matth. 20. Homil. 66. post medium, vbi multa huc facientia, ac in laudem humilitatis & depressionem superbiæ, in medium afferuntur, lectu dignissima, inde vsque ad finem eiusdem homiliæ.*

Ne fortè dicat de nobis: Dilexerunt gloriam hominum magis, quàm gloriam Dei. Gloria & magnificentia Patri, &c.] *In alio Cod. sic legitur, atque concluditur:* [Ne fortè ad nos dicat: Dilexistis gloriam hominum magis, quàm gloriam Dei. Gloria ipsi, in secula seculorum. Amen.

PARÆ-

PARAENESIS DECIMA NONA,

De excitatione animæ, & de bono ſeruando ordine.

FRater, quando fores tuas noctu frater pulſauerit, vt ad collaudandum & glorificandum Deum conſurgas: promptè atque alacriter te erige; vt & negligentiores promptitudinem tuam cernentes, animam ſuam ad ſobrietatem vigilantiamque excitent. Secundùm eum qui dicit: Præuenerunt oculi mei ad te diluculò, vt meditarer eloquia tua. Et rurſus: Media nocte ſurgebam ad confitendum tibi, ſuper iudicia iuſtificationis tuæ. Quòd ſi contigerit te profundiore obdormiſcere ſomno, & dæmoniacis diſtrictum teneri viſionibus; poſtea autem euigilaueris: ne per negligentiam pigeat expergiſci, & ſurgere, atque abire ad Synaxim fratrum. Hoc ſciens, quòd ſicut qui ad mala pergunt, de * gradu atque inceſſu, ac ſermone otioſo rationem reddituri ſunt, in die judicij: Sic & de vnico bono verbo, & inceſſu præmium referet, quiſquis ad id quod bonum eſt, concurrit. Noli igitur pigreſcere, ſed euigila atque expergiſcere; & ne intra te dixeris: nunc Synaxis abſoluta eſt atque dimiſſa, & ego quò me conferam? Ignauorum enim iſta ſunt verba: ſed potius è ſtrato mox te erige, proijciens abs te ſtragulum; moxque tuas ad Deum extendens manus, thronumque gratiæ ipſius adorans, cellam tuam aperi, & ad Synaxim orationis propera, quaſi vi eò adactus; & ſicut caprea ex laqueis effugiens. Et licet ad poſteriores aduentares orationes, ſaltem ne pigriteris, & adire detrectes: verùm euigila ac ſurge; poteris enim poſt abſolutas in communi preces, pſalmos tuos fundere in cella tua, quos phantaſia ſubtraxit dæmonum. Neque pigritiæ occaſione, ſuggeras tibi poſteriorem eſſe precationem chariſſime: ſed poſtero die, promptior atque alacrior ad opus Domini inueniaris. Nam ſi abſque neceſſitate, aut infirmitate prætermiſeris; audies quod dictum eſt in Pſalmo: Dormierunt ſomnum ſuum, & nihil inuenerunt. Illud verò ſcitote chariſſimi, quòd quantum quis perperam ſuam fouet carnem: tanto amplius in ſeipſo perturbationes ac paſſiones auget; ipſaque deinde anima à praua conſuetudine corporis grauata, inutilis & infructuoſa redditur. Idcirco ait Saluator: Videte ne fortè grauentur corda veſtra, in crapula & ebrietate, & curis huius vitæ. Hinc & Apoſtolus dicit: Caſtigo corpus meum, & in ſeruitutem redigo; ne fortè cùm alijs prædicauero, ipſe reprobus efficiar. Si quis autem ſeipſum ad opus Domini compulerit: tanto etiam magis corpus eius ſanum validumque reddetur, & anima illuſtrabitur. Nam quemadmodum athleta corpus ſuum ſtudioſè exercet, vt illud ad certaminis artificium, aptum compoſitumque reddat: Ita & pietatis pugil, ſeipſum ad omne opus bonum exercere debet Cùm dicat Apoſtolus: Te ipſum verò ad pietatem exerce: Nam corporalis exercitatio ad modicum vtilis eſt: pietas autem ad omnia vtilis eſt, promiſſionem habens vitæ, quæ nunc eſt, & futuræ. Dominus porrò noſtras excitet animas ad timorem ipſius. Cui gloria, in ſeculorum ſecula. Amen.

Pſalm. 118. Ibidem. * al. de verbo atque inceſſu. Matth. 12. Notent pigri, vt euigilandū. Ad Synaxim orationis properandum. Cōtra ſomnolentos & pigritantes. Pſal 75. Lucæ 21. Rom. 13. 1. Cor. 9. 1. Timoth. 4.

SCHOLIA ET VARIÆ LECTIONES.

V*Ariat quoque hoc loco, Inſcriptionis ratio ac lectio; dum hic quidem eſt:* [Paræneſis 19. De excitatione animę, & de bono ſeruando ordine, ſiue diſciplina.] *vt in mmſſ. Syrleti, & Cand. Al. ſimpliciter ponitur, abſque alia additione.* [Paræneſis decima octaua.] *& ſic in Græco Cod. Sfortian. At in MS. Cryptafer. aliter ſic:* [De non pigritando in ſynaxe, eiuſdem Paræneſis.] *Al.* [De negligentia & ignauia, atque ſomnolentia nimia cauenda, tempore quo ad orandum in Synaxe conueniendum eſt cum fratribus.] *Al. in Vatican.* [De ſobrietate & vigilantia.] *Conueniuntque omnes iſtæ Inſcriptiones Argumento, ac rebus hic tractatis, in toto vel in parte, ex inſtituto vel incidenter, ad quod ſanè Argumentum valde etiam pertinent, quæ B. Dorotheus Abbas tractat in Sermone*

Sermone 10. de via Dei cum omni sollicitudine currenda, &c. post med. vbi de Psalmodia, & excitatione ac sollicitatione ad vigilias nocturnas in Synaxe peragendas, tractat. A

Frater, quando fores tuas noctu frater pulsauerit; vt ad collaudandum Deum cõsurgas, promptè te erige, &c.] *Morem de nocte surgendi, ad diuinas laudes celebrandas, inter Monachos ac religiosos antiquissimum & vsitatissimum semper fuisse, hac sua decima nona, & postea vigesima prima Paranese, clarissimè si vsquam alibi demonstrat S. Ephræm ipse antiquissimus Ecclesiæ scriptor, & Magno Basilio σύγχρονος, atque contemporaneus. adstipulaturquè in hoc eidem pluribus in locis idem Basilius, ac præsertim in Responsione ad interrogationem 37. in Regulis fusius ab eo disputatis, vbi inter alia, quænam sint ad orationem apposita tempora, quærit & tractat, &c.* Ac de tempore quidem mediæ noctis, quòd id ad orationem necessarium sit, traditum (*inquit Basilius*) est nobis à Paulo & Sila in actis. *Scriptum est enim ibi sic:* Circiter autem mediam noctem Paulus, & Silas laudabant Deum. *Atque hoc quidem etiam Concentor Psalmorum confirmat, (Psal. 118.) sic dicens:* Media nocte surgebā ad confitendum tibi, super iudicia iustitiæ tuæ, &c.] *Quem eundem Psalmi locum à S. Basilio adductum, profert & hic ad probandum quod intendit noster Auctor; alterumquè eiusdem Psalmi locum adiungit, nimirum:* Præuenerunt oculi mei ad te diluculo, vt meditarer eloquia tua, &c.] *Pro cuius quoque confirmatione, sic dulci hoc suo Hymno Sancta mater nostra canit Ecclesia:* B

Nocte surgentes vigilemus omnes,
Semper in Psalmis meditemur, atque
Viribus totis Domino canamus
Dulciter Hymnos, &c.

Qui quidem versus Sapphici S. Gregorio adscribuntur, & in Hymno in principio Breuiarij Romani ante Psalmos ponuntur; sicut & sequentes Iambici in altero Hymno, huc etiam facientes:

Pulsis procul torporibus
Surgamus omnes ocyus,
Et nocte quæramus pium
Sicut Prophetam nouimus, &c. C

Quòd si contigerit altiore te obdormiscere somno, postea autem euigilaueris; ne pigeat surgere, atque ad synaxim fratrum pergere, &c.] *Hic de varia acceptione nominis (Synaxis) multa in medium adducere, superuacaneum videtur, cùm supra in Schol. cap. 5. De virtute, pag. 297. abundè à nobis de multiplici eius significatione actum sit. suffeceritq́ue pro præsenti loco indicasse, hic Synaxis nomen accipi, pro conuentu seu congregatione, cùm fratres siue Monachi ad orandum diuinasq́ue laudes celebrandas, ac ad diuina etiam peragenda mysteria simul conueniebant, &c. Quomodo etiam in duabus immediatè hic sequentibus Paranes. 20. & 21. accipitur, vt & supra in iam citato illo cap. 5. de Virtut. cuius ibi initium est:* Si ante cunctos in Synaxim prodeas, & persistas donec absoluatur, ne in hoc te cogitatio efferat, &c.] *Ad hanc autem Synaxim, ac congregationem conuentumq́ue fratrum ad laudandum Deum, monet hic Auctor de nocte excusso somno ocius surgendum, properandumquè esse. Cum etiam seriò grauiterquè Monachos admonet S. Ioannes Chrysostomus in Epistol. ad Timoth. 1. cap. 5. Homil. 14. in morali Digressione, vbi inter alia ponitur insignis Monachorū descriptio, confirmaturq́ue laudatissima inter ipsos noctu surgendi ad laudandum Deum ratio ac consuetudo, ibi:* Omnes cum reuerentia, discusso sopore consurgunt, à Præfecto excitati suo, adstantque sacro instituto, protinus expansis manibus sanctos concinunt hymnos, &c. *Multaq́ue ibi alia postea adferuntur lectu dignissima, ac plurimum ad præsens Auctoris nostri institutum facientia. qualia etiam sunt, quæ à S. Dorotheo Abbate de Psalmodia & vigilijs nocturnis tractantur, in Serm. 10.* D

Cùm dicat Apostolus: Teipsum ad pietatem exerce: nam corporalis exercitatio ad modicum vtilis est, pietas autem ad omnia, &c.] *Locus Apostoli est 1. Tim. 4. vbi Chrysostomus, in eundem scribens Pauli locum, Timoth. 1. cap. 4. Homil. duodecima.* [Exerce teipsum ad pietatem, &c.] *Hoc est, (inquit) ad fidem puram, vitamquè rectam. id quippe pietatis nomen significat, &c. Consentitquè noster hic Auctor, dicens pietatis pugilem se ad omne opus bonum exercere debere, &c. De quo, & apud Cassianum collatione prima de Monachi destination. cap. decimo: vbi hunc locum pulchrè accommodat, & illustrat.*

E

PARAENESIS VIGESIMA,

Ad incitamentum, & amorem spiritalem.

A minore ad Maius.

COmplectamur mente ac consideremus Charissimi, eos qui coram Rege constituti sunt terreno, thronoque mortali ac corruptibili ministrant: quomodo omni cum scientia & timore, Regi suo adsistant. nonne & nos multo magis vt fideles oportet coram Rege cælesti consistere

A sistere cum timore ac tremore, & cum omni grauitate atque decoro? Propterea non existimo dilectissimi, bonum esse impudenti oculo contemplari proposita * mysteria corporis & sanguinis Domini nostri, & Saluatoris Iesu Christi. Fidemque huius nobis faciat Diuina scriptura, dicens: Tremefactus autem Moyses, non audebat adspicere. Scriptum est enim: Quicunque honorificauerint me, glorificabo eos: qui autem contemnunt me, erunt ignobiles. Tu enim vt homo contemplaris: at ipse vt Deus, nouit profunda cordis tui, & cogitationes tuas intuetur. Non enim est creatura abscondita coram ipso. Quomodo porrò etiam audent quidam relinquere Synaxim; & exire ante finem, absque magna necessitate? Numquid si vocatus esses ad prandium diuitis viri, auderes ex medio accumbentium surgere, & abire domum? nonne ibi remaneres, donec omnes pariter surgerent? Timeamus igitur fratres. quia scriptum est: Maledictus omnis, qui facit opus Domini negligenter. Demus ergo operam, vt in * modico hoc seculo atque peruerso, grati & accepti simus Domino; regnique cælestis euadamus hæredes. Ipse enim est sanctus, & in sanctis requiescit, pusillanimisque patientiam ac longanimitatem præbet. Cui * gloria, in secula seculorum. Amen.

* f. proposita altaris mysteria.
Exod. 3. & Actor. 7.
1. Reg. 2.
Synaxis non relinquenda.
A Simili.
Iere. 48.
* al. tempore seculi istius breuis, & maligni.
* al. Ipsi gloria.

SCHOLIA ET VARIÆ LEctiones.

C AD incitamentum, & amorem spiritalem.] *Pro hac inscriptione, in MS. Vatican o est:* [Quomodo debeat Christianus in Synaxe consistere, maximè autem tempore oblationis, *& al.* attentionis.] *Quæ Inscriptio bona est, & Argumento conformis. sicut etiam sequens, ex antiq. MS. Codice Cryptaser.* [De cauenda impudentia, in diuina participatione.] *Al. simpliciter ponitur absque addit.* Parænesis decima octaua. *Et al.* Parænesis decima nona.] *Atque sic in alijs atque alijs exemplaribus.*

Propterea non existimo dilectissimi, bonum esse impudenti oculo contemplari proposita mysteria corporis & sanguinis Domini nostri, &c. *De sanctissima Eucharistia Auctorem loqui, ex ipsismet hic verbis clarissimum est. Dicit autem Altaris Mysteria* προκείμενα, *id est, proposita, ad adorandum scilicet, ac reuerenter sumendum, &c. Quomodo autem in tantorum mysteriorum contemplatione ac participatione, quis cum omni timore & reuerentia se gerere debeat, & contrà ab omni impudentia sibi cauere, pulcherrimis à Simili exemplis, locisq́; Scripturæ, eleganter efficaciterq́; demonstrat.* D *De quibus plura vide Tomo 1. apud Ephram, in tract.* de dignitate Diuinorum Mysteriorum.] *Cuius principium ibi est:* [Saltem ne prorsus infructuosi inueniamur, &c.] *ac in nostris ibi Scholijs plenius.*

Quomodo porrò audent quidam relinquere Synaxim, & exire ante finem, absque magna necessitate? &c.] *Similia planè sunt apud S. Basilium, in Sermone ascetico, de renuntiatione seculi, cuius initium est:* Venite ad me omnes, &c.] *post med. ibi:* Ad orationem quotiescunque vocaris, libenter succinat os tuum, in eaque eousque permaneto donec canoni satisfeceris: magnamque te iacturam facere arbitrator, si ante inde discesseris.] *Et quæ postea ibi sequuntur, plurimum huc faciuntia: agitur autem de oratione quæ fit in Synaxe cum fratribus, &c.*

PARAENESIS VIGESIMA PRIMA.

De Dormitationum diuersitate.

E VT arbitror Fratres, tres sunt Dormitationes quæ conturbant hominem noctu: & prima quidem accidit fratri, ex maligni hostis operatione, quando psallere inceperit; sed sine fratris * ignauia, nihil potest. Vehementius porrò diuexabit, si stomachus fratris, cibo potuque grauatus fuerit. Secunda ferè suboritur fratri ad medium diuini officij, ex propria negligentia; quando non adlaborat, vt cum fratribus persistat vsque ad expletum canonem: sed in medio Synaxis, alios canentes relinquit, & ad lectum suum pergit. Tertia verò contingere solet fratri, secundùm naturam; hoc est, post expletum canonem soliti officij. Propterea patientem & longanimum erga imbecilliores fratres esse oportet, vt non perficiatur consilium inimici. Tu igitur frater, vide ne negligas te sobrium ac vigilãtem præbere in omnibus. Nonne audisti, quòd sæpius vocatus Propheta Samuel, neque semel cunctatus sit surgere, quantum-

Tria Dormitationum genera.
* al. propensione & inclinatione.
Dormitatio ad medium diuini officii, noctu suboriens.
Sobrietati studendum, & vigilandum.
1. Reg. 3.

uis

Dormitationi in psalmodia vt resistendum.

uis adhuc puer esset? Cùm ergo inter alios fratres, in officio constiteris: siue etiam per te solus ad laudem & glorificationem Saluatoris nostri Iesu Christi; & prima te dormitatio infestarit, te animaduersa resiste: ne fortè pigritante te, vacuum & inanem, ad lectum strati tui auertat. Verùm patienter sustine; & si te inuaserit, oculisque te conniuere cogat, & semel & iterum; ne te tuo dimoueris loco, & inuenies * requiem. Similis quippe est perturbatio ac passio insatiabilis somni, ingluuiei ventris. Nam si quis multa comedere sit solitus, multa quoque natura requiret: at si temperantiæ se assuefecerit, non multum vorare appetet. Perpende tecum animo charissime, piscatores; qui totam noctem transigunt in vigilijs, * propter opus incumbentes: Si quis verò ipsorum, somno grauatus, ex negligentia dormierit; quando à somno experrectus est, videt se nihil prehendidisse; eos verò qui vigilârunt & attenti fuerunt, domui suæ ipsorum quemque consuluisse. Tunc pœnitere atque dolere secum incipit, ac dicere: Hei mihi peccatori, & negligenti ac pigro; quoniam per negligentiam obdormiui: cùm & ego laborare ac satagere vt sodales mei debuissem, * frugique esse ac domui prospicere; verùm nunc negligens, ecce vacuus & inanis in domum meam reuertor, nihil manibus retinens. Dormierunt enim, inquit, somnum suum, & nihil inuenerunt. Reuolue etiam mente, charissime, figulos, & fabrilem artem pertractantes; inuenies; ibi laborem immensum, & vigiliam valde magnam, atque patientiam: At nos quorum corpora, neque fumo, vel cinere, ac puluere vexantur, neque aliud quidpiam simile sustinemus, sed consistentes in loco mundo & sanctificato coram Domino Deo nostro, in grauitate & pace multa, in Psalmis & Hymnis, canticisque spiritalibus, in spiritali exultatione & spe bona, cur torpescimus dilectissimi? quód enim est tempus nostrum super terram? Ecce Propheta clamat: Homo vanitati similis, dies eius sicut vmbra prætereunt. Noli ergo contendere mecum, qui ignauus sum, & patientiam deperdidi; istud exactè sciens, quòd qui sobrium ac vigilantem se præbet, ipse lucrum ac quæstum sibi faciet: qui autem segnis fuerit, is damnum patietur. Nam vnusquisque nostrum, pro seipso rationem daturus est Domino Deo. Ego quippe noui inexcusabilem me esse ex operibus: nam alios admonens, in eadem cum ipsis inertia perseuero. Ideo vos precor serui fideles Saluatoris, deprecemini pro me peccatore Saluatorem nostrum Christum, Regem virtutum ac potestatum: vt deleat multitudinem peccatorum meorum, secundùm multitudinem miserationum eius. saluetque in Regnum ipsius cæleste, vt benignissimus Deus. Ne ergo pro lucro duxeris somnum, corporisque quietem: At lucrum est ac requies, seipsum ad opus Domini semper compellere. Quocirca cogamus nos ipsos dilectissimi: vt adueniens Dominus, comperiat nos vigilantes, suaque nos beatitudine dignetur. Ipse enim dixit: Beati serui illi, quos cùm venerit Dominus ipsorum, inuenerit vigilantes. Inuicem ergo nos cohortemur, inuicem admoneamus, ad timorē Domini. Mutuam alacritatem ad laudandum & glorificandum Dominum Deum nostrum, & Saluatorem Iesum Christum, excitemus, vt & ipse nos resuscitet cum omnibus qui dilexerunt aduentum ipsius; nosque * ex dextris suis constituat, in Regno suo. Cui gloria, in secula seculorum. Amen.

Marginalia: * al. vtilitatem maximam. — * al. in opus incumbentes. — * Græc. ἐπιμελεῖς (?) — Psalm. 75. — A Similibus. — Psalm. 143. Iob 8. — Rom. 14. — Allusio ad Psalm. 50. — Lucæ 12. — 2. Tim. 4. — * al. à dextris.

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES.

PAræneſis 21. de Dormitationum diuersitate.] *Ita in Græco MS. Card. Syrleti. At in Vatic. talis hic inuenitur Inscriptio:* [Paræneſis, de insatiabili somno, & negligentia quæ ex ipso generatur.] *Loco cuius, in Cod. Cryptafer. est:* [De dormitationis seu somni diuersitate.] *Al. simpliciter absque alia additione ponitur:* Paræneſis vigesima. *Et al.* Vigesima prima, *vt hic. Al. sic:* De eo, ne quis frangi ac dissolui se sinat nimia somnolentia, atque ignauia.] *Ita in Græco MS. Card.*

Tres sunt dormitationes, quæ conturbant hominem noctu, &c.] *Dormitationum tria hic adducit genera, quibus potissimum in diuinis nocturnis officijs atque psalmodijs, grauari & infestari solent Monachi: quorum primum mox in principio obrepere consueuit psalmodia, secundum ad medium Synaxis,*

A *axis, seu diuini officij, ex propria ferè negligentia. tertium post expletum soliti officij canonem, & ferè secundùm naturam. Quibus ne nimium quis grauetur, obruaturq́, dormitationibus ac somnijs, præsertim inter diuina officia psalmodiasq́, noctu, Auctor opportuna hic suggerit remedia, pulcherrimis Scripturæ locis, exemplis, similibusq́, ab experientia ductis confirmata; quæ cuiusmodi hic adferãtur, legere ac meminisse fuerit operæpretium. Quò etiam pertinent ac conferunt, quæ ab eodem in medium adducuntur, Tomo 1. in tract. de Vita spiritali, cap. 15. in hæc verba:* [Si in domo Domini, ad diuinum spiritalemq; cultum constiteris, in psalmodijs te alacrem, promptumq; præbeto. Si verò tacueris, tacebo & ego, tacebit & proximus: vnde necessariò cantum dissolui atque cessare necesse est. Sed hoc quæso absit, &c. *Ac paullo post ibid.* [Quamobrem haud remissè negligenterve oportebit nos supplicationibus hymnisque decantandis vacare atque incumbere.] *Eoque referuntur remedia à Magno propositá Basilio, in Respons. ad Interrog. 32. in Regul. breuioribus, vbi de caussa immodicæ dormitionis, & ratione eam repellendi, sic sentit ac scribit:* [Sanè istiusmodi dormitatio nascitur, quotiescumque animum nostrum in contemplatione rerum diuinarum sinimus veluti lentescere, *&c.*

B Ipsam autem depellimus, quotiescunque veram, atque eiusmodi, vt par est, de Dei maiestate notitiam cogitationemque concipimus, & desiderium illius perficiundæ voluntatis, velut ille, qui dixit: Si dedero somnum oculis meis, & palpebris meis dormitationem, donec inueniam locum Domino, tabernaculum Deo Iacob.] *Ita ibi Basilius, quem etiam de hisce operæpretium fuerit legere in Sermon. ascet. De abdicatione rerum secularium, & spiritali perfectione. cuius initium est:* [Venite ad me omnes qui laboratis, &c.] *non longe à fine, ibi:* [Caue autem diligenter, ne cogitationi illi animi assentiare, quæ ab orationis canone nondum peracto, auellere te studeat, &c.] *De quibus ibi plura: vt etiam post Basilium apud S. Dorotheum Abbat. in Serm. 11. vt passiones, & morbosos affectus excidere studeamus, priusquam in malum anima habitum transeat. circa med. vbi de Psalmodia, nocturnisque vigilijs agit; ac inter alia, vbi dicit:* [Quocirca exigenda à nobis est temporis ratio, considerandumque ac perquirendum, quomodo diem ac noctem transegerimus; num alacriter ac promptè ad Psalmodiam, & ad orationem constiterimus; num sedulò aures nostras

C attentas lectionibus sacris præstiterimus? Num psalmodiam interciderimus, aut demiserimus, &c.]

Nonne audisti quòd sæpius vocatus Propheta Samuel; neque semel cunctatus est surgere, quamuis adhuc puer esset.] *Pro quo, in alio Græco MS. sic legitur:* [Nonne intellexisti quo pacto sæpius excitatus sit Propheta Samuel, & non semel piguit eum surgere, licet etiam puer esset, &c.] *Historia huius adfertur 1. Reg. 3. & amplificatur à nostro Auctore, Tomo 1. in Apologia de Heli sacerdote, pag. 7. & 8.*

Reuolue mente figulos, & fabrilem artem pertractantes, inueniesque ibi laborem immensum, & vigiliam valde magnam, &c. *De istis similia alibi habes apud Ephrem, in tract. de Vita spiritali, cap. 95. hoc modo:* Qui artem fabrilem exercent, non puluerem, non mallei strepitũ, neque ignis ardorem respuunt: sed rudem ferri massam studiosè assidueque manibus tractantes, vasa inde commoda & vtilia educunt, atque conficiunt. Quocirca ne nos quidem ad virtutem & pietatem inuicem cohortando defatigemur, &c.

D

PARAENESIS VIGESIMA SECVNDA,

De ijs qui ab initio negligentes, ac sine cura sunt.

SI acciderit Fratrem aliquem ad Monasticam ac solitariam vitam quacumque occasione venire, & non se sobrium vigilantemque præbuerit; protinus & è vestigio deuorabit eum diabolus. Incipit enim improbus suggerere ipsi, & dicere: Quid iam vis in virtutibus labores subire, & tibi negotium facessere, ac miserijs affligi, absq; remuneratione aliqua? Numquid enim tua voluntate atque instituto ad monachatum * accessisti? Nisi enim

E illa tibi res euenisset, & necessitate constrictus fuisses; numquam sanè monachus factus esses. Ne igitur modò frustra affligaris atque te excrucies; cùm neque in hoc Deus gratias tibi habeat. Ista fratri suggerit inimicus, cupiens ipsum in * desperationis profundum præcipitare. Tunc igitur frater, nõ discernens in seipso beneficia Domini, seipsum desperationi tradit, mente occœcatus; incipitq; deinceps in negligentia atque ignauia vitam traducere, & absque timore Dei, paruis ac magnis æquè resistendo, & insatiabili somno perfruendo. Et si quid vmquam fecisset boni, dolendo; damnique loco illud reputans. Assiduè obmurmurat, & seipsum deplorat, prorsusque perditioni sese tradit: & pro eo, quòd se virtutum laboribus tradere vehementius ac diligentius debebat, contraria admittit & agit; non secum dijudicans reputansque beneficia Domini. Et pro eo, quod

Dæmonis suggestiones atque tentationes.

* q.d nequaquã, sed ex necessitate.

* al. in foueam siue fossam desperationis deijcere.

secum dicere debebat: O anima, quàm multi per multa ieiunia, & eleemosynas, A
promeruerunt ad eiusmodi vitæ religiosę institutum venire: ego verò in negligentia omne vitæ meæ tempus* dum transigo, etiã Dominus me, eiusmodi dignatus est felicitate, vt ad sanctam honorandamque hãc vitæ rationem, ac omni distractione carentem peruenire possem, multorum peccatorum meorum immemor. Cur ergo & nos, ô anima, non damus operam, vt digna pœnitentiæ opera agamus; ne duplicatum in his supplicium inueniamus, tanquam diuinam gratiam aspernantes, & beneficiorum ipsius non recordantes. Audi porrò & Parabolam ad ista: Erat quidam diues in regione quadam, emitque possessionem sibi vltra fluuium; & proprios aduocans seruos, confestim peregrè profectus est, diuidens eis possessionem, singulis pro sua libera voluntate attribuens. Dixitque ad eos: Abite singuli vestrum, in partes proprias; & operamini in ijs, donec veniens B conspexero opus vestrum. Et quidam eorum inuenti grati, & amantes herum suum, non immorigeri imperatis sui Domini exstiterunt; sed mox fluuium traijcientes, operati sunt in possessione Domini sui: alij verò ex ipsis inobedientes & duræ ceruicis, contradixerunt Domino suo, dicentes: Nos vocem tuam non auscultabimus, & fluuium non traijciemus, neque in tua possessione * laborabimus; & in omnibus hisce non succensuit ipsis Dominus eorum. Tunc præparat diues ille * seruis potulenta; & inebrians immorigeros seruos, imperauit alijs seruis vt illos traijcerent: qui cùm eos traiecissent, collocarũt singulos in agri parte, quam illis eorum Dominus attribuit. Et postea vnus ex ijs ad se rediens, seipsum vltra flumen comperit translatum, in possessionem quam ei suus exercendam dederat Dominus. Obstupuitque seruus ille propterea, & dixit intra seipsum: Si ita me diligit Dominus meus; cùm enim inobediens ei fuerim, non est iratus, sed patien- C ter tulit; ac per ingentem fluuium istum atque vehementem, velut per somnium me traduxit, & in parte mea me constituit. Quare & ego rectè laborare incipiam in possessione eius, memor beneficiorum ipsius in me collatorum. Incepitq; seruus ille cum diligentia operari, ita vt reliquos anteuerteret qui ante ipsum inceperant. Postea & * alius experrectus seruus, inuenit seipsum vltra fluuium in possessione Domini sui. Malus autem ac * durus cùm esset, dixit intra se: Ecce, inquit, per fluuium hunc magnum ac rabidum, traiecit me, tamquam per somnium: ego autem agrum eius incultum relinquam, & videbo quidnam facturus sit mihi. Rursusque reclinans seipsum piger seruus obdormiuit: ipsoque dormiente excreuerunt spinæ, herbæque syluestres, & obtexerunt eum. Post multum verò temporis, venit Dominus seruorum illorum, ad videndum cuiusque opus: cernensque eorum qui anteà inceperant, opus; benedixit ipsis. Deinde iterum ad D seruum, quem ipse per fluuium transtulerat veluti per somnium, reuersus; aspiciensque pulchrum ipsius opus, lætatus est in eo, & benedixit ipsi. Postea venit visurus pigrum seruum, opusque illius: & adueniens offendit eum dormientem, & * spinis, herbisque syluestribus obtectum. Aduocansque eum Dominus suus, dixit comminatoriè ad ipsum: Serue nequam, ac piger, cur incultum meum reliquisti agrum? an ignoras quomodo te quasi in somno traduxerim per flumen: & in eadem parte quam compartitus sum tibi, reposui te; neque sum memor prioris iniuriæ tuæ atque * contumaciæ in me demonstratæ? Nonne oportebat & te imitatorem tui esse conserui, * quemadmodum & eum per flumen traduxeram? Tunc nullam seruus ille excusationem inuenit, in die tremenda. Tuncque ipsorum Dominus cum ijs fecit, secundùm vniuscuiusque actionem. Dico autem, di- E uitem illum esse Dominum Christum: possessionem verò, fidem. At ebrietatem, casuum incommodum, & calamitatem. Violentum porrò fluuium, fraudem atque deceptionem, ac diuitias huius seculi. Promptos autem seruos, viros iustos. Eum verò qui ex ebrietate se collegerat, & operari cœperat; hominẽ peccatorem, qui ex infortunijs & calamitatibus ad se redijt, & ad Deum recurrit, ac voluntatem Domini fecit. Piger verò seruus, est homo qui aspernatus est gratiam Dei, suamque neglexit salutem. In cunctis autem istis, Saulum cõsidera. Hic enim acceptis epistolis à principibus sacerdotum, abijt in Damascum, persecuturus ac vinculis constricturus credentes in Dominum. Quique exierat euersurus fidem, ipse fidei prædicator inuentus est. Multæ enim miserationes Domini,

al. transigens, & quomodo Dominus, &c.

Parabola lectu dignissima.

* al. operabimur.

* al. omnibus potum parat.

* al. & fecũdus.

* al. segnis.

* al. & syluestribus spinis, herbisq; contectũ.

* al. inobedientiæ.

* f. quem sicut & te per flumen traieci.

Parabolæ docta & accommodata explicatio.

Actor. 9. 12.

Galat. 1.

Psalm. 144.

A Domini, in omnes qui in veritate inuocant eum. Ipsi sit gloria in secula seculorum. Amen.

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES.

PAræneſis 22. De ijs qui ab initio negligentes ſunt, ac fine cura.] *Pro iſta inſcriptione, quæ eſt in Cod. Cryptafer. al. ſic reperitur:* [Hypotypoſis ſiue deſcriptio quædam formularis & compẽdiaria, ad eos qui à ſuomet ſenſu atque cogitatione vexantur, & offenduntur.] *atque ita ferè in duplici MS. Syrlet. In Candiano autem MS. Cod. eſt:* [Parabola de ijs qui ex caſuum incommodo atque calamitate, ſe iugo ſubdiderunt obedientiæ, &c.] *De his verò omnibus in hac Paræneſe agitur.*

Numquid enim tua voluntate atque inſtituto ad monachatum acceſsiſti, &c.] *Al. ſine interrog. ſic:* [Non enim tuapte voluntate ad monachatum veniſti: nam niſi illa tibi res euenìſſet, & propter neceſsitatem monachus factus eſſes, numquam ad monachatum acceſsiſſes, &c.] *At melius hic per interrogationẽ, vt in pluribus reperitur Græc. MMSS. ſic:* μὴ γὰρ ἐξ ἰδίας προαιρέσεως ἦλθες εἰς τὸ μοναχικόν; *&c. id eſt,* Numquid enim tua voluntate ad monachatum veniſti, &c.] *quaſi dicat, nequaquam: ſed ex neceſsitate, &c. Sunt autem verba tentantis diaboli, quibus perſuadere incauto ſtudet Monacho, non eſſe laborandum de virtutibus; quia non ſpontè factus ſit Monachus, atq; adeò non vt in virtutibus ſe exerceat, &c. Similia negligentibus ac torpeſcentibus religioſis ſuggerere ſolet inimicus, in profundum deſperationis præcipitare eos cupiens, ſicut & tales qui ſuæ ſalutis atque profeſsionis adeò ſunt immemores ſæpe conijcit, niſi ſpretis repulſiſque improbi hoſtis ſuggeſtionibus atque conſilijs, ad Deum toto corde recurrerint, eiuſque in ſe maxima beneficia agnouerint, &c. De quibus hic plura conſequenter lectu conſideratuque digna, apud ipſum vide Auctorem.*

Audi porrò & Parabolam ad iſta: Erat quidam diues in regione quadam, &c.] *Quandoquidem ſupra in noſtris Scholijs, cap. 2. in illud (*Attende tibi*) abundè vim & naturam Parabolæ expoſuimus, variaſq; eius acceptiones ibi ex alijs SS. Patribus retulimus; iſtud hic ſolùm dixero, valde familiare eſſe noſtro Auctori, ſicut & reliquis Syris ac Palæſtinis, ad ſuos Sermones atque Paræneſes, ferè Parabolas iungere; vt quod per ſimplex præceptum, nudamque narrationem à Lectoribus vel Auditoribus teneri commodè nequit, ſaltem per ſimilitudinem retineatur atque exemplum, ſicut hoc iam loco, vbi dum negligentes Monachos, ſuæque vocationis ac ſalutis immemores ex laqueis diaboli eripere, & ad rectam mentem, viamq; ſalutis reducere nititur; pulcherrimam hanc de Diuite illo & operarijs eius, Parabolam adhibet, quam & doctè accommodatéq; ad ſuum hic propoſitum explicat, applicatque.*

Tunc præparat diues ille ſeruis potulenta, & inebrians immorigeros ſeruos, &c.] *Hic pro (*τοῖς ἑαυτοῦ παισὶν *i. ſeruis ſuis) vt in tribus vel quatuor conformiter reperi mmſſ. in alio quodam Cod. perperam legitur,* τοῖς ἑαυτοῦ πᾶσι *i. ſuis omnibus, &c. nam (*πᾶσι*) manifeſtè hic Auctoris repugnat ſententiæ: non enim Diues ille omnes inebriauit, ſed eos duntaxat qui remanſerant cis fluuium, nolẽtes traijcere, &c. quare hic prorſus (*τοῖς παισὶν *ſ. ſeruis, & non* πᾶσι *i. omnibus) legendum.*

Dico autem diuitem illum eſſe Dominum Chriſtum, &c.] *Principium explicationis eſt totius Parabolæ. vbi in vno alio Cod. hic pro (*λέγω δὲ, dico autem) *reperitur,* ἔλεγεν δὲ, dicebat autem, *per imperfect. ſub alia perſona, ſed mendoſè vt planè cenſeo, & quidem duplici de cauſſa, tum quòd in omnibus alijs exemplaribus Græcis hic legatur (*λέγω δὲ, dico autem*) ſub Auctoris perſona: tum quòd in tota hac Paræneſe & alijs, introducitur S. Ephram, verba faciens rectà oratione, & non obliqua.*

Eum verò qui ex ebrietate ſe collegerat, & operari cœperat, hominẽ peccatorem, qui ex infortunijs, & calamitatibus ad ſe redijt, &c.] *Pergit explicare reliqua ad Parabolã propoſitã pertinentia. vbi iſta hic pars paullo aliter in alio Græco MS. ſic legitur:* Eum autem qui ex ebrietate ſe recollegerat, & laborare inceperat, dico hominem peccatorem, qui cùm varios rerum caſus atque calamitates expertus eſſet, & per illas beneficia Domini agnouiſſet, è multiſque peccatis ad iuſtitiæ ſemitam rediſſet, voluntatem Domini operatus eſt. Piger verò ſeruus, &c. *vbi plura explicationis gratia adduntur, quàm ibi.*

PARAENESIS VIGESIMA TERTIA,

De Nouitijs laborem fugientibus.

NOuitios in cœnobijs Monachos variè oppugnare ſolet inimicus: nam aliquibus odium & alienationẽ ſuggerit in labore atque exercitio manuum. Et quo pacto? Dicam diuina adiuuante gratia: Manè ſurgit frater, orationem ſibi facturus in cella ſua. Deinde arrepto opere, inſert

Acediæ Spiritus vt repellendus.

fert ei tunc honeſtatis inimicus dæmon cogitationem acediæ: & ſi obueniente A acedia reſiſteret frater, operando & ſe exercendo; tunc acediæ ſpiritum Diuinæ gratiæ auxilio repelleret. Nam ingruente ipſi acedia, non reſiſtit ei per patientiam: ſtatim enim cogitationem laxans, incipit ſecum dicere: Hodie quaſi diſſolutum ac laſſum eſſe me ſentio, & minus valeo. Quid igitur: quid inquã eſt agendum mihi? * Potius hodie otiabor, vt paululum meipſum reficiam; & cras opus meum perſequar, faciamque duorum dierum opus. Interea in otio verſatur frater per primum diem; ſubtrahitque deinde opus vnius diei. Similiterque poſtero die, honeſtatis hoſtis dæmon vehementiorem fratri circumfundit acediam, quàm die præcedente; in memoriam ipſi præteritum reuocans diem, atque præſentem. Tunc ergo cogitationibus compreſſus frater,* euigilat, & opus ſuum dimittit. incipitq; ſæpe opera quæ ad ipſum non ſpectant, quaſi ſua eſſent facere: aut B etiam ex cella ſua * eliciens Monachum; efficit vt euagetur. Et in hoc improbus monachum tentat, ex ipſiuſmet ignauia atque ſocordia. Alium porrò Fratrem aliter impugnat inimicus: cuius cauſſam auſculta, ac ſapiens eſto; & da gloriam ſoli ſapienti Deo: & vbi didiceris, obſerua; tamquam rectè callens inſidias eius; vt non in laqueos illius incidas. Sicut enim leo rugiens, circuit quærens quem deuoret: cui reſiſtite fortes in fide. Alteri porrò Fratri præbet malignus promptitudinem ad opus, vltra quàm oportet; vnde auaritiæ morbus generatur. * indeq; anima vulnerata, radice malorum omnium auaritia, efficit vt monachus manè ſummo * ſurgat, & ad veſperam producat opus plus quàm par eſt: ita vt ſi fieri queat, & precationem is, & Synaxim negligat, ſolique operi inſiſtat cauſſa auaritiæ. Signo verò ad Synaxim & officium dato, omnium vltimus tunc frater occurrit, & ante omnes è congregatione exire conatur. Hæc igitur ſciens, ſerua te C ipſum chariſſime: ne illicitorum errore abductus, propria firmitate excidas. Et ne protrahamus ſermonem; neruis eius per auaritiam diſſolutis, & vigore ſucciſo, incipit rurſus improbus ſuggerere fratri. Tuncque frater non conſiderans diuexantem eum perturbationem, incipit dicere, incuſando opus: Tot * iam annos operor in benedicto hoc manuum opere, & neque mercedem refert ſicut oportet, niſi quòd laborem habeat immenſum. & ait, melius eſſe ceſſare, quàm mala agere: quare vado inquit, aliam vt addiſcam artem, vnde ſufficientem conſequi poſſim mercedem, & facilè quæ neceſſitatis meæ ſunt, acquirere: ſimiliter autem & iſte, per propriam ignorantiam à Sathana tentatur. Cæterùm vir ſciens atque intelligens, omnia cum modo atque prudentia operatur, & ſicut oportet: vt precibus & Synaxi ſuæ vacet, oratioque fidei fortitudinem ipſi præbet, & gratiam in omni opere bono. Nam ſi occaſione operis, animum non ſubierit aliD na cogitatio; & cogitatione quis non abreptus fuerit, ſiue auaritiæ, & inanis gloriæ, ſiue amoris ſui ipſius, & luxuriæ, atque inuidiæ; ſiue perfidiæ, & negligentiæ; ſiue * otij ac ſegnitiei, ebrietatis, & libidinis, inobedientiæ, & his ſimilium: Niſi aliquid inquam horum vitiorum, quæ dicta ſunt, in anima proſeminatum fuerit; ac ſeruituti ſubiectus exſtiterit homo talium affectionum: non eſt cenſendum graue opus manuum monachi vrgentis quæ oportet, & quæ ſufficiunt. Sin verò aliquas ex paſſionibus ac perturbationibus iſtis anima concupierit, tunc accidit in homine illo, quod ſcriptũ eſt: A quo enim quis ſuperatur, huic & ſeruus efficitur. Nam ſi propter teipſum operaris, vltra quàm conueniat, ſuperaris. Cùm verò abundaueris, præbe indigenti in hilaritate: Hilarem enim datorẽ diligit Deus: Et rurſus: vt & illorum abũdantia veſtræ inopiæ ſit ſupplementum; vt fiat æqualitas, ſicut ſcriptum eſt: Qui multum, non abundauit: & qui modicum, non mi- E norauit. Dominus autem dirigat corda * noſtra in timore ipſius. Cui * gloria, in ſecula ſeculorum. Amen.

Marginalia: * al. otiabor interea hodie, vt cras opus meũ, &c. — * al. ſurgit. — * al educens. — 1 Pet. 5. — * al. tuncque — * ὀρθρίζειν, καὶ ἐγείρειν — Signũ, ſeu pulſus ad Synaxim. — * al. Tantum laboro in hoc opere, &c. — * al. ſiue gulæ atq; ingluuiei. — 2. Pet. 2. Iohan 8. — Rom. 12. 2. Cor. 9. 2. Cor 8. Exod. 16. — * al. veſtra. — * al. Ipſi gloria

SCHOLIA ET VARIÆ LECTIONES.

De Nouitijs acedia deditis, ac laborem opusq; manuum fugientibus hic agit; quos ex torpore ad laborem, ex negligentia ad diligentiam excitat: & ne ſpiritui acediæ, improboq; hoſti ignauiam atque deſidiam ſuggerenti, locum præbeant; ſed omni potius conatu illi reſiſtant, ingruentesque acedia

A *acediæ cogitationes mox à ſe repellant, & otio ſe nequaquam dedant, ſeriò hortatur. Deinde etiam quomodo omni ſtudio atque vigilantia varijs tentationibus & inſidijs diaboli reſiſtere ſemper oporteat, oſtendit, modumq́ue reſiſtendi proponit, &c.*

Parænelis 23. De nouitijs laborem fugientibus.] *Pro hac Inſcriptione, in MS. Vaticano, eſt:* [Paræneſis de manuali opere, ſiue labore manuum.] *Et in MS. Cand. ſic:* [Quòd tædio atque torpore quis affici non debeat, in opere ac labore manuum.] *Al.* [De his, qui in lucta cum hoſte ſuccubuerunt. *& al.* Paræneſis de his qui colluctationi hoſtis ſubacti ſunt.] *ſicq́ue in MS. Syrlet. Quæ omnes Inſcriptiones, bonæ ſunt & accommodæ, quadrantq́ue Argumento de quo in Paræneſe hic agitur.*

Nam ingruente ei acedia, ſi non reſiſtit; ſtatim cogitationem laxans, incipit ſecum dicere: Hodie,&c. *Pro quo, al. ſic legitur:* Cæterùm in hoc ſuperatur frater obueniente acedia, quando ingruenti ei non reſiſtit per patientiam: ideoque ſuccumbit. quin etiam mox cogitationem relaxans, intra ſe frater dicere incipit: Hodie vt perſiſtere in labore vellem nequeo, quòd me infirmum ſentiam,] *& al.* Hodie quaſi languidum, & eneruatum me ſentio, quia ægroto, *pro quo, al.* & minus rectè valeo. Quid igitur, quid inquam mihi agendum? Otiabor potius hodie, vt aliquantulum me ipſum reficiam, & cras me ad opus impellam. *& al.* otiabor interim hodie, vt refectus cras perſequar opus meum, &c.] *Vbi lectionis varietatem attende & concilia: ego quam meliorem, perſpicuamq́ue magis putaui, hic ſequutus ſum, atque repoſui.*

Interea in otio verſatur Frater per primum diem; ſimiliterque poſtero die dæmon vehementiorem ei circumfundit acediam, quàm die præcedente,&c.] *Hinc clarè quiuis perſpicit, quàm periculoſus ſit acediæ morbus, quantaque eis pericula à cacodæmone immineant, qui ſemel ſpiritui acediæ locum præbere, & ignauia atque otio diffluere inceperint, ſicut pluribus hoc eodem Tomo 2. etiam alibi demonſtrat Auctor, in Paræneſ. 28. De priuatione timoris Dei, & de negligentia.] ac Paræneſe 42. De his qui propria cadunt negligentia. cuius initium eſt:* Frater, ſolitariam deſideraſti vitam, bonum appetijſti opus, ſi ad finem vſque ſeruaueris, &c.] *Necnon longè poſtea in Paræneſe, ad monachū acediæ deditum. qui tentabatur vt rediret ad ſeculum. cuius principium ibi eſt:* Intrate per anguſtam portam, &c. *Quò etiam faciunt, quæ Ioannes Caſſian. per capita 23. lib. 10. de Spiritu acediæ adducit, vbi non pauca cum his reperiuntur conformia. quemadmodum & apud alios alibi.*

Alteri porrò fratri, malignus promptitudinem ad opus præbet, vltra quàm oportet; vnde auaritiæ morbus generatur, &c.] *Aliæ dæmonis inſidiæ ac laquei deteguntur, quibus per auaritiam captare renuntiantium animas ſtudet, efficereq́ue (ſi fieri poſſit) vt etiam poſtpoſitis, neglectisq́; precibus ac Synaxis officijs, ſoli manuali inſiſtant operi, & quidem cauſſa auaritiæ: ſicq́ue à ſummo mane vſque ad veſperam abſque ceſſatione opus ſuum pluſquam par eſt, priuati lucri gratia producant, &c. quos hic non leuiter monachos taxat, reprehenditq́ue Ephræm. De quibus, & apud Caſſianum vide lib. 7. de ſpiritu Phylargiriæ, per capita 31. ſed potiſſimum cap. 7. vbi quamorum malorum Philargyria ſit procreatrix, ac præſertim in Monacho ad proprium commodum Abbate inſcio, opus peculiare exercente, illudq́ue vendente, tractatur. ac poſtea quoque cap. 9. 10. 12. 21. 30. &c.] Contra quod genus hominum, etiam grauiter Magnus ſcribit Baſilius, in conſtitutionibus monaſtic. cap. 35. cuius ibi principium eſt:* Debet autem pietatis cultor, ab omni priuata rerum, quæ in materia conſiſtunt, poſſeſſione liber eſſe, &c.] *vbi aduerſus proprietarios Monachos tractat, & cur proprietas monachis vitanda ſit; & quomodo qui tales ſunt, Iudæ in hoc rectè adſimilentur, oſtendit.*

Tot iam annos operor in benedicto hoc manuum opere, &c.] *Verba ſunt Monachi incuſantis grauitatem & diuturnitatem operis ſui, & ſe ex illo dignam non recipere mercedem conquerentis, quare aliam artem magis lucroſam cogitare incipit, &c. Vbi in alio ſic legitur MS.* [Tanta in benedicto hoc operatus ſum opere, neque quantum oportet mercedis habet: quin potius laborem incredibilem continet atque infinitum, &c.] *ſicq́; in alijs atque alijs exemplaribus mmſſ.*

Et rurſus: vt & illorum abundantia, veſtræ inopiæ ſit ſupplementum, vt fiat æqualitas, ſicut ſcriptum eſt: Qui multum non abundauit, &c.] *Verba ſunt Apoſtoli 2. Cor. 8. vbi in alio Auctoris noſtri MS. adluſiuè ſic:* vt veſtra abundantia, illorum ſuppleat inopiam, &c.] *ſicq́ue fortè etiam accommodatius, ad eius hic inſtitutum. Locus porrò Scripturæ hic notatus, eſt Exod. 16.*

E

PARAENESIS VIGESIMA QVARTA,

*Quòd * Diuerſimodè impugnantur, qui ſub obedientia viuunt.*

*al. De his, quæ accidunt inter eos qui in cœnobijs viuunt.

Diuerſimodè impugnantur qui ſub obedientia ſpiritalis patris conſtituti ſunt: Nam ſi eos viderit inimicus carnalia ſapientes, ſuggerit ipſis cogitationes carnales, dicens: Recede à monaſterio, & negotiare aliqua in re * ad lucrum. Spiritali porrò viro opponit ſe aduerſarius

*al. vnde tibi commoda, & vtilitates compares, &c.

improbus, per rectè facta, suggerens eiusmodi, dicendo: In sæculo, hæc seruilia A opera exercebas, & comedebas sicut animalia rationis expertia. Et qualis hæc iustitia, operari & comedere? Ecce enim & per cibum excitatur tibi fornicationis bellum: Et vicissim nisi comedas, laborem ferre non potes. Quin * potius huc veni, ingredere in eremum interiorem, & saluaberis: Domini enim est terra, & plenitudo eius. Cæterùm ferramentum tecum paruum tolle, quo herbas euellere possis, & comedere quemadmodum & antiqui ac primi Monachi faciebant, qui etiam grati acceptique fuerunt Deo. Et quid necesse tibi est hic desidere, vbi scandala regnant, & obtrectationes, aliæque res quas non oportet dicere? Quando autem exieris, & nihil istorum habueris; aliam addisces artem, vnde & sufficientem emereri possis mercedem, vt etiam inopi atque mendico ex tuis laboribus elargiaris. Tales suggerit malignus cogitationes B fratri. Tunc suggestori respondet frater, dicens: Ecce discedam ab his qui hic versantur, ad quas tamen partes diuertam nescio: vereor ne fortè egressus, si locum non inuenero, iterum huc reuerti cogar. Cui aduersarius: solùm ab his discede, & locus tibi non deerit. Quem enim, inquit, deseruit Dominus; vt te derelinquat? quin & iureiurando affirma, te huc non reuersurum. Quibus respondet frater, dicens: Exspectemus ad certum tempus: non enim iam tempus idoneum est, quo nos hinc secedamus. Ad quæ aduersarius: Et quomodò sustinebis ingruentes tentationes in loco isto? Existimansque frater ad maiorem se profectum * trahi, assensum cogitationibus præbet, quod omnibus deterius est. Quemadmodum enim in pelago, nauis si * vel exiguum ipsi foramen acciderit, nisi citò curata fuerit; ex modico illo, talis tantaque magnitudo vndis maris facilè inuoluetur: Ad eumdem modum etiam anima excipiens insultus C hostium, nisi ad creatorem suum redierit. Sobrietate igitur & vigilantia, multaq; humilitate opus est charissimi. Omne enim malum funditus deletur, * perfectæ in Deum charitatis possessione. Frater ergo qui cogitationibus consentit, & vehementius ab ijs deinceps diuexatur, accedit ad Præfectum suum, ac dicit: Pater abba, fac charitatem, & dimitte me: non enim queo ampliùs in cœnobio desidere. Quæ audiens senex, incipit contristari, ac lugere vices fratris, quòd illusus sit: cœpitque Senex consolari & hortari fratrem dicens: Ego frater non dimittam te. Cur verò fili dæmones audis, volentes te à fraternitate segregare, & dulci eorum charitate? An ignoras frater, quòd si ex caula ouis non exierit, eam à feris non capi? Sed dic mihi frater: num quis te fratrum contristarit, aut ego ipse? Dic quæso, & ego te curabo in Domino. Et si quis te fratrum molestia iniuriave affecerit; tolera, propter eum qui dicit: Alter alterius onera portate, & sic adimplebitis D legem Christi. Quorsum autem attendis erratis alienis? Teipsum potius purum intemeratumque serua. Et si fortè molestus ego tibi fuerim, testis mihi scrutator cordium est Dominus, quòd non ex aliquo tui odio, id sim conatus: sed potius salutis animæ tuæ satagens. Atque ista auribus quidem frater excipiens, interius suis interim cogitationibus abstrahitur. Similiter quoq; & fratres eū interpellant, dicentes: Ne deseras nos frater; vnanimiterq; condolēt ei. Quòd si persuasum fratri fuerit, & acquiescat: liberatur multis tentationibus atq; tribulationibus. Quòd si adduci non possit, vt maneat; dicit Præfecto: Non propterea, sed solitarie viuere desidero. Et ne in longum protrahamus sermonem: nisi morem gerat frater, recedit à cōfraternitate. Egrediensq; monasterio, in quo degebat, circumspicit ad dexteram, & ad sinistram. Quòd si mundum spectatur, & in seculum reuerterit; occœcatus mente, dicit intra seipsum: Liberatus sum à solitudine vitæ mo- E nasticæ; suumque exitium arbitratur esse sapientiam. Similis autē talis est homini, qui sumpta hydria sua abijt hausturus aquam, & tamen hydriam aqua non impleuit: sed reuersus etiam vas confregit. Talis quoq; est, qui spreta gratia Christi Domini, denuò in mundum ad vitam secularem se conuertit. Quòd si piam frater, ac religiosam mentem obtinuerit; in interiorem * ingreditur eremum. Contingit autem vt in senes quosdam incidat, qui hospitalitatis virtutem exercentes, fratrem cum gaudio excipiunt. Deinde interrogant, vnde * ô frater? At ille: Huius sum, inquit, cœnobij, frater. Et acedia circumfundente me in cœnobio, ab eo exiui, nuncque inquiro vbi considam, & plangam peccata mea. Tunc quo-

* al. Quare huc potius age, &c.

* al. venire.

* al. si vel in minimo læsa fuerit.

* al. per charitatem in Deum perfectam.

Galat. 6.

Similia valde accommoda.

* al. progreditur.

* al. Vnde es frater?

A que Senes illi cohortari fratrem incipiunt, dicentes: Potius ad tuum te confer cœnobium, ô fili; & ibi conquiesce. Ecce enim, vides quantis nos premamur angustijs, in locis istis. Audiuimus † autem & à Patribus, bona esse cœnobia, maximeque iuuenibus. Et si morem gerens frater, reuertatur ad locum suum, ibique quietam amplectatur vitam: iam multas ac malas tribulationes effugit. Quòd si senibus non paruerit: interiorem petit eremum, & paulatim fames eum affligit ac premit; tuncque fratrem tœdere ac pœnitere incipit. quin & dæmones ipsum timore atque ignauia exagitant, & dicunt: Bene cum fratribus tuis considebas, quis te disturbauit, atque † adduxit in eremum istam? Et cuiusmodi censebitur iustitia, si mala moriaris morte, in ista eremo? Tunc magnum fratri incutiunt timorem atque terrorem, tormen-

† al. Etenim à Patribus intellefeximus.

† al. incitauit, induxit, atque persuasit, vt &c.

B taque multa in mente ipsius. Tuncque frater intra seipsum dicere incipit, pœnitentia ductus: Benè mihi inter fratres meos versanti erat. At quis me seduxit? aut cuiusmodi me dæmon decepit, vt ad eremum hanc horribilem exirem? vbi feræ inhabitant multæ, malæ, atque terribiles. Quid porrò agam miser, si in manus Barbarorum incidero? ne fortè & in latrones incurram; aut etiam fera aliqua praua occurrat mihi: quin & dæmonia multa in locis istis reperiuntur. nam locus, inquit, desertus est. Et quomodo ego solitariè potero habitare in eremo ista? vbi assiduè spiritus sunt immundi: præsertim verò cùm ego inter plures fratres degere consueuerim. Reuera autem, nisi sobrium se ac vigilantem præbuerit, qui vitam solitariam in eremo agit, citò etiam mentem deperdet: quemadmodum & multi id perpessi sunt. Deinde post eiusmodi cogitationes, incipit secum frater dicere: Eamus habitatum apud fratres, solitariam vitam quietè ducentes. Postea ad solitarios, frater

C accedit: Excipiuntque eum fratres in pace, tribuunt ei cellam inter ipsos, & assumunt ipsum in Domino; offerentes ei quantum poterat manus ipsorum. Deinde considens frater in cella sua, ait intra sese: Paululùm nos operari oportet, vt inueniamus quo alamur. Et rursus, quid agam: quoniam opificium huius loci nondum didici? Et post aliquot dies, vbi opificij rationem didicit, incipit deinceps distrahi, & conflictari, quippe qui solitariam vitam degat. Quemadmodum enim solitariam vitam ducere solito, difficilis atque molesta videtur vita cœnobitica: Ita ei qui in cœnobio viuere consueuit, molesta apparet vita solitaria. Omne porrò lignum à † proprio agnoscitur fructu; Et laboribus deditus, ex † iuuentute sua. Incipit deinde frater, sæpe distractionibus tentus, pœnitentia duci, ac dicere: Ecce distrahor vndique, & neque horarias

Similitudo ex contrarijs.

† al. ex proprio.

† al. in iuuentute sua.

D preces meas persoluere possum, cum cogitationibus quotidie dimicans. Cùm verò in cœnobio versabar, ab omnibus istis liber eram: at cura omnis mea erat in Synaxi ac precibus, & exiguo manuum penso persoluendo. At nunc quid agam miser? nam propter mea peccata, ista mihi euenerunt: quia enim immorigerum me Patris admonitioni præbui, ecce multæ tribulationes constringunt me. Praua enim admodum inobedientia, Adamum ex paradiso eiecit: & me ex monasterio meo. Et post hosce sermones, accidit fratrem duplici ferri cogitatione, tum bona, tum mala: quarum mala, ei suggerit eiusmodi, dicens: Ecce & cœnobium probasti, & eremum expertus es; & si ad cœnobium redieris, pudor tibi erit, & dedecus: neque verò illud solùm: quin & in cœnobijs oppressiones regnant, ac scandala plurima. Rursusque in eremo ista, terrores sunt varij, & la-

Gen. 3.

Duplicis cogitationis tentatio.

E bor immensus: immò potius hinc digressus in mundum abi: nam & ibi inquit, si Deum timere volueris, saluaberis. An putas solos eos, qui in eremo versantur, saluari? Cæterùm si sapuerit frater, respondebit † cogitationi eiusmodi, dicens: Si in eremo, vbi magna est quies atque tranquillitas, non permiseris me conquiescere: quæ non mala aduersum me excitabis, si in mundum abiero? Hæc quippe suggerit inimicus, volens ipsum † reflectere velut canem ad proprium vomitum. Nam si frater cogitationi consenserit, illicò in mundum inimicus abigit eum. Sin verò fratris anima concupierit salutare Domini; dabit ei Deus cogitationem bonam, in semitam iustitiæ. Talia igitur sunt cogitationis bonæ propugnacula. Ecce, inquit, & cœnobia probasti, & eremum expertus es. Proba igitur cogitationem tuam: & vbi vides in bonum ædificari animam tuam, ibi persiste. Quòd si

† al. respondebit ei dicens.

† al. in suam adducere sententiam.

 etiam

etiam hisce in locis quietam degere vitam volueris, sicut & cæteri fratres, qui ibi residenr propter Dominũ, nequaquam te Dominus noster Iesus Christus despiciet: sed ipse tui curam geret, †solùm in timore Dei versare. Sin autem & ad cœnobium redeundi fuerit animus, hoc etiam melius est. Caueasque tacita mentis cogitatione tecum dicere: Ad fratres meos reuerti erubesco: reputabunt enim me, si ad eos rediero, tamquam impatientem, & labores eremi ferre nolentem: imò instar segnis alicuius ac pigri militis à belli acie profugientem. Verùm non sic mi frater, non sic: sed tu potius, velut probatus pugil, quod dictum est ab Apostolo, †explesti & effecisti. ait enim: Omnia probantes, quod bonum est tenete. En tu vtrumque explorasti atque tentasti, hoc est, solitarium, & cœnobiticum vitæ genus. Inuenisti bonum & iucundum esse, fratres habitare in vnum. quemadmodum scriptum est: Frater qui adiuuatur à fratre, quasi munita atque excelsa ciuitas: nam fundati regni instar, fortis est ac potens. Quibus compunctus frater, ad cœnobium reuertitur. Suscipit eum Præfectus cœnobij, cum fratribus, promptè atque libenter. propter illum qui dixit: Suscipite ac sustinete infirmos. attribuitque ipsi cellam. Et aliquot post dies, fratre in sua conquiescente cella, incipit malignus talibus† exagitare fratrem, atque suggerere ipsi, dicens: Iterum ad antiqua venisti? Nonne tibi solitudo sufficiebat, libertasve eremi? vbi neque quid noxium cernebas, neque scandalo afficiebaris, neque etiam aliquid † cum aliquo loquebaris. Et tantopere rursus dæmones exagitare ac diuexare atque perturbare fratrem incipiunt; vt si fieri posset, etiam parietibus monasterij effractis effugeret. Vsqueadeò turbatur cogitationibus à malo dæmone immissis, qui eum volens adhuc è cella retrahere, tædium illi in exiguo opificio inijcit. Cæterùm prudens si est frater (quemadmodum scriptum est: Prudentes estote *sicut serpentes*, & simplices sicut columbæ.) resistet illis, dicens; Ne me illuseritis operarij iniquitatis: quoniam consilium vestrum ego non tolerabo, cùm illud veneno sit plenum. Auscultans quippe vos, prima vice egressus sum monasterio, existimans me ad maiorem profectum abire. Et † cella quidem exiui, sed vtilitatem mihi non † retuli: immò cognoui quòd omnes viæ vestræ sint tenebræ, & qui in eis ambulat, in tenebris iter faciat. Ego autem ab hoc tempore, me ipse putabo seruum cuiuspiam; qui huc profectus, me huius monasterij Præfecto commendarit, in quo habito: ideo non sum mei iuris. Et super modico manuum opere, quid me diuexatis atque affligitis? Numquid ego sum melior hominibus secularibus, qui quidem non solùm de die, sed etiam de nocte operantur, sataguntque eorum quæ sunt vxoris, & liberorum, & cellæ, & † pretij conductæ domus? me verò ab omnibus istis liberauit Christus: quia iugum ipsius suaue est, & onus eius leue. Proptereà declinate à me maligni, & scrutabor mandata Dei mei. Quoniam ipsi gloria, in secula seculorum. Amen.

†al. si solùm in timore Domini verseris.
†al. exple & effice.
1. Thes. 5.
Psal. 132.
Prouerb. 18.
Matth. 10. & Rom 14. 15. & 1. Thess. 5.
†al. diuexare fratrem, talia ei suggerens, dicensque.
†al. aduersus aliquem.
Matth. 10.
†al. monasterio
†al. inueni.
†al. & domicilij.
Matth. 11.
Psal. 118.

SCHOLIA, ET VARIÆ Lectiones.

HAC sua Paræneſe, oſtendit Auctor diuerſimodè impugnari ab hoſte illos qui ſub obedientia monaſterijs viuunt; peſſimeq́; ſibi conſulere eos, qui ſua ſolius potius conſilia quàm ſuorum Superiorum ſequuntur, proprijsq́; ſe abduci cogitationibus ſinunt. vnde in multas ſæpe tentationes laqueosq́; diaboli incidunt, quibus ſemel implicati atque conſtricti, non facile ſe illis liberant, ſed magis in deterius vergunt, viam pietatis atque religionis deſerentes, & fraternitatem cum inſtituto ſuo monaſtico relinquentes, ac ad ſeculum redeuntes, vel etiam ſolitudinem relicto monaſterio cogitantes, &c. Quare tales hic hortatur, ne callidis inimici ſuggeſtionibus atque tentationibus vllatenus locum præbeant: ſed ad mentem redeant, ſeq́; totos Deo offerant, commendentq́; ac poſtliminio ad fratres, monaſteriumq́; vnde exierant reuertantur, ac vitam Deo gratam viuant, &c.

Parænesis 24. quòd diuersimodè impugnantur qui sub obedientia viuunt.] *Ita eſt in duplici MS. Syrlet. Pro quo, in Cryptafer. ſic:* De his quæ contingunt inter eos qui in cœnobijs viuunt.] *& in Codice Cand.* [Quòd non oporteat propria sequi consilia, nec suis abripi cogitationibus.] *At in MS. Vatican. talis eſt Inſcriptio:* [Parænesis in Fratrem qui è monasterio exiuit, & iterùm postliminio reuersus est.] *Conueniuntq́; omnes iſtæ Inſcriptiones hic*

ones hic instituto Auctoris, cùm & de singulis hac ipsa Paranese sparsim agatur, magis tamen vel minus.

In seculo hæc seruilia opera exercebas, & comedebas, &c.] *A Cœnobio ad solitudinem abducere callidè conatur Dæmon, vtiturque hoc Argumento: Quod hic agis in monasterio, agebas etiam in seculo: opificium scilicet exercebas, & edebas vt animalia rationis expertia, &c. abi igitur in solitudinem, vbi sine cibo viuas, omissoq; opificio te totum contemplationi dedas, &c.*

Et vicissim nisi comedas, laborem ferre non potes, &c.] *Est continuata hæc oratio cum verbis proximè precedentibus, & vnica ratiocinatio atque dilemma eiusmodi: Si comedis, vitam bestialem agis; si non comedis, non fers laborem: ergo abi in solitudinem, vbi non sit necesse laborare, neque comedere, &c. atque hæc sunt argumenta, quibus cacodæmon subdolè persuadere conatur Monacho, vt suum relinquat monasterium, institutumq; monasticum, &c.*

Ecce discedam ab his, qui hic versantur, &c.] *al. ἰδιωτικῶς, & ad verbum sic:* [Ecce ab his qui hic sunt recedo, & in quas me partes conferam ignoro: ne fortè dum hinc egressus fuero, & locum non inuenero, huc iterum postliminio reuertar, &c.] *vbi etsi lectio videatur esse germana, & formula dicendi fortè Syris familiaris, & elliptica; sicut etiam vbi est: (μήποτε ἐξελθόντες μου, id est, ne fortè hinc egressus, &c.) tamen maioris perspicuitatis gratia, melius hic expressius legendum, adhibendo verbum ὅρα, vel δέδοικα ante μήποτε, vt Latinè reddatur,* veréor ne fortè egressus, si locum non inuenero, iterum huc reuerti cogar.] *vt hic in translat. reposuimus. nisi quis fortasse hic pro ἰδοὺ ἐξέρχομαι, legendum censeat, εἰ τῶν ὧδε ἐξέρχομαι, si ab his qui hic degunt egressus fuero. ac postea pro (μήποτε, ne fortè) εἰ μὴ, nisi fortè, &c. hoc modo:* Si hinc ego abiero, in quas me partes recipiam nescio; nisi fortè post egressum, si locum non inuenero, iterum huc redeam, &c.

Quemadmodum enim solitariam vitam ducere solito, difficilis videtur vita cœnobitica: ita ei qui in cœnobio, molesta apparet vita solitaria.] *Quid differat solitaria vita à cœnobitica; quidque οἱ μονάζοντες ἀπὸ τῶν κοινοβιτῶν, non obscurè hic indicat. quam etiam differentiam plenè Cassianus ponit, in collat. 18. capite 5. sub fin. & eadem 18. collat. cap. 10. in Respons. ad Interrogat. quid intersit inter Cœnobium & monasterium, vbi ista ex professo tractantur, & apud alios alibi.*

Ecce distrahor vndique, & neque exiguas horarias preces meas persoluere possum, &c.] *Vbi in Græco est: Ἰδοὺ περισπῶμαι πάντοθεν, καὶ οὐδὲ τὴν μικρὰν μου σύναξιν εὑρίσκω βαλεῖν, &c.] Nomine enim τῆς συνάξεως, hic per metalepsin appellare videtur statas precationes, & officium diuinum quod in illis conuentibus potissimum decantabatur: & hoc loco ad priuatas quoque transfertur precationes, &c. sicut examinando comperies.*

PARÆNESIS VIGESIMAQVINTA,

Inuasio atque impugnatio hostis, in transgressores.

SVGGERIT fratri cogitatio: Tot iam annos in hoc sancto loco degis, inseruiens Christo Domino; at nunc consenuisti, nec sufferre poteris amplius regulas loci istius: nam caro tua debilitata est, neque vires tibi vltra suppetunt faciendi quidquam, † sperneris que deinceps à paruis & magnis; quin & propter senium tuum requie indiges. Age igitur, inde egredere, & in vno aliquo reside loco, atque quiesce: & siue ex charitate, siue ex qualicumque alia occasione, Deus tibi victum mittet. Quæ enim tibi impendet necessitas, vt etiam miserè caussa victus tui, improperia sufferas? Quid porrò & cibus tuus est; quòd ita quotidie etiam praui instar serui defatigeris atque affligaris, sustineasque minoribus te subijci? Hæc atque alia eiusmodi, improbus hostis Seni suggerit, volens à fraternitate ipsum post tot tantosque annos abstrahere, & loco, in quo consenuit, dimouere; cumque impatientem tempore senectutis suæ † demonstrare. Et si cogitatione senex facilior leuiorque fuerit, mox & è vestigio obedientem se improbo consultori præbet, & exagitatur ab ipso, sicut sarmentum ac stipula à vento agitata: Sin autem senex cogitatione perfectus sit, eum de loco tranquillitatis non dimouent; neque ipsum † vincunt, tamquam aliquem catena vinctum. Non enim præualent cogitationibus pijs; nam & ijs resistit senex, dicens: ne senectutem meam irriseritis improbi dæmones: non enim prauas vestras cogitationes atque consilia ignoramus. Nam si in iuuentute mea patienter labores pertuli: multò magis nunc sustinebo, quando tempus resolutionis meæ instat, vt

† al. contemptuiq; deinceps ibi eris paruis ac magnis.

Improbi hostis suggestiones, & tentationes.

† al. reddere.

† al. superant.

fine

ſim cum Christo. quemadmodum & vos mihi conteſtabamini: conſenui enim, & caro mea infirmata eſt; quò igitur abibo? Senex quippe aliud exſpectat nihil, niſi vt hac liberetur vita, ac diſſoluatur: & adhuc vt ignauiæ forma reddar atque exemplum, & non patientiæ, ſuadetis? Si enim ſenex Eleazarus, dum incendijs ſupplicijs torqueretur, non eſt mutatus mente; vnde & iuuenes ætate, huius patientiam reſpicientes, contempſerunt tormenta quæ videbantur, viceruntque tyrannum Septem ſancti pueri: quid igitur ego? Atque ita diabolicas cogitationes diſſipat, ſi in eadem voluntate ſententiaque permaneat, diuina adiuuante gratia. moriturque in loco, vbi conſenuit, referens coronam gloriæ, & à Domino audiens: Euge ſerue bone, & fidelis: in paucis fuiſti fidelis, ſupra multa te conſtituam; intra in gaudium Domini tui. Cui gloria † & imperium, Patri, & Filio, & Spiritui ſancto: nunc & ſemper, & in ſecula ſeculorum. Amen.

2. Machab. 6. — 2. Machab. 7. — Matth. 25 — †al. Cui gloria in ſecula ſeculorum. Amen.

SCHOLIA, ET VARIÆ LEctiones.

INVASIO atque impugnatio hoſtis, &c.] *Variat & hic Titulus ſiue Inſcriptio: nam in MS. Vatican. eſt:* [Quo pacto honeſtatis inimicus Dæmon ſe opponit ijs qui iam conſenuerunt in cœnobijs, & dicit: Tot iam annos agis in hoc loco, &c.] *Loco cuius. in alio Cod. ſimpliciter abſque addit. reperitur:* Paræneſis 24. & al. 25.] *In Candiano autem MS. eſt:* [De accedia, & patientia Senum.] *At in antiquiſſimo MS. Cryptaſer. reperitur ac legitur hic:* [Sancti Stephani iunioris, de his quæ accidunt ſenibus. eiuſdem Paræneſis 24.] *exiſtimo autem Stephanum illum iuniorem eſſe eum, cuius mentio fit in Romano Martyrolog. quarto Kalend. Decemb. ibi:* Conſtantinopoli, Sanctorum Martyrum Stephani iunioris, & Sociorum trecentorum, & triginta nouem Monachorum, &c.] *quorum etiam Zonaras meminit, in 3. part. annal. in Conſtantino Copronymo, ſub quo paſſi ſunt. & Damaſcenus ex editione Billiana, nec non Cedrenus in compend. anno 25. eiuſdem Imper. ac Ioannes Epiſcopus Hieroſolymit. in vita S. Ioannis Damaſceni, alijque alibi.*

Et ſi cogitatione Senex facilior leuiorque ſit, mox obedientem ſe improbo conſultori præbet &c.] *Alia lectio ſic:* [Et ſi leuis animi mentiſque ſenex fuerit, ſtatim & è veſtigio tranſuertitur, & expellitur à malo dæmone.] *al.* [cogitatione dimouetur atque traducitur ab ipſo, inſtar ſtipulæ à vento agitatæ, &c.] *atque ideo impij hoſtis ſuggeſtionibus, prauiſque eius conſilijs monet Auctor quocunque tempore fortiter reſiſtendum, & in bonis vitæ inſtitutis ad finem vſque perſeuerandum. &c.*

Sin autem Senex cogitatione perfectus ſit, eum de loco tranquillitatis non dimouent, &c.] *In duobus alijs mmſſ. Græc. pro* (οὐ μεταφέρουσιν αὐτὸν τοῦ τόπου τῆς ἡσυχίας, *vt hic*) *reperitur:* οὐ μεταφέρουσιν αὐτοῦ τὸν τρόπον τῆς ἡσυχίας, *id eſt, non transferunt atque diſturbant eius modum ac rationem quietis*] *& al.* αὐτὸν τοῦ τρόπου τῆς ἡσυχίας. *non dimouent ipſum a modo quietis.*

PARÆNESIS VIGESIMASEXTA.

De † tranſmutatione loci in locum, &c.

†al. de Fide, Paræneſis 25.

FIDES, mater eſt boni omnis operis, & per ipſam quis acquirit repromiſſiones Domini, & Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti. quemadmodum ſcriptum eſt: ſine fide autem impoſſibile eſt placere Deo. Fertilis porrò poſſeſſio eſt diabolo infidelitas, quæ operis omnis mali eſt mater: quippe ex qua duplicitas animi naſcitur, quæ eſt inordinatio atque confuſio. Vir autem † duplicis animi, inquit, inſtabilis eſt in omnibus vijs ſuis. Si ad eremum exierimus, in eremo non quieſcunt pedes noſtri: Et ſi ad loca quæ habitantur; eos qui † eremum ſequuntur, felices prædicamus. Fratres, niſi ſeminauerimus, quomodo metemus? Et fructus largitori fructuum non offerentes, quomodo fructum ferre poterimus? Tribulationem non ſuſtinentes, quomodo refrigerium adinueniemus? In eremo patienter non perſeuerantes, quo pacto mercedem peregrinationis noſtræ recipiemus? Inopiam & anguſtias non ſufferentes, quo pacto veras diuitias reperiemus? In contumelijs, & † plagis, atque contemptionibus non acquieſcentes: quo pacto veſtigijs Domini Chriſti inſiſtemus? Sub obedientia ſeniorum eſſe in Domino non

Heb. 11. — Iacob. 1. — †al. duplex animo. — †al. in eremo degunt. — Galat. 6. — †al. & triſtitijs atque moleſtijs, & contemptionibus, &c.

A non sustinemus: sed ex loco in locum alium transimus. Primùm verò debet quis ex proprijs perdiscere cogitationibus, cur, & quam ob caussam velit proprium deserere locum in quo habitat; ne fortè laborem effugere cupiens, interiorem petat eremum, arbitrans leuiorem se in eremo inuenturum locum. ne rursus ab honestatis inimico dæmone, liuore atque inuidia vulneratus angatur; quippe quòd alius frater in ijs rebus quæ cernuntur proficiat, ipse verò non sit honoris gradum ac dignitatis adeptus, & huius rei gratia relinquere vult locum. ne † laborem fugiens virtutum, aut sub obedientia in Christo viuere detrectans, solitudinem petat. neue terrenam hæreditatem persequens, suum deserere velit locum: nam cogitationes ista patefaciunt. Si ergo ante exquisiuerimus ac perscrutati simus; cognouerimusque diuexantem nos perturbationem B ac passionem animi: eam minimè sequamur; ne in manus improborum incidamus dæmonum, in locis desertis & inaquosis. Examina igitur teipsum strenuè, an planè secundùm Deum in veritate accidat res, & non consilio atque proposito deprauato: Nam qui non cum consilio ac deliberatione rem agit, similis est talis viro † volucres suis pedibus persequenti, & imprudenter quæ ad ipsum pertinent agens. Consilium autem bonum, mandata † Domini obseruat. Et quid ad ista dicere oportet? Sobrietate ergo & vigilantia opus est, charissimi. Accidit porrò, vt † & rectè iusteque factorum prætextu, fratres oppugnet inimicus. Et si consenserit condescenderitque frater, vt à loco separetur; machinatur inimicus ipsum aliquo in loco suis laqueis capere. Sin verò homines vos acerba quadam æmulatione persequantur, aut communicare operibus cogant alienis, in quibus non sibi complacet Deus, & ad alium confugimus locum; fiduciam habeamus ad De- C um. cùm Dominus & Saluator noster Iesus Christus dixerit discipulis suis: Quòd si vos persecuti fuerint; ex hac ciuitate, fugite in aliam. At de non oberrando, ait rursus Saluator: Nolite transire è domo in domum. Et iterum: in quamcumque ciuitatem ingressi fueritis, ibi manete. Si porrò nostram explere voluntatem voluerimus: quæ ista erit virtus? Sin autem Præfecti nos separarint, locum præbeamus: resistamus autem Diabolo magis. Sic enim agebat Dauid, alienigenas oppugnans, dum à facie Saul declinabat. Si ergo rectè in eremo quiescas, & diuexarit te cogitatio, vt ad loca quæ habitantur te transferas † responde ei bellum mundi, & quæ aliquibus ibi degentibus eueniunt. Sin verò bene in cœnobio quiescis, teque conturbarit cogitatio, vt eremum ingrediaris: † responde ipsi bellum atque molestiam eius. Quòd si solitariam vitam probè degas, ac te molestarit cogitatio, vt in plurium fratrum conuentum ac D cœtum introeas: responde ipsi certamen cœnobiorum, ac præterea retributionem. Et ne imprudenter nostris abripiamur cogitationibus: non enim nouimus, quid expediat nobis. quemadmodum ait Sapientia: Non te extollas in cogitatione animæ tuæ: ne † abripiatur velut taurus anima tua. Frondes tuæ comedentur, & † fructus tuos perdes, & relinques teipsum vt lignum aridum in deserto. Salus autem est in multo consilio. At sæpe vis dicere, te propter scandala, & detractiones, inde fugere velle? feras æquo animo, ac tibi consilium dabo. Cupis fugere scandala, & obtrectationes? obstrue os tuum in Domino; & auerte oculos tuos ne videant vanitatem: atque ita vtrumque vinces, & detractionem per silentium, & scandala per custodiam oculorum. Nam si ista non vicerimus: quocumque abierimus, in nobis portabimus à quibus oppugnemur. E Hos vince charissime, & habebis requiem vbicumque resederis. Cęterùm frequens vis dicere: cognita cunctis est fratribus mea ad conuersionem difficultas, atque negligentia; & ideo non amplius habitare queo in loco isto: Nam quamuis ego virtutem desiderem, homines tamen quibuscum habito, ijdem sunt. Audi ergo charissime: tu bonum fac, & videbis quòd Dominus conscientiam tuam curabit, fratrumque tuorum, in ijs quæ ad te pertinent. Nam si discedere vis, quia nota est fratribus tua ignauia: illud est fugere velle dedecus, & eos quærere, quibus non sint noti praui mores tui, vt apud eos bene audias, nec sit memoria defectus, & imbecillitatis tuæ prioris. Cùm dicat Propheta Improperium exspectauit cor meum, & miseriam. Valdè enim conducit, opprobrium & despectionem ab hominibus ferre, propter Dominum, ad purgatio-

† al. pugnam.
† al. volatilia pennata.
† al. Christi.
† al. vt etiam per rectè iusteque facta.
Matth. 10.
Matth. 10.
Mar. 6. & Lucæ 9. 10.
1. Reg. 18 19. 20. 21. &c.
† l. oppone ei.
† l. obijce ipsi.
Cogitationum distractio vitanda.
Eccl 6.
† al. diripiatur.
† al. labores tuos.
Scandala vt vitanda, & obtrectationes.
Psalm 68.

purgationem peccatorum. Fidemque illius tibi faciat Propheta, dicens: Quoniam in humilitate nostra memor fuit nostri Dominus: & redemit nos ab inimicis nostris. Sed vbi te petit, qui ex aduerso insurgit, reluctare ac resiste inimico; vt quibus tui defectus & imperfectiones notæ sunt, ijs quoque tua rectè facta manifestentur: atque in eo magnam à Domino referes gloriam: Ipso Saluatore nostro Iesu Christo dicente: Erunt nouissimi primi, & primi nouissimi. Ex quo enim die, sordida vestis lota est, non amplius cum immundis seponetur: At si quis inuidia atque æmulatione praua ductus, vestem mundam appellarit sordidam, non credetur ei, nam forma atque aspectus vestimenti coarguet eum: Lauabis enim me, (inquit Scriptura) & super niuem dealbabor. In aduersarios porrò tuos, & qui mentem ac cogitationem tuam rursus ad antiqua student conuertere mala, etiam ait Scriptura: Væ qui potum dat amico suo, mittens fel suum & inebrians; vt aspiciat nuditatem eius. Velut qui relinquunt iter rectum, vt ambulent per vias tenebrosas: qui lætantur cùm malè fecerint, & exultant in rebus pessimis; quorum viæ peruersæ sunt, & infames gressus eorum: vt longè te faciant à via recta, & alienum à iusto consilio. Ideo dicit: non comprehenditur sub annis vitæ. Nam si per semitas ambulassent bonas: inuenissent vtique semitas iustitiæ planas ac faciles. Boni erunt habitatores terræ, simplices autem relinquentur in ea. Semitæ impiorum, ex terra peribunt: & iniqui expellentur ab ea. Fili, ne mearum obliuiscaris concionum: verba autem mea retineat cor tuum. Quoniam Deo nostro gloria: nunc & semper, & secula seculorum. Amen.

Psalm. 35. Ibidem. Math. 19. 20. Ab exemplo, & vsu practico. Psalm. 50. Hab. 2. Prouer. 2. Prou. 2. iuxta LXX. Psalm. 36. Prou. 3.

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES.

HVIVS *quoque Argumenti esse videntur, quæ S. Basilius Magnus tractat, contra instabilitatem quorundam Monachorum, qui frequentibus locorum demutationibus gaudent, in suis Monasticis constitutionibus cap. 10. quod incipit:* [Atque illi etiam deuitandi sunt, qui instabiles identidem locum demutant, & modò ad hos, modò ad illos fratres se conferunt, &c.] *Vbi similium instabilitas reprehenditur, & quomodo deuitandi qui tales sunt, quæque ex eiusmodi leuitate & inconstantia gignantur vitia, dilucidè ostenditur, sicut & alibi pluribus in locis apud eundem. De quibus & Cassianum lege, collatione 19. de fine Cænob. & Eremit. cap. 3. 10. 11. 13. 14. &c. item collatione 24. in Responsione de illusione diaboli, eo quòd vastioris solitudinis requiem repromittat, capite 19. ac alibi sæpe. & apud Ephræm in superioribus huius 2. Tom. Parænesib. ac posteà in Parænese 42. & al. 43. quæ fit ad Monachum qui suum deseruit monasterium, & de Pænitent. cuius initium est:* [Sub obedientia spiritalis Patris constitutis, suggerit inimicus dicens: Discede hinc, & priuatim habita, vt quiescas magis, &c.] *sparsimq; alibi apud eundem sæpe, etiam Tomo 1. & 3.*

Parænesis 26. de transmutatione loci in locum.] *Ita se huius Parænesis habet inscriptio in Cod. Vatic. & al.* [à mutatione loci in locum.] *vt in MS. Sfortiano. al.* Ad fratres transeuntes, atque degenerantes à loco in locum.] *& sic in Codice Græc. Syrlet. In Candiano autem MS. inscribitur:* [De Fide, & patientia.] *Et in Cryptaferrat.* [De Fide Parænesis 25.] *cui respondet etiam hic principium:* [Fides, mater est boni omnis operis, &c.] *Sed priores inscriptiones magis Argumento præcipuè hic tractato respondent.*

Non te extollas in cogitatione animæ tuæ; ne abripiatur velut taurus anima tua. Frondes tuæ comedentur, & fructus tuos perdes, &c.] *Locus est Sapientiæ Syrach, cap. 6. vbi in vulg. paulò aliter sic legitur:* [Non te extollas in cogitatione animæ tuæ, velut taurus: ne fortè elidatur virtus tua per stultitiam, & folia tua comedat; & fructus tuos perdat, & relinquaris velut lignum aridum in eremo.] *Auctoris autem nostri lectio, quasi per omnia hic concordat cum noua Græca editione 70. nisi quòd ibi est:* [Folia tua comedes, & fructus tuos perdes, &c.] *hic autem:* [folia tua seu frondes tuæ comedentur, & labores tuos perdes.] *quamquam tamen vtroque modo, & τοὺς κόπους labores, & καρποὺς fructus, hic in alijs atque alijs mmss. legatur apud S. Ephræm. Quod verò in vulg. legitur:* velut lignum aridum in eremo.] *sciendum est, illud* (in eremo) *nec in noua edit. 70. neque in vllo Græco Codice nostri Auctoris hic reperiri.*

Ex quo enim die, sordida vestis lota, non amplius cum immundis seponetur, &c.] *Vbi pro* (ἀφ' ἧς γὰρ, ex quo enim die) *in alio MS. habetur, κόνει γὰρ τὸ ῥυπωθὲν ἱμάτιον, f.* puluere enim contaminata vestis, &c.] *vt fort. sit allusio ad puluerem, quo palæstritæ post vnctionem inspergebantur, vt corpora ceromate & sudore lubrica, mutuas luctantium prehensiones admitterent, &c. sed vt in*

magis

A *magis euidentibus ac certis versemur, mihi planè hic videtur legendum, ἀφ' ἧς, à quo die, subintelligitur enim τῆς ἡμέρας. cùm & hic simpliciter de veste sordida & lota agatur, qua significetur verus pœnitens recuperare etiam bonam existimationem, &c.*

Ideo dicit scriptura: non comprehenditur sub annis vitæ, &c.] *ac sic in emendata editione Græc. iuxta LXX. ὑπὸ ἐνιαυτῶν ζωῆς, sub annis vitæ. q. d. non viuet vita illa sempiterna & beata. Locus est est Prouerb. 2. secundùm LXX. vbi tamen in vno aut altero Græco exemplari S. Ephræm, hic etiam legitur, ὑπὸ ἐνιαυτὸν ζωῆς, sub anno vitæ, &c.] Quod autem postea ex eodem Prouerbiorum capite hic additur:* Boni erunt habitatores terræ, simplices autem relinquentur in ea, &c.] *in edit. 70. paullo aliter sic legitur:* Quoniam recti inhabitabunt terram, & sancti remanebunt in ea. Viæ impiorum è terra perdentur, & iniqui expellentur ab ea.] *Sed de istius lectionis varietate & ordine, plura vide in Scholijs edit. 70.*

B

PARÆNESIS VIGESIMA SEPTIMA.

Oportere reuertentem fratrem, sine præteritorum malorum recordatione, & cum gaudio suscipere.

SI CONTIGERIT fratrem à cœnobio, quocumque prætextu recedere, cumque acciderit in morbum labi; aut etiam sponte resipiscentem reuertere: non oportet fratrem despicere; sed potius ipsum in Domino velut proprium membrum conuenerit amplecti, etiam si peccarit. attamen tu non id homini præstas, sed Domino dicenti: C Quod vni horum ex minimis fecistis, mihi fecistis. [Matth. 25.] Nam sui ipsius dumtaxat curam gerere, prohibitũ est: Saluatore nostro dicente: Ne soliciti sitis animæ vestræ quid manducetis. & quæ sequuntur. [Matth. 6.] † Deinde adiungit: Hæc enim omnia, inquiens, gentes inquirunt. [† al. Ideo infert dicens:] Quare & per Apostolum admonet dicens: Non quæ sua sunt singuli considerantes, sed ea quæ aliorum. [Philip. 2.] Rursusque idem ait Apostolus: Et adhuc excellentiorem viam vobis demonstro. [1. Cor. 12.] Si linguis hominum loquar, & Angelorum, charitatem autem non habeam; factus sum velut æs sonans, aut cymbalum tinniens. [1. Cor. 13.] Et si habuero prophetiam, & nouerim mysteria omnia, & omnem scientiam. [Ibidem.] Et si habuero omnem fidem, ita vt montes transferam, charitatem autem non habuero, nihil sum. Et si distribuero in cibos pauperum, omnes facultates meas; & si tradidero corpus meum, ita vt ardeam; charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest. Charitas patiens est, benigna est. Charitas D non æmulatur, non agit perperam, non inflatur, non † est ambitiosa, non quærit quæ sua sunt, non irritatur, non cogitat malum, non gaudet super iniquitate, sed congaudet veritati: [† f. non agit indecorè.] Omnia suffert, omnia credit, omnia sperat, omnia sustinet. Charitas numquam excidit. Bona igitur oratio cum ieiunio: sed hæc roborat atque confirmat eleemosyna. Misericordiam enim (inquit per Prophetam Dominus) volo, & non sacrificium. [Oseæ 6. & Matth. 9.] Cerne porrò Prophetam, quo pacto immisericordes redarguat: pro eo (inquit) quòd non est recordatus facere misericordiam, & persecutus est hominem inopem & mendicum, & compunctum corde mortificare; dispereat de terra memoria eius. [Psalm. 108.] quoniam quem tu percussisti, ipsi persecuti sunt, & super dolorem vulnerum meorum addiderunt. [Psalm. 68.] Propterea beatos prædicat Saluator misericordes, dicens: Beati misericordes, quoniam ipsi mi- [Matth 5.] E sericordiam consequentur. Quid enim Angelus ait ad Cornelium? [Actor. 10.] Non orationes dumtaxat tuæ, sed etiam eleemosynæ, inquit, tuæ ascenderunt in memoriam, in conspectu Dei. Ab errore igitur reuertentem, ac pœnitentem suscipe; à mortuis resurgentem de profundo priuationis timoris Dei, & negligentia, amplectere. Apostolum audi dicentem: Confirmate in illum charitatem; ne fortè abundantiori tristitia absorbeatur, qui eiusmodi est. [2. Cor. 2.] Rursusque ait: Rogamus vos fratres, corripite inquietos, consolamini pusillanimes, suscipite infirmos, patientes estote ad omnes. [1. Thess. 5.] Videte ne quis malum pro malo alicui reddat: sed semper quod bonum est sectamini, in inuicem, & in omnes. [Ibidem.] Etenim Dominus gloriæ non reiecit filium prodigum: sed amplexus est eum tamquam à mortuis resurgentem, & induit ipsum stola prima, ac calceauit, annulumque dedit in ma- [Lucæ 15.]

num eius: & vitulum saginatum occidit, vt lætaretur super inuentione filij perditi. de quo cùm alter filius doleret, etiam ipsum pater consolando curauit, dicens: Fili, tu semper mecum es, & omnia mea tua sunt: epulari autem & gaudere oportebat; quia frater tuus hic mortuus erat, & reuixit; perierat, & inuentus est. Sic ergo conuenit misericordes esse fraternitatis præfectos. Tu porrò frater, misericordiam assecutus, ne parui pendas: sed filium illum resipiscentem ac reuertentem imitare: quippe qui dum reperit patrem suum, non obliuioni peccatum tradidit; sed etiam in genua se prouoluit, confessusque est in veritate, & non in simulatione, dicens: Pater peccaui, in cælum & coram te: & non sum amplius dignus vocari filius tuus; fac me sicut vnum de mercenarijs tuis. Vides qualem compunctionem habuerit; qualem dolorem; qualem humilitatem? Quocirca & nos charissime de cætero sobrij simus, & vigilemus; vt & turrim negligentia euersam † restauremus. Nam qui suam ipsius parui facit negligentiam; planè non ignoscet, etiam in alterius euersione. Ad quem Propheta dicit: Væ qui propinat proximo suo subuersionem turbidam. Seruiamus igitur Domino in timore, & in humilitate. Prudenter verò ac cautè quæ dicuntur tibi, intellige. Ne ad modicum tibi tempus, seruiat humilitas ac silentium: & post modicum obmurmuratio, & ad ministerium ac vigiliam pigritia atque negligentia. neque occasione minus necessarij operis & accessorij, tuam despexeris Synaxim. Quemadmodum enim pluuia auget semen: ita & Synaxis ad virtutem incrementum præbet animæ. Ne hodie gratiarum actio pro ijs quæ apposita sunt in mensa: & cras aduersus eum qui cibos coquit, & panes parat, obmurmuremus. Marcidi sunt panes? Sed Prophetæ meminerimus dicentis: Quia cinerem tamquam panem manducabam. Acerbum, & marcidum est vinum? At recordemur, quo modo omnium nostrum Dominus & Saluator, acetum cum felle propter nos gustauit. Ne ergo hodie temperantia & abstinentia: & postero die Præfectos ob voluptatem ventris tentemus ac lacessamus. vt non audiamus: quorum Deus venter est, & gloria. Ne hodie quietem sectemur ac meditationem, & cras è cella in cellam oberremus: vt non dicam, è vico in vicum; & in ciuitate detineamur: neque prætextu ministrandi senibus, acediam tædiumque præ nobis feramus. Quantum enim quis quietem sectatur, tantum cogitationes eius in puritate versantur: & quanto quis longiùs à tranquillitate recedit, tanto crassior hebetiorque mens eius redditur. Et si opificium tibi committitur, quod quoque vtile sit cœnobio, ne ob illud extollaris. Nam si propter hominem id exerceres, rectè quidem diceres: at si Deo, ne efferaris aduersus fratrem tuum; verùm Deo relinque: Nam ipse vnicuique largitur secundùm opera sua, quippe qui cernat omnia. Ideoque humiliemus animas nostras coram Domino; vt nos exaltet. & velut quotidie initia iacientes, componamus cogitationes nostras: sic enim & robustiores atque paratiores erimus. Ne ergo carnalibus abducamur voluptatibus; neque vitam timoris Domini expertem degamus: sed omnem iuuenilem vitemus concupiscentiam: ne fortè eiusmodi concupiscentia in priorem nos ducat conuersationem, & in eadem incidamus mala; peius nobis ipsi iudicium iræ præparantes: abscindamurque putrido membro similes, & in reliquorum corporis membrorum beneficium, amputato. Cùm Dominus & Saluator noster Iesus Christus dicat: Ecce sanus tactus es: iā noli amplius peccare, ne deterius tibi aliquid contingat. Ipse porrò Dominus concedat nobis gratiam exhibendi conuersionem, ac digna pœnitentiæ opera faciendi: vt induti veste nuptiali, occurramus ei in gloria. Quoniam ipsi gloria, nunc & semper, & in secula seculorum. Amen.

Ibidem. — Ibidem. — † al. reparemus atque restituamus. — Habac. 2. Iuxta LXX. — Antitheses graues, & accommodæ. — Psal. 101. — Matth 27. Marc. 15. — Philip. 3. — Matth. 16. 25. Rom. 2. &c. — Ioan. 5. — Matth 22.

A B C D E

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES.

VTILIS, & necessaria, lectuque dignissima hæc est Paranesis, qua monentur potissimum Præfecti ac Superiores, vt postliminio reuertentes fratres, suamque seriò vitam emendare cupientes non despiciant, neque reyciant: sed absque præteritorum malorum recordatione, etiam cum gaudio

A *gaudio tales suscipiant; ac charitatis & misericordiæ visceribus eosdem amplectantur, & tractent, exemplo Domini gloriæ, qui non reiecit à se filium prodigum, sed amplexus est eum tamquam à mortuis resurgentem, induitque eum stola prima, &c. vt latius est Luca 15. & hic apud Ephram in præsenti Parænese.*

Parænesis 27. Oportere reuertentem Fratrem sine præteritorum malorum recordatione cum gaudio suscipere.] *Inter alias atque alias istius Parænesis Inscriptiones, hæc melius Argumento quadrat, pleniusq; præcipua hic tractata proponit. estq; in vno aut altero MS. Cardinal. Syrleti. Loco cuius, in quodam Vatican. reperitur:* [Parænesis, quòd Præfectum oporteat compatientem esse, & malitiæ immemorem.] *In Codice autem Cand. est:* De compassione & indulgentia erga eos, qui pœnitentiam agunt.] *at in mmss. Sphortian. & Cryptafer. simpliciter hic est absque addit.* Parænesis 26. & al. 27. *& sic de reliquis.*

Et adhuc excellentiorem vobis viam demonstro.] *Verba sunt Apostoli 1. Corinth. 12. quibus illud in vulg. concluditur caput: inchoatur autem ibi sequens 13. verbis hic immediatè ex Apostolo additis:* Si linguis hominum loquar & Angelorum, charitatem autem non habeam: factus sum velut æs sonans, &c.] *vbi per omnia respondet lectio Auctoris cum vulg. licet tamen etiam variet, paulloq; aliter legat idem, in Sermone de Charitate, cuius initium Tomo 1. est:* Bene ait Dominus, quia onus meum leue est, &c.] *vbi hæc ipsa citantur. Quod verò hic postea adijcitur:* Charitas non est ambitiosa, &c.] *vt est in Latina vulg. in Græco autem οὐκ ἀσχημονεῖ, quod etsi propriè magis significare hic videatur, non agit indecorè: à vulgata tamen, in translatione hic non recedo. sed de hac lectione, vt & de alijs huius loci, Chrysostomum consule, Homilia 33. in epist. ad Corinth. 1. c. 13. vbi vis istius (οὐκ ἀσχημονεῖ) satis indicatur atque exponitur. quemadmodum & apud Magnum Basilium in Regulis concisè disputat. in Responsione ad Interrogat. 246.* Quid est, charitas, οὐκ ἀσχημονεῖ, *quod Latinus interpres reddidit*, non est ambitiosa? *Respons.* Tantumdem est, ac si dixisset, ab habitu vel forma sua non discedit. Charitatis autem forma, ex charitatis proprietates sunt, quæ eodem illo in loco enumeratæ sunt ab Apostolo.] *Ita ibi*

C *Basilius.*

Væ qui propinat proximo suo subuersionem turbidam, &c.] *Locus est Prophetæ Abac. 2. sæpeq; alibi ab Auctore nostro adhibetur, licet non eodem semper modo ab illo legatur. hic autem magis cum edit. LXX. concordat, vbi ad verbum sic est:* [O qui propinat proximo suo subuersionem turbidam, & inebriat, vt adspiciat in speluncas eorum, &c.] *quæ aliter atque aliter à diuersis leguntur, vt in Scholijs eiusdem capitis 2. editionis nouæ LXX. comperies. In lectione autem vulg. sic:* [Væ qui potum dat amico suo, mittens fel suum & inebrians; vt adspiciat nuditatem eius, &c.] *vsurpaturq; hic locus ab Ephræm sæpius alibi: ac quidem etiam superiori Parænese 26. & Tomo 1. in Tractatu de Vita spiritali, cap. 39. & postea in Adhortatione de non scandalizando proximo, & de recta vitæ ratione, statim in initio.] alijsq; in locis plurimis, sicut legendo comperies, aliter tamen interdum atque aliter.*

Quemadmodum enim pluuia semen auget: ita & Synaxis, ad virtutem incrementum præbet animæ.] *vbi alia sic se hic habet lectio:* [Sicut semen crescere facit pluuia: ita quo-

D que Synaxis subministrat animæ incrementum ad virtutes.] *& al.* [sic etiam Synaxis ad virtutem prodest animæ, &c.] *Significare autem sæpe videntur Patres nomine* Synaxis, *diuina officia, vt hoc loco, atque adeò Sacrificium altaris, &c. sed de eo, supra abundè satis per nos actum est, quò Lectorem remittimus.*

Denique vbi habetur: [abscindamurque putrido membro similes, & in reliquorum corporis membrorum beneficium amputato.] *in alio MS. legitur:* separemurque putridi instar membri, quod pro aliorum corporis membrorum beneficio abscissum est, &c.] *sed in sensu hic non est differentia aut varietas; cùm vnum potius declaratiuum sit alterius.*

PARÆNESIS VIGESIMA OCTAVA.

E

De † priuatione timoris Dei, & de negligentia.

† al. Parænesis, & de Palladio, 26. & al. 27.

FRATER quidam exposuit mihi, dicens: Patruum habui aurificem; abdicataque vita seculari, factus est Monachus. Et circa senium eius venit ad ipsum secularis quidam † Alexandrinus natione, artis cabidiæ, cupiens fieri Monachus. Admisitque eum senex in monasterium suum: ac post aliquod tempus, curauit fratrem Senex sumere sanctum habitum, & non amplius sub obedientia senis fuerat. Ipsi autem Senex duas in suo monasterio cellas adsignarat. Insaniebat porrò frater in opere suo, cabidijs relictis. progressus enim erat in loco, vt de alia re nulla iam laboraret, neque de synaxe; nisi de opere, quippe qui argenti cupiditate teneretur. Quare fra-

† al. ab Alexandria.

trem pius exhortabatur Senex, dicens: frater Palladi, huc age; † rigemus hortum. Cui ille: vade, & venio. & non ibat, sed negligebat. Rursus ad eum Senex: Palladi frater, huc age, faciamus Synaxim. At ille iterum respondit: vade, & venio. & non † abibat, sed contemnebat. Habebat verò secum Senex tres fratres. & ex ijs duos cœcos: alius autem sanus erat, & integer. Quando ergo Senex exiguum aliquod pulmentum faciebat, Palladius sibi panem ferens, edebat cum ipsis: sicque rursum ad opus suum ibat. Sanctus autem senex adhortabatur fratrem, monens ne suam salutem sperneret. At ille non acquieuit bonis sancti Senis monitis: sed relinquens eum, exiuit monasterio, habitaturus in solitudine, expers timoris Dei. Sic verò dum suam ipse vitam negligeret, cùm neque obedientiam ferre posset, neque vitam agendo solitariam, salutem curaret suam; tandem mente sua longius à Dei auxilio ac spe sanctorum remota, ad extremum à malo superatus dæmone, mentem perdidit. Cumque non posset amplius ori manum admouere, ab alijs instar infantium, cibus illi in os inserebatur: neque enim hominem amplius agnoscebat; & nares ipsius, ac saliuæ in barbam ei defluebant. Vbi verò eius sorores, quod illi acciderat, acceperunt; sumpserunt eum secum, erant autem virgines. Eumque acceptum recluserunt in † oratorio monasterij: ipse verò se in sua sedicula trahebat, per totum officium atque synaxim. Cumque iam Presbyter veniret, adducturus ipsas, rogabant eum vt precaretur pro illo: vt misericordiam cum ipso faceret † Dominus. manensque in ea disciplina aliquamdiu, interea moritur. Ecce quid efficiat nimia audacia? Ecce quid inobedientia, & negligentia concilient? En quorsum euadat finis inobedientiæ? Quare non contemnamus timorem Dei, charissimi: sed humiliemur sub potenti manu ipsius, seruientes inuicem in timore Dei: & ipse nobis erit murus, & protector à facie inimici. Sicut scriptum est: † Immittet angelus Domini in circuitu timentium eum, & eripiet eos Ipsi sit gloria, & imperium in secula seculorum. Amen.

† al. paremus atque colamus hortum.

† al. & non faciebat.

† al. in loco Synaxis monasterij, &c.

† al. Deus.

1. Pet 5.

† al. παρεμβαλεῖ castra ponet.

SCHOLIA, ET VARIÆ LEctiones.

HIC *quoque diuersitas notanda occurrit Inscription. nam hic quidem est :* Parænesis 28. De priuatione timoris Dei, & de negligentia.] *& sic in Græc. Cod. Syrleti Card. Pro quo, in Vatican. MS. est :* De obedientia.] *Al. simpliciter sic :* Parænesis 27. & al. 28. *In Codice autem Card.* De inobedientia, & auaritia.] *at in antiquo Græco MS. Bibliothecæ Cryptafer. inscribitur :* Parænesis 26. de Palladio, &c.] *quòd scilicet eo appellaretur ille nomine, de quo hic fit narratio.*

Venit ad ipsum secularis quidam Alexandrinus natione, artis cabidiæ, &c.] *Vbi quid sibi velint hæ voces, χαβιδὰς, & χαβίδια, incertum est mihi : esse tamen artis alicuius seu opificij nomina certum est ; cùm dicat Alexandrinum illum artis fuisse cabidia, & in cabidijs se exercuisse. Voces fortasse sunt Syriacæ, vel à Syris deriuatæ atque inflexæ. & quia illarum prouinciarum istud opificium fuit, nobis autem ignotum, neque à Latinis expressum, ideo easdem etiam voces Latinè, (cabidas, & cabidia) consultò hic retinere, in translatione visum est. Verisimile autem est (si coniectare hic mihi licet) illud genus aliquod fuisse sportarum, ita Syris appellatum, quomodo adhuc hodie etiam Belgis sportæ siue sportulæ illæ quibus cibus, & omne genus obsonij, etiam pyra, poma, &c. deferri solent, lingua eorum teutonica (cabas) nuncupantur. forte ad imitationem & adlusionem vocum Syriacarum, de quibus hic agitur. vt (cabas) per syncopam pro (cabidas) dicatur.*

Postea vbi circa finem Parænes. est : & ipse nobis erit murus & protector, &c.] *in alio hic MS. legitur :* Ipseque noster erit murus atque protectio, à facie inimici. Immittet enim Angelus Domini in circuitu timentium eum, *& eripiet (siue vt alia habet lectio)* liberabit ipsos.] *Verba sunt Scripturæ Psalm. 33. &c.*

PARÆ-

A

PARÆNESIS VIGESIMA NONA.

In illud Dictum: Habenti dabitur, & abundabit.

Matth.13. & 25.

SCRIPTVM est: Habenti dabitur, & abundabit: ei autem qui non habet, & quod videtur habere, auferetur ab eo. Quid ergo dicemus? Numquid iniustitia est apud Deum? Absit. Audi porrò & de hoc parabolam: Erat pater familias in regione quadam, qui duos habebat seruos, & tria iuga boum; deditque vni duo iuga boum, alteri vnum, & dixit ad ipsos: Euntes operamini donec ad vos venero. abiensque qui duo iuga boum acceperat, operatus est in ijs, & ditatus est homo vehementer, bouesque benè atque egregiè nutriuit: qui autem vnum acceperat, abiens ligauit boues ad præsepe, nulli prorsus rei admouens illos, inclinansque seipsum obdormiuit. Deinde venit Dominus seruorum illorum, vt videret eorum opera; & cernens opus ac lucrum eius qui duo acceperat iuga, benedixit ipsi. Postea venit & ad alterum seruum, inuenitque ipsum dormientem, & boues præsepio alligatos, fame ac siti pereuntes. Dixitque intra sese: si reliquero boues meos apud pigrum hunc seruum, perdet eos; auferam igitur meos ab ipso boues, & dabo illi qui bene operatus est, & diligentem operis sui curam habuit. Omni enim habenti dabitur, & abundabit: ei autem qui non habet, & quod videtur habere, auferetur ab eo. Et rursus Dominus: Ego quidem cùm sim bonus, vocaui ipsum, & potestatem ei dedi, vt bonum operando, vitam æternam possideat: ipse autem me spreuit, & propterea despicietur, ignominiaque afficietur. † Quia homo cùm in honore esset, non intellexit: comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis. Noluit benedictionem, & elongabitur ab eo. Et quid ita? noluit intelligere vt benè ageret: iniquitatem enim meditatus est in cubili suo. Astitit omni viæ non bonæ: malitiam autem non odiuit. Numquid iniustitia est apud Deum? absit. Ideo fratres, demus operam, vt placeamus † Deo: accipiamusque repromissiones ipsius, cum omnibus Sanctis eius. Quoniam ipsum decet gloria, in seculorum secula. Amen.

Matth.13. & 25. — Parabola accõmoda, & elegans. — B — Matth.13. & 25. — C — †al. Et homo. — Psalm.48. — Psalm.108. — Psalm.35. — †al. vt grati, & accepti simus coram ipso.

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES.

D

IN illud dictum: Habenti dabitur, & abundabit.] *Vt Dictum illud scripturæ, quod est Matthæi 13. & 25. cap. melius intelligatur ac mente retineatur, Auctor hic noster Parabolam adhibet, qua illud pulchrè, moraliter, & accommodatè ad suum hic institutum explicat. Parabola autem est de patre familias, habente duos seruos, & tria iuga boum, qui concredidit vni duo boum iuga, alteri vnum: quorum qui duo acceperat, operatus est & ditatus in illis; qui autem vnum solum, ignauiæ se dedit, & nihil cum illis egit: vnde Dominus suos ab illo boues abstulit, eique qui bene operatus erat & diligentem operis sui curam habuerat, attribuit. secundùm illud Scripturæ dictum:* Omni habenti dabitur, & abundabit: ei autem qui non habet, & quod videtur habere, auferetur ab eo, &c.] *Respondet autem hæc Auctoris Parabola, illi potissimum quæ apud Matth. 25. de talentis variè distributis habetur; vbi qui quinque talenta acceperat, operatus est in eis, & lucratus est alia quinque: qui autem duo, lucratus est alia duo: at qui vnum solum, abiens fodit in terram, & abscondit pecuniam Domini sui: quare veniens Dominus iussit à pigro illo & inutili seruo talentum tolli, & dari seruo illi fideli qui duplicauerat talenta, & decem habebat. secundùm istud:* Omni habenti dabitur, & abundabit: ei autem qui non habet, & quod videtur habere ab eo auferetur, &c.] *Plura porrò in idem illud Euangelij dictum, ex professo tractata atque explanata reperire licebit apud S. Ioannem Chrysostomum tribus præsertim in locis: ac primo quidem, in Homilia 46. ex cap. 13. Matth. non longè à principio, ibi:* Quicumque autem habet, dabitur ei, & abundabit: quicumque autem non habet, & quod habet auferetur ab eo.] *Qui locus (vt inquit ibi Chrysostomus) non parua caligine obductus est, & ineffabilem diuinæ maiestatis iustitiam aperit, sicut deinceps ibidem ostendit, latiusque allegatum locum explicat. quod idem quoque facit alibi in caput Matthæi 25. Homilia 79. vbi de talentis agitur. nec non in opere imperfect. in Matth. Homilia 31. in caput 13. cuius initium ibi est:* Ecce exijt qui seminat seminare, &c.

E

te, &c.] *post medium, & non longè à fine, vbi allegatus locus adfertur, & doctè à Chrysostomo explicatur.* A

Parænesis 29. in illud dictum: Habenti dabitur, & abundabit.] *Talis est istius Parænesis inscriptio, & quidem bona & accommoda suo Argumento, in MS. Syrlet. Loco cuius, in Codice Cand. reperitur:* Parænesis eiusd. De iusto Dei iudicio.] *In Cryptaferr. autem & Sfort. mmss. simpliciter:* Eiusdem Parænesis 28. & al. 29. &c.] *Sed magis prima à nobis reposita Inscriptione, Argumentum hic tractatum refertur, quod est, in illud dictum Scripturæ:* Habenti dabitur, & abundabit, &c.] *quod quidem duobus locis, in sacro reperitur Euangelio, apud Matth. nimirum, cap. 13. vbi sic legitur:* Qui enim habet dabitur ei, & abundabit: qui autem non habet, & quod habet, auferetur ab eo.] *& cap. 25. sic:* Omni enim habenti dabitur, & abundabit: ei autem qui non habet, & quod videtur habere, auferetur ab eo.] *Atque huic posteriori loco capitis 25. magis conformis est, respondetq; hic lectio nostri Auctoris.*

Astitit omni viæ non bonæ: malitiam autem non odiuit, &c.] *Locus est Psalm. 35. vbi alia lectio habet:* non odio habuit.] *& sic quoque legit S. Ambrosius, & S. Augustinus. at Theodoritus, οὐ προσώχθισε, (vt hic est) posuit, pro, οὐκ ἐβδελύξατο, id est,* nō est abominatus. *Symmachus autem legit,* non reprobauit. *Aqu.* non abiecit. *vt & S. Hieronymus. at Theodotio, οὐκ ἀπώσατο non repulit, & sic de alijs.* B

PARÆNESIS TRIGESIMA.

De † temerario iudicio non ferendo.

FRATRES, si quis ex † simplicioribus fratribus in Synaxe constitutus, aut inter deambulandum vertigine ipsi obueniente, repente humi concidat; non in eo admirandum est, neque obstupescendum: sed potius toto corde ac mente orare oportet Deum; vt in omnibus nos protegat atque defendat. Nam si veraci corde seruierimus ei, non sinet nos tentari vltra † vires: quin & tentatos liberabit. Sic enim in Psalmo scriptum est: Altissimum posuisti refugium tuum. Non accedent ad te mala, & flagellum non appropinquabit tabernaculo tuo. Quoniam Angelis suis † mandabit de te: vt custodiant te in omnibus vijs tuis. In manibus tollent te, ne † fortè offendas ad lapidem pedem tuum. Super aspidem & basiliscum ambulabis, & conculcabis leonem & draconem. Quoniam in me sperauit, liberabo eum: protegam eum, quoniam cognouit nomen meum. † Clamabit ad me, & ego exaudiam eum: cum ipso sum in tribulatione, eripiam eum & glorificabo eum. Longitudine dierum replebo eum, & ostendam illi salutare meum. Et rursus: Qui confidunt in Domino, sicut mons Sion: non commouebitur in æternum, qui habitat in Hierusalem. Et iterum: Iunior fui, etenim senui: & non vidi iustum derelictum, nec semen eius quærens panes. Atqui vertigo ex efferuescentia acutæ choleræ accidit: aut etiam ex abundantiore humore: aliquibus autem & ex corporis debilitate atque languore: interdum verò aliquid huiusmodi comparat atque molitur diabolus, cùm nequeat vel opere † vel sermone fratrem vincere; vt saltem hac machinatione confundens eum, repellat † à stadio. Cæterùm Dominus non sinet vltra vires ipsum tentari; sed citò confirmabit cor eius. At certè non simpliciter, neque casu impetum facit in fratrem: sed cùm illius cogitationes, distractionibus iracundiæ perturbantur. Alius autem in manus traditur inimici, ex Dei permissione; idque ex elatione quadam, quando seipsum fallacibus inimici consilijs commiserit, & dicit: Ecce præ omnibus hominibus magis probatus es, & non est ex ijs, qui similis sit tibi super terram, aliaque his sublimiora, aut potius grauiora. præterea etiam rectè facta sibiipsi adscribens, & non Deo honorem deferens, † tamquam à quo auxilium acceperit. Hic ergo in tentatoris manus traditur; vt correptus, infirmitatem cognoscat suam, & non obliuiscatur auxilij eius, qui dicit: Quando cuncta feceritis quæ præcepta sunt, dicite: serui inutiles sumus. Nam qui seipsum exaltat, humiliabitur. Fieri enim non potest, vt qui in veritate Dominum diligunt, diaboli dominio potestatique subijciantur. Siquidem diabolus agitare conatur atque conuellere, sed euellere radicitus non valet.

C D E

† al. De vertigine, & tentatione inimici.
† al. ex magis pijs ac religiosis fratribus.
† al. supra quod possumus.
Psalm 90.
† vulg. mandauit.
† al. ne vmquam.
† vulg. Clamauit.
Psal. 124.
Psalm 36.
Eccl. 2.
Vertigo vnde nascatur.
† al. vel dolo atque versutia.
† al. persuadet fratri vt recedat à stadio.
† al. vt qui à Deo succursum acceperit.
Lucæ 17.
Matth. 23. & Lucæ 14. 18.

A valet. quemadmodum & in Iob accidit, qui in manus quidem tentatoris erat traditus: sed non ausus fuit tentator attingere ipsum, propter tutelam Dei; quamuis etiam potestatem à Deo accepisset, vtendi eo sicut voluisset, salua tamen anima iusti: Nam vicit iustus aduersarium solo amore ac desiderio, quo verè in Deum ferebatur. Datus porrò & Apostolo est stimulus Angelus Sathanæ: sed illum deuicit, per eum qui dilexit ipsum, Dominum nostrum Iesum Christū, quem mente continebat, in charitate perfecta. Neque enim ægrotare secundùm carnem, est * delictum; neque in damna, & tribulationes incidere, est lapsus atque ruina: sed in tentationibus non probatum inueniri. Videmus quippe, ne in porcos quidem inimicum potestatem habere, citra permissionem diuinam. Ego quidem alium, virtutis amore, in columna constitutum adspexi: putasne si potestatem tollendi B quos vellet, haberet; talem ipse è vestigio vnà cum columna non detraxisset? Vnde nouimus contusam esse potentiam eius, per virtutem pretiosæ passionis, & Crucis Saluatoris nostri Iesu Christi. Ne ergo pertimescas serue Christi; nec conturbentur cogitationes tuæ; neque recesseris à loco, vbi proficis in Domino. Credimus enim ei, qui dixit: Vestri autem etiã capilli capitis omnes numerati sunt. Et, Ecce dedi vobis potestatem calcandi super serpentes, & scorpiones: & super omnem virtutem inimici; & nihil vobis nocebit. Sagittæ enim paruulorum, factæ sunt plagæ eorum; & infirmatæ sunt contra eos, linguæ eorum. Quando ergo in varias incideris tribulationes, non te ignauum ac pusillanimum præbueris: cùm dicat Propheta: Domine In tribulationibus memores tui fuimus. Et, multæ tribulationes iustorum; & ex omnibus hisce liberabit eos Dominus. Vnde & in alio loco dicit: Respicite in veteres generationes, & videte quis sperauerit in Domi- C no, qui sit confusus? Quis enim permansit in mandatis eius, & derelictus est? aut quis inuocauit eum, & despexit illum? Quoniam pius & misericors est Dominus, & remittit peccata, saluatque in tempore tribulationis. Timor ergo Domini, turris fortitudinis est à facie inimici. Ne ergo turrim diruas, atque ita non capieris. Verùm ad solum benignissimum accede Deum, cum Propheta ad ipsius clamans bonitatem: In te Domine speraui; ne * confundar in æternum, in iustitia tua libera me, & eripe me. Inclina ad me aurem tuam, accelera vt eruas me. Esto mihi in Deum protectorem, & in domum refugij, vt saluum me facias. Quoniam fortitudo mea & refugium meum es tu: & propter nomen tuum deduces me, & enutries me. Educes me de laqueo hoc, quem absconderunt mihi: quoniam tu es protector meus Domine, In manus tuas commendo spiritum meum: redemisti me Domine Deus veritatis. Vt & ipse, quod scriptum est, ad * nos dicat, hoc modo: D Ego ero tecum, & non deseram te, neque despiciam te: Viriliter age, & confortare. Rursusque * ait: Ne timueris à facie eorum; neque paueas coram ipsis. Quoniam ego tecum sum, inquit Dominus, vt eripiam te. Gratias ergo benignitati eius agens, procide coram eo, dicens: Impulsus euersus sum vt caderem; & Dominus suscepit me. Fortitudo mea, & laus mea Dominus: & factus est mihi in salutem. Ipsi gloria, in seculorum secula. Amen.

Iob 1. 2. & 6. Iob 2. 2. Cor. 12. * al. est succumbere. Matth. 8. & Lucæ 8. Exemplum memorabile. Matth. 10. Lucæ 10. Psalm. 63. Psalm. 33. Eccl. 2. Psalm. 30. * vul. non confundar. Ibidem. * al. ad te dicat Iosue 1. Psal. 26. 30. 55. * al. ait Dominus. Hierem. 1. Psalm. 117.

SCHOLIA, ET VARIÆ LEctiones.

E Parænesis trigesima, De temerario iudicio, &c.] *Pro hac Inscriptione, in Codice Cryptafer. ponitur simpliciter absque addit.* Parænesis Vigesima octaua. *& in Sfort.* Parænesis 29. *& al.* 30.] *In Candiano autem MS. est:* De vertigine, & tentatione inimici.] *At in Vatic. sic:* Quòd à maligno terreri non oporteat: sed neque languescere atque pigrescere in tentationibus. quodq; potestatem nullam inimicus habeat, absque permissione Dei.] *De quibus omnibus sparsim in præsenti hac Parænesi agitur.*

Sicut scriptum est: Altissimum posuisti refugium tuum. non accedent ad te mala, &c.] *Locus est Psalm. 90. conformisque hic est lectio Auctoris cum edit. LXX. In vulgata autem Lat. legitur:* non accedet ad te malum, &c.] *Et in sequent.* Quoniam Angelis suis mandabit de te, &c. *vt est hic apud Auctorem, & LXX. at in vulg.* mandauit de te.] *Deinde hic & apud LXX. est:* in manibus tollent te. *sed in vulg.* portabunt te.] *Postea, pro* (ne fortè offendas ad lapidem pedem tu-

um) *al. est*: ne quando offendas ad lapidem, &c. *& al.* ne vnquam offendas, vel impingas, &c. *vt est apud Basilium, in hunc Psalmi locum. Et denique in illa parte eiusdem Psalmi:* Clamabit ad me, & ego exaudiam eum, &c. *vt est in tribus Auctoris nostri mmss. nam Græcè in illis legitur,* κεκράξεται πρός με. *& in alio Ephræm MS.* κεκράξεται πρός με. *Pro eodem. Pro quibus in edit. LXX. reperitur* ἐπικαλέσεταί με, inuocabit me, *vel,* ad me, &c.] *& in vulg. Lat.* clamabit ad me. *at in pluribus reperitur,* κεκράξεται πρός με, clamabit ad me, &c.] *vt hîc apud nostrum Auct. & alios antiquos Patres Græcos, Basilium, Chrysostomum, &c. in expositione, vel allegatione istius loci Psalm. nonagesimi.*

Atqui vertigo ex efferuescentia acutæ choleræ accidit, aut etiam ex abundantiore humore, &c.] *Vertigo morbus capitis describi solet à naturalibus, qui ex frigidis lentisq́, humoribus sursum ex ventriculo commeantibus oritur; ita vt sic affectis parua occasione succidant. Sic dicta, quoniam ob oculos eorum verticosa quadam & rotatilia circumagi videantur: vnde & σκότωμα, & σκότωσις Græc. vt hîc apud Auctorem, consentitq́, in naturali historia sua Plinius libro septimo cap. 6. vbi de conceptibus, & signis sexus, quæ in grauidis partum præueniunt, agens, de Vertigine sic loquitur: A conceptu decimo die dolores capitis, oculorum vertigines tenebræque, fastidium in cibis, redundatio stomachi, indices sunt hominis inchoati, &c.] Hinc quoque Cicero 2. Tuscul.* μεταφορικῶς, *vertices dolorum, (*ἴλιγγας*) dixit, pro vertigine, rotationeq́, quæ in doloribus circumagit, lancinatque præcordia. Nunc nunc (inquiens) dolorum anxiferi torquent vertices, &c.] Cæterùm S. Pater Ephræm plures hoc loco vertiginis adducit caussas, eamq́, aliquando ex efferuescẽtia acutæ choleræ affirmat accidere; aut etiam ex abundantiore humore; aliquibus etiam ex nimia corporis debilitate atque languore: interdum verò etiam aliquid (inquit) eiusmodi comparat & molitur diabolus; cùm nequeat vel opere vel sermone, fraude vel dolo atque versutia fratrem euincere; vt saltem hac machinatione, eum confusum repellat abstrahatq́, à stadio, siue, (vt alia ibi habet lectio) sic fraudulenter persuadeat fratri, vt recedat à stadio, &c.*

Sagittæ enim paruulorum factæ sunt plagæ eorum, & infirmatæ sunt contra eos linguæ eorum.] *Ita hunc locum Psalmi 63. hîc legit Ephræm, consonatque vulg. sed in edit. LXX. paullo aliter sic:* Sagittæ infantium factæ sunt plagæ eorum: pro nihilo habuerunt eum linguæ eorum, &c.] *nam Græcè ibi est,* καὶ ἐξουθένησαν αὐτόν. *at hîc apud nostrum Auctorem* καὶ ἐξησθένησαν ἐπ' αὐτούς, *infirmatæ sunt contra eos, & sic vulg. sicq́, passim apud alios Patres Græcos, consentiuntque cum eadem hac lectione psalteria, Æthiopicum, & Arabicum, & metaphrasis Apollinarij, & Psalterium vetus, & S. Augustinus, &c.] S. Hilarius autem hîc legit,* & nihil habuerunt contra ipsos linguæ eorum, &c.] *Hunc porrò locum pulchrè hîc Ephræm aduersus inimicorum, & maximè inuisibilium insultus atque insidias accommodat, quomodo & S. Basilius doctè eumdem alibi super illud,* Sagittæ paruulorum, &c.] *exposuit dicens:* Verumtamen licet tanta sint vsi contra me potentia, & versutia, scopum tamen minimè sunt assequuti: sed perinde ac si ad modum adolescentum mittantur iacula, quæ nihil damni inferunt percusis: sic quoque istorum linguæ illis quidem quos tangunt, nihil læsionis inferunt: aduersum eos verò qui ipsas agitant, nocumentum refertur, &c.] *Ita Basil. in Scholijs Psalmi 63. hîc citati.*

Vnde & alio in loco dicit: Respicite in veteres generationes, & videte, quis sperauerit in Domino, qui sit confusus, &c.] *Locus est Ecclesiast. siue Sapientia Sirach 2. cap. vbi verba vertimus sicut Auctor ea hîc citat: cùm non semper ita adamussim illa adducat, vt sunt in Sacr. Codic. sed interdum solum sensum referat, vt etiam hoc loco. vbi in vulg. est:* Respicite filij, nationes hominum: & scitote quia nullus sperauit in Domino, & confusus est. &c.] *at in edit. LXX. lectio paullo conformior cum illa nostri Auctoris reperitur, & sic se habet:* Respicite in antiquas nationes, & videte; quis confidit in Domino, & confusus est? aut quis permansit in timore eius, & derelictus est, &c.] *quamquam exiguum in his, aut penè nullum videatur esse discrimen, vt in similibus sæpe alibi.*

Ad benignissimum accede Deum, cum Propheta ad ipsius bonitatem clamans: In te Domine speraui: ne confundar, &c.] *Verba ista sunt Prophetæ, Psalm. 30. vbi in vulg. legitur hîc:* In te Domine speraui, non confundar in æternum.] *at in editione LXX. quæ huic consentit cum lectione Ephræm habetur* μὴ καταισχυνθείην, ne confundar, &c. *est enim obsecrantis, & ita hîc interpungitur:* In te Domine speraui, ne confundar in æternum.] *ita etiam in Hebræo. De reliquis, vide in Scholijs edit. LXX.*

Rursusque ait: Ne timueris à facie eorum, neque paueas coram ipsis. Quoniam ego tecũ sum, ait Dominus, vt eripiam te.] *In alio Auctoris MS. hîc aliter sic legitur:* vt eruam & liberem te ab omni malo.] *In editione autem LXX. est:* Ne timeas à facie eorum: quia ego tecum sum, vt eruam te, dicit Dominus.] *absque addit. (*μηδὲ δειλιάσῃς ἐνώπιον αὐτῶν, *neque expauescas coram ipsis) vt hîc apud Ephræm, quod etiam in vulg. hîc deest, locus est Hieremiæ, 1. cap.*

PARAE-

A

PARÆNESIS TRIGESIMA PRIMA,

De Humilitate.

CHarissime frater, si promotus fueris, vt in supremo consistas gradu, caue obliuiscaris humilitatis, ac modestiæ animi: vt si quando tibi è gradu descendere contigerit, viam inuenias; & non inopinato, grauique casu corruas. Hoc quippe aliquibus ex propria accidit ingratitudine
B atque inscitia, dum eum non agnoscunt, qui ipsis donauit gratiam. Nam si * benefactorem agnouissent, non eius mandatis inobedientes se præbuissent: & si non inobedientes fuissent, non sanè dilapsi essent. quemadmodum & scriptum habetur: Qui seipsum exaltauerit, humiliabitur: & qui seipsum humiliauerit, exaltabitur. Ideo & in Psalmo ait: Vidi impium superexaltatum, & eleuatum, sicut cedros libani. & transiui, & ecce non erat; & quæsiui eum, & non est inuentus locus eius. Custodi innocentiam, & vide æquitatem: quoniam sunt reliquiæ homini pacifico. Rursusque dicit: Dominus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam. Et per Apostolum admonet, dicens: Non alta sapientes: sed humilibus consentientes. Alibique dicit: Non teipsum exaltes; ne fortè cadas, & adducas animæ tuæ inhonorationem: & reuelet * Dominus absconsa tua, & in
C medio synagogæ elidat te: quoniam accessisti malignè & absque timore ad Dominum: & cor tuum plenum est dolo & fallacia. Propterea fratres, studeamus humiliare animas nostras coram Domino: vt nos exaltet in tempore visitationis. Ipse enim est, qui suscitat à terra inopem, & de stercore erigit pauperem. Quicumque enim seipsum, ob pietatem humiliare noluerit sponte; * humiliabitur inuitus. Quoniam & in iusto Iob scriptum reperitur: Apud ipsum est potentia, & fortitudo; ipsi scientia, & intellectus. Qui ducit consiliarios captiuos: iudices autem terræ rapit in stuporem. Qui collocat reges super sedes, & * præcingit baltheo lumbos eorũ. Qui sacerdotes captiuos emittit, dynastas autem terræ euertit. Qui commutat labia fidelium: intelligentiã verò senum cognouit. Qui ignominiam effundit super Principes: humiles autem sanitati restituit. Diligamus
D igitur humilitatem charissimi, quoniam ipse Dominus dixit: Tollite iugum meum super vos, & discite à me; quoniam mitis sum, & humilis corde: & inuenietis requiem animabus vestris. Iugum enim meum suaue est, & onus meum leue. Etiam benedicte, etiam glorificate, etiam misericors, etiam amator hominum optime, valde iugum tuum suaue est, & onus tuum leue, in omnibus accedentibus, ad seruiendum tibi in vero corde. Quoniam te decet gloria, & potentia, ac fortitudo, in secula seculorum. Amen.

*al. beneficium.
Matth. 23.
Lucæ 14. 18.
Psalm. 36.
1. Pet. 5.
Rom. 12.
Ecclis. 1.
*al. Deus.
Ibid. Eccl. 1.
1. Pet. 5.
Psalm. 112.
*al. inuitus humiliabitur a dæmonibus.
Iob 12.
Iuxta LXX.
*al. circumdedit.
Matth. 11.
Ibidem, & 1. Ioan. 5.
Ibidem.

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES.

E *PARÆNESIS istã rectè conformiterque in omnibus manuscriptis huiusce Auctoris, inscribitur* (De Humilitate.) *quòd totum hic Argumentum in illa celebranda virtute consumatur. De qua & multis alijs in locis sparsim agit Ephram, tam Tomo 1. quàm hoc secundo, in Superioribus præsertim Parænesib. sed plenius & ex professo magis hic postea,* in centum capitibus, de Humilitate. *sub finem huiusce Tom. 2.] De cuius præconijs, etiam S. Basilium vide, & primo quidem in Homilia de Humilitate, cuius initium est:* Debebat homo in gloria quam apud Deum habebat manere, &c. *per tot. ac alibi in Sermone de abdicatione siue renuntiatione seculi, cuius initium est:* Venite ad me omnes qui laboratis, &c.] *vbi non longè a fine, humilitatem virtutum omnium contentricem, & quasi quandam sagenam dicit, &c.] nec non in Respons. ad Interrogationem 198.* Quid est humilitas, aut quomodo hanc assequemur, & legitimè conficiemus?] *item in oratione de Humilitate, & vana gloria, quæ incipit:* Difficile quidem est, vt is qui nec omnium infimus esse cupit, &c. *est inter posteriùs ibi adiectas, pluribusque alijs apud eum sparsim locis alibi. Quam & eamdem Virtutem insigniter S. Chrysostomus celebrat, in Homilia 3. ad popul. Antiochen. cuius principium est:* Ne altum sapiamus

amus ô homines, nec inflemur, cùm terra simus & cinis, fumus & vmbra, &c. *vbi humilitas radix omnium bonorum ostenditur, &c. Et in Sermone contra superbiam, etiam Tomo quinto inter didactica & parænetica posterius addita, cuius ibi initium est:* Si quis natura in mentis valetudinem inciderit, &c. *Nec non in Homilia 4. de verbis Esai. Vidi Dominum, &c. ac Homil. 8. in Psalm. 122. Tomo 1. & Homil. 15. in cap. Matth. 5. & Homil. 59. in cap. 16. Matth. ac Homil. 66. in cap. Matth. 20. & 21. item Sermone 5. in Epist. ad Philipp. cap. 1. vbi omnium bonorum caussa ostenditur humilitas. ac Sermon. ibidem 6. in cap. 2. ad Philipp. multa in laudem τῆς ταπεινοφροσύνης i. humilitatis, in medium adducuntur. sicut etiam apud Abbatem Dorotheum in pulcherrimo Sermone 2. De cordis humilitate, & modestia, aliosque alibi.*

A

Alibiq; dicit: Non teipsum exaltes, ne fortè cadas: & adducas animæ tuæ inhonorationem: & reuelet Dominus absconsa tua, &c.] *Locus est Ecclesiast. siue Sapientia Sirach 1. cap. vbi partim cum vulg. & partim cum edit. 70. Auctoris lectio consentit, & proinde vtrisque hic in versione nos accommodauimus. Legitur autem in vulg. sic:* Attende in illis, ne fortè cadas, & adducas animę tuæ inhonorationem: & reuelet Deus absconsa tua, & in medio synagogę elidat te: quoniam accessisti malignè ad Dominum, & cor tuum plenum est dolo & fallacia.] *at in edit. LXX. ad verbum sic:* Non exaltes teipsum; ne cadas, & adducas animæ tuæ inhonorationem: & reuelabit Dominus absconsa tua, & in medio synagogę elidet te. Quoniam non accessisti ad timorem Domini, & cor tuum plenum est dolo.] *vnde quæ in his lectionis sit conuenientia, quæq; differentia, quiuis cognoscere facilè poterit.*

B

Quoniam & in iusto Iob scriptum reperitur: Apud ipsum potentia & fortitudo: ipsi scientia & intellectus. Qui ducit consiliarios captiuos: iudices autem terræ in stuporem rapit. *(& vt alia hic habet lectio)* in pauorem misit, &c.] *vbi quasi per omnia, cum lectione LXX. consentit Ephram. cum vulgata autem non item, vbi aliter hoc modo legitur:* Apud ipsum est fortitudo & sapientia: ipse nouit & decipientem, & eum qui decipitur. Adducit consiliarios in stultum finem, & iudices in stuporem. Baltheum regum dissoluit, & præcingit fune renes eorum. Ducit sacerdotes inglorios, & optimates supplantat. Commutans labium veracium, & doctrinam senum auferens. Effundit despectionem super Principes, & eos qui oppressi fuerant releuans, &c.] *In quibus quia magna lectionis differentia est à Græco textu Ephræm, necessariò hic in translatione editionem sequuti sumus LXX. quòd cum illa, conformitas hoc loco sit maxima, & indifferentia quasi nulla. quamquam tamen & nonnulla huius loci Iob, aliqui aliter atque aliter etiam legant, veluti illud:* (Qui ducit consiliarios *siue* consultores captiuos, &c. *vbi Aquila legit:* qui abducit consiliarios spolia. *& Symmachus.* adducens eos qui prudenter deliberant, in consilij inopiam, &c.] *Deinde vbi hic est:* & præcingit *(vel vt alia habet lectio)* circumdedit baltheo lumbos eorum. *& al.* baltheum lumbi ipsorum, *vt hic est in MS. Cryptafer.*] *Symmachus legit:* & circumcinges eos fune super lumbos, &c.] *Postea vbi est:* Qui permutat labia fidelium, &c.] *Symmach. habet:* euertens labia non errantium, *hoc est, inquit ibi Scholiast. & eorum qui minimè videntur errare, consilia in contrarium conuertit, sicut fecit in Balaam. Et denique vbi est:* Commutans *siue* permutans corda principum terræ, &c. *Aquila legit,* ἀφιστῶν remouens. *& Theod.* μεθιστῶν transferens. *Symmach.* παρατρέπων euertens. *vbi apud S. Augustinum reperitur ac legitur:* reconcilians corda principum populi terræ: eduxit autē eos in viam quam non nouerant, &c.] *Sed de his, plura vide in Scholijs nouæ editionis 70.*

C

D

PARAENESIS TRIGESIMA SECVNDA,

Quòd Christianum oporteat esse longanimem, & immemorem iniuriarum.

Admonitio saluberrima.

SI quæ acerbitas acciderit, non quidem est pessimum id contigisse, sed graue admodum & horrendum persistere in acerbitate. Frater si in tua absentia, contigerit tibi ab aliquo maledici & obtrectari; veneritque alius qui renunciet tibi, fratrem quendam in te maledicta atque conuicia contulisse: tu vt prudens, agnosce cuius ista sit suggestio; & ne aduersus fratrem exacerberis. Quin & ei qui te certiorem illius fecit, sic responde: quamuis contumelijs me consectatus sit, frater tamen meus est; ego * verò conuitijs sum dignus. veruntamen non ex se ipso, contumelia & ignominia me affecit; sed hoc inimicus machinatus est, vt inimicitias inter nos spargat: at Dominus malignum destruet, fratris autem * misereatur, & nos non derelinquat. Sin autem & in faciem rursus dictæ tibi fuerint contumeliæ: ne succenseas atque indigneris, neque citò mente commouearis. Sin porrò de * malo

E

* al. nam & ego contumelias promerui.

* al. miserebitur, & non derelinquet.

A * malo aliquo contigerit in nos conuicia ſpargi: ne ſimus duri corde; ſed * potius lapſum atque erratum corrigamus. At ſi improbi hoſtis ſuggeſtione, hoc acciderit: tu velut conſcius operis, ne indigneris aduerſus fratrem tuum. Nam ſi affectus contumelijs, contumeliam rependas; duplici teipſum contumelia afficis: primùm quidem, quòd contumelioſè tractatus, non patienter ac longanimiter tuleris: deinde verò, quòd impudenter vſus, viciſſim maledixiſti & conuitiatus es. Quando ergo contigerit te conuitijs ab aliquo onerari, ne excandeſcas ira in proximum: ſed mox labijs placidè grauiterque ſubridens, in teipſo iracundiam in pacem conuerte. Cæterùm eſt etiam riſus, qui excitat animum ad iram contra proximum, ſi ad alterum irritandum rideas. Nam ſtultus, inquit Sapiens, in riſu operatur mala. Verùm non de illo hæc dico fratres: ſed vt tamquam bonus & probatus medicus, charitatis admiſceas pharmacum, in vinculo pacis. Ignis enim ignem non exſtinguit. Alioqui ridendum non eſt: ſed vt charitate, grauitate, ac longanimitate, iracundi dæmonis * impetum reprimas. Nam ſcriptum eſt: Ira viri, iuſtitiam Dei non operatur. Alibique dicit: Momentum enim furoris eius, ruina ipſi. Si porrò & frater tuus dum leniter arrides, non ædificatur: ne vincatur ab ira, adnitamur modis omnibus curare ac conciliare fratrem. Cùm dicat Dominus, & Saluator noſter Ieſus Chriſtus: Si offeras munus tuum ad altare, & ibi recordatus fueris, quòd frater tuus habet aliquid aduerſum te: relinque ibi munus tuum ante altare, & vade primùm * reconciliare fratri tuo; & tunc veniens offer munus tuum. Et per Apoſtolum admonet, dicens: Pacem ſectamini cum omnibus, & ſanctimoniam; ſine qua, nemo videbit Deum. Et ne te doceat inimicus improbus dicere: Non triſtor de contumelia qua affectus ſum: ſed quòd

B

C in præſentia fratrum, me conuitijs exceperit. Hoc te conturbat ſerue Domini Ieſu Chriſti? Sed vbi arma tua reliquiſti, ô miles Chriſti? dico autem de Cruce, quæ crux eſt humilitas. ſicut ſcriptum habetur: Humiliauit ſemetipſum, factus obediens vſque ad mortem, mortem autem crucis. Vis oſtendam tibi frater, quòd cum gratiarum actione debemus omnia ſuſtinere, quæcumque pro Chriſto nobis illata ſunt: ſiquidem Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti veſtigijs inſiſtere velimus? Chriſtus eſt vita noſtra, & ſalus animarum noſtrarum. Qui ergo pro Chriſto patitur, pro ſui ipſius ſalute & vita patitur. Oſtendam verò, & * per ſimiles nobis paſſibiles homines, quòd per humilitatem grati acceptique Deo fuerint. primùmq; tibi ab ijs qui ſecundùm carnem ambulant, producam exemplum: deinde ad eos qui ſpiritaliter vitam duxerunt, tranſibimus. Contumelia affectus es? mente pugilum certamen perpende. eoſque qui publicis ſpectaculis * interueniunt: quo-

D modo propter momentaneam gloriam, anxietates & opprobria, ſæpe etiã mortes perferant. Verùm omiſſis illis qui ſecundùm carnem ambulant, veniamus ad eos qui ſecundùm ſpiritum. Quando fugit Dauid à facie Abſalon filij ſui; nonne egreſſus Semei, contumelijs excepit Regem Dauid in conſpectu omnium qui comitabantur ipſum? Num ſeorſim maledicebat Regi? vt dicere quis poſſet, quòd ea de cauſſa patienter ac longanimiter contumeliam Rex tulerit? Et non ſolùm maledicebat, ſed etiam execrabatur, ac lapides in Regem proijciebat: ita vt quidam ex veris amicis, Regi diceret: Quare maledicit canis hic moriturus, Domino meo Regi? vadam & amputabo caput eius. Rex autem ad eum: Quid mihi & vobis eſt filij Saruiæ? * Sinite eum ſic maledicere: Dominus enim præcepit ei, vt malediceret Dauid. Et quis eſt qui audeat ei dicere, quare ſic feciſti? Rurſuſque

E ait: Sinite * eum, vt maledicat: ſi fortè reſpiciat Dominus humilitatem & afflictionem meam; reddatque mihi bonum pro maledictione eius, in die iſta. Vides chariſſime, quòd in humilitate ſeruierint Sancti & iuſti Domino? Si porrò Rex & Propheta cùm eſſet, tantum ſtudium * & humilitatem exhibuerit: quales obſecro eſſe oportebit mendicos, & peccatores? Reuolue ſimul etiam mente, ipſius ſancti Dauid obliuionem iniuriarum, erga Saul. Quare & nos fratres longanimitatem colamus, alter alterius onera portantes. Quis enim eſt miles, qui dum ſuum aſpiciat commilitonem ab * aduerſarijs comprehenſum, non decertet ac pugnet cum aduerſarijs vt * commilitonem ſuum è manu eorum qui captiuum eum ducunt, eximat atque recuperet? Quando autem recuperare eum nequierit, tunc plorat & lamentatur, memor

ſodalis

Marginalia:

* al. de bono aliquo.
* al. ſed ſolùm corrigamur.
Aduerſus contumelioſos, nõ agendum contumelioſè.
Prouer. 14.
* al. iram.
Iacob. 1.
Matth. 5.
* al. reconciliari.
Heb. 12.
Rom. 12. 14.
Philip. 2.
Heb. 2.
* al. ex ſimilibus noſtri paſſibilibus hominibus.
* al. publicis certaminibus interſunt.
2. Reg. 16. 19.
3. Reg. 2.
Ibidem.
2. Reg. 16.
* al. dimittite eum, maledicat mihi.
* vul. dimitte eum, vt maledicat.
2. Reg. 16.
* al. tantũ humilitatis ſtudiũ oſtenderit.
* al. à barbaris.
* al. comprehẽſum ab aduerſarijs.

Ioan. 15 *al. maior hac (al. eo) non est charitas, quàm vt, &c.

sodalis sui atque amici. Nonne multo magis debemus nos pro inuicem ponere animas nostras? Cùm Dominus & Saluator noster Iesus Christus dicat: Maiorem *hac charitatem nemo habet, quàm vt quis animam suam ponat pro amicis suis. Ipsi gloria & potentia, in seculorum secula. Amen. A

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES.

Christianum oportere longanimem & iniuriarum immemorem esse, varijs rationibus atque exemplis, locisq́, Scripturæ vtriusque Testamenti ostendit, pulchraqúe documenta de non vindicandis iniurijs, sed illis patienter potius Christi & Sanctorum exemplo perferendis, in medium hac sua optima Parænese adfert; longanimitatemq́, vehementer commendat. cuius etiam præconia cèlebrat, Tomo 1. vbi de Virtutibus & vitijs, per oppositionem agit: & in particulari, De Longanimitate, & contra de illis qui longanimitate carent, sparsimq́, alibi sæpe. Quod etiam Argumentum tractatum inuenies à S. Ioanne Chrysostomo, in Serm. Vt benedicamus maledicentibus, Christi & Sanctorum exemplo. cuius initium est: Ingemiscendi mihi cupido incessit, &c.] *Tomo 5. & Homil. 31. ad populum Antioch. quæ est: De ira & longanimitate, & mansuetudine. & Homil. 52. ad popul. Quòd in mansuetudine Christum imitari oporteat, & de obliuione malorum. item Homil. 78. ad populum Antioch. Quòd melius sit iniuriam pati, quàm inferre. cuius initium est:* [Nolite errare, &c.] *Nec non in sermone B. Maximi monachi & confessoris ad pietatem exercent. per interrogat. & respons. cuius initium est:* Frater interrogauit Senem his verbis, &c.] *quasi circa medium, ibi:* Veruntamen *Pater,* dic mihi quid sit longanimiter agere? *Senex:* Patienter ferre, quæ grauia accidunt, nec temere iram emittere, &c.] *De iniuriarum quoque obliuione, extat Esaiæ Abbatis oratio, quæ inter alias est decima octaua in ordine, & incipit:* Sanctus Apostolus præcipiebat filijs suis, &c.] *ac Sermo S. Dorothei Abbat. De ira, & iniuriarũ memoria non habenda. qui inter alios eiusdem Serm. octauo loco positus reperitur, incipitqúe:* Dicebat Euagrius absurdũ esse & à decoro valde alienum, monachos irasci, aut quemquam molestia iniuriave afficere, &c.] *Sermo sanè vtilis est, & plurimum huc faciens, vbi inter alia ostendit Dorotheus, quid inter se differant, μνησικακία, id est,* memoria iniuriarum, *& ὀργὴ, id est,* ira, *ac* θυμὸς *i.* furor, *siue* impetus animi, *&* ταραχὴ *i.* perturbatio. *illorumq́, nominum (quorum & à nostro Auctore fit mentio) differentiam pulchris Similibus, atque exemplis ibi patefacit collustratqúe.* B C

Sin porrò de malo aliquo contigerit in nos conuicia spargi, &c.] *In alio MS. hic pro (περὶ κακοῦ, i.* de malo) *reperitur, περὶ καλοῦ. i.* de bono *siue* honesto. *Sed omnino legendum hic esse, περὶ κακοῦ de malo, & non καλοῦ bono, conuincunt quæ immediatè hic in hæc verba subduntur:* sed potius lapsum atque erratum corrigamus. *siue vt alia ibi habet lectio:* sed solùm corrigamur, &c.] *cùm & aliâs in hisce includeretur contradictio, & sententia vacillaret. quare mendum hic in (καλοῦ) manifestum censendum est, vitioqúe Scriptoris (λ) pro κ positum. qui si rectius ad πρωτότυπον attendisset, sanè περὶ κακοῦ i. de malo hic legisset atque scripsisset.* D

Nam si affectus contumelijs, contumeliam rependis: duplici teipsum cõtumelia afficis, &c.] *Aduersus contumeliosos, contumeliosè non esse agendum, seriò grauiterq́, hic admonet. quod idem & à Basilio ac Chrysostomo in eamdem sententiam est traditum: & à Basilio quidem in Homilia de Ira. cuius principium est:* Quemadmodum in medicorum præceptis, &c. *circa med. ibi:* Quando contumelia tentaris, illud existima, periculum de te fieri, an Deo per patientiam adhæreas, seu per iram in aduersarij partes inclines, &c.] *vbi consequenter quo pacto conuicia, & contumeliosi facilius tolerari superariq́, possint: tum quæ Longanimitatis & patientiæ commoda, quæqúe contumeliosorum mala ac damna, copiosè ostenditur. quemadmodum & apud Chrysostomum, in Act. Apostol. cap. 24. Homil. 50. vbi luculenter ipse demonstrat, illos seipsos contumelijs afficere, qui conuicia rependunt, & cum contumeliosis contumeliosè agunt. post med. ibi:* Accusas quòd contumelia affectus es? quare igitur & ipse in hoc crimen incidis? Cur teipsum percutis? mane sine passionibus; mane absque vulneratione: non volens vulnerare alium, & teipsum inijcis in malum? *ac paullo post:* Et quomodo, inquis, possibile est; eum qui contumelia afficitur ferre? quomodo autem non possibile, dic obsecro? Vulnusne nobis nascitur ex verbis? cicatrices in corporibus? quantum igitur nobis erit damnũ? atque ita si voluerimus, possumus ferre. Ponamus nobis legem, ne doleamus: dicamus nobis ipsis, non est inimicus, infirmitatis est, & verè ex infirmitate est.] *& quæ ibi apud Chrysostomum sequuntur postea, ad finem vsque citatæ iam Homiliæ 50. valde huc facientia, lectuqúe in hoc Argumenti genere dignissima.* E

Quando fugit Dauid à facie Absalon filij sui; nonne egressus Semei, cõtumelijs affecit Regem Dauid? &c.] *Exemplum longanimitatis Regis ac Prophetæ Dauid maxima ab improbo Semei contumelia affecti, (quam & patientissimè tulit) hic in medium affert. cuius historia continetur 2. Reg. 16. ac 19. & 3. Reg. 2. sparsimqúe refertur & amplificatur ab ipso Ephræm etiam alibi, ac præsertim Tomo 1. in Tractatu de Morbo linguæ, alijsq́, vitijs, vbi Dauid innocentia & patientia commendatur: Semei autem*

A *tem in illum contumelia, & maledicentia vehementer improbatur, atque damnatur. Consonantquè istis quæ in Homilia de ira, iam ante citata Magnus adducit Basil. in hæc verba:* Oportet itaque motus animi insanos ac præcipites exemplo Sanctorum, ac beatorum præceptorum memoria cohibere: quomodo Magnus Dauid, & qua mansuetudine iniquitatem Semei tulerit: non enim iræ locum dedit, in Deum caussam transferens; quoniam Dominus (inquit) mandauit Semei vt maledicat Dauid. Cumque audisset se virum sanguineum & iniquum vocari, minimè succensuit: sed tolerando sese humilem reddidit, ac meritam sibi infligi contumeliam putauit, &c.] *quæ eadem valde conformiter etiam hic ab Auctore non sine amplificatione recensentur, & verbis Scripturæ accommodantur.*

Si porrò Rex & Propheta cùm esset, tantum studium exhibuerit & humilitatem, &c.] *vbi alia lectio habet:* Si Rex & Propheta cùm esset, tantum studium circa humilitatem demonstrarit. *& al.* tantum humilitatis studium ostenderit. *& al.* tantum humilitati detulerit, &c.] *est autem Argumentū à maiori, quo omnes ad humilitatis, longanimitatis, & patientiæ studia prouocamur, & excitamur.*

B Ipsi gloria & potentia, in seculorum secula.] *ita in tribus reperitur mmss. at in alijs duobus sic legitur atque concluditur:* Ipsi gloria cum Patre, & sanctissimo Spiritu, in æterna secula. Amen.] *vbi etiam vtraque lectio bona est, & Auctori familiaris.*

PARAENESIS TRIGESIMA TERTIA,

De Patientia & Compunctione.

CHarissimi. Præbeamus nos tamquam strenuos milites, pro Rege nostro Christo alacriter mortem oppetentes. Quando enim adhuc in seculo eramus, quando in humanis negotijs versabamur, talia non patiebamur, neque tot ærumnas sustinebamus: Nunc autē cùm accesserimus ad Dominum, vt ei maximè placeamus; incursiones eiusmodi, tentationes, vexationesque in nos improbi hostis excitantur. Vides autē nos hæc Domini caussa perpeti: cùm enim nobis inimicus inuideat, nosque à vitæ via conetur abducere, in mollitiem desidiamque nos inducit; ne Deo complacentes, saluemur. Quantum igitur aduersum nos malignus exsurgit: tantum nos in patientia inueniamur viriles, magnanimi, strenui & alacres, paratos nos præbentes ad sustinendum vsque ad mortem, propter spem in Christum; & cunctæ eius insidiæ dissoluentur. Habemus siquidem defensorem & propugnatorem nostrum Christum, quique nobis oppressis & sperantibus in ipsum patientiam præbet, illosque * confundit; nobis interim præmia victoriæ atque laborum, id est, Regnū cælorum, propter Dominum, reportantibus. Præbeamus ergo nos velut incudes percussi, & nequaquam terga vertentes; neque aliquam notam mollitiei, vel despicientiæ, desidiæve per flagella atque tentationes in nos ipsos admittentes. Cæsi vincamus aduersarium, per patientiam: Etenim Dominus noster sic hanc vitam traduxit, flagellatus, cōtumelijs affectus, consputatus, lapidatus, ac denique ignominiosa quoque morte crucis, ab impijs affectus: omniaque sustinuit propter nostram salutem, nobis exemplum vitæ relinquens, vt qua via tribulationum, tentationum, ac mortis ipse ambulauit, eadem quoque qui in ipsum verè credunt, & cohæredes Regni eius fieri desiderant, iter suum instituant. Vt quemadmodum ipse per multas passiones, postremò autem in Cruce moriens, vicit crucifixus, & moriens superauit, interemit, cōdemnauitq; peccatum in carne, abigens aduersarias potestates, sicut scriptum est: Expolians principatus & potestates in cruce, * ostentauit palam, triumphans illos in semetipso: Ita & nos omnem ipsius insultationem, angustiamque ab hoste improbo illatam, viriliter alacriterq; etiam ad mortem vsque si sustinuerimus; tunc aduersarium superabimus, per fidē & patientiam, ac spem firmam in Dominum. Sicque probati inuenti, & hinc redemptionem merebimur, sanctique Spiritus sanctificatione implebimur, & hæreditatem deinde vitæ æternæ consequemur. Nam in spiritali certamine, victoria contra aduersarium, per passiones & mortē comparatur. Patiendo igitur & moriendo propter Dominum, promptissimè superabimus omnem inimicorum potestatem. Neque ergo nobis laboriosum sit, quamcumque tribulationem ac tentationem perferre: sed desiderium omne figentes in Dominum, & ob oculos mortem eius statuentes; cum patientia, quæcumque sustinebimus. Et sicut

Opponit vitam, quæ agebatur in seculo, ei, quæ in solitudine, & cœnobio.

*. al. dedecorat.

Matth. 26. 27. Marc. 14. 15. Lucæ 22. 23. Ioan. 18. 19. 1. Pet. 2. Ephes. 2. Phil. 2. 3. Coloss. 1. & Heb. 12. Coloss. 2.

* ἐδειγμάτισε.

Matth. 16. ac 20. Marc. 8. Lucæ 9. & 14.

dictum est à Domino: Quotidie tollentes crucem eius, quæ est mors, sequamur ipsum. atque ita facilè quamcumque afflictionem tolerabimus, siue occultam siue manifestam. Si enim mortem à Domino sustinere exspectamus, & coram oculis ponentes, semper desideramus: quanto magis qualescunque afflictiones graues, opportunè importuneque cum omni prorsus gaudio sustinebimus? Propterea graues nobis, molestæ, & intolerabiles res aduersæ videntur; cùm mortem Domini continuò ob oculos constitutam non retinemus, ipsumq; non semper mens concupiscit. Nam qui Christum possidere desiderat: etiam pro ipso pati, optabile omnino illi est, & expetendum. Itaque Christi amatores in hoc apparent, quando omnem tribulationem ipsis superuenientem, generosè alacriterque propter spem in Deum sustinent. Quocirca obsecremus Dominum, vt intellectum nobis concedat, ad cognoscendam diuinam eius voluntatem, prompteque præstandam eam, in omni patientia & longanimitate, cum gaudio & exultatione, quam ipse largiatur nobis, confirmans nos in omni beneplacito suo: vt probati, dignique reperti, æterna perfruamur salute. In Christo Iesu Domino nostro: Cui gloria & potentia, in secula seculorum. Amen.

Heb. 6. & 12.

Coloss. 1. Ephes. 4. Heb. 6. & 12.

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES.

HVC pertinent, *quæ in opusc. De institutione vitæ perfectæ alibi adducit S. Basilius Cæsareæ Episcopus, vbi tractat: Quòd Christi omnino exemplum, viro perfecto in cunctis sit imitandum, &c. Et quæ apud ipsum sunt. Ephram Tom. 1. in Tractat. De Patientia. cuius initium est:* Qui Deo placere cupit, &c.] *per tot. sed maximè circa finem. ac apud alios alibi.*

Quando enim adhuc in seculo eramus, talia non patiebamur: nunc autem, &c.] *Opponit vitam quæ agebatur in seculo, ei quæ in solitudine & cœnobio. & quomodo maior in hac quàm in illa, perfectio requiratur; & in aduersis pro Christo perferendis tolerantia atque patientia, & in bono perseuerantia, ostendit. Christiq; passiones varias describit, & perfectam imitationem vestigiorum ac passionum ipsius, cunctis proponit, luculenterq; rationem bene imitandi eum, exponit.*

Præbeamus nos velut incudes, percussi; & nequaquam terga vertentes, &c.] *Similia sunt quæ apud Ephram alibi adducuntur, Tomo 1. in Tract. de Fide. cuius ibi initiū est:* Dominus noster in Euangelio, &c. *ibi:* Et quemadmodum incus aliqua licet semper verberetur, non tamen dat tergū, &c. sic & qui se verum vult gerere Christianum. *& quæ postea consequuntur ibidem, valde huc pertinentia, sicut & ea, multoq; magis, quæ circa finem tract. iam allegati de Patientia habentur, Tom. 1. ibi:* Simus ergo tamquam incudes quædam; quamuis cædamur, non tamen cædamus, &c.] *vbi paucis solùm verbis immutatis, omnia quasi cum hisce sunt eadem.*

Sicut scriptum est: Exspolians principatus ac potestates in Cruce, ostentauit palam, &c.] *in hunc Apostoli locum Coloss. 2. hic legit S. Ephram, vbi & vim verbi* (ἐδειγμάτισε) *in translatione nostra expressimus. quod idem quoque S. Chrysostomi præstitit Interpres, sic eumdem hunc Pauli locum in Homil. 3. in Epist. ad Coloss. cap. 2. Latinè conuertens reddensq;:* Exspoliatos principatus ac potestates ostentauit palam, triumphās de illis per seipsum, &c.] *at in vulg. paullò aliter, hoc modo:* Expolians principatus & potestates, traduxit confidenter palam, triumphans illos in cælestibus, &c.] *vbi lectionis cernere clarè licet consensionem & differentiam. citaturq; idem Apostoli locus iisdem vt hic verbis, Tomo 1. in Sermone de Patientia. cuius initium est:* Qui Deo placere cupit, eiusque hæres per fidem euadere, &c.] *non longè à fine eiusd. aliisq; in locis alibi.*

Si enim mortem à Domino sustinere exspectamus: quanto magis, &c.] *Comparatio fit à minori ad maius. q.d. Si vellet nos Dominus mori, ferendum patienter esset: quanto magis cætera quæ leuiora sunt morte, æquanimiter toleranda sunt, &c. de quibus ibi latius ac plenius.*

PARAENESIS TRIGESIMA QVARTA,

De Passionibus ac perturbationibus animi.

VIR in torpore ac negligētia dies suos transigens, seipsum decipit, prorsusque * non cogitat de bonis, quæ Dominus Deus iustis præparauit. nec supplicia peccatoribus parata considerat, sed seipsum absque timore vllo pascit: in tali autem omnem concupiscentiam operatur carna-

* al. planè non cogitans, &c.

A carnalē hostis improbus; nequitq; talis intelligere, qua ratione ne porta quidem Vrbis potest animaduertere, quinam per eam ingrediantur, & exeant. Nam concupiscentia in mentem eius ingressa, oculos ipsius obuelat. Athletas porrò varijs modis inimicus oppugnat: & ante quidem consummationem iniquitatis, vehementer eam in oculis ipsorum imminuit; potissimum verò concupiscentiam voluptatis carnalis: tantumq; eam in ipsorum oculis, priusquā peragatur scelus, extenuat improbus; quomodo si quis poculum aquæ frigidæ humi effunderet. Consummato autem iam scelere, vsqueadeò illud extollit atque exaggerat malignus in manibus fratris qui in illud incidit, vt nihil supra. Quin etiam desperationis aduersus eum vndas excitans; sæpe quoque & per parabolas se illi opponit, talia ipsi suggerens, dicensq;. Quid fecisti, inanis & inutilis operarie? Nunc patefaciam tibi, cui labor tuus sit similis: Quemadmodum si quis sibi plantasset vineam, quam B studiosè coluisset atq; custodisset, donec fructum ferret: deinde illa vindemiata, vini cados impleslet; tum verò repentè surgeret, arreptaq; securi dolia frangeret, effusumq; vinū periret: huic simile est opificiū tuum. Hæc improbus dæmon fratri suggerit, volens ipsum in * profundum desperationis deprimere. Quare hasce inimici machinationes prænoscens, frater charissime, fuge peccatum. Et si fortè in delicto aliquo præoccupatus fueris; ne in eodem permaneas errato: verùm resurge, & * conuertere ad Dominum Deum tuum, in toto corde tuo: vt saluetur anima tua. Ad improbam porrò cogitationem dicito: Et si dolia confregi, vinumque deperdidi; vinea tamen adhuc superest, & Dominus longanimis est, & misericors, ac iustus: & spero bonitate eius mihi cooperante, fore vt iterum ipsius vineam studiosè excolam, atque custodiam; ac dolia ex ipsa * vt anteà complcā. C Ait quippe per Prophetam Esaiam ipse: Si fuerint peccata vestra, vt phœniceum, quasi niuem dealbabo: &, si fuerint vt coccinum; velut lanam dealbabo. Et, si volueritis, & audieritis me; bona terræ comedetis. Si autem nolueritis, neq; exaudieritis me; gladius deuorabit vos: os enim Domini locutum est ista. Ipsi gloria, in secula seculorum. Amen.

A Simili.

Athletæ diuersimodè impugnantur ab hoste.

A Simili.

*al. in foueam ac puteum desperationis demergere.

*al. & vade.

Allegoricè dicta.

*al. sicut & prius.

Esai.1.

Iuxta LXX. Ibidem.

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES.

IN *omnibus manuscriptis Romanis, vt & duobus Venetis S. Marci, hæc pariformiter inscribitur Parænesis, περὶ παθῶν, id est,* de passionibus ac perturbationibus animi. *in solo autem Cod. Cretensi siue Cand. est:* De assensione seu approbatione cogitationum.] *& licet de consensione cogita-* D *tionis, aut potius contra eam, hic quoque agatur; tamen quia generaliter Parænesis aduersus quascumq; animi passiones, prauosq; affectus instituta videtur, à potiori etiam parte meritò denominanda est, inscribendaq;, vt in pluribus reperitur Græc. manuscript. περὶ παθῶν* .i. de passionibus, &c. *de quibus in genere, plura qui nosse aut legere voluerit, videat Tom.1. Ephræm, in Sermone De passionibus siue perturbationibus animi. per tot. ac nostris ibi adiectis Scholijs. vbi copiosius de istis agitur, Auctoresq; de ijsdem reprimendis tractantes citantur.*

Nequitque talis intelligere; qua ratione ne porta quidem Vrbis potest animaduertere, quinam per eam ingrediantur & exeant, &c.]. *Oratio non quidem hoc loco mutila, vt prima fronte apparet, sed potius elliptica in Græco est, quare vt de sententia perspicuitate amplius constaret, ita eam hic Latinè suppleuimus atque perfecimus. quomodo & al. non minus perspicuè sic:* Nec potest talis considerare, quemadmodum nec porta ciuitatis eos scilicet considerat, qui intrant & egrediuntur E per eam, &c.] *atque hinc similitudo clara est, quæ etiam ex antecedentibus, & post sequentibus satis innotescit.*

Si fuerint peccata vestra vt phœniceum, quasi niuem dealbabo; & si fuerint vt coccinum, velut lanam dealbabo, &c.] *Hæc & quæ sequuntur hic Esaiæ verba, ad verbum transtulimus, vt hoc loco sunt, in Græco textu Auctoris, & apud LXX. quibuscum per omnia sunt eadem, vt legenti & conferenti vtrobique Græca planè constabit. At in Latina vulg. paullo aliter ista sic leguntur:* Si fuerint peccata vestra vt coccinum, quasi nix dealbabuntur: & si fuerint rubra quasi vermiculus, velut lana alba erunt. Si volueritis, & audieritis me, bona terræ comedetis. Quòd si nolueritis, & me ad iracundiam prouocaueritis: gladius deuorabit vos, quia os Domini locutum est.] *Vnde in quibus hic lectionis sit conuenientia, & in quibus differentia, quiuis legendo & conferendo, facilè decernet. Locus est Esai.1. etiam alibi sæpius à nostro Auctore citatus, atque illustratus, tum Primo, tum Tertio Tomo.*

A

Vtilis & necessaria Adhortatio.

PARAENESIS TRIGESIMA QVINTA,

Quomodo oporteat consolari pusillanimes.

FRATER suum quærebat fratrem, illoque inuento, dixit ad eum: Quò te recipis frater? Ille autem ad eum: Quidam in angustijs versabatur ex fratribus, & abibam consolaturus eum. Et frater eius ad ipsum: Si propter Dominum abijsti, mercedem habebis. Sunt enim nõnulli, qui videntur consolari, ac compati; & nesciunt quòd potius affligant, & ad nocendum abeant. Frater autem: Et qualis, inquit, ille qui sic suum consolatur fratrem, ad nocumentum & damnum? Respondit illi frater eius: Si vir spiritalis fuerit, qui alterum consolatur; non ad nocendum, sed vt multum prosit, vadit. At qui, quæ carnis sunt, sapit; hic nihil proderit. Frater autem ait: Vellem scire vtriusque verba; ne fortè dum prodesse cupio fratri, obsim. Et frater ad eũ: A Domino miserationes quæramus ambo; vt gratiam suam cordibus nostris immittat: nam sine gratia ipsius, homo rectè & cum virtute agere nihil potest. Audi ergo gratiam cooperantem. Qui carnalia sapit, ad fratrum consolationem vadens, talia depromit: Quid habes inquit, mi frater? Ille verò ad ipsum: Rem quandam necessariam ab œconomo postulaui, nec dedit mihi: vel alium adhibet fratrem, à quo sit violatus iniuria. His auditis, qui scilicet ad consolandũ venerat, exclamat dicens: Et quamobrem iste nos vsque adeò dedecore afficit? Nam & mihi aliâs idem fecit, ignominiæque notam intulit; & honore à nobis afficitur, & non intelligit, neque vult seipsum ferre, putantq; præfecti eorum qui hic sunt, in hoc solùm loco licere saluari: vel hîc tantummodò solem oriri, & alibi saluari hominem non posse. Recedo & ego à loco isto, & ab istis hominibus liberor: magisq; in verbis hisce, fratri nocet. Si porrò & alij reperiantur, eidem obnoxij cogitationi; peius fratris cogitationem dissoluunt atque euertunt. Sæpe verò contingit & vinum in medium proferri, & donec inebriati fuerint, non cessant potitare, & verbis contendere ad inuicem, accidit autem quòd & manibus se inuicem adoriantur: alij porrò etiam in ipso loco, ex nimia compotatione obdormiscunt. Frater autem ait: Cuperem, spiritalium quoq; nosse verba; vt optima ex ijs mihi ipse deligam. Ille verò respondit: Spiritalis, quando ad fratris concessurus est adhortationem, in primis etiam priusquam sua egrediatur cella, in oratione consistit, vt Dominus viam suam prosperet, veniensque ad ianuam fratris, & pulsans, * pœnitentiam agit. admissusque ingreditur, ac se ad orationem componit. Postea verò, simul in silentio sedent. Deinde ad fratrem, Dominus cellæ: Bene, inquit, venisti frater: aduenisti enim benedicturus nobis. Frater respondit: A pietate & reuerentia tua, ego benedicar. Obsecro igitur te, benedicte à Domino; quid est quod habes? At frater, * cogitationes suas profert, ac fratrem quemdam esse qui ipsi molestiam exhibuerat. Quibus auditis, frater ait: Domine adiuua me. nõ enim sinit inimicus quemquam quiescere. Rursus autem sermonem subiungens, dicit: * Verùm tamen charissime, & vbi non est tribulatio? vbi non est labor? Mundani, nonne laborant? Nautæ, per maria discurrentes, nõne * periclitantur? Milites in bello, nonne pericula subeunt? & quo pacto nos sic pusillanimes sumus, tamquã soli angustijs ac tribulationibus pressi? Mũdani in mundanis laborãt, & fatigãtur; spiritales in operibus spiritalibus afflictantur. at mundi tristitia morrem operatur: qui autem secundùm Deum est dolor pœnitentiam in vitam æternam. Et nos ergo tribulati, ne pusillanimes simus. Scriptum est enim: * Tristitia vestra conuertetur in gaudiũ. Et tu quidem ista sustinuisti, nunc autem carne consummaris? Recordare, quòd mundo renuntiasti, ac propriæ voluntati; & verbum non sustines? Num nostro ventri seruimus, propriæque voluntati? & verbum non toleras? propter quod etiam à mansione vis abscedere. Istane nostra laus est? Ita ne inimicus cogitationem humilitatis deprædatus est; & ea de caussa perturbationes vehementer in nos insurgunt? Ne mihi res veras ad te referenti, irascaris: hæc enim pro te tolerans, loquor. Nam vnde caussa prouenit? planè vel ob cibum, aut ob potum: aut quòd verbum tolerare nolueris, tantis

Differentia inter Consolatorem spiritalem, & sensualem.

*Græc. βάλλει μετάνοιαν.

*al. antedicta recenset.

*al. Sed dic quæso charissime, vbi, &c.

* al. naufragia patiuntur?

Ioann. 16.

* al. tribulatio vestra, &c.

B C D E

A tantis affectus es damnis. Et reputasti omnia velut stercora, vt Christum lucrifaceres: & iterum antiquis mentem pateris demergi passionibus? Nam nisi continentiam diligamus, nisi tribulationem feramus, nisi nostram voluntatem abscindamus, non est nobis libertas dicendi: Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te. Perpende mente, qualis eras, dum primùm ad ianuam monasterij aduenisti, spiritu feruens in timore Domini? At fortè cupis dicere: homines isti cogitationem meam peruerterunt. Ergo nostri ventris mancipia facti sumus, & propriæ voluntatis? Vis ostendam tibi charissime, ex nostra ignauia id ortum esse? Lot in Sodomis habitabat, & non cum * ijs perijt. Giezi, Prophetæ Elisæo seruiebat, & peccauit. Similiterque Samuel apud Heli permanebat, & simul cum filijs B ipsius versatus est: & illi ceciderunt, hic autem saluatus est; quia in veritate dilexit Dominum. Iudas porrò Iscariotes, cum discipulis sequebatur Dominum: & tradidit magistrum ac Dominum gloriæ in manus impiorũ. Ne igitur cedamus inimici consilio suggerentis, videlicet honestas prima fronte caussas, ad animas nostras euertendas. Ex diuinis enim Scripturis exempla habemus, quomodo vnusquisque sibi ipsi attendere debeat; siue cum iustis conuersetur, siue cum peccatoribus. Inter iustos ergo ac bonos dum commoramur, iustè & sanctè viuamus: at si peccatoribus cohabitemus, demus operam, vt à nobis illi ad viam pertrahantur salutis, diuina adiuuante gratia. Quòd si vis dicere, debilem te esse & pusillanimem? Audiamus sacras Scripturas, & Sanctorum Patrum viuendi normã imitemur; vt sanetur anima nostra: & non solùm dum audimus, compungamur; & C paullò post deteriora agamus. Nam qui ita sermonem accipit, numquam fructũ referet: cùm radicem tales in seipsis non habeant. omnis autem arbor, quæ non facit fructum bonum, * excidetur, & in ignem mittetur. Tamquam infirmi, auscultemus admonitiones virorum timentium Dominum, qui ad sanitatem deducant animam: & ne similes efficiamur illis, qui, quæ voluntatis sunt propriæ, audire solùm volunt: vt ne misere, insanis ac temerarijs cogitationibus adhæreamus. Dixit enim quidam sanctorum Senum: Si conspexeris adolescentem propria voluntate in cælum ascendentem, tene ipsum: expedit enim ipsi. Id verò de illo quoque intellige, qui cùm ætate sit senex, mente tamen est iunior. Dicit * enim in Prouerbijs Sapiens: Viæ insipientium rectæ coram ipsis: qui autem sapiens est, amplectetur consilia. Audiamus porrò & eum qui dicit: Adolescentes, subditi D estote senioribus. omnes autem * inuicem humilitatem insinuate: quia Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam. Sunt enim nonnulli, qui sibi videntur sapientes esse, & non dignantur obedire ijs qui verè sapientes sunt, ac cognitionem Dei habent. Quos etiam iure Apostolus vaniloquos, & seductores * denominat, dicens: Sũt multi vaniloqui, inobedientes, & seductores. Alteri porrò sæpe cogitatio suggerit, & ait: Iunior * adhuc es; circa senectutem tuam pœnitentiam ages. Et si ad senium peruenerit, iterum cogitatio ipsi objicit: Nunc consenuisti, & requie indiges. Vnde necessarium charissime, cum timore & tremore Domino quotidie inseruire. Quis enim nobis dixerit, certioresque fecerit, fore vt consenescamus? * & si consenuerimus, quòd bonam cogitationem inueniemus? siquidem vel iam hinc salutem nostram neglexerimus. Audiamus dicẽtem * Dominum: Vigilate & orate: quia nescitis diem, neque horam. At nos ob nostrum torporem atque segnitiem, graue reputamus suaue iugum Domini. Quot putas charissime, in mundo diuersimodè conflictari atque vexari, eorumque filios pro pignore poni? aliorum verò etiam optimatum * filios in captiuitatẽ delabi, & in seruitutem diuendi? seruientes vilioribus ac miserabilioribus hominibus, quàm sint ipsi, in terra aliena? Alij verò inopes atque mendici, in plateas & vicos ciuitatis proiecti iacent nudi, frigore æstuque afflicti: nobis verò non satis est habere tectum hoc, quod nobis largitus est Dominus, & mundanarum rerum cura vacuos esse atque solutos. Hæc recolamus memoria; & non aspernemur gratiam Dei, & beneficia eius: * quia dignatus nos est suaui iugo suo. Immò & quæsiuimus, inquit, & non dedit nobis. Et quis * scit, non ad cõmodum & vtilitatem nostram, id accidisse? Dicamus autem & istud: Nonne nouit quispiam nostrum, sese inobedientem fuisse Domino; & tamen id videns Dominus, patienter ac longanimiter tulit? De Præfectis porrò nostris, relinquamus Domino. Omnes enim

Philipp. 3.
Matth. 19. Marc. 10. & Lucæ 18.
Genes. 19. Lucæ 17.
* al. cum eorum malitia perijt.
4. Reg. 5.
1. Reg. 2. 3.
Matth. 26. 27. Marc. 14. &c.
Matth. 3.
* al. exciditur & in ignẽ mittitur.
Dictum memorabile.
Prouer. 12.
* al. Dicit porrò & in Prouerb.
1. Pet. 5.
* al. ad inuicem.
Iacob. 4.
Tit. 1.
* al. nuncupauit.
* al. Quid? iuuenis es, vbi cõsenueris resipisces.
* al. & quòd cogitationem aliquando bonam inueniemus?
* al. Saluatorem dicentem.
Matth. 24. & Marc 13.
* al. potentiorũ filios.
* f. qui dignatus est.
* al. & quis ignorat.

Rom. 14. 2. Cor. 5. Lucæ 20. Galat. 2. Rom. 12.

*al. retribuere.

Acto. 14.

Ioannis 16.

Ibidem.

*al tristitiam nunc quidem habetis vt in vulg.

Ioan 16.

*al. ob macerationem carnis.

*al Quoniam Deo nostro gloria. Amen.

enim astabimus coram tribunali Christi. Nam Deus personam hominis non accipit. Exurge igitur,& præcinge teipsum. Et ne succumbas cogitationibus. Audi dicentem: Noli vinci à malo: sed vince in bono malum. Hei mihi peccatori, charissime. Tot ac tanta, Dominus gloriæ pro nobis pertulit: quid poterimus ei, æquiualens passionibus * proferre, quas propter nos sustinuit? Procidamus ergo coram ipso, tota mente ac viribus; patientiam à bonitate ipsius deposcentes. Per multas enim tribulationes, oportet nos intrare in regnum cælorum. Dixit quippe Saluator suis discipulis: Vos tribulationem habebitis in mundo: mundus autẽ gaudebit. vos verò contristabimini; sed tristitia vestra vertetur in gaudium. Mulier cùm parit, tristitiam habet; quia venit hora eius: cùm autem peperit puerum, iam non meminit horæ illius propter gaudium, quia natus est homo in mundũ. Et vos igitur * tribulationes hîc habebitis: iterum autem videbo vos, & gaudebit cor vestrum: & gaudium vestrum nemo tollet à vobis. Et sic confirmans fratrem verbo veritatis, secundùm donum gratiæ, vterque gratias agit Domino. Si porrò etiam gustare inter se cibum contigerit; omni cum honestate ac verecundia comedunt & bibunt, * ob sustentationem corporis: & ne inebrientur vino, in quo est luxuria. Faciens ergo opus Domini, reuertitur ad cellam suam, glorificans Deum super mutatione atque conuersione fratris. Quoniam * ipsius est potentia & gloria, in secula seculorum. Amen.

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES.

NEcessarius hic Sermo est, siue Parænesis ad consolationem afflictorum & pusillanimitate laborantium, ac in angustiis constitutorum. proponiturq́; primùm modus ac ratio cõsolandi, & finis; tum per quos vtilius ac salutarius consolationes eiusmodi adhiberi oporteat: & quantum qui carnaliter alios consolantur, differant ab illis qui spiritaliter; quantumque illi noceant, hi autem prosint, ostenditur. & res tota exemplis, narrationibusq́; aptissimis declaratur: remediaq́; non parui momenti aduersus pusillanimitatem, & tentationes varias ingruentes, animamq́; perturbãtes adferuntur; Sanctorumq́; exempla ad mentem in bonis institutis confirmandã producuntur, aliaq́; salutaria tractantur. sicut plenius ex hac ipsa constabit Parænesi, ad quam in aliis Lectorem hic remittimus.

Spiritalis, ad fratris concessurus adhortationem, priusquam sua egrediatur cella, in oratione consistit; veniensque ad ianuam fratris,& pulsans, pœnitentiam agit, &c.] *Obscuritatem ac difficultatem aliquam parit, quod hic dicitur, καὶ κρούσας, βάλλει μετάνοιαν.* i. & pulsans. pœnitentiã agit.] *vt hic Latinè reddidimus, sicut & alibi illud, (βάλλει μετάνοιαν, pro,* pœnitentiam agit*) apud Ephram accipitur, vti suis constabit locis. An enim aliquem pœnitentiæ actum antiquitus Monachi exhibere solebant priusquam alienas ingrederentur cellas, tractaturi sua cum illis qui ibi degebant; hinc dubitari potest: an verò communis dicendi vsus obtinuerit, vt sic loquerentur, eoq; vterentur etiam pro breui precatione genuumq́; flexione, quæ ante ingressum fiebat ad alios, vt valde verisimile est. quomodo & Magnus Basilius ab Ephræm nostro visitatus, & vt loqui posset Græcè rogatus, respondisse ei dicitur, δεηθῶμεν τοῦ κυρίου .i.* rogemus Dominum: *ac postea ibid. ποιήσωμεν τὴν μετάνοιαν. i.* faciamus pœnitentiam, *pro eo quod est,* flectamus genua. *vt habetur in comparatione S. Amphilochio adscripta, quæ fit inter Ephram & S. Basilium, quam primo Auctoris nostri Tomo præmisimus. vbi in maiorem huius confirmationem, etiam immediatè additur:* & cùm humi iam essent prostrati, imposuit manus beato Ephræm Magnus pontifex, *&c. quomodo & hoc loco(* agit pœnitentiam, *pro,* genu flectit, *& orat) planè accipi videtur. aliàs enim valde obscurus hic est locus.*

Postea vbi habetur: Et tu quidem ista sustinuisti; nunc autem carne consummaris.] *in alio MS. est:* & tu eadem tolerasti, nunc verò carne consummaris.] *at in alio explicatius, & ad Scripturæ locum accommodatius sic:* ne fortè illud audiamus: Qui spiritu cœpistis, nunc verò carne cõsummamini.] *vt est Galat. 3.*

Si peccatoribus cohabitemus: demus operam, vt à nobis illi ad viam pertrahantur salutis,&c.] *vbi al. sic est:* adnitamur, non vt nos illorum imitemur opera: verùm vt illi à nobis ad viam salutis adducantur, &c.] *ostendit autem hic quomodo inter iustos, & quomodo cum peccatoribus conuersandum sit.*

Dicit enim in Prouerbiis Sapiens. *& al.* Dicit autem & in Prouerbiis: Viæ insipientum rectæ coram ipsis: qui autem sapiens est, amplectetur consilia.] *ita hic in Græco textu apud Ephræm. vbi in MS. Cryptafer. hic pro (ὁδοὶ ἀφρόνων ὀρθαὶ .i. viæ insipientium rectæ) legitur ὁδοὶ ἀφρόνων νωθραί, hoc est, viæ insipientum pigræ ac lentæ, &c. In editione autem Septuaginta hic ad verbum est:* Viæ insipientum, rectæ coram ipsis: exaudit autem consilia sapiens.] *at in Latina vulg. habetur:*

A *habetur:* Via ſtulti recta in oculis eius : qui autem ſapiens eſt, audit conſilia,&c.] *Locus eſt Prouerb.12.*

Deinde vbi paullo poſt hic habetur : Omnes inuicem humilitatem inſinuate, &c.] *vt eſt 1.Petri 5. in duobus alijs Auctoris noſtri Græcis exemplaribus hic pro* (ἐγκολπώσατε, *inſinuate, vt etiam eſt in Latina vulg.) reperitur* ἐγκομβώσασθε, *ſ. adornate, decorate, excolite, &c. legiturq́, al. ibi:* Omnes autem in inuicem, humilitatem adornate atque excolite, &c. *ſed prior lectio magis quadrare videtur.*

Denique in fine ſic concluditur : Faciens ergo opus Domini, reuertitur ad ſuam cellam glorificans Deum, &c.] *al. ſic :* Facto autem atque completo iam opere Domini, redit ad cellam ſuam, laudans & glorificans Deum ſuper conuerſione fratris. Quoniam Deo noſtro gloria, in ſempiterna ſecula. Amen.] *vbi vtraque concludendi ratio bona eſt & accommoda, noſtroq́ Auctori familiaris.*

B

PARÆNESIS TRIGESIMA SEXTA.

Oportere † fratrem cùm legit, aduertere ; & ſtudioſè legere, velut in præſentia Dei.

† al. Decere monachum dum legit, ſtudioſè legere.

FRATER Chariſſime, ſi onus legendi mandatum tibi fuerit coram † fratribus; aduerte diligenter, vbi qui auſpicatus eſt, finiuit : & reſumptis verbis, lectionem incipe; vt ſit lectio tua inſtar catenæ ex auro contextæ. Nam qui verbum vnum contemnit, & verſus † tranſilit ; hic neque diſcere vult ſicut oportet, neque eos edocere, qui attendunt: ſolum enim finem Sermonis expetit; & quando † abſoluatur liber. Tu autem chariſſime, C ſobrius eſto, ac vigilans; vt & tibi ipſi proſis per lectionem tuam, ac ijs qui te auſcultant. Quòd ſi repentè imperetur tibi vt legas: ex ſiniſtra parte, † lectionem aggredere. Si autem initium Sermonis ſit; dic titulum atque inſcriptionem : ſic enim quod legitur, intelligetur. Sin verò librum bene compunctum, rectèque deſcriptum habes: poſſide ac tene eum, ne in ipſo offendiculum legenti reperiatur, aut exſcribenti.

† al. in auribus fratrum. vel, fratribus audientibus.

† al. perdit. al & verſum nō reddit.

† al. ad finē perducatur liber. Vide Schol.

† al. librum auſpicare.

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES.

D

OPORTERE fratrem cùm legit, aduertere & ſtudioſè legere, velut in præſentia Dei, &c.] *Pro iſta Inſcriptione ac titulo, in alio Græco MS. eſt einſmodi :* Decere Monachum dum legit coram fratribus, diligenter & cum attentione legere, &c.] *Vtraque Inſcriptio bona eſt, & contenta huius Paræneſis breuiter proponit. Pro quibus, in Græco MS. Cretenſi ſiue Cand. ſic :* De bono ſeruando ordine in Lectionibus.] *quod etiam rectè hic quadrat, ac placet.*

Frater ſi onus legendi mandatum tibi fuerit coram fratribus, aduerte diligenter, &c.] *Al. ſic:* Si legendi onus à Superiore tibi impoſitum fuerit, in auribus fratrum. *vel,* fratribus audientibus. *ſiue*, in auditorio, vel audientia fratrum, *&c. nam Græcè eſt,* ἐν τοῖς ὠσὶν ἀδελφῶν. *quo omnia iſta æquè ſignificantur, parumq́, ideo refert quomodo Latinè hic, ſiue hoc, ſiue illo modo, legatur.*

Reſumptis verbis incipe lectionem, vt ſit lectio tua inſtar catenæ ex auro contextæ, &c.]
E *Rectum legendi modum coram fratribus in menſa atque conuentu ſeruandum, breuibus verbis hic proponit, & demonſtrat : aduertendumq́, Lectori inter alia dicit, vt videat, vbi qui ante eum auſpicatus eſt, finiuit : reſumptiſq́, verbis Lectionem inchoet ; & ſic debito modo ac ordine deinceps abſque aliqua interruptione atque omiſſione dictionis vel verſus alicuius, Lectio continuetur. Et hoc eſt quod hic ſubdit :* vt ſit Lectio inſtar catenæ ex auro connexæ, *ſiue* contextæ.] *Additq́, immediatè conſequenter ibid.* Nam qui verbum vnum aliquod prætereundo contemnit, & verſus tranſilit, (*ſiue, vt alia habet Lectio :* & verſum non reddit. *& al.* ἀπολλύμι, *id eſt,* perdit, *&c.*) hic neque diſcere vult vt oportet, neque eos docere qui attendunt : ſolùm enim finem expectat ſermonis, & quando ad finem perducatur liber, &c.] *Tales autem hic notat & taxat Auctor, ac quæ legendi coram alijs tenenda ſit ratio, breuiter quidem, ſed accuratè efficaciterq́, præſcribit & inculcat. Alibiq́, idem oſtendit, in Sermone De patientia, & conſummatione ſeculi. Tomo 1. poſt med. ibi :* Porrò cùm leges, ſtudioſè & accura-

tè legas, magna cum tranquillitate atque industria percurrens versum, &c.] *De quo etiam vide Basilium in Respon. ad Interrogat. 180. in Regul. breu. & Cassian. libro 4. de Institut. Renuntiantium cap. 17. &c.* A

Quòd si repentè imperetur tibi vt legas; ex sinistra parte lectionem aggredere, &c.] *Hic oritur Quæstio & dubitatio non exigua, cur dicat à sinistra parte lectionem inchoandam esse, dum repentè legendum est? Ad quod vt aliquid respondeatur, dicam quod dicendum hic mihi occurrit; istud scilicet ab Auctore nostro præcipi, fort. vt indicet librum ab initio auspicandum ei, qui nesciat locum vbi alter steterit atque desierit qui postremò recitauit. Sinistra quippe pars libri aperti est ex principio propior, in Græcis & Latinis: At in Hebraicis, Chaldaicis, & Syriacis, contra. Quare si libri erant (vt est verisimile) Syriaci, fortè significatur non legendum esse librum versus initium; ne eadem legantur quæ aliàs lecta sunt; sed versus finem, vbi probabile sit ea esse, quæ nondum lecta sunt vel audita, &c.*

B

---

†al. Adhortatio De pudicitia.

PARÆNESIS † TRIGESIMA SEPTIMA,

Non debere nos huc illucque retorquere oculos: sed potius deorsum aspectum habere, sursum verò animam ad Dominum.

INTERROGATIO.

In quonam fornicationis Dæmon funditus profligatur?

RESPONSIO.

C

NON solùm per abstinentiam à cibis: verùm etiam vt oculos auertamus, ne videant vanitatem. Nam in oculo vago atque distracto adulterium consistit, quod & Dominus testificabatur, dicens: Amen dico vobis, quia omnis qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, iam mœchatus est eam in corde suo. Hanc fornicationem eradicat atque euellit, qui oculos deorsum deprimit, sursum autem mentem ad Dominum attollit. & qui ventrem domat, aspectum quoque cohibet. Grauis enim ac vehemens est proditor, oculus vagus atque distractus. Nam cæteræ affectiones atque perturbationes animi, recentem habent tentationis ardorem: Bellum autem oculorum, & præsens, & absens, dolore affligit animam, praua concupiscentia inflammans mentem. Exempli gratia, charissimi: Audiuit quis suauem musicorum concentum, & præterijt: postea luctus vocem audiuit; & planctus dulcem musicorum concentum depulit. Similiter, gustauit quis mel, postea verò aliquid etiam acerbissimarum degustauit specierum: & acerbitas mellis dulcedinem ex gutture reiecit. Item, odoratus est quis suauissimum aliquid, deinde etiam † malum aliquem olfecit odorem; & grauis odor suauitatem odoratus exstinxit. Et rursus, tetigit quis aquam frigidam, ac postea ebullientem attigit; & feruor calidæ, frigiditatem aquæ repressit. Cæterùm vagi atque distracti oculi bellum, & præsente & absente materia comburit mentem, per concupiscentiam. Quin etiam in somnis corda simplicium, imaginationibus illudit: Nam Dæmones tentationem in † animo describunt, mentemque exercent, efformantes tentationem in oculis hominis. pro quo & Propheta obsecrat, dicens: Auerte oculos meos, ne videant vanitatem. Effrænata quippe concupiscentiæ cogitatio, mentem etiam puram ac simplicem transfert atque immutat: Nam in oculorum conflictu, dæmonum insidiæ latent, nisi præciderit qui aspectu superatus est. Quando ergo efformare tentationem dæmon inceperit, & in mente tua ac cogitatione depingere pulchritudinem mulieris, quam aliquando conspexisti, vel quid similium: in medium tibi adducito timorem Dei; & memineris illorum qui in sepulchris dormiunt. cogita diem tui hinc exitus, quando anima tua separanda erit à corpore. considera formidandam atque tremendam vocem, quam audituri sunt, qui iustitiam neglexerint; & Christi præcepta non seruauerint: Discedite à me maledicti in ignem æternum, qui paratus est diabolo & angelis eius; vbi erit fletus, & stridor dentium.

Psal. 118. Matth. 5. Ab Exemplis. D †al. aliquid pessimi odoris olfecit, & fœtor gratũ olfactus odorem expulit. †al. In mentem atque cogitationem inducunt. Psalm. 118. Videtur ista esse verba Sapientiæ Salomonis. E Remedium cõtra ingruentes carnis tentationes. Matth. 25. Lucæ 13.

A dentium. In tenebris exterioribus; conſidera vermem non quieſcentem, & tormentum non ceſſaturum. Horum reminiſcaris. iſta animo tecum perpende: & exterminabitur è mente tua concupiſcentia voluptatis carnalis; ſicut diſſoluitur cera à facie ignis: non enim † reſiſtere poterunt timori Dei. Quicumque enim prauæ concupiſcentiæ non reſiſtit, ſed euacillat, laſciuè oculos ſuos dimittens: prorſus & mentem ad paſſiones eiuſmodi inclinauit; & niſi ob verecundiam omiſiſſet humanam, ſæpe etiam corpus corrupiſſet. Si ergo non ſe ſobrium ac vigilantem talis præbuerit, timoremque Domini præ oculis ſuis conſtituerit; non tardabit etiam corpus † corrumpere. Nam iſtum dæmonem, qui oculorum euagationem atque diſtractionem ſuggerit, alius dæmon ſubſequitur, qui † naturaliter in carne operatur peccatum. Si enim ſecundus priorem B viderit potuiſſe animam ad diſtractiones eleuare: continuò conſilium ſuggerere incipit, peccatum carnaliter perficiendi. Incipit enim aliquid eiuſmodi ſuggerere, & ad eum, qui oculorum aſpectu victus eſt, dicere: Ecce, ſtudio & inſtituto proprio peccaſti, inquiens, & corde iam mœchatus es. deinde etiam, præcepto excidiſti; & peccatum transgreſſionis mandati, modò reputatum eſt tibi: nunc ergo tuam perfice concupiſcentiam; cùm idem ſit † agere, & in animo habere: fruere igitur ipſe tua concupiſcentia. At tu chariſſime, ne acquieſcas conſilijs ipſius: non enim (vt ait Apoſtolus) eius cogitationes ignoramus. nam in iſtis animam tuam ipſe venari cupit. Audi porrò & de eo Parabolam: Adoleſcens quidam erat in regione quadam, & ſibi ipſe tres virgines † deſponſauit; peregreque in regionem longinquam eſt profectus, vbi cùm diutiùs moraretur, vna virgo ſibi virum accepit: ſecunda autem elapſa, ſimiliter ſcortationi ſe dedit, C & vterum tulit. At tertia virgo, ſecum dixit: Niſi humanus me cohiberet pudor, ego quoque mihi virum caperem. & incepit virgo in eiuſmodi verſari cogitationibus: ac poſtea recordata eſt adoleſcentis peregrè profecti, à quo & arrabonem acceperat poſt reliquas virgines: pœnitentiaque ducta, defleuit quòd etiam omnino permiſiſſet cogitationem improbam in ſuo corde ſuccreſcere. Quando ergo iam reuerſus eſt adoleſcens, qualem putas ex tribus iſtis virginibus ipſi fuiſſe magis acceptam? nonne poſtremam, quæ † cogitauit ſolùm, & non opere perfecit? immò verò & de praua cogitatione pœnituit, ac fleuit. Quapropter neceſſarium fuerit dicere ſolicitanti dæmoni ad actionem iniqui peccati: Tametſi oculis impegerim, & corde mœchatus ſim: ipſum tamen cor meum adulterio obnoxium, gemitibus inenarrabilibus conteram; & oculum collapſum, lachrymis abluam. Quoniam cor contritum, & humiliatum Deus non deſpiciet. D Ipſi gloria, in ſecula ſeculorum. Amen.

† al. non enim accelerant, vt reſiſtant timori Domini, &c.

† al. demergere.

† al. qui carnaliter peccatum operatur.

† al. perficere, & mente cogitare.

2 Cor. 2.

Parabola notanda.

† al. cõnubio ſibi iunxerat. al. in animũ ſibi iunxerat, connubio iungendi.

† al. quæ cogitatione ſolùm, & non opere peccauit.

Pſalm. 50.

SCHOLIA, ET VARIÆ LEctiones.

HVIVS *Argumenti ſunt, quæ Magnus Baſilius in medium producit in Homilia ſuper illud:* Attende tibi. *vbi inter alia habet:* Prouidè obſerua, ne quando verbum occultum in corde tuo efficiatur delictum. Qui enim in mulierem oculum defixerit ad concupiſcendum eam, iam mœchatus eſt eam in corde ſuo, &c.] *aliiſq; apud eum locis plurimis. ac Chryſoſtomus in Homilia 3. de verbis Eſaiæ:* Vidi Dominum, &c. *poſt medium. vbi pulchra homœoſi ac ſimili*E*tudine oſtendit, probatq; à ſpecie mulierum auertendos eſſe oculos. adhibetq; exemplum de Cerua iaculo confixa, quæ etiamſi venatorum effugiat manus; nihil tamen inde fert lucri: quomodo etiam fit de anima concupiſcentiæ iaculo læſa ex laſciuo curioſoq; aſpectu, &c. quod idem etiam producit noſter Auctor exemplum Tomo primo in Sermone primo, de Iudicio & retributione, cuius initium eſt:* Adeſte fratres mei omnes, &c. *poſt medium ibi:* Sæpenumerò quis veſtrum laſciuè nemine prohibente mulierem adſpexit, & cogitationem ſceleris admiſit, prætcrijtque illicò. Similis eſt ille capreæ ſpiculo transfixæ, quæ cùm venatorum manus euaſerit, ſagittam tamen ſecum in iecore geſtans abijt, &c.] *Hinc quoque ad oculorũ cuſtodiam habendam, hortatur in tractatu de Vita ſpiritali cap. 74. & 75. Tomo primo. ac eodem Tom. in Sermone De Patientia, & compunct. qui incipit:* Creator noſter Deus, &c.] *circa medium ibi:* Quando enim oculis noſtris liberè in contemplandis quæ non oportet vtimur, (cùm ne proprium quidem corpus, fas eſt eum, qui in virtute exercetur, inſpicere) quomodo non ipſi nobis damna conciliamus? &c.] *de quibus apud eumdem ſæpiſſimè*

pissimè etiam alibi. Quòd verò ipsi corporales oculi sint occasiones peccandi, immò prima sagitta carnalis illecebra, disertis verbis docet S. Ambrosius in libro de Ioseph, capite quinto, ibi: & cùm esset decorus aspectu & speciosus facie valde, &c. *ac non longè postea, vbi est:* Discant tamen etiam viri cauere oculos fœminarum, &c.] *Probatq; hoc idem clare exemplo Dauid, libro secundo de Apologia Dauid. & libro primo de Pœnitentia. & libro, super* Beati immaculati. *& libro primo de officijs, capite vltimo.* A

Non debere nos huc illucque retorquere oculos: sed potius deorsum aspectum habere, sursum verò animam ad Dominum. Parænesis 37.] *Talis in Vatican. est Inscriptio istius Parenesis, per interrog. & respons. vt hic habes. Loco cuius, in alijs Romanis mss. vt etiam in vno Veneto S. Marci, hic est:* Non decere nos huc illucque oculos circumuertere: sed deorsum potius aspectum tenere, sursum autem animam ad Dominum. Et, in quonam fornicationis dæmon destruitur?] *pro quo, in Codice Cryptafer. & in altero MS. S. Marci Venet. est:* Non debere nos huc illucque reflectere oculos: at potius deorsum obtutum oculorum habere, sursum autem animam ad Dominum. & Interrogatio, in quonam fornicationis dæmon (*& al.* cogitatio) profligatur; per abstinentiam à cibis, an non? *Respons.* non solùm per abstinentiam à cibis: sed etiam vt oculos auertamus, ne videant vanitatem, &c.] *vt hic textus inchoatur. Al. simpliciter inscribitur hæc Parænesis,* de Pudicitia.] *Et in Codice Cret. seu Cand.* Parænesis 38. in quonam destruitur atque deletur fornicationis dæmon? *nec aliud ibi additur.*] *& in tanta Inscriptionum varietate, Lector quam ex illis maluerit sibi deligere poterit: mihi quidem omnes probantur, cùm & singulæ rem hac Parænesi tractatam proponant, magis tamen aut minus.* B

Non solùm per abstinentiam à cibis, verùm etiam vt oculos auertamus, &c.] *Sic à Responsione hic inchoatur Parænesis. vbi tamen al. ab ipsa etiam Interrogatione ducitur illius principium, incipitq; hoc modo:* In quonam profligatur fornicationis dæmon? *Responsio:* Non solùm per abstinentiam à cibis: sed etiam per oculorum auersionem atque custodiam, ne videant vanitatem, &c.] *qua etiam exordiendi ratio satis hic commoda videtur atque probata, sed altera Auctori nostro magis frequens & vsitata, vt scilicet prius interroget, & postea à Responsione principium ducat. sicut fit etiam hoc loco.* C

Quando ergo efformare tentationem dæmon inceperit, & in tua mente ac cogitatione depingere pulchritudinem mulieris: in medium tibi adducito timorem Dei, &c.] *Remedium efficax ac salutare hic proponit aduersus tentationes Diaboli dum suggerit ac suadet peccatum carnis. Cui aliud planè simile etiam ab Auctore adducitur Tomo 1. in Antirrhetico de Virginitate & continentia, vbi quo pacto resistendum sit Diabolo suadenti peccatum carnis, pulchrè ac copiosè docet: & inter alia, quomodo dum à fornicationis impugnatur quis dæmone debeat se contra munire, sibiq; gehennæ timorem, ac æterni supplicij amaritudinem proponere, ne versutia, doloq; eius malo circumueniatur, &c. De quo etiam alibi eodem Tomo 1. apud eumd. in tract. aduersus improbas mulieres. & in Sermone 1. de Iudicio & retributione, cuius initium est:* Adeste fratres mei omnes, &c.] *vbi istis, & hic sequentibus simillima afferuntur, sicut & sæpissimè alibi.*

D

PARÆNESIS TRIGESIMA OCTAVA,

De Mansuetudine.

ITA ne ô Monache, professus es te Christo placere velle; vt tentationes ac tribulationes, quæ ingeruntur ab aduersarijs, non fortiter sufferres? neque correctiones & admonitiones à tuo Præfecto susciperes? cùm Apostolus dicat: Quòd si extra disciplinam estis, cuius participes facti sunt omnes: ergo adulterini & non filij estis. Cæsus es? gaude te cæsum esse verberibus: verùm, erratum corrige. Iniustè verberatus es? gaude, quoniam merces tua magna. Nam & Apostoli, qui salutem mundo nuntiabant, oppidatim velut facinorosi atque malefici cædebantur; & non irascebantur, neque ægrè ferebant: sed gaudebant, quòd digni haberentur, pro nomine Iesu contumeliam pati. Quare tu quoque gaude, quòd dignus sis habitus, qui pro nomine ipsius, ignominia afficiaris. At fortè quis ex negligentioribus dicet: Doleo hoc mihi accidisse, & quidem post tantos labores. Istud te angit serue † Christi? hinc ergo teipsum cognosce; num reuera post tot annos, passiones & affectiones tuas viceris? num superueniente aliqua ignominia gauisus sis? & non potius superbieris de gloria quæ obtigit? Nam si quis existimat se aliquid esse, cùm nihil sit, ipse se seducit. Experimentum enim gubernatoris, in tempore fluctuationis ac tempestatis † apparet. Nam qui se iactitat, & dicit: E

Hebr. 12.

Actor. 5.

† al. serue Domini.

Galat. 6.
† al. capitur.
al. ostenditur.

A & dicit: Tot iam annos in vita solitaria ago: promissi autem sui effectum non ostendit, neque rationes castæ ac religiosæ vitæ suscipit; instrumenta hic circumfert, quorum † artificium nondum didicit. Consenuisti in habitu? tamquam experientiam prædictæ vitæ habens, forma esto iuuenibus & inexpertis. Si verò adhuc es nouitius: senioribus morem gerito. Etenim terreni regis milites, ducibus atque principibus suis subijciuntur, parentque. Nonne multò nos magis decet obedire; non solùm ob timorem, sed etiam propter conscientiam? Nam si illi, qui secundùm carnem militant, omni studio contendunt curare subditos suos: quomodo tu, qui & vitam ipsam abnegasti, pateris te ab eiusmodi distrahi passionibus, effrœnis, atque inobediens, & Christi disciplinam † propulsans? Laudem quidem & gloriam perfectorum Anachoretarum expetimus: verùm labores, quibus acquiB runtur honores, subterfugimus. Cur tantam tibi quietem & laborem, ob diem horamve vnicam perire pateris? Si teipsum peremeris, quis miserebitur tui? Hæcne tua laus? istane probatio tua? vt vel modica tibi obueniente tribulatione, & habitum † & vitam abneges? ac contra te, inimicum propria negligentia armes? Ne frater, ne quæso aduersarijs des terga: verùm resiste, atque oppugna eos, & à te profugient. Existimo enim eum qui tui curam suscepit ac præfecturam, non in tuo gaudere vituperio, quippe cui incumbat rationem pro te reddere Domino: sed gaudio afficitur, si te perfectum Christo Domino sistat. Ingredere igitur in teipsum charissime, & reuertere in requiem tuam. Induere thoracem fidei, & tibi galeam salutis impone. Assume gladium Spiritus sancti, quod est verbum Dei. Esto forma & exemplum mansuetudinis fratribus concordibus. Admirentur etiam Superiores patientiam tuam. Gaudeat & Spiritus sanctus in te inhabiC tans, de fortitudine tua. Si autem exiguam non feras tentationem; quomodo magnam sufferes? Et si puerum vincere nequeas; virum perfectum in lucta quo pacto superabis? Et si verbum non toleres; verbera quomodo perferes? Et si alapas ac verbera non sufferas; crucem tuam quomodo portabis? Et si crucem portare nequieris; quo pacto gloriæ consors in cælis eris, cum ijs qui dicunt: Hæc omnia venerunt super nos, nec obliti sumus te; & iniquè non egimus in testamento tuo. Et rursus: Quoniam propter te mortificamur tota die; æstimati sumus sicut oues occisionis. Volebam mihi silentium imponere frater dilecte, ob confusionem faciei meæ; sed dolor cordis mei, † vt loquar perurget. Ita frater charissime, obliti sumus eorum, quæ propter nos, omnium nostrum sustinuit Dominus? quippe qui nostra caussa contumelijs affectus est, & contemptui habitus. Audiuit, dæmonium habes; & non est ira commotus. audiuit, seductor D es; & non est vltus. alapis percussus est. pugnis cæsus, & cruci affixus. acetum cum felle gustauit, lanceam in latere accepit. hæc cuncta propter nostram salutem sustinuit. Hei hei misero mihi. hei hei infelici mihi, & peccatori: quia inexcusabilis sum. Quid dicam, aut quid eloquar coram te Domine; qui occulta nosti cordis mei? Propitius esto mihi indigno peccatori Deus, qui planè nullam iniuriam, aut verbum contumeliosum, propter te qui tanta propter nos pertulisti, audire volo. Quis super me non plangat; qui religionem ac pietatem mihi pro operimento malitiæ vindico? Nam verbis monachatum profiteor: operibus autem ad iracundiam Dominum prouoco. Verè quia abundauit iniquitas, refrixit multarum animarum charitas. Resipiscamus, & ad Dominum reuertamur, obsecro charissimi: non enim quemquam saluari cupientem reijcit DoE minus; sed † etiam saluti cooperatur. Dicamus & nos cum Propheta: Conuertere anima mea in requiem tuam: quia Dominus benefecit tibi. Quia eripuit animam meam de morte, oculos meos à lachrymis, & pedes meos à lapsu. Placebo in conspectu Domini, in regione viuorum. Vt nos quoque illud audire mereamur dictum: Hic filius meus, mortuus erat, & reuixit; perierat, & inuentus est. Quia Deo nostro gloria, nunc & semper, & in secula seculorum.

Amen.

† al. opificium.
A Minore ad Maius.
† Lexcutiens atque abijciens.
† al. & habitum repudies, & vitam abneges.
Esaiæ 59.
Ephes. 6.
A Minore ad Maius.
Gradatio efficacissima.
Psalm 43.
Ibidem, & Rom. 8.
† al. in verba me compellit.
Matth. 26. 27.
Ioan. 7. 8. 19.
Marc. 14. 15.
Lucæ 22. 23.
Matth. 24.
† al. sed & adiuuat.
Psalm. 114.
Ibidem.
Lucæ 15.

A

SCHOLIA, ET VARIÆ Lectiones.

MANSVETVDINIS *laudes copiosè etiam alibi describit Ephræm, & præsertim primo Tomo, in tractatu de Virtutibus & vitijs per oppositionem, ubi de Mansuetudine agit, & sic incipit:* Beatus ac felicissimus verè est vir ille, qui mansuetus est, &c.] *Quam etiam virtutem Magnus celebrat Basilius, eamq́ maximam omnium virtutum appellat, Homilia in Psalmum 33. super illa verba:* Audiant mansueti & lætentur, &c.] *vbi multas huius laudes enarrat, & quis verè mansuetus sit, eleganter ostendit. sicut etiam in suis Constitutionibus monasticis, cap. 14. quod incipit:* Mansuetudine autem cum primis plenus esse monachus debet, quandoquidem spiritus mansuetudinis, &c.] *caput præsenti instituto accommodum est, lectuq́ dignum. De quo & Gregorius Nazianzenus, in carmine suo iamb. aduersus iram, quod sic apud eum incipit:* Irascor iræ, dæmoni intus condito, &c.] *vbi inter alia, nobis multa Sanctorum exempla proponuntur, qui mansuetudinis laude claruerunt. Quod etiam Argumentum Chrysostomus multis in locis tractat, ac præsertim Tomo 5. in Sermone de Mansuetudine, inter didactica ac parenet. & Homilia 31. ad Populum Antiochenum, quæ est, de ira, longanimitate, & mansuetudine. nec non Homilia 52. ad Populum. De eo, quòd in mansuetudine Christum imitari oporteat. & Homilia prima, de incomprehensibili Dei natura, post med. ibi:* Nihil enim mansuetudine validius, nihil modestia efficacius. Quamobrem Paulus rem huiuscemodi seruari accuratissimè monet, dum dicit: Seruum Domini non oportet pugnare, sed mansuetum esse erga omnes, &c.] *alijsq́ plurimis alibi locis apud eundem: De qua virtute etiam S. Ambrosius agit, Tomo 4. in tractatu, super Psalmum 36. in illud:* Mansueti autem hæreditabunt terram, & delectabuntur in multitudine pacis, &c.] *vbi mansuetorum describit proprietates, & meritum siue præmium. & S. Augustinus, de Sermone Domini, in monte. & lib. 2. de Doctrina Christiana. alibiq́ sæpissimè. item S. Bernardus, Sermone 2. de conuers. S. Pauli: vbi ostendit mansuetudinem probari in tribus, nimirum in verborum iniurijs, rerum damnis, & corporis læsione. nec non super Cantica, Sermone 22. vbi ostenditur, quomodo mansuetudo Christi post eum meritò nos currere faciat. & Sermone 70. super Cantica, vbi mansuetudinis virtus pulchrè celebratur, & lilij nomine designatur. de qua, & pluribus apud eum locis alibi. sed ista hic sufficerint.*

B

C

Ita ne ô Monache professus es te Christo placere velle, vt tentationes ac tribulationes non fortiter sufferres, &c.] *ita in plerisq́, ac quidem potioribus mss. hic ducitur istius Paranesis principium. quæ tamen & al. sic inchoatur:* Numquid ô Monache, promisisti te Christo placere velle? Tentationes ergo & tribulationes, quæ tibi ab aduersarijs inferuntur, cur viriliter non sustines, &c. *ac al.* cur igitur tentationes ac tribulationes quæ ingeruntur ab aduersarijs non fortiter suffers? neque correctiones & admonitiones à tuo Præfecto suscipis? &c.] *sicq́, ferè in Codice Cryptæfer. & altero Veneto Bibliotheca S. Marci.*

Dicamus & nos cum Propheta: Conuertere anima mea in requiem tuam, &c.] *ac postea:* Placebo in conspectu Domini, in regione viuorum.] *vbi Græcus textus Ephræm, cum edit. 70. concordat per omnia. consonatq́ S. Augustinus, etiam* (in conspectu Domini) *hic legens. quomodo & omnes quasi Patres Græci* (ἐνώπιον κυρίου, *id est, in conspectu Domini*) *cum Auctore nostro conformiter legere hic solent. quamquam tamen S. Hieronymus ad Suniam, id velit esse superuacaneum, probetq́ quod est in vulg.* placebo Domino in regione viuorum, &c.] *Locus est Psalm. 114. de quo etiam si placet, vide Scholia nona Rom. editionis LXX.*

D

PARÆNESIS TRIGESIMA NONA,

De Inobedientibus, & de statu, ac timore Dei. Et, de futuro Iudicio.

Vtilis & necessaria ista Parænesis.

E

CHARISSIME, si frater aliquis aduentans, cohortetur te, dicens: Veni nobiscum, velut sanguine iuncti communicemus consilia nostra. in phratria ac factione coniuncti simus: Contradicentes verò reprimamus. Senioribus resistamus, & non reuereamur caniciem. percutiamus œconomos. subsannemus quietis ac silentij cultores. religiosos ac pios ludibrio excipiamus. Cunctos nobis ipsi subijciamus: erimusque nominati ac celebres. Reprehensi, ne præbeamus silentium. vnà pariter vociferemur, ne nostrum appareat mendacium. Admoniti, fastum retineamus ac tumorem. adhortationibus interpellati, efferamur. Sit nostra vis, lex iustitiæ: nam quod

Fratria.

A quod infirmum est, velut inutile reprehenditur. Tu ergo charissime, ne cum ijs in via ambulaueris: verùm ab ipsis declina, & te expedi. non enim conquiescent, nisi malè egerint. Responde autem ei, qui ista dicit: Nihil mihi tecum est negotij. ista omnia † effugi: & rursus ijsdem seruire † volo? Quæ vtilitas detonsi capilli? aut cuiusmodi vtilitatem ac fructum ex ijs rebus quis capiat? Mente retineamus, quòd mundum deseruerimus, vt Monachi essemus: & quo pacto tu animas vis fratrum turbare? Audiens autem ista veridica verba, ne succenseas: nam communis est adhortationis vtilitas. Et cur non agnoscimus, quæ psallimus? Nonne ista canimus: Beatus vir, qui non abijt in consilio impiorum, & in via peccatorum non stetit: & in cathedra pestilentiæ non sedit. Sed in lege Domini voluntas eius: & in lege eius meditabitur die ac nocte? B Et rursum ait: Quoniam nouit Dominus viam iustorum; & iter impiorum peribit. Et in alio iterum Psalmo dicit: Quia ecce, qui elongant se à te, peribunt: perdidisti † omnes qui fornicantur abs te. Mihi autem adhærere Deo bonum est, ponere in Domino spem meam. Rursusque ait: Inimici verò Domini, mox vt honorificati fuerint & exaltati; deficientes quemadmodum fumus deficient: Mansueti autem hæreditabunt terram; & delectabuntur in multitudine pacis. Dicit porrò & in alio Psalmo; Quid † gloriaris in malitia, qui potens es iniquitate, tota die? Et in alio ait: Non habitabit in medio domus meæ, qui facit superbiam: qui loquitur iniqua, non direxit in conspectu oculorum meorum. Multos quippe cogitatio decepit superbiæ, inania spirans. Nam scriptum habetur: Non alta sapientes, sed humilibus consentientes. Quiesce igitur obsecro: ne fortè dum ad tempus voluntati tuæ indulges, nouissima tua in dolore peragas. An potius insidias struere C conaris aduersus locum hunc sanctum? secundùm eum qui dicit: Qui edebat panes meos, magnificauit super me supplantationem. Concedamus ergo ad cellas nostras. Defleamus peccata nostra, vt Deum placatum reddamus: propter quem, etiam ex vano hoc seculo egressi sumus: ne quando rapiat, & non sit qui eripiat. Consideremus hæc clarè atque perspicuè: quoniam & si mille nunc simus, in die tamen mortis, singuli hinc soli abibimus. solùm opera quemque sequentur sua, quæcumque hîc egerit, siue mala siue bona. Hæc meditare, de istis cogita, vt à ventura fugere possis ira. Non enim nobis est possibile, manus effugere Creatoris nostri, secundùm Psalmistam dicentem: Quò ibo à spiritu tuo? & quo à facie tua fugiam? Nemo ergo seipsum decipiat. nam coram tribunali Christi oportet nos omnes præsentari: vbi cuncta erunt nuda & D aperta oculis ipsius. vbi millia millium, & decies centena millia Sanctorum Angelorum & Archangelorum assistent coram eo, & omnes cælorum Virtutes mouebuntur. Et vbi tunc erit superbia atque inflatio? vbi tunc temulentia & excandescentia? vbi tunc luxus atque lasciuia, minæ, & iactantia vana? Quis horribiles Angelorum Dei minas sustinebit? Cogitemus fore, vt qui Christum Dominum exspectârunt, & ei accepti fuerunt, ipsi tunc nos iudicent. sicut scriptum est: An nescitis, quòd Sancti † hunc mundum iudicabunt? Ipsi enim cùm similes nostri passibiles fuerint homines, in mundo gratos atque acceptos se Deo præbuerunt: Nos verò malis operibus Deum exacerbamus. Sed fortè dixerit quis duplicis animi homo: Nouit, inquiens, Dominus quæ meæ sunt imbecillitatis, & compatitur infirmitati meæ. Hei mihi, hei mihi. quis hos non E deploret? quoniam in opere Domini infirmitatem præteximus: ad pugnas autem, & fratrias † seu factiones, ac contradictiones, faciendaque mala, potentes sumus. Cur teipsum decipis; Deum irridere putans? Ne semines mala, & mala non metes. Audi eum qui dicit: Quis durus factus, & ante eum permansit? Qui in vetustatem perducit montes, & nesciunt: qui subuertit eos in ira. Aut potius cor nostrum in crapula & ebrietate, curisque secularibus incrassatum est ac impinguatum: vt ordinem nostrum atque institutum intelligere nequeamus. Nam pro eo, quod vnumquemque nostrum cogitare secum oporteret, & dicere ad animam suam: Non reperio quò me benè vertam; quin potius omni vento circumferor. Et, quorsum ego aliorum animas, in meam damnationem conturbo? Et, nonne magis mihi conueniebat, etiam

† al. effugisti. † al. vis, cupis?
Psalm. 1.
Ibidem.
Psalm. 72. † al. omnem fornicantem.
Ibidem.
Psal. 51. † al gloriatur.
Psal. 100.
Rom. 12.
Psalm. 40.
Psalm. 49.
2. Cor. 5. Apoc. 14.
Psalm. 138. Rom. 14. 2. Cor. 5. Hebr. 4. Dan. 7 & Apoc. 5. Matth. 24 & Lucæ 21.
1. Cor. 6. † al. de hoc mũdo. al. de mũdo iudicabunt, vt in vulg.
† φρατρίας.
Eccles. 7. a. Galat. 6. Iob. 9. iuxta LXX.

etiam tale quid conantes, aliqua commonitione & adhortatione ad modestiam A reuocare, & in officio continere; ne adoptione excidam? Scriptum est enim: Beati pacifici: quoniam ipsi filij Dei vocabuntur. At nunc quid agam negligens? Quid in die iudicij coram horribili tribunali, non solùm pro anima mea: sed etiam pro illis, quibus scandalo fui, & à via veritatis auerti, respondebo? Nam cùm alius patrem reliquisset & matrem: alius vxorem & filios, fratres & amicos, vniuersamque substantiam, propter spem in Christum; quietamque vitam elegissent: Ego miser non cessaui eos diuexare, atque affligere. Et dum per quietem atque tranquillitatem contendunt placere hominum amatori Deo: tu hisce contraria agis, & tua non conquiescis in cella; verùm monachorum cellas obis, peruertens fratrum animas, & fratres inter sese traducens, ac calumnijs premens, suspicionesque improbas ipsis proferens, & cogitationum B pulueres ijs excitans, ac † pugnas fraternitati conflans. Nam quia te malæ concupiscentiæ emancipasti: stulta atque inepta ista didicisti. Quid ita crudeliter tua ipsius† vita abuteris? Cur damnum animæ tuæ, velut lucrum reputas? Cur in te, aliena attrahis mala? Nisi deinceps temperatè ac modestè te gesseris, vitæque tranquillæ te dederis: etiam ab ijs coargueris atque damnaberis. Cumque penitus in profundum collapsus fueris malorum; tunc etiam tu veritatis inimicos accusabis. Non enim subsistet impiorum consilium. secundùm eum qui dicit: Dominus dissipat consilia gentium. & quæ sequuntur: Consilium autem Domini † in æternum manet. Aut adhuc magis ex duritie cordis nostri, & ob corporis nostri vires efferimur? nescientes dictum illud: Quoniam gigas non saluabitur, in multitudine virtutis suæ. Et paulò *post:* Ecce oculi Domini super metuentes eum, & in eis qui sperant super miseri C cordia eius. Vt eruat à morte animas eorum, & alat eos in fame. † Ne recuses, admonitus. Video enim inclinationes tuas, ambitionem, dominandique libidinem spirantes. Noli suspicere humanam gloriam: sed in consequens periculum respice. Siquidem potentes potenter tormenta patientur. Nam si animam vnicam, quam nobis credidit Dominus, neglexerimus; permiserimusque eam desolari ac deuastari, & spinis impleri, tamquam vineam in sepimento neglectam: quomodo totius paradisi nobis† curam Dominus committet? Qui enim in paucis, inquit, fidelis est, etiam in multis fidelis erit: & qui in modico iniquus est, & in maiori iniquus est. Oremus igitur pro anima nobis à Deo concredita: vt de ea rationem reddere possimus, quando Dominus vniuersum mundum discutiet. Non enim exiguum sequetur eos periculum, quibus gregis ouium fuerit cura commissa: si præter voluntatem Principis pasto- D rum, ouibus abusi fuerint. Nam potentes, sicut iam dictum est, potenter tormenta patientur. Quare resipiscamus ante finem vitæ; priusquam hinc nobis emigrandum sit, ac moriendum: vbi non erit, qui pro nobis aduocati ac patroni partes suscipiat. Ibi conspiciemus mites, & humiles corde, in magna gloria: nos verò, qui inobedientes ac contumaces sumus, in angustijs & suspirijs. Nihil enim propter † Deum tacimus, nihil ob † charitatem ipsius, nihil cum humilitate: sed omnia in fastu ac superbia, omnia studio complacendi hominibus, & ob † perditam inanem gloriam. Omnes superbi sumus, omnes iracundi, & excandescentes: inuicem enim nobis inuidemus, inuicem æmuli sumus, inuicem nos mordemus, & deuoramus. Citò anticipent nos misericordiæ tuæ Domine: quia pauperes facti sumus nimis. Adiuua nos Deus salutaris noster. Dicentem audi: Qui E non est mecum, contra me est; & qui non colligit † mecum, dispergit. An oblitus es frater lapidis molaris, in supplicium definiti aduersus eos qui scandala committunt? Ne decipiaris ô homo: Impossibile enim est, sine timore Dei, magnaque humilitate, proficere. Nam quæ absque ijs commoda accidunt, damna conciliant. Scriptum quippe est: Nec quisquam sumit sibi honorem, sed qui vocatur à Deo. Diuerte ergo à malo, & fac bonum: inquire pacem, & persequere eam. vt assequaris, quoniam oculi Domini super iustos, & aures eius in preces eorum: vultus autem Domini super facientes mala, vt perdat de terra memoriam eorum. Ne simulachris, & opinionibus huius seculi abstrahamur: nihil enim ab vmbra † differt. Nam multi cùm obdormissent opulenti, surre-

Marginalia:
Math 5.
†al. ac perturbationes atque tumultus fraternitati conciliens.
†al anima.
Psalm. 32.
†al manet in secula.
Psal. 32.
†al. Cur renuit admonitus?
Sap. 6.
†al præfecturam.
Lucæ 16.
Sap. 6.
Resipiscendum ante finē vitæ.
†al Dominum.
†al. amorem.
†al perniciosam.
Psalm. 78.
Matth. 12.
† al. congregat.
Lucæ 17.
Matth. 18. & Marc. 9.
Heb. 5.
Psalm. 33.
Ibidem, & Eccl. 15.
Hebr. 4.
†f. differunt.

A surrexerunt pauperes. Et qui hodie princeps, cras magistratu priuatur. Et qui hodie Rex, cras morietur. Beati autem qui sustinent Dominum, & fallaciam seculi huius abominantur: nam reuera gloriam futuram hæreditate possidebunt. Ille enim diues induebatur bysso, & purpura, & quotidie epulabatur splendidè; ipsumque felicem prædicabant filij istius seculi: at non Angeli Dei. Lazarus verò mendicus, vlceribus plenus iacebat ad ianuam diuitis, cupiens saturari de micis quæ cadebant de mensa diuitis: sed & canes aduentantes lingebant vlcera eius. Lazarus ergo non cupiebat aliud ab ipso diuite, neque ex ferculis mensæ ipsius; sed neque ex quibus comedebat diues: verùm tenuia saltem atque abiecta petebat, ex quibus vescebantur canes. Et quantum quidem diues suspiciebatur ac magnificabatur ab hoc seculo, propter gloriam de ipso conceptam: tantum ab

[Antithesis grauis non ... quàm vtilis.] [Lucæ 16.] [Ibidem.] [Pulchra de Lazaro, & diuite consideratio.]

B ijs mendicus spernebatur, ac respuebatur: Angeli verò Dei, patientiam ipsius admirabantur. Quando ergo vtriusque iam aduenit finis, factum est vt deportaretur mendicus ab Angelis in sinum Abrahæ; diues autem in supplicium iniectus est: & in inferno suos eleuans oculos, cùm esset in tormentis, videt Abraham à longè, & Lazarum in sinu eius. Et ipse clamans dixit: Pater Abraham miserere mei, & mitte Lazarum vt intingat extremum digiti sui in aquam, & refrigeret linguam meam, quia crucior in hac flamma. Dixit autem Abraham: Fili, recordare quia tu bona tua recepisti in tua vita, & Lazarus similiter mala: nunc autem hic consolatur, tu verò cruciaris. Et in omnibus his, inter nos & vos chaos magnum firmatum est: vt qui volunt hinc transire ad vos, non possint; neque inde ad nos transmeare. Dixit autem: Rogo ergo te pater, vt mittas ipsum in domum patris mei: habeo enim quinque fratres, vt testetur illis, ne & ipsi veniant in † hunc

[Ibidem.] [Ibidem.] [Ibidem.] [Ibidem.] [† al. in hanc flãmam.]

C locum tormenti. Et ait illi Abraham: Habent Moysen & Prophetas, audiant illos. At ille dixit: Non pater Abraham: sed si quis ex mortuis resurgens, ad eos ierit, † fidem ei adhibebunt. Ait autem illi: Si Moysen & Prophetas non audiunt, neque si quis ex mortuis † resurrexerit, credent. Quid profuerunt diuitiæ illi, in hora illa, diuitiæ quas habuit; & oblectatio qua exhilarabatur quotidie splendidè? Conemur igitur, fratres charissimi, effugere supplicia, contemptoribus & peccatoribus parata: antequam nos in illum tormenti locum † tradamur. Et tunc plangemus amarè, cùm non sit qui pro nobis ibi interpellet, aut nos consoletur: audientes simul & ab ijs qui tormenta inferunt, quòd peiora his supplicia promeriti † sitis; nam ipsi vobis hæc fecistis. Cùm enim per modicum tempus præteriti seculi, iudicium hoc per pœnitentiam effugere possetis, neglexistis: delicijsque indulsistis, ac corda vestra nutriuistis, velut in die occisionis.

[† al. pœnitentiã agent.] [† al. ex mortuis resurgẽs, ad eos iuerit, pœnitentiam agent.] [† al. transmittamur.] [† f. simus.]

D Vbi sunt oblectamenta temporis præteriti? Vbi fallacia eius, & risus? Nonne ecce illa, vmbræ instar præterierunt? & tamquam nebula gracilis, quæ à procella † impellitur, & tamquam fumus qui à vento diffusus est? Nunc ergo quantum tulit desiderium, præmijs istis ac supplicijs voluptatum præteritarum perfruimini. Non enim istis contenti eratis: quoniam non solùm in tantorum malorum foueam vos ipsos conieciſtis, verùm & alios vobiscum pertraxistis. Nec eo contenti fuistis quòd propriam neglexeritis animam: sed aliorum quoque animas peruertistis. Quæ igitur virtus, ac quale præceptum, reddet Deum † vobis placatum? Animæ enim vestræ, amarulenta æmulatione, & contentione, inuidia, atque omni malitia repletæ erant. Excandescentiam sæuarum bestiarum dilexistis: nunc verò vniuersa mala quæ præte-

[Iacob. 5.] [Sap. 5.] [† al. dispergitur.] [εἰρωνικῶς dicta.] [† al. nobis.]

E rito tempore operati estis, circumdederunt vos. Deum loquentem vobis quotidie per Prophetas, & sacras Scripturas, spreuistis, irrisistis, & in sublime vagati estis. Et quantum in vos, benignissimi Dei longanimitas intendebatur: tantùm & vestra peccata redundabant. Domino autem dicente: Nolite diligere mundum, neque quæ in mundo sunt: vos de gloria, & auaritia atque ambitione contendistis. Domino dicente: Beati qui lugent nunc: quoniam ipsi consolabuntur. &, Beati pauperes spiritu; quoniam ipsorum est regnum cælorum: vos superbi & arrogantes euasistis, & risui atque fallacijs dediti. Cùm Dominus diceret: Beati mites; quoniam ipsi possidebunt terram: vos immanes & immites facti estis. Cùm Dominus diceret: Beati qui esuriunt, & sitiunt iustitiam; quoniam ipsi saturabuntur: vos iustitiam odistis; & qui eam colebant, eos persecuti estis.

[Ioan. 2.] [Matth. 5.] [Lucæ 6.] [Ibidem.] [Matth. 5 & Lucæ 6.]

Ibidem. Cùm diceret Dominus: Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur: vos absque misericordia & compassione, cum eiusdem conditionis atque naturæ hominibus versari estis. Cùm Dominus diceret: Beati mundi corde: Ibidem. quoniam ipsi Deum videbunt: vestra corda auaritiam, & concupiscentiam prauam meditata sunt. Domino dicente: Beati qui persecutionem patiuntur pro- Ibidem. pter iustitiam; quoniam ipsorum est regnum cælorum: vos & iustos afflixistis, & veritatem non custodistis. Nunc ergo quid clamatis? Tempus pœnitentiæ vestræ præterijt. Illic virtutum opus exerceri poterat: at hic compensationum retributio est. Nunc coronam acceperunt iusti: vos autem peccatores, in confusione constituti estis. Nunc iusti lætantur: at vos peccatores † gehennæ ignis traditi estis. Nunc iusti, instar lucis resplendent in regno cælorum: vos verò peccatores, in tenebras † missi estis exteriores. Nunc iusti, cum Angelis collaudant Deum: vos autem peccatores cum dæmonibus ploratis è tormentis, dentibusque strideretis, pœnitentes, & nihil proficientes: quoniam pœnitentiæ vestræ tempus, in negligentia perdidistis. Nonne vos estis, qui à iustis vos ipsos segregastis: & peccatorum atque impiorum opera imitati estis? Nunc autem & † vos cum ipsis traditi estis in supplicium. Deplorate igitur tormenta & supplicia vtrisque illata. Tūc quoq; nos valdè ingemiscentes, fletu exclamabimus amaro, dicētes: Iustus es Domine, & iudicia tua recta. Quando enim in præterito adhuc eramus seculo, ista nobis per sanctas aperuisti Scripturas, & non credebamus; sed dubitabat cor nostrum: at nunc manifestè cuncta oculis nostris cernimus. Væ nobis: quoniam dies nostros in multa perdidimus negligentia. Hæc ergo præcognoscentes charissimi fratres, studeamus effugere confusionem illam, & supplicium æternum: vt digni † gaudio reddamur iustorum. Quousque tandem veteris hominis concupiscentias circumferimus? Quousque mentem nostram in vanis seculi huius voluptatibus sinimus? † Resipiscamus igitur; & euigilemus tamquam ex † somno, ex memoria inanis vitæ istius. Sursum mentem & cor habeamus: vbi permanentia, vbi pulcherrima sunt bona, vbi vera vita, & lux vera. Detestemur mundum, & quæ in ipso sunt. Corruptibilia propter incorruptibilia, & terrena propter cælestia contemnamus. Dominum qui fecit & creauit nos totis viribus diligamus; solùm bonum & benignissimum Dominum. Diligamus & nos inuicem, propter Dominum. Cerne enim Domini benignitatem & amorem erga homines: quippe qui ita suos allocutus est discipulos: In hoc, inquiens, cognoscent omnes quòd mei discipuli estis, si † dilectionem habueritis ad inuicem. Nō dixit: Si vitulos, & hircos mihi obtuleritis. sed dixit: si dilectionem ad inuicem habueritis. Seruemus ergo charitatem fratres, castitatem, pietatem atque religionem, quietem ac tranquillitatem, humilitatem, & quæcumque decent sanctos. Detestemur autem impudentiam, & multiloquium. Nam scriptum habetur: Vir linguosus non dirigetur super terram: virum iniustum mala † venabuntur, in interitum. Cognoui quòd faciet Dominus iudicium inopum, & † caussam pauperum. Verumtamen iusti confitebuntur nomini tuo, & habitabunt recti cum vultu tuo. Rursusque ait: Super quem respiciam: nisi super mansuetum, & humilem, & tranquillum, ac trementem sermones meos? Ipse porrò Deus, & pater Domini nostri Iesu Christi, qui habet potestatem vitæ & mortis, illuminet † oculos mentis vestræ; ad rectè pieque seruiendum ipsi, omnibus diebus † nostris: & ad misericordiam inueniendam coram ipso, in die illa. Recordamini & mei peccatoris Ephræm, qui ista conscripsi, in precibus vestris, obsecro: vt & misericordia in me indignum moueatur omnium Dominus. Quoniam ipsi gloria, in secula seculorum. Amen.

Marginal notes: † al. in gehennam ignis, &c. — † al. traditi estis. — † al. & ipsi cum illis. — Tob. 3. — † al. gratia. — † al. Renuamus al. Renouemus igitur, &c. — † al. ex vino. — Ad Dei, & proximi dilectionē nos cohortatur. — Ioan. 13. — † al. si diligatis inuicem. — Ioan. 13. 15. — Psalm 139. — † vulg. capient. — † vulg. vindictam. — Esaiæ 66. — † al. nostros mentis oculos. — † al. vestris.

SCHOLIA, ET VARIÆ Lectiones.

VTILIS valdè ac necessaria est ista Auctoris Paranesis, quæ contra immorigeros & refractarios, improborumq́; in fratria cōspirationes, ac quietis communis perturbatores grauiter efficaciterq́; agit. Timorem Dei commendat; & peccata vitanda, emendandamq́; in melius vitam docet. Futurum

A *turum iudicium cunctis proponit: & quæ post hanc vitam solatia ac præmia iustis proposita sint; quæque impios supplicia æterna maneant, luculenter demonstrat: vt à peccatis vnumquemque auocet atque deterreat, & in viam salutis inclinet ac dirigat. Exemplum, pulchramq; considerationem de Lazaro & Diuite epulone, postea adducit: ne nimium quis in diuitijs ac facultatibus mundi confidat, & delicijs oblectamentisq; istius seculi se dedat, sui ac propriæ salutis immemor, &c. In fine autem, ad Dei & proximi dilectionem suos cohortatur; & vt ipsius quoque in suis recordentur orationibus, interpellat.*

In fratria coniuncti simus, &c.] *Et si nomen Fratria, secundùm quosdam nunc fraternitatem ac sodalitatem; nunc consortium, conuenticulum, contubernium, sectam, ac curiam, tribumq;, denotet: (Vnde Atheniensis populus dicitur fuisse diuisus in duodecim tribus, & singulæ rursus tribus in tres φρατρίας.) hoc tamen loco, ab Ephrem vsurpari illud videtur vocabulum pro factione & seditione inter fratres excitata. sicut & non multo post, in hac eadem Parænes. vbi habetur:* Ad pugnas autem & fratrias siue factiones, ac contradictiones, potentes sumus, &c.] *alibiq; similiter sæpius.*

B Quid gloriaris in malitia, qui potens es iniquitate, tota die?] *vbi vulg. cum alia interpunct. sic:* Quid gloriaris in malitia, qui potens es in iniquitate? Tota die iniustitiam cogitauit lingua tua, &c.] *eodemque modo interpunguntur verba, etiam in noua editione 70. At Hilarius cum Ephram consonat, eandemque interpungendi rationem hic seruat, & sic legit:* Quid gloriatur in malitia, potens iniquitate, tota die? iniustitiam, &c.] *Vbi tamen S. Augustinus, paullo aliter sic:* Quid gloriatur in malitia, qui potens est? in iniquitate tota die iniustitiam cogitauit, &c.] *Locus est Psalm. 51.*

Quis durus factus, ante eum permansit? qui in vetustatem perducit montes, & ignorant. qui euertit eos in ira, &c.] *Ita ad verbum hic apud S. Ephram Græc. & in editione 70. At in vulg. paullo aliter, sic:* Quis restitit ei; & pacem habuit? Qui transtulit montes, & nescierunt hi quos subuertit in furore suo.] *Locus est Iob 9. vbi etiam Aquila, pro* (ὑπέμεινεν, permansit, sustinuit) *legit* εἰρήνευσεν, pacem habuit. *& Complut.* καὶ εἰρήνευσε, & pacem habuit. *vt in vulg. At Symmachus* διετέλεσεν, perstitit. *ac deinde pro* [ὁ παλαιῶν ὄρη, qui in vetustatem perducit montes.] *habet:* ὁ ἐξαίρων ὄρη, καὶ ἀδηλοποιῶν αὐτά. *id est,* Qui aufert montes, & è conspectu remouet

C eos.] *nos autem hic in translat. Græcum Codicem S. Ephram, qui cum edit. 70. consonat, secuti sumus.*

Nisi deinceps tẽperatè ac modestè te gesseris; etiã ab ijs coargueris, &c.] *Pro hoc, in alio MS. Græco, sic reperitur:* Et si ad breue tempus quiescas, iterum ad institutum prius reuerteris. Cumque penitus in profundum collapsus malorum fueris, tunc etiam tu, &c.] *al.* tunc reuera & tu inimicos veritatis coargues atque increpabis, *&c.*

Aut adhuc magis ex duritie cordis nostri, & ob corporis nostri vires efferimur, &c.] *In alio Codic. sic:* Aut cum duritie cordis nostri amplius, ac corporis nostri viribus freti magis inflamur & superbimus? nescientes quod dictum est: Quoniam gigas, *&c.*

Deinde, vbi postea est: quomodo totius nobis paradisi curam Dominus committet?] *In alio MS. pro* (ἐπιμέλειαν, *curam*) *legitur,* ἐπιστασίαν παρέξει, *id est,* præfecturam nobis Dominus præbebit?] *quæ etiam hic lectio quadrat, & cum immediatè sequentibus consonat, vbi de præfectura ac cura animarum agit, de qua & paullo antea, ibi:* Nam si animam vnicam nobis à Domino concreditam negle-

D xerimus, &c. quomodo totius paradisi, &c.] *Est autem istud Argumentum à minori ad maius, & à contrario, quo hic non obscurè Auctor vtitur.*

An oblitus es frater lapidis molaris, in supplicium definiti aduersus eos qui scandala committunt?] *Alia hic lectio sic habet:* An lapidis molaris oblitus es frater, cuius comminatio in supplicium intentata est, aduersus eos qui scandala faciunt, &c.] *Alludit autem ad illud Lucæ 17.* Væ illi, per quem scandala veniunt: vtilius est illi si lapis molaris imponatur circa collum eius, & proijciatur in mare, quàm vt scandalizet vnum de pusillis istis, &c. *de quo habes & Matthæi 18. ac Marci 9. quamquam ibi pro* (lapis molaris) *legatur,* mola asinaria, &c.

Diuerte ergo à malo, & fac bonum. inquire pacem, & persequere eam: vt assequaris quoniam oculi Domini super iustos, &c.] *Allusio manifesta est ad verba Psalmi 33. quæ eadem in Græco, &*

E *& hic repetuntur omnia, & instituto Auctoris optimè accommodantur, sed cum additione* (ὅπως καταλάβῃς, vt assequaris) quoniam oculi Domini super iustos. &c.] *per omnia postea, vt in Psalmo citato. quamquam tamen in alio etiam Ephram MS. legatur hic breuius sic:* quoniam oculi Domini super facientes mala, vt perdat de terra memoriam eorum.] *& al. vt exterminet è terra, vel, è medio tollat, &c.*

Nam multi cùm opulenti obdormissent, surrexerunt pauperes. & qui hodie Princeps, cras magistratu priuatur. & qui hodie Rex, cras morietur.] *Antithesis grauis, & salutaris, qua, summa rerum humanarum instabilitas, fugacitas, & incertitudo ostenditur. de qua etiam alibi apud eumdem nostrũ Auctorem plenius inuenies Tom. 1. in Orat. de Morte. & in Oratione altera etiã de Morte, sub nomine S. Patris Basilij, ibi addita, vbi multa in hanc rem lectu notatuq; dignissima adducuntur, quibus hic locus non parum illustratur.*

Ille enim diues induebatur bysso & purpura, & quotidie epulabatur splendidè, &c.] *Pulchram hic de Lazaro & diuite epulone, ex Euangelio Lucæ 16. narrationem, considerationemq;*

(occasione ante dictorum: ne scilicet simulachris & opinionibus vanis huius seculi abstrahamur, diuitijsq; terrenis ne nimium innitamur, &c.) adducit, & pleraq; textus Euangel. morali expositione, transcurrendo declarat atque amplificat, alia transponit, nonnullaq; etiam paullò aliter atque in vulg. legere hic videtur. cuiusmodi inter alia sunt: [sed si quis ex mortuis resurgens, ad eos ierit, credent.] *pro quo, in vulgata Luca 16. est:* Sed si quis ex mortuis ierit ad eos, pœnitentiam agent.] *vbi etiam pro πεισθήσονται, credent, seu fidem ei adhibebunt; in alio Ephræm MS. Græc. reperitur, μετανοήσουσιν, pœnitentiam agent. vt in vulg. Deinde vbi postea habetur:* neque si quis ex mortuis resurrexerit, credent.] *alia lectio apud Ephræm hic habet:* neque si quis ex mortuis resurgens, ad eos iuerit, pœnitentiam agent, &c.] *Sed altera lectio magis hic probatur, quæ & in sacro est Cod. Luca 16. & in pluribus manuscript. Auctoris nostri reperitur. quam & ideo secuti hic sumus.*

A

Nonne ecce illa, vmbræ instar præterierunt, & tamquam nebula gracilis, quæ à procella impellitur: & tamquam fumus, &c.] *Respicit ad locum Sap. 5. vbi ista, licet sparsim habentur, & hinc inde transpositis mutatisq; aliquibus adducuntur: Est enim ibi iuxta edit. 70. Transierunt omnia illa tamquam vmbra, & tamquam nuntius præcurrens. &c.] multisq; interiectis post ea ibi sequitur:* Quoniam spes impij tamquam puluis est, quæ à vento tollitur, & tamquam spuma gracilis, quæ à procella dispergitur, & tamquam fumus qui à vento diffusus est, &c.] *Vbi in alio Cod. Ephræm pro (ὡς ὁμίχλη, tamquam nebula) legitur, ὡς πάχνη, id est, tamquam pruina, vel spuma, &c. vt in edit. 70. ac deinde pro (διωχθεῖσα, id est, quæ impellitur) est dispergitur, &c. vt etiam in vulg. sed de hoc loco, & alibi apud nostrum Auctorem.*

B

Nec eo contenti fuistis, quòd propriam neglexeritis animam; sed aliorum quoque animas peruertistis, &c.] *In alio MS. sic legitur: Et non satis erat vobis propriarum animarum perditio: quin & cæterorum animas peruertere ac perdere voluistis, &c. vtraque lectio bona est, & proposito seruit.*

C

PARÆNESIS QVADRAGESIMA.

De Pietate, † & abstinentia ab illicitis, ac de timore Dei.

† al. De pietate & timore Dei.

CHARISSIME frater, attende vehementer, ne deperdas viam rectam, vt ambules in † vijs tenebrosis: ne quando in nouissimis tuis, apud Deum & homines inueniaris peruersus & obliquus. Væ enim, inquit Sapiens, ijs qui derelinquunt vias rectas, vt ambulent in vijs tenebrarum. Væ his, qui lætantur in malis, & gaudent in consuetudine mala: quorum semitæ obliquæ ac prauæ, & flexuosi cursus eorum: vt longè abstraharis à via recta, & alieneris à sententia iusta. Ideo addit, & dicit: Non enim apprehenduntur † sub anno vitæ. Nam si per semitas bonas ambulassent, etiam semitas † iustitiæ planas ac faciles inuenissent. Qui recti sunt & boni, inhabitatores erunt terræ; & † simplices atque innocentes remanebunt in ea. Viæ autem impiorum è terra perdentur, & iniqui expellentur ab ea. Necessarium ergo est, incedere per viam rectam, secundùm eum qui dicit: Ne declines ad dexteram neque ad sinistram: auerte pedem tuum à via mala: vias enim quæ à dextris sunt, nouit Dominus: peruersæ autem sunt, quæ à sinistris sunt. Deum time, & timor eius custodiet te. Serua mandata ipsius, & mandata eius in veritate deducent te. Contumacia verò, aut pestilentia, aut inuidia, aut superbia, & his similia, non commorentur in sinu tuo; neque ingluuies, vel turpitudo, vel stultiloquium, vel scurrilitas, quæ ad rem non pertinent. Omnis enim qui in hisce ambulat, à via veritatis aberrat, seipsum per loca inuia terendo. Qui autem in via ambulat recta, ipse se in mansionem vitæ prouehet atque deducet. Ne ergo religionem ac pietatem veram, & ab omni simulatione alienam deperdas frater charissime. Pietas porrò est, abstinere ab omni specie mala. Si verò acciderit, nos de opere bono contumeliam pati: ne erubescamus opprobrium nobis iniustè ab hominibus illatum, & faciamus quæ non oportet. Scriptum est enim: Populus meus, cuius † nomen meum in cordibus vestris; nolite timere opprobrium hominum, & blasphemias eorum ne metuatis. Sicut enim vestimentum inueterascet tempore, & sicut lana comedetur à tinea: ita destruentur obuentura mihi mala. Iustitia autem † tua in seculum manebit; & salus † tua in gene-

† al. in via tenebrarum.
Prouer. 2. iuxta 70.
Aliter hic, quàm in vulg.
† al. sub annis vitæ.
† al. iustorum.
† al. & sancti.
Prouer. 4.
D
Ephes. 5.
E
Esaiæ 51.
† al. lex mea.
† al. mea.
† al. mea.

A generationum generationes. Rursusq; ait: Dominus Deus aperuit mihi aurem; ego autem inobedientem me non præbeo, nec contradico. Dorsum meum dedi in flagella, & maxillas meas in colaphos: faciem autem meam non auerti à confusione sputorum. & Dominus factus est mihi adiutor, ideo nō sum confusus: sed posui faciem meam vt petram durissimam, & scio quòd non confundar. Propterea, licet videatur ex seipsa comprehendisse ac superasse, non reformidemus, neque viam rectam deseramus. secundùm eum qui dicit: Si consistant aduersum me castra, non timebit cor meum. Et denuò ait: Viriliter agite, & cōfortetur cor vestrum, omnes qui speratis in Domino. Et noli æmulari gloriæ peccatoris: non enim nosti, quid de exitu ipsius erit. Melius est enim cuncta secundùm Deū agere,

Esai. 50. iuxta 70.

Psalm. 26.

Psalm. eod. & 30.

B & laudari ac probari in Domino: quàm conuersari malè, & turpem famam habere. Cùm Dominus & Saluator noster Iesus Christus dicat: Sic luceat lux vestra coram hominibus; vt videant opera vestra bona, & glorificent Patrem vestrum qui in cælis est. Ne ergo à via recta diuertas in loca inuia: ne fortè in præcipitia & deserta loca incidas, & ferarum agrestium multitudo * circumdet te, * congregatioque aquarum multarum; & tunc pœnitentia ducaris, dolore afflictus. Quis enim dolet; nisi quem mala detinent? Deus quippe benignus ac bonus cùm sit, malum non vult plasmati atq; figmento suo. secundùm eum qui dicit: Non enim delectatur in perditione viuorum. Iustitia enim perpetua est & immortalis. Alioque in loco refertur: Nemo cùm tentatur, dicat, quoniam à Deo tentatur. Deus enim intentator malorum est: Ipse autem neminem tentat. Vnusquisque verò

Matth. 5.

* al. circundabit

* al. conturbatioque.

Sap. 1. & Tob. 3.

Sap. 1.

Iacob. 1.

C tentatur à concupiscentia propria abstractus & illectus. Deinde concupiscentia cùm conceperit, parit peccatum: peccatum verò cùm consummatum fuerit, generat mortem. Concupiscentia, mater est peccati. Hæc, Euam ex paradiso eiecit. Hæc, Caim fratricidam effecit. Hæc, Aegyptiam aduersus castum Ioseph, in rabiem adegit: Iuuenis autem Deum timens, hanc deiecit. Hæc, populum in eremo prostrauit. Hæc, gentes septem in terra Chanaan destruxit; per quam Creatorem suum exacerbauerant, quare & exterminati sunt. Hæc, corda filiorum Israel, à * Deo altissimo declinare fecit. quemadmodum scriptū habetur: Equi furentes in fœminas, & emissarij facti sunt: vnusquisque ad vxorem proximi sui hinniebat. Hæc, iudices populi in Babylone decepit. Concupiscentia enim praua, mater verè est peccati. Hæc, bella & tumultus in terra excitat. Hæc, Herodiadē, ad pe-

Ibidem.

Concupiscētia mala, ac dāna.

Genes. 3. 4.

Genes. 39.

Actor. 13.

* al. à lege altissima, al. à lege excelsi Dei.

Ierem. 5.

Ezech. 22.

Dan. 13. 14.

D tendum caput præcursoris Baptistæ subornauit. Hanc Iudas amans, Dominū gloriæ in manus impiorū tradidit: nam aurū appetens, vitam perdidit. Propterea omnem concupiscentiam malam fugiamus fratres charissimi, eamque à corde nostro depellamus. Non * ignoscamus ei: non enim est fructifera; sed diaboli germē existit. non est morbus carnis, non vulnus, nec cicatrix, neque percussio tumens atque inflammans. non est cui malagma imponatur, nec oleum infundatur, neq; vincula adhibeantur; sed vulnus est animæ, & percussio cordis. Hæc, nos à Sanctorum comitatu atque conuersatione separat. Hæc, nos à cœlestibus diuellit, & terrenis coniungit. Arbor est, folia habens, fructum verò planè nullum: folia habet & quidem densa, & in densitate eius genimina viperarum demorantur. Arborem malitiæ excinde, & pro ea arborem vitæ in anima tua planta; pretiosam inquam crucem, spem & exspectationem Saluatoris, passionesque mortis ipsius. Dilectio eius sit in corde tuo: quemadmodum scopulus in mari propositus, & nauigia in pelago tempestatibus exposita ad vitæ portum inuitans. Certa tamquam bonus

Iacob. 4.

Marc. 6.

Matth. 26.

* al. parcamus.

E miles, vt coronas assequaris. Dicentem audi: Cautos atque abstinentes facite filios Israel. Quando legitimè certaueris, tunc * perspicuè & Regis dona cognosces. Tunc intelliges bonum & vtile esse, agnoscere & sustinere Dominum, eiusque mandata seruare. Tunc senties labores, velut per somniū præterijsse, cum remuneratione hîc facta. Quemadmodū diadema in capite Regis sedentis in suo * regno, gaudium tibi erit & exultatio: & gaudium tuum nemo à te tollet. Concedat porrò nobis Dominus, vt misericordiam inueniamus coram bonitate ipsius, & in præsenti seculo, & in futuro. * Ipsi gloria & imperium, cum Patre initij experte, & sancto ac adorando Spiritu: nunc & semper, & in infinita secula seculorum. Amen.

Adlusio ad Leuitic. 15. cap.

* clarè atque securè.

* al. throno.

* al. Quoniā ipsi gloria in secula seculorum. Amen.

A

SCHOLIA, ET VARIÆ LEctiones.

HAC sua Paranese Auctor admonet per vias rectas incedendum esse, & à vijs tenebrosis locisque inuijs declinandum. semitas vitæ rectæ, per quas iusti ambulant, apprehendendas; vias autem iniquorum peruersas atque obliquas deuitandas: & ob id etiam, quæ viæ sint, rectæ ac planæ, & quæ peruersæ ac inuiæ; quiq; per has incedant, & qui illas sequantur pulchrè copioseq; demonstrat. Deinde etiam pietatem & timorem Dei commendat. hominumq; prauorum opprobria atque ludibria, dum bene agimus ac secundùm Deum viuimus, nequaquam curanda: sed in bonis semper institutis atque operibus constanter persistendum, docet. Postea concupiscentiæ improbæ mala ac dãna plurima recenset, exemplaq; varia in illius detestationem ex diuersis Scripturæ locis adducit: vt vel hinc concupiscentiam, matrem peccati fugere, & ex cordibus nostris depellere discamus, &c. B

De pietate, & abstinentia ab illicitis, ac de Timore Dei.] *Pro hac inscriptione, in alio MS. sic:* De pietate, & Timore Dei.] *al.* De via recta, seu de ambulando per viam rectam. & de Timore Dei.] *vbi singulæ quidem probantur Inscriptiones, sed tertia rem hic præcipuè tractatam magis specificè attingit proponitque.*

Væ ijs, qui derelinquunt vias rectas, vt ambulent in vijs tenebrarum. Væ his, qui lætantur in malis, & gaudenr in consuetudine mala, &c.] *Vbi absque* (Væ) *sic aliter legitur in vulg.* Qui relinquunr iter rectum, & ambulanr per vias tenebrosas. qui lætantur cùm malè fecerint, & exultant in rebus pessimis: quorum viæ peruersæ sunt, & infames gressus eorum, &c.] *at in edit. LXX. (quibuscum hic Ephræm magis consentit) ad verbum sic est:* O qui dereliquistis vias rectas abeundo in vias tenebrarum. qui lætamini in malis, & gaudetis in euersione mala: quorum semitæ prauę, & flexuosi cursus eorum, &c.] *Nec dissimilis apud S. Ambrosium est lectio in Psal. 36. licet hic aliter etiam ab alijs legatur: Aq.* καὶ θρυλλοῦσιν ἐν χαμψαῖς ἀυτῶν *.i. & iactant, seu turbant ac commouēt se in flexuris suis.] Th.* καὶ μυκτηρίζουσιν ἐν τοῖς ἑλιχυλισμοῖς ἀυτῶν *.i. & subsannant in inuolutionibus suis, &c.] Sequitur postea in sacro Cod. & hic apud Ephræm:* Non enim apprehendunt semitas vitæ, &c.] *Vbi rursus alia atque alia reperitur lectio: nam iuxta edit. LXX. ad verbum esset:* non enim apprehenduntur ab annis vitæ.] *pro quo, al.* sub anno vitæ. *vt hic etiam apud Ephræm. In edit. Vatic.* ἐνιαυτῶν, sub annis, &c.] *Sequitur deinde ibid.* nam si per semitas bonas ambulassenr, etiam semitas Iustitiæ planas ac faciles inuenissent.] *Vbi ad verbum in edit. LXX. sic:* Nam si ambularenr semitas bonas; inuenissent vtique semitas iustitię leues.] *& sic S. August. in lib. de natura & gratia, cap. 69. Alij etiam hic variant, & pro* (semitas iustitiæ) semitas iustorum, *legunt. In exemplaribus Ephræm Græc. vtroque hic modo legitur,* τῶν δικαίων iustorum, *&* τῆς δικαιοσύνης, iustitiæ.] *reperiturq; vtraque lectio etiam apud alios Patres. Sequitur postea in sacro Cod. & apud Auctorem hic:* Qui recti sunt & boni, inhabitatores erunt terræ; & simplices remanebunt in ea. Impij verò de terra perdentur, & iniqui auferentur ex ea.] *Vbi ad verbum sic in edition. 70.* Quoniam recti inhabitabunt terram, & sancti remanebunt in ea. Viæ impiorum è terra perdentur, & iniqui expellentur ab ea.] *vbi etiam pro* (inhabitabunt) *alia lectio hic habet* (κατακληρονομήσουσιν *.i.* hęreditabunt) *sicut & istum locum affert S. Basilius, & alij. ac pro* (iniqui) *etiam quidam legunt hic,* ἀσεβεῖς. *i.* impij. *vt Aq. Sym. Th. &c. De quibus plura vide in Schol. edit. LXX. Prouerb. 2. Nos autem in hisce, partim secuti interpretando sumus vulg. partim etiam edit. LXX. maximè in locis quibus differentia est à vulg. & partim Græca exemplaria Ephræm, vbi præsertim ab vtrisque dissidere comperimus. vt fida vbique seruetur translatio.* C D

Subijcitur postea locus Esa. 51. Populus meus, cuius nomen meum in cordibus vestris, &c.] *vt hic est apud Ephræm. at in edit. LXX. ad verbum sic:* Populus, cuius lex mea in corde vestro, nolite timere opprobrium hominum; & contemptu eorum ne vincamini. Sicut enim vestimentum, comedentur à tempore: & sicut lanæ, comedentur à tinea. Iustitia autem mea in æternum erit; & salus mea in generationes generationum.] *Cæterùm in vulg.* Populus meus, lex mea in corda eorum; nolite timere, &c. *ac postea:* Sicut enim vestimentum, sic comedet eos vermis: & sicut lanam, sic deuorabit eos tinea. salus autem mea in sempiternum erir, & iustitia mea in generationes generationum.] *vbi quæ varietas sit lectionis, quæquè consensio. Lector videat, atque conciliet.* E

Melius est enim cuncta secundùm Deum agere, & laudari ac probari in Domino, &c.] *Alia Auctoris lectio (quæ explicatiua videtur huius) sic habet:* Satius est omnia secundùm Deũ agere, & laudari ac probari ab hominibus, sed in Domino, *id est, propter Dominum; ita scilicet, vt Dominus agnoscatur Auctor omnium bonorum, sicquè Dominus potissimum laudetur, &c. vel,* laudari in Domino, *hoc est,* probari Domino, *vel,* placere Domino, &c. *sed præcedens lectio atque expositio, huic menti Auctoris videtur conformior.*

Dicentem audi: Cautos & abstinentes facite filios Israel.] *Allusio euidenter fit ad verba Leuit. 15. in fine. vbi sic est in vulg.* Docebitis ergo filios Israel, vt caueant immunditias, & non moriantur in sor-

A in sordibus suis, &c.] *ubi Graecè eodem modo hic est apud Ephrem, & in edit. LXX. ubi tamen ad longum ponuntur, quae apud Auctorem nostrũ hoc loco solùm inchoantur. nimirum:* εὐλαβεῖς ποιήσατε τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ ἀπὸ τῶν ἀκαθαρσιῶν αὐτῶν, καὶ οὐκ ἀποθανοῦνται διὰ τὴν ἀκαθαρσίαν αὐτῶν, *&c. id est, Cautos & abstinentes facite (siue potius, facietis) filios Israel ab immunditijs suis; & non morientur propter immunditiam suam, &c. atque huc planè respexisse Auctorem, ex adductis euadit clarissimum.*

PARAENESIS QVADRAGESIMA PRIMA,

B *De his qui propria* * *cadunt negligentia, excusationesque in peccatis* * *praetexunt.*

* al. excidunt.
* al. ponunt.

FRATER, solitariam desiderasti vitam; bonum appetijsti opus, si ad finem vsque seruaueris. Aduigila igitur, & tibi ipsi attende, vt sapiens & non tanquam insipiens: vt Monachus, & non quasi à monastico ritu ac more vitam alienam degeres. Non est enim colluctatio nobis aduersus carnem & sanguinem: sed aduersus principes & potestates, aduersus mundi rectores tenebrarum huius seculi, contra spiritalia nequitię in caelestibus. (Ephes. 6.) Sobrium ergo & vigilantem te praebe vsque in finem; ne forte propria superatus negligentia atque segnitie, stultè dicas & insipienter: Ad monachatum accessi, & nec ibi viam salutis inueni. Cur igitur frater, gratiam aspernamur Domini? & cur vitam solitariam calumniaris: cùm nolis ipse iuuari, neque C pro tua anima adlaborare? quin potius tuis te abripi finis concupiscentijs, ac cogitationum voluptatibus: & vitam adhuc solitariam accusas? Si enim praecepta Domini custodisses, non sanè excidisses; & si timorem Domini dilexisses, etiam tuam animam conseruasses. Primùm quidem, solitariae vitae canonem non seruasti. synaxim tuam neglexisti. obliquè atque dolosè incedere amasti, & superbiam potius delegisti. Superiores * tuos non honorasti, inferiores autem contempsisti. temperantiam non dilexisti, inexplebilem magis edendi voracitatem amasti. vigilias non es complexus, insatiabilem autem somnum potius amplexus es. Castitatem non probasti, sed pollutionem potius amasti. Mansuetudinem & humilitatem non coluisti, insolentiam autem ac fastum potius dilexisti. Subiectionem atque obedientiam non es sectatus, inobedientiam verò potius es amplexus. furorem & iracundiam non odisti, contentionem autem & iniuriarum memori- D am magis probasti. Quietem & orationem respuisti; clamores verò & iuramenta, atque maledictones potius coluisti. Grauitatem & verecundiam non seruasti, scurrilitatem autem cum cachinnis magis comprobasti. Taciturnitatem & rectitudinem spreuisti, multiloquium verò & detractionẽ maluisti. Cum cordis compunctione in precibus consistere, non probasti: at euagari potius, ac mẽte distrahi amasti. Paupertatem non coluisti, auaritiam verò magis amplexatus es. Exercitatione monastica & labore voluntario non es delectatus: at delitijs & oblectamentis potius gauisus es. Proprijs operari manibus, tibi displicuit: quies autem & otium magis placuit. Fraternitatem non amasti: peruersitate verò improba gaudere, potius probasti. Compati tribulatis noluisti; durus autem & commiserationis expers esse maluisti. Tribulationes & improperia propter Dominum per- E ferre detrectasti: primam * verò cathedram, laudesque vanas potius affectasti. Timorem Dei, & dilectionem ipsius non seruasti: contemptum autem in eum, & odium in proximum magis amasti. Quid multa? Caelestia odisti, & terrena dilexisti; & adhuc vitam solitariam calumniaris? Non nosti quia scriptum est: Perdet Dominus omnes qui loquuntur mendacium? (Psalm. 5.) Et rursus: Nolite aduersus Deum loqui iniquitatem: quoniam Deus iudex est. (Psalm. 74. Psalm. 49.) Vides frater, caussam ex nobis esse, & non ex alijs? In teipsum ergo descende, & ad Dominum in toto corde tuo conuertere: non enim vult mortem peccatoris; sed magis vt conuertatur ipse, & viuat. (Ezech. 18. 33.) Cupit enim Dominus omnes homines saluos fieri: nam bonus est. Vulneratus es? sed curari poteris. Cecidisti? at resurge dumtaxat. Ne teipsum in fine, perditioni tradas. Ipse enim Saluator dixit: Non indigent qui sani sunt medico, (Matth. 9. Marc. 2. & Lucae 5.) sed

* al. Superiores tuos despexisti, sobrietatem nõ coluisti, &c.

Antitheses variae, eaeque efficaces, & accommodae.

* al. primos accubitus.

*al. vocare. Matth. 9. Consilium bonum, ac salutare.

sed qui malè habent. Et, non veni * saluare iustos, verùm peccatores. Ideo frater charissime, patere, & consilium tibi dabo: In quiete ac silentio reside, & præ oculis tuis timorem Domini gerito. colligensque cogitationes tuas, præside illis vt Iudex; & institutum vitæ temporis præteriti perdisce, ex quo solitariam aggressus es vitam: vt quænam status huiusmodi caussa tibi fuerit, intelligas; notesque in corde tuo damnum ac caussam, & vnde talis damni * prouenerit caussa. Nam si mercator in piratas atque latrones inciderit, siue etiam submersa fuerit nauis, & onera perdiderit; non obliuiscitur loci vbi eorum iacturam fecit: si autem post multum temporis acciderit ipsi locum eumdem adire, magna cum * suspicione per illum transit. Quare & nos illorum imitatores simus: aut potius ijs prudentiores. Illi corruptibilibus deperditis diuitijs, non obliuiscuntur loci: at nos etiam incorruptibilia negligimus bona. In quiete igitur & silentio reside, sicut iam dictum est; tuasque cogitationes recollige, ac spiritum die noctuque scalpe atq; scarifica: vt eiusmodi damni & subuersionis * caussam agnoscas. ne fortè ab initio vanam libertatem habueris, quæ piam ac religiosam cogitationem tuam inuerterit, moresque corruperit, ac te inuerecundum impudentemque reddiderit. ne fortè damnum ex multiloquio * prouenerit. ne fortè caussa, ex gula & crapula exstiterit. ne fortè ex inobedientia damnum emanarit. ne fortè ex desiderio & appetitione diuersorum locorum, ne fortè ex ministerij atque distractionum occasione, maximum sibi malum pararit: & vbi agnoueris, abscinde libertatem, atq; impudentiam pietate. Ne verearis ab hominibus præcepta Domini aspernantibus, appellari hypocrita. Perspicuum est enim, illos non ad fratris correctionem hypocrisis mentionem facere: sed vt pudore suffundatur fratris caussa, impudensque efficiatur, & abhorreat à recta sententia. nam pios ac religiosos, hypocritas nuncupant. Ad quos ait Dominus: Hypocrita, eijce primùm trabem de oculo tuo, & tunc videbis eijcere festucam de oculo fratris tui. Ne igitur verearis improperia frater charissime, & * verbo indisciplinato ne capiaris: nam indisciplinatos mors comitatur, secundùm Scripturam. quemadmodum & alio in loco dicit: Si enim cor nostrum non reprehenderit nos, fiduciam habemus ad Deum. Alibique ait: Si exprobramini in nomine Christi, beati eritis: quoniam quod est honoris ac gloriæ, & Dei Spiritus super vos requiescet. Nemo autem vestrum patiatur vt homicida, aut fur, aut alienorum appetitor. Si autem vt Christianus: non erubescat, sed glorificet Deum in isto nomine. Et si iustus vix saluabitur, impius & peccator vbi parebunt? Fuge ergo impunitatē, & risum; non enim conducunt animæ tuæ: Nam quæ pars fideli, cum infideli? Similiter autem & gulam, per temperantiam vince; auaritiam, per exercitationem & inopiam voluntariam; multiloquium, per taciturnitatem; * acediam, per cellæ * patientiā; negligentiam, per futurorum bonorum memoriam; & inobedientiam, per humilitatem. Sin verò, & sub prætextu detestationis * malorum, tibi quid mali pararit inimicus: mundum ac castum deinceps teipsum serua, & nō communices peccatis alienis. Mea autem sententia, arbitror initium tibi exstitisse malorum, impunitatem atq; licentiam, quæ & te impudentē effecit. Iccirco ait Scriptura: Beatus vir, qui semper est pauidus, propter pietatem. Quid porrò lucri habet mūdus, frater? aut quod bonū diligentibus ipsum præbebit? Accepit quis vxorē; initium curarum. genuit filium; solicitudo altera. nascitur alius; cura abundantior. moritur filius vnus; luctum parentibus suis relinquit. Si porrò etiam viuens, improbus euaserit atque peruersus: magis de eo quàm de mortuo dolent. At quando iam viro, mortis obuenerit hora; grauiorem propria ducit morte afflictionē suæ coniugis: eò quòd vxorem relinquat viduam, & filios suos orphanos. Ab ijs autem omnibus, liberum te reddidit suaue iugum Domini, ô monache: & quomodo rursus ad antiqua * vis reuerti? Ne ergo tuam ipse salutem desperes. neque dixeris amplius te saluari non posse: immò saluari te posse confide; sed Dei timorem tota anima tua cole, & ipse tua sanabit vulnera, teque absque vulneribus deinceps conseruabit. Quàm diu enim diuinum colit timorem anima tua, in laqueum diaboli non incides: sed eris velut aquila in sublimia volitans. Sin autem postea, anima torpore correpta, contempserit mandata ac timorem Dei; tunc ab excelsis deturbata, irridetur ab * infimis: qui etiam obuelatis eius oculis, agunt

ipsam

Marginal notes:
*al. extiterit al occasio.
A Simili.
*al. securitate, cautela.
*al. operationē atq; effectum.
*al. emerserit, euenerit.
Matth. 7. Lucæ 6.
*al. & disciplinæ ne te subtraxeris.
Eccl. 5.
1. Ioan. 3.
1. Pet. 4.
Ibidem.
1. Pet. 4.
2. Cor. 6.
*al. immunditiam.
*al. tolerantiā.
*malitiæ.
Prouerb. 28.
Similia sunt apud Auct. Tomo 1. in Orat. de morte, & alibi.
*al. rediturus es. vel, cogites reuerti?
*ab infimis, id est, à dæmonibus malis.

A ipsam in passiones ignominiæ, tamquam bouem iugo constrictum. Ideo fratres dilectissimi, demus operam veritati. curemus salutem nostram. meditemur horam mortis. Odio prosequamur res mundanas: istæ enim omnes hîc manent. istæ nos non eximent ac liberabunt in hora necessitatis nostræ, quando pœnitentes nihil proficiemus. quando pro remissione deprecabimur, & nullus erit qui absoluat. Hei mihi, heu mihi. quàm tremenda erit mortis hora, quando anima separabitur à corpore. Tunc non comitabitur filium pater, non filiam mater, non vxor maritum, non fratrem frater: sed solùm opera quæ quisque egit, siue bona siue mala. Præmittamus igitur nobis ipsi opera bona: vt cùm hinc abierimus, * admittant nos in ciuitatẽ Sanctorũ. Quòd si progressum facere velis; Regem ipsum ab hinc amicum tibi para. qualem verò putas inuenies gloriam frater charissime, B si amicum Regem gloriæ post hac tibi vindicaueris? Nam sicut hic ipsum honoras, talem ipse transitum præbebit tibi. & quantum ei hîc inseruis, tantum & ipse honorabit te ibi. Scriptum est enim: Sed tantùm glorificantes me, glorificabo: & qui contemnunt me, ignominia * afficientur. Honora igitur ipsum tota mente & anima tua: vt te honore dignetur Sanctorum. At in quo ipsum vendicare ac possidere oportet? Dicam: offer illi aurum & argentum. & si nudum videris, cooperi eum. Quòd si nihil horum suppetat tibi; alia ipsi genera auro & argento pretiosiora offer: Fidem scilicet, & charitatem, continentiam, patientiam, humilitatem, ac longanimitatem. Abstine à detractionibus. Serua oculos, ne aspiciant vanitatem; & manus, ne faciant iniustitiam. Auerte pedes tuos ab omni via mala. consolare pusillanimes, compatere infirmis. Da calicem aquæ frigidæ sitienti. da fragmentum panis esurienti. Ex quibus habes, ex quibus inquam, ipse tibi lar-C gitus est Dominus, offer ei. Etenim duo æra minuta viduæ non repudiauit Christus Saluator noster. Quid porrò etiam Elias postulauit à vidua? nonne modicũ aquæ in vase; & buccellam panis? Surgens enim, inquit Scriptura, Elias, abijt in Sarepta * Sidoniæ. cumque appropinquasset portæ ciuitatis, ecce apparuit ei mulier vidua, colligens ligna. Et clamauit post eam Elias, & dixit ei: Cape nunc mihi paullulum aquæ in vase, vt bibam. Illaque pergente vt acciperet; clamauit post eam Elias, & dixit: Cape nunc mihi obsecro, & buccellã panis in manu tua. Vides charissime, quibus * alebantur Prophetæ? modica nimirum aqua, & buccella * panis; & quidem cum angustia: omne quippe studium ponebant in bonis, quæ ipsis in cælo reposita erant. Diligamus igitur & nos viam Sanctorum, fratres charissimi. Dum tempus adhuc nobis suppetit; præstemus in eo fructum pœnitentiæ bonum. Ne tempus pœnitentiæ idoneum deperdamus. nec imaginibus D atque simulachris huius seculi distrahamur. neque cum viris opera sua absque timore Dei peragentibus nos ipsos coniungamus. neque eorũ imitemur opera, qui propriã salutẽ despiciũt. secũdùm illud oraculũ Apostoli: Corrũpunt mores bonos colloquia mala. Alioq; in loco dicit Scriptura: Fili, apprehẽde disciplinam; meã ne dimittas eam, sed custodi eam tibi ad vitã tuam. Vias impiorũ ne ingrediaris, neque zelaueris vias iniquorum. In quocumque loco castrametati fuerint, ne transeas illac: verùm declina ab eis, & * abscede: non enim somnum capiẽt, nisi malefecerint: ablatus est enim somnus * eorum, & non dormiunt. Comedunt enim escas impietatis, & vino iniquo inebriantur. Iustorum autem viæ instar lucis fulgent, procedunt, & illuminant, donec * illucescat iam dies. Et rursus ait: Noli esse sodalis viro furioso; neque cum amico iracundo cohabites: ne E fortè discas vias eius, sumasque laqueos animæ tuæ. Alioque in loco iterum: Hi sunt fontes sine aqua, & nebulæ turbinibus exagitatæ, quibus caligo tenebrarũ in æternum reseruata est. * Superba enim vanitatis loquentes, inescant in desiderijs carnis luxuriæ eos qui paullulum effugiunt, qui in errore conuersantur, libertatem illis promittentes; cùm ipsi sint serui corruptionis. A quo enim quis superatus est, huius & seruus est. Si enim refugientes coinquinationes mundi isti us, in cognitione Domini nostri * IESV Christi, his rursus implicati superantur; facta sunt eis posteriora deteriora primis. Rursusque alibi: Rogamus autem vos fratres, vt obseruetis eos qui dissensiones & offendicula præter doctrinam, quam vos didicistis, faciunt; & declinate ab illis. Huiuscemodi enim Domino nostro Iesu Christo non seruiunt, sed suo ventri: & per dulces sermo-

nes

* al. recipiant.
1. Reg 2. Iuxta LXX.
* vulg. erunt ignobiles.
Psalm. 118. Ibidem.
Matth. 10. & Marc 9.
Marc. 12. Lucæ 21.
3 Reg. 17.
* al. Sidoniorũ.
* al. sustentabantur.
* al. & modico pane.
1 Cor 15.
Prouer. 4. Iuxta LXX.
* al. & transi. al. aut deuita.
* al. ab eis.
Prouer. 22.
* al. donec dilucescat se dies.
2. Pet 2. & Iudæ 1.
* al. Superbi.
2. Pet 2. & Iohã. 8 Rom. 6.
* vulg. Domini nostri & Saluatoris Iesu Christi, &c.
Rom 16.

nes & benedictiones, seducunt corda innocentium. Fugiamus ergo latam viam, quæ abducit in perditionem: appetamus autem arctam & angustã, quæ in *æternum diducit regnum. Laboremus hîc bono & alacri animo, antequam coactè nobis laborandum sit, ac lassescendum. Mundum perturbationibus ac passionibus obnoxium, vitamque malè affectã oderimus. Rectos nobis ipsi cursus faciamus. Studium ac diligentiam amemus, ferventes spiritu erga Dominum. Ploremus hîc sponte atque libenter, vt Deum placatum reddentes, * eripiat nos ab æterno ploratu, & stridore dentium. Diligamus luctum, quoniam Christi præceptum est. Ipse enim dixit: Beati qui lugent nunc; quia ipsi consolabuntur. Consideremus fratres charissimi, eos qui per mare nauigant; qualia subeant pericula cum * fluctibus decertantes, & amplitudinem pelagorum transmeantes. Quando autem quis tempus conductionis suæ impleuerit, non reputat pericula quæ in mari decertans sustinuit, propter gaudium: quia plenam mercedem suam accepit, quin & alacrior ad nauigandum in mari, hinc redditur. Illi quidem quando finiunt, tunc incipiunt: At nos, fratres charissimi, si assequamur, vt bene finiamus propositum nobis certamen; non amplius nobis necessitas incumbet iterum eumdem cursum instituendi; cùm id sit impossibile. Exiguum certamen est fratres, & mercedis retributio ineffabilis. Vigilemus igitur; & diligentes simus in opere Domini, charissimi, toto corde ac viribus, donec tempus habemus. Quemadmodum enim dona Dei, & promissa bonis non reuocantur præmia: ita nec malis intentata supplicia. Iccirco beatus vir qui timet Dominum: quoniam ab ipso coronam gloriæ accipiet, quam præparauit diligentibus ipsum. Ipsi gloria, in secula seculorum. Amen.

Math. 7. * al. quæ ad vitam inducit æternam.

Prouerb. 4 in fine. * al. liberemur ab æterno ploratu, &c.

Matth. 5. * Græc. θαλασσομαχοῦντες.

Adlusio sit ad Rom. 11.

Iacob. 1. 2.

A B C

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES.

PAræneſis ſiue adhortatio 41. De his qui propria cadũt negligentia, excuſationesque in peccatis prætexunt.] *Loco cuius Inſcriptionis, alia reperitur eiuſmodi:* De ijs qui ſua cadunt negligentia, & prætextus in peccatis adducunt.] *quæ tamen ſenſu, à præcedẽte non differt. In MS. Cret. ſeu Cand. ſimpliciter inſcribitur hæc Parænesis:* De illis qui propria cadunt negligentia:] *nec aliud ibi additur. At in reliquis MM SS. tam Romanis quàm Venetis, hîc pro (τῶν πιπτόντων, qui cadũt) legitur conformiter, περὶ τῶν ἐκπιπτόντων .i. de his qui excidunt, &c. vt in proximè hîc ſequente Paræn. 42. πρὸς μοναχὸν ἐκπεσόντα .i. ad Monachum qui excidit, &c. alibiquè ſimiliter ſæpius.*

Tribulationes & improperia propter Dominum perferre detrectaſti: primam verò cathedrã potius, &c.] *Inſiſtit propoſitæ antitheſi, legiturq; hæc pars al. ſic:* Tribulationes & contumelias ſuſtinere Domini cauſſa, noluiſti. *& al.* non amaſti: primos autem accubitus, laudesque inanes magis appetijſti. *& al.* potius amaſti. *Deinde pro eo quòd immediatè ſequitur:* Timorem Dei, & dilectionem ipſius non ſeruaſti: contemptum autem in eum, & odium in proximum magis amaſti.] *in alio MS. ſic iſtius antitheſis verba redduntur atque leguntur:* Diuinum timorem atque amorem non cuſtodiſti: abſque autem Dei timore viuere, & fratrem odiſſe potius deſideraſti atque amaſti.] *& ſic de reliquis.*

Ideo frater chariſsime, patere; & conſilium tibi dabo, &c.] *Vbi ad verbum magis, al. ſic:* propterea dilecte frater, patienter ferto; & verbum tibi conſulam.] *eſt enim ibi Græc. καὶ συμβουλεύσω σοι ῥῆμα. ſignificans id quod iam poſuimus, vel etiam f. ἐλλειπτικῶς illud accipiendo, pro eo quod eſt:* & vno verbo conſilium tibi dabo. *vel,* ſolo verbo conſilium bonum tibi impertiar, &c.] *eſt autem Phraſis iſta puto Syriaca, etiam Hebraiſmum redolens: cuiuſmodi & alia apud Ephræm alibi inueniuntur haud infrequentes.*

Perſpicuum eſt enim illos non ad fratris correctionem, hypocriſis mentionem facere: ſed vt pudore ſuffundatur fratris cauſſa, &c.] *vbi in alio MS. ἀλλ' ἵνα ἐκτραπεὶς, &c.* ſed vt euerſus, ac de ſtatu mentis deturbatus frater, efficiatur impudens, & alienetur à recta mente atque ſententia, &c.] *quæ lectio, & ſi non diſpliceat, altera tamen magis hîc probanda, & rei, de qua agitur, accommodatior videtur. agit autem hoc loco aduerſus improbos quoſdam diuinorum præceptorum contemptores, qui pios ac religioſos viros ſubſannant, eosque Hypocritas impudenter appellant, volentes pudore eos ſuffundere, & à recta mente atque ſententia alienare, ſuiq; ſimiles impudentes reddere, &c. in quos illud Euangelij meritò retorquetur dictum:* Hypocrita, eijce primùm trabem de oculo tuo, &c. *vt eſt Matt. 7. & Luc. 6. qui locus etiam opportunè atque accommodè hîc ab Auctore citatur, & in improbum illud hominum genus aptè retorquetur.*

D E

Alibiq;

A *Alibique ait Scriptura:* Si exprobramini in nomine Christi, beati eritis; quoniam quod est honoris ac gloriæ, & Dei Spiritus super vos requiescet, &c.] *Locus Scripturæ est 1. Pet. 4. quem hic citans Ephræm, suo instituto accommodat, nonnullaq́; immutat, ac quædam breuitatis caussa prætermittit; paulloq́; aliter legit atque in vulg. vbi sic est:* quoniam quod est honoris, gloriæ, & virtutis Dei, & qui est eius Spiritus, super vos requiescet, &c.] *vbi, sicut & in sequentibus quædam aliter ab Auctore leguntur, & nonnulla studio ac data opera ab illo omittuntur, sicut hic legenti & conferenti patebit, alibiq́ue sæpe.*

Quòd si proficere velis; Regem ipsum abhinc amicum tibi para: qualem verò putas inuenies gloriam, si amicum Regem gloriæ posthac tibi vindicaueris?] *Alia hic lectio sic se habet:* Si ipsum volueris possidere Regem; iam hinc qualem tibi gloriam consequeris? Si autem gloriam inuenire putas; abhinc Regem gloriæ amicum tibi para ac vindica, &c.] *vbi etsi vtraque quidem lectio clara sit, prior tamen instituto Auctoris magis hic quadrare videtur, sententiaq́; vim atque connexionem melius reddere, atque accommodare.*

Scriptum est enim: Sed tantùm glorificantes me glorificabo: & qui contemnunt me ignominia afficientur.] *Vbi alius quoque Græcus Codex Ephræm, in singulari habet:* & qui spernit me honore priuabitur.] *quomodo etiam legit noua editio LXX. sed in eo ab Auctoris nostri lectione hic differens, quòd ibi præponatur* (ὅτι *quoniam,*) *hîc verò non item. legiturq́; ibid.* ὅτι ἀλλ' ἢ τοὺς δοξάζοντάς με δοξάσω, *&c.* quoniam tantùm glorificantes me glorificabo, & qui spernit me honore priuabitur.] *pro quibus, in vulg. 1. Reg. 2. sic legitur:* Sed quicumque honorificauerit me, glorificabo eum: qui autem contemnunt me, erunt ignobiles.] *vnde in quibus conuenientia lectionum sit, & vbi discrepantia, cuiuis legenti atque conferenti facilè patebit. De alijs varietatibus, inuenies in Scholijs nouæ Rom. editionis LXX. in 1. Reg. 2. cap. ac apud Auctorem nostrum alibi.*

B

Surgens enim (inquit Scriptura) Elias, abijt in Sarepta Sidoniæ, &c.] *Locus Scripturæ est 3. Reg. 17. vbi ad verbum magis in edit. LXX. sic:* Et surrexit, & iuit in Sarepta: & venit ad portam Ciuitatis. & ecce ibi mulier vidua colligebat ligna. Et clamauit post eam Eliu, & dixit ad eam: Cape nunc mihi pusillam aquam in vase, & bibam. Et abijt capere. Et clamauit post eam Eliu, & dixit: Cape nunc mihi buccellam panis, qui in manu tua, &c.] *at in vulg. paullò aliter ista leguntur, hoc modo:* Surrexit, & abijt in Sarepth*a*. Cumque venisset ad portam Ciuitatis, apparuit ei mulier vidua colligens ligna, & vocauit eam, dixitque ei: Da mihi paullulum aquæ in vase, vt bibam. Cumque illa pergeret vt afferret, clamauit post tergum eius dicens: Affer mihi obsecro & buccellam panis in manu tua, &c.] *vbi Auctoris lectio in pluribus cum LXX. & in aliquibus cum vulg. consentit: quare & vtrisque hîc etiam pro rei exigentia magis vel minus nostram translationem accommodauimus. Locus porrò iste de Helia & vidua illa, egregiè à S. Chrysostomo, Tomo primo, in Serm. in Heliam Prophetam, qui incipit:* Gloriosus olim Prophetarum possessione, &c. *tractatur & illustratur. sicut & in alio ibi sequente Sermo. etiam de Helia, cuius initium est:* Cùm gesta peccata recensemus, &c.

C

Fili apprehende disciplinam meam: ne dimittas eam, sed serua eam tibi ad vitam tuam, &c. *Alius hic Scripturæ locus adfertur ex Prouerb. cap. 4. vbi etiam non parua lectionis occurrit varietas, & præsertim cum vulg. vbi hunc in modum ista citantur atque leguntur:* Tene disciplinam, ne dimittas eam; custodi illam, quia ipsa est via tua. ne delecteris in semitis impiorum, nec tibi placeat malorum via. Fuge ab ea, nec transeas per illam; declina & desere eam. non enim dormiunt, nisi malefecerint: & non rapitur somnus ab eis, nisi supplantauerint. Comedunt panem impietatis, & vinum iniquitatis bibunt. Iustorum autem semita, quasi lux splendens, procedit, & crescit vsque ad perfectam diem.] *Ceterùm nos hic in translatione, Græcum textum Auctoris sequuti sumus, & lectioni ferè LXX. insistimus, quòd per omnia quasi hic cum illis consentiat, paucis solùm demptis, quorum varietatem ad marginem apposuimus. De alijs, plura vide in Scholijs nouæ editionis LXX. in hunc Prouerb. locum.*

D

Et rursus ait: Noli esse sodalis viro furioso; neque cum amico iracundo cohabites, ne fortè discas vias eius, *&c.*] *Verba sunt Sapientis, Prouerb. 22. vbi Auctor per omnia cum LXX. concordat, recedit autem à vulg. vbi sic est:* Noli esse amicus homini iracundo, neque ambules cum viro furioso: ne fortè discas semitas eius, & sumas scandalum animæ tuæ.] *Quin & Symmachus hic pro* (noli esse sodalis) *legit,* ne amicitiam contraxeris. *& pro* (accipias laqueos) *Aq.* offendiculum; *& Symmach.* scandalum, *vt hic est in vulg. &c.*

E

PARAENESIS QVADRAGES. SECVNDA,

*Ad * Fratrem qui excidit. & de Pœnitentia.*

* al. Ad Monachum, qui defecit monasterium, & de Pœnitentia.

SVB obedientia Patris spiritalis constitutis suggerit inimicus, dicens: Discede hinc, & priuatim habita, vt quiescas magis. Et si cogitationibus eiusmodi frater consenserit; à fraternitate recedit. Sin autem viderit inimicus cogitationem fratris paullulum attendere sibi; tunc suggerit ipsi, dicens: ingredere in interiorem eremum. Deinde considente fratre per aliquod tempus in eremo: tunc affert ei honestatis inimicus dæmon cogitationem tædij, temporisque productionem, ac rerum necessariarum penuriã, senectutis imbecillitatem & solitudinis lassitudinem atque molestiam. Et si inimicus fratrem commouere potuerit; etiam inde ipsum extrahit, transportatq; prope castellum, aut ciuitatem. Et tunc fornicationem molitur atque intentat ei dæmon. quare frater se continet ac cohibet ab accessu ad ciuitatem, neque castellis ac vicis appropinquat. Tunc cernens inimicus propositum fratris; incitamenta ac machinamenta excogitat, quibus fratrem deijciat. ex quibus vnum est istud: Vna dierum, dum frater in cella quiescit, mulierem subornat, quæ ianuam eius pulset, prætextu quòd à via aberrarit, & metu perculsa sit; vel quòd pro eleemosyna venerit: aut etiam prætexit se Monachum aliquem notum atque insignem inquirere. Frater itaque ostium aperiens suum, videt mulierẽ in sua consistentem cella. Quæ ait ad illum: Domine Abba, vbi certus quidã moratur * Monachus? Et quia inclinata iam est dies, fac charitatem ac gratiam suscipiendi * nos, intra fores tuas ista nocte: ne fortè oberrantibus * nobis, comedant nos feræ syluestres. Sæpe enim etiam aliam secum adducit deceptricem mulier. fortè etiam expensas deferunt, & res necessarias, quibus * fratrem inescare volunt. Tunc * frater cum vtrisque pugnat cogitationibus, metuitq; ne velut immitis atq; immisericors, præcepto excidat; & ne fortè etiam boni occasione capiatur eius anima. Sed ne in longum protrahamus sermonem; si concupiscentia victus fuerit Monachus, & post consummatũ scelus si emittere eam voluerit, respondet illi, dicẽs: quando me * humiliasti ac compressisti, à te dimittis; vt quò velim abeam? Atque pacto ante conspectum parentum meorum comparebo? An poterit amodò res cælari? Certò igitur scias Monache, non amplius me à te abscessuram: quin etiam tecum in tua cella conquiescam; & vnde voles me * sustentes. Tunc seipsum Monachus deflere incipit, quòd prorsus ianuam suæ cellæ aperuisset. Ista igitur sciens Monache, teipsum custodi. Nam si in * eius laqueos incideris, difficulter te explicare poteris. Laqueis enim, inquit, quæ à * labijs sunt, pertraxit eum. Quare prænoscens quæ peccati futura sint nouissima; qualemque committẽtibus illud infamiam postea conciliet; fuge voluptatem carnalem: quippe cuius fructus, pudoris atque infamiæ fructus existunt. Et ante voluptatem quidem concupiscentia, post voluptatem autem dolor. Perpende ergo animo, quòd voluptatem dolor consequatur, & fuge peccatum: mente complectens humanum dedecus, atque adeò timorem Dei. Repelle igitur abs te Dæmonem volentem te decipere, & labores tuos abripere: vt absque tristitia permaneas. Nouit quippe cordium scrutator Dominus, quòd non malitiæ caussa, aut humano aliquo odio, mulierem respuas: verùm vt non per bonum, tibi opereris malum. Si autem quis dicat, rem bonam esse hospitalitatem; consentio & ego: At hospitalis vir imitari debet eum, qui aurum in fornace probat, purumque sibi accipit, * improbatum verò despicit. hoc est, mandatum obserua; à peccato autem velut ab ore * serpentis fuge. Nam qui dixit, hospes eram, & collegistis me: dixit etiam, non fornicaberis. Sobrium igitur ac castum te præbe in iuuentute tua. Vigilanter attende, ne fortè otio atq; torpori indulgens, inueniaris prauis affectionibus seruiens à iuuentute vsque ad senectutem. Nam qui in mari naufragium facit, forsitan & vigilauit & decertauit: * verùm magna inundationum insultatio ipsum obruit. Qui autem in portu naufragatur, similis est illi, qui mera sua negligentia nauem Domini sui in profundum

Ab Exemplo.

* al. Frater.

* f. me.

* al. oberrante me, &c.

* al monachũ.

* al Tunc monachus vtrimque impugnatur à cogitationibus.

* ἐταπείνωσας

* al. sustentabis.

* al. in eos laqueos.

Prouerb. 7.

* vulg. Blanditijs labiorum protraxit eum, &c.

* al. vitiatum, & corruptum.

* al serpentiũ.

Matth. 25.

Matth. 5. 19.

Exod. 20.

* al. at multæ fluctuum inundationes in eũ præualuerunt.

B C D E

A dum deducit ac perdit. Tu ergo in portu versaris Monache, siquidem tibi ipsi attendas. Propterea neque nobis in vicis ac castellis conuersari expedit: sin autem te * illuc vsque properandi vrserit necessitas, ne colloquijs distraharis mulierũ. Quemadmodum enim qui hamum deglutit, ita tua abripietur anima. Sobrium igitur ac vigilantem te præbe, quia non procul abest prolapsio. Cum modestia igitur ac timore Dei aduersùs tentationem decerta: nam fornicationis mater est impudentia. Quòd si te liberius * loquentem, & accedentem ad ipsas viderint; ad peius incitantes, deijcient te. Verùm etiam si verecundus sis ac modestus, non confidas tibi: sed aduigila, ne fortè compunctionis & pietatis prætextu, mentem tuam verbis blandiloquis corrumpant ac destruant. Dixit enim quidam Sanctorum: Sermones proferunt, affectum animi emollire conantes. At certè quem-

* al. te ad oppidum seu castellum abeũdi vrserit necessitas: ne cum mulieribus colloquaris.

* al. procacius agentem, vel garrientem cum ipsis.

B admodum dixit Saluator: Ecce ego mitto vos, sicut oues in medio luporũ. Estote ergo prudentes sicut serpentes, & simplices vt columbæ. Admonet autem & per Apostolum, dicens: Nolite fieri imprudentes, sed * intelligentes quæ sit voluntas Domini. Et nolite inebriari vino, in quo est luxuria. Certò igitur scias charissime, quòd si fueris vt aurum purum in mundo; & ad institutum profectus monasticum, neglexeris teipsum: non tardabis fieri sicut plumbum. Et si iterum ad monasticum vitæ genus veniens, Dominum in veritate dilexeris: non tardabis fieri vt margarita, non habens maculam, aut rugam, vel quid eiusmodi: sed eris immaculatus omni ex parte. Et istud te rursus nosse volo, quòd qui committit peccatum, grauius bellum habet eo qui se continet. Nam sicut qui lutum in aliquem locum infundit, fœtorem reddit abundantiorem: ita & qui non se continet, passionem auget. Intellige, quòd si te ipsum neglexeris; in fine te pœnite-

Matth. 10. Luc. 10. Ephes. 5.

* al. sed intelligite quæ sit voluntas Dei.

C bit. Cùm dicat Apostolus: Qui sine vxore est, solicitus est quæ Domini sunt, quomodo placeat * Domino. Qui autem cum vxore est, solicitus est quæ sunt mundi, quomodo placeat vxori; & diuisus est. Tu verò Monache, non mundanam elegisti solicitudinem: sed quo pacto placeas Deo; vnde teipsum castrasti propter regnum cælorum. Rursusque dico, si non continueris; nouissimè multis modis dolebis, secundùm Apostolum dicentem: Tribulationem verò carnis habebunt huiusmodi. Nam qui vxorem duxit, inopia * virtutis laborat, curis domus, & vxoris, educationisque liberorum distractus. Qui autem absque vxore est, solicitus est quæ sunt Domini, quomodo placeat Domino. Teipsum propter regnum cælorum castrasti; non ferro seminaria * vasa amputans, quippe quod à virtute est alienum: sed pia cogitatione voluptates comprimens. Quare ijsdem terminis, viuendique institutis insiste. quia scriptum est: Melius erat te

1. Cor. 7. * al. Deo.

1. Cor. 7. * f. de virtute minus laborat.

* τοὺς διδύμους.

D non vouere, quàm post votum promissa non reddere. Teipsum igitur ad continentiam compelle: & mundas cogitationes tuas, mentemque inuenies, tanquam portum * serenum tranquillitate plenum. Et futurorum bonorum spes, vires animæ tuæ pinguefaciet, quasi adipe & pinguedine repletas: quibus nos Dominus dignetur iustus iudex. Amen. Neque alio * modo templum corrumpas Dei, obsecro, & non contristes inhabitantem in nobis Dei spiritum; nec sanctos Angelos nostræ deputatos custodiæ, die noctuque qui & dæmonas à nobis repellunt * inuisibiles, dentibus aduersum nos stridentes; ne fortè ipsi accusatores nostri, in die euadant iudicij, subijciamurque euersioni Sodomorum. Nam etsi nos, parietes ac muri circumdederint; & licet nos * tectum contexerit, & fores occlusæ sint, ac tenebræ existant: attamen cogitemus nihil eorum quæ ad nos pertinent, late-

Eccl. 5.

* al. tranquillũ serenitate plenum.

* al. alio in loco 1. Cor. 3. 6. Ephes. 4.

* al. inuisibiliter.

* al. terra occultauerit.

E re eum qui tenebras à luce separauit. Fidemque tibi Propheta faciat, dicens: Intelligite insipientes in populo, & stulti aliquando sapite. Qui plantauit aurem non audit? aut qui finxit oculum non considerat? Qui corripit gentes non arguet; qui docet hominem scientiam? Dominus scit cogitationes hominũ, quoniam vanæ sunt. Vides * frater charissime, quòd non solùm hominum actiones intueatur Deus, verùm etiam cogitationes. Quòd si tibi suggerat inimicus, dicẽs: Restat pœnitentia, ideo iam voluntate tua perfruere. Dic ad eum: Quæ vtilitas est diabole, domum bene exstructam diruere, ac de integro rursus ædificare? Cùm dicat Apostolus: Cum metu ac tremore vestram salutem operamini. Vbi verò metus est & tremor, perspicuum est nullam adesse voluptatem. Da ergo operam saluti tuæ, dilectissime frater; ac mentem ad tranquillitatem traducens, recolli-

Genes. 1. Psalm. 93.

* al. Vide charissime.

Philipp. 2.

ge cogitationes tuas, & dic intra teipsum: Tanto iam tempore tuas voluntates & carnis cupiditates exples, & cogitationibus satisfacis tuis? Quod lucrum his perficiendis retulisti? Numquid ad staturam tuam adiecisti cubitum vnum? At crassus ac pinguis factus es? aliud igitur tibi ipse nihil, præter escam vermiũ collegisti. Quid ergo inde tibi vtilitatis accessit? Cælestem ne thesaurum bonis compleсti, dum ita sine metu vitam degis? Quid igitur tibi profuerit, reliquisse mundum? Heu mihi, ô anima; quòd ad talem vitæ conditionem, aut potius euersionem * deueneris? Ecce fratres mei virtutibus exornati sunt, Deumque in veritate timent: ego autem in tenebris ambulo. Manè resipisco propter ea quæ ago, ac die consequenti deteriora perficio. Et cùm mihi Dominus * vitam & sanitatem donauerit, his ego confisus Creatorem meum exacerbo. Quare negligens es, ô anima mea? Cur pro nihilo ducis? Non enim te pellet atque abijciet Creator, qui te ex non esse ad esse produxit. Ipse mittit Angelum suum: tu hinc discedes? Agnosce infirmitatem tuam ô anima mea. quamdiu factori tuo ac mandatis ipsius reluctaberis? Opprobrium me fecisti, ô diabole, & Angelis & hominibus, * morigerumque impijs tuis reddidisti consilijs. Suggeris enim mihi, dicens: Semel exple concupiscentiam tuam, & non amplius indulgebis ei; neque cognoscetur peccatum tuum. Et ecce paruum illud, magnus mihi factus est hiatus: nec possum improbis, varijsque concupiscentijs tuis resistere. Nam exiguum foramen aqua inuenit, hiatumque magnum ac omnibus manifestum effecit. Verè enim peccatorum consuetudo in deterius agit eum qui lapsus est. Mentem quippe meam immundis * obscurasti cogitationibus, & in peccati foueam impulisti me. Cui dicam, vt super me plangat misero peccatore? Nudum enim me inimicus reddidit ob meam pigritiam: verùm spe in Deum respiciens, non despero salutem meam in finem; quoniam clementissimus est, & optimus Dominus. Quid porrò & ad fraudulentum deceptorem inimicum? * quia continentiam meam ob stomachi infirmitatem euertit, & me à vigilia in orationibus alienum fecit. auaritiam in me, prætextu longioris senectutis plantauit, lachrymas meas exsiccauit, cor meum crassum ac stupidum reddidit. Ab obedientia in Christo me segregauit; & in distractionibus me * suffixit, inobedientem, ac otiosum me reddidit, ne quid agerem: & vt curiosè ac frustra laborarem effecit. Inuidiam & detractionem me docuit. Trabẽ, quæ in oculo meo est, non permittit mihi vt considerem: festucam autem quæ in oculo fratris mei est, oculis meis obijcit. Quæ in corde meo sunt, occultare suadet: sin autem in aliquod impegerit frater meus delictum, de eo vt * garriam efficit. Superbiam, & iracundiam atque excandescentiam me edocuit. Ventri, & ebrietati, ac voluptatibus me deditum esse fecit. Damna animæ meæ, tanquam lucra comparauit mihi. Pigrum, & murmuratorem, atque multiloquum me esse docuit. Versutum, & susurronem, ac immorigerum me effecit. In lectione, & psalmodia, distractum esse alijs, me docuit. Oro, & non attendo. captiuum me ducit, & non considero. Admonitus frequenter à viris Deum timentibus, bonæ ipsorum adhortationi non parebam: nam sicut iacula illorum verba excipiebam, & commonitus irascebar. Satis sit tibi tantus interitus Diabole. Agedum in teipsam ô anima mea reuertere. Qua potissimum re freta, tuum Creatorem exacerbas? Quamdiu in ijsdem versaris malis? Noli aspernari gratiam eius qui te protegit atque conseruat: ne fortè abs te recedat, & in manus tuorum tradaris inimicorum. Fuge diabolum ô anima mea, & opera eius: nam odium erga homines gerit, & homicida est ab initio. Si ad eum accesseris, non parcet perditioni tuæ. Relinque hostem malignum, & Deo benignissimo adhære. Erubesce igitur ô anima, & in viam salutis reuertere. Vulnerata autem, ne teipsam desperes. nam sæpè licet pugil ceciderit, tandem adhuc coronam refert. Cecidisti? resurge. Viriliter age, & dic: nunc incepi. Et ne perseueres in lapsu tuo: ne fortè vt cadauer in auium & bestiarum cibum * tradaris. Cùm Propheta clamet: Ne tradideris animam confitentem tibi. Animas pauperum tuorum ne obliuiscaris in finem. Procide & tu Regi gloriæ, confitens peccata tua: nam multitudinem miserationum continet. Qui terrenum adire Regem volunt, à ianitoribus prohibentur, à militibus & ministris * expelluntur; dona Principibus * afferunt, vt voti compotes fiant. Tu autem ad Regem accedens vniuersorum, nihil horum

Marginalia: Quomodo quis ad seipsum redire debeat. — * al. deuenerim. — * al. fortitudinem, & sanitatem. — * al. obediensq; factus sum consilio tuo impio. — Prouerbium accommodatum. — * al. obscurauit, & in lacũ peccati me impulit. — * al. quippe qui — * al. defixum tenet. — Matth. 7. Lucæ 6. — * al. vt apud alios garriam, mihi Auctor est. — Ioan. 8. — * al. apponaris. Psalm. 73. — * al. reijciuntur. * al. adducunt.

Margin letters: A B C D E

A horum suspiceris. Non dona requirit: nullus enim est qui accipiat, neque qui impediat: quoniam statim Rex inuenitur, & admittit te. Malitiæ est immemor, & benignus, & de hominum vitijs dolet. Accede igitur ad ipsum, non in simulatione, neque corde duplici: verùm in conscientia pura. Nam priusquam tu exiguũ aut magnum quid loquaris, præuidet de quibus locuturus sis: & antequam tuum aperturus sis os, quæ in tuo sunt corde præcognoscit. Ne ergo vacilles, neq; morbum tuum occultes: non enim durus est medicus, sed * indulgens solo verbo curat. Dixit, & facta sunt. hocque ex ipsis crede rebus. Dixit paralytico: Tibi dico surge. tolle grabatum tuum, & vade in domum tuam: & è vestigio sanus factus est homo, & baiulans suum quo portabatur lectum, ambulabat sanus. Dixit & leproso, volo, mundare: & ilicò mundata est eius lepra. Quin & Lazarum quoq; qua-

In conf. iustitia pura ad Deum recurrendum.

* al. compatiẽs.

Marc. 2. & Lucæ 5. Iohã 5.

Matth 8. Marc. 1. Luc. 5. Ioan 11.

B triduanum solo verbo à mortuis excitauit Dominus. Et ne sigillatim recensentes, videamur in longum protrahere sermonem; nam * opera ipsius innumerabilia sunt: Illius etiam (quæ pedes eius lachrymis irrigauit, & capillis suis abstersit,) peccata verbo diluit, atque dimisit, dicens: Confide filia, fides tua te saluam fecit. Nam fons est indeficiens, medicamenta salutis hominibus producens. Ne ergo hæsites. non enim te saluari volentem reijciet, qui ait: Si vos cùm sitis mali, nostis bona data dare filijs vestris: quanto magis Pater vester qui in cælis est, dabit bona petentibus se? Accede igitur ad Patrem misericordiarum, & confitere peccata tua, cum lachrymis dicens:

* al. opera Dei infinita sunt. Matth 9.

Matth 7.

Peccaui in cælum, & coram te Domine Deus omnipotens, & non sum amplius dignus vocari filius tuus, neque sursum aspectum tollere, & cernere altitudinem cælorum præ multitudine iniquitatum mearum, neque nomen tuum gloriosum

Oratio Pœnitẽti necessaria. Lucæ 15. Lucæ 18.

C nuncupare labijs mei peccatoris. Nam cælo & terra indignum * me reddidi: quia te optimum Dominum exacerbaui. Precor obtestorque Domine, ne me à facie tua abijcias; neque recedas à me, ne miser peream. Nisi enim me tua gratia protexisset, iam ego perijssem, & essem instar pulueris ante faciem venti, & quasi nunquam in hac vita apparuissem. Nam ex quo viam tuam dereliqui, nullus hîc mihi bonus occurrit dies. Qui enim in peccatis melior visus est dies, acerbissimorũ exstitit acerbissimus. Verùm deinceps spero fore, vt gratia tua, quæ me confortat, consulat saluti meæ. Nuncque ad te supplex recurro, obsecrans, vt me à iustitiæ aberrantem via, suscipias. Effunde in me miserationum tuarum multitudinem, sicut in filium olim effudisti prodigum: quia vitam meam dedecoraui, dissipatis diuitijs gratiæ tuæ. Miserere mei Deus, & ne vitæ memineris meæ, quæ ad extremam redacta est vilitatem. Miserere mei, sicut olim peccatricis, & publicani

* al. indignum me reddidi, te benignissimum Dominum exacerbans. Precor obtestorque.

Psalm 1. 17. 34. Iob 26. 30.

Lucæ 15.

Lucæ 7.

Matth 9. Marc. 2.

D es misertus. Miserere mei, sicut commiseratione ductus es latronis. Nam is in terra cùm esset, ab omnibus reprobatus est: at tu eum suscepisti, & deliciarum paradisi incolam fecisti. Quare & meam inutilis tui serui pœnitentiam suscipe: nam & ego à cunctis spretus sum, atque reiectus. Aduenisti enim Domine, non vt * iustos, sed peccatores vocares ad pœnitentiam. Deprecare charissime, & confitere: verùm actio orationi cooperetur, atque confessioni; vt oratio tua sicut incensum dirigatur in conspectu Dei. audiasque O homo, magna est fides tua, fiat tibi sicut vis. Ipse * autem Deus, qui aberrantium dux est, & collapsorum atque debilium erector, donet nobis vt vitam peragamus irreprehensibilem: statuatq; nos à dextris suis in illa die iustus iudex. Quoniam ipsi conuenit omnis * gloria, honor, & adoratio, Patri, & Filio, & Spiritui sancto: nunc & semper, & in omnes se-

E culorum generationes. Amen.

Lucæ 5. Lucæ 23.

* al. non vt iustos saluares, sed, &c.

Lucæ 5. Matth. 15.

* al. Deus autem qui, &c. absque (Ipse)

Matth 25.

* al. omnis gloria, in secula seculorũ, Amen.

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES.

Rauis ista est Parænesis, vtilis, & necessaria, non solùm Monachis ac Religiosis qui exciderunt, vt lapsum reparent, ac vitam emendent: verùm & cunctis in peccata collapsis; vt cùm ceciderint, mox per Pœnitentiam ad meliorem vitam resurgere, & ad Deum in conscientia pura recurrere discant: neque vmquam in peccatorum sordibus voluntantes perseuerent, vt non illis immoriantur, salutisq;

sua naufragium (quod absit) faciant. Huc autem pertinent, quæ ab eodem nostro tractantur Auctore Tomo primo.in Tract. De abstinendo à cupiditatibus carnalibus, & de certamine, ad Fratrem qui excidit.]*per tot.& postea in Tract.* De abstinendo ab omni consuetudine perniciosa, &c.]*quæque à Basilio Magno grauiter ac copiosè adferuntur in duabus Epistolis, altera ad Monachum qui castitate exciderat, quæ reprehensionem & castigationem eius continet; ac ad resipiscendum, adhortationem grauem. cuius principium ibi est:* Salutis gaudium,&c. *altera apud eum Epistola est ad alium Monachum etiam elapsum. cuius initium est:* Duplici timore mens mea percellitur tui caussa, &c.*Vtraque Epistola grauis & insignis est, ac digna quæ legatur, & cum hisce Ephrem conferatur, quibuscum etiam eiusdem quasi sunt Argumenti. Quò etiam spectat duplex apud Chrysostomum Paranesis, ad Theodorum lapsum, siue de reparatione lapsi. in Epist.5. & 6.Tomo 5. &c.*

Parænesis 42.ad Fratrem qui excidit,& de Pœnitentia.] *Variat hæc Inscriptio in aliis atque aliis mmss.nam alibi est:* Parænesis seu adhortatio 42.ad Monachum qui deseruit Monasterium,& de Pœnitentia.] *al.* ad Fratrem quemdam. & de Pœnitentia.] *al.* ad Fratrem, qui impegit atque prolapsus est in peccatum.& de resipiscentia.] *al.* Eiusdem, ad Monachum elapsum, & de Pœnitentia.]*al.simpliciter,*Parænesis de Pœnitentia.] *& sic in aliis atque aliis Codicibus, ex quibus ea à me hic reposita est Inscriptio, quæ instituto magis seruit, & in pluribus exemplaribus reperitur.*

Vbi postea in textu Auctoris Græc.est: ὅτι μὲ ἐταπείνωσας, ἐξαπέστειλας ἀπὸ σου, *&c. Verba sunt mulieris ad Fratrem, blanditiis eius deceptum. quæ nos ita hic Latinè reddidimus:* quando me humiliasti ac compreßisti, à te dimittis,&c.] *nam humiliare, pro (comprimere) Phrasis habetur Hebraica, vnde fortè & ad Syros manauit. alibique in eadem etiam reperitur acceptione apud Auctorem nostrum Syrum, sicut suis constabit locis: quare & à nobis hic similiter vsurpata, cùm & Scripturæ ista locutio in ea significatione dicatur familiaris, &c.*

An potest amodò res celari? Certò igitur scias Monache, non amplius me à te abscessurã, &c.] *In alio MS.cum tali appendice, sic ista leguntur: Non poterit amplius res ea celari, quare in occulto potius me teneas ad mensem dierum, vel vt diutissimè ad menses tres. Certò igitur scias, &c.] Sed melior clariorque prior est lectio absque eiusmodi appendice, quæ etiam vix cohæret, neque est vllius momenti, immo & contradictionem implicat; cùm dicat: in occulto me teneas ad mensem dierum, aut amplius ad menses tres. subdatq́; Certò igitur scias, me non amplius à te abscessuram, &c.] quomodo enim cupit ad vnum saltem mensem, aut vt diutissimè ad tres menses apud eum remanere; & iterum dicit se non amplius ab eo discessuram? &c. quare nullo modo inserenda hic ista appendix videtur, sed retinenda lectio quæ in pluribus reperitur mmss.quæque à nobis hic reposita est.*

Cùm dicat Apostolus: Qui sine vxore est, sollicitus est quæ Domini sunt, quomodo placeat Deo: Qui autem cum vxore est, sollicitus est quæ sunt mundi, &c. *Ex quo Apostoli loco(qui est 1.Corinth.7.) non obscurè hic Auctor differentiam deducit, explicatque Secularium & eorum qui seculo renuntiarunt, coniugatorum & eorum qui absque vxore viuunt, solutorum & regularium ac continentiæ voto ligatorum, &c. De quibus tamen plenius & ex professo magis Tomo primo apud eumdem in tract.super illud:* Melius est nubere quàm vri.] *ac in nostris ibi Scholiis, vbi multa huc facientia in medium adducuntur, quibus non parum præsens hic Auctoris locus illustratur. sicut & hoc ipso Tomo secundo suprà, in illud,* Attende tibi ipsi. cap.9. *alibique sparsim sæpius. Quò etiam pertinent, quæ S.Hieronymus copiosè libro primo contra Iouinianum tractat, & Chrysostomus in Epist. 5. ad Theodorum Monachum elapsum, & 6.ad eumd. cuius Epistolæ etiam Sozomenus meminit libro 8.cap.2. Eccl.histo.&c. vbi non pauca, cum hisce Ephræm communia, de monachorum institutis, eorumque continentiæ voto adferuntur lectu sanè dignissima.*

Ipse mittit Angelum suum;tu hinc discedes?] *Ista licet al. sine interrogatione quoque reperiantur, tamen melius accommodatiusq́, vt est in pluribus MM.SS.cum interrogatione leguntur, vt hic transtulimus ac reposuimus. Est autem percontatio cum admiratione. q. d.fieri ne potest vt hinc, hoc est, ex religiosa vita, vel Monasterio discedere velis, quò Angelũ suum Dominus mittere solet? &c.*

Peccaui in cælum, & coram te Domine Deus omnipotens,&c.] *Oratio ad Deum efficax hæc est, & Pœnitentiam agere volenti non solùm vtilis, sed & necessaria, valdeque pathetica, atque ex variis Scripturæ locis exemplisque contexta. &c. Quæ etsi alibi apud Auctorem etiam per se possit reperiatur seorsim, hic tamen admodum appositè conuenienterque superiori Parænesi (quacum cohæret, & vnde dependet) subiicitur connectiturque, quomodo etiam in omnibus antiquis MM.SS. coniunctim inuenitur. Quod porrò in fine huius est:* Quoniam ipsi conuenit omnis gloria, honor, & adoratio, Patri, & Filio, & Spiritui sancto, &c.]*al.pro eo legitur:* Quoniam ipsum decet omnis gloria, in secula seculorum. Amen.] *& al.* Quoniam te decet gloria, in secula.
Amen.

PARAE-

PARÆNESIS QVADRAGESIMA TERTIA,

† *Quod non oporteat iurare, neque blasphemare.*

†al. Eiusd. de non iurando, nec blasphemando.

CVM dicat Dominus & Saluator noster Iesus Christus: Iterum audistis, quia dictum est antiquis: non periurabis: reddes autem Domino iuramenta tua. Ego autem dico vobis, non iurare omnino, neque per cælum, quia thronus Dei est: neque per terram, quia scabellum est pedum eius: neque per Hierosolymam, quia ciuitas est magni Regis: neque per caput tuum iuraueris, quia non potes vnum capillum album facere nigrum. Sit autem sermo vester, est, est: non, non: quod autem his abundantius est, à malo est. Et quomodo nos præcepta Creatoris nostri transgredi audemus? secundùm eum qui dicit: Et posuerunt in cælum os suum, & lingua eorum pertransiuit in terra. Et audes aperire audacter os tuum, & in cælum verba emittere; iuramenta, atque blasphemias? & non times, ne fortè falx ignea, quam Propheta vidit, demoretur in domo tua, donec ex ea quæ sub cælo est, te excidat ac deleat: dum sic audes os aperire aduersus Deum omnipotentem? in quem Angeli, Archangeli, Cherubim, & Seraphim, non audent oculos conijcere: sed cum timore ac tremore assistunt collaudantes formidabile, & gloriosum, atque honorabile nomen eius. Et sicut scriptum est: Audaces, sibi placentes, sectas non metuunt introducere, blasphemantes. Vbi Angeli, fortitudine & virtute cùm sint maiores, non portant aduersum se execrabile iudicium. Hi verò velut irrationabilia pecora, naturaliter in captionem & in perniciem, in his quæ ignorant blasphemantes, in corruptione sua peribunt, percipientes mercedem iniustitiæ. At tu homo cùm sis, non agnoscis teipsum? An putas, quòd probitatem præbeat res ista? non inquam: verùm in perniciem atque exitium ea tibi res accidet: quia & aliorum animas coinquinas, Satanæ administer effectus. Cùm dicat Apostolus: docentes & commonentes vosmetipsos in psalmis, & hymnis, ac canticis spiritualibus, cantantes in cordibus vestris Domino. Tu verò, pro hisce contraria doces, blasphemias & iuramenta, teque ipsum vnà cum imitatoribus insipientiæ tuæ, filios gehennæ efficis: quoniam os quod ad glorificationem suam procreauit Deus, illud tu amaritudine imples. Desine igitur ô homo: ne fortè idem sermo quem contemnis, flamma fiat in ore tuo; & tuam linguam comburat. Nam si homo homini pugnam suscitans, etiam pace iam facta, in conspectum eius prodire erubescit: quomodo tu hodie in mundo constitutus, & cras tribunali ipsius præsentandus, audes talia eloqui? & non metuis, ne fortè ignis è cælo descendat, & deuoret te: dum tu sic os aduersus omnipotentem aperis? neque vereris, ne fortè terra sub te repente disrumpatur, & te absorbeat? Ne decipiaris ô homo: impossibile est enim manus effugere Creatoris nostri. Audi eum qui dicit: Blasphemantes: qui rationem reddent Deo, qui paratus est iudicare viuos & mortuos. Quousque tandem exacerbamus eum, qui tanta nobis bona donauit? qui puluerem è terra capiens, formauit hominem; & inspirauit in eum spiritum vitæ. qui cuncta subiecit sub pedibus suis. & nos dormientes custodit, & excitatos protegit, & esurientes nutrit, ac nudos vestit. pusillanimes consolatur: corripit, & miseretur. qui etiam Filium suum vnigenitum, pro omnium vita tradidit: Nos autem pro beneficijs eius, spinas & tribulos proferimus, quorum consummatio in combustionem. Accede ergo ad benignissimum, & malorum atque iniuriarum planè immemorem Deum: petens ab eo custodiam ori tuo, & ostium circumstantiæ labijs tuis. Cernis enim Prophetam, quomodo tremore ac metu percullsus, & per puram cum Deo precationem sermocinans, exclamabat dicens: Domine audiui auditionem tuam, & timui. Domine consideraui opera tua, & expaui. Ac rursus: Obseruaui, & conturbatum est cor † meum, à voce precationis labiorum meorum. Et ingressus est tremor in ossibus meis, & † in me conturbata est † virtus mea. Quòd si adhuc pergimus iustum contemnere Iudicem; audiamus Apostolum dicentem: An diuitias bonitatis eius, & patientiæ, & longanimitatis contemnis: ignorans quoniam benignitas Dei ad pœnitentiam te addu-

Marginal notes: Matth. 5. — Ibidem & Iacob. 5. — Matth. 5. & Iacob. 5. — Psalm. 72. — Ioel. 2. 3. — Apoc. 14. — 1. Pet. 1. — Philip. 2. — 2. Pet. 2. — Ibidem. — Ibid. & Iud. 1. — Coloss. 3. — Cōtra blasphemantes, atque iurantes. — A Simili, & à minori. — Blasphemi taxantur. — 1. Pet. 4. — Genes. 2. — Sap. 15. — Rom. 8. — Heb. 6. — Psalm. 140. — Habac. 3. — Ibidem iuxta LXX. — †al. venter meus. — †al. subter me. — †al. habitudo. — Rom. 2.

te adducit? Secundùm autem duritiam tuam, & impœnitens cor; thesaurizas tibi iram in die iræ, & reuelationis, † & iusti iudicij Dei: qui reddet vnicuique secundùm opera eius. Propterea & alibi dicit Scriptura: Si peccans peccauerit homo † in hominem, etiam orabunt pro eo ad Dominum: Si autem in † Dominum peccauerit; quis orabit pro eo? Iccirco pœnitentiam agamus Fratres: quousque Creatorem nostrum exacerbamus? Si portum perdiderimus: vbi tempestatis ac perturbationis tempore saluabimur? Quòd si Dominum exacerbauerimus: ad quem tribulationis tempore, & in hora necessitatis confugiemus? Ego quidem dilectissimi, non tamquam opere † veritatem demonstrans, ista vobis conscripsi: verùm vti frater, consilium præbens. Nisi quia Dominus adiuuit me, paullò minùs in inferno habitasset anima mea. Quocirca & vos ego miserrimus hominum, obsecro: precemini pro me apud Dominum, vt multitudo peccatorum meorum ante finem meum deleatur, ne confundar ab exspectatione mea. Et in hora mortis, me respiciat secundùm multitudinem miserationum suarum. & tunc per fideles, illuminatosque Angelos, animam meam peccatricem cum vestris animabus ad requiem iustorum deducat. Qualem enim putatis, terrorem atque tremorem habet anima, in hora illa? Nam si is, qui in regionem proficiscitur longinquam, subsistit & admiratur, populum cernens peregrinum, & terram alterius linguæ, quam numquam vidit: quo putatis timore percelli animam, quando ex hoc seculo ad futurum emigrarit; dum cernit tunc quæ numquam aspexit? Satagamus igitur eorum, quæ ibi contingent, charissimi, tota mente & corde. Seruiamus † Deo, totis viribus nostris. Custodiamus mandata eius, omni contentione. Diligamus formidabile, & omni honore dignissimum nomen sanctum eius; & proximum, sicut nosipsos: vt audire promereamur benedictam illam vocem: Venite benedicti Patris mei, possidete paratum vobis regnum, à constitutione mundi. Benedictus Deus, qui nos sua implet benedictione: quoniam in omnia secula, misericordia eius. Amen.

† al. & reuelationis iusti iudicij.
1 Reg 2.
† al. vir in virum, &c.
† al. in Deum.
† al virtutem.
Psalm. 93.
Psalm. 50.
A minore ad maius.
† al Domino.
Math 19. 22. & Marc. 12. Matth. 25.

A B C

SCHOLIA, ET VARIÆ Lectiones.

VT PLENIVS cognoscatur, contra quod hic Iuramentum Auctor agat, & quodnam illicitum sit ac prohibitum, & quod non: sciendum est, duplex esse iuramentum; aliud necessarium & non prohibitum; aliud temerarium, vanum, & non necessarium, illudq; illicitum ac prohibitum, contra quod ab Auctore hic agitur. Necessarium est, quoties vel ad Dei gloriam, vel ad proximi vtilitatem in veritate, iudicio & iustitia iusiurandum præstatur. veluti Deuteron. 6. Deum tuum timebis, & illi soli seruies, ac per nomen illius iurabis, &c. ac Esaiæ 65. Et qui iurat in terra, iurabit in Deo. Amen. & Ieremiæ 4. Et iurabis, viuit Dominus, in veritate, & in iudicio, & in iustitia. Et Hebræo. 6. Abrahæ namque promittens Deus, quoniam neminem habuit per quem iuraret maiorem, iurauit per semetipsum. & ibidem: Homines enim per maiorem sui iurant; & omnis controuersiæ eorum finis, ad confirmationem, est iuramentum, &c. Vanum porrò ac temerarium, illicitum & non necessarium, est omne iusiurandum, quod non vel Dei gloria, vel fratrum vtilitas, singularisq; alicuius boni necessitas necessariò postulat, &c. Quomodo etiam prohibetur (Exodi vigesimo) assumi nomen Domini Dei in vanum, &c. ac Deuteronom. 5. Non vsurpabis nomen Dei tui frustra: quia non erit impunitus, qui super re vana nomen eius assumpserit. & Zachariæ octauo: Iuramentum mendax ne diligatis, &c. nec non Leuit. 19. Non periurabis in nomine meo, nec pollues nomen Dei tui, ego Dominus. & Eccl. 23. Iurationi non assuescat os tuum: multi enim casus in illa, &c. Ibidemq; postea sic: Vir multum iurans, implebitur iniquitate, & non discedet à domo illius plaga, &c. & Eccles. 27. Sermo crebrò iurantis, horrorem incutit, &c.] Et vt ad noui quoque Testamenti veniamus testimonia; primò se offert illud Matthæi 5. hic ab Auctore etiam citatum: Audistis quia dictum est antiquis; non periurabis: reddes autem Domino iuramenta tua. Ego autem dico vobis, non iurare omnino, neque per cælum, neque per terram, &c. Cui & ista consonant Iacobi quinto: Ante omnia autem fratres mei, nolite iurare; neque per cælum, neque per terram, neque aliud quodcumque iuramentum. Sit autem sermo vester, est, est, non, non: vt non sub iudicio decidatis, &c. Contra quod iuramenti genus, etiam cum S. nostro Patre Ephræm, agunt tractantque S. Basilius Magnus, & S. Chrysostomus super allegatum locum Matthæi 5. Ego autem dico vobis, non iurare omninò, &c. vbi in Homilia 12. inter alia sic habet: Ne-

D E

A *let: Nemo est, qui frequenter iurat, quin aliquando non periuret, sicut qui consueuit multa loqui, aliquando loquitur importuna, &c. vbi consequenter multa aduersus iuramenta & periuria, idem Auctor in medium adfert. sicut etiam sæpe alibi, velut in Acta Apost. cap. 3. Homilia 9. post med. vbi quid sit iuramentum, & vnde natum, quæque eius incommoda, percensentur. & in Epist. ad Rom. cap. 7. Homilia 12. vbi inter alia dicit, multo difficilius esse iurantem non peierare, quàm prorsus à iureiurando abstinere, &c. Ac in varijs ad populum Antiochenum Homilijs, Tomo 5. vbi sparsim & incidenter non pauca de iuramentis vitandis, in medium adducit: nimirum Homil. 4. 5. 6 7. 8. 9. 10. 11. 12. 14. vbi de iuramentorum abstinentia, pulchra ponitur admonitio, ostenditurq́, quomodo ex vno iuramento multa sæpe fiant periuria, &c. ac Homilia 15. 16. 19. 26. & Homilia 27. quæ tota est, de iuramentorum abstinentia. ac Homilia 28. super Matth. ex cap. 5. de fugiendis iuramentis, &c. Quibus & aliqua S. Augustini loca in eamdem rem adijciam, ex libro primo de Sermone Domini in monte, capite decimo quinto, vbi sic est: Sicut falsum loqui non potest, qui non loquitur: ita peierare non potest, qui non iurat, &c. Vnde timore periurij* B *prohibetur iuratio, ibidem. & ponitur in Dec. 22. quæstione prima. Idem super Epist. ad Galat. in expositione capitis primi Tomo quarto, poniturq́, in Decret. ibidem. & lib. de mendacio, cap. 15. Tomo quarto, vbi multa huc pertinent, seruiuntq́, & libro contra Fortunatum Manichæum, disputatione 2. in medio, & infra. Tomo 6. Item libro de verbis Apostoli, Sermone 28. Tomo 10. & in Serm. de decollat. S. Ioannis Baptistæ, plurimisq́, alijs apud eumdem Augustinum locis, quæ recensere hic foret longum, cùm & iam adducta abundè sufficiant. Contra Blasphemiam porrò ac Blasphemantes, quia etiam hic noster tractat Auctor, sufficerit in idem Argumentum plura videre cupienti, legisse ac cum his contulisse, quæ ab eodem S. Patre, de his plenius adducuntur Tomo primo in Respons. ad Interrogat.* Quomodo blasphematur Deus? *&c. nostrisq́, ibidem Scholijs. nec non in Respons. ad Interrog.* Quid sibi vult dictum illud Apostoli: Per præuaricationem legis, Deum inhonoras?] *quò in reliquis, diligentem Lectorem remittimus. vt etiam ad ea, quæ in principio huius 2. Tomi, in Cantico eiusdem spirituali, ad Iuuentutem Christianam, habentur, ibi:* Coerce linguam tuam à iuramentis, blasphemijs, atque conuirijs, &c.

C *Postea in Auctore nostro allegantur verba 2. Pet. 2.* Audaces, sibi placentes, sectas non metuunt introducere, blasphemantes, &c.] *Vbi in Græco est,* δόξας οὐ τρέμουσι: *forte.* magistratus non metuunt. *Hic enim per* (δόξας) *non tam videntur significari opiniones ac secta, quàm illi potius qui sunt in magistratu ac principatu. quos ferè solet* δόξα, *id est, honor & gloria comitari, vt sit Synechdoche: nam scripta illa 2. videtur epistola à S. Petro, vt etiam illa à S. Iuda, potissimum contra hæreticos, qui magistratus & principes docebant esse contemnendos, multas contumelias in Deum & homines iacentes, libidini ac ventri suo dediti, &c. Biblia quoque Gothica hic habent,* maiestatem non metuunt, *vt etiam in Epistola B. Iudæ. al.* maiestates non metuunt, *&c. pro quo, in vulg. 2. Pet. 2.* sectas non metuunt, *&c.*

Domine audiui auditionem tuam, & timui. Domine consideraui opera tua, & expaui.] *Locus est Habac. 3. consentitq́, per omnia hic lectio Ephræm cum edit. 70. nisi quòd ibi vt hic geminando non ponatur,* Domine consideraui, &c.] *In multis autem hic est,* (κύριε κατενόησα, Domine consideraui) *vt hoc loco apud nostrum Auctorem. & apud S. Hieronymum, qui etiam putat,* consideraui & D obstupui, *siue* expaui, *quæ in Hebræo non habentur, addita esse in LXX. cæteros autem interpretes dicit, cum sua versione conuenire. In vulg. verò aliter, sic habetur:* Domine audiui auditionem tuam & timui: Domine opus tuum in medio annorum, viuifica illud, &c.] *Quod porrò postea in sacro Cod. vt etiam hic apud Ephræm additur:* Obseruaui, & conturbatum est cor meum, &c.] *in edit. 70. est:* extimuit venter meus, &c.] *sic quoque in Comm. apud S. Hieronymum, at in cæteris ferè,* (ἡ καρδία μου. venter meus) *legitur. vt & hic apud Auctorem. In vulgata autem:* Audiui, & conturbatus est venter meus, à voce contremuerunt labia mea: ingrediatur putredo in ossibus meis, & subter me scateat, &c.] *vbi varietatem considera, & concilia.*

E *Alibi dicit Scriptura:* Si peccans peccauerit homo in hominem, etiam orabunt pro eo ad Domnum, &c.] *Verba Scripturæ sunt 1. Reg. 2. consentitq́, hic lectio Auctoris Græc. cum LXX. at in vulgata:* Si peccauerit vir in virum, placari ei potest Deus: Si autem in Dominum peccauerit vir, quis orabit pro eo? *&c.] sunt autem ista ibi verba Heli ad suos filios, quæ hic suo accommodat instituto Auctor.*

Denique in fine huius Parænes. pro eo quod ibi est: Quoniam in omnia secula, misericordia eius. Amen.] *in alio MS. sic concluditur:* Quoniam ipsius est regnum, & potentia, ac gloria: nunc & semper, & in sempiterna secula seculorum. Amen.] *Vtraque concludendi ratio, tamquam bona & Auctori vsitata probatur.*

PARÆNESIS QVADRAGESIMA QVARTA,

De † Timore Dei.

ATTENDE tibi ipsi Chariſſime, ne fortè in negligentia atque diſtractione perdas tempus tuum. Attende † ijs quæ dicta ſunt à Domino: Vineam plantaſti tibi; circumda illi maceriam. Amœnum hortum comparaſti tibi; fructus eius ſerua: vt læteris in nouiſſimis tuis. Et non dimittas porcos tuos, in labores tuos; ne deuaſtent eos. Quid enim prodeſt fratres, ſi hodie vitam quietam in cella degamus: cras autem in ciuitate ac vicis remoremur, ea agentes, quæ non placent Deo? Quid prodeſt fratres, ſi vno die ædificemus, duobus autem deſtruamus? Quomodo enim ſic operantibus nobis, perfici poterit opus? Quid nobis, & ſeculo? Quid nobis, & negotiationibus † huius vitæ; qui mortui ſumus mundo? At de alimentis fit ſermo? manus ad carnis miniſterium ſufficiunt, maximè adiuuante nos Domino. Nemo enim militans Deo, vt ait Apoſtolus, implicat ſe negotijs ſecularibus, vt ei placeat qui ipſum ad militiam elegit. Ac rurſus: Nocte & die operantes proprijs manibus, ne quem veſtrum grauaremus. Quid nobis cum vicorum vijs, ô monache? Si enim dum in noſtra reſidemus atque quieſcimus cella, vitiorum cogitationibus, rerumque adumbrationibus obſiſtere nequimus: quomodo non magis faciliusque capiemur; ſi in alienigenarum manubias noſipſos coniecerimus? At frequenter vis dicere, ex Præfectorum commiſſione, te neceſſariò vicos adire. Quòd ſi eorum permiſſu, & propter obedientiam id agas; extra culpam es, dummodò quod tibi mandatum eſt, cum timore Dei egeris: at ſunt nonnulli, qui prætextu obedientiæ, propriam quoque perficere concupiſcentiam quærunt, ſecundùm hominem veterem. Vide igitur vt prudens; ne pro auro & argento, teſtam ac lutum inferas: & pro obedientia, inobedientiam opereris. Quid enim profecerunt, qui cum Ieſu filio Naue, & Chaleb profecti ſunt, ad explorandam terram? quippe qui prætextu obedientiæ, inobedientiam exercuerunt, veritatem deſerentes, & à Domino recedentes, atque ab ipſo corda filiorum Iſrael peruertentes. Quocirca ſiquando in miniſterium mittaris; cum timore Dei cuncta gerito, tamquam Deo præſente & † iugiter opera tua ſpectante. Si enim miſſus, vadis miniſtraturus Sanctis, ipſoque miniſterio ſpreto contraria agas, ac Deo contempto delitias quæras, concupiſcentias ve expleas: nequaquam obedientiæ opus impleuiſti, ſed inobedientiæ crimen commiſiſti. Scire autem te volo, quòd quemadmodum hi qui te in monaſterio, quietè ac tranquillè viuentem, & Domino Chriſto ſeruientem vident, in te Deum glorificant: ita qui te in ciuitate aut caſtello facientem quæ diſplicent Deo adſpexerint, in te ſcandalizabuntur. Atqui obſecro quæ tibi merces debetur, ſi conſcientiam proximi vulneres? Quòd ſi conſilio acquieſcas meo, vt Deum timeas, & quietam vitam ducas: in te glorificabitur Dominus, eritque tibi ad omnem virtutem capeſſendam, robur. Cæterùm ſuggerit tibi crebrò inimicus, dicens: Interea dum iuuenis es, tuis fruere cõcupiſcentijs. quot enim putas in ſeculo delitijs deditos, & tamen cæleſti regno non priuatos? Tu ergo dum iunior adhuc es, comede, bibe, ſeculique voluptatibus perfruere: quando autem ad ſenium perueneris, tum demum pœnitentiam agas. Quid enim ab eiuſmodi ætatis flore, corpus tuum affligere quæris? vide ne fortè in ægritudinem incidas. Dic ergo tu illi, talia tibi ſuggerenti. Quòd ſi in iuuentute deprehenſus fuero, & ad ſenectutem non peruenero: quidnam ante Tribunal Chriſti reſpondebo? Videmus enim iuuenes quamplurimos in ætate iuuenili morientes, ſenes verò longæuos: ſunt enim imperueſtigabilia opera Domini. Et quomodo tu me decipere tentas, admonens vt ſenectutis tempore pœnitentiam agam? Dicere ne tunc mihi licebit ad Iudicem: Iunior deprehenſus, ex hac vita exceſſi: quare dimitte me modò vt pœnitentiam agam? Nonne planè tunc quoque ipſe mihi reſpondebit: Per tot iam annos dimiſi te, ſæpiusque peccantem in me, patienter tuli, neq; confeſtim † te occidi; concedens tẽpora, loca, & momẽta, quibus pœnitentiæ ſemina iactare poſſes. At tu, tẽpus quod tibi ad pœnitentiã permiſi, in peccatis cõſumpſiſti, ac

† al. Eiuſdem Parænefis, de Timore Dei.
Matth. 21.
Mar. 12.
† al. Attendamus his, quæ dicuntur à Domino & al. per Dominum, &c.

† al. & curis huius mundi; qui mortui ſumus, vanæ vitæ iſtius ſeculi?
2. Tim. 2.
1. Theſſ. 2.

Num. 13. 14.
Ioſue 2. 3.
Eccleſ. 46.

† al. & omnes tuos curſus atque veſtigia cõſiderante.

Suggeſtio atque tentatio cacodæmonis.

Suggeſtioni improbæ vt occurrendum.

Rom. 11.

† al. neque confeſtim malum pro malo reddidi tibi.

A sti,ac voluptatibus Certò igitur noueris frater,quòd si timorem Dei spreueris, & peccatis teipsum dederis,æterno supplicio condemnaberis. Nam qui delicijs ac voluptatibus sua membra tradidit,non in futuro dumtaxat seculo, dolore afficicietur: verùm etiam in præsenti, nisi citò pœnitentiam Christo egerit. Similis enim vili atque abiecto erit panno,quo vbi omnes abusi fuerint,ad extremum abijciunt, atque proculcant. Cæterùm tu si ab hisce te omnibus exemeris, & Christo Domino placere volueris,tuam seruans castitatem corporis in charitate Dei quæ virtutum omnium †columna est; similis eris purpuræ regiæ,& fulgebis instar, luminaris magni,in medio fratrum; insurgentesque in te auertet atque prosternet Dominus. nam timor Dei, quem amasti,loco muri erit tibi, inueniesque gratiam † coram Deo & hominibus. Aduigila igitur, & attende tibi ipsi, hoc sciens, B quòd non ignorat inimicus etiam intra claustra atque repagula captare animas torpori & negligentiæ deditas. Sed dicet fortasse insipientium aliquis: non sum idoneus ad resistendum obrepentibus vitijs, verùm statim perturbatione abducor,& in assensum trahor. Ne in eo glorieris: non enim est ista religio, sed ignauia atque dementia. Cùm dicat Sapientia: Ne acceptor sis personæ contra animam tuam, neque confundaris in casu tuo. Numquid obsecro, si furem senseris effringentem domus tuæ parietem seu murum, iacere te sustinebis, & * domum ab eo spoliari? nonne surgens, latronem persequeris? Et quomodo non est tibi curæ,castitas corporis tui: sed Dei prodis templum, illudque corruptelæ exponis? Cernimus quippe,quanto eos dignetur honore Deus,qui à diebus iuuentutis suæ vsque † ad senectutem seruiunt ei. Ait enim ad Hieremiam Prophetam: Memoratus sum misericordiæ iuuentutis tuæ, & charitatis perfectionis tuæ, vt C sequereris post sanctum Israel. Illos porrò qui à iuuentute vsque ad senectutem, † sensum sequuntur erroris,ita reprehendit Propheta,dicens: Inueterate dierum malorum,nunc venerunt peccata tua,quæ fecisti prius. Ideoq; beatificat eos Spiritus sanctus,qui iugum Christi super se tulerunt à iuuentute sua, dum dicit: Bonum est viro, cùm portauerit iugum ab adolescentia sua. Euigilemus & resipiscamus igitur charissimi, ne fortè summa Dei longanimitas nobis in iudicium sit,dum agere pœnitentiam nolumus: sed singulis diebus peccata peccatis accumulamus. Quis putas diem iudicij mente reuoluit, & non perhorrescit? Perpendamus quæ dicuntur dilectissimi. Cùm venerit æstas, & calores incaluerint, dicere solemus: Duo alij supersunt menses, & æstas † præterierit. Quid agemus charissimi, si æterno ignis supplicio post mortem damnemur? Et dum rursus hiems obuenerit, dicimus: Alij duo, aut tres restant menses, & magna comminatio D ac vis frigoris se remiserit. Quid agemus fratres dilectissimi, si in inferioribus partibus terræ, post mortem damnati fuerimus? Quòd si quis etiam in aduersam inciderit valetudinem,& nocturno somno priuatus fuerit; crebrò † oculos in fores atque fenestras domus defigit, lucem diei videre desiderans: Nos autem quid faciemus fratres, si in exterioribus condemnemur tenebris, vbi fletus est, & stridor dentium: vbi nulla spes est aspiciendæ vmquam lucis, in sempiterna secula? Similiter autem & qui in exilium eiectus est, dies, & menses, & annos enumerat, quotidie præfiniti temporis finem exspectans: at qui in futuro seculo condemnatus fuerit; neque dies numerare poterit, neque noctes, neque menses, neque temporum momenta. Sunt enim infinita & sempiterna secula; in quibus, qui nunc lugent ac plorant, tunc consolabuntur: qui verò nunc negligentes, vanisE que seculi rebus distracti sunt, tunc condemnabuntur. Nam quæ in delitijs est vidua, inquit Apostolus, viuens mortua est. Et rursus Saluator; Væ qui ridetis nunc; quoniam lugebitis & flebitis. Euigilemus ergo † ab hac vita dilectissimi. Lugeamus modò, vt tunc consolemur. Vitam quietam atque tranquillam, cum humilitate in cellis nostris degamus: vt respiciat humilitatem nostram, & laborem Dominus; remittatque nobis cuncta peccata nostra. Scriptum est enim: Quia in humilitate nostra memor fuit nostri Dominus. Et iterum: Quemadmodum miseretur pater filiorum, misertus est Dominus timentium se. Det porrò nobis Dominus, irreprehensibilem peragere vitam, & cum Sanctis suis glorificari. Quoniam † ipsum decet gloria, in secula seculorum. Amen.

† al. basis est.
† al. apud Deum, & homines.
Sap. Sirach, cap. 4.
† al. & furto auferri quæ intus sunt, &c.
† al. vsque ad finem vitæ.
Hierem. 2.
† al. cogitationem.
Dan. 13.
Thren. 3.
† al. & æstus cessauerit.
† al. continenter & assiduè.
Matth. 8. 25. & Lucæ 13.
Matth. 5.
1. Tim. 5.
Lucæ 6.
† al. à distractionibus vanæ huius vitæ.
Psal. 24.
Psalm. 135.
Psalm. 102.
† al. Quia ipsi gloria, in secula. Amen.

SCHO-

A

SCHOLIA, ET VARIÆ LEctiones.

PARAENESIS 44. de Timore Dei.] *Inuenitur & huius, alia atque alia inscriptio. nam al. est:* Eiusdem de Timore Dei, Parænesis.] *al.* De obedientia bene compuncta.] *al.* Parænesis *in illud:* Attende tibi.] *al.* De Timore, Parænesis.] *al.* Parænesis seu adhortatio de Timore Dei, 46.] *qui etiam numerus hic quadrat, competitq́;: nam inter hanc, & superiorem Paranesin (qua est de non iurando, nec blasphemando,) dua alia in omnibus quasi manuscriptis Gracis interseruntur Paraneses, altera in illud Apostoli:* Melius est nubere, quàm vri. *Altera, apologiam continet de Heli sacerdote, eiusq́; filijs.] quarum vtramque in primum Tomum retulimus, & cum alijs eiusdem Argumenti consultò ibi reposuimus. Vnde duabus illis hic connumeratis, rectè ordine ac numero hac esset Paranesis 46. sine quibus, quadragesima quarta in ordine hic ponenda atque habenda erit, vti reposuimus.*

B

Attende tibi ipsi charissime; ne fortè in negligentia, &c.] *Loco cuius exordij, al. eiusmodi ducitur principium:* Attende tibi ipsi, ô iuuentus; nequando in torpore atque ignauia, & distractione tuum tempus deperdas. Attendamus his quæ dicuntur à Domino, *&c. ac al.* Intendamus ergo animum his quæ dicuntur per Dominum. Plantasti tibi vineam, circumda illi sepem, &c.] *adlusio autem hic clara est, ad verba Matthai 21. & Marc. 12. vbi ista adducuntur.*

Quid nobis, & negotiationibus huius vitæ; qui mortui sumus mundo? &c.] *Vbi alia lectio habet:* Quid ad nos, negotia istius seculi? *& al.* Quid nobis, cum rebus ac negotijs secularibus: qui mortui sumus vanæ vitæ huius mundi? Quòd si de victu atque alimentis agitur: sufficiunt nobis manus, ad corporis obsequium, &c.] *Confirmat autem hic vtrumque, subiectis Apostoli verbis:* Nemo enim militans Deo *(inquit)* implicat se negotijs secularibus, vt ei placeat cui se probauit. *sicut est 2. Tim. 2. Dicitq́; iterum:* Nocte & die operantes proprijs manibus, ne quem grauaremus, *&c. vt est 1. Thess. 2. ac 1. Cor. 4. & Act. 20.] Quibus Apostoli locis ac verbis, suum hic probat institutum Auctor, Monachum scilicet à rebus secularibus alienum esse debere, & victus necessaria labore manuum comparare, &c. de quo & alibi sæpè.*

C

Cùm dicat Sapientia: Ne acceptor sis personæ contra animam tuam, &c.] *Locus est Sapientia Syrach, capite quarto, vbi in noua editione 70. ad verbum magis sic est:* Ne accipias faciem aduersus animam tuam, & ne reuerearis in casum tuum, &c.] *at in vulgata reperitur:* Ne accipias faciem aduersus faciem tuam. nec aduersus animam tuam mendacium, &c.] *De quo etiam loco, eiusque varia lectione, habes apud Ephram, Tomo 1. in tractat. De abstinendo à cupiditatibus carnalibus, &c. ad Fratrem qui excidit. ac in nostris ibi Scholijs, pagina 116. ac 117. & alibi.*

D

PARÆNESIS QVADRAGESIMA QVINTA.

De Charitate † siue dilectione.

† al. Eiusdem adhortatio, de Charitate.

SI tibi Charissime, donum scientiæ & discretionis, siue gratiarum, & curationum, concessum sit: vide ne fortè his confisus muneribus, permaneas infructuosus. Vt non dicas tunc: Domine, miserere. Et responsum audias cum his qui à sinistris erunt, quando magnus ille Rex iustos separabit à peccatoribus: non noui vos. Scriptum quippe est: Non omnis qui dicit mihi Domine, Domine, intrabit in regnum cælorum; sed qui facit voluntatem Patris mei, qui in cælis est. Multi enim dicent mihi in illa die: Domine, Domine. nonne in nomine tuo prophetauimus; & in nomine tuo dæmonia eiecimus; & in nomine tuo virtutes multas fecimus? Et tunc confitebor illis, quia nunquam noui vos: discedite à me, † qui operamini iniquitatem. Cur ita? quia charitatem non seruârunt. Nam quemadmodum scriptum reperitur: qui fratrem suum quem † videt, non diligit; Deum quem non vidit, quomodo potest diligere? Scriptumque est: Seruus ille qui nouit voluntatem Domini sui, & non fecit, vapulabit multis: qui autem non cognouit, & fecit digna plagis, vapulabit paucis. Aitque Apostolus: Et adhuc excellentiorem vobis viam demonstro: Si linguis hominum loquar & Angelorum, charitatem autem non habeam; factus sum velut æs sonans, & cymbalū tinniens. Et si

E

Matth. 25. Matth. 7. 25. Matth. 7. † al. omnes qui 1 Ioan. 4. † al. vidit. Lucæ 12. 1 Cor. 12. & 13.

A Et ſi habuero prophetiam, & nouerim myſteria omnia, & omnem ſcientiam : & ſi habuero omnem fidem, ita vt montes transferam ; charitatem autem non habuero, nihil ſum. Et ſi † diſtribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, & ſi tradidero corpus meum ita vt ardeam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodeſt. Charitas patiens eſt, benigna eſt. Charitas non æmulatur, non agit perperam, non inflatur, non eſt ambitioſa, non quærit quæ ſua ſunt, non irritatur, non cogitat malum. non gaudet ſuper iniquitate, congaudet autē veritati : omnia ſuffert, omnia credit, omnia ſperat, omnia ſuſtinet. Charitas numquā excidit. Ecce, audiſti chariſſime, vim charitatis. Hanc tibi in cūctis tuis operibus vindica: vt quantum duce gratia fieri poteſt, laudem à Deo referas. Obteſtor autem vos fratres chariſſimi ; vt mei ſerui inutilis, in precibus veſtris apud Deum gratiſſimis, memineritis: ne ſermones mei ſint otioſi atque inutiles; neque contra me faciant coram Iudice, in die atque aduentu Domini & Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti. B Nihil mihi conſcius ſum : at iudicij ſucceſſus terribilis, & ignis zelus, qui aduerſarios conſumpturus eſt, horrorem mihi incutiunt. Cæterùm Deus, per ſuam miſericordiam, mihi quoque quamuis indigno introitum vobiſcum, & cum alijs electis ſuis, in ſuum regnum concedat. Diffundatque Dominus Ieſus charitatem ſuam in cordibus noſtris. Quia † ipſi gloria, & potentia, in ſeculorum ſecula. Amen.

† al. & ſi impendam in alimoniam, &c.

1. Cor. 13.

Heb. 10.

† al. Quia ipſum decet gloria, in ſecula. Amen.

SCHOLIA, ET VARIÆ LEctiones.

C *IN laudem & commendationem Charitatis plura qui volet ; apud eumdem hunc Auctorem noſtrum inueniet Tomo primo, in Sermone de Charitate ſiue dilectione. cuius ibi initium eſt :* Bene ait Dominus, quoniam onus meum leue eſt, *&c. noſtruq́; ibi Scholijs. ac eodem Tom. poſtea in Tractatu de Virtutibus & vitijs ex oppoſit. vbi de Charitate, & non habentibus charitatem, agitur. & non longè à fine eiuſdem Tomi 1. in Sermone de Iudicio extremo, & de Compunctione, cuius principium iſthic eſt :* Venite vniuerſi fratres, conſilium à me peccatore & imperito Ephræm accipite, &c.] *vbi poſt med. inſigne amplumq́; charitatis encomium ponitur. ſicut & alibi ſparſim apud Ephræm, varijs in locis. Quæ etiam Virtus mirificè pleniſſimeq́; à Theodorito Cyri Epiſcopo celebratur, in Oratione verè aurea De Charitate ſiue dilectione, non ita pridem à nobis è Græco Latinè reddita, Scholijsque illuſtrata, ac in vtraque lingua Romæ edita. cuius principium eſt :* Quanti quidem ſint, ac qualibus coronis fulgeant virtutis athletæ, &c.] *vbi præter ampliſſimas Charitatis laudes, etiam pœnæ ac damna* D *non habentium charitatem continentur ac percenſentur. Alia eiuſdem Argumenti, vide apud S. Ambroſium ſuper Epiſtol. ad Romanos cap. 8. & ſuper primam ad Corinth. cap. 13. &c. ac S. Auguſtin. in Tractatu de laudibus Charitatis. Tomo 9. & in tract. de 4. Virtutibus charitatis, eodem Tomo 9. alibique apud eum ſæpiſſimè. Quin & S. Leo Charitatem omnium virtutum appellat matrem, in Sermone 8. de Epiph. Domini.*

Si tibi chariſsime donum ſcientiæ, & diſcretionis, ſiue gratiarum, & curationum conceſſum ſit; vide ne fortè, &c.] *ita conformiter in pluribus legitur Græc. mmſſ. Cuius tamen loco, etiam al. talis reperitur hic lectio :* Si frater chariſsime, ea facultas ac gratia tibi conceſſa ſit, vt linguis omnibus loquaris, & ſpiritus noueris diſtinguere, & cunctas infirmitates curare : caue, ne charitatis fructu deſtitutus, illisque muneribus elatus deſinas diuinam miſericordiam implorare. & cùm Rex ille magnus iuſtos à peccatoribus ſegregabit, tunc à ſiniſtris conſtitutus, audias verba illa formidabiliſsima : Diſcedite à me maledicti, in ignem æternum. Scriptum eſt E enim : non omnis qui dicit mihi Domine, Domine, intrabit, &c.] *probatur autem hic vtraque lectio.*

Poſtea, ſub finem Parænesis, vbi legitur : Nihil mihi conſcius ſum : at iudicij ſucceſſus terribilis, & ignis zelus horrorem mihi incutiunt, &c.] *alia lectio habet :* nihil quidem mihi conſcius ſum : ſed horribilis quædam me mouet ac terret iudicij exſpectatio, & ignis æmulatio, quæ deuoratura eſt aduerſarios, &c.] *vbi etiam vtraque lectio clara ac bona eſt.*

A

PARÆNESIS QVADRAGESIMA SEXTA.

Ad † Eulogium.

† al. Parænesis 48. ad Eulogiũ monachum.

AD FRVCTVM obedientiæ respiciens, Frater charissime, tibi de quibus mihi imperaueras, perscribere studui. Principium optimum est, timere Dominum. Senectus verò honorabilis, in anima Christo deuota. Qui sibi ipsi attendit, in omni loco salutem assequi poterit. Qui conuersationibus gaudet mundanis, seculum nondum se odisse ostendit. Nam sicut qui ignem excitat, flammam suscitat: ita & mundana colloquia, passiones atque affectiones prauas in corde monachi commouent. B Vtinam frater, aduentantes colloquendi caussa, nihil tibi nocerent. Qui mulierum familiaritatem amat: aduersus seipsum, fornicationis dæmonem excitat. Cùm bonam de te famam acceperint parentes tui, plus quàm vino & epulis lætabuntur. Qui delectatur ebrietate, multis damnis afficietur. Dicit enim & agit, quæ non decent, deprædaturque proprias diuitias, & velut alienas distribuit etiam inimicis: nam ebrietas mentem atque intellectum ipsius excœcauit. Modestum ac grauem te gere frater: modestia enim & grauitas pacificum ac tranquillum vitæ statum parit; porrò tranquillus vitæ status, vitam perturbationibus liberam efficit. Sit tua modestia cum humilitate coniuncta: vt verus monachus reddaris, & charitatem atque temperantiam possideas. Multiloquium frater, mentem sensumque obtenebrat: mens autem tenebris obducta, ad impudentiam trahit: impudentia verò fornicationis est mater. Qui C silentio gaudet, absque perturbationibus viuit: quin etiam ne proximum quidem irritat. Risus porrò & impunitas, instar veneni nouitio obest; ac monacho quoque inutilis. Nam illos, qui nunc lugent ac plorant, beatificat † Dominus. Iactura est monacho, multiloquium. In mensa maximè tacendum. Ama silentium frater, vt tecum grauitas atque modestia maneat. Conserua modestiam & maturitatem, vt te à fornicatione custodiat. Qui contradicit, & immorigerus suo est Præfecto, non tardabit prolabi in mala: at qui morem Superiori gerit, cum iustis gaudebit. Qui in proprijs gloriatur viribus, ipse à se diuinum auxilium repellit: qui verò gloriatur, in Domino glorietur. Qui distractiones amat, & quietem odit, sæpè multumque tribulabitur: at qui in humilitate quietem sectatur, in Domino lætabitur. Qui patienter in Synaxe consistere recusat, haud leue damnum subibit: at qui cum reuerentia & patientia perstiterit, exau- D dietur. Qui tempore Synaxis, verbis intentus est otiosis; in duplicem reprehensionem incurret: propterea quòd à precatione atque psalmodia eum retrahit quo cum loquitur: tum etiam quòd sibi ipse damnum conciliet, ac simul ijs qui proximè adstant. Qui exercitationem diligit, robustior euadet. Qui verò ebrietatem amat, in nullo sibi temperabit. Cui operari molestum est, in curiositatem incidet: multa quippe mala otium docuit. at cui operari iucundum est, sine molestia erit. Qui in splendido parentum gloriatur amictu, probatus non erit: non enim in acie belli proderunt ipsi. Honora frater paruos & magnos; vt te exaltet Dominus: qui enim seipsum humiliat, exaltabitur. Humilia caput Superiori tuo, & Præfectis † fratrum in Domino, subiectus esto. nam in eo, fructus timoris Dei existit. Humilitas porrò non solùm in submissione erga maiores exhibetur, E sed etiam in attributione honoris erga minores atque inferiores. Scriptum quippe est: quicunque honorificauerint me, glorificabo eos: qui autem contemnunt me, ignominia afficientur. Nos ergo glorificemus Deum, vt & ipse nos glorificet, cum omnibus Sanctis suis. At in quo glorificabimus ipsum? in obseruatione legum, ac mandatorum eius. Nam scriptum habetur: Non in sermone est regnum Dei, sed in virtute. Et rursus: Non omnis qui dicit mihi, Domine, Domine, intrabit in regnum cælorum: sed qui facit voluntatem Patris mei qui in cælis est. Ante omnia frater, Deum in veritate time; & timor eius illuminabit oculos mentis tuæ. Dilige autem humilitatem: nam quæ secundùm Deum est humilitas, murus firmus & inexpugnabilis est à facie inimici; ac petra ex opposito percutiens

Contra Ebrietatem.

Gradatio efficax, & accommoda.

Matth. 5.
† al. beatos prædicauit Dominus.

Antitheta pulchrè accommodata.

Contra garrientes, tempore Diuini officij.

Lucæ 14. 18.
† al. fraternitatis in Domino, &c.

1 Reg. 2. iuxta 70.

1. Corinth. 4.
Matth. 7.

A tiens atque confringens machinas Sathanæ, & tela nequissimi ignea. Si tecum mente constitueris, quasuis contumelias, damna, atque contemptiones propter Dominum sufferre; eris tamquam generosus ac strenuus bellator, contra aduersarios semper armatus: tuncque inimici viso tanto tuo studio, concident à facie tua. Si velis inconsideratè currere, & nihil fatigari; quæ obsecro vtilitas? Castitatem corporis tui, vnà cum charitate custodi: nam charitas mater virtutum est: castitas autem lucerna ac firmamentum: † lumen porrò istorum, quies est atque tranquillitas: murus verò eorum, timor Domini. Seruemus fratres castitatem corporis nostri, in charitate Dei: vt cum sanctis suis Angelis nos Dominus connumeret. Nam his qui castitatem diligunt, delectatur Spiritus sanctus, & patientiam ipsis donat. Quare perfectè exercetur castitas, per temperantiam, mansuetudinem, & tranquillitatem, quæ est cum charitate coniuncta.

† al. lucerna.

B Quocirca subtrahere nos debemus ab omni fratre ambulante inordinatè: ne fortè suspicionem demus his qui nos vident. Ait enim Apostolus: Prouidentes bona non tantùm coràm Deo, sed etiam coràm hominibus. Si quis autem contentiosus est, nos talem consuetudinem non habemus, neque Ecclesiæ † Dei. Rursusque eum dicentem audi. Tu quidem rectè gratias agis, sed alius non ædificatur. Vt quid enim libertas mea iudicatur ab † alia conscientia? Quamobrem necessarium est adhortationes hominum timentium Dominum suscipere, & non sibi ipsis placere, secundùm eum qui dicit: Vnusquisque vestrum proximo suo placeat in bonum, ad ædificationem. Et iterum: Vt is qui ex aduerso est vereatur, nihil habens malum dicere de vobis. Ait enim Dominus gloriæ: Sic luceat lux vestra coram hominibus, vt videant opera vestra bona, & glorificent Patrem vestrum qui in cælis est.

2. Thess. 3. Rom. 12. 1. Cor. 11. † al. Ecclesiæ. 1. Cor. 10. † al. ab aliena. Rom. 15. Tit. 2. Matth. 5.

C Cauendum est, ne occasione communicationis, sanctificationem perdamus: vsitatum quippe inimico est per bonum, operari malum. Nam qui peccat, & sibi occultare videtur, decipitur: nihil enim occultum, quod non reuelabitur. Si tibi inimicus concupiscentiam carnalem suggesserit; responde ipsi: Absit à me, vt ampliùs contristem Spiritum sanctum Dei, in quo signatus sum, in † diem redemptionis: sufficit enim mihi tempus præteritum. Nam scriptum est: Omne peccatum quodcumque fecerit homo, extra corpus est: qui autem fornicatur, in corpus suum peccat. De pugna autē mentis ac cogitationis, ex parte didici: Nam frater ab alio interrogatus fratre, dicente: Cogitationes sordidæ conturbant me. Ille respondit: Sancti senes quibusdam permittebant, vt intus sinerent cogitationes ingredi, & tunc bellum cum ijs gererent:

Matth. 10. & Lucæ 8. Ephes. 4. † al. in die. 1. Cor. 10. Ab Exemplis.

D imbecillioribus autem ne vllo quidem modo cum ijs agerent, interdicebant; ne fortè dum mens atque memoria ijs immoratur, morbus incurabilior reddatur. Tunc frater: Et quid est, inquit, permittere cogitationes intus ingredi, & tunc bellū cum ijs gerere? Cui ille audi inquit: Quando inimicus cogitationē alicui turpem, considerationesque impuras adduxerit; mox formosi aspectus mulierem menti eius obijcit, aut quid similium, ad corruptionem † occurrentium. Quæ dum cernit coram se constituta, qui mente pugnat, non terretur cogitationibus eiusmodi: sed fortiter se opponit, impugnatque vehementer ac sapienter eas. Deinde aperit ipsis, & occludit eas. Et vbi iam ipsæ intus fuerint, simul cum materia per quam pugnabant; dicit ad eas: hæc est quæ vobiscum consistit, cuius caussa me turbatis ac molestatis quotidie, mentemque meam informatis? Cupio igitur perfectè nosse, quis ipsius sit vsus? Imperatque

Quid sit permittere cogitationes intus ingredi? † al. seducentium, seu pellicientium.

E ensem sibi deferri, cogitatione ac mente; quo accepto aperit † eam in ventre, imaginatione mentis. & dicit: Volo cognoscere, quid tandem in ipsa reperiam; pulchritudinemne an putredinem? apertoque ventre eius, inuenit intus quæ omnes nouimus. manifestatur enim ex parte turpitudo concupiscentiæ. Quare aduersariæ cogitationes cernentes cladem sibi illatam, tumultuari incipiunt; volentes fratris cogitationem diripere, atque † reprobare; vt mente ab alijs cogitationibus turbata, destruant præsens certamen; metuentes ne fortè prorsus ipsarum appareat turpitudo atque confusio. Qui autem ex aduerso cum ijs pugnabat, ait: Cur alia pro alijs adducere vultis? non enim vos egredi sinam, donec accuratè quidquid est in hac re, penitus indagauero, & vtrum reuera sit amore dignum quod vos laudatis. Tunc frater, ad tres vel quatuor vsque dies, in interiore

† al. aperit ipsius ventrem, imaginatione mentis. † al. reijcere.

De imaginario cadauere, ista sunt sumenda.

teriore cubiculo cadauer recludit; ac postea aperit, cupiens cadauer videre. Et priusquam ipse intus ingrediatur, occurrit ei intolerabilis ille fœtor, manuque os sibi cum naribus obstruens, nutu demonstrat aduersarijs cogitationibus, ac socijs cooperatricibus peccati, finem rei. Deinde ait ad ipsas: Quid respondetis ad ista? Illæ autē rubore suffusæ, instar fumi † abibant in aerem. Sicq; frater morbidas perturbationes diuina auxiliante gratia superauit: vnde etiam confitens Domino, dicebat: Gratias ago tibi Domine Deus meus, quòd non tradidisti me in manus inimicorum meorum: sed saluasti me de laqueo venantium; & gratia tua Domine illuminauit mentem meam ad intelligendum ista: non enim per meam sapientiam, ab earum liberatus sum laqueo. Semper ergo fratres, timorem † Dei ante oculos habeamus; vt ipse nos protegat: nam absque eius protectione, homo nihil est. Magna quippe inimicorum nostrorum est fraudulentia atque malignitas; sed diuinum auxilium circumdans hominem, longè præstat ac superat: verùm oculis nostris illud cernere † non permittitur. Diligamus ergo Deum auxiliantem nobis, & saluantem, totis viribus; & proximum, sicut nos ipsos. Perpende mente, diem obitus tui, frater charissime, quando obrigescens in tua iacebis tegeticula seu storea. Heu mihi, heu mihi. qualis animam meam detinebit timor ac tremor in hora illa, frater charissime? Si quid igitur boni fecerit in vita ista, dū in ea instar aduenę & peregrini habitarit si tribulationes & opprobria propter Dominum sustinuerit, ac optima † coram ipso fecerit: magno cum gaudio in cælos † sustolletur, à sanctis Angelis diducta. Quemadmodum enim operator laborum, ac per totum laborans diem, exspectat duodecimam horam; vt post laborem, accepta sua mercede respiret: Sic & iustorum animæ, illam præstolantur diem: peccatorum autem, timore atque tremore in illa die ac hora corripientur. Et sicut reus quispiam à ministris comprehensus, & ab ipsis ad iudicij locum deductus: ita quoque in illa contremiscent hora iniustorum animæ, in sempiterna tormenta æternæ caliginis respicientes. Quòd si quis dixerit: permitte me in illum proficisci mundum, vt deinceps pœnitentiam agam: non erit qui † dimittat. Audiet enim talis: quando suppetebat tempus, non egisti pœnitentiam; & nunc vis ire ad agendam pœnitentiam, quando omnibus iam stadium est apertum? Non decertasti; & modò decertare cupis, quando cunctæ fores clausæ sunt, tempusque certaminis præterijt? Nonne dicentem audisti: Vigilate, quia nescitis diem neque horam? Ista autem præscientes † fratres charissimi, dum tempus habemus, pœnitentiam agamus: vt eruat nos Deus ab ira super filios diffidentiæ ventura: nosque in partem sanctorum ascribere dignetur. Ora etiam pro me † peccatore, dicente & non faciente. Nam scriptum est: Confitemini alterutrum peccata vestra, & orate pro inuicem; vt sanemini in nomine Domini & Saluatoris nostri Iesu Christi. Cui gloria † & potentia, cum Patre initij experte, & sanctissimo atque optimo & viuifico Spiritu: nunc & semper, & in secula seculorum. Amen.

† al. dissoluebantur per aera.
Precatiuncula.
† al. Domini.
† al. sinimur.
Matth. 22.
Marc. 12.
De Storea, vide in Schol.
† al. optimè.
† al. transferetur.
Matth. 20.
A Simili.
† al. qui permittat.
Prouerb.
Matth. 24 25.
† al. præcognoscens frater charissime.
† al. pro me peccatore Ephræm, qui ista conscripsi, &c.
Iacob. 5.
† al. Cui gloria, in secula seculorum. Amen.

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES.

AD Eulogium Monachum hanc suam Auctor Paranesin siue adhortationem dirigit, quæ tota est parenetica, ascetica, & ethica. Hortatur autem cum primis eum ad Timorem Domini, & ad optima religiosæ vitæ instituta capessenda: dehortatur autem à vitijs, & commercijs atque colloquijs prauis, concupiscentijsq́; improbis. Ad pietatis ac virtutis studia Monachum excitat, eumq́; in religionis stadio atque palæstra exercet, & quæ potissimum ipsi agenda sint, quæque vitanda docet; certaminisq́; rationem aduersus hostes inuisibiles, ac cogitationes improbæ concupiscentiæ præscribit, & quomodo facilius ijs resistendum sit demonstrat. Moralia non pauca in medium adducit, & quibus Christi athletas deceat ornatos esse virtutibus, quibusq́; conspicuos moribus, luculenter patefacit: & vt magis abducamur à vitijs, nouissima sæpe memoranda, mortemq́; frequenti cogitatione ante oculos ponendam, ostendit, &c.

Modestum ac grauem te gere Frater: modestia enim & grauitas pacificum ac tranquillum vitæ statum parit, &c.] *vbi in Græco est εὐλαβὴς, & εὐλάβεια, redditurq́; istud Latinè alià*

A *aliàs sic:* Pium ac religiosum te gere frater: pietas enim atque religio tranquillum, pacificumque vitæ statum generat. *& al.* pacificam tranquillitatem producit, &c.] *At prior lectio, hoc saltem loco magis probatur: cùm hic* εὐλάβεια*, non tam pro pietate ac religione (vt aliàs sæpe) accipiatur, quàm potius pro modestia & verecundia, ab* εὐλαβοῦμαι*, id est, vereor. quod & Itali dicunt, hauer rispetto, & il rispetto, &c. quomodo & εὐλάβεια, hic erit illa moderatio ac grauitas morum, & maturitas, qua quis alios veretur offendere, atque in primis Deum, &c. sicq; demonstrant etiam hic sequentia.*

In mensa maximè tacendum.] *Quia multiloquium reprehenditur, & silentium in Monachis commendatur, monet hic potissimum in mensa Religiosis silentium seruandum interea dum comeditur, & à superfluis otiosisq; confabulationibus, ac contentionibus cum primis abstinendum. tum etiam (sicut alibi habet) vt Sacris lectionibus, quæ inter edendum recitari coram fratribus solent, melius attendatur. Quas etiam cum alijs, caussas silentij in mensa seruandi, adfert alibi Cassianus; narratq; apud Monachos* B *Ægyptios, vel maximè Tabennensiotas, tantum ab omnibus silentium exhiberi solitum, vt cùm in vnum tanta fratrum numerositas refectionis obtentu consederit, nullus nec mutire quidem audeat, præter eum qui suæ Decaniæ præest. Qui tamen si quid mensæ super inferri vel auferri necessarium esse peruiderit, sonitu potius quàm voce significat. Tantaq; (inquit) vescentibus illis silentij huius disciplina seruatur, vt cucullis vltra oculorum palpebras demissis, ne scilicet liber aspectus habeat curiosius copiam euagandi, nihil amplius intueantur quàm mensam, & appositos in ea, vel quos ex ea capiunt cibos; ita vt quemadmodum, vel quantum reficiat alius, nullus inuicem notet. Vide apud Cassianum libro 4. de Institut. renunt. cap. 17. &c.*

Qui tempore Synaxis, verbis intentus est otiosis; in duplicem reprehensionem incurret, &c.] *Hic Synaxis nomine significari conuentum siue congregationem fratrum in vnum, ad orandum, diuinasq; laudes celebrandas, &c. clarum est ex ipsius Auctoris verbis. dicit enim eos qui verbis intenti sunt otiosis, ac confabulationibus cum alijs tempore Synaxis atque diuini officij, duplicem mereri reprehensionem: tum quòd à precatione atque psalmodia eos retrahant quibuscum loquuntur; tum etiam* C *quòd sibi ipsi damnum concilient, ac simul ijs qui proximè adstant, &c. De alijs porrò huius vocabuli significationibus, actum est pluribus suprà, hoc eodem Tomo 2. in Tract. de Virtute, cap. 5. cuius initium est:* Si ante cunctos in Synaxim prodeas, &c.] *ac in nostris ibidem Scholijs copiosius. sicut & postea Parænes. 19. 20. & 21. nostrisq; illic etiam Scholijs, vbi & plures Auctores de ratione & frequentatione atque obseruatione Synaxis, citauimus. quò ideo Lectorem, in reliquis quæ hic dici potuissent, remittimus.*

Quare aduersariæ cogitationes cernentes cladem sibi illatam, tumultuari incipiunt, volentes fratris cogitationem diripere, &c.] *vbi alia lectio sic:* atqui contrariæ cogitationes, videntes damnum sibi factum, tumultuantur; metuentes fratris cogitationem reprobare, atque in nihilum redigere, &c.] *at præcedens lectio magis probatur. legendumq; hic videtur* σκυλεῦσαι*, spoliare, diripere, &c. non autem* σκυβαλεῦσαι*, cùm neque sit verbum hic accommodatum, neque vsitatum, sed potius* σκυβαλίζειν*. neque etiam hoc loco significatio illius ad rem facere videtur.*

D Tunc frater ad tres vel quattuor dies in interiore cubiculo cadauer recludit; ac postea aperit, cupiens cadauer videre, &c.] *Vbi Græcè est* πτῶμα*, quod etsi inter alia etiam casum, ruinam, ac lapsum significet; hic tamen illo vocabulo cadauer significari, satis clarum est. à cadendo Latinè dictum, sicut ἀπὸ τοῦ πίπτειν, πτῶμα, Græcè. Neque potest hoc loco quid aliud significare, cùm hic manifestè de illius mulieris loquatur cadauere, quam paullò antè imaginario ense fingebat aperiri, &c. vel certè, de vero aliquo morticino alicuius animalis, ad reprimendam libidinem illud intelligit, &c. Cæterùm prior sensus de imaginario cadauere, magis placet: cùm & hic omnia imaginaria fingantur agi, contra illas imaginarias cogitationes turpes, &c. de quibus hic, & pluribus antea.*

Perpende mente, diem obitus tui charissime, quando obrigescens in tua iacebis tegeticula seu storea.] *Hic non, ἐν τῷ ψιαθίῳ, vt in vno aut altero mendosè reperitur MS. sed ἐν τῷ ψιαθίῳ, id est,* E *in tegeticula seu storea, legendum omninò. Per hunc autem modum loquendi, Auctorem voluisse mortem atque emigrationem ex hac vita denotare, quando exhalato nimirum spiritu cadauera in Storea reponi solent, vel hinc clarissimum est. Cuius maiorem mihi fidem fecit, confirmationemq; notandam addidit, quòd in longè antiquissima & nobilissima orientali pictura, mihi ipsius S. Patris Ephrem vt iam mortui & super Stoream repositi atque extensi effigies, aliquando Romæ ostensa sit à Cardinale Cremonensi, postea Gregorio XIIII. in libro quodam venerandæ antiquitatis, quem ipse à Maioribus suis acceptum, magni thesauri loco adseruabat: sicut ipse mihi adhuc Cardinalis referre solebat.*

Pro fine: Cui gloria & potentia, cum Patre initij experte, &c.] *al. breuius sic concluditur:* Cui gloria, in secula seculorum. Amen.] *at. al. cum eiusmodi interpunct.* Confitemini alterutrum peccata vestra, & orate pro inuicem, vt sanemini. Quoniam Deo conuenit gloria, in secula seculorum. Amen.] *& al.* vt sanemini in nomine Domini nostri Iesu Christi. Cui gloria, in secula. Amen.

A

PARÆNESIS QVADRAGESIMA SEPTIMA.

Ad Monachum acediæ deditum, † qui tentabatur vt rediret ad seculum.

†al. qui dicebat: hinc recedo, & ad mundum reuertor.

Matth. 7 & Lucæ 13.

†al. qui intrant per eam.

DIXIT Dominus gloriæ: Intrate per angustam portam: quoniam lata & spatiosa est via quæ ducit ad perditionem, & multi sunt qui † inueniunt eam. Quid sibi vult angusta & arcta via, quæ ducit in vitam æternam; & pauci sunt qui inueniunt eam? Et quis est qui inuenit ipsam, pronuntiatque nobis vitam ipsius? Sancti omnes: per quam, vas electionis Paulus cucurrit; & consummans cursum, coronam reportauit. B Ideoque viam eius adnuntiat nobis, dicens: In omnibus exhibentes nosmetipsos sicut Dei ministros, in multa patientia, in tribulationibus, in necessitatibus, in angustijs, in plagis, in carceribus, in seditionibus, in laboribus, in vigilijs, in ieiunijs, in castitate, in scientia, in longanimitate, in suauitate, in Spiritu Sancto, in charitate non ficta, in verbo veritatis, in virtute Dei, per arma iustitiæ à dextris, & à sinistris, per gloriam & ignobilitatem, per infamiam & bonam famam: vt seductores & veraces, sicut qui ignoti & cogniti: quasi morientes, & ecce viuimus: vt castigati, & non mortificati: quasi tristes, semper autem gaudentes: sicut egentes, multos autem locupletantes: tamquam nihil habentes, & omnia possidentes. Et spes† nostra firma est pro vobis: scientes quòd sicut socij passionum estis, sic eritis & consolationis. Quare & nos fratres, debitores sumus, vt eamdem teneamus viam C vsque ad finem; in qua, etiam † stipendia fecimus. Vitam quietam in solitudine agis? recordare eorum qui in carceribus conclusi † detinentur; qui non solùm ibi inclusi sunt, sed etiam ferro circumdatum est ipsis collum: alij verò etiam in compedes coniecti sunt. Eremiticam vitam degis? cogita pastores ouium, qualia in solitudinibus & montibus pericula subeant: & quidem hieme frigore obrigescunt, æstate verò solis radijs exardescunt. In cœnobio viuis? cogita id quod scriptum est: multitudinis autem credentium erat cor vnum, & anima vna: nec quisquam eorum qui possidebat aliquid, suum esse dicebat; sed erant illis omnia communia. Funiculos efficis? in mente habeto illos qui per mare nauigant: nam hi, cùm mari pugnantes, eamdem artem tractant. Sportulas exiguas operaris, quæ dicuntur † malacia? cogita † brencarios. Pulchrè † & eleganter scribis? ædium fabricatores, & operis tessellati atque exquisiti effectores cogita: verumtamen diuinos sermones in fide & veritate conscriptos, ne deprauaueris. D Quid enim eo maius peccatum est; reddere id quod est dulce, amarum; & quod amarum, dulce; lucem tenebras, & tenebras lucem, in subuersionem † audientium? Væ facienti ista: nam animarum scandala † ponit. Punctis distinctum opus efficis? caligarios & coriarios cogita. Storeas operaris? cogita eos, qui marmora secant. Chartam coccineam operaris? † coriarios cogita. Thecas ac peras operaris? canabarios cogita. Canistra operaris? cogita mundanos eamdem artem tractantes. Vermiculata † opera, antennasve facis? scrinifices & vascularios cogita. Linum operaris? linifices cogita. † Lintea facis? sericarios cogita. In pistrino te constituerunt? lictores atque tortores cogita. In hortum te redegerunt? fullones cogita; qui hiemem æquè atque æstatem peragunt, in aquis suum opus E facientes. In culina te posuerunt? tinctores, † fabros siue ærarios cogita: qui quidem die noctuque laborant, cum igne pugnantes; & alienę potestati subiecti, turbatique sustinent; & à principibus frequenter coacti † atque angustiati, suum opus non negligunt. Ianitorem te statuerunt? seruos terrenorum principum cogita. Ministrum, siue œconomum, vel præfectum aliorum te constituerunt? dicentem cogita: Seniores ergo qui in vobis sunt, obsecro, consenior & testis Christi [illegible]num, qui & eius, quæ in futuro reuelanda est, gloriæ communicator: pascite qui in vobis est, gregem Dei; prouidentes non coactè, sed spontaneè secundùm Deum: neque turpis lucri gratia, sed voluntariè: neque vt dominantes in clero; sed formæ facti † gregis. Et cùm apparuerit Princeps pastorum Christus, percipietis immarcessi-

Marginal notes:

2. Cor. 6.

2. Cor. 6.

2. Cor 1.

†al. vestra.

al. vt spes nostra firma sit, &c.

†al. militamus.

†al. reclusi sunt.

Actor. 4.

† μαλάκια.

† Βρεγκάριοι.

†al. [illegible] agis? cogita claustrarios, & lapicidas.

†al. legentium.

†al. statuit.

†al. caligarios

†al. calcearios.

†al. Scolacim aut antennam facis?

†al. Vestes lineas facis?

†al. fabrilem vel artem exercentes cogita.

†al. tormentis subiecti ac excruciati.

1. Pet. 5.

†al. sed forma facti gregi, ex animo. ita vulg. 1. Pet. 5.

A marceſſibilem gloriæ coronam. Et ne cuncta ſigillatim receſentes, in longũ protrahere videamur ſermonẽ: omne quod operatus fueris, & tædij atque pigritiæ tibi ſpiritũ * inimicus in opere intulerit; ad ſimile aliquod opificium referas animum, vt contradicas aduerſario. Quodcunque verò feceris, ſiue in opere, ſiue in ſermone: teſtem tibi propriam adhibe conſcientiam, illud nimirũ ſecundùm Deum eſſe, quod efficitur; & ſaluaberis. Dic autẽ & ipſe mihi, obſecro: Quòd ſi abnegaueris gratiam eius, qui te in æternum ſuum vocauit regnum ac gloriã, & ad ſeculum redieris; quid * facturus eris, vt putat cogitatio tua? aut potius quid tibi ſuggerit hoſtis animarum noſtrarum? nempe, ſi datam tibi gratiam reieceris, te eſſe regnaturum? Et ſi verò regnaueris, nonne & mors te excipiet? Si porrò etiam facultates multas poſſederis, diuitiasque in copia congregaueris; nonne alijs eas relinquens, nudus hinc abibis? Secundùm dictum illud Apoſtoli: Nihil enim, inquit, intulimus in mundum; nec quid etiam auferre poterimus. Qui autem ſeminat in ſpiritu, de ſpiritu metet vitam æternam. Secundùm hominem loquor: Frater * quòd ſi abnegaueris gratiam Domini; non erit apud alios ea de te quæ fuit opinio prius, quàm vitam monaſticam inſtitueres: ſed apud amicos familiares, ac propinquos, tamquam tranſgreſſor habeberis, & negator. Sed quis te auſpicari coegit opus, quod implere nequires? an non & lex iſtud dicit? Scriptum quippe habetur in lege: Si quis eſt vir, & formidoloſus, ac meticuloſus corde; non egrediatur ad bellum; ſed reuertatur in domum ſuam: ne pauere faciat cor fratris ſui. Nunc igitur quod exorſus es, etiam perficito. Quòd ſi etiam in peccato aliquo præuentus fueris; ne in eo permaneas: ſed ad Dominum in veritate conuertaris. eſt enim in cælo, qui peccata eorum qui conuertuntur ad ipſum, delet. Solùm cogitationibus temerarijs ne conſenſeris: neque enim leones, neque dracones, nec barbari tantum nocere poterunt: quantum temeritas, morem ipſi gerentibus. Nam multi initio hanc propulſantes, ſententijsque eius communicare nolentes, etiam à barbaris in pretio ſunt habiti; leoneſque cum draconibus, hos veriti ſunt. Flamma ignis non valuit capillos capitis eorum exurere: neque enim inuenta in ipſis eſt materia malitiæ, ſed bonitatis. Temeritas verò ſuos crudeliter cædit amatores: non enim eſt malitia, cuius non ſit mater temeritas. Nam palam eſt, auaritiam omnium malorum eſſe radicem. Secundùm illud Apoſtoli dictum: Radix omnium malorum eſt cupiditas. ab * ipſa verò radix germinauit: nam ipſa malitiæ caudicibus ac ramis nutrimentum, incrementumque præbet. Quid ea in mundo ſæuius atque atrocius? quippe quæ ſuos amatores hoſtibus tradit, & profugos reddit. Fugit enim impius, nemine perſequente: Iuſtus autem tanquam leo confidit, in magna ſua libertate atque fiducia. A temeritate porrò qui detentus eſt; non barbarorum cruciabitur manibus, nõ in regione externa: verùm intus gignitur, intus alitur, & à proprijs contribulibus verberatur; nulluſque pro eo qui roget, inuenitur. quamuis non occultè, ſed apertè tormenta ipſi inferantur, non * ob actiones bonas, verùm propter temeritatem. Cuncti eos, qui labuntur per illam, condemnant: cuncti iſtos accuſant. Nullus eſt qui ſuccurrat, nullus qui liberet atque defendat. Si temeritatem ſecutus fueris, in mortis penuaria deducet te. Hæc, etiam potentatus ſubuertit, & familias deſolauit, Reges concuſſit, & in ruinam tradidit. Recede * igitur ab ea, frater chariſſime; ne cõſtringaris vinculis eius; nam vincula ipſius ſunt ferrea, & * pedicæ eius æneæ. Hæc, ſuos amatores funditus euertit, & in hac vita ruinam ijs infauſtam parit, & poſt mortem, exitium. Et quod ipſius eſt nomen, niſi temeritas? odit veritatem, mendacium diligit, diſciplinam non admittit, admonitiones auerſatur ac reijcit, inſolentia & contumacia gaudet, reprehenſiones non ſuſcipit, voluptates nutrit: Deum contemnit, non reueretur, non erubeſcit homines. Initium eius, priuatio diuini timoris; finis verò ipſius, pernicies, & * exitij hæreditas. Domine Domine, qui oculos cœci à natiuitate aperuiſti; oculos quoque mentis noſtræ reſera; ne [illegible] eos eius incidamus. Ne ergo diuinam repellamus gratiam, chariſſime. an ignoras, quod gaudium in cælo erit maius ſuper vno homine peccatore pœnitentiam agente, quàm ſuper nonaginta nouem, qui non errauerunt, & pœnitentia non indigẽt? Quid porrò eſt tribulatio huius ſeculi, pariter & gaudium in hoc mundo chariſſime? Melius igitur eſt, tribulationes occurrentes ferre, quàm decep-

Margin notes: * al. tentator. — * al. quid te facturum cogitas? — 1. Tim. 6. — Galat. 6. — * al. Frater, ſi reliqueris gratiam Domini &c. — Deut. 20. iuxta LXX. — 1. Timot. 6. — * al. in ipſa. — Prouer. 28. — * al. non ob facinus egregium, ſed &c. — al. non ob factum otioſum. — * al. Recede ergo, recede ab ea. — * al. pedes. — * al. & perditio ſeu exitium hæreditas. — Ioan. 9. — Matth. 18.

ptiones. Nam similis est gloria mundi huius, atque fallacia eius, flammæ ignis, quæ apposita ligna deuorauit, & mox exstincta est, talisque flamma in cinerem ac puluerem abijt. Qui verò tribulationes propter Dominum sustinet, similis est ei, qui domum suam super petram Christum ædificat. Propterea frater, * resipiscamus, & ad Christum Dominum redeamus, obsecro. Meminerimus ineuitabilis tribunalis Dei, & iudicij æterni, infirmitatisque naturæ nostræ, oro. Quid culice minus ac vilius? & huius minas sufferre nequimus. Quid ergo aduersus venenatum & non quiescentem vermem faciemus? Vespera porrò facta, dicet quispiam: Lucernam accende, quia tenebræ sunt: at quid agemus in tenebris istis caliginosis atque obscuris? Quòd si quis à solaribus vritur radijs, ad vmbram confugit: & quid contra inexstinguibilem flammam * ignis, præstabimus? Sumamus exemplum charissimi, à rebus quæ videntur, de iudicio futuro: In hoc seculo, si malum quis egerit, & sciatur, & in custodiā à mundi huius principibus missus fuerit; in qua putas anxietate atq; pudore, erit in eo anima ipsius? Et licet sæpè à domesticis atq; familiaribus ei obsequia præstentur, & à consanguineis curetur, & ab amicis consoletur, atq; à sibi notis ac charis assiduè visitetur; hisceq; omnibus sic perfruatur, non tamen ab ipso dolor recedit. Denique verò post multa verba, siue per amicorum consolationem, circumcursationem, atque obsecrationem: siue etiam per pecuniarum donationem, fortè spem concipit, se suo aliquando tempore è custodia liberatum iri. At ibi, qui à proprijs condemnatus est operibus, nō habet consolatores atque intercessores: non circumcursat pater, non * assidens consolatur mater. non ibi vxoris, & amicorum condolentia. non ibi adnuntiatio bona, non fama atque auditio pacis, nec lux, nec sonorus auium concentus. non solstitiorum vicissitudo, temporumque permutationes. non * musicorum sonus atque lætitia: nam cuncta ista ab impijs sublata sunt; pars autem eorū, contraria. Sicut scriptum est: Pluet super peccatores laqueos: ignis & sulphur, & spiritus procellarum, pars calicis eorum. Quoniam iustus Dominus, & iustitias dilexit: æquitatem vidit * vultus eius. Deprecemur igitur Dominū ex tota anima, vt nos in tremenda illa hora protegat atque defendat. Nam in ijs qui saluantur, gaudet: quippe quibus præparauit, quæ oculus non vidit, nec auris audiuit, & in cor hominis non ascenderunt. Hæc mente reuolue, & ad Dominum conuertere. Noli esse instar securis in manu diaboli, quæ plantas excindit fructiferas: neq; sicut ventus exæstuans, ac fructus bonos corrumpens. Non nosti charissime, quòd si vir quispiam in acie belli vulneratus * ex castris ceciderit, eum timiditatis materiam suis commilitonibus præbiturum? At tu quid dicatur, intellige: Si quis autem seipsum viriliter contra aduersarios armauerit; etiā segniores atque ignauiores corde, sua excitabit alacritate. Non recordaris charissime, quali prius fueris compunctione præditus, quando solitariam vitam exorsus es? Vbi igitur illa compunctio, lachrymarum plena? Vbi cæleste desiderium, & non simulata modestia, morumque maturitas? Vbi, quæ ad cælum sustollit humilitas? Vbi silentium, plenum intus orationibus? Vbi oculorum custodia, cogitationes * purgās? Vbi charitas, Deum flectens? His porrò spretis atque remotis, quidnam tibi comparasti? Iracundiam, excandescentiam, clamorem, & blasphemiam, intemperantiam & impudentiam, & os effrænatum? Hei mihi; quomodo fructifera terra conuersa est in salsuginem, à malitia habitantium in ea? Hæccine sunt verba, quibus pactus es seruire Deo, & * exspectare salutare eius? Istæ sunt orationes, quibus precatus es Deum in tribulationibus tuis? Caueto charissime, ne fortè qui molestia te afficit, studetque à fraternitate te abrumpere, ipse mortem tibi acerbam turpemque conciliet. Vera * narro: Noui ego vnum atque alterum, ac tertium fratrem, à vita * solitaria recessisse, & ad vitam secularem redisse, qui non durârunt in vita: sed amara atque indecenti morte suam vitam finierunt. Quare ijs vt resistas, te rogo frater, concupiscentiamque reprimas: & non consentias illis, qui te captiuare volunt. At sursum mentem frater charissime habeamus. sursum manus cum Moyse tendamus: & Dominus cæcitate ipsos pro * nobis oppugnabit. Ne ergo timeas à facie eorum: nam sæpe tibi suggerunt infirmitatem carnis, inappetentiam stomachi, suspicionem Superioris, timorem Præfecti, prolixitatem temporis, ac priorem viuendi rationem, & carnalium paren-

*al. resipisce, ad Christū conuersus obsecro. Recordare iudicij futuri, &c.

Consideratio pulcherrima.

*al. gehennam.

Ab Exemplis.

*al. adsistens.

*al. neque vocis Musicorum ac gaudij.

Psalm. 10.

Ibidem.

*al facies.

Esai. 64 & 1. Cor. 2.

*al. vulneratus sit, & ab acie defecerit.

*al. quæ puras cogitationes parit?

Psalm. 106.

Hierem. 12.

al. & sufferre crucem ipsius vsque in finem?

*al. Rem veram enarrabo.

*al. a monastica defecisse.

Exod. 17.

*al pro nostra infirmitate.

A parentum memoriam: cunctaque ista excitant, vt animam tuam obsideant, & circumueniant. Non animo versas, quòd si quis filium facinorosum habeat, cum leges in conspectu parentum punire; & non est qui ipsum ex tortorum manibus eripere possit? Quanto ergo magis, putas timore omnia plena erunt in iudicio illo futuro: vbi Reges atque tyranni, diuites & pauperes, graui tremore * detenti adsistent. Descende ergo in teipsum frater charissime, & ne cõtemnas iustum atque infallibilem iudicem; neque inexstinguibilem vmquam flammam. Quòd si paruipendas; vel hinc experire, an ignis asperitatem, & tormentum sustinere possis: Lucernam accende, & extremitatem saltem digiti impone; & si ferre * queas dolores, fortasse poteris teipsum etiam ibi iuuare. Sin autem totum corpus tuum extra ignem sit, & exigui huius membri dolores perferre nequeas: quid obB secro faciemus, quando totum corpus cum anima in gehennam ignis proijcietur? Sed dicet fortasse insipientium aliquis: Ego quoque sustinere vellem: verùm quid agam? infirmus enim sum, & negligens. nam si me saluari vellet Deus, etiam patientiam mihi præberet. Venite, videte fratres animam captam, non à barbaris, & gladio: verùm à temeritate atque malitia. Deum, cupientem omnem hominem saluari, & ad veritatis agnitionem venire, accusas & culpas: qui propter nos peccatores, etiam Crucem sustinuit? Ipse inuitat, & dicit: Venite ad me omnes qui laboratis, & onerati estis; & ego reficiam vos. Tollite iugum meum super vos, & discite à me; quoniam mitis sum, & humilis corde: & inuenietis requiem animabus vestris. Iugum enim meum suaue est, & onus meum leue. Rursusque ait: Petite, & dabitur vobis: quærite, & inuenietis: pulsate, & aperietur vobis. Omnis enim qui petit, accipit: & qui quærit, inuenit: & pulsanti aperietur. Quo C igitur pacto dicis, si me Deus saluari vellet, patientiam mihi tribueret? cur sic te fallit inimicus, vt eius acquiescas consilijs? cur tantum tibi consciscis damnũ: vt exuta stola gloriæ, teipsum ab Angelorum conuersatione segreges, voluterisque in passionibus ignominiæ? Quorsum tibi, quorsum tibi hoc probrum; vt audias dici te apostatam? dicaturque * de te: Ecce, qui Domini sui ac Dei gratiam adspernatur? Cur hac te enecas morte, vt * videas te proijci in tenebras exteriores; possidens fructum ignominiæ: alios verò fratres qui exspectant salutare Domini, videas coronari, & in gaudium Domini sui introduci? At quò fugere poteris; aut quis te locus excipiet fugientem à conspectu Domini, quem repellere cupis? Propterea sustineamus obsecro; ne fortè in te veniat, quod scriptum est: Melius enim erat illis non cognoscere viam iustitiæ, quàm post agnitionem, retrorsum conuerti ab eo, quod traditum est illis sancto mandato. Contigit enim D eis illud veri prouerbij: Canis reuersus ad suum vomitum, & sus lota in volutabro luti. Alioque in loco ait Scriptura: Sed æstimauerunt lusum esse vitam * nostram, & conuersationem vitæ compositam ad lucrum. Cogitemus frater charissime, nos peregrinos & aduenas esse in hoc seculo: nam multi qui manè surrexerunt *, non peruenerunt ad vesperam: alij autem qui cubitum vesperi concesserunt, non peruenerunt ad tempus * matutinum. Dicentem audi: Homo vanitati similis factus est, dies eius sicut vmbra prætereunt. Adhuc modicum præstolare, ac sustine, oro frater dilectissime: nam qui perseuerauerit vsque in finem, hic saluus erit. Nemo enim nouit, an fortasse tempus resolutionis nostræ immineat: & hanc ob caussam, nostræ insolescunt & abundant tentationes. Ne ergo pusillanimes simus, neque conuertamur retrorsum: at potius retroactorũ obE liti, ad ea quæ ante sunt extendamur: vt simul cum sponso ingrediamur, priusquam fores occludantur. Ait enim Saluator: Vigilate, & orate: quia nescitis diē, neque horam. Et rursus: Sicut factum est in diebus Noe, ita erit & in aduentu filij hominis. Sicut enim erant in diebus ante diluuium, comedentes & bibentes, nubentes & nuptui tradentes, vsque ad eum diem quo intrauit Noe in arcam, & venit diluuium, & perdidit omnes. Similiter sicut factum est in diebus Loth: Edebant & bibebant, emebant & vendebãt, plantabant & ædificabant: qua die autem exijt Loth à Sodomis, pluit ignem & sulphur de cælo, & omnes perdidit: secundùm hæc erit, qua die filius hominis veniet. Quare nostram salutem non negligamus charissimi. Ecce enim diuinæ nobis Scripturæ diem illum indicant: vt per pœnitentiam, à ventura saluemur ira: vitamque possideamus æternã,

grata

A minore ad maius.

* al. correpti atque perculsi.

* al. & si ferre dolores nequeas, citò teipsum iuuare ibi poteris, &c.

1. Timo. 2.

Matth. 11. Hierem. 6.

Matth. 7. 21. Marc. 11. Lucæ 11.

* al. in te.

* al. vt sciens volens proijciaris, &c.

2. Pet. 2.

Prouer. 26. Sapien. 15.

* al. animam nostram.

* al. surgunt, non peruenerũt.

* al. ad diluculum.

Psalm. 143.

Matth. 10. & 24.

Philip. 3.

Matth. 25. Matth. 24. Lucæ 17. Genes. 7.

Lucæ 17. Genes. 19.

grata & accepta operantes Domino. Si autem in priori tua perseueres inobedi- A
entia,& in cogitatione turpis securitatis atque ignauiæ verseris: scias non ita multo post fore, vt excindaris. Verax quippe est, qui ait: Iam securis ad radicem arborum posita est. Omnis ergo arbor quæ non facit fructum bonum, exciditur, & in ignem mittitur. Audi porrò & fici parabolam: Arborem fici habebat quidam plantatam in vinea sua; & venit quærens fructum in ea, & non inuenit. Dixit autem ad cultorem vineæ: Ecce anni tres sunt, ex * quo venio quærens fructum in ficulnea hac, & non inuenio. Succide ergo illam: vt quid etiam terram * occupat? At ille respondens, dicit illi: Domine, dimitte illam & hoc anno, vsq; dum fodiam circa illam, & mittam stercora; & siquidem fecerit fructum: sin autem, in futurum succides eam. Vide igitur charissime, ne fortè præscriptũ tempus impleatur, aliudque tẽpus non inueniamus. Venite ergo adoremus, ac procidamus B ipsi; & ploremus coram Domino qui fecit nos. Manus ad eum tuas attolle toto corde, lachrymansque ad ipsum accede, clamans ad eum cum Propheta: * Salua me de luto fecis, vt non infigar: libera me ab ijs qui oderunt me, & de profundis aquarum. Non me demergat tempestas aquæ, neque absorbeat me profundũ; neque vrgeat super me puteus os suum. Exaudi me Domine, quoniam benigna est misericordia tua: secundùm multitudinem miserationum tuarum respice in me. Et ne auertas faciem tuam à puero tuo: quoniam tribulor, velociter exaudi me. Intende animæ meæ, & libera eam, propter inimicos meos eripe me. Vt & ipse vicissim ad te dicat, quod scriptum est: Viriliter age, & confortetur cor tuum, & sustine Dominum. Tuque gratias bonitati eius agẽs, dicas: Exspectans exspectaui Dominum, & intendit mihi: & exaudiuit deprecationẽ meam. Et eduxit me de lacu miseriæ, & de luto fecis: & statuit super petram pedes meos, & di- C rexit gressus meos. Et immisit in os meum canticum nouum, carmen Deo nostro. Videbunt multi, & timebunt, & sperabunt in Domino. Beatus vir, cuius est nomen Domini spes eius, & non respexit in vanitates & insanias falsas. Benedictus Dominus, qui virtutem ac potentiam dat populo suo: & benedictus Deus noster in secula seculorum. Amen. Deus propitius esto peccatis nostris: quia tua est gloria, in seculorum secula. Amen.

Matth. 3. Ibidem. Lucæ 13. Matth. 21. Marc. 11.
* al. ex quibus.
* al. locum absque fructu occupat?
Psalm. 94.
Psalm. 68.
* al. Eripe me.
Psalm. 26. 30.
Psalm. 39.

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES.

D

CVM Monacho acediæ dedito hic tractat, qui tædij atque pigritiæ spiritu ductus, tentabatur vt relicta vita Eremitica ac cœnobitica, rediret ad seculum. quem ideo hac sua confirmare studet Parænese, eiq; persuadere, vt in bono vitæ instituto perseueret, nec se à via recta seduci abripique vllo modo sinat: quare etiam quæ grauia atque difficilia ei videri poterant, ex collatione grauiorum atque difficiliorum, quæ ab alijs etiam secularibus patienter feruntur, ei leuiora atque faciliora reddit. cuiusmodi inter alia quoque sunt, varia secularium hominum opificia, eaque satis molesta ac grauia; quorum comparatione, manualia Monachorum artificia, aliaq; eorum exercitia leniora videbantur & faciliora. Ex quibus, hic aliquot opificiorum genera recenset Auctor, quorum nomina partim apparent Syriaca, & partim à Syris deriuata ac Græcè inflexa, Latinis autem fortè minus nota. quare etiam pleraque ex illis in Latina nostra translatione hic retinere, & vsurpare prorsus fuit necesse. Post multa verò parænetica & ascetica posterius adiecta, & huc vtiliter relata, tandem sub finem Parænesis, Parabolam fici ex Euangelio in medium adfert, suoq; instituto accommodat: & quomodo interea dum tempus suppetit, E *bene operandum sit, ac ad Deum toto corde recurrendum, docet, &c. Parænesis sanè vtilis est, & quæ legatur digna.*

Parænesis 47. ad Monachum acediæ deditum, qui tentabatur vt rediret ad seculum.] *Cuius Inscriptionis loco, alia reperitur eiusmodi:* Parænesis ad Fratrem tædio vitæ monasticę affectum, qui dicebat: Monachatum relinquo, & ad seculum reuertor.] *& al. sic:* Ad Monachum tædij atque pigritiæ spiritu tentatum, & dicentem: hinc recedo, & in mundum abeo.]. *al.* monasterium desero, & ad seculum me confero.] *& al.* Parænesis 48. ad Monachum quemdam negligentiæ atq; pigritiæ deditum, qui aiebat: dimitto eremum, ac vitam cœnobiticam; & mundum repeto. Domine benedic.] *& sic de cæteris. Ponitur autem & al. ista Parænesis, quadragesima nona in ordine reliquarum: & quidem rectè, connumeratis nimirum alijs duabus sublatis, de quibus supra.*

Sportulas exiguas operaris quæ dicuntur malacia? cogita brencarios, &c.] *Vbi illud (μαλάκια) apparet*

A *paret fuisse nomen tamquam proprium illius generis sportularum, de quibus hic agit: sed quid, vel quales hoc loco per (τοὺς βρεγκαρίους) intelligat, quis diuinet? erat fortasse vox Syriaca, vel à Syris inflexa Graecè, sicut pleraq; sunt voces aliæ etiam hic posita, atque ad certa opificia illis in locis vsitata, in nostris autem prouincijs minus nota (atque ideo etiam Latinis nominibus non expressa) denotanda, adhibita. quas post diligentem indaginem, vt melius potuimus probabilibus saltem coniecturis etiam περιφραστικῶς explicare hic conati sumus; & vbi prorsus exotica sunt, atque obscura, neque vllam cum Græca aut Latina lingua affinitatem habent, easdem etiam in Latina nostra traductione retinuimus, quomodo & hic (Brencarios) conuertimus, quo vocabulo verisimiliter significantur opifices aliqui effectoribus sportularum similes, quod vel ex adiunctis hic aliquo modo colligitur. & sic de alijs nonnullis opificiorum nominibus hic sequentibus, quæ cùm planè Græca non videantur, à Syris fortasse mutuata sunt, &c. quorum iccirco exactior vis & significatio, ab externis, quibus ista opificia & illorum nomina magis explorata sunt, peti addiscique poterunt.*

Fugit enim impius nemine persequente: iustus autem tamquam leo confidit, in magna sua libertate atque fiducia.] *Locus est Prouerb. 28. vbi in vulg. sic est:* Fugit impius nemine persequente: iustus autem quasi leo confidens, absque terrore erit. *sed ab edit. LXX. abest illud vlt.* in magna sua libertate atque fiducia) *quod est apud Ephram. & (*absque terrore erit.*) sicut est in vulg. atque istud de varia huius lectione. Quomodo porrò impius fugiat, nemine ipsum persequente, S. Chrysostomus hunc ipsum Prouerb. locum alibi adducens, optimè ostendit atque declarat:* Fugit (*inquit*) impius nemine persequente: nam intus habet agentem conscientiæ accusatorem, & hunc vndique circūfert. & sicut seipsum non potest fugere, sic nec intrinsecus ipsum agentem: sed quocumq; abeat, flagellatur, & vulnus habet immedicabile. Sed non talis iustus. at qualis? audi: Iustus tamquam leo (*inquit*) confidit, &c.] *atque ita Chrysostomus, obiter hunc Prouerbiorum locum allegans & exponens, Tomo 5. in Homilia 8. ad populum Antioch. cuius initium ibi est:* Audistis antea, quomodo omnis Scriptura consolationem affert & refrigerium, &c.] *Nec dissimilia sunt, quæ nomine (τῆς χαχοφροσύνης, id est, temeritatis) hic in medium adfert Auctor, impium notans, qui nemine persequente fugit, sed intus affligitur & cruciatur.* A temeritate enim (*inquit*) & improbitate qui detentus est, non barbarorum cruciabitur manibus, non in regione externa: verùm intus gignitur, intus alitur, & à proprijs contribulibus verberatur, &c.] *intelligēs scilicet propria ipsum angi atque torqueri conscientia, quæ continuè eum accusat, reprehendit, & corripit, sicut est in iam citato loco Chrysostomi, & deinceps hic apud nostrum Auctorem latius.*

Subijcit postea: Recede igitur ab ea frater charissime, ne constringaris vinculis ipsius, &c.] *In duplici alio MS. ista cum geminatione sic leguntur:* Recede ergo, recede ab ea charissime; ne colligeris vinculis ipsius. *Sequiturq;:* nam vincula ipsius sunt ferrea, & pedicæ eius æneæ.] *vbi pro (αἱ πέδαι αὐτῆς .i.* pedicæ eius) *al. hic reperitur,* οἱ πόδες αὐτῆς *.i.* pedes eius ænei. *at melius & accommodatius hic legitur* αἱ πέδαι αὐτῆς, pedicæ eius.] *monet enim apertè, recedendum à temeritate & cupiditate, ne constringamur earum vinculis ferreis, &c. quorsum enim hic pedum mentionem faceret, & qua occasione, non satis perspicio.*

Lucernam accende, & extremitatem digiti impone: & si ferre queas dolores, fortasse poteris D teipsum etiam ibi iuuare. Sin autem, &c.] *pro quo, al.* & si fortè dolores lucernæ ferre nequieris, citò teipsum iuuare ibi poteris, &c.] *at præcedens lectio magis hic instituto Auctoris seruit, membraq; orationis connectit, & sententiam absolutiorem reddit. Vtitur autem hic παραμολογία, siue Concessione figura oratoria, cum quadam ironia satis aperta. q. d. Quis dubitat fore, vt nequeas perferre lumen lucernæ? quanto minus igitur ignem illum æternum, &c. sed ista magis ex immediatè ibi subiectis confirmantur, patentque.*

Nam multi qui manè surrexerunt, non peruenerunt ad vesperam, &c.] *Vbi alia lectio per præsens, ista sic reddit:* Multi enim qui manè surgunt, non pertingunt vsque ad vesperam: alij verò qui cubitum vesperi concedunt, non perueniunt vsque ad horam matutinam. & al. vsque ad diluculum, &c.] *vbi etsi vtraque quidem lectio bona sit, posterior tamen magis probatur placetque. indicatur autem hic miseria, breuitas, & incertitudo vitæ humanæ. de qua, pluribus apud Ephram, Tomo 1. in duplici Oratione, de Morte. alibiq; sparsim apud eum sæpissimè.*

E

PARÆNESIS QVADRAGESIMA OCTAVA,

De morum peruersitate ac dissolutione, & negligentia.

QVemadmodum gladius neruos incidit equo, & equitem deijcit: ita versuta ac peruersa mens vigorem animæ succidit, & tristitiam affert, tristitia verò sibi obuios destruit ac perimit. Quis enim cupidus adeundi ciuitatem * triginta stadijs distantem; & vbi viginti * nouem confecerit, vno adhuc restante & non confecto, dicet se eò peruenisse,

* al. quadraginta stadijs. al. quinquaginta.
* al. 49. stadijs.

*al. non est ingressus. Matth 20. *al. duodecimam. Matth. 10. & 24. Lucæ 9. Genes 19. Luc 17. Philip. 3. 1 Iohan 2. Heb. 11. & 1. Pet. 2. Lucæ 21. Ibidem. Genes. 5. *al 300. annis. Galat. 2. Matth. 16. Marc 8. Psalm 118. Eccl. 12. *al. producam. Esai. 64. 1. Cor. 2. Psalm. 26. Lucæ 16. *al. Quia ipsius est potentia, & gloria, &c.

A nisse? hic quippe ex proprijs exijt, & ad ciuitatem quò pergebat non *peruenit. Nam sicut qui ad vndecimam horam venit, plenam mercedem accepit; velut etiam cæteri qui pondus diei portârunt: ita & qui ad vndecimam vsque horã operatus est. Circa porrò *vndecimam horam, si inceperit euertere, & quæ plantata sunt euellere: mercedem nullam percipiet. Cùm Dominus & Saluator noster Iesus Christus dicat: Qui autem perseuerauerit vsque in finem, hîc saluus erit. Et iterum: Nemo mittens manum suam ad aratrum, & respiciens retro, aptus est regno Dei. Nam vxor Lot, quòd retrò respexerit, in statuam salis versa est. Quare etiam Apostolus, eorum quidem quæ retro sunt obliuiscens; ad ea verò quę sunt priora seipsum extendens, ad destinatum persequebatur. Et tu ergo charissime, sustine, ac perseuera. Nam mundus iste transit, & concupiscentia eius: qui autem facit voluntatem Dei, manet in æternum. Peregrini enim sumus, & aduenæ in B hoc seculo. Si autem dum tempus habuerimus, in illo grata & accepta Domino operati fuerimus; mercedem referemus. Patientiam igitur possìde frater dilecte. nam scriptum est: In patientia vestra possidebitis animas vestras. Enoch ducentis *annis placuit Deo, postquam ipse genuit Mathusalem: & nos in breui hoc vitæ tempore negligentes sumus? Resiste charissime cogitationibus noxijs; & dic cum eo, qui ait ac clamat: Christo confixus sum cruci: viuo autem, iam non ego, viuit verò in me Christus. Quid enim proderit homini, si mundum lucretur vniuersum; animæ verò suæ detrimentum patiatur? aut quam dabit homo commutationem pro anima sua? Declinate à me maligni, & scrutabor mãdata Dei mei. Ecclesiaste quoque proclamante: Vanitas vanitatum, & omnia vanitas. Post tantam opulentiam ac gloriam, non amplius vanitati labores meos offeram; ne eas C alij post meum hinc exitum possideant, & ego interim pœnas pendã: verùm optimo & misericordissimo Deo labores meos *offeram, præbenti post mortem vitam æternam; & paranti diligentibus ipsum, quæ oculus non vidit, nec auris audiuit, neque in cor hominis ascenderunt. Etiam charissime, viriliter age, & confortetur cor tuum, & sustine Dominum, eritque in pace exitus tuus. Ibi iustos gaudentes videbis ob salutem tuam. Ibi, in sinu Abrahæ, cum Lazaro demoraberis: paupertatem enim & inopiam elegisti, tribulationem & angustiam sustinuisti, contumelias passus es, contemptiones non es auersatus. Propterea cùm lætitia in æterna tabernacula suscipient te, vbi exulat luctus atque tristitia, ac gemitus: Ibi vitam cernes & lucem veram, ac spem omnis creaturæ redemptorem animarum nostrarum Iesum Christum regem gloriæ: & gaudebit cor tuum, & gaudium tuum nemo tollet à te. Ipse porrò Dominus & Deus noster, irreprehensibiles nos tueatur atque custodiat. Quoniam *ipsum decet gloria, in secula seculorum. Amen. D

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES.

PAræneſis 48. De morum peruersitate ac dissolutione, & negligentia.] *Hunc nobis Titulum atque inscriptionem ex plerisque hic delegimus. Loco cuius al. simpliciter est:* Parænesis περὶ κακοηθείας. *al.* Eiusd. admonitio, de cacoethia, & negligentia. *In alijs autem atque alijs codicibus, ista Parænesis nunc in ordine reliquarum ponitur quadragesima septima, nunc 48. vt hic, nunc etiam 49. & 50.] Ad nomina porrò (κακοήθης & κακοήθεια,) quòd attinet, licet illa aliam atque aliam admittant significationem, & κακοήθης apud Dem. sit ἀντίθετον τοῦ εὐήθους, qui dicitur simplex, fatuus, &c. κακοήθης verò astutus, versutus, veterator, malignus, &c. hoc tamen loco videtur potius Auctor morum peruersitatem quandam ac dissolutionem nomine (τῆς κακοηθείας) significare, &c.* E

Quis enim cupidus adeundi ciuitatem triginta stadijs distantem, & vbi viginti nouem confecerit, &c.] *vbi in alijs atque alijs mmss. pro (στάδια τριάκοντα .i. stad. triginta) vt hic est, reperitur positum* (στάδια πεντήκοντα .i. stad. quinquaginta. *ac postea pro* (εἴκοσι ἐννέα .i. viginti nouem) *est* τεσσαράκοντα ἐννέα .i. quadraginta nouem. *legiturq́; ibi hoc modo:* Quis enim aliquando volens abire ad ciuitatem stadijs quinquaginta distantem, & si quadraginta nouem perfecerit, vnũ verò non confecerit, hic ex proprijs exiuit, & in ciuitatem quò tendebat, non est ingressus, &c.

Enoch ducentis annis placuit Deo, postquam ipse genuit Mathusalem, &c.] *vbi editio 70. in numero annorum 200. cum Auctore nostro concordat: sed discordat vulg. vbi trecenti anni recensentur.*

legiturq́;

A *legiturq́, ibi ſic:* Et ambulauit Enoch cum Deo: & vixit Enoch poſtquam genuit Mathuſalem, trecentis annis, &c. *ita Geneſ. 5.*

Poſt tantam opulentiam ac gloriam, non amplius vanitati labores meos offeram, &c.] *Ne cui hic ſcrupulus oriatur atque dubitatio, ſub cuius perſona, iſta proferantur; ipſius ne Ephram, an Salomonis? Dicimus breuiter, planè iſta verba videri dicta ſub perſona Salomonis, qui opibus ac gloria in mundo claruit, (Ephram autem non item) cuiuſque immediatè hîc præcedentia erant verba:* Vanitas vanitatum, &c. *quorum occaſione etiam iſta eum depromentem verba piè fingit Auctor, idq́, ad contemptum gloriæ ac vanitatis mundanæ: & vt hinc diſcamus, labores noſtros ſemper ad Deum referre, ſi certa præmia conſequi voluerimus.*

PARAENESIS QVADRAGESIMA NONA,

B

*De * Differentia, atque præſtantia vitæ Monaſticæ, ſupra vitam ſecularem.*

*al. De differétia vitæ Monaſticæ, & vitæ ſecularis.

FRATER chariſſime, ſi abdicata vita ſeculari factus ſis Monachus, ſobrium ac vigilantem te præbe; quia multæ ſunt inſidiæ inimici: ne fortè locum ac ſpacium inueniens, tibi ſuggerat res huiuſmodi: Ecce, * inquiens, renuntiaſti ſeculo, ac proprijs; quid inde tibi lucri acceſſit? Numquid * ecce etiam feræ in ſuis conquieſcunt antris? Tu ergo increpa eum, dicens: Dominus te delebit, profligabitque diabole, quia hominem, quem ad propriam imaginem ac ſimilitudinem fecit, tu feris ratione carentibus comparas, non deſinis ſubuertere vias Domini rectas ac planas? De differentia verò huius, & illius, audi: Primum quidem, qui cupit fieri Monachus, renũtiat ſeculo, renuntiat propriæ voluntati, accipitque crucem ſuam, & Saluatorẽ noſtrũ Chriſtum ſequitur. non contentioſè agit, non maledicit, non peierat, non diffamat. non meditatur verba * mendacia, per loquacem & nugacem philoſophiam. temperans eſt, non deliciatur. cunctos Dei Angelos ſibi amicos habet, inimicum autem diabolũ. non affligit agricolam, non violat viduam, nõ rapit quæ inopis ſunt, non ſæuit in orphanos, non furit in diuitijs: contentus viuit præſentibus; non eſt ſolicitus de familia, aut quomodo vxori placeat; non cogitat ſtipendia facere ſuiſmet filijs, aut quo pacto filias nuptui tradat. non eſt conſtrictus diſtractionũ vinculis, verùm ſuæ dat operam ſaluti. non eſt elatus: verùm humiliter ſentit & agit, verùm benignus eſt & manſuetus. pſallit, & nõ tragædias excitat. precatur, & nõ mente vagatur. non fluctibus & vndis negotiorũ huius vitę agitatur. nõ curat quomodo gloriam atque exiſtimationem ſibi terrenam comparet. Pro tibijs, ac tympanis, alijsque inſtrumentis muſicis, Domino pſallit & orat. Plangit & lachrymatur in intimis * penetralibus & domus & animæ, remiſſionem peccatorum depoſcens. Dum orat, etiam pro vniuerſo precatur mundo. Non ad vana accedit ſpectacula, ſed ad viros ſanctos. pro aula, ſolitudinem conſectatur. Declinat periuria, & animas eorum qui illis delectantur. Manus extendit ad res vtiles, ad opificia, ad lectionem diuinarum Scripturarum. Non eſt ſollicitus de parentibus, neque de rebus terrenis. Promiſſiones Saluatoris mente perpendit, & in eo recreatur ſpiritus eius, doloremque curat ac fugat. Corporalis occurrit infirmitas; gaudet quia prope eſt corona. Tædium atq; pigritia ingruit; * exſpectat à Domino patiẽtiam. Damnũ aliquod terrenũ emergit; diem ſui obitus mente recolit, quia omnia hîc remanent. A voluptate vexatur carnali; acerbitatem tormẽtorum animo verſat. Accidit in eum calumnia; patienter fert, quia prope eſt qui iuſtificet ipſum. Infertur ei iniuria & cruciatus; paſſiones Saluatoris noſtri cogitat. Contingit ſuperbia: recordatur quòd per * ignem tranſiturus ſit. Iſta gratiarũ ſunt dona, rectè Domino ſeruientibus conceſſa, & quæcunque decent ſanctos. Te porrò diabolum, re infecta auertet Dominus ab inſtitutis tuis peſſimis. Etiam chariſſime, dicentem audi: Reſiſtite diabolo, & fugiet à vobis: appropinquate Deo, & appropinquabit vobis. ſimul & pro me miſero deprecans; quia iniquitates meæ caput meum ſupergreſſæ ſunt: vt bonus Dominus * miſericordia ductus, cuſtodiat & ſaluet nos in ſuo regno ac gloria, qui deſperatorum ſpes eſt. Quoniam ipſi gloria, & fortitudo atque potentia, & regnum, * Patris, & Filij, & Spiritus ſancti: nunc & ſemper, & in ſecula ſeculorum. Amen.

C D E (margin letters)

*al. & dicat: Ecce renuntiaſti.

*al. Ecce etiam feræ, &c. abſq; interrog.

Differentia vitæ Monaſticæ & ſecularis.

*al. Verba mẽdacij.

Vitę Monaſticę inſtituta, & commoda.

*al. in intimis penetralibus ædium animæ.

*al. ſuccedit à Domino patiẽtia.

*De Purgatorij igne, hic locus intelligendus.

Iacob. 4. Pſal. 37.

*al. vt bonus & miſericors Dominus.

*al. & regnum Patris initij expertiſ & conſubſtantiali Filio, & Sancto ac viuifico Spiritui, &c.

A

SCHOLIA, ET VARIÆ LECtiones.

De differentia vitæ Monasticæ & secularis, plurimi ex veteribus Græcis atque Latinis egerunt, vt hoc loco S. Ephram, & suprà post Serm. ascet. in illud: Attende tibi, cap. 9. vbi inter alia. elegantem comparationem & differentiam ponit vitæ secularis & monasticæ. post med. hoc eodē Tomo 2. & alibi sparsim & incidenter pluribus in locis. S. Chrysostomus in cap. Matth. 21. Homil. 69. ante med. Tomo 2. item in libello de comparatione Regis & Monachi, Tomo 5. vbi confert eum qui in verissima ac Christiana philosophia vitam degit monasticam cum summo quoque huius mundi Principe; multaque in hanc rem lectu digna ibi affert. Et libro 3. aduersus vituperatores vitæ monast. ibi: Hæc ferè sola est in vtroque genere vitæ differentia, quòd illi quidem se matrimonij vinculis constringunt: hi verò liberi perdurant, &c.] *De quibus ibidem plur. in sequentibus eodem lib. ac Tomo 5. Plura de his quoque apud alios Patres inuenies supra citatos in nostris Scholijs, hoc eodem Tomo 2. in cap. 9. de Virtut. quod sic apud Ephram incipit:* Cōsidera habitum quo indutus es, ô Monache, &c.

B

De differentia, atque præstantia vitæ Monasticæ supra vitam secularem.] *Pro ista inscriptione in nonnullis mmss. Cod. sic legitur:* De differentia vitæ monasticæ, & vitę secularis.] *aliàs verò sic:* De vitæ solitariæ præstantia. supra vitam secularem.] *al.* Quantum à secularibus differat vita Monachorum.] *At parum refert quomodo hic legatur, cùm quasi in idem omnes isti tituli seu inscriptiones coincidant, & de omnibus hic aequè agatur.*

Numquid ecce etiam feræ in suis conquiescunt antris? *Aliàs, sine Interrogatione leguntur ista sic:* Ecce etiam feræ in suis conquiescunt latitantque antris.] *Sunt autem illusoria, & deceptoria hæc verba inimici. q. d. reliquisti seculum & communem vitam hominum, suscepisti autem iam vitam ferarum, & quid inde tibi lucri, &c. Cui improbæ suggestioni vt occurrendum sit & resistendum, Auctor pulchrè hic ostendit, & differentiam atque præstantiam vitæ Monasticæ supra vitam secularem deinceps ponit, luculenterque declarat, ac laudes plures Monastici instituti in medium adducit.*

C

Contingit superbia: recordatur quòd per ignem transiturus sit, &c.] *De Purgatorij igne, hic Auctoris locus intelligendus est. respicit enim ad illud Apost. 1. Cor. 3.* Ipse autem saluus erit, sic tamen quasi per ignem, &c.] *Quem etiam Pauli locum, S. Augustinus in tractatu super Psalmum trigesimum secundum de igne Purgatorij intelligens atque declarans, sic loquitur: Quia (inquit) dicitur,* saluus erit, *contemnitur ille ignis: ita planè, quamuis salui per ignem; grauior tamen erit ille ignis, quam quidquid potest homo pati in hac vita, &c. Rursusque in libro de vera & falsa pœnitentia, cap. 18. hæc adducit: Prius purgandus est igne purgationis, qui in aliud seculum distulit fructum conuersionis. Hic autem ignis, etsi æternus non sit, miro tamē modo est grauis, &c. ac paullo ibidem postea: Studeat ergo quilibet sic delicta corrigere, vt post mortem non oporteat talem pœnam tolerare, &c. Idemque in Sermone 41. de Sanctis (qui est quartus in commemoratione animarum) affirmans, dicit: Ita peccata in hoc seculo purgentur, vt in futuro ille ignis purgatorius aut non inueniat, aut certè parum inueniat quod exurat, &c. Quin & illius S. Gregorius clarissimè meminit, in quarto libro suorum Dialog. cap. 39. vbi dicit: Qualis hinc quisque egreditur, talis in iudicio præsentatur: sed tamen de quibusdam leuibus culpis, esse ante iudicium Purgatorij ignem, credendum est, &c. Alibique asperitatem ac rigorem illius ignis declarans, dicit: Scio futurum esse, vt post huius vitæ exitum, alij flammis expientur purgatorijs, alij sententiam æternæ subeant damnationis. Sed quia illum transitorium ignem omni tribulatione æstimo præsenti intolerabiliorem, non solùm in furore æternæ damnationis opto non argui, sed etiam in ira transeuntis timeo correptionis purgari, &c. ita S. Gregorius in explanatione primi versiculi, super tertium Psalmum pœnitentialem:* Domine ne in furore tuo arguas me, neque in ira tua corripias me.] *Et ante Magnum hunc Gregorium, etiam alius Gregorius dictus Nyssenus magni Basilij frater, in Orat. non esse dolendum ob eorum obitum, qui in fide obdormierunt, &c. sic apertis verbis de Purgatorij igne inter alia loquitur: Quare vt simul etiam humanæ naturæ relinqueretur dignitas liberæ voluntatis, & ipsum auferretur malum; hanc diuina sapientia rationem excogitauit, vt in ijs hominem esse fineret, quæ sibi ipse elegisset, quo, gustatis malis, quæ concupiuerat, experiendoq́; discens, quibus commutasset, ea cupiditate rursum incenderetur, vt vitiorum perturbationumq́;, quæ rationi inimicæ sunt, onere deposito; & vel in præsenti vita precibus sapientiæq́; studio purgatus, vel post obitum per expurgantis ignis fornacem expiatus, ad pristinam vellet redire felicitatem, &c. Ac non longè ibidem postea, sic: Si autem quò perturbationum impetus ducet, inclinabit, bestiarumque pellem ad vitia ministram & adiutricem adhibebit; aliud ei deinde ineundum erit consilium, vt ad bonum perueniat: cùm è corpore egressus, cognita, quæ inter virtutem & vitium est differentia, non poterit diuinitatis particeps fieri, nisi maculas animo immixtas purgatorius ignis abstulerit, &c.] Paucisq́; interiectis, ibidem additur: Alijs autem post hanc vitam purgatorio igne, materiæ labes & propensionem ad malum abstergentibus, & ad gratiam initio naturæ concessam voluntaria bonorum cupiditate redeuntibus, &c. Ecce igitur Purgatorij ignem, tot SS. Patrum Auctoritatibus ac locis contra hæreticos nostri temporis demonstratum atque probatum, De quo, & alibi sparsim sæpius apud Ephrem.*

D

E

Vt

A Vt bonus Dominus misericordia ductus, custodiat & saluet nos in suo regno, ac gloria, qui desperatorum spes est.] *Vbi alia sic habet lectio:* Vt bonus & misericors Deus, nos in suijpsius conseruet saluetque regnum ac gloriam, qui desperantium spes est.] *At in vno aut altero MS. al. hic reperitur* (ἡ τῶν ἀπεγνωσμένων ἐλπὶς *.i. quæ desperatorum spes est) vt illud (quæ) ad* τὴν δόξαν *.i. gloriam referatur; sed quàm rectè, iudicent eruditi: mihi quidem omnino hic legendum videtur* (qui desperantium, seu desperatorum spes est) *vt alia habet lectio. nam planè referendum videtur illud* (ἡ ἐλπὶς) *ad ipsum Dominum, & non ad gloriam. cùm & aliâs subesset solœcismus in* (τὴν δόξαν ἡ ἐλπὶς.) *& hic non obscurè repugnet, vt sit gloria & spes desperatorum, &c. Cui accedit quòd* (ὁ κύριος *.i. Dominus) sit rectus casus, & sententia est optima, ac modus loquendi vsitatus, vt dicatur Dominus spes desperatorum .i. qui nullam habent aliam spem in alijs rebus, &c. vt frequenter & alibi loquitur Auctor.*

Quoniam ipsi gloria, & fortitudo atque potentia, & regnum, Patris, & Filij, & Spiritus Sancti: nunc & semper, &c.] *Pro istis postremis Epilogi verbis, in alio Græco MS: sic habetur:* Quoniam B ipsi gloria, fortitudo & potentia; & regnum Patri initij experti, & consubstantiali Filio, & Sancto ac viuifico Spiritui: nunc & semper, & in secula seculorum. Amen.] *& al.* Ipsi omnis honor & gloria, imperium atque potentia, in secula seculorum. Amen.] *Quas ex diuersis Codic. lectiones hic adduxi, vt quam ex ijs maluerit Lector, sibi eligat & sequatur.*

EIVSDEM

PARAENESIS QVINQVAGESIMA,

*Quæ * commonitoria est, & Catechetica ad Monachos.*

*al. Adhortatio, siue Catechesis ad Monachos.

C VENITE dilecti mei. venite patres fratresque mei, grex Saluatoris electe; operemur bonum donec hæc duret celebritas. Oculos vestros adimplete lachrymis; & confestim oculi cordis vestri aperientur. Verba vitæ loquimini ad inuicem: & è vestigio, cordis compunctionem sentietis. Bene sentite de regno ac paradiso: & mox res terrenas contemnetis. Nullus per socordiam atq; negligentiam animo percellatur: neque in pusillanimitatem veniat; neque pauore quis perfundatur, aut sopore obruatur. Sed * audacter Deum imploremus, & Saluatori nostro deseruiamus. Corda quoque nostra studiosè Spiritus sancti ope emundemus. Simul conspiremus in bono, nos inter nos cohortemur, & confirmemus. Ignoscamus nobis mutuo, ex toto corde: siquidem serui sumus Dei, omnis mendacij expertis. qui dixit: Amen amen dico D vobis, nisi ex toto corde remiseritis peccata vestra alterutrum: nec Pater vester cælestis remittet vobis peccata vestra. Quin & per Sanctos suos Apostolos designauit nobis, quoties fratri ignoscendum sit. Dicente enim Petro: Domine, quoties peccabit in me frater meus, & dimittam ei? vsque septies? Ait illi Dominus: Non dico tibi vsque septies: sed vsque septuagies septies. At nos subinde ne tertiò quidem, in die nobis mutuo ignoscimus. Quamobrem vos obsecro charissimi mei, supplexque oro ô amici mei: sobrij estote ac vigilate hoc tempore exiguo, & ad vndecimam hanc horam contendite. Appropinquauit iam vespera, & retributor mercedis cum gloria adueniet, redditurus vnicuique secũdùm opera sua. Attendite vobis ipsis; ne quis vestrum, honestè atque ex virtute viuens, nimium de se præsumat: negligensque immensam eius remunerationem deperdat. Similis enim est Monachus agro seminato, qui pluuia ac rore rigatus incre- E mentum capit, lætitiæque fructum fructificat: sed cùm iam ad ipsum fructũ peruenerit, maiorem sollicitudinem bono agricolæ ingerit: sollicitus namque peruigilat, timens ne vel repentina grandine, vel à pecoribus campi, sua sata destruantur. Sic & Monachus donec in hoc corpore vitam duxerit, quotidie de immortali vita curet sollicitusque sit, necesse est: ne per segnitiem, in vanum cucurrisse reperiatur. Gloriatur exultatque agricola, quando suam messem iam congregarit, & compensationem laborum receperit: eumdem in modum gaudebunt exultabuntque Angeli Dei in cælis, quando quis timens Deum, consummauerit cursum suum. Agricola, horreis suis repletis, & in securitate iam positus, genio indulget, & gloriatur: Monachus quoque in suo constitutus horreo, hoc est, in * monumento; confestimque diuitijs eius in cælum perla-

Negotiandum bene, quamdiu præsentis lucis nundinę celebrantur.

*al. sed proni, Dominum nostrum inuocemus.

Matth. 18.

Matth 6.18. Lucæ 17.

Matth. 20.

Matth. 16 20. Roman. 2. & 2. Timoth. 4. Apoc. 22. &c.

Agro seminato vt comparetur Monachus.

Agricolæ boni commendatio.

*al. in mansione vitæ æternæ.

1.Pet.5. Ephes.6. tis, exultat. Sobrij igitur simus & vigilemus charissimi; vigilemus inquam, A quamdiu in prælio aduersus hostem constituti erimus. Illius quidem pugna semper est præsto: sed ipse debilis est atque infirmus. Noster verò Dominus fortis (Consolatio piorum maxima.) prælíator, his qui alacriter certauerint, virtutem largitur, & coronam immarcessibilem. Sicut enim à vehementi vento puluis impellitur, & submouetur: ita etiam aduersarius noster diabolus (1.Pet.5.) impugnatur fugaturque, quando nostris vocibus diuinas laudes personamus, ac preces lachrymasque Deo exhibemus. Quocirca nemo hîc sit segnis, metuve *frangatur (*al. aut tentationibus teratur.): sed qui fortem se sentit, infirmiorem suscipiat. qui alacritate valet, pusillanimem consoletur. Qui vigil est, somno *grauatum (*al. correptum, & oppressum.) excitet. Qui per se modestus est, immodestum admoneat. Qui continens est, inordinatum increpet. Hoc namque modo simul conspirantes, pariterque victoriam de aduersario nostro reportantes; cum confundimus, & B Deum nostrum gloriosa celebratione colimus. Sancti quoque super nos gaudebunt Angeli (Lucæ 15.); & qui nos vident, audiuntque de nobis, ædificabuntur. Paradisus refertus fructibus lætitiæ, & floribus diuersi generis; est multitudo Monachorũ, in idipsum in charitate Dei exornata atque ordinata. (Multitudo ac congregatio Monachorum quid?) Fons pulcher, & aquis scatens, quibus multitudo irrigatur plantarum, est multitudo Monachorum, suam psalmodiam in lachrymis irrigantium. Ciuitas muris circundata atque munita, est multitudo Monachorum, in * idipsum inuicem * conspirantes (* ἐπὶ τὸ αὐτό. * συμπνεόντων) in charitate Christi. Diadema pretiosum ex pretiosis lapillis, speciosisque margaritis contextum, est Monachorum multitudo, in idipsum ad omnẽ opus bonũ pulchrumq; adornata. Nauis plena regalibus diuitijs, est Monachorum multitudo, in idipsum Christi dilectione, referta. Oliua *splendida atq; frugifera (*al. Olea speciosa ac fertilis.), est multitudo *Mona-* C chorũ in idipsum circũornata, & confirmata in dilectione Christi. Imago *regalis*, admirabilẽ adspectũ quorumcumq; selectissimorum colorũ ac florũ cõtinens, est multitudo Monachorum, in idipsum varietate virtutũ decorata. Castra sanctorum Angelorum (Multitudo Monachorum, vt Castra Angelorum.), multitudo est Monachorum in idipsum bene ordinata, mentem suam ad Deum semper eleuatam habentium. Sicut mel & fauus in ore: ita responsio fratris ad proximum suum, cum dilectione & humilitate. Quemadmodum aqua frigida, æstu *nimio (*al. nimio æstuante calore.) est sitienti: ita consolationis verbum est fratri in tribulatione ipsius. Quemadmodum qui cadenti manum dat, erigit illum: ita & animam segnem atque pusillanimem excitat verbum vitæ & consolationis. Quemadmodum semen bonum atque electum in terra *bona & optima (Matth.13. *al. in terra pingui, & culta.): ita bonæ cogitationes, in mente Monachi. Quemadmodum lucida lampas in obscuro loco relucens: ita Monachus sobrietati mentis & cordis vacans, tempore suæ D psalmodiæ. Quemadmodum connexio bona ac *fortis (*al. firma.) in ædificio: ita longanimitas in corde Monachi. Quemadmodum onus *intolerabile (*al. põdus salis), viro debili atque infirmo: ita & Monachi somnus, tempore suæ psalmodiæ. Quẽadmodum *vincula & catenæ, aquilæ (*al. Quod aquilæ nexus, & catena: id Monacho est seculi cura.): ita & Monacho, sollicitudines mundi. Quemadmodum spinæ, & tribuli inter sata optima: ita malæ & sordidæ cogitationes, in anima Monachi. Quemadmodum *cancer (*γάγγραινα), dum curatur, & putrescit, & numquam curationem absolutam admittens: ita iniuriarum memoria, in anima Monachi. Quemadmodum à verme corrumpitur lignum: ita & ab inimicitia labefactatur *animus (*al. cor.) Monachi. Quemadmodum à tinea corrumpitur vestimentum (Prouer.25): ita à detractione mens Monachi. Quemadmodum *lignum altum ac speciosum, *sed* (*al. arbor alta.) infructuosum: ita superbus & insolens Monachus. Quemadmodum fructus pulcher quidem & delectabilis exterius, putridus autem interius: ita Monachus in- E uidus ac æmulus. Quemadmodum quis lapidem iactans in limpidissimum fontem, conturbat eum; ita *iracundi (*al. cum ira.) Monachi responsio cõmouet mentem proximi sui. Quemadmodum quis coram Rege astans, & cum eo colloquens; à conseruo autem suo vocatus, Rege relicto, cum illo sermones miscet: ita Monachus, qui in sua psalmodia cum Deo colloquitur, intentione interim mentis suæ aliò reflexa. (Mentis euagatio atq; distractio, in orationibus ac Diuinis officijs, reprehenditur.) Intelligamus igitur ac consideremus dilectissimi, coram quo constituti simus. Quemadmodũ enim Angeli Dei, cum timore & tremore collaudantes Dominũ, corã eo adsistunt: ita & nos puro corde, & cum reuerentia atque timore coram Deo consistere oportet (Debere psallentes, corpore & mente Deo adsistere.): vt in die iudicij misericordiam consequamur. Per Dominum nostrum Iesum Christum: Cui gloria, in secula seculorum. Amen.

SCHO-

A

SCHOLIA, ET VARIÆ LEctiones.

HAC Parænesi (quæ & νουθεσία, id est, admonitio, & κατήχησις i. instructio ad Monachos, al. inscribitur) Auctor multa in medium pulchra, vtilia, ac lectu digna, Religiosorumq; institutis plurimum seruientia adducit. Negotiandum bene hic docet, quàm diu præsentis lucis nundinæ à Deo celebrantur: quare etiam ad bonorum operum negotiationes, emendationemq; vitæ, ac ad purius diligentiusque omni excusso torpore atque segnitie Deo inseruiendum, cunctos hortatur & excitat. Agro seminato vt rectè comparentur Monachi, ostendit; & comparationis rationem reddit. multasque notandas Similitudines adfert, quibus pulchrè & accommodatè varia cum Monachorum institutis confert; & in quibus, Monachi boni à malis atque irregulatis differant, plenè perspicueq; ex varijs illorum conditionibus per similitudines demonstrat. Et denique quomodo Diuinorum officiorum, ac psalmodiæ & orationis temporibus, oporteat citra omnem mentis euagationem atque distractionem, corpore & mente Deo diligenter & reuerenter adsistere, patefecit, &c. Reperitur autem ista Auctoris nostri Admonitio ac catechesis Græcè, in quodam longè antiquissimo MS. Cryptafer. vt hic est Latinè à nobis reddita.

B

Quocirca nemo hic sit segnis, metuve frangatur; sed qui fortem se sentit, infirmiorem suscipiat, &c.] *Vbi in alio sic reperitur Cod.* Nemo igitur negligat, nullus reformidet: verùm qui viribus valet, infirmos adiuuet atque sustentet. qui alacritate ac promptitudine pollet, pusillanimes consoletur. qui vigil est & experrectus, somno oppressos excitet. qui constans est, inconstantes corripiat: & qui continentiam colit, incontinentes coarguat, &c.] *alia verò lectio sic se habet:* Nullus ergo segnem ac meticulosum hîc se gerat: sed qui fortis est, infirmiorem adiuuare studeat. & qui alacer est, pusillanimi solatium præbeat. qui vigilat, somnolentum suscitet. qui firmus est ac stabilis, infirmum commoneat atque confirmet. qui temperans & modestus est, inordinatũ obiurget, &c.] *sed quomodo hîc legatur, parùm referre videtur; cùm istæ lectiones sensu quasi per omnia coincidant æquipolleantq;. Atque hinc, deinceps sequentia ferè omnia licet verbis nonnihil mutatis repe*riuntur etiam in Sermone longo Tertij tom. qui apud Ephram ibi incipit: ὁ πόνος τοῦ λέγειν ἀναγκάζει με, id est, Dolor me in verba compellit, &c. non longè à fine Serm. vbi postea & plura alia huc etiam facientia adduntur.*

C

Paradisus refertus fructibus lætitiæ, & floribus diuersi generis, est multitudo Monachorum in idipsum in charitate Dei exornatorum.] *vbi & al. sic:* Paradisus, lætitiæ fructibus, varijsque floribus plenus, est Monachorum multitudo in idipsum in dilectione Dei adornata.] *at al. hoc modo:* Paradisus est plenus lætitiæ fructibus, varijsque virtutibus, multitudo Monachorũ vnanimis, charitatis ornamento lucentium, &c.] *vbi nota, non tantùm hîc dici multitudinem, sed vnanimem, sed charitate resplendentium, &c. quòd hisce virtutibus cœtum Monachorum cum primis decorari oporteat, sicut non semel repetit alibi.*

D

Quemadmodum qui cadenti manum porrigit, erigit illum: ita & animam segnem excitat verbum vitæ & consolationis, &c.] *Vbi alia quoque lectio est einsmodi:* Quemadmodum si quis manum lapso præbeat, erigatque illum: ita quoque adhortationis sermo & veritatis, animam negligentem ac torpescentem excitat.] *& al.* Quasi qui manum cadenti porrigens, erigit eum: sic & vitæ, consolationisque sermo animum pigritia torpentem excitat subleuatque.] *vbi Similitudinis vis æquè clara est in singulis, & proinde parum refert quomodo legatur.*

Quemadmodum cancer dum curatur & putrescit, & numquam curationem absolutam admittens: ita iniuriarum memoria, in anima Monachi.] *Quæ similitudo sic in alio reperitur Codic.* Sicut cancer serpens, & carnes putrefaciens, neque finem sanitatis recipiens: ita memoria malitiæ in anima Monachi.] *at in alio, paullo aliter sic:* Quemadmodum gutta quæ spargitur atque inundat, neque finem vllum sumit: sic & iniuriarum memoria, in anima Monachi, &c.] *vbi prima lectio à nobis reposita, inuenitur in antiquissimo Græco MS. Cryptafer magisq; hoc loco probatur.*

E

Alia atque alia etiam lectio occurrit in sequentibus: Quemadmodum quis coram Rege adstans, & cum eo colloquens; à conseruo autem suo vocatus, relicto Rege, cum Illo sermones miscet: ita Monachus, &c.] *vbi al. sic:* Quemadmodum quis coram Rege constitutus, & cum eo verba faciens; ab alio autem seruo vocatus, illicò relinquat Regem, & se ad confabulationes cum seruo conuertat: ita Monachus in psalmodia sua, si intentione mentis suæ à Deo reflexa, distractus extrauagetur, &c.] *Alia verò lectio hic ita se habet:* Sicut quispiam ante Regem consistens, & cum ipso loquens; vocatus autem à conseruo, mirificum & honorificum Regis colloquium relinquat, & seruo confabuletur: ita qui loquitur tempore psalmodiæ, &c.] *ac al.* sic quoque Monachus, qui in psalmodia mentem euagari, nugasque meditari permittit, &c.] *Facit autem hic locus contra distractiones & euagationes mentis, tempore Diuini officij, atque psalmo-*

die: vbi vult psallentes atque orantes, corpore & mente Deo adsistere; serioque secum cogitare, coram quo ibi constituti sint. quod & immediatè sequenti Similitudine longè pulcherrima (quæ inter alias hic postrema est) abundè clarum facit, dicens: Quemadmodum Angeli Dei, cum timore & tremore collaudantes Deum, coram eo adsistunt: ita & nos puro corde ac cum tremore coram Deo adstare oportet.] *vel vt alia ibi habet lectio:* Sicut Angeli cum timore & tremore laudant Dominum: ita & nos debemus dilectissimi, puro ac casto corde cum reuerentia & timore adstare, dum psallimus orationis nostræ tempore, &c.] *at al.* sic & nos oportet cum corde puro atque timore, in psalmodijs, diuinisque officijs, tempore orationis consistere: ne corpore quidem videamur adstare, sensu autem ac mente terrenis rebus occupari, &c.] *quomodo etiam habetur in Serm. eiusdem antea ex Tomo 3. citato:* Dolor me in verba compellit, &c. *De quo, & primo Tom. in tract. De vera atque perfecta renuntiatione: & quo pacto anima Deum inueniet. circa med. ibi:* Quando igitur coram Deo in oratione consistis, &c.] *ac in nostris ibidem Scholijs, vbi plures in hanc materiam Auctores à nobis citatos inuenies.*

Finiunt Quinquaginta Parænefes S. Patris Ephræm, variorum Argumentorum, ad diuersos Monachos.

Sequuntur alia Capita Centum, quæ & narrationes, ac scitè dicta, Doctrinamque variam, cum adhortat. continent, &c.

EIVSDEM

S. PATRIS NOSTRI EPHRAEM SYRI CAPITA CENTVM:

* al. Eiusd. Capita Cētum, quomodo quis humilitatem sibi comparet.

Quæ & Narrationes, & Apophthegmata ac scitè dicta, Doctrinamque variam, cum admonition. continent. Et, De Ratione ac modo acquirendæ Humilitatis.

Eodem Interprete, & Scholiaste Doct. Gerardo Vossio.

CAP. I. Gradatio perelegans.

INITIVM fructificationis, est flos: & principium humilitatis, est obedientia in Domino. Fructus verò obedientiæ, est longanimitas: Longanimitas autem, charitatis fructus est. at charitas, perfectionis vinculum existit. Perfectio autem, obseruatio mandatorum * Dei. Præceptum porrò * Domini lucidum, illuminans oculos. Cæterùm oculi illuminati, iniquorum vias effugiunt. Sit ergo tibi humilitas, sedes responsionis, & loquelæ pallium. Loquela autem clara fit in salutatione, in charitate Christi. ait enim Saluator: Estote perfecti, sicut & Pater vester cælestis perfectus est. Vnde enim clara esse queat superbia, quæ est ex * inobedientia, nec vult esse in potestate cuiusquam, neque obtemperare: sed suo sensu duci? Humilitas verò obediens est, tractabilis, ac persuasu facilis, mitis, honorem paruis æquè ac magnis deferens. Quam qui possederit, credo eum à Domino mercedem accepturum, simul cum vita æterna.

* al. Christi. Psal. 18. v. 8. * al. Christi. Matth. 5. * al. quæ est inobediens, & proprio sensu ducitur.

CAP. II. Matth. 18.

Si bini vnam eandemque cellam inhabitaueritis; diligenter vobis ipsis attendite, scientes Dominum esse in medio vestrum. Ipse enim dixit: Vbicunque fuerint congregati duo aut tres in nomine meo, ibi ego sum in medio eorum. Et si verò nos velut indigni, non videmus ipsum: ipse tamen, quia * Deus, etiam cogitationes ac opus cuiusque nouit, & intuetur. Cui gloria in secula. Amen.

* al. vt Deus. Psalm. 43. & Hebr. 4.

CAP. III. Sap. Sirach 23. iuxta LXX.

Audimus loquentē Sapientiā: Homini fornicario omnis panis dulcis: nō fatigabitur transgrediens vsq; ad finem: Homo qui transgreditur lectū suum, dicēs in animo

A animo suo: quis me videt? tenebræ circumdant me, & parietes cooperiunt me: & nemo circumspicit me, quem vereor? delictorum meorum non memorabitur Altissimus. At contra, hominis oculos timet: nec intelligit infinitis partibus oculos Domini lucidiores esse sole, circumspicientes omnes vias hominum, & profundum abyssi, & hominum corda intuentes, in absconditas partes. Domino enim Deo antequam crearentur, omnia sunt agnita: qui etiam postquam sunt procreata, intuetur omnia. atque iste in plateis ciuitatis vindicabitur, & vbi non putauit, apprehendetur. *Leuit. 23. Deut. 22.*

Dilecte frater, si pietatis ac religionis tibi studium delegeris; attende, ne fortè malignus sub pietatis prætextu, alienam tibi cogitationem suggerat atque B inducat; id est, inanis gloriæ, atque superbiæ: vt dum non vis cum fratribus laborare, & exerceri. Operare igitur sicut & cæteri confratres tui concorditer, pietatemque serua: nam pigritia pietatem euertit, nomenque contumeliosum suo Domino affert. Coniunge ergo† pietati disciplinam cum scientia; & verus religiosus eris. *CAP. IV.* *†al. studio pietatem adhibe atque scientiam.*

Charissime, si tibi humilitatem comparaueris; diligenter attende, ne fortè per insidias, in viam te alienam transmutet inimicus, dum aliquid suorum ipse suggerit. sicut ait Sapientia: Non dicas; à Deo abscondar, & ex summo, quis mei memorabitur? In populo magno non ero in memoria: quæ est enim anima mea, in tam immensa creatura? Is verò adiungit, cùm dicat: Ecce cælum cæli Domino, abyssus, & vniuersa terra, in † visitatione eius commouebuntur. montes simul & colles, & fundamenta terræ; cùm conspexerit illa, tremore concutiC entur. Oportet ergo humilitati fidem coniungere, vt humilitatis sulcos rectos efficere possis. *CAP. V.* *Sap. Sirach cap. 16.* *†al. in conspectu ipsius.*

Frater quidam ingressus est cœnobium, cupiens fieri Monachus; traditusque eidem est cellæ, cum Seniore. Et post aliquot dies, à cogitationibus impugnatus, dixit: nequeo cum hoc fratre manere. Alius ergo frater admonebat eum, dicens: an si incidisses in barbaros, traditusque alicui barbaro esses, dicere posses: nolo cum illo versari? Et hæc audiens frater, compunctusque verbis istis, pœnitentiam egit, dicens: Ignosce obsecro. *CAP. VI.* *NARRATIVE.*

Dixit rursus: Qui cupit fieri Monachus, nec potest contumelias, ac contemptiones, & pœnas sufferre; nequit esse monachus. *CAP. VII.* *Scitè dictum.*

D Si quis solitariam vitam amplexus sit, cogitatione simpliciori; conatur ei inimicus libertatem & impudentiam adiungere. At si pio ac religioso animo ad Monachatū venerit, suggerit etiā huic; & siquidē sit iuuenis, per speciem pietatis suppeditat studium & alacritatem, ad ea exercenda quæ præstare non possit. Qui autem verè timet Deum, neque à prima cogitatione, neque à secunda se abripi patietur. Si verò etiam Dæmonum fraude præoccupatus fuerit; timor Domini, quem in veritate dilexit, cor eius illuminabit, vt ambulet per viam rectam. At † qui impudens est, nondum credit fore iudicium: sicut neque superbia elatus & arrogans, & non propter Deum pietatem ac religionem colens; magnum quippe seipsum existimat. Si ergo te turbet ægritudo prop[ter] existimationis; dic ad impugnantem te: longè recede à me, coE gitatio [ini]quam. Quis ego sum; aut quam virtutem excolenti mihi, eiusmodi suggeris? Sanctorum alij lapidati sunt, alij secti sunt, alij tentati sunt, alij in occisione gladij mortui sunt. Sed quid dico de hominibus, iisdem affectibus obnoxijs: quando ipse vniuersorum Dominus Crucem propter nos subijt, confusione contempta? Ego autem qui ætatem omnem in peccatis traduxi, quid in die iudicij respondebo? Et sic à te superbiam fugabis. Si autem & benè egeris; hoc non proprijs adscribendum viribus puta, secundùm illius dictum: Non ego autem, sed gratia Dei mecum. Si porrò etiam impudentia te vexet; opera tua atque peccata tecum expendens, dicito: Tantis ego malis sum obnoxius, & quo pacto audebo aperire os meum: Domino dicente, quòd etiam de verbo otioso, reddituri sint rationem homines in die iudicij? Conuenit *CAP. VIII.* *†a. Qui enim* *Heb. 11.* *1. Cor. 15.* *Matth. 12.*

Precatio salutaris, & efficax.
DEPRECATORIA VALDE, EX SCRIPTVRIS.

igitur procidere Domino, secundùm eum qui ait: Domine omnipotens, Deus Patrum nostrorum, Abraham, Isaac, & Iacob, iustique seminis eorum. Qui fecisti cælum & terram cum vniuerso ornatu eorum. qui calcasti mare, verbo iussionis tuæ, qui claudens abyssum, sigillasti eam terribili & glorioso nomine tuo. quem cuncta reformidant ac tremunt à facie virtutis tuæ: quia immensa est magnificentia gloriæ tuæ, & ingens ira comminationum tuarum super peccatores; immensaque ac imperuestigabilis promissionum tuarum misericordia. Tu enim es Dominus solus altissimus, misericors, longanimis, & multæ misericordiæ, ac super hominum malitia dolens. Et tu Domine Deus, iustus cùm sis; non posuisti pœnitentiam iustis, Abraham, Isaac, & Iacob, qui non peccauerunt tibi: sed super me peccatorem, pœnitentiam posuisti; quia peccaui super numerum arenæ maris. Multiplicatæ sunt iniquitates meæ Domine, multiplicatæ sunt iniquitates meæ, & non sum dignus fixis oculis intueri atque conspicere altitudinem cælorum, & quæ sequuntur. vt & timor ipse, atque obsecratio repellant à te impudentiam.

CAP. IX.

Frater quidam vanis impugnabatur cogitationibus, quasi iam aliquem in virtute fecisset progressum. Qui cùm vellet superbiæ cogitationem superare, sub lebetem succensam subijciebat manum, sic secum loquens: Ecce ardes, noli amplius superbire. Videmus enim quòd cùm Tres pueri in medio ardentis flammæ consisterent, nullus eorum elato corde fuerit; sed multa cum humilitate Deum collaudantes, glorificârunt in medio fornacis, dicentes: In spiritu humilitatis, & animo contrito suscipiamur à te Domine. tu autem in relaxatione ac remissione superbis & extolleris? † atque ita superbiæ cogitationem ac dæmonem superabat.

Daniel. 3.
† al. & sic tecum ratiocinans, superbię cogitationē superabis.

CAP. X.
DOCTRINALE.

Si inuentus fuerit homo frater spiritalis, & laboriosus, atque abundantius ac diligentius virtutes excolens; nemo ipsum contemnat: sed tales complecti oportet; quoniam & Deo accepti sunt, & colloquio vtiles. persuadeantque id vobis duo illa castra, Hebræorum nimirum & alienigenarum; ac Dauid cum Goliath in singulare certamen descendens. simulque qui naufragio maris perierunt, & qui saluati sunt, propter iustum inter eos repertum. sicut scriptum est: Ne timeas Paule, Cæsari te oportet assistere: & ecce donauit tibi Deus omnes, qui nauigant tecum.

1. Reg. 17.
Actor. 27.

CAP. XI.

Frater quidam, dum de exeundo cœnobio impugnaretur, cùm is sanctum habitum accepisset; adducebant ei cogitationes exemplum eiusmodi: Considera, inquiunt, horti holera; & vide quòd nisi ex † areola plantas extraxerit, qui hunc excolit, alioque in loco inseruerit; in altum non excrescet. Frater ergo cogitationi responsum dabat tale: Numquid penitus euellit hortulanus ex area; quæ in ea sata sunt? Nonne sinit in area respondebat, quæ nutrire potuerit? Verumtamen quæ euelluntur, non ita sunt in tuto, vt ea quæ in loco remanent. Esto igitur & tu vnus ex ijs, qui non euelluntur. atque ita cooperante gratia, vincebat cogitationem.

† al. ex sulco.

CAP. XII.

Charissime, si in cœnobio vitam quietam delegeris: vide ne fortè inijciat tibi cogitatio versutiam, quæ amaritudinem augeat, dum tecum cogitas & dicis; multa quidē mercede hîc dego, at cibus meus nullus est. Ne igitur propter escam, relinquas opus Dei. Nam si eiusmodi cogitas, non amplius secundùm charitatem ambulas: quin potiùs salutarem audiamus vocem, quæ dicit: Quis putas, est fidelis dispensator & prudens, quem constituit Dominus eius supra familiam suam; vt det illis in tempore tritici mensuram? Beatus ille seruus, quem cùm venerit Dominus ipsius, inuenerit ita facientem. Verè dico vobis, quoniam supra omnia quæ possidet, constituet illum. Quòd si dixerit piger seruus ille in corde suo; moram facit Dominus meus venire: & cœperit percutere seruos & ancillas, & edere & bibere, & inebriari: veniet Dominus serui illius in die qua non sperat, & hora qua nescit, & diuidet eum, partemque eius cum hypocritis infidelibus ponet. Ibi erit fletus, & stridor dentium. Relinquamus igitur Domi-

Lucæ 12.
Lucæ 13.

A Domino cuncta, & non iudicemus; neque acerbius exigamus à conseruo nostro, quem communis Dominus constituit dispensatorem. Omnes enim ei rationem reddituri sumus; reddetque singulis secundùm opera sua. Matth. 16. 25. Rom. 2.

Frater quidam dixit: Precabar Deum, vt gratiam largiretur operi manuum meatum, totumque ex eo cœnobium siue monasterium nutriebatur. Nonne gaudium mihi in hoc erat? CAP. XIII.

Oeconome, Apostolum dicentem audisti: qui præes in sollicitudine. Et nemo adolescentiam tuam contemnat. Vide ergo ne fortè sensualiter adhortationibus vtaris. Ait enim alibi: neque vt dominantes in clero, sed formæ † facti gregis. & cùm apparuerit Princeps pastorum, percipietis immarcessibilem gloriæ coronam. Rursusque dicit: Imitatores mei estote, sicut & ego Christi. Superbia enim fidelibus est inimica, secundùm illud: Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam. CAP. XIV. Rom. 12. 1. Tim. 4. 1. Pet. 5. † al. sed forma facti gregi, ex animo. 1. Cor. 11. Iaco. 4.

B

Charissime, si spiritus acediæ molestus tibi fuerit; ne te abstrahat acediæ tædijque cogitatio: sed in loco, quo te constituit Deus, persiste; memor desiderij quod erga Deum habebas, quando ab initio ad ianuam Monasterij aduenisti: idemque desiderium vsque ad finem retineamus; ne fortè superueniat nobis, quod dictum est: Et comedit Iacob, & saturatus est; recalcitrauitque dilectus, incrassatus, impinguatus, dilatatus: & dereliquit Deum factorem suum, & recessit à Deo salutari suo. Sustine igitur Dominum interea, quemadmodum pugil vincens percutientes ipsum, per patientiam. Qui enim sustinuerit vsque in finem, hic saluabitur. CAP. XV. Deut. 32. Ibidem. Matth. 10. 24.

C

Frater quidam erat principia iaciens in cœnobio, & semper tacebat, loquēdi libertatem sic sibi adimens. Dicebantque de eo commilitones atque connouitij: videndum ne fortè non ex religione atque modestia taceat; aut potiùs, quia loqui nesciat. alij verò dicebant, minimè; sed Dæmonem habet. Quæ cùm audiret frater, non respondit ijs: sed gloriam in corde suo dabat Deo. CAP. XVI.

Frater quidam dixit: Hanc † rationem cogitandi petij à Domino: vt cùm frater meus rem egerit, tacita mecum cogitatione dicam: hic est Dominus tuus, illum ausculta. Et si alius frater, dicam iterum: hic Domini tui frater est. Sin alius, denuò dicam: audi filium Domini tui. Sicque cogitationibus † inimicis resistens, quietè faciebat opus suum, gratia cooperante. CAP. XVII. † al. hanc humilitatis rationem. † al. alienis.

D

Facientibus aliquando fratribus de nocte accessorium quoddam opus; quidam eorum frigore vexatus, redijt ad cellam suam: alius autem obmurmurauit ei. miserunt ergo fratrem qui accerseret illum: abiensque frater ab ijs missus, reperit eum grauiter laborantem. Cui ipse: Sciscitantur fratres, quo pacto valeas; & de opere tuo ne sis sollicitus, nos pro te laboramus. At ille: admoneatur charitas vestra, quòd & ego vnà vobiscum cupiebam laborare, sed infirmitate mea impedior. Reuersusque ad eos, qui miserant ipsum, retulit ijs † contento & graui morbo laborare fratrem, dixisseque sibi, quod & ipse vnà cuperet intendere operi. CAP. XVIII. † Græc. τόνῳ.

E Frater quidam iactis principijs in cœnobio, impugnabatur à cogitationibus, caussa laboris. Respondítque dicens: Serue † nequam, venditus es; & quid poteris efficere amplius? Et præbebat ipsi consolationem Dominus. CAP. XIX. † q. d. Iam seruus es venditus alteri. s. Deo, nō potes recusare seruitutem. &c.

Comedentibus aliquando fratribus, surrexit frater qui † vas vinarium daret; in quo aqua nimis calida cum vino permista † manum Senis adussit. Dixitque Senex: Combussisti me, fili. Vt ergo ad cellam suam frater abijt, seipsum verberauit, dicens: Nonne, si viri alicuius austeri seruus esses, & hoc fecisses; non è vestigio ille carnes tuas plagis excepisset? Ne igitur teipsum neglexeris, vsque in finem. CAP. XX. † καυκάλιον & al. βαυκάλιον. † al. os Senis.

Beatus ille Monachus, qui seruat mandata Dei, & trium istorum satagit; vt sci- CAP. XXI.

Psalm.45. Psalm 87. Psalm.1.

vt scilicet, vacet orationi, operi, & meditationi. Scriptum enim est: Vacate & videte, quoniam ego sum Deus. Et alibi: Pauper sum ego, & in laboribus à iuuentute mea. ac rursus: Et in lege eius meditabitur die ac nocte. A

CAP. XXII.

Si videris fratrem, suam negligentem salutem; ne scandalizeris super fratris socordia: sed neque imiteris ipsius ignauiam. Teipsum castum custodi. Si vero alter alterius onera non portamus; quo pacto † gratiam inueniemus coram Domino? Hoc studeamus, ne offendiculum fratri ponamus ac scandalum: Verè enim qui in nulla re fratrem suum scandalizauerit, magnus vocabitur in regno cælorum.

† al. quomodo misericordiam inuenire volumus coram Domino?

CAP. XXIII.

Exod.21. Deut.15. iuxta LXX.

In quocumque tandem loco resederis, vide ne salutem tuam neglexeris. Scriptum quippe est in lege Moysis: Si venundatus tibi fuerit frater tuus Hebræus aut Hebræa; seruiet tibi sex annis: & septimo, dimittes eum liberum abs te. Si autem dicat ad te: Non exibo à te; quoniam dilexi te, & vxorem tuam: quoniam bene ipsi est apud te. assumes subulam, & perforabis aurem eius; & erit tibi seruus in æternum: & ancillæ tuæ similiter facies. Monache renuntiasti vitæ mundanæ; emissus es liber; Christus te libertate donauit: noli amplius diligere seruitutem vanissimi sæculi; vt non fiant nouissima tua peiora primis. Verùm seruiamus ei, qui libertate nos donauit, Christo. Quoniam ipsi gloria, in secula seculorum. Amen. B

al.cap.23.

CAP. XXIV.

Charissime, si in loco celebri resederis; vide ne cogitationibus vincaris superbiæ: neque mente spernas fratres, tamquam ex miserando cœtu constarent. Solus enim Dominus nouit occulta cordis. ne tu quidem in folijs arboris elatus inueniaris, illi autem fructus † tenentes. Quin potiùs quanto pluris es; eò magis teipsum humilia: & inuenies gratiam coram † Deo. Quoniam magna est † gloria Domini, & ab humilibus glorificatur. C

† al. habentes. † al. Domino. † al. potentia.

CAP. XXV.

Charissime, si sub obedientia Patris alicuius spiritalis sederis; caue tibi ipsi terminum imponas, dicens: Impossibile est hoc, vel illud agere. Nam si non feceris; rursusque si coactus egeris, inobedientiæ notam atque iudicium non effugies. Quare diuinæ teipsum gubernationi relinquas oportet. non enim eædem in anima cogitationes perseuerant. Sin autem acciderit imperari quid nobis vltra vires; non iracundè † Præfecti resistamus imperatis: sed deprecatione atque obtestatione, submissa voce, Præfecto, quòd supra vires sit, denuntiemus. Resistamus autem peccato viriliter vsque ad sanguinem. D

† al. Præposito resistamus, in eius dico ordinatione.

CAP. XXVI.

Matth.13.

Oportet autem Præfectos diligenter considerare singulorum subditorum mensuras, memores Domini dicentis: In fructificando alios dare fructum † centesimum, alios sexagesimum, alios autem tricesimum: vt vnusquisque in suo ordine placeat Deo.

† al. centum, alios sexaginta, alios triginta, &c.

CAP. XXVII.

Frater, si egressus cœnobio, solitariam mansionem elegeris; & post multum temporis reuertaris vnde exieris: sic cogitationem & animum demitte, quasi nunc primùm monasticam vitam ducere incipias; & obtinebis requiem. Et non ad diem dumtaxat pietatem colas, & postea absque ea viuas; sed omni tempore † humilitatem tibi sociam adhibe, & inuenies requiem.

† al. sed familiarem tibi humilitatem redde, & inuenies gratiam.

CAP. XXVIII.

Tale quid inter fratres accidit: si pietate frater profecerit, alium fratrem ex negligentioribus qui molestet eum, parat inimicus: subornat autem & quieti vacantem, vt ei pro illius stultitia respondeat. Quæ dum sic geruntur, clamat alter, & ait: Ecce pium & religiosum. Et exacerbatione cessante, incipit pius aduersis cogitationibus tamquam † iaculis peti, & dicit: perdidisti pietatem. Ecce turpiter ac præter decorem egisti coram fratribus: & nunc cur ita negligentem te præbes? vide ne velut infirmum atque abiectum opprimant te. Scriptum est enim: Et cum peruerso peruerteris. ac rursus: Ne subijcias te viro fatuo. Ne frater charissime, ne quæso huiusmodi cogitationi auditum præbueris: nam † accõmodare se iniquitati, in eo peruersitas censenda est. Vnde quoq; admonet Apostolus, dicens: E

† κατατοξεύεσθαι.

Psalm.17. Eccli.8. † al. abduci iniquitate.

Noli

A Noli vinci à malo: sed vince in bono malum. Ipseque Dominus præcepit: Si quis (inquit) te percusserit in maxillam dexteram, præbe ei & alteram. Sic cum peruerso oportet † peruerti: & pedibus peccati nequaquam subijci. Scriptum est enim: Amen dico vobis, quia omnis qui facit peccatum, seruus est peccati. Et nisi in talibus cogitationibus, opposuerit se frater aduersarijs; nequaquam in virtutis eum tramite finent: sed continuò iracundum atque pugnacem, ac percussorem, moribusque durum atque agrestem reddent; neque seipsum ædificantem, sed & aliorum animas peruertentem. Sin autem pœnitentia ductus, † religiosam vitam amplexus fuerit; prudentior ad luctam efficietur: vt qui iam ipsa detrimenti experientia, didicerit.

Rom. 12. Matth. 5. & Lucæ 6. † al. conuersari. Ioan. 8. Rom. 6. al. grauem atque honestam.

Duo fratres, in quadam vigilia linum abscindebāt sectile; vnaque mox chor-B da abscissa, cœperunt cogitationes alterius secum trahentis, commouere eum aduersus fratrem suum. At hic volens superare iracundiam, & non contristare fratrem suum; quando vidit abruptam fratris sui chordam, ipse propriam quoque abscidit: & sic inter se ambo concordes permanserunt, surrexeruntque absque offensione mutua. & non cognouit frater, quid alter frater egisset.

Cap. xxix.

Frater quadam vigilia lectitabat, volensque finire caput, protraxit aliquantulum. Vnde alius monachus contra eum murmurare cœpit, dicens: Audiuit surgendum esse, & non surgit. Et alius ad eum: Nonne si prandium paratum esset, mandassetque nobis Præfectus, largius adbibendum esse; voluptatem inde caperemus? Quo audito, pœnitentia ductus frater, ignosce mihi, dixit.

Cap. xxx.

C Frater fratri dicebat: Cur ita citò lancem aufers, nec finis nos comedere? Ad quem, frater: Ego seruus sum, & quod mihi maiores mei faciendum mandant, facio. Et hoc audito, frater dixit, ignosce mihi.

Cap. xxxi.

Existimo expedire fratribus, Præfectum in se curam omnem subditorum suscipere, ac fratres curis & distractionibus vacuos reddere in cunctis; maximè verò ab ingruentibus mundanis: vt soli orationi mens fratris vacare possit. & vt instar palmæ arboris tonsæ, studiosè ad sublimitatem consurgat virtutum. Corrumpunt enim (inquit Apostolus) mores bonos, colloquia praua. Magnum quippe animarum naufragium, in quo regulæ † & rectæ vitæ institutiones non vigent.

Cap. xxxii. 1. Cor. 15. † κανόνες, id est, cancellarius.

Monache, si accesserit ad te monachus, siue secularis quispiam; noli supra D vires † offerre te ei: ne post fratris discessum doleas de bonis insumptis apud fratres tuos: sed appone quod tibi Dominus largitur. Melius est enim apponere olera cum charitate, quàm victimas cum tristitia: hilarem quippe datorem diligit Deus. Hæc autem dico frater, non vt vobis præcidam hospitalitatem: sed vt accepta & immaculata sit oblatio vestra. secundùm eum qui dicit: Hospitales inuicem, sine murmuratione. De hospitalitate autem, non opus habetis vt quid scribatur vobis: nostis enim hanc multis virtutibus esse maiorem. Etenim hac, Patriarcha Abraham Angelos hospitio suscepit. Per eam, Loth iustus in subuersione Sodomæ non perijt. Per hospitalitatem similiter, Rahab meretrix non interijt cum incredulis, excipiens exploratores cum pace. Ait enim Dominus: Hospes eram, & collegistis me. Et, Beati misericordes: quoniam ipsi misericordiam E consequentur.

Cap. xxxiii. † al. occurrere ei. 2. Cor. 9. 1. Pet. 4. Gen. 18. 19. Heb. 13. Heb. 11. Iosu. 2. & 6. Matth. 25. Matth. 5.

Charissime frater, si ad te venerit frater quispiam, amboque pariter velitis persoluere regulam † Synaxis; & hortatus fueris fratrem dicere: absiste parumper à pectore ipseque semel atque iterum, & tertiò recusauerit; noli eum cogere: sunt enim multi, qui non nouerunt verbo prædicare virtutes, sed operibus veritatem † declarant. Et sic cor fratris exhilarabis. nam contentio virtuti non est conueniens, quin potiùs ad iram excitat.

Cap. xxxiv. † al. canonem conuentus. † al. celebrant.

Si ægrotum visitas; vide ne inimicus inter vos ociosiloquium suggerat, aut detractiones: ne tuæ mercedis iacturā patiaris. cū moris sit diabolo, nocere vni per auditum; alteri verò per linguam. Sed ex sacris Scripturis cōsolari potiùs oportet laboran-

Cap. xxxv. Nota.

laborantem, & passione Saluatoris nostri Iesu Christi. Cui sit gloria, in secula seculorum. Amen. A

CAP. XXXVI. †l. diriget, fecundabitque.

Frater charissime, si hospes accesserit ad fratrem tuum; quantum vires ferunt, congredere ei; vt hospitalitatem adiuues: & Dominus † dirigat, secundetque vias tuas.

CAP. XXXVII. †l. πορισμον

Charissime, si egressus fueris cum fratribus ad † opus aliquod extraordinarium: auxiliare infirmiori, pro viribus quas largitus est tibi Dominus. sciens quòd à Domino accepturus sis laboris & compassionis mercedem. Sin imbecillus ac debilis exstiteris; noli multa dicere atque imperare, & insolenter agere: sed tace potius atque quiesce. Et Dominus humilitatem tuam considerans, certiores † reddet fratres tuos, ne amplius te grauent. B

†al. fidem faciet pectoribus fratrũ tuorum.

CAP. XXXVIII.

Qui in solitudine vitam quietam degunt, eos qui in cœnobijs commorantur, tamquam ab omni externa distractione immunes, beatos prædicant. Deinde si remiserit se charitas apud fratres: tunc qui in conuentibus, solitarios felices iudicant, maximè autem ignauiæ, & acediæ dediti. At qui cogitatione perfectus est, inimici laqueos facilè superat.

CAP. XXXIX. †al in quo.

Prorsus sanè grauis est morbus auaritiæ, vt omnium sit malorum radix. Nosse igitur cupimus, quo † pacto vitium istud eradicetur? in firma spe figenda in Deum, ex toto corde & anima.

CAP. XL.

Frater, si opere manuum tuarum velox exstiteris, magna & multa, ac opulenta operando: noli in hoc efferri, neque imbecilliores fratres spernas; non enim sic virtutem perfecisti: quin potius Deum honora, ac time; vt ad finem vsque, fortitudinem tibi largiatur Quoniam vani ac stulti sunt, qui proprijs confidunt viribus Sed qui gloriatur, in Domino glorietur. C

2. Cor. 10.

CAP. XLI.

Super felici successu proximi, non decet nos inuidia tangi: membra enim corporis Christi sumus.

CAP. XLII.

Monache, si Præfectus tuus reprehenderit te, siue operis monitor de elegantia operis: ne ægrè feras reprehensionem, magisque bonam habere conscientiam studeamus, vt & emptor, & venditor vtrimque gratias agant Domino. atque etiam cogitatione dicamus: nonne si ad vestimenta, vel vasa coemenda abijssemus, de pulchritudine etiam laboraremus? Quare nos quoque honestatis studiosi simus, propter conscientiam. D

CAP. XLIII. Matth. 9. Marc. 2. & Lucæ 5.

Nos verò charissimi, tamquam quibus œconomia concredita est, infirmitates imbecilliorum feramus Ait enim Saluator: Non opus habent qui bene valent, medico: sed qui malè habent.

CAP. XLIV.

Charissime, si fortè etiam Præfecti nostri iniquiores in nos fuerint, quod absit: nos tamen bona conscientia ijs tamquam Domino, & non quasi hominibus placere studeamus; scientes, quòd mercedem à Domino Deo accepturi simus.

CAP. XLV. †Adlusio ad Col. 4.

Prudentem atque sincerum oportet esse Monachum, vt quæ ab aduersario in eum struuntur mala, cognoscat: vt alia quidem tamquam ridicula prætereat, alia verò per humilitatem, alia autem sale † conditis verbis euertat. E

CAP. XLVI.

Charissime frater, si quem inimicus excitauerit, qui conuitijs & maledictis te incessat, dicatque: peruerse Senex, aut extremè improbe: patienter illatam feras contumeliam. Sin autem cogitatione, pacis gratia sustinuerimus; loco (peruerse senex) dicetur, bone senex: & pro (extremè improbe) probissime. Seruum verò Domini non oportet contentiosum esse: sed blandum ac mansuetum erga omnes.

CAP. XLVII.

Fratri cuidam suggerebant cogitationes, tempore vigiliæ dicentes: Requiesce hodie, & noli ad vigilias surgere. At ille: Cogita te heri non surrexisse, & hodie

A die tibi surgendum esse. Et de opere aggrediendo, rursus ei suggerebant: Quiesce hodie, & cras operaberis. Illeque iterum respondit: Nequaquam, sed hodie operare; & de crastino Domino curæ erit.

CAP. XLVIII. Charissime, si tibi amicitia cum aliquo fuerit, certoque constiterit eum verè timere Dominum: (sicut ait in Euangelio; A fructibus eorum cognoscetis eos.) ne de illo malè suspicatus fueris. Omni autem tempore sobrium ac vigilantem esse, bonum est. Si quis verò tecum amicitiam fraudulentam inire voluerit, cum libertate Deo non grata: ab eiusmodi teipsum valde custodi, neque illo prorsus confidenter vtaris. Si autem occultum suum vitium risu aliquo cœperit prodere; simulansque obedientiam, voluerit te decipere: caue ne cogitationem B ad illius immodestiam laxaueris, sed toruo cum aspectu intuere, vt bonum in te fundamentum † iactum intelligat: sicque aut improbam suam mentem mutet, aut à te recedat.

Matth. 7. & Lucæ 6.

† ἐγκείμενον.

CAP. XLIX. Charissime, vide ne fortè dum virum te præbere vis aduersus eos qui opificij tui labores rapere conantur, aliquis te ex insidijs astutè decipiat atque supplantet. Para animum tuum, vt ventum † prospicias, ac instrumentum nauigiumque adornes: vt saluetur nauis in portu vitæ.

† πρυμνὰς.

CAP. L. Quis † ficulneam plantat sibi ipsi, & non seruat fructum eius? quanto magis castitatem, & temperantiam seruare oportet: odit namque Dominus libidinosorum hominum congressum. ac propterea scriptum est: Horrendum est incidere in manus Dei viuentis. Aut quis aliquando ab aspide ictus, & non custodit se à C † vicinitate linguæ eius? Si autem post ictum, antro ipsius manum admouerit, plagamque iterauerit: quis iam caussa erit mortis? venenata bestia; aut qui seipsum non custodiuit? Tu autem intellige, quod dictum est.

† συκάλατον.

Heb. 10.

† al. à vicinitate atque accessu cauernæ ipsius?

CAP. LI. Spiritus sanctus patefacit homini, quænam sit via bona, & quæ non bona: rursusque indicat ei, quid in bona via paratum sit, & quid in mala occultatum: vt homo cognita vtriusque remuneratione, perniciem euitet. Sin autem post boni & mali cognitionem, sibi hic non cauerit: quam secum excusationem afferre in die iudicij poterit?

Superfluus vestium ornatus, & oculus sublimis ac vagus, & collum † extensum, humerique retecti atque nudati, & pedes lasciuè induti ac vitiosè directi, mortem conciliant.

† al. inordinatum.

CAP. LII. D Beatus, cui aliorum ædificatio & salus curæ est; & nequaquam segregari se patitur à regno cælesti, cum hominibus scandalosis: quare habitatio eius cum ijs erit, qui Christo Domino grati & accepti sunt. Cui gloria, in secula seculorum. Amen.

CAP. LIII. Admone parentes atque consanguineos tuos carnales, ne te frequentent: dum enim illi coram te † de tuis loquuntur, distrahunt mentis in te officium: simul verò te etiam incontinentem sua doctrina vel exemplo reddent. verùm satis est, semel vel bis in anno ab ijs visitari. Si porrò inutilem illorum conuersationem penitus præscideris, melius ages.

† al. quæ ad te non pertinent loquuntur.

CAP. LIV. E Immodica potatio, atque edacitas, pro temporis præsentia voluptatem continet: at die proximè sequenti, † iniucunditatem, & † dissolutionem, ac distractionem mentis afferunt.

† al. tristitiam.
† al. inflammationem.

CAP. LV. Si contigerit vt in morbum incidas; ne continenter parentibus tuis carnalibus perscripseris: neque ad auxilium mortale, ac protectionem humanam confugeris: quin potiùs patienter feramus, exspectantes misericordiam à Domino, vt ipse nos gubernet per omnia. Est enim & tempus, quando caro opus habet disciplina. In cunctis autem, Domino placeamus: quoniam ipsi curæ est de nobis.

1. Pet. 5.

CAP. LVI. Frater quidam ęgrotauit aliquando, sibique vim inferens operabatur: flens autem assiduè in cella sua inuocabat Dominum, vt sanitatem ipsi donaret. Deinde

rursus intra se dicebat: Hei mihi negligenti; anima mea in horas infirmatur, & non est mihi curæ: & vbi corpus exiguo morbo affligitur, mox cum lachrymis sanitatem à Domino deposco. Dicebatque deprecans: Domine Iesu Christe, sana animam meam & corpus meum; vt ne sim oneri fratribus: non enim solùm proprijs viribus homo sustentatur: Et nisi tu Domine necessaria suppeditaueris atque sufficientia, nihil †erit homo. Cæterùm Domine, etiam sanitatem mihi inutili seruo tuo concede: quoniam tu pœnitentium Deus es, & in me †magnificentiam tuam ostendas. Et cùm adhuc instaret operi, sanatus est: & dixit illud Apostoli: Cùm infirmor, tunc potens sum. quod in me quoque impletum est: In veritate enim, quando homo infirmatur, tunc & anima eius supra † modum quærit Dominum. Bona ergo disciplina est, si quis eam accipiens, gratias agat Deo. dicatque talis: Si bona de manu Domini suscepimus; mala cur non sustineamus? Sit nomen Domini benedictum, in secula. Amen.

Precatio. — †al. non subsistet homo. — †al. omnem bonitatem tuam. — 2. Cor. 12. — †ὑπερπερισσῶς — Iob 2. — Iob 1.

CAP. LVII.

Charissime, si sub regula viuas; non te vincat socordia, vt secunda vel tertia hebdomadæ otieris feria: ne per totam septimanam tribulent te cogitationes. Sic enim nonnullis contingit, qui in cœnobijs viuunt. Suggerit namque cogitationi †fratris, secunda ac tertia feria hebdomadæ indulgendum esse otio: sinitque eum reliquis diebus† opprimi cogitationibus, vsque ad † tempus reddendi operis. Tu autem sobrius & vigilans esto in omnibus, charissime: vt nihil aduersarius inueniat, quo te capiat. Enitere igitur, vt quotidie aliquid agas, dieique opus ad diem adiungas: & mens tua non illaqueata curis atque molestijs, liberius vacet orationi.

†al. Monachi. — †ἐπιπιάζεσθαι — †al. ad finem vsque hebdomadæ.

CAP. LVIII.

Quando quis vitæ renuntians, egressus fuerit ad † fratres; ipso adhuc in primordijs religionis constituto, suggerit ei desiderium improbus, ad habitum accipiendum intempestiuè; vt frater nimiam cupiditatem sancti habitus perferre nequiens, fugiat stadium: sin autem sustinuerit, donec habitum arripuerit; tunc vrget ipsum exire cœnobium, & vitam in solitudine degere. quare huiusmodi quædam menti eius subijcit: Exi hinc, & vitam solitariam amplectere, ac † modicum sensimque operare: infirmus enim es, inquit, & molestias operis istius perferre non poteris. Et si egressus frater, labores exercitationis monasticæ fortiter non pertulerit; plus † æquo inde, vehementiusque torquetur: Sin autem & infirmitas ipsi superuenerit; adhuc magis magisque eum, quòd proprium locum reliquerit, pœnitebit.

†al. ad cœnobium pluriũ fratrum. — †κατὰ μικρὸν — †περισσῶς

CAP. LIX.

Alteri porrò fratri præbet tentator alacritatem ad exercitationem, & austeritatem disciplinæ, vsque ad arctissimam & seuerissimam viuendi rationem: & post modicum temporis, siue paucos post annos, incipit tentator ipsi Monacho † longitudinem temporis ob oculos ponere, quodque grauis & longus eum maneat sufferendus labor, inquiens, ad finem vsque, in ea vitæ austeritate: ne & tandem ipsius corpus nimium viribus deficiat. Si autem anima fratris † suam sitit salutem; non se tradat fraudulentis eiusmodi cogitationibus: sed admonitionibus atque consilijs virorum exercitatorum, ac timentium Deum obediat; aut mox à se similium cogitationum repellat insultus. Qui verò non sic virtutem colens, suum occultat morbum; & remittere exercitationem nolens, ne offendat fratres, qui † alioquin concordes in labore sunt & impigri: recedit è loco, vt pro libitu † suum desiderium expleat: quin & propriam sibi ruinam tales constant, quòd studio placendi hominibus, virtutem exerceant: non enim supra firmam petram fundamentum eorum ædificatum erat, sed super arenam: vnde pluuia descendente, fluuijsque ac ventis spirantibus, & in eam per cogitationes irrumpentibus, corruit. Nam dum videbantur virtutem possidere, multa superbia inflati erant: quando autem defecerunt, desperationi sese tradiderunt, quod † non debuerunt. Scriptum enim est: Nunquid qui cadit, non resurget? dicit Dominus. Et, nolo mortem peccatoris: sed magis vt conuertatur, & viuat. Qui autem secundùm Deum viuit, etiamsi omni virtutis genere excultus sit, non tamen inflatur neque extollitur: diuinam secum magnificentiam perpendens, & quo pacto semetipsum humiliauit, factus obediens vsq; ad mortem, mortẽ aũt crucis: quin & seipsum despiciet

†al. protractionem laboris. — †al. saluari cupit. — †al. qui inter se consentiunt. — †al. otiosè degat. — †al quod vtinam non contingat. — Hier. 8. — Ezech. 18. 33. — Philip. 2.

A spiciet præ Dei metu, secundùm eum, qui dicit: Existimaui memetipsum terram ac cinerem. Virtus verò regali purpuræ est similis, quippe cui nihil alienum attexi potest. Qui ergo secundùm Deum piè ac religiosè viuere cupit: nequaquã in grauissimam ruinam incidet. Et si etiam vt homo præter rationem commotus fuerit: Dominus tamen, qui nouit eius animum malitiæ & calliditatis expertem, cohortatione ministrorum suorum confirmabit spiritum ipsius. Admonitus autem & repugnans, similis est equo ore indurato, ac frænum non reformidanti; donec sessorem suum præcipitet. Nam qui durus est corde, miserè corruet.

Genes.3.& 18.
Virtus regali purpuræ similis.
A Simili.
Eccles.3.

Qui suam salutẽ, & opus in cœnobio negligit; seipsum exemplũ inertiæ præbet plurimis fratribus: qui autẽ salutem curat, magnam gloriam promerebitur in cælis: quoniam forma religiosæ vitæ fuit, & negligentiorum fratrum promptitu-B dinem ad virtutes perfectas assequendas excitauit. Quemadmodum enim in acie belli, qui primus init certamen, † apud omnes honoratur: ita etiam in honore erit apud Deum, omnis qui vigilanter opus Domini perfecerit. Cui gloria, in secula seculorum. Amen.

Cap. Lx.
† al. præ omnibus.

Non decipiaris cogitatione Monache, dum peccas, & agis quæ non licet; gloriandoque dicis, quòd quæcumque mala egerit Monachus, melior adhuc sit homine seculari. Non enim (vt scriptum habemus) qui seipsum commendat, ille probatus est: sed quem † Deus commendat. Tu verò primùm tuas actiones examina: an reuera vitam sub obedientia perfecta degas, dum ita teipsum effers; an concupiscentiam viceris, paupertatem diligas, detractionem oderis, & inanis gloriæ non sis cupidus: an peccatum auerseris, & voluptatem abomineris: vtrum nul-C lum violaueris; an passiones superaueris; an contumelia affectus, non irascaris; & laudatus, non extollaris: an Dominum toto corde ac viribus diligas; & proximum tuum, sicut te ipsum. Quòd si nondum hæc † seruauerimus: quare ita magnificè de nobis ipsi sentimus? quod coram eius bonitate deplorandum est: vt duritiem sanet cordis nostri, dignosque nos reddat cælesti vita atque beata.

Cap. LxI.
2. Cor. 10.
* al Dominus.
† al. Quæ si nõ cauerimus.

Væ monacho illi, qui pietate deperdita, vino se corroborat: nam si sobrietatem hic non coluerit, oportebit in nouissimis eum amarè deplangere: Qui autem conseruat vias suas in Domino, gloriam consequetur.

Cap. LxII.

Non oportet etiam † modum strictè nimis ponere aduersus recenter instructos: ne à Seniore, ipsi ad alium deficiant. Et licet quidem id censeatur æquum, tamen non sine periculo tumoris & inuersionis animæ: nam variæ sunt insidiæ Dia-D boli.

Cap. LxIII.
† al. terminum constituere.

Non decet indulgere pueris, vt liberius agant cum fratribus: quin potius modestos & obedientes, tales præbere se conuenit, in Domino.

Cap. LxIV.

Nefas est, Maiores scandalo esse inferioribus, ipsisque exemplo esse improbæ conuersationis. Quoniam scriptum est: Væ qui potat proximum suum subuersione turbida: sed magis ipsi forma & exemplum esse debent fidelibus.

Cap. LxV.
Habac.2.

Non oportet eum, qui saluari desiderat, attendere erroribus aliorum: sed sibi ipsi. Nam scriptum est: ideo contendimus siue præsentes, siue absentes placere illi: Omnes enim nos manifestari oportet ante tribunal Christi; vt referat vnusE quisque propria corporis, prout gessit, siue bonum siue malum.

Cap. LxVI.
2. Cor. 5.
Rom. 14.

Si quis, sicut oportet, non obedit Superiori: sufferat infirmitatem nouitij subditi, vt hac molestia vitam restituat laboribus præteriti temporis: Apostolo dicente: Debemus nos firmiores, imbecillitates infirmorum sustinere, & non nobis placere. Vnusquisque † nostrum proximo suo placeat in bonum, ad ędificationem.

Cap. LxVII.
Rom. 15.
† al. vestrum.

Non poterit diu esse in vno loco Monachus, neque requiem inueniet, nisi primùm silentium & continentiam diligat. Silentium enim quietem parit, & assiduitatem orationis. Continentia verò cogitationem ab omni distractione liberam reddit. Demum pacifica † constitutio, horum possessorem excipit.

Cap. LxVIII.
† κατάστασις.

CAP. LXIX.

Tentationis tempore apparet probatio viri fidelis: cæterùm tentationis tempore non oportet deficere; at potiùs orationibus rectèque factis intendere. quemadmodum qui per mare nauigant, vehementibus procellis expositi, suam ostendunt diligentiam, magnamque vigilantiam, Dominum inuocantes: sicut etiam in Propheta Iona scriptum habemus: Et facta est tempestas magna in mari, & nauis periclitabatur conteri. Et timuerunt nautæ, & clamauerunt vnusquisque ad † Deum suum: & iactum fecerunt vasorum, quæ erant in naui, in mare; vt alleuiaretur ab eis. Quod quidem loco exempli sit, facientis ad abdicationem rerum terrenarum. Nam quibuscumque spretis secularibus, pro sola vita æterna concertandum est: & nequaquam ingruente nobis calamitate aliqua, desperare oportet. Videmus etenim Prophetam, cùm in ventre etiam Balenæ esset, suam haudquaquam salutem desperasse, sed precando dixisse: Clamaui in tribulatione mea ad Dominum Deum meum; & exaudiuit me: de ventre inferi clamoris mei audisti vocem meam. Non enim despicit eos Deus, qui in veritate inuocant eum. Vnde & nos, tribulatione aliqua ingruente confugiamus ad Dominum, secundùm eum qui ait: Domine in tribulatione recordati sumus tui. Neque enim semper tranquillum est mare: fierique non potest, vt absque tentatione perficiamus institutæ vitæ cursum. Si verò fidem Domini, tamquam † temonem ac clauum apprehendamus: in vitæ portum introducet nos, depulsisque molestijs, vitam & immortalitatem induemus.

Ion 1. cap. iuxta LXX.

† al. ad proximum suum.

Ion. 2. iuxta LXX.

Psalm. 17. 80. 117. 119. 135 &c.

† πηδάλιον

CAP. LXX.

Charissime, si spiritus acediæ conturbet te; ne animo consterneris, sed deprecare Dominum, & præbebit tibi patientiam: factaque oratione sedens recollige cogitationes tuas, & consolare animam tuam. secundùm eum qui dicit: Quare tristis es anima mea, & quare conturbas me? Spera in Deo: quoniam confitebor illi, salutare vultus mei, & Deus meus. Et dicito: Quid pigritaris ô anima mea? non enim semper est nobis in hac vita commorandum. Audi Prophetam dicentem: Aduena ego sum † in terra, & peregrinus, sicut omnes patres mei. Reuolue animo eos, qui anteactis temporibus in eodem vixerunt monasterio, quod iam tu inhabitas; & nosce atque considera, quòd quemadmodum illi ex hoc seculo transierunt: ita & nos tamquam aduenas & peregrinos oportebit, quando Deo placuerit, hinc emigrare: cæterùm vita iustorum, post obitum incipit. Vnde Propheta futuram vitam desiderans, exclamabat dicens: Quemadmodum desiderat ceruus ad fontes aquarum: ita desiderat anima mea ad te Deus. ac rursus: Quando veniam, & apparebo ante faciem Dei? Tamquam enim carcerem aliquem, reputabant præsentem vitam Sancti. Vnde & alibi dicit: Nunc dimittis seruum tuum Domine, secũdùm verbum tuum in pace. Sic etiam Apostolus desiderium habuit dissolui, & esse cum Christo.

Psalm. 41. 42. iuxta LXX.

Psalm 38.
† vulg. apud te, &c.

Psalm. 41.
Ibidem.

Lucæ 2.
Philip. 1.

CAP. LXXI.

Duo fratres senes, sibi mutuò graues & molesti erant. Contigit autem vnum ex ijs ægrotare: ad quem visitandum, dum quidam frater accederet, rogabat eum Senex, dicens: Simultates & inimicitias hic inter nos gerimus, & velim vt illum ad reconciliationem hortareris. vtinam autem & ego bonum quid alicui possem præstare. Ad quem frater: Iussu tuo, inquit, ô Abba, adhortabor. Egressusque frater, secum cogitabat: fortè non sufferet adhortationem meam Senex, magisque exacerbabitur fortasse. Deoque sic disponente, quidam ex fratribus affert ei quinque ficus, & paucula † mora. Eligensque frater ficum vnam, & paucula ex alijs, detulit Seni in cellam suam, dicens: Fortè quidam Seni attulit, dixitque mihi: accipe, & da illi tali Seni. Illisque auditis, Senex obstupuit, dicens: Istane ad me misit? Ad quem frater: Etiam pater. Ijsque acceptis, dixit Senex: Bene venisti. discedensque frater à Sene, ad cellam suam redijt. desumptisque duabus ficubus, cum pauculis moris, etiam ad alium Senem detulit: exhibitaque † ipsi pœnitentia, dixit: Sume ista pater, quia mittit tibi ille talis Senex. Cui ille: Vt puto, reconciliati sumus? At frater: Ita Abba, tuis orationibus. Dixitque Senex: Gloria & honor Deo. diuinaque gratia reconciliati sunt Senes. Contracta autem inter eos pax est, tribus ficubus, pauculisque moris: & non cognouerant Senes, quid egisset frater.

† συκάμινα.

† al. & facta coram eo pœnitentia.

In cœ-

A In cœnobio, exigente necessitate, vt frater in dispensatoris munere constitueretur; Præfectus fratrē ad id elegit, pro voluntate sua: qui iam relicturus cellam suam, cōmendauit suppellectilem suam alteri fratri, dicens: Si contigerit me destitui dispensatoris munere, consignes mihi eadem. At ille recepit se redditurum: & non post multum temporis reliquit frater œconomiam, dicens se in tranquillitate cellæ suæ quiescere malle. aitque ad fratrem: Redde mihi quæ tibi concredidi: at ille noluit præbere. Cumque videret eum irasci, neque velle quidquam præbere, tacuit: alius autem frater hortabatur illum ad pacem; & si quid ipsi concredidisset frater, ne eum suo priuaret: ne te fortè Dei iudicium, aiebat, è monasterio eijciat. Ad quem ille: Nihil, inquit, quod eius sit teneo. & post dies † quinque vel decem, admissa tentatione, qui vasa acceperat frater cum magna † vexatione cœnobio excessit. Præfectum verò se hortantem ne discederet, contumelijs affe-B ctum reliquit. Vnde œconomus, permissu Præfecti, aperta ipsius cella, reperta vasa diuisit fratribus. Paucis autem post diebus, pœnitentia ductus frater, redijt ad locum suum, vbi apertam suam cellam reperit, vasaque sua diuersis fratribus distributa: quare vehementer doluit, nec diutius distulit ea recuperare, quæ sibi ab illo fratre fuerant commodata, eidemque restituit.

Cap. LXXII. NARRATIO, AB EXEMPLO. † al. fort. quindecim. † al. tribulatione.

Frater interrogauit fratrem quemdam, dicens: Abbas iussit me ad pistrinum egredi, caussa pinsendi fratribus panem; cumque operarij (inquit) seculares sint, loquuntur indecentia, & non mihi expedit audire eiusmodi, quid igitur faciam? Cui ille respondit: Nonne vidisti pueros literas discentes † gregatim; & quomodo singuli eorum proprijs lectionibus studeant, & non aliorum: scientes quòd suas ipsi magistro recitaturi sint, & non alienas? Quòd si à perturbationibus superaC ris; audi eum qui dicit: Omnia probate, quod bonum est tenete.

Cap. LXXIII. † ἐπὶ τὸ πλῆθος. 1. Thess. 5.

Qui sermones multiplicat inter fratres, multiplicabit pugnas & odia sibi: at qui linguæ temperat, diligetur. Magnum quippe lumen animæ est, timor Domini; ex ea tenebras depellens, ipsamque mundam ac puram reddens.

Cap. LXXIV.

Fratres, etiam præuia oratione nostrum opus amplectamur: quoniam merces proposita est ijs, qui sine fuco † & fallacia opus suum pertractant. Nam qui ex contentione, aut sui ipsius amore, vel auaritia opus negligit; illud Scripturæ audiet: Reddet vnicuique secundùm meritum operum suorum. Qui autem bona operatur conscientia, vt Deo & non hominibus placeat; benedictam illam vocem audire merebitur: Euge serue bone & fidelis, quia in pauca fuisti fidelis, supra D multa te constituam; intra in gaudium Domini tui. Cui gloria, in secula seculorum. Amen.

Cap. LXXV. † Græc. ἀδόλως. Psalm. 27. & Matth. 16. 25. & Rom. 2. Matth. 25.

Si seculo renuntians, exieris de terra tua, & de cognatione tua; & quiescere te fecerit Dominus Deus tuus in loco, in quo deinceps tranquillè ac pacatè victurus es: vide ne illo in loco nomen tuum extollas, quamuis etiam princeps, ac valdè magnus sis in terra tua. sed sic cum Propheta, intra te ratiocinare: Mendicus sum ego & pauper, Domine † adiuua me: vt Deus suscipiat te, atque exaltet.

Cap. LXXVI. Psalm. 39. † vulg. Dominus solicitus est mei.

INTERROGATIO.

E Cur Frater negligentem se præbet, in cella sua?

RESPONSIO.

Quàm diu anima rebus inhæret terrenis; variæ cupiditates huius seculi, & inanes voluptates, quæ in animum per cogitationes importantur, eius † firmitatem constantiamque labefactant atque dissoluunt: vnde fit, vt frater in cella desidens, negligentior fiat. Si verò hunc mundum oderit cum fallacijs eius, & seipsum seruum Domino præstiterit in toto corde & anima: nequaquam præualebit aduersus eum negligentia; facietque deinceps opus suum cum † animi iucunditate. Quòd si ipsi cum inanis gloriæ cogitatione luctandum sit: & hanc seruus Domini expellet, propriam naturæ infirmitatem expendens, & cuius donum sit, reputans.

Cap. LXXVII. † τὸ τόνος. † ἡδονῆς.

1 Cor. 4. secundùm eum qui dicit: Quid enim habes, quod non accepisti? Si autem accepisti, quid gloriaris, quasi non acceperis? Quòd si certamen ei cum carnis infirmitate fuerit: non pauebit seruus Domini, neque seipsum à charitate Dei separabit. secundùm eum qui ait: Quis nos separabit à charitate Dei? tribulatio? an angustia? (Rom. 8.) an persecutio? an fames? an nuditas? an periculum? an gladius? sicut scriptum est: Quoniam propter te mortificamur tota die; æstimati sumus, sicut oues occisionis. (Psalm 43.) Sed in his omnibus superamus, propter eum qui dilexit nos. Certus sum (Rom. 8.) enim, quia neque mors, neque vita, neque principatus, neque potestates, neque instantia, neque futura, neque Virtutes, neque Angeli, neque altitudo, neq; profundum, neque creatura alia poterit nos separare à charitate Dei, quæ est in Christo Iesu Domino nostro. Cunctas porrò passiones ac perturbationes, spiritus fornicationis comitatur atque prosequitur: & ideo fuge turpiloquia, & † vitabis cogitationes immundas. († al. & fugies cogitationes improbas.)

CA. LXXVIII. († παρέργον.) Si iusserint Præfecti, nos cum fratribus nostris ad † extraordinarium aliquod opus egredi: prompti atq; alacres accurramus, non contendentes cum negligentioribus. Nam qui potens est viribus, & non cooperatur, multis modis sibi ipsi damno est: primò quidem mercede seipsum priuat: secundò occasionem murmurationi præbet atque detractioni, dum cœco sui ipsius amori nimis operando indulget. Non oportet autem industrium cogitationibus segnioribus intentum esse. Nullus quippe messis tempore dicere solet, quia † propinquus meus sibi frumentum non colligit, ideo nec ego mihi colligam: sed vnusquisque dum tempus suppetit, alimenta sibi atque pecoribus suis colligit, vt ab egestate se liberum immunemque conseruet. Et si in temporalibus tanta adhibeatur diligentia: nonne multò magis ea opus erit in spiritualibus? († al. vicinus.)

CAP. LXXIX. Senes decet honore cæteris anteire: & infirmis compati bonum est. Senes porrò sapientes, vnguentum fratrum sunt ad stabilitatem animæ.

CAP. LXXX. († al. nolle cooperari fratribus.) Principium superbiæ est, † non adiuuare fratres pro viribus: conuenientibus verò nobis ad opus, non multum est loquendum: sed opus vrgendum, ad quod egressi sumus.

CAP. LXXXI. († ἀφοβία.) Inanis † animi securitas generat superbiam: superbia autem mater est inobedientiæ. Cæterùm humilitas & mansuetudo suum possessorem in timore configunt Domini, tamquam columnam aliquam in templo Domini collocatam.

CA. LXXXII. († ἀσύμφορον. τῷ μοναχῷ.) (Conuersatio cũ fœminis, periculosissima.) Non † decet Monachum, vllam habere cum fœmina societatem; ad eam verò quæ virginitatem profitetur, prorsus ne accesseris; siquidem vllus in te carnalis sensus viget. Nam Monachum inter epulas cum fœminis versari, idem est ac se in ignem proijcere. Qui autem earum fugit consuetudinem; fugiat tamquam dama ex retibus, & velut auis ex laqueo.

CA. LXXXIII. Frater, sobrium te præbe ac vigilantem à iuuentute tua: ne te pœniteat in nouissimis tuis. Vide ergo, ne cor tuum homines zelauerit peccatores. Scriptum quippe habetur: Noli æmulari in malignantibus; neque zelaueris facientes iniquitatem. (Psalm 36.) Quoniam tamquam fœnum velociter arescent: & quemadmodum olera herbarum, citò decident. Spera in Domino, & fac bonitatem. (Ibidem. Ibid.)

CA. LXXXIV. COMMONITORIA. Charissime frater, si malæ conuersationis sit frater tuus, admone illum dicens: Finem impone frater; non enim tibi vtilis est ista conuersatio. Affer illi exemplum aliquod eorum qui lapsi sunt: hoc autem modo, non quasi eius qui cecidit, errorem atque peccatum commemorans, sed vt præsentem iuues; vtque respiciens ad pericula consequentia, fugiat lapsum. Propone quoque ei memoriam electorum Dei: & discerne ipsi vtrorumque retributionem: & si te audierit, lucratus eris fratrem tuum. (Matth. 18.) Sin autem in eadem voluntate atque opinione perseuerauerit, & ab alijs admonitus non paruerit, ea † peragendo quibus contemnere se indicet admonitores: subtrahe te illi, fusis pro eo precibus ad Dominum. secundùm dictum illius: Quòd si quis non obedit verbo nostro, per Epistolam hunc notate: Et ne commisceamini cum illo, vt confundatur: & nolite quasi inimicum existimare, sed corripite vt fratrem. († τὰ τῆς καταφρονήσεως ἔργα.) (2. Thess. 3.)

Quis

A Quis aliquando conspicatus alterum in semitam aliquam ingressum, & in illa periisse; non semitam illam fugit, ne in eamdem incidat calamitatem? CA. LXXXV.

Ne decipiaris frater, saturitate ventris; & noli inebriari vino, in quo est luxuria: non enim tibi lucrum est, nisi in perficienda voluntate Domini. CA. LXXXVI. Ephes. 5.

Serua frater castitatem corporis tui: quam si in charitate Christi custodieris, omnem facilè virtutem perfectè exercere & assequi poteris. Nam qui in te inhabitat Spiritus sanctus, super te gaudebit, quòd templum Domini, puritate ac recta voluntate * adoleas; ideoque confortabit te ad omne opus bonum. Hæc porrò tria instrumenta sunt excolendis virtutibus, ac cælesti puritati perquàm accommoda: temperantia ventris, moderatio linguæ, & oculorum frænum. Si ergo B duo seruaueris, oculos verò non custodieris, ne distrahantur: firmam castitatem tenere nequibis. Quemadmodum enim aquæductus confractus deperdit aquas: ita & oculorum distractio mentem castam destruit. Si quādo autem edendi * auiditas te inuaserit; dic cogitationi: puta, si heri hoc te cibo refeceris, nonne hodie ieiunus surrexisti? Quòd si porrò tibi suggesserit, vt res inutiles ab aliis scisciteris; dic cogitationi tuæ: puta iam te interrogasse, quodque proximus tibi responderit, & sile. Quòd si euagationes * mentis atque distractiones tibi suggesserit; dic cogitationi: propterea hic es, non vt alienam pulchritudinem perdiscas. quare tibi ipsi attende, & negligentiam fuge: vt mens tua confixa hæreat in timore Domini iuxta illud Prophetæ: Confige clauis à timore tuo carnes meas: à iudiciis enim tuis timui.

C. LXXXVII. * Græc. ἡμῶν al. τιμῶν .i. honoras. A Simili. * al. appetitus, seu cupiditas. * μετεωρισμοὶ Psalm. 118. iuxta LXX.

C Arbitror conducere Monacho maximè nouitio, non exire cella, sine * superhumerali; indecens enim esset absque pallio prodire: siquidē nudo aliquo amictu, siue cum solo colobrio nouitium incedere, monacho turpe est & indecorū. Scriptum quippe habetur: Præcingere, & calcea te caligas tuas: & circunda tibi vestimentum tuum, & sequere me. * Non decet quoque Monachum, nimio affectu atque inordinatè corpus lauare, vel pedes, instar voluptatis * amatorum: nam per corporis elegantiam, vestiumque ornatum, sibi voluptates * conciliant. sicque pietatis studiosus, per contraria resistit contrariis.

C. LXXXVIII. * ἄνευ καταμίου. κολοβίου. Actor. 12. * al. cap. 89. * φιλήδονων * al. venantur.

Non oportet ad ostentationem hominum quidquam agere: sed cuncta puro agenda sunt corde, tamquam Deo latentium & occultorum conscio, à quo etiam solo remunerationem speremus. * Non licet etiam Monacho peregrina proferre colloquia, præsertim tempore Synaxis: ne impedimentum de- D tur cæteris. Ecce fratres nostri laborant: & nos disturbamus illos. Ipsi sacras audientes Scripturas * combibūt eas, instar terræ pluuiam sitientis: nos autem & intus versantes, extra cogitationibus distrahimur. Ipsi diligentes sunt & attenti: nos autem negligentes. ipsi vigilant in orationibus: nos autem somno & inertiæ nosipsos obstringimus. ipsi coronam accipiunt: nos autem in nostra permanemus ignauia. ipsi Deo placere student: nos autem mundo. Quare & nos euigilemus, vt accipiamus. Omnis enim qui petit, accipit: & qui quærit, inuenit: & pulsanti aperietur. Quoniam suauis Dominus vniuersis, & miserationes eius super omnia opera eius. Ipsi gloria, in secula. Amen.

CA. LXXXIX. * al. cap. 90. & al. cap. 91. * συμπίνουσι. Lucæ 11. & Matth. 7. Psalm. 144.

Deum time charissime, & mandata eius obserua; & citò videbis longè post te relictos eos qui te contemnunt atque despiciunt; si minus hic, at certè ibi. Ser- E ua igitur charitatem, vt pupillam oculorum. Lux & vita in ea sunt, serua eam. Gaudium est omnibus adhærentibus ei: Diuina est * possessio, angelicaque dignitas, tene eam. Si dilexeris eam, renouabitur vt aquilæ iuuentus tua. Si seruaueris eam, erit tibi exultatio coram Angelis Dei. Si eam dilexeris, prosperaberis in cunctis operibus tuis. Si dilexeris eam, inhabitabit in te gratia Dei; eritque gratia instar fontis distillantis medicamenta hominibus, bonusque odor eius cor tuum exhilarabit. Columna hæc est omnium virtutum. Nullus in ea reperitur dolor mortis. Iustitiam & fortitudinem, patientiam ac pacem edocet: domus Dei est, eam serua: donabit autem nobis eam cum fructibus eius, ipse Dominus. Cui gloria in secula. Amen.

CAP. XC. * Græc. κτῆμα * al. κτίσμα. Psal. 102. Charitas, columna omniū virtutum.

CAP. XCI.

Chariſſimi, diligamus inuicem: & confundetur inimicus, qui non ceſſat ad- A
uerſus ſeruos Dei æmulationem excitare atque inuidiam. Nam qui inimici ſe-
quuntur conſilium, videntes inter ſe fratrem ex animo placidè ſeruientem Do-
mino, non probant: ſed machinationes excitant, volentes eum perſequi, * ve-
riti ne vera pietate atque religione proficiens, fortior ipſis euadat. Et hic qui-
dem perſecutionem patiens, innocens recedit ex cauſſa ſeparationis: ſed aucto-
res culpa non vacant. Sic Ioſeph pro ſeruo venundatus eſt Aegyptijs: verùm
Deus, quem mente tenebat, ipſum non deſpexit; immò gratiam ac ſapientiam,
coram Pharaone Aegyptiorum Rege donauit, Principemque eum ſuper Aegy-
ptum & vniuerſam domum ſuam conſtituit: & qui * reprobauerant eum, ibant
adoraturi eum cum muneribus, non ſolùm vt fratrem: ſed tamquam regem &
Dominum vniuerſæ terræ Aegypti. Nam ſcriptum eſt: Dominus diſſipat conſilia B
gentium: reprobat autem cogitationes populorum, & reprobat conſilia prin-
cipum. Conſilium autem Domini in æternum manet. Ruſuſque ait: Domi-
nus mihi adiutor, non timebo quid faciet mihi homo. Seruemus igitur nos ipſos
chariſſimi, ne quem ex puſillis iſtis ſcandalizemus, Domino & Saluatore noſtro
Ieſu Chriſto affirmante, expedire tali magis, vt ſuſpendatur mola aſinaria in col-
lo eius, & demergatur in profundum maris: quàm vt vnum ſcandalizet de puſil-
lis iſtis, qui in me credunt. Et iterum: Videte, ne contemnatis vnum ex his puſil-
lis: dico enim vobis, quia Angeli eorum in cælis ſemper vidēt faciem Patris mei
qui in cælis eſt. Propterea diligamus inuicem fratres: vt cùm viderit Dominus
fidem & vnionem ad inuicem, quam habemus cum * timore eius, in nobis læte-
tur. ſicut ſcriptum eſt: Lætabitur Dominus in operibus ſuis. Cui gloria, in ſecu-
la ſeculorum. Amen. C

* ἐκπολεμηθῆναι.

Geneſ. 39. 40. 41. 42. 43 & Pſal. 104.

* ἀδοκιμήσαντες

Pſalm. 32.

Pſalm. 117. Heb. 13.

Matth. 18. & Marc. 9.

Ibidem.

Pſalm. 33.

* al. ob timorē.

Pſalm. 103.

CAP. XCII.

Cautè age frater, & attende tibi ipſi: multæ enim ſunt inſidiæ inimici. Si
enim fratrem ſobrietati ac vigilijs deditum conſpexerit inimicus; alium mox
ex ſegnioribus aduerſus eum excitat, vt ſæpe etiam manus inter ſe conſerant.
Deinde conciliata amicitia, eamdem confidenter inter illos auget fraudulen-
tus; non quidem virtutis gratia: ſed vt eiuſmodi amicitia, turbatis illorum men-
tibus, voluptates inter eos admiſceat, fiatque ingens malum. Quare etiam poſtea-
quam ſuam ipſi improbitatem damnauerint, tantum ſæpe odium auget; vt abij-
ciant breuem illam diſcordemque concordiam. Qui verò Deum timet, num-
quam ſine ſuperna ſapientia diliget. Nam ſcriptum eſt: quæ autem de ſurſum
eſt ſapientia, primum quidem pudica eſt, deinde pacifica, modeſta, & quæ ſe-
quuntur. D

Concordia diſcors.

Iacob 3.

CAP. XCIII.

Si inter fratres commoreris, ne aſſueſcas præcipere: ſed exemplum te potius ijs
præbe bonorum operum; obediens in ijs quæ ab alio dicentur tibi: ſin autem
exigente neceſſitate loquaris, tamquā conſiliariū te gere. Quod ſi alius frater dicta
tua refellerit; ne mouearis mente: ſed voluntatem tuam, charitatis paciſq; gratia,
reprime. Si enim iram excandeſcentis Dæmonis, per manſuetudinem reſpuis; ni-
hil aduerſum te poterit. Vnde ſic * tibi repugnantem alloquere: Ego quidem be-
nedicte, tamquam idiota aliquis locutus ſum, ſic conſiderans, da veniam ignoran-
tiæ meæ: ſit autem quemadmodum ipſe dixiſti; & in hoc retrocedet à te, re infecta,
atque confuſus, turbarum excitator diabolus. Nam contendere, ac propriam vo-
luntatem oſtendere, turbas excitat, & * iracundiam inſanabilem: ira autem in ſi-
nu quieſcit impiorum: & vis iræ eius, ruina eſt ipſi. Vnde & Apoſtolus admonet E
dicens: Seruum Domini non oportet contentioſum eſſe.

DOCTRINALIA.

* al. aduerſariū tuum.

* al. & perturbationes in nos incurabiles.

2. Tim. 2.

CAP. XCIV.

Apoſtolo dicēte: Hæc eſt enim voluntas Dei, ſanctificatio veſtra: vt abſtineatis
vos à fornicatione. Certamen verò non exiguum eſt inter ſanctificationem &
immunditiam: dum impudicitiæ cooperatores ſuggerunt eiuſmodi, dicuntque:
Ecce nullus te videt, & quem vereris? Quibus, cooperatores ſanctificationis
reſpondent, Deus videt, & Angeli eius * adſunt; & quo pacto tu ais, nemo te
videt? At tentator: hucuſque, inquit, neminem aſpicimus. Quem interrum-
pentes * puritatis ſtudioſi: Bene, inquiunt, dixiſti, quòd nihil videmus. Nam ſcri-
ptum eſt: Excæcauit eos malitia eorum, & neſcierunt ſacramenta Dei. Prophe-
ta quoque clamante atque dicente: Intelligite inſipientes in populo, & ſtulti ali-
quando

1. Theſſ. 4.

* al. intuentur.

* al. ſanctimoniæ cultores.

Sap. 2.

Pſalm. 93.

A quando sapite. Qui plantauit aurem non audiet? aut qui finxit oculum, nō considerat? Et alio in Psalmo ait: Domine probasti me, & cognouisti me: tu cognouisti sessionem meam, & resurrectionem meam. Tu intellexisti cogitationes meas de longè: semitam meam, & funiculum meum inuestigasti. Et omnes vias meas præuidisti: quia non est * dolus in lingua mea. Ecce Domine, tu cognouisti omnia nouissima, & antiqua: tu formasti me, & posuisti super me manum tuam. Mirabilis facta est scientia tua ex me: * confortata est, & non potero ad eam. Quò ibo à spiritu tuo? & quò à facie tua fugiam? Si ascendero in cælum, tu illic es: si descendero in infernum, ades. Si sumpsero pennas meas * diluculo, & habitauero in extremis maris. Etenim illuc manus tua deducet me, & tenebit me dextera tua. Et dixi, forsitan tenebræ conculcabunt me: & nox illumi-B natio in delicijs meis. Quia tenebræ non obscurabuntur à te; & nox sicut dies illuminabitur: sicut tenebræ eius, ita & lumen eius. Et alibi: In ipso enim viuimus, & mouemur, & sumus. Et quo pacto tu audes dicere, quòd nullus te videt? cùm & sæpe olim Dominus dixerit: Amen dico vobis, quia si hi tacuerint, lapides clamabunt. Hæc igitur tecum ipse reputa; & peccatum nequaquam dominabitur * tibi, neque dolor peccati occupabit te: sed gaudium & pax tibi erit in Spiritu sancto. Nam peccatum tenebricosus atque caliginosus consequitur & comitatur dolor, qui illius auctores & effectores inuadit: Sanctificationem verò, gaudium & pax consequitur. Qui itaque quietus in cella sua degit: exultat in Spiritu Sancto, instar infantis sub mammilla matris. Deinde iterum reuersa gratia, facit eum lugere ac flere, in memoriam ipsi peccata præterita reducens: ne nimio elatus gaudio, offendat. Quin & lachrymis splendescit anima, cæle-C stia diuino munere contemplans. Magnum quippe beneficium est, Sanctificatio in dilectione Christi. Ipso Domino affirmante: Beati mundo corde: quoniam ipsi Deum videbunt. Ipse autem Dominus, qui fragiles excitat, & eos * qui animo sunt demisso atque abiecto saluat; & membra in peccatis inueterata, per pœnitentiam reparat: immaculatum corpus nostrum, cum anima ac spiritu tueatur atque custodiat. Ipsi gloria in secula seculorum. Amen.

Psalm. 138.
* vulg. non est sermo in lingua mea.
* al. inualuit.
Ibidem. & Amos 9.
* al. in directũ.
Actor. 17.
Lucæ 19.
* al. in te.
Comparatio pulcherrima.
Matth. 5.
* τοὺς ἀπηγορευμένους.

Cap. xcv.

Si quietus vixerit Monachus in sua cella, à multis turbis liberabitur. Qui autem * vecors est mente, si ad turbas accesserit, non referet æmolumentum: at qui cogitatione perfectus est, vtilitatem percipiet. Cæterùm quietam ac solitariam vitam degere, præstantius est. Exempli gratia charissime: Fratri per ciuitatem obambulanti occurrit tumultus * humanæ conditionis, dum hunc quidem ridentem videt, istum verò plorantem; illum dirè iurantem, alium etiam bla-D sphemantem. Et eiusmodi conspiciens frater; si mente sit infirmus, subitò illud Pharisæi dictum in mente habebit: Deus gratias ago tibi, quia non sum sicut cæteri hominum. aut frequens etiam ijsdem affectionibus commotus, discedet: quare solitudo quieta maximè infirmioribus est vtilis. At qui mente perfectus est, iam dicta intuens, obstupescit super longanimitate Dei. secum ita loquens: Vides quanta sit diuina patientia: quandoquidem dum à nobis maledicitur * & blasphematur, fert patienter, & non irascitur; despectus sustinet, & non reminiscitur iniuriæ. Cæterùm cuncta nostris vsibus suppeditat abundanter: erudiens & misericordiam exhibens, omnesque ex multa benignitate sua ad pœnitentiã reducere cupiens. Ego verò quid faciam peccator? quia cùm terra sim & cinis, contumeliam sufferre nequeo: immò nec verbum quidem à fratre asperius: Nam E si contumelia mihi aspergitur, irascor. Si consolatio mihi adhibetur, animo efferor. Hei mihi peccatori: hei mihi. Et his compunctus frater, abit glorificans Deum, ac dicens: Gloria tibi Deus, gloria tibi. Iterumque dico: Gloria tibi, qui solus bonus es.

* al. puer est sensu.
* θόρυβος τῆς ἀνθρωπότητος.
Lucæ 18.
* λοιδορούμενος.

Cap. xcvi. CONTRA IMPVRAS COGITATIONES.

Charissimi, si quando impuræ mentem nostram perturbent cogitationes; non despondeamus animum: sed meminerimus miserationũ Dei. Numquam enim cui nauigium commissum est, reprehendetur à Domino, vel possessore; vt dicat: Cur passus es meam nauem fluctibus appelli? Sed cur neglexisti, nec fluctibus obstitisti? Cur verò & in portum propositum, id est, ad diuinam miserationem non confugisti? Nam quando in nos insultus immundarum cogitationũ suscitat inimi-

inimicus, quas hominum aures ferre non possent: conuersus, vicissim dicit: Periisti, non est tibi spes vlla salutis; volens vndis eum desperationis demergere. Tu itaque caue fidas dictis eius; ne mentem propriã desperatione deterreas: sed quantum illi, desperationis timore, animam grauant: tantum nos spe futurorum bonorum subleuemus eam, diuinæ commiserationis memores: ne * nimiũ onerantes aduersarij, etiam animam cogitationibus demergant. Illisque ad nos dicentibus: perditus es, nec amplius saluari poteris. dicamus eis: Nos cùm Deum habeamus misericordem atque longanimem, non desperamus de nostra salute. Qui enim dixit, non septies solùm dimittendum esse proximo, sed vsque septuagies septies: multo magis peccata dimittit * exspectantibus salutare ipsius. Pulsis igitur hinc ipsis, in * alio incursionem faciunt, dicentes: Cùm Deum habeatis misericordem atque longanimem, & peccata dimittentem: cur non magis indulgetis voluptatibus seculi; & postea pœnitentiam agite? Ad quos tunc nos respondeamus: Quæ fecimus, fecimus, & infecta reddere nequimus: nunc autem Scriptura attestante, quòd nouissima hora sit, in quam horam, vel in quod tempus respicientes, nostram salutem negligemus? malumque in conspectu Domini Dei nostri agere, pro nihilo ducemus? Similis es enim frater charissime, viro sub arbore considenti, qui prospiciens immanes bestias gregatim aduentare, sese in altum abripit, ita vt feræ ipsi nocere non valeant: Existima autem arborem, timorẽ Dei; eritque tibi gratia cooperatrix, in omnibus vbicumque ambulaueris, & inimicos tuos substernes tibi.

*[Margin: * ἐκ] πλῆθ. — Matth. 18. — * al. sperantibus. — * f. in aliud. — 1 Ioan. 2. — A Simili.]*

CAP. XCVII. Sic in præsenti vita incedere oportet fideles: Si gaudium nobis acciderit, siue ex felicitate aliqua, siue ex beneficijs acceptis; vereamur non longè abesse tristitiam: sin autem tristitia superuenerit nobis, speremus gaudium propinquum. Exemplum ab ijs qui per mare nauigant capiamus: nam hi, insurgente in eos vento, ac tempestate aliqua vehementiore, non illicò desperant suam salutem: sed resistunt fluctibus, tranquillitatem exspectantes, qua obtenta, iterum procellas metuunt; vnde etiam assiduè aduigilant, ne repentina aliqua vis ventorum insurgat, quæ eos imparatos in mare deturbet: sic & nos vtrimque circumspectos esse oportet. Qui enim exspectatur; si venerit, non vt nouus * atque hospes recipitur: neq; enim illum imparatum offendit. Cùm igitur tribulatio aliqua vel angustia nobis acciderit; liberationem ab ijs, & auxilium à Domino exspectemus: ne fortè dum longior est ac diuturnior tribulatio, si nulla spes nobis salutis superfit, mortem afferat. Similiter dum gaudium obuenerit; angustias exspectemus: ne ob nimium gaudium, obliuiscamur luctus.

*[Margin: Ab exemplo. — * al. neque vt peregrinus.]*

CAP. XCVIII. Si compassionis * affectu permotus, fratrem adhortaturus abieris; priusquam tractes cum eo, quem cohortari statutum est, sic tecum cogita: Si te non audierit, noli irasci, neque perturbari: ne nocumento sit vexatio tua, & fratrem accuses. Si te auscultauerit, gratia Deo: sin autem adduci non possit, vt dictis tuis obediat; ne irascaris. Nam compassionis mercedem, repressionisq; iræ, incunctãter à Deo accipies: quippe * qui ob illius nomen id feceris.

*[Margin: * Ἐὰν συμπαθῶν. — * ὡς διὰ τὸ αὐτοῦ ὄνομα]*

CAP. XCIX. Charissime, cælestem thesaurum desideras, dignusque Domino fieri elegisti; dicentem audi: Si vis perfectus esse, vade & vende quæ habes, & da pauperibus, & habebis thesaurum in cælis: & veni, sequere me. Et rursum: Qui amat patrem aut matrem plusquam me, non est me dignus. Et qui non accipit crucem suam, & sequitur post me; non est me dignus. Itaque nisi quis crucem baiulet, non poterit sequi Dominum. Postquam enim dixit: vade, vende quæ habes, & da pauperibus, & habebis thesaurum in cælis. * subintulit dicens: & veni, sequere me. Non enim dixit: & habebis thesaurum in cælis. & deinceps dormi, ac requiesce: sed dixit, & habebis thesaurum in cælis: & veni, sequere me. Non ergo solùm renuntiationem, sed & probationem, quæ in eiusmodi succedere solet laboribus, præbe. Tunc enim præstantius certamen & lucta suscipietur cum aduersario: qui si postea cogitationem * transferre valuerit à cognitione rerum cælestium; nouissima peiora reddet primis. Sicque Monachum inimicus tentat, vt qui largè ac liberaliter suas opes in pauperes disperserit; vilissima deinde quæque

*[Margin: Matth. 19. — Matth. 10. & Lucæ 14. — Marc. 10. 16. & Lucæ 14. — * al. adiunxit. — NOTA. — * al. dimouere.]*

A quæque egestatis prætextu auidius atque * iniustè persequatur; & qui nuptias legitimas recusauit, fornicationis hunc & lasciuiæ amatorem efficiat. Vnde sanè multa opus est sobrietate & vigilantia, donec ex hoc corpore siue carcere * ac septo excesserimus.

*al. audacius.

*ἐκ ὀχλώματ͡Ⓐ.

Charissime, si in * congregationem fratrum, se in pietate ac religione exercentium, incideris; volueris que versari inter eos, vt seruias Domino: vide, in omnibus modestum ac humilem te præbeas; vt alios quoque qui ex miseranda seculari vita aderunt & aduentabunt, tua honesta conuersatio erudiat, suasque ipsi animas ad virtutum perfectionem excitent. * Quando ergo Præfecti, nos vnà cum alijs fratribus iusserint ad opus egredi; alacres * contendamus. Si porrò responderis, corpus tuum non sufferre labores, sicut rusticorum; perspicuum B istud est: non enim omnes æqualiter possunt onera ferre: cæterùm obedientem, & promptæ voluntatis esse, concessum est omnibus. Ostende igitur * institutum atque alacritatem tuam in veritate: & omnes te onere leuabunt, videntes te illi ferendo parem non esse. Sed vide, ne * omnino te illo subleuari patiaris temerè: verùm interpella eos, dicens: Ego quoque vobiscum partem habere cupio: & cooperare ijs pro viribus, quas tibi largitus est Dominus. Nam scrutator cordium, qui nos creauit, nobisque vitæ spiritum dedit, nouit quas singulis vires attribuerit. Si enim post arreptam solitudinem, contraria diuinis mandatis egerimus: in vanitatem res tota resoluitur. Quòd si subrepens inimicus, concupiscentiam rerum præteritarum, in mente tua seminauerit: vide ne vlla quidem ratione patiaris cum huiusmodi cogitationibus versari ac colloqui: C nam præteritarum memoria rerum, superbiam ijs parit, qui temerè ac sine ratione eas * mente pertractant. Quando porrò spatium ac locum, superbiæ operibus perficiundis opportunum, propter institutum vitæ repugnans, non obtinuerit: tunc carnali affectioni, & voluptatum concupiscentiæ mentem ipsius tradere nititur: mala autem affectio, nosti quid sit? passio ea est improba, Deum irritans, & homines exacerbans, quam destruet Dominus. Ipsi gloria, in secula seculorum. Amen.

CAP. c.

*σύστημα τῶν ἀδελφῶν.

*al. cap. 101.

*προθυμῶμεν.

*τὴν πρόθεσιν.

*εἰς τέλ͡Ⓐ.

NOTA.

*al. in earum cogitatione hærent.

κακοήθεια. πάθ͡Ⓐ πονηρόν.

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES.

D *CEntum ista Auctoris nostri Capita lectu sanè dignissima, multiplicem in se Doctrinam continent, variarumque rerum narrationes: nec non Apophthegmata ac scitè & arguté lepideque dicta plurima, præter comparationes atque similitudines hinc inde petitas, & exempla aliquot accommodatissima: modum autem ac rationem inter alia potissimùm acquirendæ humilitatis tradunt: & sunt veluti Compendium quoddam si non omnium, saltem plurimorum hoc secundo Tomo antea tractatorum, è quibus non pauca concisè in hisce capitibus adducta ac repetita inuenias. cuiusmodi etiam ferè sunt in primo Tomo eius Beatitudines ac spiritalis vitæ regulæ plurimæ: nec non Capita XCI. De recta viuendi ratione. & de Vita spiritali ad monach. Capita XCVI. &c. Quibuscum etiam aliorum Patrũ in multis conferri possunt capita ac Regulæ monasticæ, Pachomij, Macarij, Magni Basilij, Gregorij Nazianzeni, Chrysostomi: item Cassiani, Nili Archimandritæ Constãtinopolit. ac Marci, Esaiæ, & Dorothei Abbat. &c. è quibus licet multa reperiantur typis mandata, sunt tamen non pauca adhuc in antiquis Vaticanis membranis Græc. latentia (quæ ibi aliquando vidi) & nondum in lucem edita, præcipuè autem veterum E istorum Abbatum Græcorum: quorum iam memini.*

Eiusdem S.P. Ephræm Capita Centum: quæ & narrationes, & Apophthegmata ac scitè dicta, doctrinamque variam continent. & de ratione acquirendæ humilitatis, &c.] *Hanc omnium istorum Capitum inscriptionem anteponere hic visum potius fuit, quòd magis ipsum Argumentum, præcipueq́; in illis contenta per partes quasdam denotet atque proponat. vbi tamen in alijs atque alijs Exemplaribus mnss. absque eiusmodi partium expressione, breuius etiam sic reperitur:* Eiusd. Capita centũ, quomodo quis humilitatem sibi comparet.] *& al.* Eiusd. S. Patris Ephræm, de modo ac ratione acquirendæ humilitatis, Capita centum.] *qui Titulus etiam commodius est & instituto quadrat, ac placet, cùm à potiori fiat denominatio, potissimumq́; de rectè comparanda humilitate, in hisce agatur. Ad numerũ porrò Capitum, quod hic attinet, licet in plerisque MMSS. distinctio illorum atque distributio in plura fiat quàm centum: tamen quia in omnibus Græcis exemplaribus, quæ videre licuit, præmittitur in Inscript. numerus solùm centenarius, & non vltra; factum est quod in nonnullis capitibus*

magis

magis concisis, & à seinuicem quasi dependentibus, duo in vnum contraxerimus, coniunxerimusq́; vt præmisso Titulo, capitum quoque numerus in corpore Textus responderet, & nec plura nec pauciora quàm centum, hic a nobis nullo prætermisso, reponerentur. A

Ex cap.3. Audimus loquentem Sapientiam: Homini fornicario omnis panis dulcis: non fatigabitur transgrediens vsque ad finem, &c.] *Verba ista alleguntur ex Sapientia Sirach, siue ex Ecclesiastico cap.23. concordatq́; in plerisque hic lectio nostri Auctoris cum edit. LXX. at in vulg. paullo aliter sequentia sic leguntur:* Omnis homo qui transgreditur lectum suum, contemnens in animam suam, & dicens: Quis me videt? tenebræ circumdant me, &c.] *In reliquis verò post sequẽtibus, partim cum vulg. & partim cum LXX. verba hic consonant, quare & vtrisque nos in translatione pro exigentia rei accommodauimus: & in aliquibus verba etiam quædam Scripturæ aliter ab Auctore lecta atque accommodata, prout sunt apud ipsum reddidimus, cuiusmodi hic sunt ista:* At contra, hominis oculos timet: nec intelligit infinitis partibus oculos Domini lucidiores esse sole, circumspicientes, &c.] *quæ per allusionem ex iam citato Sapientiæ cap.23. videntur dicta, & sic applicata. vbi in edition. LXX. hic est:* Et oculi hominum timor eius: & non cognouit, quoniam oculi Domini decies millies lucidiores sole, inspicientes omnes vias hominum, & intuentes in abscõditas partes, &c.] B *in vulgata autem sic:* & non intelligit, quoniam omnia videt oculus illius; quoniam expellit à se timorem Dei, huiusmodi hominis timor. & oculi hominum timentes illum: & non cognouit, quoniam oculi Domini multò plus lucidiores sunt super solem, circumspiciẽtes omnes vias hominum, &c.] *vnde quæ in his lectionis sit conuenientia, & quæ differentia, Lector consideret. Constat autem totum hoc Tertium Auctoris caput, ex verbis Sapientiæ Sirach, cap.23.*

Ex cap.5. Non dicas: à Deo abscondar, & ex summo quis mei memorabitur? In populo magno non ero in memoria, &c.] *Ex capite 16. Sapientiæ Sirach, citantur ista: vbi etiam alia atque alia notanda occurrit lectio. siquidem in vulg. hic inter alia sic est:* In populo magno non agnoscar: quæ est enim anima mea in tam immensa creatura? Ecce, cælum, & cæli cælorum, abyssus, & vniuersa terra, & quæ in eis sunt, in conspectu illius commouebuntur, &c.] *at in edit. LXX. ad verbum, sic:* Non dicas, à Domino abscondar: numquid ex summo quis mei memorabitur? In populo magno non ero in memoria: quæ est enim anima mea in immensa creatura? Ecce cælũ, & cælum cęli: Dei abyssus, & terra, commouebuntur in visitatione eius. montes simul, & fundamenta terræ, cùm conspexerit illa, tremore concutiuntur.] *Cuius loci verba, quousque ab Auctore extenduntur, etiam hic producere ex edit. LXX. visum est: vt quilibet conuenientiam atque differentiam lectionis videat decernatque, vbi partim S. Ephræm cum LXX. & partim cum vulg. consentit, partim etiam ab vtrisque dissentit, aliterque nonnulla legit. sicut rectè examinanti ac conferenti patebit.* C

Ex cap.15. Et comedit Iacob, & saturatus est, recalcitrauitque dilectus, incrassatus, impinguatus, dilatatus, &c.] *Locus est Deuter.32. vbi in vulg. illud:* & comedit Iacob, & saturatus est, recalcitrauitque &c.] *eo in loco deest, sed ponitur in edit. LXX. vbi ad verbum sic est:* Et comedit Iacob, & saturatus est: & recalcitrauit dilectus. Impinguatus est, incrassatus est, dilatatus est: & dereliquit Deum, qui fecit eum: & recessit à Deo salutatore suo.] *concordat autem hic in aliquibus partim cum vulg. & partim cum LXX. nostri Auctoris lectio; quam & alibi aliquoties ab eodem citatam & pulchrè applicatam vt hic inuenies, etiam hoc eodem tomo 2. postea, vbi in tract. de Panoplia seu armatura spiritali, locus ille sic citatur:* Comedit Israel, & satiatus est, & recalcitrauit dilectus, incrassatus est, impinguatus est, dilatatus est, & dereliquit Deum factorem suum, &c.] *vbi quasi eodem modo est per omnia, vt hic & apud LXX. nisi quòd pro* (Comedit Iacob) *vt hic habetur, & in edition. LXX. illic* (Comedit Israel) *legatur, sicut & quandoque alibi.* D

Ex Cap.23. Scriptum est in lege Moysis: Si venundatus tibi fuerit frater tuus Hebræus aut Hebræa; seruiet tibi sex annis: & septimo dimittes, &c.] *Quæ Moysis verba habentur Exod. 21. & Deuteronom.15. vnde ea hic mutuatus est Auctor, quamquam tamen (vt apparet) magis ex loco Deuteronomij, quocum etiam verbatim hæc lectio concordare videtur per omnia, præsertim iuxta LXX. at in vulg. paullo aliter ibi sic reperitur:* Cùm tibi venditus fuerit frater tuus Hebræus, aut Hebręa, & sex annis seruierit tibi; in septimo anno dimittes eum liberum.] *& paucis ibidem interiectis, postea:* Sin autem dixerit: Nolo egredi; eo quod diligat te, & domum tuam. & bene sibi apud te esse sentiat: Assumes subulam, & perforabis aurem eius in ianua domus tuæ, & seruiet tibi vsq; in æternum: ancillę quoque similiter facies.] *Et vt de differentia & conuenientia istorũ cum citato loco Exodi constet, etiam inde verba adducam; quæ ibi secundùm LXX. sunt eiusmodi:* Si acquisieris seruum Hebręum; sex annos seruiet tibi: septimo autem anno abibit liber gratis, &c. *ac paullò ibidem postea:* Sin autem respondens seruus dixerit: Dilexi Dominũ meum, & vxorem & paruulos, non abeo liber: adducet eum Dominus eius ad Tribunal Dei. & tunc adducet eum ad ostium ad postem: & perforabit Dominus eius aurem subula; & seruiet ei in seculum, &c.] *at in vulg. Exod.21. sic:* Si emeris seruum Hebræum, sex annis seruiet tibi: in septimo egredietur liber gratis, &c. *ac quibusdam interiectis, postea:* Quòd si dixerit seruus: Diligo Dominum meum, & vxorem ac liberos; non egrediar liber. offeret eum Dominus dijs, & applicabitur ad ostium & postes; perforabitque aurem eius subula, & erit ei seruus in seculum.] *Ex quibus, lectionis varietatem diligenti* E

A *diligẽti Lectori expendendã conciliandamq́, relinquimus; nobis verba hinc inde adduxisse, & cum citatis hic ab Auctore contulisse sat sit: quæ quidem hoc loco & alibi conuenientissimè ab Ephram adducuntur & applicantur. mysticeq́, ac spiritaliter eadem per S. Hieronymum libro 2. aduersus Iouinianum exponuntur, vbi inter alia, quid sit Septimo anno egredi seruum liberum, & perforari eius auriculam, ac cum vxore & liberis seruire, &c. optimè explicatur & accommodatur, sicut & alibi apud eumdem.*

Ex cap. 28. Sic cum peruerso oportet peruerti, & pedibus peccati nequaquam subijci, &c.] *In Græco hic est:* οὕτω δεῖ διαστρέφειν μετὰ στρεβλοῦ, *&c. quod, etsi aliter quoque ita transferri posset:* Sic cum peruerso oportet conuersari &c. *(nam & illud verbum* διαστρέφειν *significat) tamen hoc loco vertendum potius videtur vt posuimus, consistendumq́; in acceptione vocis illius præmissa: respicit enim, vt apparet, ad superiorem locum, vbi est:* καὶ μετὰ στρεβλοῦ διαστρέψεις *.i. & cum peruerso peruerteris, &c.] vt est Psalmo 17. additurq́, hic postea,* τοῦτο διαστροφὴν ἡγεῖτον, *&c. quamquam tamen illud (*διαστρέφειν*) in bonam potius partem hic accipi colligitur ex loco Matth. 5. adiuncto:* Si quis te percusserit in maxillam dexteram, *(sequiturq́, ibi in Græco)* στρέψον αὐτῷ καὶ τὴν ἄλλην *.i.* verte illi & alteram.] *subditurquè immediatè:* οὕτω δεῖ διαστρέφειν μετὰ στρεβλοῦ, *&c. .i. sic cum peruerso oportet peruerti, & pedibus peccati nequaquam subijci. q. d. si cum peruersis peruerti oporteat: ita peruertamur, vt sub pedibus peccati* B *nullatenus versemur, aut (sicut ante dicitur) vt iniquitati nequaquam nos accommodemus, in quo peruersitas censenda est, &c. at sicut Christus monet, vt si quis nos percusserit in maxillam dexteram, vertamus illi & alteram. & sicut Apostolus cohortatur, vt non vincamur à malo, sed in bono malum vincamus, &c.*

Ex cap. 35. Si ægrotum visitas, vide ne inimicus inter vos otiosiloquium suggerat, aut detractiones, &c.] *In visitatione ac consolatione infirmorum, quæ vitanda sint, & quæ potissimum agenda atque ægrotantibus proponenda, breuiter hic tangit & comprehendit. Vitandos autem ibi dicit sermones vanos & otiosos, ac detractorios, ex quibus tam auscultantes quàm loquentes, damnum percipiunt; cùm moris sit (vt rectè hic ait) Diabolo, nocere vni quidem per linguam, alteri autem per auditum, &c. Consolandos porrò ægrotos admonet ex sacris Scripturis, adducendo inde salutaria, quibus, mente ac spi-* C *ritu (vt alibi dicit) infirmi reficiantur, & ædificentur: tum etiam proponendo ijs Passionem Saluatoris nostri IESV CHRISTI: atque ista cùm saluberrima sit doctrina, meritò retinenda est, & ad praxim atque effectum tempore & loco suo à visitantibus reducenda. Quò etiam faciunt, quæ hoc Tomo supra à nostro adducta sunt, Auctore in Parænese 33. quæ est de Patientia, & compunctione. cuius ibi initium est:* Charissimi, præbeamus nos tamquam strenuos milites, pro Rege nostro Christo, &c.] *ac postea Parænese 35. quomodo consolari oporteat pusillanimes: vbi de duplici Consolatione agitur; & differentia inter Consolatorem spiritalem, & sensualem adducitur, copioseque explicatur. De quo plura vide apud S. Hieronymum, in Epistola 27. quæ est ad Eustochium virginem, super epitaphio Paulæ matris: vbi inter alia multa, etiam agitur de solamine quo ægritudo alleuanda est, & de Paula matre, quomodo ægrotantes moniales tractare solebat; & Paulam matrem, Eustochium filia; & monachos, alij, &c.] item S. Bernardus in Sermone 86. super Cantica, cuius principium est:* Non est quòd ex me iam quæratur, cur quærat anima verbum, &c.] *Vbi inter alia, ostenditur infirmitatum & necessitatum omnium, verbum Dei remedium optimum esse, &c. De quo & alibi apud eum, aliosq́, Pa-* D *tres, quorum hic loca citare foret prolixum.*

Ex cap. 45. Prudentem atque sincerum oportet esse Monachum, vt alia quidem tamquam ridicula prætereat, alia per humilitatem, alia autem sale conditis verbis, &c.] *Vbi alia lectio sic habet:* Prudentem & simplicem conuenit esse Monachum: vt mala quæ contra ipsum ab aduersario adferuntur, cognoscat; & alia partim velut ridiculosa pertranseat, alia cum humilitate, & alia per sermonem sale conditum, &c.] *Respicitq́, non obscurè ad illa verba Apostoli Coloss. 4.* ὁ λόγος ὑμῶν πάντοτε ἐν χάριτι, ἅλατι ἠρτυμένος *.i. Sermo vester semper in gratia, sale sit conditus, &c. nam & hic Græcè est,* ἐν τῷ ἠρτυμένῳ λόγῳ *.i. in verbis sale conditis. vel in sermone sale condito; siue oratione salibus quibusdam aspersa, &c.*

Ex Cap. 57. Vbi reperitur: Suggerit namque cogitationi fratris, secunda ac tertia feria hebdomadæ indulgendum esse otio; sinitque eum reliquis diebus opprimi cogitationibus, vsque ad tẽpus reddendi operis, *&c.*] *alia sic habet lectio:* Suggerit enim spiritus acediæ monacho, &c. *& al.* Suggerit enim cogitationi Monachi, duobus aut tribus diebus in hebdomada feriandum esse: E permittitque ipsum reliquis diebus hebdomadæ diuexari cogitationibus, vsque ad finem hebdomadæ, &c.] *vbi in Græco est,* μέχρι τῆς ἑβδομάδος τὸ τέλος. *quæ etiam lectio hic satis quadrat placetq́, sicut & altera, quæ habet:* ἄχρι τῆς ἀποδόσεως τοῦ ἔργου *.i.* vsque ad tempus retributionis operis. *aut si mauis,* vsque ad tempus reddendi operis, *sicut hic vertimus. puto autem vtrobique extremum omnino hebdomadæ diem intelligi, quo ab illis pensum exigebatur, &c.] Postea in fine eiusdem cap. 57. vbi habetur:* Enitere igitur, vt quotidie aliquid agas, dieique opus ad diem adiungas: & mens tua non illaqueata curis, liberius vacet orationi, &c.] *in alio MS. sic legitur:* Da operam ergo, vt diei opus ad alterius diei laborem adiungas; & mens tua curis atque molestijs obuincta non detineatur: sed orationi potius & exercitationi, ac manuali operi tuo assiduè vaca, &c. *vbi Græcè est,* ἀλλὰ σχόλαζον τῇ προσευχῇ, *&c.] at præcedens lectio, quia plenior videtur & instituto accommodatior, magis etiam ob perspicuitatem hic quadrat, probaturque.*

Ex cap. 58. Quando quis vitæ renuntians, egressus fuerit ad fratres, ipso adhuc in primordijs religionis constituto: suggerit ei desiderium improbus, ad habitum accipiendum intempestiuè, &c.] *Vbi in alio MS. sic continetur:* Quando aliquis abdicata vita seculari, exierit ad cœnobium plurium fratrum: suggerit ipsi adhuc in primordijs versanti inimicus desiderium accipiendi habitus ante tempus, &c.] *vtraque autem lectio bona est, & perspicua: daturq; vtrobique hic intelligi,* τὸ ἅγιον σχῆμα *.i. habitum sanctum non statim Nouitijs monachis, etiam antiquitus concedi solere: nam antequam eo induebantur, aliquamdiu exercebantur & probabantur, & quidē in exteriore Tholo, vt constat ex supra adductis in Paranese 17. quæ incipit:* Frater dignus es habitus sancto indumento monastico; ne extollaris aduersus exspectantes in futurum annum, &c.] *de quo & in nostris ibi Scholijs plenius.*

Ex cap. 69. Et facta est tempestas magna in mari, & nauis periclitabatur conteri: & timuerũt nautæ, & clamauerunt vnusquisque ad Deum suum, *(ac al. ad proximum suum)* & iactum fecerunt vasorum, &c.] *Verba sunt Ionæ 1. cap. quæ hic vt sunt in Græco textu Ephræm, & apud LXX. transtulimus. vbi in vulg. paullo aliter nonnulla sic leguntur:* Et timuerunt nautæ, & clamauerunt viri ad Deum suum: & miserunt vasa quæ erant in naui, in mare; vt alleuiaretur ab eis, &c.] *Sequentia autem hic postea Ionæ verba:* Clamaui in tribulatione mea ad Dominum Deum meum, &c. *sunt apud eum secundo cap. concordatq; in ijs hic quoque Auctor cum LXX. quæ tamen in vulg. paullo etiam aliter sic se habent:* Clamaui de tribulatione mea ad Dominum, & exaudiuit me: de ventre inferi clamaui, & exaudisti vocem meam, &c.] *Adhibet autem ista Prophetæ hic verba loco exempli, vt illis doceamur & nos inter tentationum ac tribulationum procellas, non deficere aut desperare: sed confidenter potius ad Deum semper recurrere, eiusque auxilium implorare, &c. Per vasa porrò in mare proiecta, abdicationem rerum terrenarum indicat, quodque quibuscumque rebus secularibus spretis, ad solam vitam æternam anhelandum sit; & nequaquam obueniente nobis calamitate aliqua desperandum, &c.*

Ex cap. 70. Quare tristis es anima mea, & quare conturbas me? Spera in Deo: quoniam confitebor illi, salutare vultus mei, & Deus meus.] *Verba ista ex Psalmo 71. hic ad recolligendas cogitationes, consolandamq; propriam animam inter angustias, accommodata sunt. discordantque in hoc solùm à lectione vulg. quòd ibi adhibito* (adhuc) *legatur:* quoniam adhuc confitebor illi, *&c. hic autem non item: at ab edit. LXX. in eo dumtaxat est differentia, quòd ibi sit,* σωτηρία τοῦ προσώπου μου *.i.* salus vultus mei: *hic autem apud Ephræm legatur,* σωτήριον τοῦ προσώπου μου, καὶ ὁ θεός μου *.i.* salutare vultus mei, & Deus meus. *quomodo etiam est in vulg. & in multis libris Græcis.*

Ex cap. 71. Vbi est: desumptisque duabus sicubus, cum pauculis moris, etiam ad alium Senem detulit: exhibitaque ipsi pœnitentia, dixit: Sume ista pater, quia mittit tibi ille talis Senex, &c.] *Officium charitatis ac pacis per Fratrem illum largitione atque distributione eiusmodi fructuum fuisse demonstratum, satis hinc palam est: sed dubium hoc loco moueri potest de pœnitentia, quam dicit Seni fuisse exhibitam, &c. Circa quod, vt certius quid constet, notanda est triplex, quæ hic occurrit, varia lectio: est enim in vno MS. Græc.* καὶ μετανοήσας αὐτῷ: *& in alio,* καὶ ποιήσας αὐτῷ μετάνοιαν *.i.* & faciens ipsi, seu coram ipso pœnitentiam, &c.] *& al.* καὶ βαλὼν αὐτῷ μετάνοιαν, εἶπεν, *&c.] quæ tria pro ijsdem hic sumi, satis clarum est. fortè pro (genua flexit, vel in genua coram eo procidit, aut quid simile) quo denotetur aliquis pœnitentiæ illius actus, qui in accessu ad Seniores ac superiores, cum reuerentia exhiberi solebat, vel etiam ante colloquium cum Sene, in genibus precatiunculam aliquam sub silentio ad Deum præmittendo, &c.] quomodo etiam supra demonstratũ est in Paranese 35. vbi de quodam Fratre ad alium visitandi ac consolandi gratia accedente, sic narratur:* veniensque ad ianuam fratris; & pulsans, pœnitētiam agit: admissusque ingreditur, ac se ad orationem componit, &c.] *vbi etiam Græcè est,* καὶ βάλλει μετάνοιαν, *vt hic. De quo modo loquendi atque agendi, ibi plura in nostris reperies Scholijs pag. 398.*

Ex cap. 82. Non decet Monachum, vllam cum fœmina habere societatem, *&c.*] *Alia hic lectio pro* ἀσύμφωνον *.i. non decet, siue dissonat, aut discordat, habet* ἀσύμφορον τῷ μοναχῷ *.i. non expedit, vel damnosum est Monacho conuersari cum fœminis, &c.*] *indicatur autem vtrobique magnum periculum ac damnum quod ex eiusmodi commercijs atque colloquijs prouenire solet, & si in alijs, maximè inter Regulares. sicut pluribus etiam alibi ab Auctore nostro ostenditur, ac præsertim Tomo 1. in Tract.* de abstinendo ab omni consuetudine perniciosa. *& in nostris ibidem Scholijs, vbi in hanc rem, aliorum quoque auctoritates adduximus. Quò etiam faciunt, quæ Magnus adducit Basilius in suis constitutionibus Monastic. cap. 4. per tot. vbi viuis rationibus atque exemplis clarè ostendit, quòd nequaquam temerè cum mulieribus conuersari, & colloquia texere conueniat. idemq; de virginibus tradit, in longo Sermone quem de Virginitate conscripsit, ad Letoium Melitensem Episcopum, vbi non pauca huc facientia adducuntur. sicut etiam apud Chrysostomum in prolixa longeq; pulcherrima Oratione, quam conscripsit* Περὶ τοῦ, μὴ τὰς κανονικὰς συνοικεῖν τοῖς ἀνδράσιν *.i.* Quòd regulares fœminæ viris non cohabitent. *cuius initium est:* οἴμοι, οἴμοι ψυχὴ *.i.* Hei mihi, hei mihi o anima, *&c.*] *vbi pro Titulo admodũ vitiosè in Latinis Chrysost. exēplaribus etiam postrem. edit. reperitur:* Quòd regulares fœminæ viris cohabitent. *absque (οὐκ, non) quæ quàm deprauata sit lectio atque illius Sermonis Inscriptio, non solùm ex manuscriptis Græcis (in quibus conformiter legitur,* οὐκ συνοικῶσιν. *& al.* μὴ

συνοι-

A συνοικεῖν.) *sed etiam ex ipso Argumento, & contentis atque tractatis in illa oratione colligitur. Quibus accedit, quòd non solùm cum ipsius Chrysostomi, sed etiā hic & alibi cum Patris nostri Ephram, ac Basilij, & Nazianzeni, omniumq́, aliorum Sanctorum Patrum doctrina pugnet illa talis ἐπιγραφὴ atque inscriptio. quare & in Indice Sermonum Chrysost. quinti Tomi, & in Titulo ac frontispicio ipsius Serm. omnino corrigendum, legendumq́;* Quòd regulares fœminæ viris non cohabitent, *Sermo.] ideoq́, aduertant impressores, & lectores.*

Ex cap.88. Arbitror conducere Monacho, non exire cella sine humerali ac pallio: siquidem nudo aliquo amictu siue cum solo colobio prodire, monacho turpe est, &c.] *vbi alia lectio habet:* Expedire considero Monacho præsertim iuueni, non prodire extra cellam absque pallio, aut alio indumento: nam honestatem atque decentiam, amictus ille ipsi præbet: nudo autem lebitonario siue colobio iuniorem monachum ambulare, monacho turpe est, &c.] *vbi hic habes,* εὐσχημοσύνην παρέχει *.i. honestatem atque decentiam prabet: at ibi,* ἀσχημοσύνην *.i. indecentiam prabet, siue*

B *indecorum est, &c. qua etiam hic lectio magis quadrare videtur.] Cæterùm quod attinet ad vocabul. Colobium, & lebitonarium, &c. quid ea sint, & olim denotauerint, pro Lectoris satisfactione ac commodo exponam: Fuit autem Colobium, curta & truncata vestis absque manicis, quemadmodum etiam hic ac alibi illud nomen noster vsurpat Auctor, sed apertius Dorotheus Abbas in Serm. de obedientia & submissione propria voluntatis. post med. ibi:* Habitus siue vestitus noster is est: Colobium, id est, curta, & truncata vestis absque manicis, &c.] *vbi etiam quid innuat Colobij forma, & cur ipsi soliti sint Colobium gestare absque manicis, cùm alij manicas gestarent, pluribus persequitur explicatq́. Vnde etiam Sozomenus lib. 3. cap.13. scribit monachos Ægypti* χιτῶνας ἀχειροδότους, *id est, tunicas absque manicis habuisse: vt eo nimirum signo ostenderent se manus ab iniuria & contumelia facienda habere penitus alienas, &c. quibuscum etiam conueniunt quæ à Dorotheo, loco iam citato adducuntur. Quin & Cassianus libro 1. de Habitu monachorum cap. 5. de Colobijs Ægyptiorum, sic scribit:* Colobijs quoque lineis induti, quæ vix ad cubitorum ima pertingunt, nudas de reliquo circumferunt manus, vt amputatos habere eos actus & opera mundi huius suggerat abscisio manicarum: & ab omni conuersati-

C one terrena mortificatos eos, velaminis linei doceat indumentum. audiantque per hoc Apostolum quotidie dicentem sibi: Mortificate membra vestra quæ sunt super terram, &c.] *quamquam tamen Cassiani Colobia, vt alia manicis non omnino carebant, sed ea (sicut apertè ex hisce eius verbis colligitur) citra cubitum desinebant. cuiusmodi etiam hodie ferè in vestibus sacris Dalmaticas, seu tunicellas cernimus, &c.] Dicitur porrò Colobium etiam lebitonarium, sicut tradit Isidorus lib.19. Etymol. cap. 22. dicens:* Lebitonarium est colobium sine manicis, quali monachi AEgypti vtuntur, &c. *quomodo etiam quasi pro iisdem hac duo vsurpare hic noster videtur Auctor, dum dicit:* γυμνῷ τῷ λεβητωνι, ἤτι τῷ κολοβίῳ *.i. nudo lebitone siue colobio, &c.] licetq́, ista Græca sint nomina (*κολόβιον *&* λέβητων*) à Latinis tamen etiam vt Latina (colobium, & lebitonarium) inueniuntur vsurpata. Quòd porrò hic dicitur, non licere Monacho prodire extra cellam,* ἄτερ χαλανιτίου *.i. sine superhumerali, &c. videtur vocabulum* χαλανίτιον*, hic quoque pro analabo, id est, scapulari accipi, quod ab humeris dependet, crucemq́, designat, &c. vt in Sermone iam ante allegato est apud Dorotheum, vbi symbolum & forma analobi describitur. de quo & Cassian. libro 1. de Habitu Monach. cap. 6. & apud alios alibi. Acci-*

D *pitur autem propriè* χαλανίτιον*, pro superhumerali, & amictu qui humeris ac dorso fertur. hinc* χαλανιτίζομαι*, id est, dorso fero: vnde & scapulare, quasi quod scapulis gestatur, vel amictus quo scapula potissimum teguntur, &c. vt hoc loco, & alibi.*

Ex cap.92. vbi habetur: Tantum sæpè odium inter illos inimicus auget, vt abijciant breuem illam discordemque concordiam.] *In alio MS. pro* ἀσύμφωνον *.i. discordem) legitur,* ὥστε ἀσύμφορον φιλίαν αὐτῶν ἀποβάλλειν *.i. vt inutilem ac damnosam suam amicitiam abijciant, &c.] redditurque vtrobique optima sententia: quamquam per* ἀσύμφωνον φιλίαν *.i. concordiam discordem, scitè & eleganter magis exprimatur Prouerbium, quo indicatur inter improbos veram ac firmam diuturnamq́, amicitiam esse non posse: sed eam vt syncera ac diuturna reddatur, virtute & timore Dei corroborari ac stabiliri debere. quod etiam hic vult Auctor, dicens:* Qui verò Deum timet, numquam sine superna sapientia diliget, &c.] *nam absque diuini timoris vinculo, amicitia ficta ac simulata est, & concordia discors: qualis inter vitiosè viuentes regnare solet.*

E *Ex cap.94. vbi inter alia illud Psalmi adducitur:* Et omnes vias meas præuidisti: quia non est dolus in lingua mea, &c.] *in vulg. iuxta Hebr. legitur:* non est sermo in lingua mea, &c.] *at in edition. LXX.* non est sermo iniustus in lingua mea, &c.] *quemadmodum etiam legitur in psalterio Æthiopico, quocum & in hoc Metaphrasis consentit Apollinarij, &c. Cæterùm in alijs sacris Codicibus Græcis ferè legitur vt hic apud S. Ephram,* οὐκ ἔστι δόλος *.i.* non est dolus in lingua mea, &c.] *ita quoq́, apud Sanctos Hilarium, & Augustinum: & passim apud Patres Græcos, Basilium, Chrysostomum, & alios. De reliquis lectionum varietatibus, ad sequentia eiusdem Psalmi verba hic producta facientibus, plura qui volet in Scholijs noua Romana edit. LXX. reperiet, quò Lectorem varietatis lectionum studiosum, in cæteris hic remittimus.*

Ex cap. Centesimo, vbi sub fin. sic habetur: Si ergo subrepens inimicus, concupiscentiam rerum præteritarum in mente tua seminauerit: vide ne vlla quidem ratione patiaris cum eiusmodi cogitationibus versari, &c.] *in alio MS. paullo aliter sic:* Caue ergo patiaris obrepentem inimicum

seminare in mente tua concupiscentiam eorum quæ præterierunt: neque prorsus apud te præteritaris commercium atque colloquium cum cogitationibus istiusmodi, &c.] *quod idem & alibi sæpè Auctor inculcat ac repetit, & à malis concupiscentijs præteritis vnumquemque seriò dehortatur ac reuocat, &c.*] nam mala, *inquit*, consuetudo atque affectio, passio est improba, Deum ad iracundiam prouocans, & homines exacerbans, quam Dominus destruet. Cui gloria, in secula seculorum. Amen.] *& vt alia ibi habet lectio*: Praua autem affectio atque consuetudo, nosti quid sit? passio ea est peruersa ac improba, quam Dominus exterminabit & destruet: Ipsi gloria in secula. Amen. A

FINIS CENTVM CAPITVM.

EIVSDEM

S. PATRIS EPHRAEM SYRI, B

De Monachis, ac de Turture.

Monachus aptè comparatur Turturi. * διγάμεια. .i. bis nubens. Psalm 54.

TVRTVRI viduato comparauit te seculo abdicatum Propheta ô Monache: quoniam turtur auis est casta, numquam * secundis nuptijs gaudens, neque in ramis humidis confidens: potius autem inhabitabiles consectatur solitudines, ibique dies suos perficit. Quam ob caussam te Propheta turturi viduato comparauit: ne & tu ad mundum conuersus, ea quæ retrò sunt respicias: neque in ciuitatibus, & castellis, vicisque conuerseris, neque cum mundanis demoreris: neque vias eorum addiscas; recedatque anima tua à Domino Deo suo, vero animarum nostrarum sponso, laqueosque in anima tua accipias: neque ad diuitias & voluptates seculi reuertaris: non enim & Angelus, & homo esse potes: nec Deo seruire potes, & mammonæ. Neque prætexueritis ô Monachi, errore ducti, mandata & * beneficia, curam * senum, & hospitalitatem: non enim ab Angelis talia requirit Deus: sed tantummodò vt semper laudetur, glorificetur, & honorificetur ab ipsis, sicut * & constitutum est vobis. C

Lucæ 9. Matth. 6. & Lucæ 16. * εὐποιΐα. al. obsequia. * γηροκομίαν. * al. sicut etiam facere decreuistis, & promisistis.

PARABOLAE ENARRATIO ET DECLARATIO.

Hanc porrò parabolam suppeditabo vobis: Monachus auarus, & diues, mundanus est possessor; at pauper Monachus, cælestis est ciuis. Quicunque Monachi in diuitijs & delitijs degunt; nihil differunt ab ijs, qui in vita monastica secularibus rebus vacant & delitijs atque voluptatibus indulgent: adhuc enim ab Angelico viuendi instituto peregrini sunt ac alieni; quin & mendaces deprehenduntur; & nunc quidem mundo se abdicant; nunc rursus in seculo, ac diuitijs, suosque inter affines ac cognatos versantur. Neque monasticum amplius habitum ferre possunt, qui secularibus diuitijs sunt dediti. Non enim possibile est Deo seruire, & mammonæ, inquit Dominus. Et ipsi quidem Apostoli, cùm interrogassent Magistrum suum, dicentes; Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te; non amplius ipso relicto abierunt in mundum, neque conuersi sunt retrorsum, videlicet ad seculi diuitias. D

Matth. 6. & Lucæ 16. Matt. 19 Mar. 10. Lucæ 9. 18.

Si igitur videris Monachum diuitem, & voluptatibus deditũ, auarum, & compassionis atque misericordiæ expertem, opes * caducas sectantem, delitiasque ac lucra mundana amantem; postpositis tuis, deplange illum; quoniam in nocte ac tenebris talis ambulat. Neque enim vult Deus Monachum, exempli gratia, relictis spiritalibus curare secularia, quamuis etiam iustam aliquam * caussam habere videatur. illusio enim hæc est diaboli, qui tentat eum perdere. Nam qui propter res corporales ac * sensuales, negligunt omittuntque bona spiritalia; magnum assiduè damnum patiuntur, non considerantes, neque mente complecti valentes diuinam illam vocem; Nemo mittens manum suam ad aratrum, & respiciens retrò, aptus est regno * cælorum. Cur igitur lœtiferas tibi diuitias * consciscis, ô Monache, superbas atque arrogantes, misericordiæ & compassionis omnis expertes, atque insatiabiles? Quanto enim quis amplius ditatur; tanto magis immisericors & inhumanus redditur, ampliusque suas manus contrahit, ne eleemosynam indigenti tribuant. Tu verò, ô Monache, hasce diuitias ne appetas, nec possideas, E

* al. tẽporales. NOTA. * al. prætextum. * al. mundanas. Lucæ 9. * vel regno Dei. * al. congregas. Contra diuites auaros.

A fideas, neque congreges: nam Monachi primum, & magnum mandatum, quæ secundùm Deum est paupertas. Potius igitur Christo citra vllam distractionem adhæreas, residens in loco, in quo & mundo renuntiasti, & te Deo coniunxisti, viuenti in secula. AMEN.

Admonitio satis liberrima ad Monachos.

SCHOLIA.

TVrturi viduatò comparauit te seculo abdicatum Propheta, ô Monache, &c.] *Adludere hic haud obscurè videtur Auctor ad illud Regij Prophetæ dictum:* Et dixi, quis dabit mihi pennas sicut columbæ, & volabo, & requiescam? Ecce elongaui fugiens, & mansi in solitudine, B &c. *vt habetur in Psalm. 54. Quòd porrò dicit Turturem auem esse castam, & nũquam secundis nuptijs gaudentem, &c. idem à Magno etiam confirmatur Basilio, qui de hac aue sic alibi conscribit:* Turturem, (*inquit,*) asserunt seiugatam à coniuge, nunquam societatem inire cum alio: sed sine coniuge vitam cælibem degere, recordatione amissi consortis coniugium alterius abnuentem. Audiant hæc ipsæ mulieres, vt etiam apud animalia rationis expertia, viduitatis honestas indecoro iterati cõnubij anteponatur, &c.] *ita S. Basilius in Hexameron diuini opificij homilia octaua. De qua eadem aue, eiusq́; castimonia idem Basilius agit in Orat. 8. de Temperantia & incontinentia sub finem. Cuius quoq; auis pulchram conditionẽ S. Gregorius Nazianzenus suaui versuum modulamine describit, dicẽs:*

Vt semel est dulci turtur viduata marito,
Extinctum gemit assiduè, luctuque requirit.
O verè sapiens volucris. Mortalibus autem
Quantò Virginitas tandem præstare putanda est?

Ita Nazianzenus in suis præceptis ad Virgines. De qua aue & S. Gregorius Papa cognomento Magnus, C *alibi exponens illud:* [Pulchræ sunt genæ tuæ sicut turturis] *sic enarrat:* Turtur postquam parem suum perdiderit semel, numquam alteri se iungit, sed semper solitariè habitans in gemitu perseuerat: quia quem diligebat, non inueniens quærit: sic sancta quæque anima, dum à sponso suo absens est, ab eius amore non recedit, sed in eius desiderium semper anhelat, & gemit: & dum illum, quem valde diligit, non inuenit, quia ab omni alieno amore se retrahit, quasi in genarũ verecundia castitatem cordis ipso habitu & actu exteriore ostendit, *&c. ita S. Gregorius in expositione super Cantica Canticorum, ac alibi.*

Cur igitur lœtiferas tibi diuitias consciscis ô Monache, &c.] *Quàm turpe in Monacho vitium sit, terrenis diuitijs atque auaritiæ studere, quantumq́ue id eius professioni ac saluti animæ sit contrarium, vel hinc cunctis redditur clarissimum. Quod etiam in Monachis vitium haud leuiter alibi reprehendit S. Pater noster Ephrem, in Parænesi 23. Tom. 2. vbi inter alia dicit:* Alteri porrò Fratri malignus promptitudinem ad opus præbet, vltrà quàm oportet: vnde auaritiæ morbus generatur, *&c. ac Parænes. 28. vbi Palladius quidam Monachus taxatur, quòd nimium in suo exercitio argenti cupiditate teneretur, vnde & in plura alia mala postea collapsus est, sicut ibidem etiam fusius recensetur.* D *Vt non sine caussa, hoc eodem Tom. 2. inter centum capita, quæ de Humilitate idem noster Ephræm posterius adducit, inter alia, cap. 39. de illo vitio sic dixerit:* Prorsus sanè grauis est morbus auaritiæ, vt omnium sit malorum radix, &c.] *De quo malo, plura qui volet, videat ac legat diligenter quæ ab eodem nostro adducuntur Ephræm, in Sermone siue tract. de Recordatione Mortis, & de Virtute, ac de Diuitijs, Tomo primo suorum Operum. Contra quod etiam vitium pluribus agit Ioannes Cassianus Monachus lib. 7. de Spiritu Philargyriæ, per capita 31. sed præcipuè cap. 7. vbi quantorum malorum Philargyria siue studium auaritiæ sit caussa, ac præsertim in Monacho, ad proprium commodum inscio suo Abbate opus peculiare exercente, illudq́; diuendente, enarratur. Contra quod etiam genus hominum, pluribus agit S. Basilius Magnus in suis Constitutionibus Monast. cap. 35. cuius initium est:* Debet autem pietatis cultor ab omni priuata rerum, quæ in materia consistunt, possessione liber esse, *&c.] vbi grauiter aduersus proprietarios Monachos scribit Sanctus Basilius, & cur proprietas Monachis vitanda sit, optimè demonstrat.*

E

A

EIVSDEM

SANCTI PATRIS NOSTRI EPHRÆM SYRI,

De Perfectione, qua præditum esse decet Monachum.

Eodem Gerardo Voßio Interprete, & Scholiaste.

B

ANNO * præterito ad me accesſêre quidã, postulantes vtilia nonnulla ſuis Monaſterijs: ſed tunc mihi cum ijs loqui non vacabat, quòd infirmitate corporis detinerer. Vnde me tacẽtem, dolor excuſauit: conſpicientes enim vehementiam dolorũ, ſilentij cauſſam agnouerunt. Admonitus ſum ergo paullò ante, quòd & ab alijs monaſterijs miſſi ob id ipſi aduenissent. Quid igitur agendum? priuatim cum his, & ex alia parte cum illis ſermonem inſtituam? aut vno eodemq; colloquio, vtriſque ſatisfaciam. Cæterùm vereor pertranſire, quæ egregiè apud eos paullò ante geſta ſunt: ne meipſum condẽnem. Abſurdũ quippe eſt, hominem rudem inſtituere ſapientes: ſicut etiã pauperem, opulentos ad conuiuiũ inuitare. Senſu * enim ego puer ſum: at illi profectu admirabiles euaſerunt. Neque verò C verba veritatem cõſtituunt: ſed ipſa veritas verbis fidem addere ſolet. Noui componere verba, non inficior: at variæ virtutis exhibere modos, non eſt datum mihi. Opus, eſt imago virtutis: Sermo autem imaginis adumbratio eſt: in adumbratione verò nullus character, ſed ſolùm eſt characteris & figuræ * commentũ. Quid ergo? rogati recuſabimus? poſtulati non præbeamus? Quis porrò nobis obedientiæ foret fructus? cùm & multi obedientiã, ad virtutem * parandã aſſumpſerint. Si porrò res * ipſas intueamur: inueniemus ſeruos proprijs Dominis mutuũ dantes, & iuuenes ſenibus conſilia impertientes, indignosque maximis viris in aliquibus rebus adiutores & ſocios. Ex varijs populus cõſtat, vnaq; gloria reſultat: at maior eſt cui gloria defertur, q̃ qui glorificat, ac gloriam defert: & quæ eſt mediatrix & cõciliatrix, inter ambos quos cõciliauit, cohoneſtatur. Exerceamus nos in verbis atq; colloquijs, ſicut miles ſub duce ſuo. * Intelligant fratres, nos verba facere poſſe, cùm opera non habeamus: vnum hoc agnoſcite in nobis vtile, quòd veritatem D adamantes, nos ipſos accuſamus. Doleo me non agere opus, de quo vt loquar obſecratus ſum: & vereor, ne qui reipſa agit quod ego doceo, me vt indignũ repudiet. At iccirco ne imperium detrectabo? non poteſt ſubditus dijudicantibus aduerſari. Plura vos noſtis fratres, qui factis ipſis docetis: breuibusque addiſcere deſideratis, qui ex oratione voluptatem capitis. Dicam etiam vobis, fructũ eſſe verũ cibum: at frondibus, fructum adumbrari. Verba ſe in modũ habent foliorũ: opus autem inſtar fructus. Vultis noſſe virtutẽ arboris? ex fructu ac eſu cognoſcetis illam: nam folia, per ſimilitudinem fallunt. Satisfaciam vobis, conſcius humilitatis veſtræ. Noui paruitatẽ meam, & modeſtiã veſtrã ſuſpicio. Dicam veſtrũ eſſe * fluentum quod apud vos enireſcit. Pauperes ij ſunt, qui purpurã Regis geſtant; tametſi ipſi habitu vili vtantur ac humili. Qui Regale diadema faciunt, indigniores E ſunt qui illo vtantur: ſed tamen faciunt quod iubentur. Noui quo pacto agricolæ terrã aratris ac bobus proſcindũt: ſed ad opus ego * ineptiſſimus ſum. Multi ſunt qui ex cõſuetudine, quæ ad artem aliquã pertinẽt penitus norũt: ſed de illis rationem reddere nequeunt. Alij, vſu ac cõſuetudine proficientes, excogitarunt artes, aut ab alijs inuentas concinniores reddiderũt atque ornârũt. Sic & ego vobis, de noſtri tẽporis moribus verba faciã: alia quidẽ ex more dicẽdi ſciẽs, alia etiam ex ijs prębẽs quæ vſu & laborũ experiẽtia didici. Vita Monachorum Angelis ſimilis, eorũmque inſtitutũ diuino * miniſterio plenum eſt. Continet enim vitã, quæ in præſenti Deo inſeruit; & ante, hanc fœnori dat, vt pro vſura vitam æternam accipiat.

Præbet

Vtilis planeque neceſſarius hic eſt Sermo.

* al. Nuper ad me quidam venerunt, &c.

Nota ſummam S. Ephræm modeſtiam.

* al. Νηπιάζω γάρ.

Notanda.

* φαντασία

* f. ad virtutis effectum.

* al. ad mandata atque iuſſiones reſpiciamus.

* al. Diſcãt nos dicere poſſe, &c.

Magna modeſtiæ, & humilitatis animi verba.

Allegoriç ſimilitudinibus elegãter admixtç.

* fort pro εὕρημα, legendum eſt, εὕρημα, inuentũ.

Ab exemplis.

* al. tardior ſum

Dicendorum propoſitio.

* al. diuinis officijs.

Vitæ Monaſti.

A Præbet ipsi beneuolentiam,& particeps gloriæ cælestis efficitur Loco præsentium laborum,sperat fruitionem æternorum bonorum. Mutuo dat terrena,& recipit cælestia. Soli monachi,†super terram diuini certaminis conditionem atque constitutionem norunt. Nautæ in mari nauigantes, molestias perferunt:at ipsi in quiete vitam agentes,pericula experiuntur.Sicut illis mare:ita his†aerea efficacitas & potestas.Sicut illos venti prohibent vlterius procedere: ita hi in aere contra aduersarios spiritus pugnant.Dixit Apostolus de hac concertatione:& spiritalia nequitiæ nominauit.Circummuniuit locum optimis†vnguentis:& aggredientes accuratè instituit,vt insidias latentes non ignorarent.Monachis cum hostibus certamen est,quos non vident: quales ergo eos esse oporteat,nō recusabo dicere quod sentio.Nam & † Prophetæ sunt, qui artem spiritalem tractant, cuius expers est ca-

B ro: opus faciunt incognitum, quod neque ipsi qui faciunt, cernunt. negotiantur non in ijs ex quibus fructum capiunt: sed in ea quæ sperant, laborem intendunt. Via ipsis est intelligentia: terminus autem assensio † & comprobatio. Animo proficiscūtur in cælum:& mentem sexcentis meditationibus ac lectionibus * pascunt oblectantque. Multi occultati insidias effugerunt: alij non resistentes, vicerunt: aliqui etiam ob metum recesserunt: nonnulli quoque captiui, illusi sunt; multi etiam occisi: pauci omninò traiecerunt,& rati mercatores suas merces salutis aduexerunt.Quemadmodum qui ad barbaros iter suscipiunt: sic etiam est † vita monachorum. In duabus rebus negotium tractant: aut cum exspectatione magni lucri,si rem benè gesserint; aut etiam metu substantiam quam habebant amittendi. Vidi per ciuitates in spectaculis & ludis quæ dicuntur, quosdam cum feris atque leonibus decertantes: nihil planè minus opus aggrediuntur Monachi; aut enim

C ditantur repentè, aut etiam vita spoliantur. Quin & Apostolus Paulus, suam vitam,spectaculum appellauit: vt confirmetur oratio nostra,quòd in agone certatis. Idem etiam stadium † illam nuncupauit,& pugnare seipsum affirmat: vnde ex pugna stadium,& ex lucta certamen intellige; quæque ibi agantur, à spectantibus animaduerte. Angeli & homines speculantur: vt non immeritò dixerimus, Monachorum vitam Angelis esse persimilem. Sed cuiusmodi sunt quæ vident Angeli? nisi operationes occultas, laqueos in cauea constitutos, mores fraudulentos, inuasiones ex insidijs,machinationes dæmonum miro modo contextas & implicatas,quo pacto eas transiliant atque euadant. Spectant, quomodo ferarum † instat vincant; quomodo aduersarios in fugam vertant; quo pacto alios redarguant; quo pacto fucatos amicos de medio tollant: hæc sunt quæ aspiciunt Angeli.

D Quæ porrò cernunt homines, prorsus res humanæ sunt: excitantur enim aduersus eos, persecutiones, cogitationes, inopiæ, anxietates & inquietudines, morbi, seditiones & instabilitates, accusationes, calumniæ, reiectamenta, & his similia. Multis difficultatibus est exposita monachorum vita: nam si remissior sit, decipitur. si minùs syncera sit, citò instar vini aqua † mixti peruertitur; & acescens, non ampliùs in pretio est, sed vilescit; non amplius vsui, sed damno; nec oblectamento, sed nauseæ. Instar vini, debet vita nostra conseruari. Non quæcumque sors tulerit, admittenda. Non ridiculis vacandum. non verborum quamuis sanorum multiplicitate gaudendum. non tropis figurisque verborum frequentibus, quamuis synceræ sint. non diuersis aspectibus, licet etiam voluptatem minimè suggerentibus. non etiam multiloquio indulgendum, etiamsi astantes rogent: nam licet non noceant qui in his versantur, lucro tamen frui non possunt.

E Pigros noui multos in ægritudines incidisse: alios autem † ægrotantes, sibi requiem comparasse. Alij aduersis pressi, etsi infirmantur propter labores: valetudine tamen recuperata, & lucrum & laudem referunt. Non recusauit carnis infirmitatem Paulus: & tamen ipse repositam sibi coronam confessus est. Qui ad labores se segnem præbet, stupidus est, & in omne vitium præceps, ac inter tortes gregarius † atque plebeius. Hic est, qui non est professus solitariam vitam; ideo neque aliquid possidet, neque exprobratur ei non possidenti: at † qui professus est, si labores detrectet, castigatur; & seruitutis ab eo opus exigitur. An ignoratis, quid miles piger sustineat? Repetitur ab eo diligenter armorum, telorumque gestatio, equi vsus, ac totius operis militaris. exigitur ab eo meditatio, exercitatio, obedientia, & strenuitas in rebus agendis. Non erit iusta monacho negligenti

Marginalia: cæ fructus, & commoda. — Vide Schol. — A Similibus. — † ἀερικὰ ἐνέργεια — Ephes. 6. — † ἀλείμμασι. — † al. artifices. — A vario effectu. — † συγκατάθεσις. — † μυρίαις ἱστορίαις περιπλέκουσι. — † al. via. — Similia à spectaculis ducta. — 1. Cor. 4. — † al. illud. — 1. Cor. 9. — Monachorum vita vt Angelis sit similis. — Ab Angelis quænam spectentur. — † ἀνέσεις. — Ab hominibus quæ spectentur. — Difficultates vitæ monasticæ. — † ὑδαρευθεὶς. — A quibus monachum abstinere conueniat. — † al. laborantes. — 2. Cor. 11. 12. — 2. Tim. 3. & 4. — † ἰδιώτης. — † ὁ ἐπαγγελλόμενος. — A milite segne quænam requirantur. — Contra Monachos desidiosos.

EIVSDEM

SANCTI PATRIS NOSTRI EPHRÆM SYRI,

De Perfectione, qua præditum esse decet Monachum.

Eodem Gerardo Vossio Interprete, & Scholiaste.

Vtilis planeque necessarius hic est Sermo.

* al. Nuper ad me quidam venerunt, &c.

Nota summam S. Ephræm modestiam.

* al. Νηπιάζω τὸς.

Notanda.

* φαντασία.

* f. ad virtutis effectum.

* al. ad mandata atque iussiones respiciamus.

* al. Discāt nos dicere posse, &c.

Magna modestiæ, & humilitatis animi verba.

Allegoriç similitudinibus eleganter admixtę.

* fort pro ἔνυμα, legendum est, ἔνρυμα, inuentū.

Ab exemplis.

* al. tardior sum

Dicendorum propositio.

* al. diuinis officijs.

Vitæ Monasti-

ANNO * præterito ad me accesſêre quidā, postulantes vtilia nonnulla suis Monasterijs: sed tunc mihi cum ijs loqui non vacabat, quòd infirmitate corporis detinerer. Vnde me tacētem, dolor excusauit: conspicientes enim vehementiam dolorū, silentij caussam agnouerunt. Admonitus sum ergo paullò ante, quòd & ab alijs monasterijs missi ob id ipsi aduenissent. Quid igitur agendum? priuatim cum his, & ex alia parte cum illis sermonem instituam? aut vno eodemq; colloquio, vtrisque satisfaciam. Cæterùm vereor pertransire, quæ egregiè apud eos paullò ante gesta sunt: ne meipsum condēnem. Absurdū quippe est, hominem rudem instituere sapientes: sicut etiā pauperem, opulentos ad conuiuiū inuitare. Sensu * enim ego puer sum: at illi profectu admirabiles euaserunt. Neque verò verba veritatem cōstituunt: sed ipsa veritas verbis fidem addere solet. Noui componere verba, non inficior: at variæ virtutis exhibere modos, non est datum mihi. Opus, est imago virtutis: Sermo autem imaginis adumbratio est: in adumbratione verò nullus character, sed solùm est characteris & figuræ * commentū. Quid ergo? rogati recusabimus? postulati non præbeamus? Quis porrò nobis obedientiæ foret fructus? cùm & multi obedientiā, ad virtutem * parandā assumpserint. Si porrò res * ipsas intueamur: inueniemus seruos proprijs Dominis mutuū dantes, & iuuenes senibus consilia impertientes, indignosque maximis viris in aliquibus rebus adiutores & socios. Ex varijs populus cōstat, vnaq; gloria resultat: at maior est cui gloria defertur, q̄ qui glorificat, ac gloriam defert: & quæ est mediatrix & cōciliatrix, inter ambos quos cōciliauit, cohonestatur. Exerceamus nos in verbis atq; colloquijs, sicut miles sub duce suo. * Intelligant fratres, nos verba facere posse, cùm opera non habeamus: vnum hoc agnoscite in nobis vtile, quòd veritatem adamantes, nos ipsos accusamus. Doleo me non agere opus, de quo vt loquar obsecratus sum: & vereor, ne qui reipsa agit quod ego doceo, me vt indignū repudiet. At iccirco ne imperium detrectabo? non potest subditus dijudicantibus aduersari. Plura vos nostis fratres, qui factis ipsis docetis: breuibusque addiscere desideratis, qui ex oratione voluptatem capitis. Dicam etiam vobis, fructū esse verū cibum: at frondibus, fructum adumbrari. Verba se in modū habent foliorū: opus autem instar fructus. Vultis nosse virtutē arboris? ex fructu ac esu cognoscetis illam: nam folia, per similitudinem fallunt. Satisfaciam vobis, conscius humilitatis vestræ. Noui paruitatē meam, & modestiā vestrā suspicio. Dicam vestrū esse * fluentum quod apud vos enitescit. Pauperes ij sunt, qui purpurā Regis gestant; tametsi ipsi habitu vili vtantur ac humili. Qui Regale diadema faciunt, indigniores sunt qui illo vtantur: sed tamen faciunt quod iubentur. Noui quo pacto agricolæ terrā aratris ac bobus proscindūt: sed ad opus ego * ineptissimus sum. Multi sunt qui ex cōsuetudine, quæ ad artem aliquā pertinēt penitus norūt: sed de illis rationem reddere nequeunt. Alij, vsu ac cōsuetudine proficientes, excogitarunt artes, aut ab alijs inuentas concinniores reddiderūt atque ornârūt. Sic & ego vobis, de nostri tēporis moribus verba faciā: alia quidē ex more dicēdi sciēs, alia etiam ex ijs prębēs quæ vsu & laborū experiētia didici. Vita Monachorum Angelis similis, eorūmque institutū diuino * ministerio plenum est. Continet enim vitā, quæ in præsenti Deo inseruit; & ante, hanc fœnori dat, vt pro vsura vitam æternam accipiat.

Præbet

A Præbet ipsi beneuolentiam,& particeps gloriæ cælestis efficitur. Loco præsentium laborum,sperat fruitionem æternorum bonorum. Mutuo dat terrena,& recipit cælestia. Soli monachi,† super terram diuini certaminis conditionem atque constitutionem norunt. Nautæ in mari nauigantes, molestias perferunt:at ipsi in quiete vitam agentes,pericula experiuntur. Sicut illis materia his† aerea efficacitas & potestas. Sicut illos venti prohibent vlterius procedere: ita hi in aere contra aduersarios spiritus pugnant. Dixit Apostolus de hac concertatione: & spiritalia nequitiæ nominauit. Circummuniuit locum optimis† vnguentis: & aggredientes accuratè instituit,vt insidias latentes non ignorarent. Monachis cum hostibus certamen est,quos non vident: quales ergo eos esse oporteat,nō recusabo dicere quod sentio. Nam & † Prophetæ sunt, qui artem spiritalem tractant, cuius expers est caro: opus faciunt incognitum, quod neque ipsi qui faciunt, cernunt. negotiantur non in ijs ex quibus fructum capiunt: sed in ea quæ sperant, laborem intendunt. Via ipsis est intelligentia: terminus autem assensio † & comprobatio. Animo proficiscũtur in cælum:& mentem sexcentis meditationibus ac lectionibus * pascunt oblectantque. Multi occultati insidias effugerunt: alij non resistentes, vicerunt: aliqui etiam ob metum recesserunt: nonnulli quoque captiui, illusi sunt; multi etiam occisi: pauci omninò traiecerunt,& rari mercatores suas merces salutis aduexerunt. Quemadmodum qui ad barbaros iter suscipiunt: sic etiam est † vita monachorum. In duabus rebus negotium tractant: aut cum exspectatione magni lucri,si rem benè gesserint; aut etiam metu substantiam quam habebant amittendi. Vidi per ciuitates in spectaculis & ludis quæ dicuntur, quosdam cum feris atque leonibus decertantes: nihil planè minus opus aggrediuntur Monachi; aut enim ditantur repentè, aut etiam vita spoliantur. Quin & Apostolus Paulus, suam vitam, spectaculum appellauit: vt confirmetur oratio nostra, quòd in agone certatis. Idem etiam stadium † illam nuncupauit,& pugnare seipsum affirmat: vnde ex pugna stadium,& ex lucta certamen intellige; quæque ibi agantur, à spectantibus animaduerte. Angeli & homines speculantur: vt non immeritò dixerimus, Monachorum vitam Angelis esse persimilem. Sed cuiusmodi sunt quæ vident Angeli? nisi operationes occultas, laqueos in cauea constitutos, mores frandulentos, inuasiones ex insidijs, machinationes dæmonum miro modo contextas & implicatas, quo pacto eas transiliant atque euadant. Spectant, quomodo ferarum † instar vincant; quomodo aduersarios in fugam vertant; quo pacto alios redarguant; quo pacto fucatos amicos de medio tollant: hæc sunt quæ aspiciunt Angeli.

D Quæ porrò cernunt homines, prorsus res humanæ sunt: excitantur enim aduersus eos, persecutiones, cogitationes, inopiæ, anxietates & inquietudines, morbi, seditiones & instabilitates, accusationes, calumniæ, reiectamenta, & his similia. Multis difficultatibus est exposita monachorum vita: nam si remissior sit, decipitur. si minùs syncera sit, citò instar vini aqua † mixti peruertitur; & acescens, non ampliùs in pretio est, sed vilescit; non amplius vsui, sed damno; nec oblectamento, sed nauseæ. Instar vini, debet vita nostra conseruari. Non quæcumque sors tulerit, admittenda. Non ridiculis vacandum. non verborum quamuis sanorum multiplicitate gaudendum. non tropis figurisque verborum frequentibus, quamuis synceræ sint. non diuersis aspectibus, licet etiam voluptatem minimè suggerentibus. non etiam multiloquio indulgendum, etiamsi astantes rogent: nam licet non noceant qui in his versantur, lucro tamen frui non possunt.

E Pigros noui multos in ægritudines incidisse: alios autem † ægrotantes, sibi requiem comparasse. Alij aduersis pressi, etsi infirmantur propter labores: valetudine tamen recuperata, & lucrum & laudem referunt. Non recusauit carnis infirmitatem Paulus: & tamen ipse repositam sibi coronam confessus est. Qui ad labores se segnem præbet, stupidus est, & in omne vitium præceps, ac inter fortes gregarius † atque plebeius. Hic est, qui non est professus solitariam vitam; ideo neque aliquid possidet, neque exprobratur ei non possidenti: at † qui professus est, si labores detrectet, castigatur; & seruitutis ab eo opus exigitur. An ignoratis, quid miles piger sustineat? Reperitur ab eo diligenter armorum, telorumque gestatio, equi vsus, ac totius operis militaris. exigitur ab eo meditatio, exercitatio, obedientia, & strenuitas in rebus agendis. Non erit iusta monacho negligenti

Marginalia: cæ fructus. & commoda. — Vide Schol. — A Similibus. — † ἀερικὴ ἐνέργεια — Ephes. 6. — † ἐλαίμασι. — † al. artifices. — A vario effectu. — † συγκατάθεσις. — † ποιμαίνουσι καὶ τέρπουσι. — † al. via. — Similia à spectaculis ducta. — 1. Cor. 4. — † al. illud. — 1. Cor. 9. — Monachorum vita vt Angelis sit similis. — Ab Angelis quę nam spectentur. — † ὡς θῆρες. — Ab hominibus quæ spectentur. — Difficultates vitæ monasticæ. — † ὑδαρὴς. — A quibus monachum abstinere conueniat. — † al. laborantes. — 2. Cor. 11. 12. — 2. Tim. 3. & 4. — † ἰδιώτης. — † ὁ ἐπαγγειλάμενος. — A milite segne quænam requirantur. — Contra Monachos desidiosos.

genti excusatio: sicut neque agricolæ terram præclarè non colenti. Carnem tuam monache † edomans ac reprimens, euangelici fructus delitias in teipso semina Ne sinas corpus otiosum, sicuti egit qui vnum talentum accepit: remissionem quippe cum gratia nactus, & otio indulgens, condemnatusque vt reus, Christi miles euasit: & cùm iam frueretur regiæ militiæ prærogatiua, in opere negligens exstitit. Quòd si negligenti illi atque torpenti pepercit: sanè & monacho parcet. Si inutili parcit seruo Dominus, etiam illi parcet. Agricola ob negligentiam seminis flagellatur, miles ob insordescentia arma, curator † atque œconomus propter malam administrationem: & quomodo non multo magis etiam monachi, si negligentiores exstiterint? Vinum deterius euasit: in caussa vas fuit, vel locus, aut vnguentum: Inquirit caussam illius Dominus, eaque cognita, non sinit vlterius corrumpi. Potest & culex minimus saporem corrumpere: & in hoc, solùm culex accusatur, quo minus vino possimus vti. Res nullius momenti sæpe magnorum malorum caussa efficitur; & ex parua negligentia, ingentia atque incurabilia fiunt vulnera. Sciant & intelligant monachi, se velut seruos & agricolas, atque milites esse Christi; quodque in cunctis dictis locis parati esse debeant. Omnesque homines serui sunt: sed alij quidem fugitiui, & alijs seruiunt, id est, dæmonibus: alij verò exiguis officijs se emancipârunt. nonnulli etiam tamquam serui seruorum facti, hominum sese obsequijs tradiderunt: Cæterùm monachi, domestici sunt † ac familiares. Attendite ad promissiones vestras, & intelligetis quòd non mentior. Audite Apostolum, & apertè iam dicta cognoscetis. ait enim: Castigo corpus meum, & in seruitutem redigo. Et, carnis curam ne feceritis. Et, induite vos armaturam Dei. Et, sic curro, non quasi in incertum, &c. Primum fecit, & ita docuit. Hæc est armatura Dei, vt quis & sibi, & multis prosit. Si paratus sit Monachus, etiam imparatum in impulsu Draconis, eximat ac liberet. Agriculturam hic exercere oportet monachos, & belligerare. Ad multo † plura potest animus applicari, quàm corpus. Noui plerosque operi intentos, & interim bellica meditantes. Esdræ quoque tempore, se tales præbuerunt, ædificabant templum, & dexteras præparabant aduersus hostes. Et tribus Beniamin, iaculandi peritia, vtraque manu hastam contorquebat: multò sanè amplius mens scitè & expeditè in varijs spiritalibus operibus suffecerit. Quòd si hæc paullulum sunt persequenda: ego vobis quæ ad sementis comparationem pertinent, explicabo. Dicamus ergo nouale esse, cognitionem animæ, quam à Deo, mediante gratia accepit: semen autem Euangelicum, mandatorum obedientiam. Tu modò obedientiam tibi para, & de pluuia qua semen crescit, noli esse sollicitus. Si pro præsenti, incrementum concedere voluerit Deus: etiam alios diuina gratia pascas. Sin in futurum distulerit: tunc metes, & perennes diuitias consequeris. Excole quæ in te est, gratiam; & in excolenda ea, caue quod irrepit in detrimentum agriculturæ. Nam & formicæ nobis non sentientibus, semen capiunt; & corui, te dormiente diripiunt. Adhibe ergo simul cum rusticis instrumentis, etiam bellica: & ligone spinas euelle: funda autem rapaces repelle. Acciditque draconem agriculturæ tuæ imminere: verùm tu intrepidè accedens fuga, & persequere eum; vt ne apud te permaneat. Si Draconem reliqueris; etiam reliquæ feræ per eum introibunt: & pigritante te circa multitudinem, siluestrem quoque reddent agriculturam tuam, vt nequeas fructum laborum tuorum percipere: quoniam syluam sibi ac domicilium † constituit Draco. Multæ enim regiones sic desolatæ factæ sunt, varijq; agri eo modo à feris penitus vastati sunt. Legislator quoq; ait, quòd † paullatim delendus sit Chananæus: ne in te irruant cunctæ bestiæ terræ. Si inertes ac pigri fueritis fratres: iam caussam vastationis, vos præbetis. Si in vobis assueuerit serpens: multiplicabit prolem, multasque latebras faciet, ac terram tuam occupabit; quæ cùm perforata, & peruia longè lateq; fuerit anguibus alijsq; reptilibus; seminari nequit, sataq; damno obnoxia erit, quia à serpentibus fructuum prouetus vastatur atq; deijcitur. Nisi citiùs passiones quæ in te cernuntur sustuleris, hulcus efficiunt; nisiq; paruā putredinem curaueris, in infinitū excrescet: omnemq; substantiam tuā corrūpet. Hinc illincq; obturas vnū antrum: & serpens (quem diximus esse passionē) aliunde aperturam facit. Vnum aditum tu recludis: ille autem exitus varios patefacit. Ideo non

Margin notes: † τνάδε. | Matth. 25. | A pari, & simili. | † ἐπιμελὴς | A minori ad maius. | Ab exemplis. | Græca obscura. | Ex minimis, sæpe maxima. | Comparatio inter seruos & monachos. | † ὀικέται. Promissa attenda. | 1. Cor. 9. | Rom. 13. | Ephes. 6. | 1. Cor. 9. | † πολυμερίζω. | 1. Esd. 1 3 5. | 3. Esd. 1. 5 6. | Ab Exemplis. | Sementis comparatio, vis, atque potentia. | Gratia excolenda in nobis. | Allegoricè dicta, nō sine acrimonia. | † ἰδρυμα. | † κατὰ βραχὺ. Deut. 7. Exod. 23 33. | Cōtra ignauos & incautos. | Passiones animi citò euellendæ.

A non potestis præualere passionibus, vbi diuturnum callum obduxerint. Propterea † ne credite agriculturam nostram esse fertilem; quia vastationi eam præsidenter exposuistis. Diffluxit agricolatio vestra, & talem humanam existimatis naturam. De puritate ac castitate loquitur Scriptura, & aliò illius putatis spectare verba. Testatur rectè factis, & non creditis: admiramini verba, sed opere non declaratis; eaque vt Deus † vobis in admiratione sit, dumtaxat scripta arbitramini, & non propter suscepta certamina. Ita sunt segnes huiusmodi homines: hostium enim adiutores euadunt, & peiores ijs sunt, qui nihil agunt & cessant. Aduertite quid inimicus fecerit ipsi Iob, ô Monachi: & intelligetis, quantis certaminibus instruebatur. postquam enim exploratam sibi habet bestiarum atque serpentum obseruationem, simile aduersus simile concitat, vt religiosæ colluctationi tenebras offundat. Quosdam è monachis corrumpit, a-

B liosque nondum corruptos violat. Si simile ceciderit: ingenuus atque syncerus multitudinis reprehensionem non subibit. Nisi de medio sustulerit; perpetuum bellum habebit. Si lepram contraxerit, etiam fœtorem participabit. Si repulerit, scandalum multorum peius ipsi erit. Istæ præcipuæ, ac maximæ hostis sunt insidiæ, quando susceptam secum concertationem confundere nititur: hacque calliditate, duo sibi † machinatur ac parat: nimirùm, vt & securum hominem atque imparatum reddat; & vt, cùm verè sit hostis, non tamen esse appareat: tertiumque graue ac intollerandum efficere in omnibus conatur, vt bona malis quàm simillima existimentur: huiusmodi autem rationibus, aduersatur veritati. Sic Adamum supplantauit: eodemque modo Caim euertit; illum, per mulierem; hunc, per fratrem. Non habeo, quomodo lupi fraudem † & calliditatem inuadendi exponam. Perterrefacio vos ô Monachi, quo pacto sustinetis? & dum confide-

C ro quæ vos patimini in acie dispositi, obstupesco. Rectè dixit Dominus, arctam esse viam, quæ ducit ad vitam. Nam ecce, angustia tamquam in speculo per orationem apparet. Acerba sunt præsentia Monachis, possessio † inimica, voluntaria paupertas luctuosa, & bonorum abrenuntiatio grauis: continentia laboriosa, periculosa nimis accurata diligentia, & silentium mœrore plenum. Si † reprehenderit, debitor euadit. Si tacuerit, flaccescit in eo zelus Dei. Si loquatur, contra: & cùm non loquitur, noxium. Nequit loqui veritatem: & cùm non loquitur, non sustinet. Simile opponit in omnibus Draco: in inopia, mercaturæ † vtilitatem; in vigilia, calumniam; in exercitijs, interemptionem. in oratione, accusationem otij: in veritate, obtrectationem; in charitate, maledicentiam; in hospitalitate, obseruantiæ regularis negligentiam & contemptionem. in artificio ac versutia,

D illius est virtus posita, & in habitu pietatem ac religionem simulat. Periclitatur Monachorum vita, ne dissoluatur: capita cum pedibus subsidunt, oculi cum manibus imbecilles sunt, possessio fidem † exstinguit, vsusque à monastica exercitatione alienat. humilitatem propria auctoritas violat: diuertitque spem sollicido † temporalium. Quid in tanta similitudine, vos veri ac germani monachi, agetis? vbi effigiem eiusmodi effugietis? numquid in solitudinibus? Et quo pacto? nam & ibi confusio dominatur. Præfecti, consanguineorum instar, sequuntur affectionem, nec quidquam fugiunt, aut in vllo mutantur; non enim syluam habent sibi sociam: addite quæ intus sunt, & cognoscetis similitudinem in omnibus. Reijci non potest, quòd est secundùm virtutem; quamuis vulgus aliam inire viam iubeat. Corporis actio, animæ opus obscurat; & carnis cura, mentis examen obtundit. Non vacat conscientiæ, mentem compungere. non prope-

E rant cogitationes ad pœnitentiam, ad multa deploranda; ideo & ego ipse, qui vos legitimos verosque Monachos rego, aberro. Forma & imago captiuitatis, est præsens vitæ status. Si cuncta typum & veritatem continent: etiam bella, & quæ ex ijs proficiscuntur, ad vmbram & veritatem referenda sunt. Si Elias dicebat se solùm relictum esse; verùm Deus multitudinem ipsi adesse indicabat. Et † Hieremiæ tempore, ita intelligere debemus, quòd non erat solus: nam & alij multi cum eo erant. Sic etiam de vobis credere oportet, serui Dei; esse nimirum vos, licet id non appareat. Nam erant, quamuis non apparerent, in Israel, Eliæ similes, qui apparebat. Perspicuũ autem est illos & re ipsa fuisse, ac vos quoque tametsi nõ apparetis: at pro viribus certè conamini. Noui aliquos eiusmodi, sed planè paucos.

Marginalia: †al. non credititis. | †al. nobis. | †al. putamus. | Exemplũ Iob. | Diaboli concitationes, & insidiæ variæ. | Similia similibus coniuncta. | Machinamenta Cacodæmonis. | † παραμυθεῖται. | Ab Exemplis. Gen. 3. 4. | † τὴν ἐπίθεσιν. | Matth. 7. & Lucæ 2. | †al. insidiatrix. | †al. Si reprehẽderis, si tacueris &c. | Similia similibus vt decipiantur. | † χρηματισμόν. | †al. obscurat. | †al. temporum. | Contra malas quorũdam præfectorum affectiones. | Antitheses sententiosæ. | Ephræm de se. | 3. Reg. 18. | †al. Et de Hieremia sic Intelligendum est. Hierem. 15. Ibidem.

† al. huic rei deditos.

cos. Credo multos esse, sed non omnino † adlaborantes. Lugebat Hieremias Israel, propter obsidionem: & vos similiter agentes, pro nobis intercedite. Confundimini passionibus vestris, sed nostram infirmitatem curatis. Noui me à principio dixisse, animam facilè in actiones distrahi diuersas. Bonum quidem ac malum simul agere nequit: sed malum, boni specie exercet. Per ieiunium inaniter gloriatur, & per continentiam superbit: velle autem ac sectari pariter humilitatem & superbiam nequit. Dixitque ista Dominus: Non potestis duobus dominis seruire, &c. De ijs autem qui sub prætextu boni, malum agunt: Lupi, inquit, sunt in pelle ouium prodeuntes. Atque in illud respiciens, vt arbitror, ac vitæ suæ consulens, fugit Elias in terram alienigenarum, ibique mente quiescens, in virtute solus perseuerauit, neque confusus, neque vile quid pertractans, neque contemptibilem vitam degens, hospitis ac aduenæ instar; neque tamquam ignotus esset, continentiæ duritiem emolliuit. Beati enim perfecti: quoniam velut margaritæ, incontaminati quocumque in loco permanent. Beati † mundi corde: quoniam instar Solis etiam in tenebris resplendent. Non conspurcauit Hieremiam cœnum lacus. Non nocuerunt Danieli leones. Non detrimentum Tribus pueris intulit ignis Babylonicus. Ex sensibilibus declaratur, lædere non posse aduersarios spiritus. Si in Babylone sitis, etiam detentores ac dominos erudite. Si in Israel occultati, & profugi: impietati deditos coarguite. Intelligite cur in Hierusalem abscondi debeatis, & in Babylone liberius loqui. Docebit vos regius Propheta Dauid, quippe qui cum Goliath hostiliter, cum Saule verò humiliter egit. Dic caussam, cur ille vnctus Domini factus sit: Goliath autem tamquam veræ religionis expertem, occidit palam? alios quoque adnuntiantes mortem Christi *Domini* peremit: aliquibus verò etiam, quibus mors debebatur, pepercit? An oportet vobis dissoluere ænigmata; aut potiùs vobis ipsis ea relinquere? Sed quid simpliciores facient, quibus illorum ignotà vis est? Vos, vt dixi, etiam experientia & vsu ipso nostis plura: at qui vobis succedent, explicatione indigebunt. In † Ecclesia, sicut Prophetæ in Hierusalem, tacere oportet: Inter nos autem, quibus id onus imponitur, veritatem eloqui profuerit. Inter Sacerdotes, vel sapientes, piosve atque religiosos, humiliter sentire oport[illegible], vti fecerunt Prophetæ: apud eos verò, qui reprehensione indigent, dissimulandum non est. Si delecti & comprobati magistratus à Domino, nos persequuntur; fugiamus: Sin autem tyranni huius seculi; cum Daniele, liberius alloquamur eos. Si quis pietatis cultoribus detrectauerit: pro mortuis tales ducamus, propter eum qui suos ministros elegit. Sique in rudium hominum peccata, quosdam se inimicos præbere contigerit; parcamus illis, propter ingenuitatem. Nos ipsos penitus non vlciscamur: sed instar Dauidis Regis, spernamus damnum. De pauperum ministerio diligenter exploremus, cum Apostolis. De splendida mensa minus simus solliciti. De † sancta oblatione, cum Moyse sollicitè cogitemus. Eos qui ventrem solùm curant, aspernemur. De hospitum ac peregrinorum saturitate, cum Abrahamo diligens studium adhibeamus. De ratione indulgendi & compatiendi fratribus, sedulò indagemus: Indulgere autem infirmis, non recusemus; sicut Apostolus cum Corinthijs egit. Si ex necessitate, viuendi rationem mutare oporteat: par † erit ac rationi consentaneum, id agere. De nobis autem ipsis, nimis anxiè cogitare, non expedit. Immò quando oportet, ne nobis quidem parcamus: si fortè nos ipsi ac valetudinem nostram curamus, vt indigentes. Si quando autem infirmitate † vincamur, ne despondeamus animum. Si verò rectè egerimus, ne efferamur: in vtraque enim † mutatione sperandum est. Fratres instituamus, tamquam condiscipulos: delinquentes verò dirigamus †, quasi illorum doctores. Mundo deditis ne obsimus, contemnendo eos: opinionem verò sententiamque pietatis, re ipsa doceamus. Cum hilaritate alios adhortemur; & decentibus moribus vnà cum ijs vitam agamus. Non abscondamus gloriam Dei, neque vitæ nostræ rationem ostentemus. Non agamus tamquam simplices, sed loquamur velut simpliciores. Non studeamus apparere callidi atque arguti: sed quasi prudẽtes, discendi cupidi simus. Non præbeamus nos curiosos in conuersationibus: sed neque stultos in responsionibus. Non † simus industrij nimis in proprijs: quin magis nos diuinis cõformemus. † neq; tamen, si per otium liceat, omittamus Dei ministe-

Animæ distractiones variæ. Matth. 6. & Lucæ 16. Matth. 7. 3. Reg. 19. Elias ad alienigenas fugit. † al. mundo. Hierem. 37. Dan 3. 6. In istis imitandus Daniel. 1. Reg. 17. Ab Exemplis. 1. Reg. 17. Ratio huius ex sequẽtibus colligitur. Inter Sacerdotes & sapientes, humiliter sentiendum. Parænetica simul & didactica. † al. De sanctorum oblatione. Gen. 18. 1 Cor 9. † ἀκόλουθον. † al. grauemur. † ξενίᾳ. Notanda. † al. corrigamus. Exhortatoria præcepta acrimoniæ plena. † φιλοπόνως. † Hic in Græco aliquid deesse videtur.

A B C D E

A nisterium. Si vtrumque honestè ac rectè præstare possimus: ne vnum pro duobus statuamus. Si bono aliquo impediatur melius: non colamus id quod minus est. Loquamur quando oportet, vt cognoscamus loquentes dum non oportet. Silentium seruemus cùm oportet: vt quietis intelligamus vtilitatem. Opus laboribus metiamur; & quis eius sit fructus, discetnemus. Lucrum quod satis sit, honestè amplectamur: & quod sit exercitationis commodum, cognoscemus. Si nimium laboremus, caussas insatiabilitati præbebimus. Si abundantia delectamur; in egestate facilè capiemur. Si desideramus accipere; non recusemus etiam dare. Si ad munera libenter respicimus; ad iustitiam non libenter respiciemus. Quando quispiam aliquid tibi propter Deum dederit; accipe quasi acceptum Deo referens. Quando quis pietatis obsequium tibi præstiterit; paria præstans, ad reddendam rationem non teneberis. Si quid ab alio

B acceperis, palam accipito: auaritiamque effugeris. Si quid dederis, occultè dato: & inanem gloriam euitabis. Si non passus fueris te induci ac capi adulationibus: nec conuitijs quidem turbaberis. Si affectu inordinato, non præbeas: ne inordinata quidem affectione recipies. Si ad famam captandam, in alios beneficia non contuleris: neque laudatus extolleris. Quos honore afficis; non compensationem ab ijs exspectes, neque honorem repetas. Quos obseruas, non propter diuitias reuerearis: & assentatorem non ages. Quos amas; non vtilitatis alicuius caussa amorem ostentaueris: & nihil fucatum erit. Quos tibi vindicaueris; non tui gratia eos tibi quæsieris: & proprij amoris venenum euitabis. Si propter Deum benefeceris: noueris singulos, quibus digni sint. Si legitimè ambulaueris: noueris impostores, ac viæ occupa-

C tores. Si ex affectu, par pari reddideris: etiam pietatem sicut oportet, coles. Si peccando laboraueris; cognosces† quietem, bene operando. Quòd si reprehensionem lubens acceperis: amanter etiam alios reprehendes. Si conuitia sustinueris; viam longanimitatis atque patientiæ nosti. Si malitiam aliorum pertuleris; benignitatis libertatem agnosces. Si imprudentem supportaueris; prudentem quoque eum reddere poteris. Nisi verbis inanibus commouearis: ne opera quidem inania facies. Nisi stultorum† insipientiam oderis; non corriges animam. Si proximum non amaueris; nec quomodo te ipsum diligas, nosti. Si iustum non honoraueris; nec diuinum cultum intelliges. Si non dederis indigenti; nec hominem te esse agnosces. Quando mortuum luxeris; tuæ naturæ recordare. Quando de peccatoribus gaudes; perfectionem meditare. Quando virtutem ali-

D quam addiscere eniteris: tunc intellectus tui atque ingenij tenuitatem considera. A Sanctis discito: & diuinam gratiam ad† executionem efflagita. Considera naturam vitij: & Deum in adiutorium require. Intellige naturam tuam: & noli à Diuina gratia separari. Per ignorantiam in aliquo errasti? noli conflictari mœrore, quippe homo. Rectè aliquid egisti? suprà quàm hominem decet, ne te iactes. In prosperis successibus ne glorieris; neque de erratis desperes. Propter diuinam gratiam ne efferaris: & ad impietatem non deturbaberis. In gloria non extollaris: & in desperationem non incides. Mendacium, vt draconem fugito: & in paradisum introibis. Noli citò ijs quæ dicuntur fidem habere; neque cuiuis dicenti assentiri. Tardius promitte; & citò promissa perage. Tardè crede; & celeriter vera loquere. Contende, vt apertè rem percipias; non vt iudices, sed vt ne damnes: potius autem tardior, ad iudicium esto. Si enim assensum & iudici-

E um cohibes; te ipse miseraberis. Noli contendere iudicijs; & eum qui in iudicio laborat, ne repudies. Si iudicis personam gesseris: velut consiliarium te præbe. Si ad consilia hortator extiteris: tamquam pater beneuolentiam † præsta. In consilio tuo, sententiam ne tuleris; ignorans arcana Dei. Dum quidpiam enarras, noli multum adseuerare: sed potius dubitationem significa; nec facilè in verbis reprehendi poteris. Doce vt didicisti: & auditoribus eris vtilis. Quæ ignoras; eadem pro dubijs enarra. Et si cecideris; saluus atque incolumis resurgas. Mori potiùs elige, quàm inuidiæ te † seruum reddere. Damnumque iuriiurando præponendum puta: non enim inulta relinquetur impietas. Strenuè atque † efficaciter bonũ amplectere; & similiter malum detestare. Si necessitate coactus iuraueris, firma ac certa tibi erit excusatio. Si ex necessitate iudex

Ethica, &parænetica, atque didactica omnia.

NOTANDA.

† al. bene agendo, requiem explorabis.

† ἀφρόνων.

† ἐις ἀπόπρᾶξιν.

Notanda & obseruãda omnia.

† ἐυνοίαν.

Sententiosè dicta plurima.

† al. emancipare.

† ἐνεργῶς.

iudex euaseris; iudicij condemnationem effugies. Si † corripiaris, defende te vt homo. Si mente concideris, naturæ afferes excusationem. Præstat vt insipientem iudicari, quàm vt sapientem condemnari. satiusque vt inexpertum repudiari, quàm vt expertum sæpe † caussas agere. Si mentitus fueris, confitere. Si passione commotus fueris, ne cælaueris eos qui te audiunt. Si tibi alicuius rei conscius es, ne degas absque sollicitudine. Si non adsit laborum socius, tamquam solus plura elaborato. Quod duo vel tres debebant facere, tu grauatim & ægrè ne feceris. Noli hominibus occultare delicta, quibus es obnoxius. Te ipse verò, hoc est, quæ ad laudem tuam pertinent, occulta vt oportet. Ne Deum cælaueris errata tua: ne & ipse abscondatur à te, tempore necessitatis. Noli gloriari de iustitia: ne de perfectione eius condemneris. Non glorieris de prudentia: ne super præsumptione examineris. Opta potius inuadi gladio: quàm iracundia corripi. Magisque elige, animi iracundiam comprimere: quàm illam ostendere. Præstat supplantari, quàm supplantare. Si verò diuina munitus fueris gratia, nihil patieris. Prospice futura, quippe qui rationem sequaris: & præsentia obserua, vt mortalis. Amicos proba, & inimicos concilia. Modestè reprehende: & piè simul cum alijs † res contrahe atque versare. Nec malos prorsus reijcias: neque bonos semper collaudes. Noli esse conspicuus † & insignis in vtramque partem, laudandi scilicet bonos, & reijciendi improbos: sed neque sententiæ ipsorum nescius. Inordinato atque † immoderato affectu ne diligas: atque ita fiet, vt non sis exosus. Non sis curiosus indagator: & nemo te suspicabitur inimicum. Non studeas cunctorum res nosse: atque ita teipsum nemini † venditabis. Noli omnium negotia intelligere: ne † detrimentum accipias. Non incumbas plus æquo in cognitionem mysteriorum: & proditor non existimaberis. Si tui caussa sit pugna: noli sollicitè inquirere rationes. Si quis inter repugnandum tibi quid † affinxerit: noli illum irritare. Si quis te amicus roget de vindicta: ne illi præsto sis. Si inimicus comminetur tibi, ne concidas animo. Si dolum consideraueris: non protinus reprehendas. Si multorum intellexeris insidias: ne per asperam occurras eis viam. Si turba in te insurrexerit; ne confidas verbis tuis. Si in malignos incideris: ne viribus tuis fretus, resistas. In turbæ diuisione, ab initio te mediatorem non constituas. In pugna potentiorum, ne sis inter eos. Iuniorum immodestiam ne lustres remissè, sed seuerè. Ad verba otiosa, noli relaxari: & ad narrationem inordinatas affectiones continentem, ne consederis. Ex risu, delectationem non capias: nec in te segnitiem seminaueris. Scurrilibus non oblecteris: ne in mentis distractionem digrediaris. In plateis ciuitatis, non inueniaris frequens: ne animo † deprauatè affecto abscedas. Multorum congressus oderis: quia confusionem animæ pariunt. Silentium ama: vt in te, magistri instar, sit conscientia. Fuge multiloquium; ne reddaris obliuiosus. Fuge conuiuia: ne fornicator etiam sine fœminis euadas. Superfluas conuersationes reijce: ne Iudex efficiaris iniquus, citra auctoritatem eius. Deuita mulierum colloquia: ne etiam † polluantur somnia. Ventrem continenter non cures: ne hinc mentem tuam obtenebres. Non multa edendo sumas: ne carnem tuam citò in limum conuertas. A recordatione ciborum, & epularum exquisitarum cum hospitibus, abstine: ne impuris affectibus perturberis. A mensarum oblectatione, abstine: ne & lasciuiæ efficiaris parasitus. Secretum † pete plerumque: vt dum fuerit cum alijs congrediendum, atque versandum; vtriusque rei, hoc est, solitudinis & humanæ consuetudinis vtilitatem intelligas. Non quibusuis fidas: sed cum omnibus, qui velint, congredere, & conuersare. † Conuersationem non protrahas: ne quietis obliuiscaris. Collocutiones & congressus non extendas: ne interea diuini colloquij detrimentum patiaris. Dum non oras Deum, in quietis silentio aliquid lege. Dum autem diuinam Scripturam aggrederis: tamquam qui relaturus sis quæ audieris, meditare. Quando Deo te sistis; cogita eos qui Principibus terrenis ministrant: atque ex seruis & Dominis, tuam illam præsentationem considera. Ex discipulis & magistris, ea quæ Deo conueniunt, addisce. & ab amicis terrenis edocearis, quo pacto te debeas exhibere ipsi. Ex necessitate † carnali, etiam animæ indigentiam æstima. Quale cernis in necessitate corpus; idem de mente intellige ac anima

Marginalia: † al. abripiaris. — † δίκας λέγειν. i. iudicia ferre, vel pœnas statuere, &c. — Cōmonitoria præcepta, eaque salutaria. — Contra iracundiam. — † συνδιατίθει. — † κατάδηλος. — † ἐμπαθῶς. — † emancipabis. † μὴ συνκυλῇς. al μὴ ζυλῇς — † al. aliquid adscripserit. — † al περίελθης id est, obeas. — † ἐμπαθῶς. — † al. ne hinc somnū minus purum habeas. — Contra gulosos. — † ἰδίαζε τὰ πολλὰ. — † al. Colloquia. — Contra multiloquium. — Coram Deo, vt versandum. — † al. corporali.

A ac anima suo nutrimento destituta. Sicut ad infirmitatem, fieri mutationem considerас: etiam menti suam mensam appone. Sicut es diligens cultor agri: ita esto & animæ. Vt naturalium es debitor: ita sis & pietatis. Velut œconomus es sanitatis: sis quoque animæ. Tamquam filiorum curator: etiam bonorum satage operum. Vt seruorum præfectus; ita esto & † nothorum atque degenerum. Vt spectator ciuitatis: virtutis quoque curam gere. Sicut volucrum gubernator: etiam perturbationes contuere. Tamquam † moderator efferatarum belluarum: esto quoque ferocientibus passionibus. Instar Pastoris; carnem tuam, rerum necessariarum vsu curato. Vt thesauri custos: ita esto & in fide. Vt prudens Dux exercitus: sic etiam aduersus hostilia decerta. Sicut pugil celebris: ita & certa, ne inglorius discedas ex pugna. Instar sapientis magistri: à † superueniente non improberis. Instar B boni militis: in † certamen cum aduersario prodi. Vt prudens architectus: vires tuas experire. Sicut sagax œconomus: intellige fructuum tuorum copiam atque præstantiam. Instar veri mercatoris, considera negotiationem tuam. Tamquam beneuolus famulus: cura quæ debentur. Carnis refrænationi attende: ne sessorem suum, mentem in periculum præcipitet. Ad membra tua, † vt reprehensor respice: ne virtutis pulchritudo marcescat atque depereat. Fac vt præsis tuis sensibus: ne instar armorum belli, rubiginem in corruptionem admittant. Animam diligenter considera: ne ex insidijs proditionem sustineas.

† [illegible]

† ὡς παιδευτής.

† al. ab aduentantibus.

† al. aduersus inimicum paratus & instructus esto.

† De hoc, vide in Schol.

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES.

C *SANCTVS Pater Ephrem de perfectione Monachi, hoc suo tractans potissimum Scripto: etiam perfectionem delineat, qua præditum esse decet vnumquemque in hoc mundo bonum Christianum. Magnum humilitatis suæ, ac singularis modestiæ documentum atque exemplum in alijs admonendis, & salutaribus rectæ vitæ præceptis instruendis ostendit, sicut & in principio sui discursus, reliquaque sermonis parte patebit. Vitam monasticam varijs encomijs celebrat, eiusque vtilitates ac commoda plurima proponit. Desidiosos & negligentes monachos, suique instituti immemores notat & taxat: eosq; ad religionis feruorem, & pietatis studium excitat, & animat. Dolos & insidias multiplices cacodæmonis patefacit, ac quibus cautelis atque virtutibus aduersus eum armandus sit monachus, & quicumque verus Christianus, demōstrat. & in summa, quæ vitare, quæque sequi & amplecti in virtutis studio oporteat, copiosè docet atque inculcat. Est autem hic Sermo, aut similis tractatus, planè didacticus, & paræneticus, exemplis optimis, similitudinibusq; ac comparationibus aptissimis, scitєq; dictis plurimis abundans, &c.*

D Eiusdem, de perfectione, qua præditum esse decet Monachum.] *Ita huius se habet Sermonis inscriptio, quam & nos hic in translatione sequimur. Pro qua, aliâs sic:* De perfectione Monachi.] *Aliâs autem:* De eo, quomodo perfectum esse oporteat Monachum siue religiosum.] *quamquam etiam parum hic referat quomodo legatur, cùm in sensu lectiones istæ coincidant, nec inter se discrepent.*

Maior est cui gloria defertur, quàm qui glorificat, &c.] *Sententia in Græco intricatior apparet, minusq; rectè distincta, quam ideo sic interpunximus, clarioremq; supplendo ita Latinè reddidimus, vt de cohærentia ac sensu minus laborandum sit. Indicat autem hisce verbis suam, vt videtur, modestiam S. Ephrem, quòd inter alia, maiores dicat eos ad quos scribit, quibusque gloriam & honorem concedit ac defert: seq; ab ijs cœnobijs atque conuentibus cohonestari fateatur, inter quos erat tamquam mediator, &c.*

Intelligant fratres nos verba facere posse, cùm opera non habeamus, &c.] *Ista mendosè in E textu Græco inueniuntur, quæ ideo sic, vt potuimus, legere & interpungere, atque transferre visum est: vt bona sit cohærentia, & aperta sententia, quæ ab omnibus intelligi possit. Insinuat autem & hic magnam suam modestiam Ephrem, sicut & in consequentibus, ac nusquam ferè non alibi.*

Soli monachi super terram, diuini certaminis conditionem nôrunt, &c.] *Hic ne quis hæreat, aut cauillandi ansam arripiat, quia ait Auctor* (Soli monachi, &c.) *dicimus illud eius dictum, διὰ τῆς ἐξοχῆς, id est, per eminentiam & excellentiam quandam rectè ac sanè intelligendum, quasi diceret: Soli veri & perfecti monachi, diuini certaminis conditionem atque constitutionem excellenter norunt, quòd scilicet ipsi à cunctis rebus terrenis, atque caducis mentem auocarint, & in cælestibus suas planè defixas cogitationes habeant, eminenterq; se pugiles, inuictosq; athletas in diuino certamine præbeant, nullos labores, nullaq; incommoda ac vitæ pericula reformidantes, vt Christo Domino, cuius se adscripserunt militiæ, placeant, & ab eo post huius vitæ stadium, coronam gloriæ immarcessibilem referant. Ceterùm de his latius consequenter hic apud Ephrem, & alibi: vt dubitandum*

non sit, quin iste verborum eius legitimus sit sensus. Pro quorum confirmatione, plura lectu dignissima etiam inuenies apud alios antiquos Patres, Dionysium Areopagitam in lib. Eccles. Hierarch. cap. 6. vbi inter alia dicit monachos appellari, quòd rebus diuisibilibus relictis, Monadi, id est, diuinitati soli placere contenderent, &c. ac apud S. Basilium, de institut. monach. & in Serm. de laudibus solitariæ vitæ, cuius initium est: Libet de singularis vitæ meritis pauca perstringere, &c.] vbi non pauca in hanc rem adducuntur, sicut & in alijs locis apud eum plurimis. Nec non apud S. Chrysost. lib. 3 contra vituperatores vitæ monast. item Hom. 8 in Matth. ac Hom. 14. in priorem ad Timoth. similia ab eodem adducuntur. Et apud Nazianzen. in Apologia, pro fuga sua. ac in epistola ad Hellenium, &c. Et apud S. Augustinum in lib. 1. de moribus Eccl. cap. 31. ac alibi. S. Hierony. in epistola 4. ad Rusticum. epist. prima ad Heliodorum. & epist. ad Eustochium. & in vita Pauli Eremitæ & Hilarionis. ac alibi.

Esdræ quoque tempore tales se præbuerunt, ædificabant templum, & dextras contra hostes præparabant, &c.] *Alia lectio ad verbum magis sic se habet:* In Esdra, vel sub Esdra etiam tales extiterunt, &c.] *Nisi per subauditionem fortè (libri, siue historia) sic malis:* In Esdræ libro siue historia etiam leguntur ædificasse templum, & dextras aduersus hostes præparasse, &c.] *Ex quibus omnibus etsi commodus erui possit sensus, tamen prima ad mentem hic Auctoris accommodatior clariorq; videtur lectio. Respicere autem hic videtur, partim ad 1. Esd. 1. 3. 5. 7. 8. & partim ad 3. Esdræ 1. 5. 6. Nam Esdras post captiuitatem (vt ibi est) legem à gentibus incensam renouauit: Israel reduxit: & in Hierusalem, templum readificandum curauit, &c.*

Legislator quoque ait, paullatim delendum esse Chananæum, &c.] *Locus Scripturæ, ad quem alludit, manifestè videtur esse Deuter. 7. vbi in principio sic est:* Cùm introduxerit te Dominus Deus tuus, in terram quam possessurus ingrederis; & deleuerit gentes multas coram te, Hethæum, & Gergezæum, & Amorrhæum, & Chananæum, &c. tradideritque eas Dominus Deus tibi, percuties eas vsque ad internecionem, &c. *Idemq; ferè est Exodi 23. ibi:* Præcedet te Angelus meus, & introducet te ad Amorrhæum, & Hethæum, & Pherezæum, & Chananæum, & Heuæum, & Iebusæum, quos ego conteram, &c.] *idem quoque postea Exodi 33.* Et mittam præcursorem tui Angelum, vt eijciam Chananæum, & Amorrhæum, &c.] *Ac Iosue 3.* In hoc, *inquit*, scietis quòd Dominus Deus viuens in medio vestri est, & disperdet in conspectu Chananæum, & Hethæum, &c.] *Ita quoque postea Iosu. 11. & 24. vbi ista apertè recensentur.*

Si fortè nos ipsi ac valetudinem nostram curamus, vt indigentes, &c.] *Alia hic lectio sic habet:* Dum verò nos ipsos curamus, tamquam indigentes; si fortè succubuerimus, ne despondeamus animum: Sin verò rem bene & ex animi sententia gesserimus, non superbiamus, cùm in vtraque mutatione sperandum sit.] *Aut aliàs sanè illud (ὡς χρῄζοντες) hic cum interpunct. legendum hoc modo:* [Si nos ipsi curamus, non nisi ex necessitate id agamus. Si verò vt infirmi, tentationibus superemur: ne desperemus. Si autem rectè egerimus, ne efferamur: in vtraque enim mutatione sperandum est.] *Vbi etiam pro (τὴν τροπὴν, id est, mutatione) alia lectio habet (ῥοπὴν) pro momento, vel tempore: vt reddatur Lat. vtroque enim tempore sperandum est, &c.*

Non simus industrij nimis in proprijs: quin magis nos diuinis conformemus, &c.] *Locus in Græco, de mendo suspectus, quem tamen ad mentem Auctoris reddidimus, non malè vt confidimus. nisi fortè ad verbum magis sic iuxta aliam lectionem interpretemur:* Non curiosè quidem, sed tamen ad similia (scilicet pietatis & misericordiæ opera) plusquam ad res diuinas incumbamus. neque tamen si per otium licuerit, omittamus Dei ministerium, si vtrumq; rectè præstare possumus, &c.] *sicq; in alio est MS.*

Noli omnium negotia intelligere, ne detrimentum accipias, &c.] *Vbi al. sic:* Ne omnia curiosius consideres, vt non damnum inde percipias, &c.] *Variant autem hic Græca exemplaria potissimum in illo: (καὶ οὐ μὴ συναυδῇς) sicut est in vno aut altero MS. pro quo fortè rectius legitur, καὶ οὐ μὴ συναυλῇς, à συναυλέω. Vnde συναυλία, id est, conuitium & consertio manuum, vt sit: atque ita conuitia, concertationesq; vitabis, &c.] vel vt est alibi: καὶ οὐ μὴ σινῇς, à σίνομαι, id est, noceo. vt sit sensus, quem posuimus: [ne detrimentum accipias, &c.] συναυδῇς autem videtur hic durius. verumtamen ista penitius examinent, concilientq; peritiores.*

Vt seruorum præfectus: ita esto & nothorum atque degenerum, &c.] *Vbi διὰ τῶν Νόθων, fortè intelligit quoscumque filios, qui quamuis sint illegitimi, tamen præponuntur seruis. & per illegitimos filios, fortasse intelligit opera spiritalia, vel potentias animæ, quæ quamuis minus legitima, hoc est, minus perfecta adhuc sint, tamen anteponendæ sunt corporalibus, &c. Aut sanè per Nothos atque degeneres, hic eos intelligit, qui à Seniorum atque maiorum suorum vestigijs, rectaq; vitæ institutis degenerarunt: quos ideo vult debitè in officio à suis Præfectis contineri, sicut serui à suis Dominis, &c.*

Ad membra tua, vt reprehensor respice, &c.] *Videndi curiositas notatur, & reprehenditur, etiam in proprio corpore. Sicut & Basilius habet in libro de vera Virginitate, docens quòd Virgo etiam sola non se nudare debeat, ibi:* [Verùm sola quoque nullo hominum teste, nihil quod sponso suo indignum sit, agere vlla ratione patietur. Etsi enim adsit nemo, ipsa tamen sibi virgo adest, debetque præ omnibus seipsam reuereri. neque enim quæ reueretur cæteros, seipsam reuerentia indignam

A dignam iudicabit: sed (vt diximus) seipsam primùm, conscientiamque suam reuerebitur: etiamsi valdè sit sola: deinde astantem sibi custodem Angelum,&c.] *In quam etiam sententiam, aliundè verba ipsius Ephram depromere visum est, sic in Sermone de Patientia & compunctione, Tomo primo, dicentis:* [Quando enim oculis nostris liberè in contemplandis quæ non oportet vtimur: cùm ne proprium quidem corpus fas est eum securè qui in virtute exercetur, contueri; hinc nobis damnum conciliamus,&c.] *vel, vt in alio ibi est Cod. per interrog.* Quomodo non ipsi nobis damna sic conciliamus? &c.

Animam considera: ne ex insidijs proditionem sustineas, &c.] *Hoc dicto concluditur Sermo in exemplari Graco; vbi tamen probabile videtur aliquid desiderari, cùm & ista sit insolita concludendi ratio apud S. Ephram, & in vno manuscripto exemplari Graco argumentum de Diuina gratia, coniunctim adiungatur, diuisim tamen à nobis Tomo 1. positum: prout in pluribus mmss. Grac. reperitur, diuisimq; antea etiam fuit excusum: ideoq; nihil hic immutauimus.*

B

EIVSDEM

SANCTI PATRIS NOSTRI EPHRAEM SYRI,

De Panoplia, siue Armatura spiritali.

Ad Religiosos, ac Monachos.

C PANOPLIAM siue armaturam eiusmodi possidere debet, qui viriliter pro Christo decertare constituit: vt ea munitus, possit & aduersario nostro Diabolo resistere, & in conspectu Dei Saluatoris nostri placere. Quæ autem talis sit armatura, ausculta Monache, & dicam. Pro thorace, fidem assume, vt granum sinapis; credens in consubstantialem atque indiuiduam Trinitatem: nam Sinapis granum leue prorsus, ac rotundum est, nullam habens scissuram, nullum angulum: sed (vt iam diximus) omninò rotundum est, contritumque feruorem habet insignem. Ea fretus Princeps Apostolici ordinis Petrus, cùm Filium Dei viui esse Christum Iesum confessus esset; claues regni cælestis accepit, potestatemque cælestium, ac terrenorum omnium obtinuit. Hanc igitur perfectam Panopliam

[margin: Fides, vt grano sinapis comparetur.]
[margin: Matth. 16.]

D atque armaturam tibi vindica, frater: vt & tu gratiam à Deo accipias. Qui enim eiusmodi fidem perfectam, consummatamque charitatem habet, planè aliquam gratiam promerebitur. Quod etiam Dominus insinuans, dicebat: Si habueritis fidem, sicut granum sinapis; dicetis monti huic: Tollere, & mittere in mare: & fiet vobis. Vides, quòd gratiam promereatur fides? Datur ei spiritus intelligentiæ, munus profectò singulare: cùm enim quis credit, tunc etiam intelligit. Datur ei, vt non iudicet proximum; deinde sermo Sapientiæ, postea gratia curationum: curat enim infirmos fide, & erigit lapsos corde: hæc enim omnia operatur vnus, atque idem spiritus. Cæterùm sunt plerique fidem habentes, operibus destituti: sed ista non est fides, mortua est enim: fides enim sine operibus mortua est. Qui ergo fidem habet, & operatur opera ipsius: ipse fidem habet, & vt granum sinapis, feruentem. Hanc tu posside, mi frater: & esto sanus, ac integer fi-

[margin: Fidei commoda, & encomia.]
[margin: Matth. 17. & Lucæ 17.]
[margin: 1. Cor. 12.]
[margin: Ibidem.]
[margin: Iacob. 2.]

E de, feruensque proposito ad mandata Saluatoris nostri exequenda; vt & tu ab illo vocem illam audire merearis: Euge serue bone, & fidelis: intra in gaudium Domini tui. Bonum quippe propter opera: fidelem autem propter fidem, Dominus appellat. Assume quoque pro galea, spem futurorum bonorum, quæ oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascenderunt: in quæ desiderant Angeli prospicere. Hæc enim spes, potentissima consolatio est animæ, inter afflictionum, ac molestiarum suarum aculeos: eiusque memoria te lætitia implebit. Huic intenti † beatissimi Martyres Christi, inter aculeos, & horrenda variaque tormenta, inter ignium globos, promptè omnia ac libentissimè tolerabant, summa spei virtute corroborati. Hanc sibi

[margin: Matth 25. & Lucæ 9.]
[margin: De Spe, & vt illa sit galeæ similis.]
[margin: † al. Sanctissimi.]

Exod. 2. & Heb. 11.

Moyses remunerationem ante oculos constituens, renuit se Reginæ filium dici; cunctis illam Aegyptiorum thesauris præferens, & præstantiorem esse decernens: quare etiam affligi maluit cum populo Dei, quàm temporalem peccati perfruitionem habere. Hanc tibi spem, mi frater, assiduè ante oculos pone: vt illius affectus, nihil te † labentium rerum quidquam existimare permittat: neque id solùm, sed & promptiorem ad omne opus bonum assurgere faciat. Balthei porrò vice, accingere perfecta in Deum charitate, atque in proximum: hæc enim te absque vllo impedimento currere faciet. Nam qui baltheo accinctus est, omnia facile, & absque vllo impedimento transiliet: quanto autem magis qui se Diuina charitate præcinxit, cuncta ingenti felicitate superabit? Charitas enim omnia tolerat, omnia sustinet. Ideo plenitudo legis, est charitas. Hanc quippe beatissimus possidens Paulus, dicebat: Quis infirmatur, & ego non infirmor? Quis scandalizatur, & ego non vror? Vidisti indulgentiam atque compassionem charitatis? Vidisti miserationis affectum? O beate Paule, cur, obsecro, ita propter me angeris? numquid tu † pro me supplicia passurus es? Tu semel cursum consummasti, fidem seruasti: tibique reposita est iustitiæ corona: quid amplius quæris? cur te ipsum affligis? & propter me cur infirmaris? Ita sanè, inquit, vrget me charitas. Vidisti ergo charitatis eminentiam? Is, qui per eam impleuerat legem, mortali adhuc & corruptibili indutus † corpore, vsque ad tertium cælum ascendere meruit, & audire verba, quæ non licet homini loqui. Iam pro calceamento, sume tibi humilitatem. nam quemadmodum calceamentum calcatur continuè: ita & quem sancta repleuerit humilitas, studet ab omnibus conculcari. Et tu igitur frater, humilitatem posside: hæc siquidem calceamentum est, non carnale, sed spiritale: custodietque te, ne vmquam offendas ad lapidem pedem tuum: lapis enim Christus est: humilitas tua custodiet te, ne offendas Christum. Nempe enim & beatus hanc Dauid possidebat, cùm diceret: Ego sum vermis, & non homo. Vides Regis, ac Prophetæ regiam sanè humilitatem. aspiciebat coram se Dominum semper: quoniam à dextris eius erat, custodiens eum; ne commoueretur, hoc est, ne in peccatum laberetur. Vides hinc dilectissime, quantum Deus humilitatem diligat, qui sic appropinquat possidenti illam, semperque in illam conuertur. sicut scriptum est: Qui in altis habitat, & humilia respicit. Et rursus: Oculi eius in pauperem respiciunt. Pauperem verò dum audis charissime, noli pecunijs pauperem intelligere: nam & Reges plurimi placuerunt Deo, ac multi pauperes perierunt: Sed inopem hic dicit spiritu pauperem. secundùm quod scriptum est: Beati pauperes spiritu: quoniam ipsorum est regnum cælorum. Ita dilectissime, humiliare sub potenti manu Dei: vt te exaltet in regno cælorum, quod Saluator noster repromisit humilibus. Cæterùm vice scuti, crucis signo teipsum muni; signans eo membra tua omnia, & cor tuum. neque verò sola manu te signes: sed etiam animo; & studia tua, & ingressum tuum, & exitum tuum, in omni tempore: sessionem quoque tuam, & resurrectionem tuam, & lectulum tuum, & quæcumque pertransis, signa primùm in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Validissima quippe eiusmodi armatura est: nullusque tibi vmquam nocere poterit, si ea munitus fueris. Nam si quis terreni Regis signaculum defert, cum lædere nullus audeat: quanto magis nos, qui tale cælestis Imperatoris signum ferimus, neminem metuere † possumus? Hisce ergo armis, mi frater, affatim vtere: sunt enim vehementer contraria telis inimici; immò & ipsius gladio amarissimæ scilicet, grauissimæque iracundiæ. Huiusmodi quippe, velut anceps gladius, vno momento perimit eum, quem percutit. sicut scriptum est: Momentum enim furoris, ruina illius. Ideo mi frater, numquam signari negligas: & laqueos destrues, quos tibi tendit Diabolus. Scriptum quippe est: In via hac, qua ambulabam absconderunt laqueum mihi. Hoc igitur te signo assiduè munias: & malum nō appropinquabit spiritui tuo. Pro arcu, ad orationē manus tuas extende. sicut scriptum est: Et posuisti vt arcum æreum brachia mea. Verè enim arcus æreus est contra inimicos, expansæ in oratione manus in scientia orantis; sicut etiam sagitta directè emissa ab eo qui arcum vibrat. Nam si inter orandum animum vagari permittas; eris velut qui tenet quidem arcum: verùm

Marginalia: † al. fluxarum ac caducarum rerum. De Charitate, quæ baltheo cōparatur. 1. Cor. 13. Rom. 13. 2. Cor. 11. † al. propter me. 2. Tim. 4. 2. Cor. 5. † al. carne. 2. Cor. 12. De Humilitate, quæ calceamento comparatur. Psalm. 90. Psalm. 21. Psalm. 15. Humilitas Deo gratissima. Psalm. 112. Psalm. 10. Pauper reuera quisnam. Matth. 5. 1. Pet. 5. Matth. 18. Crux vt scuto similis. NOTA. † al. debemus. Gladius inimici, iracundia. Eccles. 15. Psalm. 139. Arcui vt Oratio similis. Psalm. 17.

A verùm sagittam contra aduersarium dirigere nequit, illam in vanum nulla certa intentione emittens. Atque interdum quidem hosti terrorem incutit huiusmodi vulneris metus, dum te arcum vibrare considerat: cæterùm sagitta non aduersus eum, sed in infinitum emittitur. Eiusmodi quoque est quod dico fratres, cùm quis in scientia orat, nec sinit euagari cogitationes suas: sed intelligit, quem interpellet, quem alloquatur: & tunc oratio illius Deo appropinquat. Et tunc vehementer contristatur inimicus, veluti acerrimo spiculo in corde percussus. Nam quanto per gratiam anima amplius proficit: tanto ipse, tamquam puluis ante faciem venti effectus, magis profugit: persequitur enim illum Angelus Dei. Ecce, qua in re illum acriter vulnerat: quia scilicet orat in scientia, roboraturque quia cogitationem captiuat, nec euagari permittit. Et tu B ergo, mi frater, etiam in scientia orationes funde. Quòd si dum oras, mens tua distrahatur, siue per oculos, siue per aures, siue per cogitationes, aut per quamcumque aliam caussam: scito hoc ipsius inimici esse opus. Neque nimium etiam festines tuam implere orationem: cæterùm teipsum paullulum coargue, rursusque animum tuum collige; atque ita demum in scientia ora, vt scias pro quibus Deum postules, & cur ipsum ores: ne perperam superflua, ac multa verba effundas. Etenim illud Sathanæ opus est, vt cogitationem in infinita iaculetur, nec sinat hominem in ea persistere postulatione, quam impetrare contendit. Nouit quippe quòd si perseueret homo deprecans; exaudiet eum qui fecit illum, etiam si innumerabilia peccata commiserit. Propterea ergo multiloquium, verbaque otiosa ac superflua suggerit: vt mens ab intentione repulsa, per infinita distrahatur ac euagetur. Sic enim iam alia respicimus, atque cogitamus, C & loquimur in mente nostra, expansis manibus † carnis. Quapropter mi frater, quod vrget magis, quæque in omni tempore tibi magis necessaria sunt, ea à Deo postula. Considera enim duos illos cœcos ad eum accedentes, atque clamantes: Miserere nostri, fili Dauid. Et quid ad illos Dominus? Quid vultis (inquit) vt vobis faciam? At illi, secundùm dolorem & affectum cordis sui, petierunt vt aperirentur ipsis oculi. Numquid petierunt sibi donari aliquid etiam earum rerum, quibus reuera indigebant? Numquid dixerunt: Da nobis vestimentum: quoniam pauperes sumus? Minimè verò: sed illud postulârunt potiùs, quod magis vrgebat. Respice & Chananæam, post illum clamantem, atque dicentem; Miserere mei Domine: filia mea malè à dæmonio vexatur. nihilque aliud protulit, quàm dolorem, & affectum cordis sui. Similiter & omnes quicumque ad eum accesserunt; quid aliud, quàm sui cordis ango-D res ei exponebant? Illa quoque hæmorroissa, siue quæ sanguinis fluxum patiebatur; nonne sistendi maximè fluxus ipsius caussa, illum adijt? Quis obsecro infirmus accedit ad medicum, & non vulnus suum mox illi aperit? Et tu igitur mi frater, offer illi dolorem animæ tuæ, ac intuere illum † intellectualibus fidei oculis. secundùm quod scriptum est: Sedentem super thronum excelsum, & eleuatum; exercitusque Angelorum, & Archangelorum illi in circuitu assistentes: & proijciens teipsum ante conspectum bonitatis ipsius, effunde coram illo preces tuas, primùm peccata tua confitens, & sic iam in conspectu eius verba tua enuntians, siue etiam tribulationem tuam: vt in † bonitate sua misereatur tui, effundat-E que super te miserationes suas, dicens: O anima, magna est fides tua: fiat tibi, sicut vis. Audi mi frater: etiam si tardauerit largiri tibi petitionem tuam, noli desistere clamare ad ipsum: neque etiam quasi non exauditus, languore atque torpore deficias. Memento Chananææ, & imitare perseuerantiam illius: nam & ipsa dilationem passa est, ne citò sua potiretur petitione: ita vt & Discipuli ad Dominum accederent, & pro illa interpellantes, dicerent: Dimitte illam, quia clamat post nos. Numquid abiecit illam, in finem? Nonne paullulum distulit eam, & dedit illi postea petitiones suas? Illius ergo & nos exemplo discamus, nisi citò accipiamus, in precatione persistere. Et si enim peccatores sumus, planè tamen accipiemus: etenim hæc mulier alienigena, Chananæa erat. Sicque Dominus mandauit, dicens: Quis ex vobis habebit amicum; & ibit ad eum media nocte, & dicet illi: Amice, commoda mihi tres panes: quoniam amicus meus venit ex via ad me, & non habeo quod ponam ante

Psalm. 34. | 1. Cor. 14. | Oratio non accéleranda nimium. | † al. corporis. | Quæ magis expediunt, ea à Deo postulãda. | Matth. 9. 20. Marc. 10. & Lucæ 18. | Matth. 15. & Marc. 7. | Matth. 9. Marc 5. & Lucæ 8. | † al. spiritalibus. | Esaiæ 6. | † al. clementia. | Alludit ad Matth. 15. | Matth. 15. & Marc. 7. | Ibidem. | Lucæ 11.

illum? Et ille interius respondens, dicat: Noli mihi molestus esse: iam enim ostium clausum est, & pueri mei mecum sunt in cubili; non possum surgere & dare tibi. Et si ille perseuerauerit pulsans: dico vobis, & si non dabit illi surgens, eo quòd amicus eius sit: propter † improbitatem tamen eius surget, & dabit illi quotquot habet necessarios. Et ego dico vobis: Petite, & dabitur vobis. Ita quoque in Psalmo dicitur: Exspectans exspectaui Dominum, & † attendit mihi: & exaudiuit preces meas. Quocirca mi frater, noli flaccescere atque obtorpescere: sed expecta, postula, pulsa: & accipies quantum opus habes. Ausculta mi frater, & amplectere consilium meum. Si à Domino aliquid postulaueris; noli abruptè, ac diffinitè, vt accipias petere: sed totum ipsi relinque, atque ipsius voluntati. Exempli gratia: Sæpe diuexant te turpes cogitationes, contristarisque propterea: pergis deprecari Deum, vt eiusmodi eximaris pugna. At sæpè mi frater, id expedit tibi. Sæpe tibi hoc accidit: ne extollaris, sed humiliter sentias. Intuere autem columnam Apostolorum, adeò insignem: quomodo pro vtilitate sua datus est ei stimulus carnis, angelus Sathanæ, qui eum colaphis cæderet, vt non extolleretur. Si ergo, qui talibus conspicuus erat meritis, eam accepit disciplinam, ne extolleretur: quanto magis nos imbecilles, qui esse nosmetipsos aliquid existimamus, opus habemus colaphizari, ne mente extollamur? Quòd si rursus etiam tribulatio aliqua tibi superuenerit atque angustia: ne ab his quidem præcisè ac diffinitè liberari postules. Sæpe enim & illud, mi frater, sic expedit tibi: nam fit sæpe dum oras, vt tuam parui pendas salutem, sicut & Israel passus est. Comedit enim (inquit) Israel, & satiatus est, & recalcitrauit dilectus, incrassatus est, impinguatus est, dilatatus est, & dereliquit Deum factorem suum. Si verò rursus, vt rem aliquam obtineas, oraueris: ne hanc quidem præcisè accipere petieris. Fit enim plerumque, vt tu homo cùm sis, aliquid tibi expedire existimes, quod frequenter non expedit. Si porrò relicta voluntate tua, † voluntati ipsius morem gerere malueris, & secundùm eam pergere; securus eris. Ipse enim, qui omnia præsciuit antequam fierent, pro benignitate sua ac mansuetudine, nos disponit & dirigit. Latet enim nos, an expediat nobis quod postulamus: nam sæpe plurimi, cùm iam consecuti essent quæ petierant, postea doluerunt, crebroque in clades plurimas, & maxima mala inciderunt; cùm non quæsissent sedulò, an secundùm voluntatem Dei esset quod postulabant: sed id bonum esse arbitrantes, sæpe à Diabolo illusi sunt, sub iustitiæ cuiusdam specie atque prætextu seducti, & in pericula ingentia præcipitati. Atque eiusmodi plerumque rebus etiam pœnitentia adiuncta est ac dolor: dum quisque ita cordis sui concupiscentiam atque desiderium sequitur. Audi denique & Apostolum dicentem: Nam quid oremus sicut oportet, nescimus. Et rursus: Omnia mihi licent, sed non omnia expediunt. Omnia mihi licent, sed non omnia ædificant. Quid igitur nobis expediat, & vnumquemque nostrum ædificet, ipse nouit. Hoc autem ideo voluntati eius relinquendum committendumque statuo, non vt te postulare ab eo prohibeam, quæ cupias; immò precor, commoneoque, vt à minimis vsque ad maxima à Deo tuo postules: verùm vt cùm oraueris, & coram eo quæ sunt in corde tuo exposueris, dicas ei: Verumtamen non mea voluntas, sed tua fiat. Si quod peto expedit, fac sicut ipse nosti. Sic enim nos Scriptura admonet: Reuela, inquit, Domino viam tuam, & spera in eo, & ipse faciet. Aspicite autem & Dominum nostrum Iesum Christum, sub dispensatione assumptæ carnis orantem, & dicentem: Pater, si possibile est, transeat à me calix iste: verumtamen non sicut ego volo, sed sicut tu. Iccirco, mi frater, si ab eo aliquid deposcas; persiste in petitione tua, reuelans ipsi, ac dicens: Domine, si voluntas tua est, vt fiat hoc quod peto; tu illud fieri, ac prosperari permitte: sin autem tua non est voluntas, ne fieri permittas Deus meus. Ne, quæso, propriæ me tradas concupiscentiæ meæ. Tu enim scis insipientiam meam: verùm sicut tu optimè nosti, sub tua me protectione custodi: & pro mansuetudine tua, me rege ac dirige Deus meus. Si autem pro tribulatione, & pro cogitationibus oraueris; dicito cum Propheta: Domine ne in furore tuo arguas me, neque in ira tua corripias me. Miserere mei Domine, quoniam infirmus sum. Cæterùm respice Domine, & vide: quia terra sum ac puluis, & cinis,

Marginalia: † al. importunitatem. — Psalm. 39. — † al. intendit. — Oratio nostra, vt diuinæ voluntati subijcienda. — 2. Cor. 12. — Galat. 6. — Deut. 32. — † al. te totum ipsius voluntati submiseris, &c. — Rom. 8. — 1. Cor. 6. 10. — Ibidem. — Matth. 26. — Psalm. 36. — Matth. 26. — Precatiuncula pro salutaribus impetrandis. — Psalm. 68. — Eccl. 23. — Psalm. 6. — Genes. 3. 18.

A cinis, nihilque sustinere valeo. Ne tradas me Domine peccatis meis: & ne sileas à me, & assimulabor descendentibus in lacum. Sed da gloriam nomini tuo, immemor malorum; & ne obsecro memineris peccatorum meorum: at tuarum recordare miserationum, & exaudi me. Et si possibile est, transeat à me tribulatio ista: verumtamen non sicut ego volo Domine, sed sicut tu vis. Tantùmmodò confirma animam meam, atque tuere: vt sustinere queam, gratiamque coram te inueniam, & in præsenti, & in futuro seculo. Et iacta super ipsum curam tuam: & ipse faciet quod expedit tibi. Hoc enim scito, quia bonus benignusque cùm sit, omnia vult quæ sunt salutis nostræ. Ideo quippe animam suam posuit Pastor bonus pro nobis ouibus suis. Ipsi gloria, in secula seculorum. Amen.

Psalm. 27. Psalm. 78. Psalm. 80. Psalm. 24. Matth. 26. Psalm. 54. Ioan. 10.

B

SCHOLIA, ET VARIÆ LEctiones.

PANOPLIA M. siue quamcumque penè armaturam spiritalem hìc proponit: qua non solùm Monachos, sed & omnes Christianos seriò de sua salute sollicitos, decet in militia vitæ huius omni tempore esse instructos, atq; munitos. Varia secularis militiæ arma adducit, quibus diuersa spiritalis armaturæ genera optimè & accommodatissimè comparat: Pro thorace, fidem cum primis assumendam docens: pro galea, futurorum bonorum spem: pro baltheo, perfectam in Deum & in proximum charitatē: pro calceamento, humilitatem: pro scuto, signum sanctissimæ Crucis: & pro arcu, orationem, &c.] De quibus sigillatim Auctor hac sua copiosè tractat oratione lectu sanè dignissima, & omnibus vtilissima: post cuius finem, quæ de gladio & timore Dei, alijsq; nonnullis superadduntur in exemplari quodam aliâs im- C *presso, hic in nostris Græc. mmss. non ponuntur, sed plenè reperiuntur omnia, Tomo 1. in Tract. de Patientia, & consummatione seculi. cuius principium est:* Illustris est vita Sanctorum, &c.] *vbi conformiter sunt in omnibus antiquis Græc mmss. quæ videre atque conferre mihi Romæ licuit.*

Sicut scriptum est: Momentum enim furoris, ruina illius.] *Locus Scripturæ est Sapiētiæ Sirach, siue Eccles. 1. vbi in edit. LXX. ad verbum est:* Impetus enim iræ eius, subuersio est ipsi.] *& in vulg.* iracundia enim animositatis illius, subuersio illius est, &c.] at hic apud Auctorem: ἡ γὰρ ῥοπὴ τοῦ θυμοῦ, πτῶσις αὐτοῦ .i. momentum enim furoris, ruina ipsius.] *quem hic locum, cum varia eius lectione adducere visum est, quòd alibi sæpius occurrat.*

EIVSDEM

D SANCTI PATRIS EPHRAEM, De Agone, siue luctamine spiritali.

IN luctaminibus huius seculi, nullus sine agone atque certamine coronatur: & in spiritali conuersatione ac proposito sancto, nemo sine luctamine potest immarcessibilem coronam accipere, vitæq; æternæ hæres euadere. Nam scammati atque palæstræ similis est mundus iste. Semper ergo perfecti quique ac robusti athletæ cum summa alacritate & sine aliquo metu inueniuntur in scammate: timidi verò ac pusillanimes antequam decertare incipiunt, diffugiūt; & propter suam segnitiem atque ignauiam immensam, nullatenus in scammate colluctari E ac desudare contendunt. Scamma autem, fratres dilectissimi, medius est locus, in quo Athletæ luctantur. Sic igitur perfecti luctatores & continentissimi Monachi decertant, habentes semper præ oculis amœnitatem paradisi, & expectātes bonis atque delitijs ipsius omnibus perfrui, in immortali seculo, ac lumine sempiterno.

SCAMMA.

Cupis in agone ac luctamine decertare & victor euadere? Indue te armatura Dei, sicut vestimento. Indue te virtutibus animæ: quibus indutus, eas caue exuas, sed ijs munitus assiduè in certamen prodi. Fuge vinum quasi venenum, ne ebrietate vincaris, & virtutibus nuderis: sicut antiquus ille vir iustus suis nudatus est vestibus. Nosti ne potentiam vini? Si minus nosti, ausculta, & ego tibi indicabo:

Ebrietas vt fugienda.

Genes. 6. Noë vir iustus, sanctus, atque perfectus in generatione illa, quæ sibi ipsi pernicies extitit, qui & à Deo meruit de pietate sua commendari atque laudari, dum ad eum dixit: Te solum vidi iustum in hac generatione corrupta. Iustus igitur hic, qui inundationes aquarum vicerat tempore diluuij, à modico postea vino deuictus est dormiens. Aquæ infinitæ non potuerāt vincere ipsum: vinum autem vile inter dormiendum iusti viri corpus nudauit, qui postea pater ac princeps generationum fuit. Vis rursum vini etiam Loth iustum in somno virtute continentiæ spoliauit, vt contra naturam cum suis filiabus se turpiter fœtideque misceret: atque adeò eneruatione atque inebriatione vini in profundissimum demersus est somnū, ac penè in eo sepultus: vt quid fecisset, postea euigilans ignoraret. Si ergo sanctis & magnis iustisque viris vini potentia non pepercit: quanto magis te vilem atque imbecillum, si ebrietati te dederis, superabit? Semper adolescentia & iuuentus sibi timeat à vino: quoniam ex vino spiritalis oculus excœcatur, iniquitas multiplicatur, ignisque prauæ concupiscentiæ continuò in ipso accenditur: mollescit virtus animæ, cogitatio vitæ æternæ aboletur; vincitur anima inuisibiliter, delinquitque facillimè: fugatur ab ea cælestis gratia; sanctimoniam dico, atque virginitatem animæ. Quanto enim tempore fuerit templum corporis nostri sanctum ac mundum, Deus excelsus in eo habitat: si autem corruptum fuerit atque pollutum, illicò sanctus & immaculatus Dominus templum illud deserit: & pro ineffabili lumine cælesti, habitare in eo incipit obscuritas impurissimi dæmonis, subintrantq; concupiscentiæ prauæ ac sordidæ, quæ miseram animam crebrò insanire faciunt, & peccare in sermone. Quis igitur hæc audiens, nō subitò in lachrymas resoluatur, ac præsertim si in corde secum meditatus fuerit, quòd Deus sanctus suum templum repulerit, & concupiscentiæ malæ ac passiones ignominiosæ iam habitent in eo? intellexeritque quisnam illud deseruerit, & quis successerit; vnde ceciderit, & quò deuenerit; à quo separatus sit, & cui coniunctus? quomodo non illicò talis replebitur lachrymis, & plorans ac lugēs intra semetipsum dicet: Cur sic vnico temporis momento ab improba cogitatione victus atque prostratus sum; & agonem ac certamen gloriosum effugi, nec victoriæ triumphum merui? Sic & in die retributionis erit: cùm enim illic molles & dissoluti, peccatores & impij conspexerint sanctos ac iustos in gaudio magno & lætitia sempiterna constitutos; & alios quidem in paradiso delitiarum, alios in regno degentes: se verò viderint igni inextinguibili ac tenebris exterioribus adiudicatos: tunc fortiter ingemiscent, & superfluis lachrymis plorabunt amarè; quia detinet ipsos pœnitentia ac dolor inutilis, & necessitas pœnarum immensa. Quapropter hortor & obsecro vos, fratres mei dilectissimi, vt semper imitari satagatis sanctos illos atque perfectos, & inculpatæ vitæ Patres nostros, qui optimè viuēdo sancta puraq; semper templa immaculatissimi Domini fuerunt. Horū conuersationem diligite: horum exempla sectamini. Desiderate ieiunium, animæ dico puritatem ac castitatem. desiderate orationes, quæ sunt familiaria cum Deo colloquia. Omnis quippe sancta & pura Oratio, confabulatio cum Deo est. Orationes porrò perfectè desiderantium ac diligentium Deum, cum magna exultatione atque fiducia in cælum ascendunt. Angeli etiā & Archangeli cum gaudio occurrunt eis, & suscipientes eas, vsque ad thronum gloriæ Sancti Dei perducunt. Tunc enim maximè gloriantur atque lætantur Angeli, cùm purissimas Sanctorum orationes coram Deo obtulerunt. Studeamus igitur fratres, imitatores institutionis vitæ sanctorum Patrum fieri. Ambula frater in vijs illorum, & viue sicut illi vixerunt. Continentiæ virtutem excole, sicut & illi, mente, spiritu, & corpore. Continens ac temperans esto in habitu, in cibo, & potu. Continentia tibi sit in lingua, in aspectu, in cogitatione, ac risu: vt athleta pietatis perfectus in omnibus demonstreris. Attende tibi ipsi frater charissime, ne in tuis orationibus extollaris, & huc illucque mente euageris: sed cùm precaturus ad Deum accesseris, magno cum timore ac desiderio coram ipso consistas. Disrumpe atque euelle ex corde tuo cuncta vincula cogitationum terrenæ sollicitudinis. Esto per omnia velut cælestis Angelus in Oratione; & viriliter in agone decerta, vt oratio tua sit sancta ac munda, impolluta & immaculata: vt cùm illam sursum ascendere, sibique appropinquare viderint portæ cælestes, vltrò confestim aperiantur ei, &

Margin notes: Genes. 7. — Genes. 9. — Genes. 19. — Vini immodicè sumpti damna. — NOTA. — ADHORTATIO GRAVIS. — Oratio, vt cum Deo sit confabulatio. — In Oratione, vt quis se componere debeat. — Eccles. 35.

Section letters: A, B, C, D, E

A ri, & Angeli cum lætitia occurrant, & ad thronum vsque benedicti Patris eam perducant. Sic ergo semper charissime, esto orationis tempore Deo coniunctus, vt Cherubim ac Seraphim, qui permanent in ministerio Dei.

Meditare mi frater hæc verba, eaque iugiter cum timore ac gaudio ex affectu cordis dulciter decanta: quia cibum spiritalem animæ subministrant, & ab amaritudine eam sua semper dulcedine liberant, ponderibusque sollicitudinum rerum terrenarum exonerant. Omnia quæ audisti, mente sollicita seruare contende, vt in sensibus ac cogitationibus tuis requiescat Deus, inueniasque fiduciam in hora illa terribili atque tremenda, quando venerit Dominus reddere vnicuique secundùm opera sua. Rom. 2. & Apoc. 22.

Indulgete modicum infirmitati meæ, fratres charissimi: nam velut infirmissimum B me æstimo, quòd in die ac hora illa omnis spiritus contremiscat. Cæterùm gratia Saluatoris confortat & lætificat corda Sanctorum, cùm rapiuntur in nubibus obuiam Christo Domino in aëra. 1. Thess. 4. Ego verò, & qui mei sunt similes, desidiosi ac pigri, remanebimus super terram, & non facilè ad cælestia cōscendemus Quid poterit nobis prodesse mundus fratres mei dilectissimi, quòd eius curis atque sollicitudinibus adeò ligamur? aut quid lucri consequemur ex nimio cultu vestimentorum, & pomposo elationis amictu; nisi ignem inextinguibilem? aut quid acquiremus ex nimio studio escarū ac cura ventris; nisi supplicia æterna? NOTA. Agnoscite igitur, agnoscite fratres, quia nisi hic *totis viribus agonizantes atque certantes, victoriæ triumphum promeruerimus; pœnitentiā ibi in secula seculorū agemus. *al. per gratiam Dei totis viribus agonizantes, &c. Cur ergo fratres mei, hîc iam negligimus? cur desidia occupamur? Cur nos ipsos in occursum Domini non præparamus? Ecce enim dies appropinquat: ecce C mundus vniuersus ad occasum iam properat. Cur non cunctas concupiscentiarū illecebras, & graues peccatorum sarcinas à nobis reijcimus? Nescitis quia arcta est via, & porta angusta, quæ ducit ad vitam, & peccatorum ac diuitiarū sarcinis prægrauatos non sinit *intrare per eam? Matth. 7. *al. transire. Illos enim porta illa diligit atque amplectitur, qui diuitijs extenuati sunt, & voluntaria paupertate afflicti, semper in vigilijs & ieiunijs, atque humilitate per omne tempus vitæ suæ conuersati sunt; ac seipsos præparârunt, vt immortalem videant sponsum, & possideant regna cælorum. Ecce charissimi, iam ostium paradisi nos vocat: iam crebro nos sono hortatur, ac dicit: Priusquam claudar, vnusquisque vestrum velociter properet, atque ingrediens, in æternum cum Christo Domino regnet. Ecce mater nostra Hierusalem cum magno affectu ad nos clamat, & dicit: Venite filij mei dilectissimi; venite ad me. Galat. 4. Dilatetur numerus vester in me, & in thalamo immortalis sponsi magnificentur D chori vestri cum Angelis sanctis. Videam vos in gloria, & pulchritudine, ac decore: videam vos in lętitia, & exultatione, & gaudio. Diligite me filij mei, sicut & ego vos diligo. Nihil possideatis in terra: nihil solliciti sitis. Matth. 6. Ecce iam sponsus vester paratus est, vt procedat, & veniat in nubibus cæli, & in gloria Patris sui benedicti. Matth. 25. Tunc vnumquemque vestrum sigillatim suo vocabit nomine; & ordinabit eum in officio suo, quo pro suis meritis atque laboribus dignus extiterit. Nam in studio vestro atque vigilantia, Angeli & Archangeli, omnesque Virtutes cælorum exultant: sicut & in negligentia vestra atque torpore inimicus cum satellitibus suis tripudiat. Festinate ergo filij mei, festinate: vt ego de vobis, vosque de me gaudeatis in secula seculorum. Procidens adoro, & obsecro te Christe Fili Dei viui: Precatio. præsta mihi, & omnibus diligentibus te; vt videre mereamur regnum tuum cæleste, E possideamusque illud cum omnibus Sanctis tuis. Nam si in hoc breui vitæ tempore neglexerimus, nullam omnino excusationem habebimus, quam pro nostris erratis atque offensionibus obtendere poterimus. Dominus noster de cælo in terram descendens, omnia condonauit nobis; debita nostra dimittens, & vitam æternam nobis contribuens. Rom. 8. Matth. 6. Nam cùm inimici essemus, reconciliauit nos Deo per mortem suam. Rom. 5. Ephes. 2. Terreni eramus, & cælestes effecti sumus: mortales, & immortalitatem accepimus: filij tenebrarum, & filij lucis facti sumus: captiui, & redempti sumus: perditi, & inuenit nos: serui peccati, & liberauit nos; pauperes, & diuites effecti: infirmi, & sanati sumus: odibiles, & dilecti sumus: iniusti, & iustificati sumus: non misericordiam consecuti, & misericordiam consecuti sumus: peccatores, & saluauit nos: dispersi, & congregauit nos: nudi, & cooperuit nos: filij hominum, Oseæ 2. Rom. 9.

Rom. 8. minum, & facti sumus filij Dei: hæredes, & cohæredes vnigeniti Filij eius. Ecce A omnia ista nobis Deus donauit, priusquam quæreremus aut inueniremus eum. Irrisionem ergo malam, aut exprobrationem frater, ne cor tuum aliquando suscipiat: neque eum, qui pro peccatis pœnitentiam agit, despicias. Ne irrideas fratrem tuum ieiunantem: & eum, qui ieiunare non potest, ne confundas. Alijs importunum ne te præbeas: & sic omnibus opportunus & vtilis esse poteris. Increpa, sed in mansuetudine perseuera. propter penuriam verò, ne despicabilem

TIMOR DEI. nimium te reddas. Timenti Deum, reuela mysteria eius: ab eo autem qui timorem Dei non habet, sed superbiæ atque elationi seipsum subiecerit, prorsus caueto. Aduersus abstinentem ne dixeris aliquid mali, nec audieris: neque aduersus eum, qui tuus esse putatur inimicus. Hoc porrò præ omnibus stude, vt nullum habeas inimicum nisi diabolum, eiusque ministros. Cum homine iniquo & doloso ne habitaueris, & cum maledico ne colloquaris: ne det inhonorationem animæ tuæ. A detractione & supplantatione fratris te abstine: & ab eo qui supplantare B alterum conatur, attende. Hæc Monachi attendant, qui pia cælesti iugo colla submiserunt. Hæc discipuli Christi custodiant: his monitis sine intermissione in-

* al. exempla. tendant. Decet enim eos Magistri sui Christi imitatores existere. *Exemplar institutionis nostræ, charissimi, sumamus à Christo: qui cùm diues esset, pro nobis

2. Cor. 8. Philip. 2. Matth. 8. Ioan. 14. pauper factus est: excelsus & æqualis Patri, semetipsum humiliauit: & super cælos habitans, in terris non habebat vbi vel caput suum reclinaret. Factus es mihi, Christe Saluator, dux viæ & vitæ, quæ ducit ad Patrem. Mansiones eius gratiæ sunt: fines autem eius, regna cælorum sunt. Factus es mihi ô dominator Domine, Fili Dei viui, fons vitæ, ex quo dona tua hauriam, & te sine intermissione diligens collaudem. Facta est gratia tua in corde famuli tui lumen & gaudium, & dul- C

Psalm 18. & Eccl. 24. cis ori meo super mel & fauum. Facta est gratia tua in anima serui tui, quasi thesaurus, ineffabiles mihi diuitias tribuens, & paupertatem atque miseriam à me longè expellens. Facta est gratia tua seruo tuo refugium & virtus, gloriatio & protectio, & esca spiritalis suauitate & lumine plena. Quomodo possum silere, ô Domine, de illa multitudine dulcedinis charitatis tuæ, & gratiæ, quæ os meum licet indignissimi hominis & peccatoris aperuit? Aut quo pacto sustinebit lingua mea, vt non te singulis horis atque momentis datorem vitæ glori-

Inundationes gratiæ. ficet? Aut quomodo rursus potero inundationes gratiæ tuæ excludere, quæ iugiter fluunt in pectore humilitatis meæ, plenæ dulcedine & omni gratia spiritali? Psallam glorioso nomini tuo Domine Rex cælorum, qui mihi tribuisti dona tua

* al. magnifico. cælestia. Magnifico gratiam tuam, Christe redemptor meus. Cùm enim te * glorifico, ego ipse magnificor abs te. Non cessabit lingua mea collaudare virtutem D atque potentiam tuam. Non cessabit cithara mea personare spiritalia cantica tua. Desiderium tuum attraxit me post te Christe, gloriatio vitæ meæ. Gratia tua dulcedinem mihi præstitit, ad sequendum te, spes mea. Efficiatur cor meum terra

Matth. 13. bona ad suscipiendum sanctum semen tuum. Irroret illud gratia tua rore vitæ æternæ. Demetat bonitas tua manipulum bonum de agro pectoris mei, vel compunctionem, adorationem, vel sanctificationem: cuiusmodi semper tibi sunt gratissima. Conuerte animam meam in requiem delitiarum paradisi. Tu ouem

Matth. 18. Lucæ 15. illam errantem requisiuisti, & inuentam tuis humeris sustulisti: & hanc indignissimam animam meam ad te manibus tuis pertrahe, eamque offer benedicto & immortali Patri tuo, coram Angelis & Archangelis, Cherubim & Seraphim: vt delitijs paradisi perfruens, cum omnibus Sanctis dicam: Gloria Patri E immortali. Gloria Filio immortali. Gloria Spiritui sancto immortali, in omnia secula seculorum. AMEN.

EIVS-

A

EIVSDEM

SANCTI PATRIS NOSTRI EPHRÆM SYRI,

Sermo Asceticus, & exhortatorius, ad Fratres.

Eiusdē Adhortationes, ad Fratres. Benedic Pater.

B

Eodem Gerardo Voßio Interprete, & Scholiaste.

FRatres, adsuescamus benedictionibus: vt benedictiones possideamus Iudæi à gente peruersa procedentes, * Deicidæ euaserunt: Et nos si fuerimus maledici, erimus quoque diffamatores. Non subitò morbi reddūtur incurabiles: sed malum capientes principium, ex negligentia, etiam ad infinitam miseriam proserpunt. Et passiōnes in anima, ex minima caussa generantur; & non exterminatæ, infinitam quamdam pariunt rerum diuinarum propriæque salutis despicientiam. Cernis in ære næuum * viridem, rubiginemque quemadmodum in profundū deprimatur, atq; altius penetret? Intelligis quid efficiat in anima passio neglecta? Nisi eraseris rubiginem, non auferes maculam: Et nisi carnis naturam attriueris, C fugare passiones non poteris. Quemadmodum æri cognata est rubigo: itá etiam passiones roborantur aduersus naturam. Si quis ferrū tergat * ac poliat, antequā rubiginem contrahat; nihil est deinde cur metuat. Et si quis virtutibus animam vestiat ac ornet: non se inani labore franget, neque occultam iniuriam sustinebit. Poterit quispiam etiam post rubiginem, vas æneum curare: sed tamen non absq; labore ac detrimento. Nam quo tempore se ad copias & opes parandas exercere potuisset, in curando peccatō, cogitur occupari. Et anima retardatur, ac * ducitur, vt ægritudinem auferat; quæ res maximas lucrari potuisset. Si æs negligatur; etiam serius expurgabitur, & iam rubiginem contrahet. & posteaquam rubigine amissa resplenduerit, periculo furum exponetur: anima quoq; si se ipsa in virtutis exercitio negligat, facilè capietur. Ferrū operimenti instar obscurat splendorē; & si viuo candentiq; adijciatur æri, plurimum ad vsum valebit: si autē bene iunctū non fuerit, quia debile efficitur instrumentū, citius à iam corrupto * dissoluitur. D Sic quoq; anima, si corruptæ nunc virtuti inhæreat; confusionē sustinebit, & corruptionē à confusione. AEris instar est natura humana, multa cura indigens. Eam si illustrare nolueris; hoc age, ne saltem * despicias temperamentum. Quòd si ferrum humidū ac molle reliqueris; detrimentum patietur. Naturamq; si humidam reddideris; iam locum corruptioni parasti. Quin & Saluator affirmat, spiritus immundos humiditatem requirere. Et Apostolus: Carnis, inquit, curam ne feceritis, in desiderijs. Vnde scilicet palam fit; humiditatē, animæ caussam existere desideriorum carnis. Ipsumq; Euangeliū interpretatur dictū Apostoli: Veniens, inquit, spiritus immundus, inuenit hominem mundatū, & scopis purgatū. Nonne mundities corporis, desideria ipsi animæ conciliat? Perambulauit per loca inaquosa E immundus spiritus; & quia cognouit semen suum deficere, nisi funderetur in humidum locū, veniens in eo seminauit, & postremò veniēs in ipso permansit: cùm scilicet post sedem mutatam rediens, inuenit semen protulisse * fructum. Si enim fructum non fecisset mollis homo, vt qui non haberet quid comederet, in ipso nō commoraretur. Quomodo autē comedat, & nutriatur immundus spiritus, discere debemus. Dicit Dominus suum cibum esse, facere voluntatem Patris sui. Ita & inimicus, à faciente voluntatem ipsius, nutritur. Voluntas Dei, est fides * quæ ad bona opera perducit: Igitur inimici voluntas est infidelitas. Dei voluntas, virtutes sunt * bonarum actionū: at Diaboli, contraria omnia. Si quis ergo voluntatem eius fecerit, cibat ipsum. Sed amplius adhuc vobis quod dico clarum reddam de vtriusque voluntate. Quomodo Christus cibus fiat ob salutem Samaritanæ, ipse

dixit

Sermo vtilis, & doctrina plenus.

* θεοκτόνοι

Passiones in anima citò euellendæ.

* ἰὸν χλωρὸν

Comparat ferri rubiginem, cū animi passione.

* γανώσῃ.

* in Græc. ἄγεται al. ἄχθεται .i. tristatur, dolet, &c.

Græca hic intricata sunt, & obscura.

* al. destruitur.

AEri comparatur natura humana.

* μὴ περιφρόνεις τὴν μίξιν.

Matth. 12. Lucæ 11. Rom. 13. Galat 5. & 1 Pet. 2. & Matth. 12. Lucæ 11. Ibidem.

Græca hic intricata sunt, & mutila, sententiam tamen reddidimus.

* καρποφορῆσαι.

Ioannis 4.

* εἰς τὸ ἀγαθὸν ἔργον

* al. sunt bonæ operationes.

Iohan.4. dixit Discipulis, quòd comederit, & voluntatem Patris sui perfecerit. Si quis igitur saluet animam, cibat Deum. Sic si quis animam perdat, pascit diabolum. Quæ ergo sit satio inimici, & quæ eius peregrinatio, & accessus, perspiciamus; & cur * primùm repulsus, nouissimè remanserit. Rursus ex Sacris Scripturis hoc vobis prouerbium demonstrabitur, ad confirmandam * fidem. Si quis perfectus fuerit in Sanctitate, templum Dei est, sicut ait Apostolus: Ita quoque in impietate, si perfectus quispiam existat; domus diaboli efficitur, qui in eo requiescit. Igitur seminat primùm in imperfectis, & recedit; ac post tempus videt, numquid perfecti euaserint: & sic in ijs remanet. Porrò differentia perfectionis, rursus ex pia comparabitur doctrina: Nam quemadmodum qui animas saluant, perfecti sunt apud Deum: sic & qui deperdunt eas, apud diabolum. Dicit Euangelium, secundùm quam similitudinem perfecti sint, siquidem ad Discipulos: Estote perfecti, inquit, sicut & Pater vester cælestis perfectus est: quoniam animas saluat & corpora. Supra corpora quidem oriri facit solem, & dat pluuiam: Animabus autem legem tribuit, & scientiam; tolerans vt corrigantur. Numquid de inimico reperimus dictum in Scripturis Prouerbium? Immò ipsum de eo affirmat Euangelium, quòd ab initio diabolus homicida erat. Si quis ergo occidit animas: iam perfectus euasit, secundùm diabolum. Sed consentaneum fuerit iam dicere, quinam in eo perfecti euaserint? Pharisæi videlicet. Ipse enim de ijs asserit Christus, quòd patrem habeant diabolum. Multas quippe illi occiderunt animas, perfidiam in Deũ & Christum docentes. Ego verò ostendam, etiam * ab eis ipsum fuisse diabolum superatum: nam non solùm docuerunt, sed etiam coegerunt facere malum. Si quis enim credidisset in Christum, extra Synagogam pellebatur, vt inimici perfectionẽ tollerent superarentque. Ille enim per timorem cogit recedere à Deo: nam mortem comminatur, multosque à pietate diuellit. Seminat & Deus, verùm in aridis desertisque corporibus: quoniam cælestia per incorruptionem augent. Non primum corrumpit, & corrumpitur semen Dei: sed in ariditate imminutum crescit. Igitur quis sit locus aridus, nouimus: quid enim est, nisi * incorruptio, seu pudicitia. In castis ac continentibus corporibus, augetur semen eius: eò quòd in carne * numquam coniunctionem agat, sed in anima. At quomodo istud? rursus expendamus Euangelium: Animam enim, inquit, nemo occidere potest. Quare huius seculi bonis non indiget: verùm potest cùm non egeat, incorrupta permanere. cibum enim ad corporis duntaxat subsistentiam atque * sustentationem capit. Quando igitur non se ipsa submiserit corpori, sed ipsum sibi subiecerit, incorruptum semen Dei suscipiens: etiam corpus efficit, vt quasi lumine, reddatur incorruptionis particeps, efficiaturque aridum in augmentum gracilitatis. Nam sicut *accessiones rerum corporearum, crassitudinem augent: ita crassitudinis imminutio, augmentum fit extenuationis; eademque attenuatio si crescat etiam atque etiam, carnem tandem efficit quodammodo atque transformat in spiritum: atq; ita caro cum spiritu copulatur & vnitur, incorruptionis fructum proferens, perfectaque redditur ad suscipiendum Deum. Dicit quoque Euangelium, de mansione Christi in perfectis loquens: Ego, inquit, & Pater meus veniemus: & mansionẽ apud eum faciemus. Sed *fortasse adhuc idem probari vobis, & confirmari cupitis; an corruptibilis caro incorruptioni commisceri queat: oportebitque nos ista rursum breuiter percurrere, nec grauatè id fecero. Si enim ostensum est, animam esse immortalem: perspicuum est, eamdem quoque incorruptibilẽ esse. At quemadmodum humidorum corporum permixtione, redditur carnalis: sic etiam corpus per incorruptibilitatem animæ, diuino vnitum semini, efficitur spiritale. Idcircò & Paulus internoscebat spiritales, & carnales homines. Nouerat etiã quòd carnales animam haberent, & corpora spiritales. Verùm per * temperamentum atque imperium pluriũ, nomina præstantiorum vniuerso attribuit homini: adeò vt si caro * superauerit, carnalis sit homo ille: sin vicerit anima, spiritalis. Et alibi hæc ipsa demonstrans: Caro, inquir, resistit spiritui, & spiritus carni: vt non quæ velint, faciant. Cæterùm, Euangelium quæstionem dirimit, affirmans violentorum esse regnum cæleste. Cogit enim spiritus naturam in diuiniora: * quando à carne natura trahitur ad terrena. Violentia, eius est bellum. Nam duobus accidit modis: In incipientibus quidem, vt non commisceantur carni: in perfectis verò, vt &

Marginalia:
- *al. cur primũ seminans recessit, postremò autem remanserit.
- * εἰς πίστιν.
- Matth. 5.
- Ibidem.
- Iohan.8.
- Ibidem.
- ὅτι καὶ ὑπερέβαλον.
- Locus mutilus, & perobscurus in Græco.
- Vide Scholia.
- * ἀφθαρσία.
- * οὐκ ἀεί, pro οὐδέποτε.
- Matth.10.
- * al. pro (ὑπόστασιν .i. subsistentiam, seu sustẽtationem) hic est, χρείαν .i. necessitatem.
- * προσθήκαι.
- Iohan.14.15.
- * ἀλλὰ τάχα.
- Anima quo pacto carnalis reddatur, & spiritalis.
- 1.Cor.2.15.
- * al. commixtionem.
- ἐὰν κρατήσῃ.
- NOTA.
- Galat.5.
- Matth.11.
- * al. & natura animam trahit ad terrena.

A vt & carnem ipsam efficiant spiritalem. Propterea in principio dat semen; & in fine, post augmentum, vinum & escam perfectos efficit, quemadmodũ de contrarijs diximus. Quo pacto autem cibus & potus Dei efficiamur, ipse dicit: Ego, inquiens, sum vitis, & vos palmites. Apostolus quoque ad Corinthios ait: Dei agricultura estis, Dei ædificatio estis. Et hoc dixit ad incipientes: ad perfectos verò quid? * Cuius, inquit, domus sumus nos. Si initium igitur * subsistentiæ, stabile ad extremum vsque seruauerimus: in aridis sanè corporibus, etiam semen incorruptibilitatis coalescet. Non enim icci rco caro spiritui resistit, quòd natura subijci & parere non possit: sed ex concupiscentia, & impetu voluntatis. Nam si caput in homine, est anima immortalis: non facit iniuriam homini Deus, cùm ad incorruptionem adhortatur illum. nullamque vim affert mixtæ naturæ: sed ad

Allusio ad 1.Cor.3.
Ioan.15.
1.Cor 3.
Ibidem.
* al. Dei.
* τῆς ὑποστάσεως.
Istud piè intelligendũ de consensu in peccatũ, qui pendet ἐκ τῆς προαιρέσεως καὶ αὐτεξουσίου, id est, ex voluntate libera, &c.

B incorruptionem ac pudicitiam colendam hortatur, qua caro tamquam ancilla, quæ per peccatum corrumpitur, præseruatur. Quemadmodum enim in fornace ignis, æs figuram ignis capit & formam: ita etiam corpus spiritui efficitur simile, & cum illo quodammodo conformatur, si cum pudicitia atque incorruptione iungatur. Idemque æs cùm funditur, fimo simile redditur; & terræ, cùm cinere aspergitur; rubiginique cùm situ carieque corrumpitur: Ita quoque caro si perturbationibus demergatur. Volo autem vobis de violentia Sanctorum commemorare: quomodo per eam, Regnum cælorum percipiant. Carnis natura quietem postulat: Ipsi verò contritionem potius sibi * assumunt vendicantque afflicti, lætantur: & cùm minus valent corpore, se ipsi non curant. Natura delectatur gloria: at ipsi gaudent, maledictis lacessiti. Cumque ipsi alijs benignè fecerint, id cælant; pietatemque exercentes, latere student. Natura carnis comedere optat: ipsi autem ieiunijs eam * consumunt, exercitijsque pijs tabefaciunt. Natura placi-

Sanctorum exercitia, labores, vigiliæ, atque pressuræ
* ἀντιλαμβάνονται.
* al. pro καταξαίνουσι, consumunt, est κατατείνουσι, premunt, atterunt, frangunt: sed prior hic lectio accommodatior.

C dè ad nuptias fertur: at ipsi cõtinentiæ fræno eam cohibẽt, ac caussas occasionesq; peccatorum remouent. Facultates ac opes consectatur natura: at Sancti etiam iniuria affecti, patientes sunt atque longanimes. Omnem igitur propè dicam, carnis vitam respuunt. hoc enim est: Tolle crucem tuam, & sequere me. Ob id etiam scribit Apostolus: Mortificate membra vestra, quæ sunt super terrã: quoniam per piam ac religiosam ista fieri queunt violentiam. Nemo occidit quemquam cum misericordia: sed qui vult mortificare carnalia, vim sibi affert, inquit. Verùm quænam sunt membra super terram? Non enim diuinum arguit opificiũ. Neque dixit, mortificate membra corporis: sed quæ sunt super terram. cuiusmodi sunt, fornicatio, inuidia, fraus, malitia, auaritia, & eiusmodi. Omnia enim iam dicta, per ea quæ sunt super terram, fiunt. quòd in ijs quamdam caro affinitatem

Matth.10.16.
Mat.8.15.
Luc.9 14.23.
Coloss.3.
Mortificanda membra, quæ sunt super terram.

D habeat: propter diuitias enim, iniuriæ: propter gloriam, inuidiæ; propter amorem sui ipsius, dolus; propter delitias, fornicatio. Quare in huiusmodi rebus deprehẽditur, & agnoscitur homo carnalis: qui in rebus naturalibus, ad ea quæ sunt præter naturam progreditur. Cumque ad peccatum natura sit procliuis, rapitur ipsa à rerum sufficientia ad insatiabilitatem, à potatione ad ebrietatem, à nuptijs ad fornicationem, à iusto ad iniquum, & à charitate ad * confusam quamdam vilemque familiaritatem, & ad hospitalitatem repellendam ac violandam. Huic igitur naturæ vis afferenda: vt rectè instituta, plusquam par est, sibi vsurpare non possit. Oportet mortificare naturam: ne terrenis institutis ac legibus obsequi valeat. Quoniam & Saluator ait, melius esse vno pede aut vna manu certantem, peruenire ad cæleste regnum: quàm duas manus aut duos pedes habentem, mitti in ignem æternum. Non quidem omnino membra quæ fecit ipse, abscindenda man-

Exemplis probantur dicta.
Natura ad peccatum procliuis.
πρὸ τὸ χυδαῖον.
Natura vt mortificanda.
Matth.18.
Marc.9.

E dauit: verùm vt discamus naturam non habere caussam peccati. Mortificetur manus, & excæcetur * oculus tuus: vt cùm ad cædem nequeat cooperari manus, non faciat aliud malum. Facilè persuadere licet amicis non insidiantibus, nisi cõgrediamur cum insidiatoribus. Non prohibuit Scriptura liberos legittimè * gignere, atque suscipere: sed eos * occidere. Assidua enim copula omnem mentis tranquillitatem impedit, bella suscitat, cœdes docet, dolos & * indignationes suggerit. Intelligite quæ dico, ne multis digressionibus vtamur: ipse quod satis sit, præcepit. At dixit: quòd vidua quæ in delitijs est, viuens mortua sit. Ipse docuit cum externis honestè versandum: sed carnis prudentiam facere vetuit, ad mundi complacentiam. Non aduersatur necessario rerum vsui, voluntaria paupertas: sufficit

* al. mens tua.
* τεκνογονῆσαι.
* τεκνοκτονῆσαι.
* al. æmulationes.
1.Tim.5.6.
Ibidem.

Matth. 6. 1.Cor 9.

enim diei malitia sua. Nec contrariatur crux cibo: quòd qui in agone contendit, ab omnibus se abstineat. Non aduersatur nuptijs, violentia & mortificatio naturæ: quoniam mortem ex fornicatione manantem tollit. Nuptiæ officina sunt vitæ: at fornicatio mortis, quòd filiorum propagationem corrumpat. Mortuum igitur peccatum efficere, quod occidit; non est cuiuscumque violentiæ, sed sufficientis & exquisitæ. Intelligite virtutem Euangelij: quo pacto in homine mortuo, velit vincere ac mortificare peccatum; & in morte carnis, perimere mortẽ animæ. Studet in corpore infirmo passionum impetum euertere Hortatur vim inferre naturæ, ne mortalitatis violentiam sustineat. Docet mortis partem contemnere, ne immortalitatis caput deperdat. Ex sententia virorum sapientum, nos agere admonet: vt quod * corrumpit, nos destruamus. Dumque ab alijs non sustinemus; voluntarijs nos pœnis carnem edomare cupit, eamque per ieiunia corrumpere: ne peccando, ipsam perdamus, in corruptione. Carnem nostram atteramus: * vt in se voluntatem Dei admittat. Nam & medici, asperioribus locis atque tumoribus laborantes, vel exsiccant, vel * suppurant, aut adurunt, & sic curant. Corruptio peccati, in perditionem vergit, cùm occultè in profundum prorepens, incurabilem reddit * suppurationem naturæ. Parua esse videtur, & fit infinita: quoniam instar fermenti, à calce ad caput vsque se diffundit. Vnius * generis ac formæ, corruptio putatur: sed vim continet multiplicem. In escis corrumpit, dum corpus impinguat. Nam sicut infirmitas immutat corpus: ita quoque non sinunt delitiæ eum qui ipsis indulget, agnoscere naturæ legem violari delitijs. Corruptio est quoque gracilitas, quæ ex delitijs nascitur: quoniam carnes corruptibiles addit. Corrumpit quoque per * cupiditatem, peccatum: quia in mortem, sollicitũ esse docet; corpus conficit domatque laboribus, & animam malitia contaminat. Corrumpit quoque * ambitione: quoniam inuidiam & odium in proximos suadet. Corrumpit etiam in virtute: quoniam per eam vanè gloriari docet. Corrumpit & in occultantibus virtutem: quoniam ad contemptum incitat: & ex præclaris virtutibus introducit, quæ in morbis animi videntur minima, quibus totam postea eorũ naturam labefactat. Laqueos in ijs quæ à nobis geruntur constituit: quoniam ex consuetudine habitum nobis generat pestiferum, quo * alas configimus, virtutes dico, in passione licet exigua, per assuefactionem: neque solùm alas ac pennas, sed & corpus ac animam damno ignominiaque afficimus. Acriter attendamus ad astutiam eius: ne tamquam insipientibus nobis illudat. Caueamus eius insidias; quoniam per eas aduersum nos decertat: ne dum nos velut ex omni parte securos ducimus, ipse sibi ingrediendi locum inueniat. Si enim tamquam leonem firma murorum communitione, ipsum arceamus: tamquam canis efficitur; vt propter vilitatem, eum minimè deuitemus. Si vt canem excludamus: volucris instar per fenestram ingreditur. Metuimus eum, dum aquilam se exhibet: & mox passerculus apparet. Eijcimus vt coruum: & velut * apis insilit. Cumq; in omnibus cognouerimus eum: tunc in culicem sese transformans, non exigua nos iniuria afficit. Culices recentia vina, mustumq; corrumpunt: quoniam illorũ multitudo sterquilinio commiscetur, sicut cum farina fermentũ; & sæpe mortiferũ, vel certè morbidum vinũ reddunt, si vel morticinijs insederint, aut venenata gustauerint. Talis quoque est quæ in paruis præualet consuetudo: nam animæ detrimentum affert, ad omnem draconis dispositionem. Talis est subtilitas inimici, inducens etiam ijs qui sibi videbantur securi, perniciem. Dicitque Ecclesiastes, muscas morientes perdere suauitatem vnguenti, vt Sancti quidem ipsius intelligant vilitatem, & impuritatem: negligentes autem, insidias ipsius atque subtilitates. In Regum quoque libris, Elias Deum Accaron, muscam Baal appellauit: Insidet enim in mentibus impiorum, tamquam in rufis & candentibus pascuis, hoc est, marcescentibus: exprimitque immundam actionem ipsorum, & vt ebullitionibus temulentiæ eorum delectetur. Patitur se Draco in muscam transformari: vt impietatis sanie miseros oblectet. Inter improbos versatur vt draco: at inter luxu diffluentes, vt musca. Perspicuum est igitur, eum inter securos culicem fieri, vt noceat. Vasa quidem communire, ne à muscis illudantur: animam verò non munitã relinquere, absurdum est. sicut & præter rationem existit, de rebus quæ sub sensus cadunt tuendis, sollicitos nos esse: at de mente munienda atque seruanda, non

Marginal notes:

* al. quod corrumpitur, vt sit adlusio ad Eph. 4. & 2. Cor 4.
* al. vt sanitatem recipiat.
* σήπουσιν
* τὴν σῆψιν
* μονειδὴς
Corruptionis vis multiplex.
* al. in auaritia.
* al. pro φιλοδοξίας est, κενοδοξίας .i. inani gloria.
* al. quo alas destruit, virtutes inquam, per modicas assuefactiones, in morbis animi, &c.
Variæ dæmonũ insidiæ, atque præstigiæ, & fallaciæ.
Ab Exemplis.
* al. & velut apis apparet, atque ingreditur.
A Simili.
Eccle. 10.
4. Reg. 1. iuxta LXX.
NOTA.

A non laborare. Iubet in Prouerbijs Sapientia, pigrum ad formicas ire: & ab ijs sapientiam addiscere. Monet & Euangelium, nos prudentes fieri sicut serpentes: neque enim illi captu sunt faciles, licet miserrimi. Pro columba Euangelica, apem nobis Prouerbium proponit: & pro Serpente, formicam. Videamus ergo vtilitatis gratia, ipsam similitudinem: Serpens serpit, & insidiatur multis: sed prouerbia, quia etiam subtilis Draco efficitur in perditionem, formicã eum appellant. Quando vt formica visus fuerit, ac vicerit: tunc Draconis audaciam assumit. quãdo verò vt serpens, & victus: formicæ humilitatem induit, ne ipsi noceatur. Sic quoque nos decet transfigurari: ne damnum ab insidijs eius patiamur. Serpit formica sicut serpens: sed pedes ipsius non ferunt corpus: verùm terram progressus directione apprehẽdunt. Escas terræ recondit: ne ab hyeme detrimentum accipiant. Semina recludit, quibus persistat, ne tempore necessitatis, sua esca destituatur; atq; hæc omnia etiam Serpens agit. Orandum quoque præcipit Euangelium, vt non fiat fuga nostra in hyeme vel Sabbatho. per hyemem, tempus necessitatis significans: per Sabbathum autem, ætatem senilem, quando vita nostra propter otium atque segnitiem, sabbathum efficitur. Operemur ergo æstate, quamdiu non vrget necessitas: vt habeamus quo viuere liceat in Sabbathum. Idemque, ad labores in diebus iuuentutis perferendos hortatur Salomon: antequam veniat tempus, de quo dicas: non mihi placet. Quæ est igitur necessitas, aut tentatio illa mutabilis; quæ ignorantiam prætexit? Est autem tentatio, de qua ait Dominus: Orate ne intretis in tentationem. Affirmatque Paulus, Dominum non passurum vos tentari, supra id quod potestis, ostendens non ad malum; sed ad bonum, Deum permittere tentationes, sciens nos eas superaturos. Permittit autem ad coronam: in succumbentibus verò non ipse tamquam Auctor concedit: sed vniuscuiusque volũtas & actio, caussa constituitur. Neq; nouit inimicus, Sanctos victuros: nam cùm sit peruersæ * voluntatis, non moliretur certamen victoriam reportaturis. Bonũ * enim spectaret: si sciret, & si * bonum spectat, cur cadentes euertit? neque erigit, ab actione peruersa desistens? Per illud ergo quo dicitur, orandum esse ne fiat fuga nostra hyeme: intelligimus duplicem contineri tentationem: vnam, quæ fit inquirendo & examinando: alteram verò, ex proposito ac voluntate persecutionis. Simileque est istud de Sabbatho: quoniam acerbum continet finem fugæ laborum, quos aut vltra vires subeundo, vehementer torquemur; aut non sufferendo, * errantes atque offendentes, magnum animæ detrimentum inferimus. Alterum ergo finem dicit infructuosum: quoniam in fuga citra fructum moriendo, mercedem æternam deperdimus. Videamus deinceps de Ape & colũba, an in ijs quoq; inuenire liceat similitudinem, sicut in serpente & formica. Magna quippe illis propter hyemem, est diligentia. Apis labores fertilitatis tempore fiunt. Columba communitatem amat, similiter & apes. Labor apis, cunctis est vtilis: & species columbæ, omnibus valde amabilis. Sicut apes, ita & columba absque dolo. Captu facilis est species columbæ serpentibus: similiterque apis, reptilibus. Illis sunt similes, qui cum simulatione viuunt: & istis qui in simplicitate. Ideoq; Ecclesiastes dicit: In die bono, aspice bonũ: & custodi innocentiam, vt videas æquitatem. Sed primùm dixit Dominus: Estote prudentes sicut serpẽtes, & simplices sicut columbæ: nam sequitur post tentationem requies. Hinc quoq; Dauid: Transiuimus, inquit, per ignem & aquã: & eduxisti nos in refrigeriũ. quin & post formicã, apis. Dicit etiã Paulus, primùm quidẽ carnalia, sicq; deinde iungit spiritalia. Post labores enim procreatur gloria. Dicitq; de ape, quòd cunctis sit expetibilis, & in æstimatione. Videris ergo, quòd in laboribus primùm exercitari oporteat, & per certamen coronari: vt sic diuina detur gratia perfrui? Acerbitatem laboris, dulcedo quietis excipit; & asperitatẽ vitæ, gaudiũ. Nisi odio habiti fuerimus sicut serpentes: quasi columbæ nõ reddemur amabiles. Nisi viles atque abiecti, formicarũ instar extiterimus: vt apes non erimus industrij. Primùm passus est Christus, ac velut serpens Moysis in ligno suspẽsus: & sic postea tamquam columba, è mortuis resurgẽs, euolauit ad cælestia. Primùm comedit lactucas agrestes paschæ: sicque resurgens, fauis se mellis refecit. Intelligite quæ dico fratres: quoniam si quis securus reddi velit, laborare debet; & postea fructũ laborũ percipiet. Si * ex paruis aberrare nolueritis; per labores discite à Patribus nostris. Estote filij obedientiæ, laborando; vt

Marginalia: Prouer. 6. — Matth. 10. — Similitudo elegans, & apposita. — Matth. 24. Marc. 13. — Per hyemem, & Sabbathum, quidnam? — Allusio ad verba Ecclesi. cap. 12. in initio. — Matth. 26. Lucæ 22. — 1. Cor. 10. — * κακοθελής — * καλοθελὴς — Matth. 24. — Tentatio duplex. — * σφαλλόμενοι. — Apis, & Colũbæ similitudo. — Ecclesi. 7. — Psalm. 36. — Matth. 10. — Psalm. 65. — Coloss. 3. — Ephes. 4. — Ioan. 3. — Num. 21. — Exod. 12. — Lucæ 24. — * al. à minoribus resilite.

patres euadatis, in requie. Laboribus intenti, ab improborum consuetudine non decipiemini; quoniam labor ægram peruersamque consuetudinem fugat. Dixi * ergo vobis: Nolite malis assuefieri moribus; ne in profundum malitiæ decidatis. Dixi etiam, quo pacto istud obtinere queatis: ne me vt medicum de morbis differentem, & de eorum cura experientiam non habentem, reprehendatis. Facite ergo, quæ decent promissiones vestras: vt Dei quoque promissionibus potiamini. In Christo Iesu Domino nostro, in secula seculorum. Amen.

* al. Dixi vobis absque (itaque seu ergo) &c. ac forte hic aptius.

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES.

SERMO *hic planè Asceticus est, & didacticus; ethicus quoque, ac pareneticus: Exercet enim Christi milites ad bellum cum inuisibili hoste viriliter suscipiendum, eumq́; armis spiritalibus debellandum, profligandum, ac superandum. Docet idem multa homini Christiano ad salutem necessaria. Exemplis, & comparationibus ac similitudinibus pulcherrimis accommodatè vtitur. Loca Scripturæ plura ad rem facientia incidenter adducit, quæ & breuiter docteq́; explanat. Multaque ad corruptos hominum mores corrigendos & emendandos faciunt proponit, moraliaq́; non pauca in medium hic affert. Hortatur ad studium & exercitium virtutum, bonorumq́; operum: vtq́; detectis ac cognitis varijs diaboli dolis atque insidijs, fortiter studeamus ipsi resistere, & nulla eius tela nequissima reformidare, nullisq́; pompis ac blandimentis Sathanicis vnquam assentiri, &c.*

Pasiones in anima, ex minima caussa generantur, &c.] *Docet passiones & affectiones prauas in anima facilè oboriri; & nisi citò exterminentur, infinitam quamdam rerum Diuinarum, propriæq́; salutis contemptionem parere: idq́; ipsa demonstrat experientia, exemplisq́; ac comparationibus consequenter hic adiectis res tota clarescit. Plura in eamdem sententiam sparsim sæpe alibi apud Ephræm inuenies: ex professo autem, Tomo primo in Serm. de Passionibus siue perturbationibus animi. cuius initium est:* Cupio exponere omnem meam acerbitatem, &c.] *ac in nostris ibidem Scholijs. nec non apud Dorotheum Abbat. in Serm.* Vt pasiones & morbosos affectus excidere oporteat, antequam in malū animæ habitum transeant, &c.

Ferrum, operimenti instar obscurat splendorem, &c.] *Græca in his, & nonnullis alijs postea sequentibus valde intricata sunt, & obscura, vt commoda apertaq́; sententia elici nequeat: in quibus tamen quantumuis intricatis & dubijs, ne dicam mutilis; vt Lectori quoquo modo satisfiat, sententiam vt potuimus magis menti Auctoris accommodatam reddidimus, meliora & clariora libenter daturi, quando alterius emendatioris Græci exemplaris copia nobis suppetet.*

Saluator affirmat, Spiritus immundos humiditatem inquirere, &c.] *Auctor hic volens ostendere, humiditatem (sicut paullo post dicit) animæ caussam existere desideriorum carnis, adducit doctrinam Christi ex Euangelio Matth. 12. sed magis Luca 11. vbi habetur:* Perambulauit per loca inaquosa immundus Spiritus, &c.]*in quibus & allusio & sententia hic Auctoris expendenda, & ex ipsiusmet verbis etiam sumenda atque intelligenda videtur. Vbi etiam ad rem faciunt, quæ alij Sancti Patres in eumdem Euangelij locum Lucæ 11. iam citatum, adducunt atque percensent, Ambrosius, Augustinus, Cyrillus, Beda, & alij, ad quos Lectorem remittimus.*

Seminat & Deus, verùm in aridis desertisque corporibus: quoniam cælestia per incorruptionem augent, &c.] *Vult dicere, quòd corpora arida, hoc est, pura ac casta, res calestes augeant, &c.] Nam ἀφθαρσία, incorruptionem & pudicitiam significat hoc loco, vt ex subiectis ac non multo post hic sequentibus patet, præsertim vbi dicit, corpus spiritui reddi simile, & cum illo quodammodo conformari si cum pudicitia atque incorruptione iungatur, &c.*]

Mortuum igitur peccatum efficere quod occidit, non est cuiuscumque violentiæ, &c.] *Alia lectio sic habet:* Non dixit Apostolus corpus esse necandum, sed peccatum; quod de medio tollere non est cuiuscumque violentiæ, sed ingentis & exquisitæ, &c.] *Fit autem hic allusio ad verba Apostoli, Coloss. 3.* Mortificate membra vestra, &c.] *Istud autem per piam ac religiosam fieri posse violentiam, antea efficaciter & copiosè atque accommodatè satis demonstrauit Auctor.*

Quin & post formicam, Apis.] *Prouerbium elegans est & accommodum, quo inter alia etiam significare hic videtur Auctor explicationem illius versiculi ex Psalmo 65. à se adducti:* Transiuimus per ignem & aquam, &c.] *Nam sicut post tribulationes, refrigerium sequitur: ita post formicam laboriosam, apis vtilis ac dulcis, &c.] ita quoque post labores vitæ, corona & gloria. Sicut pulchrè Ephræm hoc ipsum hic ostendit, & amplificat. De Formicæ porrò solertia, Apumq́; natura admiranda, habes apud Basilium in Hexam. Diuini opific. homil. 8. & 9. item Homil. in Psalm. 14. &c. Plin. natur. hist. lib. 11. cap. 5. 6. 10. 16. 18. & 30. vbi agit de vtrisque.*

A

EIVSDEM

SANCTI PATRIS NOSTRI EPHRÆM SYRI,

SERMO PARAENETICVS, DE SECVNDO ADVENTV DOMINI.

Est in Græco Vatic. MS. numer. 387.

B

Et, De Pœnitentia, ac Resipiscentia. Ad * Fratres quoscunque.

*al. Ad Fratres in Eremo degentes.

Eodem Interprete & Scholiaste G. Vossio.

Sermo perutilis, ac necessarius omnibus.

C RESIPISCAMVS, ac pœnitentiam agamus Fratres: vt Deũ peccatis nostris propitium reddamus. Imploremus ipsum, quia exacerbauimus eum. Humiliemur coram ipso, vt nos exaltet. Ploremus, vt lætitia nos afficiat. Lugeamus, vt consoletur nos. Proijciamus à nobis malam viuendi consuetudinem; & virtute induamur tamquam vestimento: maximè autem * nos, qui Angelico vitæ instituto digni habiti * sumus. Sumamus charissimi, pro mensura bonum certamen, etiam Patrum, qui ante nos vita defuncti sunt. Noli frater hodie à temperantia commendari, & cras in conuiuijs versari. Noli hodie aquam bibere, & cras vini potationi te dare. Ne hodie nudis pedibus incedas, & cras calceamentorum varietate gaudeas. Ne hodie asperam ducas vitam, & cras mollem ac delicatam. Ne hodie vilibus vtaris vestibus, & cras ornatus incedas. Caue, hodie mansuetus sis ac humilis; & cras arrogans atque superbus. Caue, hodie obedientem te præbeas; & cras dissolutum, atque inobedientem. Vide, ne hodie in te audiatur ploratus ac D eiulatus: & cras risus, atque contemptio. Vide, ne hodie humi cubes: & cras molliter in lecto dormias. Ne hodie pœnitentiam agas; & cras negligentiæ te tradas. Sed canonem vnum retine, sicut etiam sancti fecerunt Patres, qui ad quinquaginta & vltra annos, suum non mutarunt canonem ac regulam. Cur mundo renuntiasti charissime: si mundana adhuc oblectamenta quæris? Ad tribulationem vocatus es: & tu requiem inquiris? Ad nuditatem atque inopiam: & tu vestium ornatum sectaris? Ad sitim perferendam: & tu vinum potitas? Ad bellum: & tu sine armis, in cæleste regnum ingredi cupis? Ad vigilias: & tu somno altiore obdormiscis? Ad gemitum atque ploratum: & tu rides? Ad charitatem: & tu fratrem tuum odisti? Ad subiectionem, atque obedientiam: & tu contradicis atque repugnas? Ad mansuetudinem, & humilitatem; & tu superbis? Ad hæreditatem regni E eius; & tu terrena sapis? Videte fratres, ne post renuntiationem seculi, quæ sunt mundi sapiamus. Nolite iterum conuerti retrorsum; & res mundanas sapere, vel agere, aut loqui. Corrumpunt enim bonos mores colloquia mala. At sicut Propheta Dauid ait: In lege Domini meditare, die ac nocte. vt cum ipso confidenter dicas: Ego verò legem tuam meditatus sum. Et rursus: Scrutabor legem tuam, & custodiam illam in toto corde meo. Et denuò: Meditabor legem tuam semper. Et iterum; Bona mihi lex oris tui, super millia auri & argenti. Et rursus: Exultabo ego super eloquia tua. Et tu frater, ne secularia loquaris, sed spiritalia. neque de terrenis, verùm de cælestibus. Sursum cor tuum ad Saluatorem Christum habe. & cum Dauide dicito: Domine non est exaltatum cor meum. Ad ipsum respice semper, dicens: Ad te leuaui oculos meos, qui habitas in cælis. Produc lachrymas:

*al. vos.

*al. estis.

Antitheta valde pulchra, & accommoda.

Antithetis insistit, & hortatur.

Regula certa eligenda ac retinenda, exemplo SS. & antiquorum Patrũ.

Adhortationes graues, & salutares.

1. Cor. 15.

Psalm. 118.

Ibidem.

Ibid. at in vulg. Bonum mihi lex oris tui, &c.

Ibidem.

Psalm. 130.

Psalm. 122.

Psalm. 125. Deus omni tẽpore laudãdus.

chrymas; quoniam qui seminant in lachrymis, in exultatione metent. Noctu, dieque ad nouissimam horam respice. Psalmus assiduè sit in ore tuo: Nam Deus cùm nominatur, dæmones fugat. Cum Deo multis, & cum hominibus, loquere paucis. Semper Dei memineris: & cælum mens tua euadet. Ne quæras delitias: sed voluptatum fuge illecebras. Omne seculi istius gaudium detestare. Humicubationem ne abijcias: quoniam requiem æternam conciliat. Ne tibi graue appareat ieiunium: quoniam in lætitiam sempiternam te transmittet. Christi factus es miles? ne rebus huius vitæ implicceris: vt ei, qui suæ te adscripsit militiæ, placeas. Renuntiasti seculo? ne igitur seculum diligas; neque quæ in eo sunt. Adiecisti manum tuam ad aratrum? ne respicias ad ea quæ retro sunt. Desponsasti te Christo? eum ergo aduentantẽ exspecta. Singulis verò diebus, ac horis, momentisque, ipsius recordare: sicut sponsa sui ipsius sponsi. Semper in eum mentem defixam habe. Quemadmodum vxor maritum amans, virum suum licet procul absentem ac peregrinantem in memoria apud se habet; & cùm in multis constituta sit sollicitudinibus atq; angustijs, nõ cessat explorare vias, & interrogare prætereũtes, quonam abijsse potuerit? de ipso loquitur, & dormiẽs cũ exspectat, & auscultat: non fruitur quiete, neque ridet cum quoquam, non lætatur; non desinit lachrymari, donec susceperit desideratum. Sic igitur & tu Christiane, ac præcipuè qui vanissimo seculo abrenuntiasti. Et quid dico, qui abrenuntiasti? Omnes enim stabimus ante tribunal Christi: vt referat vnusquisq; propria corporis prout gessit, siue bonum, siue malũ Quocirca deinceps frater, ne nimium momentanea alimẽta appetàs. non corporalem requiem quæras. non des somnum oculis tuis. neque vitam curæ ac sollicitudinis expertem degas: sed Deũ præ oculis tuis semper habe; vt cum sancto Propheta Dauid dicere queas: Prouidebam Dominum in conspectu meo semper. Non cesses diuinas perscrutari Scripturas. Non cesses sanctam matrem tuam interrogare Ecclesiam: quando veniet desideratus sponsus? Et signũ aduentus eius perquire, ac disce: quia Iudex non tardabit. Non desinas interrogare, donec planè certior factus sis. Non desinas de hoc interpellare eos, qui exactè norunt. Cupis porrò nosse, quinam illi sint, qui accuratè magnum istud ac formidabile mysterium sciant? Prophetæ, Apostoli, & Euangelistæ: hi plenè de horribili aduentu Christi, ac Sponsi, instructi sunt: hos frater interroga? & audies, quòd veniet, & non tardabit. Interroga magnum Prophetam Esaiam? respondebitque tibi dicens: Ecce, Dominus veniet: & merces eius cum ipso. Et iterum: Dominus Sabaoth egredietur, ad conterendum bella. Aliusque Propheta ait: Veniens veniet, & non tardabit. Vicissimque tibi Propheta respondebit Malachias, dicens: Ecce veniet, & quis sustinebit diem introitus eius? aut quis stabit in conspectu ipsius? Docebit quoque te Propheta Dauid, cùm dicit: Deus manifestè veniet: & adorabunt eum omnes Reges terræ. Et denuò: Quia veniet, vt iudicet terram. Quòd si Petrum quoque interroges Corypheum? & ipse tibi vicissim respondebit, ac dicet: Non * tardat Dominus promissionem, sicut quidam tarditatem existimant: sed patienter agit, nolens quemquam perire; sed omnes ad pœnitentiam reuerti. Et rursus: Dies Domini, sicut fur in nocte, ita veniet. Respondetque tibi vicissim Iacobus. dicens: Ecce, iudex ante ianuam assistit. Quin & Ioannes te admonebit Theologus, dicens: Vt cùm apparuerit, fiduciam habeamus, & non confundamur ab eo, in aduentu eius. Interroga etiam charissime, Sãctum Matthæum Euangelistam? & ipse tibi clarius de aduentu Sponsi dicet, quæ ab ipsomet audiuit. Ait autem: Dixit Dominus: Vigilate, quia nescitis horam, neq; diem, in qua Christus Dominus veniet. Ac iterum: Estote parati: quia qua hora nõ putatis, * Dominus veniet. Et rursus: Beatus ille seruus, quem cùm venerit Dominus ipsius, inueniet vigilantem. Rursusque ait: Videbunt Filium hominis venientem in nubibus cæli, cum virtute & maiestate magna. Tunc sedebit super sedem maiestatis suæ; & congregabuntur coram ipso omnes gentes, & separabit eos ab inuicem, sicut pastor segregat oues ab hœdis, & quæ sequuntur. Reliquosque si interroges Euangelistas, ac cunctos Sanctos? similia ab eis de aduentu Domini audies, quòd prope sit in ianuis. Non igitur amplius excusationem habes. Ecce, à beatissimis Prophetis, & Apostolis omnem veritatem audisti. Modò ergo quæ tuæ sunt salutis, para. Et quid, inquies, agam; vt saluer? miseri-

Margin notes: Consilium salutare. — Lucæ 9. — Exemplum pulchrum à Simili. — Rom. 14. 2. Cor. 5. — Commonitiones salubertimæ. — Psalm. 15 & Actor. 2. — NOTANDA. — Abac. 2. & 2. Pet. 3. — Ibidem. — Esai. 40. 62. — Iudith 16. — Abac. 2. — Malac. 3. & Ioel. 2. — Psalm. 49. 71. — Psalm. 9. 97. — 2 Pet. 3. — *al. non tardabit Dominus. — 1. Thess. 5. & 2. Pet. 3. — Iacob. 5. — 1. Ioan. 2. — Matth. 24. 25. — Lucæ 12. — * vulg. Filius hominis veniet. — Matth. 24. 25. — Lucæ 12. — Ibidem. — Matth. 25. — Marc. 13. — Lucæ 12. 21. & Iacob. 5 &c.

A misericordiamque inueniam, ac fiduciam in die defensionis? Ego tibi dicam, solùm serua. Quòd si Dominū audieris; & ipse te exaudiet. Nam ita dixit Dominus: Si dimiseritis hominibus errata ipsorum; & Pater vester cælestis dimittet peccata vestra. Ecce, audisti tandem vnum præceptum magnum, & leue. Dixit enim benignissimus Deus: Onus meū leue est. Nam quod, ac quale onus est, dimittere fratri offensas? & indulgentiam, atque remissionem à Deo propriorum accipere delictorum? vt cum fiducia dicere possis: Dimitte mihi offensiones meas Domine; ego enim fratri meo remisi. Hoc serua præceptū. Ne inimicitias aduersus aliquem habeas. Neque quemquam vmquam odio persequaris. Ne ludicris rebus vaces. Ne verba otiosa proferas. Ne alijs detrahas, atque obloquaris. Ne vllos maledictis incessas. Ne mundanis hominibus nimium adhæseris, ac conuerseris. Ne fabulis ac B nugis te dedas. Ne res terrenæ te occupent. Qui vniuerso renuntiasti mundo: ne aliam admittas sollicitudinem, neque aliud certamen, aut cogitationem, præterquam diei illius horribilis. Semperque cor & lingua tua de extremo iudicio meditentur. Siue igitur operi, siue orationi intentus sis: siue ambules, siue sedeas; siue comedas, siue ieiunes; siue in cubili tuo vigil iaceas, siue quid aliud agas; non desistat mens tua cogitare, & os tuum loqui de iudicio. Corde porrò sic tecum cogita: At quomodo respondere potero Iudici? Numquid reperietur peccator alius, vt ego? Quo pacto peccata mea delebo? Quo pacto ego dicere potero, sicut fecit, & docuit Dauid, dicens: Lauabo per singulas noctes lectum meum, & lachrymis meis stratum meum rigabo? Sic plora, & cogita, dicens: Sed qualia sunt horrenda illa tormenta, quæ dicit Scriptura? Qualis est fluuius ille igneus? qualis ignis ille inexstinguibilis? Cuiusmodi tandem tenebræ illæ exteriores? Cuiusmodi stridores C illi dentium? Cuiusmodi gehenna illa ignis? Qualis erit vermis ille numquā moriens? Qualis caminus ille ignis? Et cui tandem ex istis loco, ego peccator destinandus ero? Hæc tecum meditare, ô fili, singulis diebus, noctibus, ac horis: & studiosè in ieiunijs, vigilijs, & orationibus, ac lachrymis persiste; semperque in cella sub silentio versare: & non contemnas, neque relaxeris mi frater. Et si aliqui tibi detrahant, aut te derideant, vel spernant, aut deprimant: tu noli attendere ijs, sed ob oculos tibi constitue desideratum Sponsum tuum, & dicito: Dignus sum qui illudar: nam & Dominus meus illusus est, ac contumelijs affectus, consputatus, & crucifixus, odioque à Diaboli discipulis habitus. Atque etiam nos docet Dominus, vt & nos iniuria affecti sufferamus; conuitijs ac maledictis excepti, benedicamus; & persecutionibus exagitati, sustineamus. Rursusque memineris frater, Do- D mini ad suos Discipulos dicentis; Si mundus vos odit: scitote quia me priorem vobis odio habuit. Sed quoniam ego elegi vos de mundo, propterea odit vos mūdus. Et iterum: Beati estis cùm maledixerint vobis homines; & persecuti vos fuerint, ac vos oderint. Quin & cuncti per angustam hanc viam ambularunt Sancti, sicut ait Apostolus: quoniam ludibria & verbera experti sunt, lapidati sunt, secti sunt, tentati sunt, in occisione gladij mortui sunt: circuierunt in melotis, in pellibus caprinis: egentes, angustiati, afflicti, in solitudinibus errantes, in montibus & speluncis, & in cauernis terræ. Et tu frater, si sustinueris, & modicum † canonem tuum diligenter curaueris; vnà cum ipsis reperieris. Nolite ergo obtorpescere, quia odit vos mundus. Qui enim alios oderunt, infelicissimi sunt: at qui propter Christum odio habentur, felicissimi. Veniet enim, & reddet vnicuique secūdùm opera sua. Ait quippe Propheta: Veniet, & quis sustinebit diē introitus ipsius? Verè enim, E verè formidabilis est dies aduētus eius. Audi quoq; haud dissimile huic. Dicit enim Propheta Daniel: Throni positi sunt, & antiquus dierum sedit. Vestimentum eius candidum sicut nix, & capillus capitis eius quasi lana mūda. Thronus eius flamma ignis. mille millia adsistebant ei, & decies millies centena millia ministrabant ei: Iudicium sedit, & libri aperti sunt. Quis non reformidet diem illum? Quis horam illam non pertimescat? Hic crebrò, si clarius Tonitruum resonet, non sufferimus: at cuncti in terrā prę horrore inclinamur atque deprimimur. Quis igitur tunc perferet: quando signa illa admirabilia, & obstupescenda contuebitur? quando virtutes cælorum commoueri adspicies. quando elementa dissolui videbis. quando cernes cęlum vt librum conuolui: solem obscurari, lunam in sanguinem commutari; astra ex cælo decidentia, sicut folia è ficu: terram comburi; & quæcumque in ea sunt

Margin notes: Matth. 6. & Marc. 11. — Matth. 11. & 1. Ioan. 5. — Matth. 6. & Marc. 11. — PRAECEPTA SALVTARIA. — De Iudicio vniuersali, semper meditandum. — Psalm. 6. — Daniel. 7. & Apoc. 5. — Matth. 8. 22. 25. — Marc. 9. 13. — Matth. 13. — Perpendenda sedulò semper. — Matth. 16. — Marc. 14. & Lucæ 22. 23. — Ioan. 18. 19. — Matth. 5. & Lucæ 6. — Ioan. 15. — Matth. 5. — Heb. 11. — Ibidem. — † al. & modico tempore canonem sollicitè curaueris. — Matth. 5. — Matth. 16 & Rom. 2. — Malach. 3. & Ioel 2. — Daniel. 7. — In vulg. & edit. 70. paullò aliter. — De Tonitruo vehementiore. — Matth. 24 & Lucæ 21. — Apoc 6. &c. — Ibidem.

ea sunt opera. Quando tubam ex cælo horribilem resonantem, & eos qui à seculo obdormierunt, excitantem audieris. quando cælos discindi, & Deum magno cum furore super peccatores reuelari contemplatus fueris. quando Angelos emissos, & circumcursantes, congregantesque electos ex quattuor ventis, à summis cælis, vsque ad extremitatem eorum, conspexeris. quando thronum horribilem paratum, iustumq; Iudicem sedentem contuitus eris. quando omnem humanam naturam coram ipso, magno timore atq; tremore congregatam videris. Mihi credite, fratres mei charissimi; multis digna est lachrymis, varijsq; suspirijs dies illa: quãdo commiserandam & lugubrem horam illam contuebimur. quando nos ab inuicem Iudex separabit, sicut pastor oues segregat ab hœdis. Tunc parentes segregabuntur à filijs, & filij à parentibus. Tunc fratres separabuntur à fratribus, & amici ab amicis, consanguineique à familiaribus. Tunc Clerici ab alijs diuidentur clericis, Episcopi à Coepiscopis, Diaconi ab alijs Diaconis: & Subdiaconi, Cantores atq; Lectores, à se inuicem. Tunc quoq; coniuges à se mutuo separabuntur cum lachrymis. Tunc Reges plorabunt & Principes, magna hic factitantes, & vitã cum iniustitia & aliorum iniuria degentes, propriosq; ac eiusdẽ fidei fratres opprimentes. Tunc sanguis eorum, qui ex Episcoporum, & pastorum, ac Presbyterorum negligentia perierunt, ex eorum manibus requiretur. Tunc quod quisq; talentum accepit, & apposuit, repetetur. Et omnis quidem Christianus, de ijs quę audiuit atque accepit, exquiretur: præcipuè autem Pontifices, Sacerdotes, & Leuitæ: nam potentes potenter tormenta patientur. Tunc quisq; cum timore atq; tremore consistet, caput demittens, & sententiam aduersus ipsum prodituram exspectans. Tunc adspiciet, quomodo honorabuntur, qui in ieiunijs, & vigilijs, lachrymis atq; orationibus decertauerint: tum etiam qualia à Rege oblectamenta atq; solatia accipiẽt. Et suspirans, dentibusq; stridens, dicet: Quomodo ego miser non decertaui exiguo illo vitæ meæ tempore: at in negligentia pertransiui dies meos? nunc autẽ quò me ire deceat, ignoro; anne ad supplicium? Hæc porrò ipso secum cogitante, à Rege prodit sententia, dicens: Quod quisq; seminauerit, hoc & metet. Tunc qui hic seminauerint in lachrymis, in exultatione illic metent. Tunc quisq; abibit, quò & opera eius. Constituta quippe vniuscuiusq; coram ipso erunt opera, sic ad eum dicentia: Tu nos fecisti, ô miser. Debuisses tuis nos deleuisse lachrymis. Scripturam audisti dicentem: Veniet hora, vt reddat vnicuiq; secundùm opera sua. & irrisisti eiusmodi dicentes. Age nunc igitur, & fructus laborum tuorum percipe. Tunc abibit vnusquisq; ad locum proprium, quem sibi ipsi præparauit. implebiturq; Scriptura, dicens: Tunc loquetur ad eos in ira sua; & in furore suo conturbabit eos. Qui verò præparati fuerint, non conturbabuntur; sed cum fiducia clamabunt: Paratus sum, & non sum turbatus. At qui imparati exstiterint, horrore turbabuntur terribili, dũ illud audient: Discedite à me maledicti, in ignem æternum. Tunc abibunt, hi quidem in tenebras exteriores: alij autem in gehẽnam ignis: alij verò in stridorẽ dentium, & in reliqua supplicia; propellentibus eos cũ diligentia ac festinatione Angelis, & ad eos dicẽtibus: Sicut oues, facti estis inferni: mors depascet vos. Alij porrò abibunt dentibus stridentes; & post tergum crebrò respicientes. cernẽtesq; quo pacto separati sint, abducentur: nullusq; qui auxiliari ibi possit, reperietur. Vbi cũctæ tunc mundi opes? Vbi potentia Regum? Vbi Principum temeritas? Quomodo nusquam tunc apparebit, qui adiuuare possit dilectos? Vbi tunc qui genuit, pater? Vbi quæ peperit, mater? Vbi germani fratres? Vbi amici? Vbi consanguinei? Vbi turbæ? Vbi, qui in diuitijs gloriantur? O quantis digna erit lachrymis, atq; suspirijs hora illa. Propter istam horam, dicebat Dominus; Beati qui nunc lugent ac plorant. Tunc fratres, qui fiduciam inuenerit, verè beatus erit. Tunc beati Apostoli, super solem resplendebunt: Prophetæ exhilarabuntur, & Martyres coronabũtur. Tunc apparebunt, etiam qui hic in montibus ac speluncis, cauernisq; terrę occultati fuerunt. Greges † beatorum Monachorum, qui mundo renuntiarunt, in exultatione cum Angelis choros ducent. Similiter qui in speluncis se ipsi per lachrymas, & vigilias, atq; orationes, confecerunt. Qui hic viles fuerunt, & obscuri: ibi clari comparebunt, & cum fiducia. Qui hic inglorij & contemptibiles: ibi cum gloria erunt atq; honore. Qui hic pauperes & mendici: ibi diuites atque dilecti. Qui hic patriam reliquerunt, & cognationem, ac fratres, & delicias: ibi regno cælorum

Marginalia: 1 Cor. 15 & 1. Thess. 4. — Matth. 24. Lucæ 21. Dan 7 & Ioel. 2. 3. Apoc. 20. — Matth. 25. Ibidem. — Separatio funestissima. — NOTENT PASTORES ET EPISCOPI. Matth. 25. Sap. 6. — Notanda, sæpeque pensanda. — Galat. 6. — Psal. 125. Matth. 25. — Apoc. 14. 20. — Matth 16. 24. 25 & Rom. 2. — Psal. 2. — Psalm. 118. — Matth. 25. — Tormentorum genera, ac loca varia Inferni. — Psalm. 48. — Obseruent hæc diuites, atque potentes. — Pathetica valde ac luctuosa. — Matth. 5. & Lucæ 6. — † al. Conuentus sanctorum Monachorum. — Antitheses graues, & consolatoriæ.

Margin letters: A, B, C, D, E

lorum

lotum perfruentur. O quàm felices, immò felicissimi sunt Monachi, qui hic affliguntur: & illic regnum rapiunt. Nam hic in speluncis, & cellis, ac montibus sine intermissione Deum glorificastis, eique deseruistis non solùm viri; sed etiam mulieres, genus fragile & imbecillum: illic verò, cum Angelorum choris eum rursus collaudare promeriti estis. Christum desiderastis, seculo vos abdicastis, recessistis ex mundo, habetis Christum. Nemo enim est, inquit, qui reliquerit domum vel fratres, aut filios propter me, qui non centuplum in præsenti seculo accipiet: & in in futuro, vitam æternam possidebit; sicut ait Dominus. Ipsi gloria, in secula seculorum. Amen.

Felicitas illorū, qui abdicato seculo, Deo hic inseruiunt.

Matth.19. & Matt.10.

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES.

RESIPISCENDVM à peccatis, vitamq; nostram dū tempus suppetit, seriò emendandam, ac Deum nobis reconciliandum docet, modumq; reconciliandi proponit. Et vt terrorem cunctis incutiat peccatoribus, eosque à peccando deterreat, ac reuocet, formidabilem illum extremi Iudicij diem oculis omnium subijcit, illiusq; certitudinem plurimis irrefragabilibus Scripturæ vtriusq; Testamenti auctoritatibus plenè probat atque demonstrat: Ac quantam ibi quilibet, præsertim verò qui hic alijs præfuerunt, & animarum curam sustinuerunt, rationem reddituri sint, euidenter atque efficaciter ostēdit; separationisq; illius luctuosissimæ postremæ, non sine commiseratione, affectusq; commotione lamentabiliter meminit. Et denique varia Tormentorum inferni genera, ac loca peccatoribus reseruata percenset; felicitatemq; illorum qui seriò in hac vita Deo inseruierunt, exponit. De quibus, plura apud nostrum Auctorem reperies similia Tomo primo, præsertim in Tract. De abrenuntiatione in sacro Baptismo facta, & quo pacto ea à nobis requiretur in die Iudicij, &c. vbi etiam prolixè agitur de varijs Tormentorum locis, atque generibus inferni: ac deinde de præmijs iustorum, post hanc vitam, &c. Necnon in Sermonibus de Iudicio extremo, nostrisq; ibi Scholijs, quo in cæteris studiosum Lectorem remittimus. Reperitur autem iste Sermo Græcè in antiquo MS. Codice Vatican. sub num. 587. post Paræneses in fine: quare & hic post omnes Paræneses (quibus præsens liber plenus est) eumdem reponere, Tomumq; hunc nostrum secundum illo ipso concludere visum est: quamquam tamen & locus ipsi non minus proprius, habita ratione Argumenti (quod est de extremo Iudicio) assignari post alios Sermones etiam de futuro Iudicio, immediatè potuisset; qui sunt sub finem Tomi primi.

Canonem vnum retine, sicut etiam Sancti fecerunt Patres, qui ad quinquaginta, & vltra annos, suum non mutârunt canonem ac regulam, &c.] *Feruorem & perseuerantiam antiquorum Patrum, in bonis vitæ institutis, regulisq; monasticis rectè, debiteq; seruandis proponit, eorumdemq; vestigijs seriò insistendum monet, ac vias capessendæ salutis magis opportunas ostendit, patefacitq;. Quibus simillima ab eodem adducuntur in longissimo, pulcherrimoq; ascetico Sermone Tomo 3. cuius initium est:* Ὁ πόνος ἀναγκάζει με λαλεῖν, *&c. id est,* Dolor me in verba compellit, &c. *vbi mox in initio, Patrum antiquorum rectæ vitæ instituta commemorat ac celebrat, dicens:* Siquidem institutionem illam sanctam, quæ in diebus Patrum nostrorum vigebat, quis pro rei dignitate recensere posset? qui vniuersam terram sicut luminaria quædam resplenduerunt, &c. *Magisq; huc faciunt, ac quadrant, postea ibidem adducta in hæc verba:* Eia ergo charissimi, inter multitudinem tepore atque ignauia obtorpescentium, mensuram amplectamur; ac canonem, seu regulam illam bonam, sanctam, atque perfectam antiquorū nostrorū Patrum. Ne hodie abstinentiam secteris, & cras conuiuia celebres, atque frequentes, &c. *Quibuscum per omnia quasi consonant, quæ non multò post ibidem consequuntur, sub tenore verborum eiusmodi:* Propterea enim perfecti Patres, fundantes semetipsos, per vnam regulam in omnibus, perfecti inuenti sunt. Quidquid à principio assumpserunt, ad finem vsque vitæ nullis externis distracti rebus integrum, ac sanctum propositum seruare conati sunt. Vsque ad quinquaginta enim annorum, & amplius numerum excedentes, in nullo assumptam semel regulam mutauerunt, &c. *In quibus autem illa consistebat regula, ipse consequenter ibidem declarat ac docet. De cuius etiam Regulæ obseruatione, Patrumq; antiquorum imitatione, longè postea ibi sic habetur:* Sed estò (inquit) obediens, & imitator perfectorum ac spiritalium Patrum, & regulam illorum sedulò exquire, &c.] *Pro quorum omnium illustratione, ac confirmatione maiore faciunt, quæ ab eodem alibi in medium adferuntur, ac potissimum in Sermone de Sanctis quibusdam Patribus, qui eius temporibus in Domino obdormierunt. cuius principium est:* Cor mihi dolet: compatimini mihi fratres benedicti, &c. *quo Sermone, Patrum antiquorum vitam perfectam in exemplum proponens, seculi præsentis malitiam vehementer deplorat, remediaq; optima quibus cum Deo in gratiam homines redire possint, demonstrat, &c. Sicut etiam hoc ipso præsenti loco, cui in plurimis hactenus hinc inde ex eiusdem doctrina, à nobis producta longè simillima sunt: vt vel ex ijs satis liqueat, quàm sibi in eadem doctrina vbique Auctor sit similis, vti etiam sæpe in ijsdem quasi verbis adducendis, præsertim dum res atque sententias easdem alijs, atque alijs locis repetit.*

Ecce veniet, & quis sustinebit diem introitus eius? aut quis stabit in conspectu ipsius?] *Verba sunt Prophetæ Malachiæ cap. 3. quibus extremi iudicij denuntiatur dies. Leguntúrq; illa in*

ed t.

edit.70.ad verbum magis sic: Ecce venit, dicit Dominus omnipotens: & quis sustinebit diem introitus eius? aut quis ferre poterit, vt aspiciat eum, &c.] *at in vulg. paullo aliter, hoc modo:* Ecce venit, dicit Dominus exercituum: & quis poterit cogitare diem aduentus eius? & quis stabit ad videndum eum? &c.] *Quem hic locum transtulimus, vt est in Græco textu Auctoris, licet & ab illo idem alibi, etiam aliter legatur atque aliter, sicut suis constare poterit locis.* A

Non tardat Dominus promissionem, sicut quidam tarditatem existimant: sed patienter agit, nolens quemquam perire; sed omnes ad pœnitentiam reuerti.] *Locus citatus est 2. Petri 3. vbi in vulg. paullo aliter sic reperitur:* Non tardat Dominus promissionem suam, sicut quidam existimant: sed patienter agit propter vos, nolens aliquos perire, &c.] *Vbi inter alia, nota nomen illud* (τὴν βραδυτῆτα, *id est, tarditatem*) *in vulg. Lat. non adhiberi, quod tamen etiam reperitur positum in Sacro Cod. Græc. 2. Petri 3. sicut & hoc loco apud S. Ephram, & non semel alibi apud eumdem: ac passim apud alios SS. Patres præsertim Græcos, vt mirum sit ibi Latinè appositum non esse. verumtamen, &c.*

Dicit enim Propheta Daniel: Throni positi sunt, & antiquus dierum sedit, &c.] *Locus qui citatur, est Propheta Daniel. cap. 7. vbi inter lectionem Auctoris, & edit. 70. ac vulg. Lat. aliqua in sequentibus notanda occurrit varietas. veluti ibi:* Thronus eius flamma ignis. mille millia assistebant ei, &c.] *Vbi in edit. 70. sic legitur:* Thronus eius, flamma ignis: rotæ eius, ignis flagrans: flumen ignis trahebat in conspectu eius. mille millia deseruiebant ei: & dena millia denorum millium assistebant ei, &c.] *At in vulg. hoc modo:* Thronus eius, flammæ ignis: rotæ eius, ignis accensus. Fluuius igneus, rapidusque egrediebatur à facie eius: millia milliū ministrabant ei, & decies millies centena millia assistebant ei, &c.] *Vbi etiam* (Dena millia &c.) *vt est hic apud 70. legit S. Augustinus. necnon Iustinus aduersus Tryphonem. & Dionys. Areopag. de celesti Hierarch. cap. 18. & Tertullian. aduersus Praxeam, habet:* Millies centies centena millia assistebant ei, & millies centena millia apparebant ei, &c.] *Quas hic lectionū varietates, vel ideò adducere visum fuit, quòd iste locus Danielis sæpius ab Auctore alibi citetur, interdum quidem plenè, & interdum etiam breuitatis caussa, quibusdam prætermissis, vt etiam hoc loco.* B

Hic crebrò, si clarius tonitruum resonet, non sufferimus: at cuncti in terram præ horrore inclinamur, &c.] *Argumentum est à minori ad Maius. q.d. Si vehementiorem aliquem Tonitrui sonum atque fragorem sufferre nequimus; sed eo deterriti in terram inflectimur atque deprimimur: quanto magis exhorrescemus ad signa illa admirabilia & expauescenda, quando virtutes cælorum commouebuntur, & elementa dissoluentur, quando Tuba illa, ex cælo horribilis resonabit, & omnes ad districtum illud Iudicium vltimum vocabit, &c. Quibuscum etiam planè consonant, quæ idem habet Auctor Tomo 1. in Serm. de ijs quæ post Crucem reuelanda sunt, in formidabili illo secundo Aduentu Domini nostri Iesu Christi. ibi:* Et nunc quidem sæpe si coruscatio, seu fulgur aliquod oriatur, aut Tonitruus clarior, ac vastior audiatur; omnem mox timore percellit hominem, cūctique in terram procumbimus. Et si tantilla nos adeò exterrent: quomodo obsecro tunc sustinebimus, quando Tubæ illius clangorem ex cælis audiemus, super omnem coruscum atque Tonitruum horrib[illegible] resonantem, cunctosque qui à seculo obdormierunt excitantem, &c.] *vbi plura hisce similia, valdeq; ad rem præsentem facientia inuenies.* C

Tunc abibunt, hi quidem in tenebras exteriores: alij autem in gehennam ignis: alij verò in stridorem dentium, &c.] *Varia Tormentorum Inferni genera ac loca insinuat Auctor, de quibus apertè magis, ac plenè per eum tractatur Tomo 1 in Respons. ad Interrogationem: An plura sint Tormenta, suppliciorumq; inferni loca, ac genera? ibi:* Varia esse Tormentorum loca, ex Euangelio nouimus: Sunt enim tenebræ exteriores: vnde liquet etiam alias esse interiores. Gehenna ignis, locus alius: stridor dentium, locus proprius, &c.] *vbi abundè de his agitur, sicut & in nostris ibi Scholijs, præsertim in illum locum:* Quemadmodum peccatorum sunt differentiæ: ita & Tormentorum varietates, &c.] *vbi plures Auctoritates huc facientes, ad longum produximus. quibus etiam valde conformia sunt, quæ S. Basilius Magnus adducit in Sermone de Futuro Iudicio, qui in fine Tomi primi Operum S. Ephram à nobis adiunctus est: necnon Chrysostomus in caput Matth. 22. Homil. 42. circa finem, ac sæpè alibi. quibus omnibus valdè confirmatur doctrina nostri Auctoris, qui hic, vt etiam alibi, postquam de impiorum egit pœnis; etiam in fine de piorum atque iustorum tractat meritis, ac præmijs: quibus perfrui, nobis omnibus, meritis atque intercessione S. Patris Ephram, & omnium Sanctorum, concedat Altissimus.* D E

TOMI SECVNDI, ET SCHOLIORVM IN ILLVM, FINIS.

SAN-

A

SANCTI ABBATIS † AMMONAE CAPITA PARAENETICA DECEM ET NOVEM.

† al. Ammonis.

Eodem Gerardo Voßio Interprete, & Scholiaste.

B

Cap. I.

OBSERVA teipsum diligenter Charissime, tamquam confidens & credens, quòd Dominus noster Iesus, cùm esset Deus, ineffabilémque haberet gloriam atque magnificentiam, typus nobis factus sit ac forma, vt insistamus vestigijs eius: vehementer † ac supra modum seipsum propter nos humilians, dum formam serui assumpsit: paupertatémque haud immodicam, ac verecundiam pro nihilo ducens; varias quoque contumelias, atque confusiones sustinuit. Et sicut scriptum est: Tamquam ouis ad occisionem ductus est, & quasi agnus coram tondente se, sine voce, sic non aperuit os suum. C In humilitate eius iudicium sublatum est. Mortemque propter nos subijt, multis cum opprobrijs: vt & nos ob mandatum eius, ac pro peccatis proprijs alacriter sufferamus, si quis nos quicumque † is tandem sit, iustè siue iniustè contumelijs ignominiaúe afficiat; aut in egestatem redigat, aut vituperet, aut ad mortem vsque verberet. Vtque instar ouis ad occisionem ductæ, & vt iumentum † mutum, omnino non contradicamus: sed potius si fieri possit obsecremus; sin minus, saltem multa cum humilitate taceamus.

† ὑπερβαλλόντως. Philip. 2. Esa. 53 & Actor. 8. † ὅστις δή ποτε. † κτῆνος ἄλαλον.

Cap. II.

DILIGENTER teipsum custodi: magnum lucrum, atque salutem animæ tuæ credens esse, opprobria atque ignominias, humiliationesque propter Dominum illatas perferre. quare promptè, constanterque eas tolera, cogitans te etiam plura meruisse pati, propter peccata tua: beneficijque planè loco repD uta, quòd habitus sis dignus, qui aliquid patiaris, ac sufferas propter Dominum. fortasse † enim per multas tribulationes, & ignominias, etiam vnico temporis momento, imitator fies passionis Domini Dei tui. Et quoties memineris eorum qui afflixerunt te: tamquam à quibus magna tibi lucra sint parta, pro ijs omnibus tota mente tua, & in veritate, intercede; & omnino ne quid cogites aduersus quempiam. Si quis porrò te honore affecerit, atque laudauerit: dole & ora, vt ab onere isto protegaris. Sicque in quacumque re gloriam, aut eminentiam aliquam, quamuis † minimam continente, Deum assiduè ex animo precare, & in veritate: vt longè à te faciat res eiusmodi, indignum te esse, atque infirmum reputans. Semperque modestiores mores, viuendique † rationes sedulò scrutare: ac in ijs teipsum accusa dolenter, atque E humiliter, & sine superbia, tamquam morti proximus, & mundo huic iam mortuus; & quasi cunctis abiectior, peccatisque magis obnoxius esses. Hæc enim magna animæ tuæ lucra erunt.

† τάχα γὰρ διὰ, &c. NOTA. † τοῦ ἐλαχίστου. † τὰς ἀγωγάς.

Cap. III.

SOLLICITE teipsum considera: vt quemadmodum magnam mortem ac perditionem animæ tuæ, suppliciumque æternum: ita quamcumque ambitionem, & inanem gloriæ cupiditatem oderis, fastidiasque: vt & gloriam ac honorem, aut laudes ab hominibus affectare, aut teipsum existimare aliquid esse, aut quod benè viuas, aut aliquo sis melior, aut etiam par. Omnemque turpem concupiscentiam, ac voluptatem carnalem etiam minimam, detestare; caueasque aspectum hominis, nisi necesse sit; vt verè teipsum obseruans, & in minimis te mu-

te muniens, in grauiores molestias non incidas, neque prorsus tentationibus vincaris; & parua non despiciens, paruis succumbas. A

CAP. IV. TEIPSVM diligenter serua: vt pro peccatis tuis, tamquam verè lucrum magnum, salutem animæ, ac regnum cælorum omnibus modis exquiras. Cunctisque viribus coneris, vt mente, sermone, & opere, indumento ac habitu, teipsum humilies, imminuasque veluti stercus, terramque ac cinerem; omniumque postremum, ac cunctis seruum: atque ita teipsum semper ex animo ac verè quouis Christiano ducas abiectiorem, & peccatorem magis, longeque à qualibet virtute distantem. tecumque sic cogita ac loquere: Ego in comparatione cum alijs Christianis, sum puluis; & velut pannus vilis mulieris menstruatæ, omnis iustitia mea: & nisi magna commiseratione ac gratia, misericordiam à Deo consecutus fuero; æterno potius supplicio, quàm vita dignus ero. Si enim iudicium mecum inire voluerit, sursum aspectum tollere non potero: nam ignominia plenus sum. Sicque animam dolentem atque humiliatam retinens, quotidieque mortem exspectans, assiduè clama ad Dominum: vt multa sua misericordia animam tuam rectè instituat, faciatque tecum misericordiam: vt sic teipsum sentias doloris atque suspirij molestia confici, & numquam exhilarari, atque ridere. Ceterùm vt risus tuus semper in luctum conuertatur, & gaudium in mœrorem: semper † subtristi atque demisso vultu incedito, dicens: Anima mea impleta est illusionibus.

Esa. 4. B

† σκυθρωπάζων Psalm. 37.

CAP. V. OBSERVA teipsum accuratè: vt teipsum quocunque Christiano contemptibiliorem, peccatisque magis obnoxium ducas; & animam semper lugentem atque humiliatam, plurimumque suspirantem habeas. vt semper sileas, & non loquaris: tenebrasque æternas, ac ijs adiudicatos, ibidemque plorantes; teque quasi illis destinatum magis, quàm vitæ cogites, tamquam tanti supplicij reus esses. Deinde donec tempus est pœnitentiæ, quo adhuc liberari liceat à tremendis magnisque illis tormentis: quasi iam moriens, & ibi mente existens, assiduum illum luctum ac planctum, multamque illam tristitiam atque mœrorem anticipare contende. Et in te secundùm voluntatem Dei, labores atque defatigationes animæ & corporis exquire; & in ijs assiduè pro peccatis tuis operare: ac corpus quidem pro viribus, indesinenter manuum operibus, ieiunijsque ac multis alijs, secundùm Deum submissionibus occupatum retine. adimplensque illud: Erit omnium nouissimus, & omnium seruus. Animam verò, quantum tibi suppetunt vires, semper & assiduè in meditatione Scripturarum exerce: & inter meditandum, ex interuallo ingemisce, ac prolixius precare. Esto quoque ita semper collectus, ac si Sacro sanctis † Eucharistiæ mysterijs interesses: ne dæmones locum inueniant, immittendi cogitationes nequam, in cor tuum.

C

Marc 9. D

† εἶναι σε ποιῶν

CAP. VI. TEIPSVM diligenter serua: tamquam credens, quòd Dominus noster pro nobis sit mortuus, ac † reuixerit, & sanguine suo nos redemerit: vt & nos non amplius nobis ipsis viuamus; sed Domino, qui pro nobis mortuus est, ac resurrexit. & quasi confidens ac credens, te semper in conspectu eius versari: † conscientia verò quasi mortuus esses, & ex hoc seculo migrasses, & tamquam coram illo maneres, & assisteres semper.

† ἀνέζησε.

† τῇ συνειδήσει.

CAP. VII. CVSTODI teipsum sedulò: vt quemadmodum seruus cum timore atque tremore, & multa humilitate suum sequitur Dominum; & non se mouet ab ipso, sed se promptum præbet, ad parendum eius voluntati: sic quoque tu siue stes, siue sedeas, siue solus sis, siue cum aliquo; te componas semper quasi in conspectu Dei verseris, magno cum timore atque tremore corporis & animæ: vt omni tempore, corpus & animam in timore ac tremore possideas. Quantum autem ferent vires, mentem puram serua à cogitationibus improbis, & omni vituperatione; omnique cum humilitate animi, ac mansuetudine, reuerentia atque scientia, & submissione te geras in oculis contemplantis te: & nullam omninò fiduciam tibi arroges, propter peccata tua, sursum aspiciendi. E

SEDV-

A SEDVLO teipſum obſerua: vt, tamquam in conſpectu eius manens atque aſſiſtens, ſemper promptus ſis ad obediendum ipſius voluntati, ſiue in vita, ſiue in morte, ſiue in quacumque tandem tribulatione; multa cum animi alacritate atque propenſione, ac fide. quaſi ſemper magnas formidabileſque tentationes inuadentes te exſpectares, vſque ad magnas atque horribiles etiam anguſtias, tormenta, mortemque tremendam.

CAP. VIII. Diuinæ voluntati noſtra conformanda.

ACCVRATE te cuſtodi: vt ſi quæ tibi res fortè contigerit, ſiue verbo, ſiue opere, ſiue cogitatione ac mente, omnino propriam voluntatem non quæras, neq; quietem: ſed Dei voluntatem diligenter ſcrutare, eamque perfectè deſidera & perficere; licet tribulationem, vel etiam mortem continere videatur: Nam mandatum eius, vita æterna eſt.

CAP. IX. Iohan. 12.

B

DILIGENTER te cuſtodi: vt, tamquam coram Deo ſemper conſtitutus, nihil abſque ipſius voluntate atque ſententia agas. Verùm ſiue comedere, ſiue bibere, ſiue dormire, ſiue aliquid † aggredi, ſiue quamcumque tandem rem facere velis; probes primùm, numquid ſecundùm Deum ſit. Sicque in cunctis ſermonibus tuis atque operibus confeſſionem ipſi faciens; per hoc, multam erga ipſum affectionem, aſſiduitatemque † habeas.

CAP. X. † παραβάλλειν. † al. habebis.

SERVA teipſum accuratè, tamquam ſciens ſcriptum eſſe: Serui inutiles ſumus; quod debuimus facere, fecimus. Vt ſi quid in Diuinis operibus egeris, non quaſi propoſito ſtipendio, agas: ſed magna cum animi ſubmiſſione, tamquam verè ſeruus inutilis, ac multorũ debitor. Et ſi quid fortè egeris: teipſum ſemper tamquã longè † abſis ab officio perſoluendo, reputa: quaſi ferè quotidie propria negligentia adijcientem peccatis tuis. Nam ſcienti bonum facere, & non facienti, peccatum eſt illi. Et quamdiu in mandatis Dei deficies, omni tempore ingemiſce: Deumque intentè & aſſiduè precare; vt magna ſua miſericordia atq; benignitate, indulgeat tibi peccata tua: faciatque tecum ſecundùm miſericordiam ſuam.

CAP. XI. Lucæ 17. C † πολὺ ἀπολείπεσθαι ὀφείλεις. Iacob. 4.

DILIGENTER teipſum obſerua: vt quacumque in re affligaris, inuaſeritque tè dolor vel iracundia, ſileas; & prorſus præter decorum non loquaris quidquam, donec primùm aſſidua deprecatione mitigetur cor tuum: atque ſic deinceps interpellabis fratrem. Si autem neceſſe tibi fuerit corripere fratrem; eumque ira, ſiue † perturbatione concitatum videris: nihil ei loquaris, vt ne cum iracundia vehementius perturbetur. Quando porrò conſtitutum & te, & illum in magna tranquillitate ac manſuetudine adſpexeris: tunc demum loquere, non quaſi reprehendens; ſed in memoriam, omni cum humilitate ac lenitate animi ei reducens: vt non loquaris verbum in iracundia oris tui. Certa ſemper, tamquam confidens, credenſque te coram oculis Dei verſari, & quaſi ſemper ipſum intuens. Sic eum treme ac time; cùm ſcias te, ſi conferaris cum illius inexplicabili gloria & magnificentia, ſic fore, quaſi non eſſes, terram nimirum, ac cinerem, ſterquilinium, & vermem.

CAP. XII. † ἐκταραχθ. D

E SERVA teipſum ſedulò, tamquam credens Dominum propter nos, cùm eſſet diues, mortuum eſſe, atque † reuixiſſe, ac pretioſo ſuo nos ſanguine redemiſſe. Et tu quaſi pretio emptus, non amplius tibi viuas, ſed Domino. ſiſque ſeruus eius perfectus in omnibus: vt perfectam aſſequaris in † perturbationes poteſtatem, & auctoritatem; ac tamquam iumentum mitiſſimum, quod ſine vlla contradictione ac reſiſtentia ſuo ſubijcitur Domino. Sic enim ſemper oportet nos eſſe in conſpectu Dei, ac perfectè humanis mori paſsionibus, omnique carnali voluptati: nec penitus propriæ ſubſeruire voluntati, ſiue concupiſcentiæ; ſed voluntati Dei, eamque cum primis exequi. vt hoc te modo cogites numquam eſſe liberum, aut tuæ ipſius poteſtatis: ſed quòd Dei ſis ſeruus, eiuſque te oporteat ſubdere, ac ſubſeruire voluntati. Serua te quoque, ac ſi quotidie & in horas exſpectanda foret tibi ſuperuentura aliqua tentatio, ſiue mors, ſiue tribulatio, ſiue magnum quodcumque periculum: promptè atque intrepi-

CAP. XIII. † ἀνέζησεν. † τῶν παθῶν. OBSERVATIO SALVTARIS.

trepidè in similibus te gerens, cogitansque per multas tribulationes nos oportere in regnum intrare cælorum. A

Actor 14.

Cap. XIIII.

DILIGENTER teipsum custodi, quasi semper in oculis Dei versareris: vt si quid tibi fortè acciderit, siue opere, siue sermone, siue cogitatione; omninò propriæ voluntati, atque quieti indulgere non studeas: sed Dei potius voluntatem sedulò integreque perficere contendas, quamuis etiam laborem continere videatur: eamque tamquam verè regnum cælorum, ac coronam vitæ, perfectè desidera quouis tempore perficere; credens toto corde, illud omnem prudentiam humanam vtilitate superare. Nam mandatum Domini, vita æterna est: & qui diligunt ipsum, non minuentur omni bono.

Iohan. 12.
Psalm 33.

Cap. XV.

SERVA teipsum sedulò, tamquam in conspectu Dei continuò esses, vt nihil absque eius sententia agas: sed si quid fortè facere volueris, siue operando, siue loquendo, etiam quodcumque minimum: siue in aggrediendo, siue conuersando cum aliquo, siue etiam dormiendo, siue quodcumque tandem aliud agendo; primùm probes oportet, an iusta sit necessitas, aut Dei voluntas ista. Sicque tua coram Deo, magno cum timore atque tremore confitere, atque communica: vt eo modo veram erga Deum affectionem, & cum eo consuetudinem habeas. In omnibusque sermonibus tuis, atque operibus, confessionem eiusmodi facito. Et si cognoueris te in agendo, istos prætergressum esse fines: mox pœnitentiam agere atque dolere, & precari Deum contende; vt corrigaris. atque ita te discutiens, non citò † pecces. B

Obserua.

† al. peccabis.

Cap. XVI.

ACCVRATE te serua, tamquam perpetuò in oculis Dei constitutus: vt à nemine quidquam speres, nisi ab ipso solo, cum fide. Et si quid fortè volueris, Deum roga: vt contingat quod desideras, iuxta ipsius voluntatem. Et in quibus reperis, hoc est, vbi aliquid assequeris boni, semper Deo gratias age: quippe qui id tibi sit largitus. Et si aliquo indigeas, omnem tuam spem in hominem ne collocaueris, neque omnino contristeris, aut alicui obmurmures: sed alacriter, constanterque perferas; hoc tecum reputans, quòd propter peccata tua, multis tribulationibus atq; angustijs dignus sis. Verumtamen si tui Deus misereri voluerit: poterit & † in exiguo, & in magno omnem indigentiam ac necessitatem tuam adimplere. C

Nota.

† καὶ ἐν ὀλίγῳ, καὶ ἐν μείζονι.

Cap. XVII.

DILIGENTEM te præbe, atque obserua: ne quid accipias, de quo non certus sis quòd Deus illud dederit tibi. Et quæ consideras, ex fructu iustitiæ, & cum omni charitate ac pace emanare; illa suscipe: quæ autem ex iniquitate, atque cum pugna ac dolo, & † simulatione fieri cernis; repelle & proijce abs te huiusmodi; cogitans melius esse exiguam partem cum timore Domini, quàm multa † germina cum iniquitate possidere. D

† hypocrisi.

† al. multos fructus iniquos.

Cap. XVIII.

TEIPSVM fideliter serua, & tamquam magnum tibi certamen negotiumque reputa, semper tacere, tibique per omnia silentium imponere, in quacumque vel † minima re: etiamsi dicendum dumtaxat esset, vbi est hoc? vel quid est istud? At si necessarium tibi fuerit aliquid loqui: vbi tecum primum perpenderis, an rei necessitas, an ratio, an Dei voluntas id postulet, tum demum loquere: id enim tunc melius est, quàm tacere. Atque ita prius confitere atque communica cum Deo, loquendi caussam: sicque deinde loquere, tamquam Dei voluntati deseruiens atque obsequens. Aperi os tuum ad verbum Dei, & loquere siue paruo cum viro, siue magno, omni cum humilitate ac mansuetudine. Et in loquendo, adhibe vultum & cogitationem, cum sermone † venerando atque modesto: vt si alicui reddaris obuiam, vno aut altero eum alloquaris verbo cum charitate, ac de cætero taceas. Et si quid ex necessitate rogeris: ausculta, & nihil amplius. E

† ἴσως λεπτῷ τινι.

Tacendum, & loquendū quando, & vbi.

† graui, coque modesto.

Cap. XIX.

SERVA teipsum diligenter: vt sicut abstines à fornicatione, ita quoque te contineas à concupiscentia oculorum, auditus, & oris: vt oculos quidem operi tuo solùm intentos retineas; neque attollas suspiciasve, nisi vbi iusta tibi adfuerit ne-

A rit necessitas: In fœminam verò, vel marem formosum; prorsus ne defigas oculos, sine magna necessitate. Aures noli præbere detrahenti de alicuius fama; vt neque inutilibus colloquijs. Ore autem continuum silentium serua: vt ita agens, misericordiam à Domino Deo tuo consequaris. Cui gloria atque potentia, in secula seculorum. Amen.

Oculorum custodia qualis.

SCHOLIA.

SANCTI Abbatis Ammonæ, &c.] *Nota Auctorem precedentium Pareneticorum capitum fuisse Ammonam siue Ammonem egregia sanctitatis Monachum atque Abbatem, qui tempore Constantini Magni vixit: cuius animam in calum deferri conspexit S. Antonius; vt grauis de eo testatur Auctor Athanasius, in vita Sancti Antonij. De hoc porro Ammone Ægyptio in montibus Nitria quiescente, admirabile illud inter alia adfertur atque narratur, quòd inter eos, quorum eximia continentia laus etiam post contractum Matrimonium scriptis Sanctorum & antiquorum Patrum celebratur, principem quemdam locum ille obtineat: quippe qui prima nuptiarum nocte, propositis Sponsa virginitatis commodis, meritis ac pramijs; tantum & tam admirabilem continentia ardorem atque amorem in animo menteq, eius accendit; vt nec ea nocte, neque vllo vmquam per totam vitam tempore, liberis procreandis operam dederit: sed totos decem & octo annos in iisdem commorantes adibus, virgines in summa castitate permanserint: quibus iam transactis, illa consentiente, ille eremum petijt, vbi sanctissimè vixit, vitaq, cursum tandem feliciter persoluit: cuius animam in calum ferri (vt iam dictum est) conspexit S. Antonius. De quo plura vide apud Palladium in historia Lausiaca, cap. 8. &c. ac apud Socratem lib. 4. cap. 18. vbi de mira Ammonis, eiusq, coniugis continentia agitur, sicut etiam apud Sozomenum libro 1. c. 14. &c. Caterùm quia rara lectuq, dignissima sunt, qua de illo S. Athanasius in vita S. Antonij conscripsit, visum est ipsiusmet hic verba referre, qua sunt talia:* Alio rursus tempore, cùm S. Antonius sederet in monte, & oculos in cælum tetendisset; vidit nescio quam animam, collætantibus in eius occursum Angelis, ad cælum pergere: cuius spectaculi nouitate stupefactus, beatum dixit Sanctorum chorum, orauitque vt sibi rei præsentis agnitio panderetur: & statim ad eum vox cælitus facta est, dicens, illam esse Ammonis Monachi animam, qui Nitriæ morabatur. Erat autem Ammon vir grandæuus, qui perseueranter à pueritia vsque ad senectutem in sanctitate vixerat. Itinere quoque dierum tredecim spatio à Nitria locus, in quo residebat Antonius, diuidebatur. Aspicientes autem eum Monachi admirantem, qui venerant deprecati sunt, vt caussam hilaritatis referret. Quibus ait, modò Ammonem quieuisse; quem ob frequentem eius ad Antonium commeatum, ac propter celebritatem indultorum ei à Domino signorum, optimè nouerāt, &c.] *ac paullo ibidem post:* Monachi verò, quibus dixerat Antonius de morte Ammonis, notārunt diem: & venientibus è Nitria fratribus post dies triginta, sciscitantes, repererunt illo die illaque hora obdormisse Ammonem, qua animam eius in cælum ferri Senex conspexerat, &c.] *Hac de illo, in vita S. Antonij Athanasius, qui & de eodem Ammone praclarum illud enarrat miraculum, quòd ab altera fluminis ripa, in alteram absque nauigio, vel fluctuum calcatione diuinitus eodem momento translatus sit, &c.*]

Capita parænetica decem & nouem.] *Parenetica, siue admonitoria ac cohortatoria ista Pracepta decem & nouem, in duobus antiq. mmss. Grac. altero Vatican. & altero Cardin. Sirleti reperimus, ac quidem S. Patris nostri Ephram operibus inserta, & S. Abbati Ammoni Ægyptio (qui sub Constantino Magno fuit) adscripta: Sicut & qua postea adiunguntur Sanctorum & antiquorum Patrum Apophthegmata Grac. in alio antiq. MS. Cod. Bibliotheca Cryptaferraten. etiam S. Patris Ephram Operibus in calce eiusdem libri adiecta: que ideo ne planè intercidant, nobisq, depereant; hic quoque ad calcem Secundi huius Tomi Operum S. Ephram, per modum τῆς προσθήκης, id est, appendicis, è Graco Latinè per nos iam primùm reddita, adiungere, & publica vtilitati, grataq, posteritati prodere atque relinquere, & quidem vtiliter (vti confidimus) visum fuit. Dicuntur autem illa Abbatis Ammona siue Ammonis (nam vtroque modo ac nomine antiquitus ille appellatus reperitur) capita hic Parenetica, siue admonitoria, & cohortatoria: quòd qua pro salute anima agenda sunt, seriò pracipiant, moneant, & ad illa adhortentur: sicut contra, ab ijs etiam qua vitanda sunt, & omittenda, dehortantur à Graco verbo παραινῶ, quod significat, pracipio, commonefacio, adhortor, iubeo, instruo, doceo, &c. Hinc & Paranesis (παραίνεσις) idem quòd praceptio, adhortatio, commonitio, instructio, &c. vnde nomina hic aptè rebus (de quibus agitur) conuenire, recteq, illa decem & nouem Capita parenetica dici, vnicuique ex hic contentis liquidò constabit: ad qua legenda atque obseruanda (quia pulchra & vtilia sunt, lectuq, digna) pios hic Lectores remittimus, inuitamus, & commonefacimus.*

Sunt in Græco antiq. MS. Cy-[illegible]ster. sub litt. TT.

APOPHTHEGMATA ATQVE ENARRATIONES SS. ET ANTIQVORVM PATRVM,

Quæ plurimum saluti† conducunt animæ.

†ψυχωφελῆ.

Eodem Interprete & Scholiaste Gerardo Vossio.

I. Eadem sunt in vita S. Antonii, apud Athanas.

SANCTVS Antonius olim in Eremo constitutus, ac corpori varijsque cogitationum tenebris obnoxius, sic ad Deum locutus est: Domine, cupio saluari, & non me sinunt cogitationes improbæ. quid in tribulatione mea agam? & quo pacto salutem consequar? Paullulumque foras digressus, vidit quemdam Antonius tamquam seipsum, sedentẽ & operantem; ac deinde cessantem ab opere, & orantem: rursusque considentem, & † catenas operantem; ac iterum opus suum relinquentem, atque orantem. Erat autem Angelus Domini ad dirigendum instituendumque ac protegendum Antonium missus. Audiuitque Angelum sibi dicentem: Sic fac, & viues. Quo audito, valde gauisus est: confidensque sic faciebat, & saluabatur.

†τὰς σειράς.

II. Tria seruanda proponuntur.

ROGAVIT quidam Abbatem Antonium, dicens: Quid obseruando, Deo gratus ero? Cui Senex: Quæ mandauero tibi, serua. Quocumque abieris, Deum semper præ oculis habeto. Et quodcumquẽ aggressus fueris opus, diuinæ cum primis Scripturæ testimonio illud conforma. Et quocumque in loco consederis, non te citò inde moueris; sed in eo permane. Hæc tria serua, & viues.

III. DIXIT Abbas Pastor, à beato Antonio Abbate solitum dici: in eo magnum hominis opus † atque officium situm, vt suum quo grauatur errorem, coram Deo proijciat; exspectetque semper tentationes, ad extremum vsque vitæ spiritum.

†τὸ ἐργασίαν

IIII. DIXIT Abbas Antonius: Vidi cunctos inimici laqueos super terram expansos. suspiransque aiebam: quis superabit illos? Dictumque est mihi: Humilitas illos superabit, & non attingent eam.

V. DIXITQVE rursus: Ego non amplius timeo Deum, sed diligo: Nam dilectio foras mittit expellitque timorem.

1 Ioan. 4.

VI. ABBAS Arsenius, cùm adhuc in palatio versaretur, sic Deum precatus est: Dirige † me Domine, vt saluari queam. Et vox ad eum descendit: Arseni, homines fuge, & saluaberis. Qui vita solitaria arrepta, secedens, iterum eumdem orauit sermonem ad Dominum, dicens: Audiui vocem mihi dicentem: Arseni † fuge, tace, & quietem sectare: nàm eæ radices sunt, quibus vitatur peccatum.

†al. Deduc me.

†φεῦγε, σιώπα, καὶ ἡσύχαζε.

VII. DIXIT Abbas Antonius: Existimo corpori naturalem inesse motum sibi permixtum, sed non operatur renitente anima. Solum autem in corpore motum, † perturbationis ac passionis expertem designat. Est enim & alius motus, in nutriendo & calefaciendo corpore, cibo potuq; consistens; vnde calor sanguinis,

†ἀπαθῆ κίνησιν.

A guinis, corpus ad actionem excitat. Ideoque dicebat Apostolus: Nolite inebriari vino, in quo est luxuria. Rursusque Dominus in Euangelio, Discipulis præcipiens: Attendite, inquit, vobis: ne fortè grauetur corda vestra, in crapula & ebrietate. Est porrò & alius motus, qui ex insidijs & inuidentia Dæmonis, certantibus *infertur. Vnde scire oportet, triplices esse motus corporeos, naturalem vnum, ex delectu ciborum alterum, tertium verò à dæmonibus.

Ephes. 5. Lucæ 21. Rom. 13. * ἐπαγόμενα

DIXIT Abbas Geruntius, de *Saxo: quòd multi voluptatibus carnis tentati, non tamen corporum coniunctione peccantes, cogitatione ac mente sint fornicati: & licet corpore virginitatem seruarent, animo tamen à fornicatione non erant alieni. Bonum igitur est charissimi, facere quod scriptum est: omnique custodia vnumquemque seruare ac custodire cor suum.

VIII. * τῆς πέτρας. Prouerb. 4.

B

DIXIT Abbas Ioannes Colobius: eum qui lasciuè depascitur colloquio pueri, iam cogitatione cum ipso peccatum admisisse.

IX. Eadem quasi ad verbū, 2. Dialo. apud S. Gregorium expressa.

SVPER cogitatione peccati carnis, interrogatus Abbas Cyrus Alexandrinus. sic respondit: Si cogitationes non habeas, opere præstas. atque hoc est, quòd qui mente aduersus peccatum non pugnat, neque ei resistit: corpore illud perficit. Nam qui opere complet, nec cogitationibus quidem diuexatur.

X.

ROGAVIT Senex fratrem quemdam, numquid cōsuetudinem siue colloquium cum muliere, aut puero haberet? Respondit frater: Non. sed quòd veteres cogitationes & recenter erasæ, sint quæ sui memoria ipsum diuexent, quemadmodum & mulierum simulachra. At Senex ad eum: Ne mortuos timeas, sed viuentes fugito: consensum dico, & cooperationem in peccato. Et *extende, hoc est, producas longius preces tuas.

C

XI. * ἐκτείνου.

AIEBAT Abbas Pastor: Sicut & *Spatharius siue eunuchus Regis semper paratus ei assistit: ita omni tempore animam oportet esse paratam, ad fornicationis dæmonem fugandū. Dicebatque rursus, de fornicatione & detractione: non esse ferendas vel cogitationes harum duarum rerum, neque pronuntianda ore quæ ad illas pertinent, neque animo concipienda: sed cum magna gauisurum tranquillitate, qui aduersus hæc duo vitia, perpetuum bellum indictū habuerit.

XII. * σπαθάριος. Contra fornicationem, & detractionem.

INTERROGABAT Abbatem Pastorem alius Frater dicens: Quid faciam, quoniam ab ira impugnor? Et Senex ad eum: Propterea, inquit, dicebat Dauid: Leonem *conculcabam, vrsum autem *præfocabam: hoc est, iram quidem amputabam, sed fornicationem laboribus frangebam.

D

XIII. * ἐπάτουν. * ἀπέπνιγον.

RVRSVSQVE aiebat: Viuere secundùm Deum, impossibile est homini voluptatibus, & auaritiæ dedito.

XIIII.

NARRABAT quoque de Amma *Sarta, quòd tredecim annos vehementer à fornicationis dæmone impugnata fuerit, neque vmquam pro cessatione pugnæ orauerit. sed hoc solùm: Deus da mihi fortitudinem.

XV. * al. Abbatissa Sarra.

ET de eadem iterum: quòd aliquando vehementius ipsi insidiatus sit idem spiritus fornicationis, suggerens etiam vanitates seculi: Ipsa verò ob timorem Dei, & quòd pietatis exercitio dedita esset, non succumberet: sed ad cellam suam vt oraret, ascendit. Apparuitque ipsi corporaliter spiritus fornicationis, & dixit ad eam: Tu me vicisti Sarra. At illa, ad eum: Non ego te vici: sed Dominus meus Christus.

E

XVI.

FRATER quidam ad fornicationem *oppugnatus, cui bellum erat instar ignis ardentis, noctu dieque. At ille acriter decertabat, ne cogitationi consentiret, & post aliquod tempus, cessauit pugna.

XVII. * al. incitatus.

QVODAM die, quiescenti S. Benedicto, ecce tentator aduenit in forma nigræ auis, quam incolæ loci merulam appellant: sanctoq; eius aspectui impudenter obuersari cœpit, vt etiam manibus capi potuisset, si Sanctus voluisset. Diuinus

XVIII. DE S. BENEDICTO.

 autem

Signi S. Crucis potentia.

autem hic vir, inimici considerans insidias, signo viuificæ Crucis seipsum muniens, in forma auis apparentem dæmonem repulit. Tanta autem carnis tentatio Sanctum virum, post tenebrosæ auis recessum, inuasit, qualis nunquã antea Sancto acciderat. Mulierem enim quamdam, aliquando iuuentutis suæ tempore viderat vir hic perturbationis ac passionis expers, & venerandus: quam fornicationis dæmon effingens, intellectualibus iusti oculis repræsentauit. Tantum autem carnis in eo incendium aduersarius excitauit: vt parum abfuerit, quin à tædio spiritali commoueretur, & ad seculum iterum se reciperet. Verùm salutaris Dei gratia eum corroborãs, victoriam ipsi aduersus improbas illas passiones tribuit. Meliori siquidem ac castiori cogitatione seipsum corrigens, omnem inimici versutiam despexit. Respiciens autem fortè vrticarum atque spinarum * copiam, propiusque contemplans; exuit se vestibus, ac nudum se in acutissimos vrticarum & spinarum aculeos proiecit: in quibus ad plures horas patiẽter volutatus, totumq; suum corpus sanguine diffluere videns, fortiter dolores atque cruciatus inde prouenientes sustinuit. Sic verò à mortifera eiusmodi cogitatione liberatus, perseuerauit in magnificè agendo gratias Deo. Et ex eo deinceps tempore, qui in tali figura dæmon fornicationis apparuerat; numquam amplius per totum eius vitæ tempus, ausus est ipsum diuexare: sicut ipse qui in tentationibus inuictus permanserat Pater, suis postea Discipulis enarrauit. Non ergo conuenit Fratres, aliquem tempore debellationis inimici, seipsum desperare; sed dicere: Domine concede mihi patientiam. Ipsi gloria, in secula. Amen.

Eadem de S. Benedicto recitat S. Gregor. lib. 2. Dialog. cap. 1. &c.

* al. densa frutecta.

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES.

APOPHTHEGMATA & enarrationes, &c.] *Apophthegmata Latinis dicuntur breues & acutæ sententiæ, sciteq; ac ingeniosè, & facetè dicta, &c. sicut etiam non obscurè indicat 1. Officior. lib. Cicero, vbi dicit:* Multaque multorum facetè dicta, vt ea, quæ à sene Catone collecta sunt, quæ vocant ἀποφθέγματα, &c.] *Sunt autem istiusmodi sententiæ, siue dicta, vel responsiones, non cuiuslibet: sed virorum dumtaxat clarorum, magisq; in scientia & professione, vel etiam religione aliqua insignium, quemadmodum & hoc loco, vbi diuersa plurium Sanctorum & antiquorum Patrum; sed potissimum Abbatum & Monachorum, Eremitarum & Anachoretarum egregiorum adferuntur dicta magis memorabilia, obseruatuq; digna, &c. cuiusmodi sunt Abbat. Antonij, Pastoris, Arsenij, Geruntij, Ioannis Colobij, Cyri Alexandrini, Amma Sarra, &c. quorum hic singulorum infra sigillatim subduntur ἀποφθέγματα, raraq; ac notabilia magis dicta, sententijs pulcherrimis referta.*

Ex Apophtheg 1. vbi habetur: Vidit quemdam Antonius sedentem & operantem: ac deinde ab opere cessantem atque operantem; rursusque considentem, & catenas operantem, &c.] *Hæc partim in Athanasio, & partim in Vitis Patrum, de S. Antonio referuntur; illiq; etiam in antiquissimo Græco MS. Vatic. attribuuntur, quo Cod. sub num. 850. varia plurimorum antiquorum SS. Patrum, vt & S. Antonij, Ephræm Syri, Arsenij, Benedicti, & aliorum, quorum etiam in hisce Apophthegm. & enarrationibus fit mentio, sparsim γνῶμαι continentur; & ἀποφθέγματα, etiam nondum edita haud pauca.*] *Quod verò hîc dicit:* Vidit quemdam rursus considentem, & catenas operantem, &c.] *in Græco est* τὴν σειρὰν. *& al.* τὰς σειρὰς *i. catenas, scilicet vimineas, vel ex paleis, aut cannabe, hoc est, funes, siue restes ex cannabe aut simili alia materia contortas, atque connexas, &c. nam & εἴρω Græc. necto est, vnde & σειρὰ pro catena, seu fune connexo, &c. in qua significatione, etiam illud alibi non semel vocabulum noster vsurpat Ephræm, sicut suis apud illum locis reperire licebit. quamquam tamen hoc loco potius insinuari per (τὰς σειρὰς) videantur catenæ siue funes ex viminibus vel paleis, similive alia materia: vnde postea conficiebantur canistri, sporta, tegeticulæ siue storeæ, &c.*] *in quibus conficiendis, antiquitus subinde occupabantur Monachi. quemadmodum etiam supra de ijs hoc 2. Tomo contestatur ipse Ephræm: ac alij res monasticas tractantes, alibi.*

Ex Apoph. 2. Vbi inter alia reperitur: Et quodcumque aggressus fueris opus, diuinæ cum primis Scripturæ testimonio illud conforma, &c.] *Loco cuius, alia hic ad verb. lectio habet:* Ex sacris scripturis testimonium sumito, &c.] *at præcedens altera magis probatur lectio. Conformeq; est illi quod ab Ammona siue Ammone Abbate supra adductum reperitur cap. 10. in hæc verba:* Diligentem te custodi, vt tamquam coram Deo semper constitutus, nihil absque illius voluntate atque sententia agas. Verùm siue comedere, siue bibere; siue aliquid aggredi, siue quamcumque tandem rem facere velis: primùm probes, numquid secundùm Deum sit: sicque &c. *ita etiam postea apud eumd. cap. 15.*

cap.15.per tot.] *Similiaq́; videntur, quæ S. Pater noster Ephræm in medium adfert Tomo 1. in Serm. contra vitiosè viuentes, & honorem appetentes. vbi sub fin. sic habet:* Salutem ergo nostram ne negligamus Fratres: neque quasi in prouerbijs, hæc dicta censeamus. Nihil enim à Scriptura alienum, falsumve protulimus, &c.]

Ex Apophtheg.4. Dixit Abbas Antonius: Vidi cunctos inimici laqueos super terram expansos atque extensos. suspiransque aiebam: Quis superabit illos? Dictumque est mihi: Humilitas illos superabit, &c.] *Ista S. Antonij memorabilia dicta, referuntur in vit. Pat. & alijs locis iam ante citat. vt etiam in illo Græc. MS.Vatic.num.880. Respondentq́; quasi per omnia, quæ S. Abbas Dorotheus, de cordis humilitate & modestia, Serm.2.producit in medium, sub hisce verbis:* Cùm cerneret beatus Antonius tot Dæmonis laqueos vndequaque tensos; & gemebundus interrogaret Dominum, quisnam esset, qui tot posset euadere laqueos? Responsum accepit à Domino: sola humilitate hos omnes laqueos, & diaboli insidias superari, ac euitari posse. aliudq́; admiratione dignũ adiecit. nimirum istud: neque illam penitus contingere poterunt, &c.] *Pauloq́; post:* Reuera *(inquit)* nihil est cordis humilitate firmius, nihil robustius, nihil denique solidius: quandoquidem nihil eam superat, nihil eam vincit, aut prosternit, &c.] *Adijciturq́; longè ibidem posteà apophthegma, ac scitè dictum cuiusdam Senis, qui cùm à quodam interrogatus esset fratre, quidnam esset Humilitas? Respondit dicens:* Magnum opus est humilitas, atque diuinum. Iter autem quod nos ad humilitatem perducit, labores sunt, atque corporeæ molestiæ, quas volentes & non inuiti suscipimus, &c.] *De quo ibid. plur. vt etiam apud S. Ephræm hoc Tomo 2. in Parænes.3. quæ est de quibusd. interrogationib. ac de Humilitate, & in nostris ibidem Scholijs, ad quæ Lectorem remittimus.*

Ex Apoph.6. Abbas Arsenius, cùm adhuc in Palatio versaretur, sic Deum precatus est: Deduc me Domine, vt saluari queam &c.] *Arsenius Abbas, saluti animæ suæ seriò consulere volens, ex Theodosiani palatij delitijs ad Monasticam vitam atque eremum profugit vt saluaretur: qui post reuelationem viæ ac modi saluandi se acceptam, illud sequens apud se dictum crebris vsurpare solebat sermonibus:* Ἀρσένιε φεῦγε, σιώπα, καὶ ἡσύχαζε *.i.* Arseni fuge, tace, & quiesce.] *quod & hic pro Apophthegmate eius notando, ac commemoratione digno refertur, commemoratq́; illud ipsum de eo alibi S. Abbas Dorotheus, hisce verbis:* Solebat *(inquit)* Abbas Arsenius semper dicere sibi ipsi: Arseni, ad quid venisti? Nos verò tanta occupat desidia, tantaque premit inertia, vt ad quid venerimus, penitus ignoremus, &c.] *ita de illo Dorotheus in principio mox Serm. cuius titulus est:* Quòd viam Dei cum omni sollicitudine currere debeamus, &c.] *Agit etiam de hoc Arsenio Abbate Martyrologium Roman. die 19. Iulij in hæc verba:* Apud Scetim Ægypti montem, S. Arsenij Romanæ Ecclesiæ diaconi, qui Theodosij tempore in solitudinem secedens, virtutibus omnibus consummatus, & iugi lachrymarum imbre perfusus, spiritum Deo reddidit.] *De quo, Græci in Menologio agũt octauo idus Maij, adnumeraturq́; passim inter præcipuos Eremi cultores, sicut & ipse satis de eo attestatur S. Hieronymus in Epist.27. quæ ad Eustochium est virg. de epitaphio Paulæ matris, ante med. vbi inter alia sic habet:* Quid ego, *inquit,* narrem Macarios, Arsenios, Serapionas, & reliqua columnarũ Christi nomina? &c.] *Cuius acta collegit ex Veterum monumentis Simeon Metaphrastes. De reliquis porrò eiusdem gestis, scitéq́; dictis atque sententijs varijs, plurima reperire licebit alia in Libro quem vocant, Vitas patrum, in 2. & 3. parte: & in antiquo Græco MS.Vatic.num.880.*

Ex Apophtheg.9. Dixit Abbas Ioannes Colobius, &c.] *Verisimiliter intelligitur hic Ioannes Colobita & alias Calybita, eremita Romanus. cuius mentio fit in Martyrolog. Roman. 15. Ianuarij, hisce verbis:* Romæ S. Ioannis Calybitæ, qui aliquamdiu in angulo domus paternę, deinde in tugurio in insula Tyberina ignotus parentibus habitauit, à quibus in morte agnitus, clarus miraculis in eodem loco sepultus est: vbi postea in eius honorem Ecclesia constructa fuit.] *De quo etiam Græci agunt in Menolog. eodem die. Collegit eius acta etiam Metaphrastes, quæ sunt apud Lipoman. Tomo 7. & Sur. tom.1. De quo, & Nicephorus hist. lib.15. cap.23. secundùm quem, ille claruit Leonis Imperat. temporibus: secundùm alios verò sub Theodosio vixisse putatur, vt etiam in quibusdam antiq. reperitur mmss. Fuit tamen & alius celebris* Ioannes *Eremita Ægyptius magnæ sanctitatis vir, ac prophetico spiritu plenus: de quo, Latinorũ Martyrologia agunt 27. die Martij: Græcorum autem Menologia idibus Decemb. Quem & varijs suis scriptis atque encomijs celebrarunt, tam Græci quàm Latini: Theodoritus histor. lib.5. cap.24. Sozom. lib.7. c.22. Euagrius in Vit. Patrum. Palladius in Lausiacis cap.22. qui illum vidisse, & familiariter eo vsus esse fertur. Nicephorus lib.12. cap.29. &c. Ac inter Latinos, de eodem scripserunt S. Augustinus de Ciuit. Dei, lib.5. cap.26. & de cura pro mortuis agenda, cap.17. & S. Hieron. ad Ctesiphontem, contra Pelagianos. Rufin. histor. lib.2. c.32. Prosper Aquitan. in Chron. Arcadio tertiùm, & Honorio secundùm Conss. &c. De quo, sic sexto Calend. April. in Martyrologio Romano scriptũ reperitur:* In Aegypto, S. Ioannis Eremitę, magnę sanctitatis viri, qui inter cætera virtutum insignia etiam prophetico spiritu plenus, Theodosio Imperatori victorias de tyrannis Maximo & Eugenio prædixit.] *De quo & locuples inter alios est testis Ioannes Cassianus libro 4. de Institut. Renunt. cap.23. ac alibi. Si quibus porrò magis fortè placeat, hunc Ioannem Abbatem Ægyptium, esse illum, de quo in Apophthegmate hic fit mentio; non repugno, dummodò cognomen Colob. non dissentiat, ipsumq́; Apophthegma illi potius, quàm alteri cõuenire comperiatur, aliàs, &c. Ceterùm ad verba Apophthegma-*

thegmatis istius quod attinet. quæ in Græco sic se habent: Ἔλεγεν ἀββᾶ Ἰωάννης ὁ κολόβιος, ὅτι ὁ χορταζόμενος λαλῶν μετὰ παιδίου, &c.] *illa ne fortè ab aliquo corrupta mentis, in malam partem detorqueantur; non hic nuda verba vt Græcè pronuntiantur secuti interpretando sumus, sed sensum sanum mentiq; Auctoris conformem reddere, atque exprimere in nostra translatione studuimus: vt sanis omnia remaneant sana, seruetur; hic dictum illud Apostoli Ephes. 5. Hæc ne nominentur quidem in vobis, &c.] Sunt autem eadem ista, quasi ad verbum, etiam à S. Gregorio expressa atque relata 2. lib. Dialog. &c. at de istis hic satis.*

Ex Apophth. 10. Super cogitatione peccati carnis interrogatus Abbas Cyrus Alexādrinus, &c.] *De Cyro Alexandrino, vt & de Ioanne magnæ sanctitatis viro, eremique cultore, qui de Syria in Italiam venerat, &c. habes apud Metaphrast. in eorum vita: vt etiam in Martyrologio Rom. die 31. Ianuarij. Allegatq; Ioannes Damascenus, Orat. 3. de imaginib. Sancti Sophronij opus de miraculis Sanctorum Martyrum Cyri, & Ioannis, ad Theodorum Hypodiac. & in Synodo Nycena 2. Act. 4. citatur eiusdem Sophronij Sermo de SS. Cyro, & Ioanne, &c. qui ambo (vt est apud Metaphrast.) in eremo sanctissimè vixerunt, cursumq; tandem vitæ martyrio consummârunt.*

Ex Apophtheg. 12. Aiebat Abbas Pastor: Sicut Spatharius Regis semper paratus ei adsistit: ita, &c.] *Pulchra ista sunt Abbatis Pastoris Apophthegmata, & ad fornicationis, ac detractionis dæmonem fugandum, aliaque vitia depellenda, plurimum facientia, &c. Cuius alijs scitè ac sententiosè dictis plenus est Codex ille antiq. MS. Græcus in Vatic. num. 880. vt etiam liber qui passim inscribitur,* Vitas Patrū, &c.] *Qualia etiam plura eiusdem Apophthegmata admiscet recitatque in suis Sermonibus Abbas Dorotheus, vt in Serm. 5. ibi:* Abbas Pastor crebrò dicere consueuerat: Murus ferreus est voluntas propria, qui hominem à Deo separat atque diuellit. *Ac rursus idem dicebat:* Petra repercutiens est voluntas propria. *ac si diceret: Petra opposita, & diuinæ voluntati repugnans est voluntas propria, &c. Idem de Abbate Pastore, in initio Serm. 13. sic:* Præclarè admodum Pastor Abbas asserere solebat, nusquam veri monachi signum & indicium clarius quàm in tentationibus ac tribulationibus apparere, &c. *Idem de eodem in Serm. 15. ibi:* Cur Abbas Pastor obsecro dixit: Tria esse præcipua, & quæ summam omnium virtutum spiritalium complectantur: nempe timere Deum, Diuinis precibus atque orationibus insistere, & proximo benefacere, &c.] *De quibus ibi sigillatim in Respons. agit Dorotheus, qui Pastoris dicta magnificabat, ac prædicabat: vt & alia aliorum Patrum.*

FINIS.